

ΡΑΒΕΝΤΙ *(βλ. Ρῆον)*

ΡΑΓΑΔΕΣ

Μικραὶ ἐπώδυνοι σχισμαὶ τοῦ δέρματος ἢ τῶν βλεννογόνων. Ὀφείλονται εἰς ἐρεθισμὸν τοπικὸν ἐλαφρὸν ἀλλὰ συνεχῆ, ψῦχος, πίεσιν, πάθησιν τοῦ δέρματος (ἔκζεμα, κηρίον). Αἱ ραγάδες παρατηροῦνται ἰδίως εἰς τὰ χείλη,* τὴν θηλὴν τοῦ μαστοῦ,* τὴν βουβωνικὴν χώραν, τὸν δακτύλιον, καὶ τὰς χεῖρας.

Ἡ θεραπεία ποικίλλει ἀναλόγως τῆς ἐντοπίσεως τῆς παθήσεως.

ΡΑΓΑΤΖ *(Ragatz, Ἑλβετία, Saint-Gall).*

Κλιματικὸς σταθμὸς ἐν Ἑλβετίᾳ, μὲ ἁπλᾶς ἀκρατοθέρμους πηγὰς θερμ. 33ο—37ο εἰς 521 μ. ὑ. ἐ. θ. ***Ἐποχὴ*** ἀπὸ 1 Ἰουνίου μέχρι 10 Ὀκτωβρίου.

Κατάλληλος διὰ νευραλγίας, ρευματισμοὺς καὶ νευρώσεις καρδίας.

ΡΑΔΙΚΙΑ *(βλ. Κιχώριον)*

ΡΑΔΙΟΝ *(Radium)*

Ἡ ἀρχὴ τῆς ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης χρησιμοποιήσεως τῶν ἀκτινοενεργῶν (Radioactif) οὐσιῶν, ὀφείλεται εἰς παρατήρησιν τοῦ Γάλλου Becquerel ὅστις κατὰ τὸ 1896 θέσας ἐπί, ἐκ φωτὸς ἀσφαλῶς προφυλαττομένης φωτογραφικῆς πλακός, τεμάχιον ***οὐρανίου*** παρετήρησεν ὅτι ἡ φωτογραφικὴ πλάξ, ὑπέστη ἀλλοίωσιν ὑπὸ τοῦ οὐρανίου διὰ μέσου τοῦ προφυλάττοντος αὐτὴν χάρτου.

Τοιουτοτρόπως ἀπεδεικνύετο ὅτι τὸ οὐράνιον, ὅπως καὶ αἱ ὀλίγον πρότερον ἀνακαλυφθεῖσαι ἀκτῖνες Roentgen, ἀποπέμπει ἀκτίνας δυναμένας νὰ ἐπιφέρουν φωτοχημικὰς ἀντιδράσεις.

Τὸ ζεῦγος Curie, δύο ἔτη ἀργότερον, ἐπεξεργαζόμενον τὴν ἀνακάλυψιν τοῦ Becquerel, εὗρεν ὅτι τὰ ἅλατα τοῦ οὐρανίου καὶ ἰδίως τὸ ὀρυκτὸν ***πισσουρανίτης***, ἔχουν εἰς ἰσχυρότερον βαθμὸν τὴν ἰδιότητα τῶν ἀκτίνων οὐρανίου καὶ ἀναζητοῦν τὸ στοιχεῖον τὸ περιεχόμενον εἰς τὸν πισσουρανίτην, τὸ δίδον ἰσχυροτέρας ἀκτίνας ἀπὸ τὸ οὐράνιον, ἀνεκάλυψεν τὸ πρὸς τιμὴν τῆς ἰδιαιτέρας πατρίδος τῆς κ. Curie ὀνομασθὲν ***Πολώνιον***.

Διὰ τῶν περαιτέρω δὲ ἐξετάσεων, ἀνεκαλύφθη σειρὰ ὁλόκληρος ἀκτινοβολικῶν στοιχείων ἐκ τῶν ὁποίων τὸ κυριώτερον τὸ ὑπὸ τῶν Curies καὶ τοῦ Debierne ἀνακαλυφθὲν ***Ράδιον***. Αἱ ὑπὸ τῶν στοιχείων τούτων ἐκπεμπόμεναι ἀκτῖνες εἶναι λίαν περιπλόκου φύσεως κυρίως ὅμως διακρίνονται τρία εἴδη ἀκτίνων, αἱ ***α***, αἱ ***β*** καὶ αἱ ***γ*** ἀκτῖνες. Ἐξ αὐτῶν αἱ ***α*** ἀκτῖνες εἶναι φορεῖς θετικοῦ, αἱ ***β*** ἀρνητικοῦ ἠλεκτρισμοῦ, ὁμοιάζουν δὲ αἱ μὲν ***α*** ἀκτῖνες τὰς τοῦ Crookes ἢ τοῦ Goldstein, αἱ ***β*** τὰς καθοδικὰς καὶ αἱ ***γ*** τὰς ἀκτίνας Roentgen εἶναι ὅμως ἰσχυρότεραι τούτων. Καὶ

αἱ τρεῖς δὲ αὗται ἀκτῖνες ἔχουν τὴν κοινὴν ἰδιότητα νὰ κάμουν τὴν ἀτμόσφαιραν, ἥτις δὲν εἶναι ἀγωγὸς ἠλεκτρισμοῦ, ἱκανὴν νὰ ὁδηγήσῃ ἠλεκτρικὸν ρεῦμα.

Πρὶν ἢ πραγματευθῶμεν περὶ τῆς βιολογικῆς ἀξίας τοῦ Ραδίου, ἀναφέρομεν ὅτι πρὸς ἐξαγωγὴν 0,10 ραδίου ἀπαιτεῖται πλέον τοῦ ἑνὸς τόννου πισσουρανίτου καὶ ὅτι εἰς τὴν καθημερινὴν χρῆσιν, δὲν χρησιμοποιεῖται τὸ ράδιον-μέταλλον, παρὰ τὰ ἅλατα αὐτοῦ τό ***βρωμιοῦχον*** τὸ καὶ διαλυτόν, ἢ τὸ ***θειοῦχον*** τὸ ἀδιάλυτον. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον κάμνει τὸ ράδιον πλέον ἐνδιαφέρον, εἶναι ὅτι ἡ ἀκτινοβολία του συνοδεύεται καὶ ὑπὸ τῆς ἀκτινοβολίας ἑνὸς ἀερίου, τῶν ***ραδιούχων ἐκπομπῶν***, (Emanations) αἵτινες παντοῦ καὶ πάντοτε ἀναπτύσσονται τόσον ἐκ τοῦ ραδίου ὅσον καὶ ἐκ τῶν ἁλάτων του. Ἡ ἐξέτασις τοῦ ἀερίου τούτου ἀπέδειξεν ὅτι ἀποτελεῖται ἀπὸ μὲ θετικὸν ἠλεκτρισμὸν φορτωμένα μόρια, τὰ ὁποῖα ὅταν χάσουν τὸν ἠλεκτρισμόν των μεταβάλλονται εἰς τὸ ἐν τῇ ἀτμοσφαίρᾳ τοῦ ἡλίου ἀποδειχθὲν ἀέριον, τὸ ***ἥλιον***. Ἀμέσως μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τοῦ ραδίου ἐγένοντο διάφοροι ἐξετάσεις, ὡς πρὸς τὴν θεραπευτικήν του ἐνέργειαν καὶ ἤδη ἀπὸ τὰς πρώτας ἐξετάσεις ἀπεδείχθη ὅτι τοῦτο, ἀκριβῶς ὅπως καὶ αἱ ἀκτῖνες Roentgen καταστρέφει τὸν ἱστὸν τοῦ δέρματος. Τεμάχιον ραδίου τιθέμενον ἐπὶ τοῦ ὑγιοῦς δέρματος προκαλεῖ δυσθεραπεύτους πληγάς. Οὕτω ἡ πρώτη χρῆσις τοῦ ραδίου ἦτο ἡ δι' ἀκτινοβολίας θερπεία ὄγκων ὡς θὰ ἀναφέρωμεν καὶ κατωτέρω. Ἀργότερον ἤρχισε ἡ χρῆσις τῶν ραδιούχων ἐκπομπῶν ἐν εἴδει εἰσπνοῶν καὶ ποτῶν, τῶν λουτρῶν, τῶν ἐπιθεμάτων ἐν εἴδει σπληνίων ἢ λάσπης,

Ἡ ***ἀκτινοβολικὴ δύναμις*** τοῦ ραδίου εἶναι περίπου ἡ αὐτὴ μὲ τὴν τῶν ἀκτίνων Ροέντεκν (X). Ἐν τούτοις αἱ ἀκτῖνες ραδίου παρουσιάζουν μερικὰ προτερήματα τόσον ἀπὸ ἀπόψεως ἐπιδράσεως, ὅσον καὶ πρακτικότητος. Αἱ ἀκτῖνες διεισδύουν περισσότερον εἰς τοὺς ἱστούς.

Τὰ δὲ μηχανήματα περιέχουν ἐν γένει εἰς 1 τ. ἑκμ. χώρου, 1 ἑκγρ. ἅλατος ραδίου καθαροῦ ἢ εἰς ὡρισμένην ἀναλογίαν ἀνάμικτον μὲ ἅλας βαρίου καὶ δύνανται νὰ λάβουν καὶ τοιοῦτον σχῆμα ὥστε νὰ εἰσαχθοῦν ἐντὸς ὄγκων ἢ κοιλοτήτων τοῦ σώματος ἢ καὶ νὰ τεθοῦν ἀπ' εὐθείας ἐπὶ τῶν ἱστῶν. Πάντως ἡ δι' ἀκτινοβολίας τοῦ ραδίου θεραπεία γίνεται μὲ μεγάλην προσοχὴν λαμβανομένης ὑπ' ὄψει καὶ τῆς ἰσχύος τῆς ραδιοενεργητικῆς πηγῆς καὶ τῆς εἰδικῆς εὐαισθητικότητος τῶν πρὸς θεραπείσν μερῶν. Ἡ δι' ἀκτινοβολίας τοῦ ραδίου θεραπεία δίδει θαυμάσα ἀποτελέσματα εἰς καρκίνους, σαρκώματα, ἀγγειώματα. ἐκζέματα χρόνια. Βεβαίως γίνεται ἐνίοτε ἀνάγκη νὰ ὑποβοηθηθῇ ἡ θεραπεία καὶ δι' ἄλλων μέσων ὡς χειρουργικῶν ἐπεμβάσεων ἢ ἀκτίνων Ροέντκεν. Ἐκτὸς δὲ τῶν ἄλλων προτερημάκων ἔχει καὶ τὸ ὅτι ἄνευ στενοχωρίας ἀφίνεται νὰ ἐπιδράσῃ ἐπὶ ὥρας πολλὰς καὶ κατὰ τὸν ὕπνον. Δυστυχῶς ὅμως εἶναι πολὺ ἀκριβόν.

Ἀφορμὴν διὰ τὴν χαῆσιν τῶν ***ραδιούχων ἐκπομπῶν*** διὰ θεραπευτικοὺς σκοποὺς ἔδωκεν ἡ ἀπόδειξις τοιούτων εἰς τὰ ὕδατα τῶν πλέον δραστηρίων πηγῶν. Μετρᾶται δὲ ἡ ἀκτινενεργὸς δύναμις μιᾶς πηγῆς δι' ἰδιαιτέρου ἐργαλείου (λ. χ. τὸ Fontaktoskop τοῦ C. Engler καὶ H. Sierking) ***Ἐνδείξεις*** διὰ τὴν ραδιοθεραπείαν ταύτην ἀποτελοῦν ὅλαι αἱ χρόνιαι φλεγμοναὶ ἰδίως ρευματικῆς καὶ ἀρθριτικῆς φύσεως. Τρόποι δὲ χρήσεως εἶναι οἱ διὰ λουτρῶν, εἰσπνοῶν, πόσεως, ἐνέσεων, καταφορήσεως, ἐπιθεμάτων.

Ἡ χρῆσις τῶν ***λουτρῶν***, διδομένων εἰς θερμ. 34—36οΕ, διαρκείας $^1/_2$ ὥρας καὶ 2—3 τὴν ἑβδομάδα μὲ ὕδωρ ἀκτινοενεργὸν δὲν εἶναι πάντοτε ἀσφαλὴς διότι ἐλαχίστη μόνον ποσότης ραδιούχων ἐκπομπῶν δύναται νὰ ἀπορροφηθῇ ὑπὸ τοῦ δέρματος. Ἐὰν δὲ τὰ λουτρὰ δίδουν ἀποτελέσματα τὸ τοιοῦτον κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ὀφείλεται εἰς τὴν εἰσπνοὴν τῶν ἐκ τοῦ ὕδατος σχηματιζομένων ἐκπομπῶν.

SISMANOGLIO MEGARO

Κατὰ τὰς ***εἰσπνοὰς*** αἵτινες γίνονται ἐπὶ 2—3 ὥρας τὴν ἡμέραν καὶ τοιλάχιστον ἐπὶ χρονικὸν διάστημα 4—6 ἑβδομάδων, φθάνουν αἱ ἐκπομπαί διὰ τῶν πνευμόνων καὶ εὐθεῖαν εἰς τὸ αἷμα καὶ ἐκεῖθεν ἀπορροφῶνται. Αἱ εἰσπνοαὶ ἀποτελοῦσαι κατὰ τὴν γνώμην μα τὸν βολίας, παρὰ ἐπὶ μιᾶς διαρκοῦς ἐνεργείας καθότι αἱ ρηθεῖσαι σκευασίαι δύνανται ἄνευ κινδύνου ἐρεθισμοῦ τοῦ δέρματος ἐπὶ μακρόν νὰ ἀφεθῶσι ἐπ' αὐτοῦ. Εἶναι δέ ἡ ἐπίδρασις αὐτῶν πάντοτε τοπική,(ἀντιφλογιστικὴ καὶ ἀναλγητική). Ἀκτινενεργὸς δύναμις δύναται νὰ εἰ-

Εἰκ. 596

Ραϊχενχὰλ

καλλίτερον τρόπον εἰσαγωγῆς εἰς τὸ σῶμα ραδιούχων ἐκπομπῶν, ἐκτελοῦνται οὐχὶ μόνον εἰς μέρη μὲ ραδιοενεργὰς πηγάς, ἀλλά χάρις εἰς θαυμάσια τελειοποιημένα μηχανήματα καὶ εἰς κάθε μέρος.

Ἡ ***πόσις*** ἀκτινοεργοῦ ὕδατος, πλειστάκις τῆς ἡμέρας, μετὰ τὰ γεύματα, δίδει ἐπίσης καλὰ ἀποτελέσματα καὶ γίνονται ὡσαύτως δι' ἰδιαιτέρων μηχανημάτων διδόντων τὸ ἀκτινοενεργὸν ὕδωρ.

Ὅσον δ' ἀφορᾶ τὴν χρῆσιν τῶν διαφόρων ***ἐπιθεμάτων*** καὶ ***ρ διογόνων*** ἢ ***ραδιούχων*** (Radiogen) ***λασπῶν***, αὕτη βασίζεται οὐχὶ ἐπὶ τῆς ἐνεργείας τῶν ραδιούχων ἐκπομπῶν παρὰ ἐπὶ τῆς ἀμέσου ἐνεργείας ἀκτίνων, ἡ δέ ἀξία των σύγκειται οὐχὶ ἐπὶ μιᾶς ἰσχυρᾶς ἀκτινοσαχθῇ εἰς τὸ σῶμα δι ***ἐνέσεων*** καὶ δι ***ἠλεκτρικῆς*** ὁδοῦ (καταφορήσεως.)

ΡΑ·Ι·ΝΕΡΤΖ *(Reinerz)*

Ὀξυπηγὴ ἐν Γερμανίᾳ περιέχουσα 985 κ. ἑκμ. ἐλευθέρου ἀνθρακικοῦ ὀξέος εἰς λίτρον.

ΡΑ·Ι·ΧΕΝΧΑΛ *(Bad-Reihenhall)*

Εἷς τῶν κυριωτέρωνκλιματικῶν σταθμῶν τῆς Γερμανίας,κεῖται εἰς τὰς Βαυαρικὰς Ἄλπεις εἰς ὕψος 470 μ. ὑ.ἐ.θ. εἰς ἀπόστασιν 25 χιλιομέτρων ἀπὸ τὸ Σάλτσμπουργ. Προφυλάττεται διὰ τῶν περιβαλλόντων αὐτὸ ὀρέων (Δολομίται 2000 μ.) ἀπὸ ἰσχυροὺς ἀνέμους, καί ἔχει μέσην ἐτησίαν θερμ. 8,24ο. Ἐν Ραϊχενχὰλ ὑπάρχει καὶ ψυχρὰ ἁλιπηγή,

SISMANOGLIO MEGARO

(16ο) μὲ 224,3 ‰, χλωριοῦχον νάτριον ***Ἐνδείκνυνται*** εἰς κατάρρους τῶν πνευμόνων, ἄσθμα, ἐμφύσημα, χλώρωσιν, ρευματισμούς, ἀναρρωννύοντας.

Ἐποχή : Μάϊος—Ὀκτώβριον.

ΡΑΚΑΧΟΥΤ

Μίγμα διαφόρων ἀλεύρων. Ἡ σύνθεσις τοῦ ***Ρακαχούτ τῶν Ἀράβων*** εἶνε κακάο καβουρδισμένον, ἄμυλον γεωμήλων, καὶ ριζαλεύρου ἀνὰ 60 γρ. σαλεπίου 15 γρ. σακχάρου 25 καὶ βανίλλης 1 γρ. Εἰς ἄλλας συνθέσεις τὸ ἄμυλον τῶν γεωμήλων ἀντικαθίσταται ὑπὸ ἀμύλου βαλανιδίων. Ἡ παρασκευὴ εἶνε ἁπλῆ : Βάζομεν 1—3 κοχλιάρια ρακαχοῦτ εἰς 250 γρ. ὕδατος γάλακτος ἢ ζωμοῦ.

Τροφὴ καλὴ καὶ θρεπτικὴ διὰ παιδιὰ καὶ ἀσθενεῖς.

ΡΑΚΗ

Οἰνόπνευμα, τὸ ὁποῖον ἐξάγεται ἀπὸ τὰ τσίπουρα τῶν σταφυλῶν. Περιέχει ἐπίσης οὐσίας .διαφόρων φυτῶν, ἰδίως γλυκανίσου.

ΡΑΜΝΟΣ *(κ. Μαυραγκαθιά, Nerprun)*

Ὁ χυμὸς τῶν κόκκων τοῦ φυτοῦ ἔχει καθαρτικὰς ἰδιότητας. Χρησιμοποιεῖται ὑπὸ μορφὴν σιροπίου εἰς δόσιν 15—20 γρ. ἐφάπαξ.

ΡΑΠΑ *(βλ. Γογγύλη)*

ΡΑΠΑΛΟ *(Ἰταλία, Λιγουρία)*

Σταθμὸς χειμερινὸς παρὰ τὴν θάλασσαν, μὲ κλίμα ἥπιον καὶ προφυλαγμένον ἀπὸ ἀνέμους.

ΡΑΠΕΛ ΥΔΩΡ

Περιέχει 3 μ. ἀλκοὸλ 85ο καὶ 1 μ. θειϊκοῦ ὀξέος. Χρησιμοποιεῖται ἰδίως ὡς στυπτικόν δι' αἱμορραγίας εἰς δόσιν σταγόνων τινῶν μέχρι 2 γρ. ἐντὸς ποτήματος.

ΡΑΠΠΟΛΤΣΒΑ·Ι·ΛΕΡ *Rappoltsweiler*

Λουτρὰ ἀλκαλικά, θερμ.18οΕ εἰς τὰ Βόσγια. Περιέχουν λίθιον. Ἐποχὴ 15 Μαΐου—30 7/βρίου. Ὕψος 280 μ.ὑ.ἐ.θ.

Ὠφέλιμα εἰς λιθιάσεις, ἀρθρίτιδας καὶ νόσους οὐροποιογεννητικικῶν ὀργάνων.

ΡΑΠΤΑΙ καὶ ΡΑΠΤΡΙΑΙ

Ἡ λίαν πτρατεταμένη χρῆσις τῶν ραπτομηχανῶν δύναται νὰ ἐπιφέρῃ συσπάσεις (crampes) καὶ πόνους εἰς τοὺς μηρούς καὶπαλμούς.Αἱ διαταραχαί αὗται ἐπιτείνονται ὡς ἐκ τῆς ἀνεπαρκείας τοῦ ἀερισμοῦ [καὶ ἀσκήσεως εἰς ἐλεύθερον ἀέρα, τῆς ἐργασίας τῆς νυκτός, τῆς κακῆς διαίτης. Εἰς τὸ ρηθὲν ἐπάγγελμα παρατηρεῖται συχνὰ ἀναιμία καὶ νευρικὴ ἐξασθένησις.

ΡΑΤΑΝΙΑ *(Ratanhia).*

Φυτὸν τῆς οἰκογενείας τῶν Πολυγαλωδῶν. Ἡ ρίζα του εἶναι στυπτικὴ καὶ

Ρατάνια

Εἰκ. 597

χρησιμοποιεῖται ὑπὸ μορφὴν ἐγχύματος (2%), ἀφεψήματος (0,5%)ἐκχυλίσματος (0,50—4,0),σιροπίου (10—100),βάμματος

(5—20)κατὰ τῆς διαρροίας, τῆς αἱματουρίας, τῆς μητρορραγίας. Κατὰ τῶν αἱμορροϊδων χρησιμοποιεῖται ἡ ρατάνια εἰς ἐπιθέματα.

ΡΑΦΑΝΙΣ

Φυτὸν τῆς οἰκογενείας τῶν Σταυρανθῶν. Ὑπάρχουν δύο εἴδη:

Ραφανὶς ἡ ἀγρία(κ. ἀγριορεπάνι ἢ χράνος, raifort sauvage).

Ἡ ρίζα της εἶναι λευκή, γεύσεως καυστικῆς ὀσμῆς διεισδυτικῆς, καὶ εἶνε ἀντισκορβουτική, τονωτική, διουρητική.

Ἡ ἀγρία ραφανὶς εἰσέρχεται εἰς τὴν σύνθεσιν τῶν ἀντισκορβουτικῶν σιροπίων καὶ οἴνων.(Βλ.*Τροφαί*)

Ραφανὶς ἡ ἥμερος(κ. ρεπάνι, raifort cnltivé, petite rave, radis noir.

Ἔχει ρίζαν στρογγυλήν, λευκήν, ροδόχρουν ἢ ἐρυθρὰν καὶ εἶνε ἐλαφρῶς διεγερτική, διουρητικὴ καὶ ἀντισκορβουτική. Χρησιμοποεῖται ὡς ἄρτυμα ὀρεκτικόν.

ΡΑΧΙΑΛΓΙΑ

Πόνος κατὰ μῆκος τῆς σπονδυλικῆς στήλης. Παρατηρεῖται εἰς πολλὰς ἀσθενείας, καὶ ἰδίως εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς εὐλογίας.

ΡΑΧΙΣ

Τὸ ὀπίσθιον μέρος τοῦ κορμοῦ, ἀποτελούμενον ἰδίως ἀπὸ τὴν σπονδυλικὴν στήλην καὶ μῦς εἰς ἕξ στρώματα. Χρησιμεύει διὰ τὴν ὀρθὴν στάσιν τοῦ κορμοῦ, τὴν ἀναπνοήν, τὴν κίνησιν ὤμων καὶ βραχιόνων κτλ.

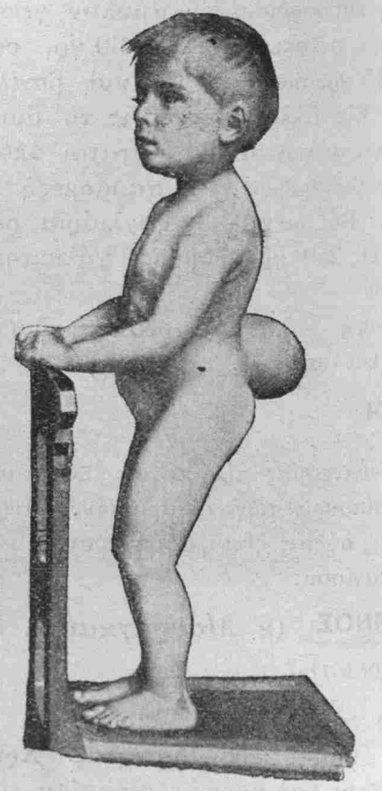
ΡΙΑΧΙΣ ΔΣΧΙΔΗΣ

Ἀνωμαλία διαπλάσεως, συνισταμένη εἰς ἀτελῆ ὀστεοποίησιν τῶν ἀκανθωδῶν ἀποφύσεων. Μένει ὀπὴ ἀνοικτὴ ἐκ τῆς ὁποίας ἐξέρχεται ἔξω μέρος ἢ ὅλος ὁ νωτιαῖος μ υε λός.(Εἰκ.

Παρατηρεῖται εἰς νεογνὰ καὶ παρουσιάζεται ὡς ὄγκος μαλακός, εὐπίεστος κατὰ τὴν ὀσφυϊκὴν καὶ ἱερὰν χώραν ἰδίως. Πολλάκις ἐπέρχεται ὁ θάνατος ἐκ φλογώσεως. Ἡ ἀσθένεια αὕτη εἶνε δυνατὸν νά ἰαθῇ δι' ἐγχειρήσεως.

ΡΑΧΙΤΙΣ

Νόσος τῆς παιδικῆς ἡλικίας συνισταμένη εἰς ἐλλειπῆ ἀνάπτυξιν τῶν ὀστῶν καὶ τοῦτο διότι ὄχι μονον δὲν κατατίθεται εἰς τὰ ὀστᾶ ἀρκετὴ ποσότης ἀσβεστούχων ἁλάτων ἀλλὰ καὶ διότι τὰ ἤδη εἰς τὰ ὀστᾶ εὑρισκόμενα τοιαῦτα ἕνεκα διαφόρων λόγων ἀφαιροῦνται ἐξ αὐτῶν·

Εἰκ. 598

Ράχις δισχιδὴς

Συνεπεία τούτου τὰ ὀστᾶ γίνονται μαλακὰ καὶ εὔθραυστα. Εἰς τὰς ρηθείσας ἀλλοιώσεις προστίθεται καὶ ἡ ἀνάπτυξις ἐκ τοῦ περιοστέου ἢ καὶ τοῦ μυελοῦ τῶν ὀστῶν ἑνὸς νέου ὀστεοειδοῦς, μὴ ἐμπεριέχοντος ἀσβεστοῦχα ἅλατα ἱστοῦ διὰ τοῦ ὁποίου χονδραίνουν μὲν τὰ ὀστᾶ, ἀλλὰ μένουν πάντοτε μαλακά.

Ἡ ***αἰτία*** τῶν ἀλλοιώσεων τούτων δὲν εἶναι ἐπακριβῶς γνωστή. Πιθανὸν νὰ ὀφείληται εἰς μὴ ἀρκετὴν διὰ τῆς τροφῆς πρόσληψιν ἀσβεστούχων ἁλάτων ἢ νὰ εἶναι μὲν αὕτη ἀρκετὴ ἀλλὰ νὰ μὴ ἀπορροφῶνται ταῦτα ἀρκούντως ἐντὸς

SISMANOGLOU MEGARO

Εἰκ. 599

Ραχιτικὸν ἀγόρι τριῶν ἐτῶν

(Παρουσιάζει: μεγάλην, ὀλίγον γωνιακὴν κεφαλήν, τυπικὸν τρόπον τοῦ κάθησθαι μὲ ἀνοικτούς τοὺς βραχίονας, λαιμὸν βραχὺν συνεπείᾳ κυρτότητος τῶν κλειδῶν καὶ τῆς ράχεως, συμπίεσιν τοῦ ἄνω μέρους τοῦ θώρακος, μεγάλην κοιλίαν)

τοῦ σώματος ἢ πάλιν διὰ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλον λόγον νὰ ἐμποδίζεται ἡ κατάθεσις τοῦ ἀσβέστου εἰς τὰ ὀστᾶ. Οἱαδήτις ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἤθελε εἶναι ἡ ἀκριβὴς αἰτία, τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ἡ ραχῖτις ***προσβάλλει*** παιδία ζῶντα εἰς ὑγρά, ψυχρά, κακῶς ἀεριζόμενα, ἀνήλια μέρη, μὴ ἔχοντα τὴν δέουσαν σωματικὴν περίθαλψιν καὶ κακῶς τρεφόμενα. Τὸ τελευταῖον τοῦτο, ἡ τροφή, ἔχει μεγίστην σημασίαν. Ἐπίσης καὶ ἡ κληρονομικότης εἰς περιστατικὰ τινὰ παίζει ρόλον, καθὼς καὶ διάφοροι νόσοι τῶν γονέων ὡς γενικὴ ἀδυναμία, ἀναιμία, φυματίωσις, σύφιλις δύνανται νὰ προδιαθέσουν τὰ παιδία.

Ἡ ἡλικία κατὰ τὴν ὁποίαν ἰδίως προσβάλλονται τὰ παιδία εἶναι ἡ πρώτη παιδικὴ δηλ. μεταξὺ $1\,^1/_2$ καὶ 3 ἐτους, οὐχ' ἧττον καὶ ἐνωρίτερον ἢ καὶ ἀργότερον δύναται νὰ ἐπέλθῃ ἡ νόσος. Ἡ ραχῖτις ***ἀναπτύσσεται*** συνήθως βαθμιαίως καὶ ἐπιφέρει διαφόρους παραμορφώσεις τῶν ὀστῶν, ἐξαρτωμένας ἀπὸ τὸν βαθμὸν τῆς ἐπεκτάσεως τῆς νόσου καὶ ἀπὸ τὴν στάσιν τοῦ σώματος, ἥτις κυρίως λαμβάνεται κατὰ τὴν νόσον.

Οὕτω ἐὰν τὸ παιδὶ δὲν περιπάτησε

ἀκόμη καὶ κατὰ συνέπειαν κεῖται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπὶ τῆς ράχεως τότε ἡ λεκάνη (πύελος) πιέζεται ἀπὸ τὰ ἐμπρὸς πρὸς τὰ ὀπίσω, τὸ στῆθος πιέζεται περισσότερον πρὸς τὰ πλάγια, καὶ τὸ στέρνον προεξέχει. Εἰς τὸ κρανίον, ἰδίως τὸ ὀπίσθιον ὀστοῦν, τὸ ἰνίον, γίνεται λεπτὸν καὶ μαλακόν, αἱ ραφαὶ τῶν ὀστῶν

Εἰκ. 600

Ὀδόντες ραχιτικοῦ παιδιοῦ

μένουν μαλακαὶ καὶ χωρίζονται, αἱ πηγαὶ τοῦ κρανίου ἀντὶ νὰ κλείσουν περὶ τὸν 15 ἢ 20 μῆνα, μένουν ἀνοικταί. Ἡ κάτω σιαγών ἀντὶ σχήματος τόξου, λαμβάνει πολύγωνον σχῆμα. Ἡ ὀδοντοφυΐα ἀργεῖ καὶ εἶναι ἄτακτος. Τὰ ὀστᾶ τῶν ἄκρων δὲν ἀναπτύσσονται, κατὰ συνέπειαν καὶ τὸ ἀνάστημα μένει μικρόν.

Τὰ ὀστᾶ τοῦ προσώπου δὲν ἀναπτύσσονται καὶ το πρόσωπον σχετικῶς πρὸς τὸ μεγάλον κρανίον φαίνεται πολὺ μικρόν.

Εἰς τὰ παιδία, τὰ ὁποῖα ἔχουν ἤδη περιπατήσει στραβώνουν τὰ τὸ σῶμα φέροντα ὀστᾶ, οὕτω ἡ σπονδυλικὴ στήλη σχηματίζει κυρτότητα πρὸς τὰ ὀπίσω ἢ καὶ πρὸς τὰ πλάγια (κύφωσις, σκολίωσις) Τὰ σκέλη γίνονται βλαισὰ* ἢ ραιβά*. Παρ' ὅλας τὰς σωματικὰς ταύτας ἀλλοιώσεις ἡ διανοητικότης δὲν βλάπτεται.

Ἡ νόσος ***διαρκεῖ*** ἐπὶ μῆνας καὶ ἔτη. Κατὰ τὴν διάρκειαν αὐτῆς ἐπέρχονται συχνὰ διαταραχαὶ ἐντερικαί, νευρικαί, πνευμονικαί, αἵτινες δύνανται νὰ θέσωσιν τὴν ζωὴν τοῦ παιδιοῦ ἐν κινδύνῳ· Μὲ τὸν καιρὸν καὶ ὅταν ληφθῶσιν τὰ κατάλληλα μέτρα, ἡ θρέψις τῶν ὀστῶν βελτιοῦται, αἱ διάφοροι παραμορφώσεις βαθμηδὸν ἐλαττώνονται. Εἰς σοβαρὰς δέ περιπτωσεις, δύναται τις εἰς τὸν ἐνήλικα νὰ διακρίνῃ σημεία παλαιᾶς ραχίτιδος, ὡς εἰς τὰ πόδια, τὴν ράχιν καὶ ἰδίως εἰς τὴν λεκάνην τῶν γυναικῶν.

Ἡ ***προφύλαξις*** τῆς νόσου ἀπαιτεῖ νὰ ἀκολουθεῖται ἀπὸ τῆς πρώτης ἤδη ἡμέρας τῆς γεννήσεως λογικὴ ὑγιεινὴ (βλ. *Νεογέννητον, Βρέφος*).

Ὅσον ἀφορᾶ τὴν ***θρέψιν*** ἥτις παίζει σπουδαιότατον ρόλον, ἐπαναλαμβάνομεν ὅτι εἰς διάφορα σχετικὰ ἄρθρα ἐλέχθη, ὅτι δηλαδὴ τὸ γάλα τῆς μητρὸς εἶναι τὸ καλλίτερον μέσον πρὸς διατροφὴν τοῦ παιδιοῦ.

Ἀπὸ τὰ ραχιτικὰ παιδία ἐλάχιστα σχετικῶς εἶναι ὅσα ἔχουν θηλάσῃ. Καὶ τοῦτο διότι τὸ γάλα τῆς μητρὸς ἐμπεριέχει εἰς ὀρθὴν ἀναλογίαν ὅλα τὰ συστατικὰ τὰ ὁποῖα χρειάζεται τὸ παιδί. Ὁ θηλασμὸς* πρέπει νὰ γίνηται, ἔστω καὶ ἐν ἀνάγκη διὰ μικρὸν χρονικὸν διάστημα.

Ἐκτὸς τῆς τροφῆς μεγίστην σημασίαν ἔχει ὁ καθαρὸς ἀήρ, ὁ ἥλιος καὶ ἡ καθαριότης.

Ἡ ***θεραπεία*** τῆς ραχίτιδος δίδει τὰ καλλίτερα ἀποτελέσματα, ὅσον ἐνωρίτερον καὶ ὅσον συστηματικώτερον γίνεται αὕτη, καὶ βασίζεται ἐπὶ ὑγιεινῶν καὶ ἐπὶ

φαρμακευτικῶν μέσων (τιτανοῦχα ἅλατα, φώσφορος, μυρηνέλαιον κλπ.).

ΡΕΒΑΛΕΝΤΑ (*Revalescière*)

Μίγμα ἀλεύρων φακῆς, ρεβιθιῶν, ἀραβοσίτου, κριθῆς καὶ βρώμης. Οὐσία θρεπτική.

ΡΕΓΚΑ (*Ἀφύη, Μαινίς, Hareng*).

Ἀρκετὰ θρεπτικὸς ἰχθῦς τρωγόμενος φρέσκος, καπνιστὸς ἢ ἁλατισμένος (βλ. *Τροφῶν Πίνακα*).

Ἐκ τῆς ἅλμης τῆς ρέγκας ἐξάγεται ἡ ***προπυλαμίνη***, φάρμακον χρησιμοποιούμενον κατὰ τοῦ ρευματισμοῦ εἰς δόσιν 10-30 σταγόνων.

ΡΕΖΟΡΣΙΝΗ (*Resorcine*).

Φάρμακον χρησιμοποιούμενον ἐξωτερικῶς ὡς ***ἀντισηπτικὸν*** διὰ τὸ στόμα τὴν μύτην, τὴν θεραπείαν τῶν πληγῶν καὶ τῆς βλεννορροίας εἰς διάλυσιν 2 % καὶ ἐναντίον διαφόρων δερματικῶν νοσημάτων εἰς ἀλοιφάς.

ΡΕΚΟΑΡΟ (*Recoaro*).

Ἰαματικὴ πηγὴ ἐν Ἰταλία, περιέχουσα 3,2 ‰ θειϊκὸν σίδηρον, 0,0039 ἀρσενικὸν ὀξύ, 1,2 θειϊκὸν ἀλουμίνιον καὶ 0,04 ἐλεύθερον θειϊκὸν ὀξύ.

ΡΕΟΜΥΡ (*βλ. Θερμόμετρον*).

ΡΕΠΑΝΙ (*βλ. Ραφανίς.*)

ΡΕΤΣΙΝΑ (*βλ. Ρητῖναι, Ρητινῖτης οἶνος*).

ΡΕΥΜΑ (*βλ. Ἀήρ, Κρυολόγημα*).

ΡΕΥΜΑΤΙΣΜΟΣ

Νόσος συχνωτάτη προσβάλλουσα τὰς ἀρθρώσεις ἢ τοὺς μῦς καὶ συνισταμένη εἰς φλόγωσιν αὐτῶν.

Ὁ ρευματισμὸς τῶν ἀρθρώσεων, ὀρθώτερον καλούμενος ***πολυαρθρῖτις***, ἀνήκει εἰς τὰς λοιμώδεις νόσους καὶ συνοδεύεται μὲ πυρετόν, πρήξιμον συνήθως πολλῶν ἀρθρώσεων τῆς μιᾶς κατόπιν τῆς ἄλλης μὲ ἐξίδρωμα καὶ ἰσχυροτάτους πόνους. Ἡ νόσος ὀφείλεται κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἰς μὴ εἰσέτι ἀνακαλυφθὲν μικρόβιον, ἀλλὰ τὸ κρυολόγημα εἶναι ἡ συνηθεστέρα αἰτία ἡ προκαλοῦσα ταύτην. Εἶναι δὲ ἡ νόσος συχνοτέρα τὸν χειμῶνα καὶ τὴν ἄνοιξιν. Ὡς πρὸς τὴν μορφὴν διακρίνωμεν ***ὀξεῖαν πολυαρθρίτιδα*** καὶ ***χρονίαν*** κατὰ τὴν ὁποίαν αἱ ἀλλοιώσεις τῶν ἀρθρώσεων μένουν. Ἡ πολυαρθρῖτις εἶναι ἰάσιμος, εὐτυχῶς δὲ εἶναι μία ἀπὸ τὰς ὀλίγας νόσους αἵτινες ἔχουν τὸ εἰδικόν των φάρμακον, εἶναι δὲ τοῦτο τὸ ***ἰτεϋλικὸν νάτριον*** (Salicylate de soude). Οὐχ' ἧττον δὲν παύει τοῦ νὰ εἶναι ἐπικίνδυνος ἕνεκα τῶν συχνῶν ὑποτροπῶν καὶ ἰδίως ἕνεκα τῶν ἐπιπλοκῶν της ἐκ μέρους τῆς καρδίας (***ἐνδοκαρδῖτις***).

Παρόμοιαι ἀρθροπάθειαι ἐπέρχονται καὶ κατὰ τὴν ὀστρακιὰν καὶ βλεννόρροιαν εἶναι ὅμως ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μονομερεῖς δηλ. περιορισμέναι εἰς μίαν ἢ δύο ἀρθρώσεις.

Ἀσχέτως μὲ τοὺς ἀναφερθέντας λοιμώδεις ρευματισμοὺς ὑπάρχει καὶ ὁ λεγόμενος ***ἀρθριτικὸς ρευματισμός***, παρουσιαζόμενοι εἰς ἀρθριτικούς, παχυσάρκους, διαβητικούς, τοὺς διάγοντας καθιστικὴν ζωὴν καὶ μὴ κάμνοντας τὴν δέουσαν δίαιταν. Οὗτοι αἰσθάνονται ποῦ καὶ ποῦ κανένα πόνον, ὅστις παρέρχεται καὶ ἐπανέρχεται, ἔχουν τὴν ἐντύπωσιν ὅτι αἱ κινήσεις τῶν ἀρθρώσεων του γίνονται δύσκολα καὶ σιγὰ σιγὰ παρατηροῦν μικρὰ πρηξίματα εἰς τὰς ἀρθρώσεις. Βαθμηδὸν ἐὰν δὲν ληφθῇ φροντὶς προσβάλλονται αἱ διάφοροι ἀρθρώσεις, γίνονται παντοῦ ***κόμβοι***, αἱ κινήσεις περιορίζονται.

Τὸ αὐτὸ δύναται νὰ συμβῇ καὶ εἰς ἀνθρώπους ζῶντας εἰς ὑγρὰν κατοικίαν ἢ καὶ ὡς ἐκ τοῦ ἐπαγγέλματος των νὰ εἶναι ὑποχρεωμένοι νὰ ἔχουν τὰ χέρια ἢ τὰ πόδια των εἰς νερά, ἢ εἶναι ἐκτεθειμένοι εἰς ἀκαταστασίας τῆς ἀτμοσφαίρας.

Ὁ ***μυϊκὸς ρευματισμὸς*** ὀφείλεται καὶ αὐτὸς εἰς κρυολόγημα, καὶ προσβάλλει ἕνα ἢ περισσοτέρους μῦς καὶ ἐπιφέρει δυσαρέστους πόνους δυσκινησίαν (βλ. *Μυαλγία*, *Ὀσφυαλγία* κλπ.)

SISMANOGLIO MEGARO

Ἡ ***προφύλαξις τοῦ ὀξέος ρευματισμοῦ*** τῶν ἀρθρώσεων δὲν εἶναι πάντοτε εὔκολος διότι δὲν γνωρίζομεν ἐπακριβῶς τὸν τρόπον τῆς μολύνσεως. Φαίνεται ὅμως ὅτι διὰ τῶν ἀμυγδαλῶν* γίνεται αὕτη. Συνταυτίζεται ἄρα, ἐν μέρει τοὐλάχιστον, ἡ προφύλαξις τῆς πολυαρθρίτιδος μὲ τὴν τῆς ἀμυγδαλίτιδος.* Ἐπειδὴ δὲ τόσον εἰς τοὺς ὀξεῖς ὅσον καὶ εἰς τοὺς χρονίους ρευματισμοὺς τὸ κρυολόγημα παίζει ρόλον, ἔρχεται ὡς ἄλλο προφυλακτικὸν μέσον ἡ ***σκληραγωγία.***

Διὰ τοὺς ***χρονίους ρευματισμοὺς*** ἐκτὸς τῆς σκληραγωγίας, πρέπει οἱ ἀρθριτικῆς κράσεως νὰ κάμωσιν ἀρκετὰς κινήσεις (βλ. *Ἀρθριτισμός*), καὶ νὰ ἀποφεύγωσιν τὴν πολυφαγίαν, ἰδίως δὲ θὰ περιορίσωσιν ὅσον τὸ δυνατὸν τὸ κρέας καὶ τὰ οἰνοπνευματοῦχα ποτά.

Ἐκδηλωθέντος τοῦ ρευματισμοῦ, τόσον τῆς ὀξείας πολυαρθρίτιδος ὅσον καὶ ὀξείας προσβολῆς χρονίου ρευματισμοῦ θὰ ζητῆται ἡ γνώμη τοῦ ἰατροῦ ὅστις ἀναλόγως τοῦ περιστατικοῦ θέλει διορίσῃ τὸ ἰτεϋλικὸν νάτριον ἢ ἄλλο τι ἐσωτερικὸν φάρμακον, ἐπιβλέπων καὶ τὴν λειτουργίαν τῆς καρδίας. Ἐπίσης θὰ διορίσῃ καὶ διαφόρους ἐπαλείψεις ἢ καὶ ναρκωτικὰς ἀλλοιφάς.

Καὶ ἐκτὸς τῶν ὀξέων προσβολῶν ὁ ρευματιῶν πρέπει νὰ ἀκολουθῇ ***ὑγιεινήν.*** Οὕτω ὡς τροφὴν θὰ προτιμᾷ τὸ γάλα καὶ τὰ γαλατερά, τὰ ἀμυλώδη, τὰ χορταρικά, τὰ ὀπωρικά. Ἀπὸ τὰ κρέατα δὲ τὸ λευκὸν κρέας καὶ τοῦτο ὄχι καθημερινῶς. Θὰ ἀποφεύγει τὰ καρυκεύματα, τὰς σάλτσες, τὸ κυνηγήσιον, τὰ χοιρινὰ (ἄλλαντας), τὰ σπαράγγια, ξυνήθρα, καφέν, οἰνόπνευμα.

Καλὸν εἶναι ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος νὰ κάμνῃ ἀπόλυτον γαλακτοφαγίαν. Διὰ τοὺς πόνους, τὴν κινητοποίησιν τῶν ἀρθρώσεων, τὴν τυχὸν ἀτροφίαν τῶν μυώνων ἢ καὶ ἀγκύλωσιν ὠφελοῦν τὰ ἁπλᾶ θερμὰ ἢ τὰ θειοῦχα λουτρά, τὰ λουτρὰ θερμοῦ ἀέρος ἢ τὰ ἀτμόλουτρα, αἱ μαλάξεις, ὁ ἠλεκτρισμός, ἡ μηχανοθεραπεία κλπ.

ΡΕΥΞΙΜΟΝ *(βλ. Ἐρυγή).*

ΡΕΥΣΕΙΣ *(βλ. Ὀνειρώξεις).*

ΡΕΥΣΤΑ *(βλ. Ποτά).*

ΡΕΨΟΙ *(Λίμναι Κουμουνδούρου).*

Ἀλιπηγὴ (21-22ὁ) μεταξὺ Ἐλευσῖνος καὶ Δαφνίου.

ΡΗΟΝ *(κ. Ρεβέντι)*

Ρίζα φυτοῦ τῆς οἰκογενείας τῶν Πολυγωνίων. Ἐν τῷ ἐμπορίῳ φέρονται τὸ Εὐρωπαϊκόν, τὸ Σινικὸν καὶ τὸ Μοσχοβιτικόν. Εἰς μικρὰς δόσεις εἶνε εὐστόμαχον καὶ τονωτικόν, εἰς μεγάλας καθαρτικόν. Βάφει τὰ κόπρανα, τοὺς ἱδρῶτας τὰ οὖρα, τὸ γάλα μὲ χροιὰν κιτρίνην.

Τὸ γάλα τῶν θηλαζουσῶν ἀποβαίνει ἐνίοτε καθαρτικὸν διὰ τοῦ ρηου.

Εἰκ. 601

Ρῆον

Δὲν πρέπει νὰ δίδεται εἰς αἱμορροΐδας καὶ λιθιάσεις.

Τὸ ρῆον δίδεται ὑπὸ μορφὴν κόνεως (0,05—0,60) δόσις τονωτική, (2—4) γρ. δόσις καθαρτική, ἐμβρέγματος (1 %) ἐκχυλίσματος (0,10— 0,50), βάμματος (5-10 γρ.).

ΡΗΤΙΝΑΙ

Χημικαὶ οὐσίαι φυτῶν, ἐξερχόμεναι ὑπὸ μορφὴν χυμοῦ ἐξ αὐτῶν, αὐτομάτως ἢ κατόπιν ἐντομῶν. Ἐν τῇ ἰατρικῇ χρησιμοποιοῦνται ὡς ἐσωτερικὰ ἢ ὡς ἐξωτερικὰ φάρμακα. Ρητῖναι εἶναι ἡ μαστίχη, τὸ κοπάϊον, ἡ βενζόη κλπ. (βλ. *Βάλσαμον*)

ΡΗΤΙΝΙΤΗΣ ΟΙΝΟΣ *(Ρετσινάτο)*

Διὰ τὴν παρασκευὴν τοῦ οἴνου τούτου χύνεται ὁ μοῦστος εἰς βυτία περιέχοντα ρητίνην ἀπὸ τὴν ὁποίαν προσλαμβάνει τὴν χαρακτηριστικὴν γεῦσιν καὶ ὀσμήν.

ΡΙΒΑ *(Riva, Τυρόλον)*

Σταθμὸς κλιματικὸς διὰ τὸ φθινόπωρον καὶ τὸν χειμῶνα, εἰς ὕψος 69 μ. ἐπὶ τῆς λίμνης Garda μὲ κλίμα ἥπιον καὶ γλυκύ.

ΡΙΒΑΝΑΤΣΑΝΟ *(Rivanazzano)*

Ἀλιπηγὴ ἐν Ἰταλίᾳ, περιέχουσα 10 ‰ χλωριοῦχον Νάτριον.

ΡΙΒΙΕΡΑ

Ἐκτείνεται ἀπὸ τὴν Νίκαιαν μέχρι Spezia, καὶ παραλίας τοῦ κόλπου τῆς Γενούης. Περιώνυμος διὰ τὸ ἔξοχον κλίμα καὶ τὰς φυσικὰς καλλονάς.

ΡΙΓΟΣ

Ἀκούσιος τρόμος τῶν περισσοτέρων ἑκουσίων μυῶν συνοδευόμενος ὑπὸ χαρακτηριστικῆς ἀλλοιώσεως τοῦ δέρματος (βλ. *Τρῖχες*), ὑπὸ τρισμοῦ τῶν ὀδόντων καὶ αἰσθήματος ψύχους. Τὸ ρῖγος εἶναι συνήθως τὸ πρῶτον σημεῖον κρυολογήματος ἢ καὶ διαφόρων μολυσματικῶν νόσων, ἢ καί ψυχικῆς τινὸς διαταραχῆς, [διαρκεῖ ὀλίγα λεπτὰ ἕως πολλὰς ὥρας καὶ ἀκολουθεῖται ὑπὸ αἰσθήματος θαλπωρῆς καὶ ἱδρῶτος.] (βλ. *Φρικίασις*)

ΡΙΖΑΙ *(βλ. Φυτά)*

ΡΙΖΟΧΟΡΤΟΝ *(βλ. Κενταύριον)*

ΡΙΚΙ - ΚΑΛΤΠΑΤ *(Rigi-Kaltbad)*

Κλιματικὸς σταθμὸς ἐν Ἑλβετίᾳ πλησίον τῆς Λουκέρνης εἰς ὕψος 1433 μ. ὑ.ἐ.θ., ***ὠφέλιμος*** διὰ νευρικὰς παθήσεις καὶ ἀρχομένην φυματίωσιν.

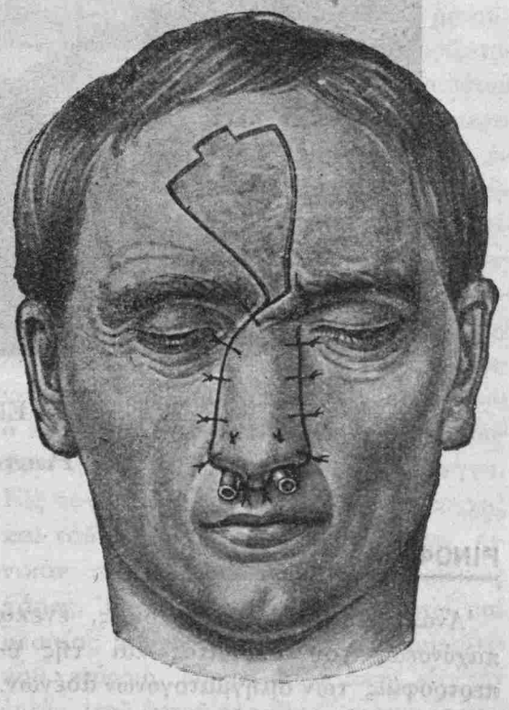
Ἐποχή : ἀπὸ Ἰουνίου—8)βρίου.

ΡΙΚΙ ΣΕΪΔΕΚ *(Rigi-Scheidek)*

Κλιματικὸς σταθμὸς ἐν Ἑλβετίᾳ παρὰ τὸ Schwyz εἰς ὕψος 1648 μ. ὑ. ἐ. θ. Ὁ ἀὴρ εἶνε ταραχώδης καὶ ἐπικρατοῦν ἄνεμοι ἔντονοι.

ΡΙΝΟΠΛΑΣΤΙΚΗ

Ἐγχείρησις ἔχουσα ὡς σκοπὸν νὰ ἀνασχηματίσῃ μίαν καταστραφεῖσαν ἐν μέρει

Εἰκ. 602

Ρινοπλαστικὴ

ἢ καὶ ἐν τῷ συνόλῳ της ὑπὸ παθήσεως τινὸς ἢ τραυματισμοῦ. Ἡ ἐγχείρησις αὕτη ἐξετελεῖτο ὑπὸ τῶν Ἰνδῶν ἀπὸ 3000 ἐτῶν. Τὸ πρὸς ἀνασχηματισμὸν καὶ μεταμόσχευσιν τεμάχιον λαμβάνεται συνήθως ἀπὸ τὸ μέτωπον ἢ τὸν βραχίονα.

ISMANOGLIO MEGARO

ΡΙΝΟΣΚΛΗΡΩΜΑ

Πάχυνοις μιᾶς τῶν πτερύγων τῆς ρινὸς ἢ τοῦ βλεννογόνου τοῦ ρινικοῦ διαφράγματος, ἐπεκτεινομένη εἰς τὰς ρινικὰς κοιλότητας, τὸ ἄνω χεῖλος, ἐνίοτε τὸν φάρυγγα καὶ τὸν λάρυγγα, καὶ χαρακτηριζομένη ὑπὸ ὀζιδίων σκληρῶν. Ἡ πάθησις αὕτη ὀφείλεται εἰς εἰδικὸν βάκιλλον καὶ εἶνε δυσίατος.

Εἰκ. 603

Ριππολτζάου

ΡΙΝΟΦΥΜΑ

Ἀνάπτυξις μεγάλη τῆς ρινός, ἕνεκα παχύνσεως τοῦ δέρματος καὶ τῆς ὑπερτροφίας τῶν σμηγματογόνων ἀδένων. Τὸ δέρμα εἶνε συνήθως ἐρυθρὸν καὶ διαυλακοῦται ἀπὸ ἀγγεῖα διευρυσμένα. Τό ρινόφυμα εἶνι εἶδος ἀκμῆς ὑπερτροφικῆς παρατηρεῖται εἰς ἀλκοολικοὺς συνήθως. *(βλ. Ἀκμή, Ρίς)*

ΡΙΠΠΟΛΤΖΑΟΥ *(Rippoldsaou)*

Κλιματικὸς σταθμὸς καὶ ὀξυπηγὴ εἰς τὸν Μέλανα Δρυμὸν τῆς Βάδης εἰς ὕψος 600 μ. ὕ. ἐ. θ. (Εἰκ. 603)

Ἐποχή: 1 Μαΐου — 30 Σεπτεμβίου.

Ὠφέλιμος δι' ἀναιμίας, χλωρώσεις γυναικείας νόσους καὶ ἀρθρίτιδας.

ΡΙΣ

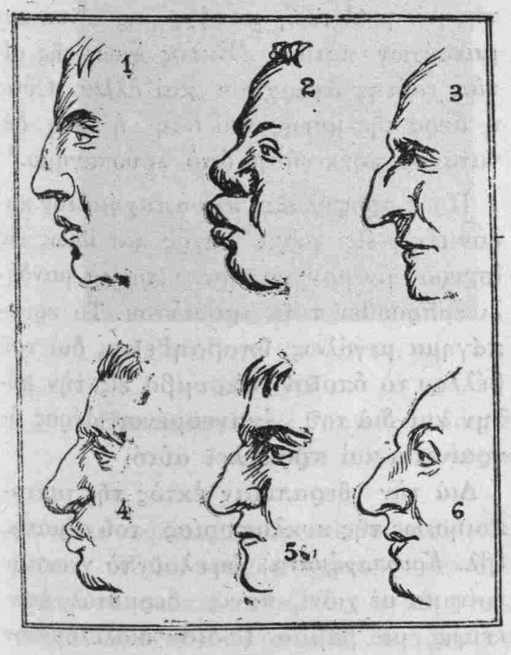
Τὸ ἐν μέρει ὀσφρητικόν, ἐν μέρει ἀναπνευστικὸν τοῦτο ὄργανον, ἀποτελεῖται ἀπὸ ἕν ἐξωτερικὸν μέρος, τὴν κυρίως ρίνα, καὶ ἀπὸ τὴν ἐσωτερικὴν ρίνα, ἢ τὴν ρινικὴν κοιλότητα.

Ἡ ***ἐξωτερικὴ ρὶς*** ἔχει ὡς γνωστὸν διάφορον σχῆμα εἰς διαφόρους φυλὰς ἢ καὶ εἰς διαφόρους ἀνθρώπους τῆς αὐτῆς φυλῆς, καὶ ἀναλόγως τοῦ σχήματός της συντελεῖ ἢ ὄχι εἰς τὴν εὐμορφιὰν τοῦ προσώπου.

Τὰ συχνώτερον παρατηρούμενα σχήματα εἶναι: ἡ ***Ἑλληνικὴ ἢ εὐθεῖα*** ρὶς τῆς ὁποίας ἡ ράχις εὑρίσκεται εἰς εὐθεῖαν γραμμὴν μὲ τὸ μέτωπον, ἡ ***Ρωμαϊκὴ*** ὁμοιάζουσα μὲ τὴν Ἑλληνικὴν μὲ τὴν διαφορὰν ὅμως ὅτι ἡ ράχις σχηματίζει ἐλαφρὰν προεξοχήν, ἡ ***γρυπὴ*** ἢ ***καμπυλωτὴ*** ἢ ***ρὶς ἱέρακος*** ἢ ***ἀετώδης*** μὲ ἰσχυρὰν προεξοχὴν τῆς ράχεως ἀλλὰ λεπτὴν ἐν τῷ συνόλῳ της ἐν ἀντιθέσει

πρὸς τὴν ***Βουρβωνικὴν*** ἥτις ἐκτὸς τῆς ἰσχυρᾶς προεξοχῆς της εἶναι καὶ χονδρή, ἡ ***σιμὴ*** ἢ ***πατσωτὴ*** μὲ πιεσμένην τὴν ρίζαν μᾶλλον ὀριζόντιον τὴν ράχιν καὶ μὲ φαρδὺ πλατὺ τὸ κάτω μέρος, ἡ μὲ ***πλατείαν*** τὴν ρίζαν καὶ τὸ ἄνω μέρος τῆς ράχεως καὶ ἀνασηκωμένον τὸ κάτω, ἡ μὲ ***ἀνεσηκωμένον*** μόνον τὸ κάτω μέρος καὶ τοὺς ρώθωνας πρὸς τὰ ἄνω, καὶ ἢ μὲ ***πίπτουσαν*** καὶ ***ἐλαφρῶς πρὸς τὰ μέσα*** ἐστραμμένην τὴν ἄκραν.

Εἰκ. 604—609

1 Ρὶς ***Ἑλληνικὴ*** *4 Ρὶς* ***Πίπτουσα***
2 » ***Σιμὴ*** *5* » ***Ρωμαϊκὴ***
3 » ***Γρυπὴ*** *6* » ***Βουρβωνική***

Ἐν γένει ἡ μύτη τῶν Εὐρωπαίων εἶναι ὑψηλὴ μὲ μακρούς, καθέτους πρὸς τὸ ἄνω χεῖλος ρώθωνας, ἡ δὲ τῶν κατωτέρων λαῶν εἶναι μικρὰ ὡς πρὸς τὸ ὕψος φαρδιὰ μὲ διάμετρον τῶν ρωθώνων σχεδὸν παράλληλον πρὸς τὸ ἄνω χεῖλος. Τοιαύτη εἶναι καὶ ἡ μύτη τῶν μικρῶν παιδιῶν.

Ἡ ***ἐξωτερικὴ ρὶς*** σχηματίζουσα τὴν προστατευτικὴν στέγην τῆς ρινικῆς κοιλότητος ἀποτελεῖται ἀπὸ ἕνα ἄνω στερεὸν καὶ ἀπὸ ἕνα κάτω κινητὸν τμῆμα. Ὡς βάσις της δὲ χρησιμεύουν ἀφ' ἑνὸς τὰ ***ρινικὰ ὀστᾶ***, τὰ ὁποῖα εἶναι δύο ἐπιμήκη σχεδὸν τετράγωνα ὀστᾶ κείμενα μεταξὺ τῶν ἄνω σιαγόνων καὶ συνοδεύομενα πρὸς τὰ ἄνω μὲ τὸ μετωπικὸν ὀστοῦν, ἀφ' ἑτέρου μερικοὶ ***χόνδροι*** οἵτινες χρησιμεύουν εἰς τὸν σχηματισμὸν τῆς πλαγίας καὶ τῆς ἐμπροσθίας πλευρᾶς, καθὼς καὶ τοῦ μεσαίου χωρίσματος. Τὸ ὑπόλοιπον μέρος τῆς ἐξωτερικῆς ρινὸς ἀποτελεῖται ἀπὸ μῦς οἵτινες κινῶσιν τοὺς ρώθωνας.

Ἡ ***ἐσωτερικὴ ρὶς*** ἢ ***ρινικὴ κοιλότης***, τῆς ὁποίας τὸ ἐμπρόσθιον τμῆμα σχηματίζεται ὑπὸ τῆς ἐξωτερικῆς ρινός, ἐκτείνεται πρὸς μὲν τὰ ὀπίσω διὰ μέσου τῶν δύο ἄνω σιαγόνων μέχρι τοῦ φάρυγγος, πρὸς τὰ κάτω μέχρι τῆς ὀστεώδους ὑπερώας καὶ πρὸς τὰ ἄνω μέχρι τοῦ ἠθμοειδοῦς καὶ τοῦ σφηνοειδοῦς ὀστοῦ. Ἡ εὐρύχωρος αὕτη κοιλότης χωρίζεται εἰς δύο ἴσα ἡμίσυ δι' ἑνὸς καθέτου διαφράγματος ἀποτελουμένου ἐν μέρει ἐξ ὀστοῦ, ἐν μέρει ἐκ χόνδρου, καὶ ἐν μέρει ἐκ μυῶν. Εἰς ἕκαστον δὲ πάλιν ἥμισυ τῆς ρινικῆς κοιλότητος σχηματίζονται, δι' ἑλικοειδῶν ὀστεΐνων προεξοχῶν ἐν μέρει ἐκ τοῦ ἠθμοειδοῦς ὀστοῦ ἐν μέρει ἐκ τῶν ἄνω σιαγόνων, τῶν λεγομένων ***ρινικῶν κογχῶν***, οἱ 3 ρινικοὶ ***πόροι***, ὁ ἄνω, ὁ μεσαῖος καὶ ὁ κάτω, μὲ διεύθυνσιν ἐκ τῶν ἔμπροσθεν πρὸς τὰ ὀπίσω εἰς τὸν φάρυγγα. Εἰς τὸν μεταξὺ τῆς κάτω ρινικῆς κόγχης καὶ τοῦ οὐρανίσκου κείμενον κάτω ρινικὸν πόρον φθάνει ὁ δακρυορινικὸς πόρος. Ἐκ δὲ τοῦ μεταξὺ τῆς κάτω καὶ μεσαίας κογχης κειμένου μεσαίου ρινικοῦ πόρου, ὁδηγεῖ μία ὀπὴ εἰς τὴν ἐντὸς τοῦ ὀστοῦ τῆς ἄνω σιαγόνος κοιλότητα καὶ εἰς τὴν κοιλότητα τοῦ μετωπιαίου ὀστοῦ. Αἱ δύο ὄπισθεν κείμεναι ὀπαὶ τῆς ρινικῆς κοιλότητος αἱ ὁδηγοῦσαι εἰς τὸν φάρυγγα λέγονται ***χοάναι***.

Οὕτω ἡ ρὶς συγκοινωνεῖ μὲ τὸ στόμα, μὲ τὸν φάρυγγα, μὲ τὰς κοιλότητας τῶν γειτονικῶν ὀστῶν, μὲ τὸν δακρυϊκὸν πόρον καὶ μὲ τὸ οὖς.

Ὅλη ἡ ἐσωτερικὴ ἐπιφάνεια τῆς ρινὸς καλύπτεται ὑπὸ βλενογόνου ὅστις ἀρχίζει ὀλίγον ἀπὸ τὰ μέσα τῶν ρωθώνων

SISMANOGLIO MEGARO

καὶ κρατεῖ αὐτὴν ὑγρὰν διὰ βλέννας σχηματιζομένης ἐκ τῶν πολυπληθῶν ἀδένων. Ἐπὶ τοῦ βλεννογόνου ὑπάρχουν καὶ πολυάριθμοι μικροσκοπικαὶ τριχίτσες, αἵτινες εὑρίσκονται ἐν διαρκεῖ κινήσει, ἐπίσης δὲ καὶ πολυάριθμα ἀγγεία καὶ νεῦρα. Ἐκ τῶν νεύρων τούτων ἄλλα μὲν χρησιμεύουσι εἰς τὸ νὰ ἀντιλαμβάνωνται αἰσθήσεις ἐπαφῆς ἢ θερμοκρασίας καὶ εὑρίσκονται διεσπαρμένα εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ βλεννογόνου, ἄλλα δὲ τὰς ὀσφρητικὰς αἰσθήσεις καὶ εὑρίσκονται εἰς τὸ ἄνω μέρος τῆς ρινὸς καὶ κυρίως ἐπὶ τοῦ βλεννογόνου τῶν δύο ἀνωτέρω κογχῶν (βλ. *Ὀσφρησις*).

Ἡ μύτη, ὡς γνωστὸν δὲν ἔχει σπουδαιότητα μόνον ὡς ὄργανον ὀσφρήσεως, ἀλλ' ἔτι περισσότερον ὡς ἀρχὴ τῶν ἀναπνευστικῶν ὁδῶν. Καθαρίζει, θερμαίνει καὶ ὑγραίνει τὸν ἀναπνεόμενον ἀέρα, ἐπίσης δὲ ἀποτρέπει ἀπὸ ἀναπνοὴν βλαβεροῦ. Τὸ τοιοῦτον ὅμως δύναται νὰ τὸ κάμῃ μόνον ἐνόσῳ εὑρίσκεται ἐν ὑγιᾷ καταστάσει.

Αἱ ***ἀσθένειαι*** τῆς ρινὸς διαγιγνώσκονται διὰ τοῦ ***ρινοσκοπίου*** διὰ τοῦ ὁποίου στέλλεται εἰς τὰς κοιλότητας φῶς ἢ ἀπ' εὐθείας ἢ δι' ἀνακλαστικοῦ καθρέπτου. Καὶ προκειμένου μὲν διὰ τὴν ἐξέτασιν τοῦ ἐμπροσθίου μέρους εἰσάγεται εἰς τοὺς ρώθωνας σωληνοειδὲς ἐργαλεῖον διὰ δὲ τὴν τοῦ ὀπισθίου μέρους χρησιμοποιεῖται παρόμοιος καθρέπτης ὡς τοῦ λαρυγγοσκοπίου, εἰσαγόμενος εἰς τὸ στόμα.

Ἐκ τῶν συνηθεστέρων ***παθήσεων*** τῆς ρινὸς ἀναφέρομεν τὴν ***αἱμορραγίαν*** ἢ ***ἐπίσταξιν*** (βλ. *Αἱμορραγίαι*), τὰς διαφόρους ***δερματώσεις*** ὡς ἔκζεμα, σύκωσιν, δοθιῆνας κλπ. τοὺς ὀξεῖς ἢ τοὺς χρονίους ***κατάρρους*** (βλ. *Καταρροή*, *Ὄζαινα*), τὴν ***φυματίωσιν***, τὴν ***συφίλιδα***. Ἐκ τῶν ὄγκων τῆς ρινὸς οἱ συχνότεροι εἶναι οἱ ***ἀδενοειδεῖς*** ὀφειλόμενοι εἰς ὑπερτροφίαν τοῦ ἀδενοειδοῦς ἱστοῦ, συχνὰ παρατηρούμενοι εἰς παιδία καὶ θεραπευόμενοι μόνον δι' ἐγχειρήσεως, οἱ ***πολύποδες*** οἵτινες ἀναλόγως τοῦ μεγέθους των ἀποφράσσουν τελείως ἢ ὄχι τὴν ρινικὴν ὁδὸν καὶ θεραπεύονται ἐπίσης δι' ἐγχειρήσεως καὶ τέλος οἱ κακοήθεις ὄγκοι ὡς ***σαρκώματα*** καὶ ***ἐπιθηλιώματα*** μὲ σοβαρώτερον προγνωστικὸν καὶ χρήζοντας ὅσον τὸ δυνατὸν ἔγκαιρον θεραπείαν δι' ἐγχειρήσεως ἢ δι' ἀκτίνων.

Μία τῶν συνηθεστέρων καὶ ἐκ τῶν μᾶλλον δυσαρέστων, τοὐλάχιστον ἀπὸ αἰσθητικῆς ἀπόψεως, παθήσεων τῆς μύτης εἶναι ὁ ***ἐρυθρὸς χρωματισμὸς*** αὐτῆς, ὅστις δύναται νὰ ἐπεκταθῇ καὶ νὰ φέρει παραμόρφωσιν τῆς ὅλης μύτης.

Ἡ κυριωτέρα αἰτία τῆς κοκκινάδας τῆς μύτης εἶναι ἡ κατάχρησις οἰνοπνευματούχων ποτῶν. Ἐκτὸς ὅμως τῆς αἰτίας ταύτης ὑπάρχουν καὶ ἄλλαι. Οὕτω ἡ ἄκρα τῆς μύτης καὶ ὅλη ἡ μύτη δύναται νὰ κοκκινήσῃ ἀπὸ κρυοπάγημα.*

Πρὸς προφύλαξιν ***κρυοπαγήματος*** καλὸν εἶναι εἰς μέγα ψῦχος καὶ ἰδίως εἰς ἰσχυρὸν ἄνεμον νὰ κρατεῖται τὸ μανδήλι ἔμπροσθεν τοῦ προσώπου. Τὸ κρυοπάγημα μεγάλως ὑποβοηθεῖται διὰ τοῦ βέλλου τὸ ὁποῖον ἀκουμβᾶ εἰς τὴν μύτην καὶ διὰ τοῦ ἐκπνεομένου ἀέρος ὑγραίνεται καὶ προκαλεῖ αὐτό.

Διὰ τὴν θεραπείαν ἐκτὸς τῆς τακτοποιήσεως τῆς κυκλοφορίας τοῦ αἵματος (βλ. *Κρυοπαγήματα*) ὠφελοῦν τὸ γνωστὸν τρίψιμο μὲ χιόνι, κόνις δερματόλ, ἐπάλειψις μὲ βάμμα Ἰωδίου διαλελυμένον εἰς οἰνόπνευμα, μαλάξεις καὶ θεραπεία μὲ τεχνητὸν ἥλιον.

Ἄλλη συχνὴ αἰτία τῆς κόκκινης μύτης εἶναι φλεγμοναὶ χρόνιαι τῶν σμηγματογόνων ἀδένων (βλ. *Ἀκμή*) καὶ διαταραχαὶ τῆς κυκλοφορίας τοῦ αἵματος προκαλούμενα ἀπὸ ἐσωτερικὰς νόσους τῆς ρινός, ἀπὸ καρδιακὰς νόσους κλπ.

Ἡ κόκκινη μύτη τῆς γυναικός, ἐὰν δὲν προέρχεται ἀπὸ δερματικὴν πάθησιν, ὀφείλεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὸ εὐερέθιστον τῶν νεύρων τῆς ἐπιφανείας. Ἀρκεῖ ἡ παραμικρὰ ἀλλαγὴ θερμοκρασίας, ὁ ἐλάχιστος ἐρεθισμός, ἐνίοτε ἡ ἁπλῆ σκέψις διὰ νὰ προκαλέσῃ τὴν δυσάρεστον κοκκινάδα. Ἐνίοτε δὲ μαζὺ μὲ αὐτὴν ἐπέρχεται ἡ ἔξαψις. Εἰς ἐλαφρὸν βαθμὸν δύναται νὰ ὠφελήσῃ πλύσιμον μὲ οἰνοπνευματώδη τινὰ διάλυσιν (Ὕδωρ Κολωνίας). Ἐὰν ὅμως ἐπέρχεται ἡ κοκκινάδα συχνὰ καὶ κινδυνεύει νὰ μείνῃ χρονία, ἐκτὸς τῆς ἀποφυγῆς θερμῶν καὶ διεγερτικῶν τροφῶν, αἰφνιδίας ἀλλαγῆς τῆς ἀτμοσφαίρας, πρέπει νὰ λαμβάνηται ὑπ' ὄψει ὅτι ἡ μύτη δὲν γίνεται κόκκινη ὅταν ἠξεύρωμεν ὅτι δὲν φαίνεται κόκκινη εἰς ἐκεῖνον ποῦ μᾶς βλέπει. Πρὸς τοῦτο γενικῶς μὲν δὲν πρέπει νὰ σκεπτόμεθα ὅτι ἡ μύτη μας γίνεται κόκκινη. Τοπικῶς δὲ ἀρκεῖ τὸ πρωῒ μετὰ τὸ πλύσιμον νὰ τὴν ἀλείψωμεν ἐλαφρὰ πρὸς τὰ ἄνω καὶ τὰ πλαγια μὲ ὀλίγην κρέμαν ἢ λανολίνην καὶ ἐπ' αὐτῆς νὰ θέσωμεν λεπτὸν στρῶμα πούδρας ὄχι λευκῆς ἀλλὰ προσαρμοζούσης πρὸς τὸ χρῶμα τοῦ δέρματος (διὰ ξανθὰς κιτρινωπήν, διὰ μελαγχροινὰς σκούρην ἢ κυανωπήν.)

Ἐν γένει ἡ θεραπεία διὰ νὰ εἶναι ριζικὴ πρέπει νὰ λάβῃ τὰς διαφόρους αἰτίας ὑπ ὄψει, καθότι ἐξωτερικὰ φάρμακα δὲν θὰ ἔχουν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς ρινὸς λ.χ. τοῦ ἀλκοολικοῦ ἢ τοῦ καρδιακοῦ. Ὅταν δὲ παύσει ὑφισταμένη ἡ αἰτία τότε βεβαίως δύνανται διάφορα μέσα ἐξωτερικὰ νὰ ἐφαρμοσθῶσιν πρὸς σύσπασιν τῶν διασταλέντων ἀγγείων.

Οὕτω ἐφαρμόζηται τὸ κολλόδιον, τὸ θεῖον ἡ βενζίνη κλπ. ἢ αἱ ἀκτῖνες Ρόεντκεν, ὁ ἠλεκτρισμὸς καὶ ἄλλα φυσικοθεραπευτικὰ μέσα.

Παραμορφώσεις τῆς ρινὸς δύνανται νὰ εἶναι ἐκ γενετῆς ἢ καὶ νὰ προκληθοῦν ἀργότερον συνεπείᾳ τραυμάτων καὶ ἀσθενειῶν. Εὐτυχῶς διὰ τῆς ***ρινοπλαστικῆς*** καὶ ἐνέσεων ***παραφίνης***, κλπ.

Εἰκ. 610

Εἰκ. 611

Παραμόρφωσις ρινὸς διορθωθεῖσα δι' ἐνέσεων παραφίνης

(*Ἐκ τῆς συλλογῆς τοῦ ἰατροῦ κ. Ν. Ταπτᾶ Κων)πολις*)

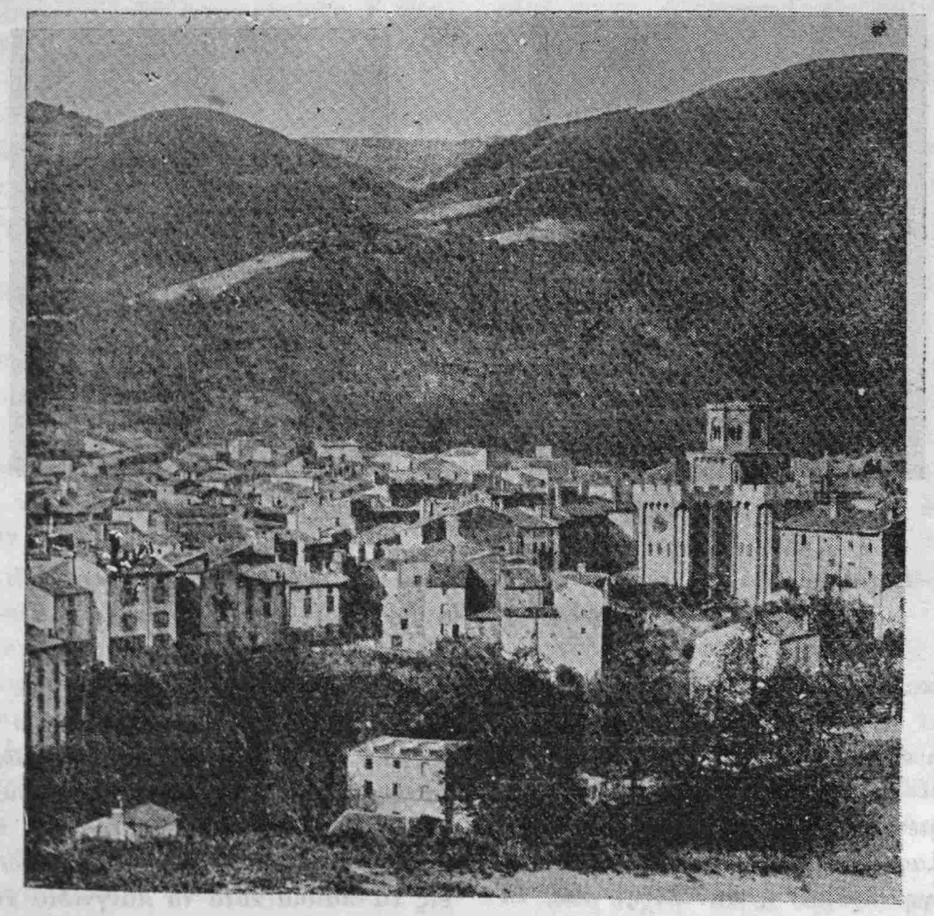

πολλαὶ τοιαῦται παραμορφώσεις διορθώνονται. (Εἰκ. 606 καὶ 606)

Ἀπὸ τὰ ***ξένα σώματα*** τὰ ὁποῖα παρατηροῦνται εἰς τὴν μύτην τὰ κυριώτερα εἶναι κομβία, πετρίτσες, χάνδρες, πυρῆνες, ὄσπρια. Εἰσέρχονται δὲ συχνώτερον εἰς τὰ παιδία κατὰ τὰ παιγνίδια των.

Ἐνίοτε εἰς τοὺς κοιμωμένους εἰσέρχονται καὶ ἔντομα. Ξένα σώματα δύνανται ἐνίοτε ἐπὶ πολὺν καιρὸν νὰ μένουν ἐντὸς τῆς ρινικῆς κοιλότητος χωρὶς ν' ἀναγνωρισθῇ ἡ παρουσία των. Συνήθως ὅμως φέρουν κατάρρουν καὶ πυώδηβλέννα καὶ περιοδικὰς ἐπιστάξεις. Ἐὰν δὲν ἐξέλθουν διὰ πταρνίσματος ἢ πλυσίματος τῆς ρινός, πρέπει νὰ προστρέξωμεν εἰς τὸν ἰατρὸν ὅστις διὰ λαβίδος εὐκόλως τὸ ἀφαιρεῖ. Ἐνίοτε ἐντὸς τῆς ρινικῆς κοιλότητος σχηματίζονται καὶ ρινόλιθοι ἐκ μικροτάτων ξένων σωμάτων ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐπικάθηται κονιορτὸς καὶ βλέννα.

Συχνὰ τόσον διὰ λόγους καθαριότητος ὅσον καὶ διὰ θεραπευτικοὺς γίνεται ἀνάγκη ***πλυσίματος*** τῆς ρινικῆς κοιλότητος (Douche). Ὁ ἁπλούστερος τρόπος τούτου γίνεται χύνοντες τὸ ρευστὸν διὰ δοχείου μὲ ἄκρον ἐντὸς τῆς μύτης ἄλλον καὶ ὕστερον τὸ ἀντίθετον, διότι ἄλλως ἀφ' ἑνὸς προκαλῶμεν ὑπεραιμίαν τόσον εἰς τὴν μύτην ὅσον καὶ εἰς ὅλην τὴν κεφαλήν, ἀφ' ἑτέρου ἐὰν ἔχομεν καταρροήν, ὁδηγοῦμεν τὰ μικρόβια διὰ τῆς Εὐσταχιανῆς σάλπιγγος εἰς

Εἰκ. 612

Ροαγιά.

της τοῦ τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ ὀπίσω ἔχοντος ἀρρώστου. Ὅταν δὲ πρέπει νὰ γίνεται τὸ πλύσιμον μὲ κάποιαν πίεσιν χρησιμοποιοῦμεν ἢ τὴν ἐλαστικὴν σφαῖραν ἢ συνήθη διακλυστῆρα. Πρὶν ἢ κλείσωμεν τὸ περὶ ρινὸς ἄρθρον εἴπομεν μερικὰ περὶ τοῦ τρόπου τοῦ φυσήματος τῆς μύτης καὶ περὶ τοῦ μανδηλιοῦ.

Διὰ νὰ ***φυσήσωμεν τὴν μύτην*** μας δὲν πρέπει νὰ κλείωμεν ταυτοχρόνως τοὺς δύο ρώθωνας, παρὰ θὰ κλείωμεν τὸν ἕνα καὶ θὰ φυσῶμεν μὲ τὸν τὸ αὐτὶ καὶ προκαλῶμεν φλογώσεις. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὸ μανδῆλι δὲν θὰ εἶναι κοινὸν κτῆμα, παρὰ ἕκαστος θὰ ἔχει τὸ τὸ ἰδικόν του. Ὅταν δὲ ἔχωμεν καταρροὴν ἢ ἄλλο τι κολλητικὸν νόσημα, δὲν θὰ ρίπτεται μαζὺ μὲ τὰ ἄλλα λερομένα ροῦχα, παρὰ θὰ κρατεῖται εἰς κλειστὸν μέρος καὶ πρὶν τῆς πλύσεως θὰ περιχύνεται καὶ θὰ μένει κάμποσας ὥρας εἰς ζεστὸν σαπουνόνερο. Οὕτω προφυλατόμεθα ἀπὸ περαιτέρω μολύνσεις.

ΡΙΤΣΙΝΟΛΑΔΟ *(βλ. Κικινέλαιον).*

ΡΟΑΓΙΑ *(Royat (Puy-de Dome).*

Θερμοπηγαὶ ἀεριοῦχοι (20-55) περιέχουσαι δισσανθρακικὸν νάτριον, (1,3‰) χλωριοῦχον νάτριον, (1,7) λιθίνην, ἄλατα σιδήρου καὶ ἀρσενικοῦ, εἰς ὕψος 450 μ. ὑ. ἐ. θ. Κλίμα ἥπιον. ***Ἐποχή*** (1 Ἰουνίου-15 Ὀκτωβρίου) ***Ἐνδείξεις***: χρόνιος ρευματισμός, ἀρθριτισμὸς καρδιακά ἀρτηριοσκλήρωσις. (Εἰκ. 612)

ΡΟΓΧΟΙ

Ἤχοι παραγόμενοι ὑπὸ τῆς διόδου τοῦ ἀέρος διὰ μέσου τῶν ἐντὸς τῶν βρόγχων, τραχείας καὶ λάρυγγος περιεχομένων πτυέλων. Χρησιμεύουν διὰ τὴν διάγνωσιν*.

ΡΟΔΑΚΙΝΟΝ

Καρπὸς θρεπτικὸς καὶ εὐστόμαχος. (βλ. *Τροφῶν Πίνακα*).

Ἐκ τῶν ἀνθέων τῆς ροδακινέας παρασκεάζεται σιρόπιον (sirop de fleur de pêcher) τὸ ὁποῖον εἶναι ἐλαφρὸν καθάρσιον διὰ νεογνὰ εἰς δόσιν 10-20 γρ.

ΡΟΔΑΝΘΗ

Μικραὶ ροδόχροοι κηλίδες φακοειδεῖς, ἀπομεμονωμέναι, αἱ ὁποῖαι ἀναφαίνονται ἐπὶ τοῦ δέρματος ἐπὶ δηλητηριάσεων (κινίνη, ἰώδιον), νόσοι λοιμωδῶν τυφοειδής, σύφιλις κλπ.).

ΡΟΔΕΛΑΙΟΝ *(Essence de roses)*

Εὐωδέστατον αἰθέριον ἔλαιον λαμβανόμενον δι' ἀποστάξεως ὡρισμένων εἰδῶν ρόδων*. Εἶναι πολὺ ἀκριβὸν διότι τρία χιλιόγραμμα φύλλων ρόδων δίδουσι μόλις 1 γρ. ροδελαίου.

ΡΟΔΟΔΑΦΝΗ *(Laurier-rose).*

Τὸ ἐκχύλισμα τῆς ροδοδάφνης εἰς δόσιν 0,10-0,20 θεωρεῖται ὡς καρδιοτονωτικὸν καὶ διουρητικόν.

ΡΟΔΟΝ *(κ. Τριανταφυλλιά).*

Ὑπάρχουν πολλὰ εἴδη ρόδων. Τὰ ἐν τῇ ἰατρικῇ χρησιμοποιούμενα εἶναι:

Ρόδον τὸ ἐρυθρὸν (Rose de Province). Τὰ πέταλα του χρησιμοποιοῦνται ὡς φάρμακον στυπτικόν, ὑπὸ μορφὴν ἐγχύματος (20 ‰), μέλιτος ροδώδους (miel rosat) (10-60) ἢ ὄξους ραδώδους (vinalgre rosat 5-25 γρ. ἐντὸς ποτήματος 150 γρ.) διὰ γαργαρισμοὺς εἰς φαρυγγίτιδας καὶ κυνάγχης.

Ρόδον τὸ ἄγριον (κ. ἀγριοτριανταφυλλιά, τὸ κυνόρροδον τῶν ἀρχαίων, églantier). Ὁ καρπός του χρησιμοποιεῖται ὑπὸ μορφὴν κονσέρβας, κατὰ τῆς διαρροίας.

Ρόδον τὸ ἑκατονταφυλλον (rose à cent feuilles). Ἐκ τῶν πετάλων του παρασκευάζεται τὸ ροδόσταγμα, τὸ ὁποῖον χρησιμεύει διὰκολλύρια καὶ πλύσεις, καὶ ἡ ροδώδης ἀλοιφὴ (pommade rosat) διὰ τὰ χείλη.

ΡΟΔΟΣΤΑΓΜΑ *(Eau de roses).*

Ἀρωματικὸν ὕδωρ περιέχον διάλυσιν ροδελαίου ἐν ὕδατι ἢ σταγόνας εἰς λίτρον νεροῦ.

ΡΟΕΝΤΚΕΝ *(βλ. Ἀκτῖνες Ρόεντκεν)*

ΡΟΖΕΝΧΑΪΜ *(Rosenheim).*

Ψυχρὰ ἁλιπηγὴ ἐν Βαυαρίᾳ, θερμ. 15οΕ, περιέχουσα 326,4 γρ. χλωριοῦχον Νάτριον εἰς λίτρον.

ΡΟΙΑ *(κ. Ρωδία, Grenadier).*

Ὁ καρπὸς τῆς ρωδιᾶς, τὸ ρῶδι, εἶναι δροσιστικὸς καὶ διουρητικός. Τὰ ἄνθη καὶ ὁ φλοιὸς τῆς ρίζας τῆς ροιᾶς χρησιμοποιοῦνται ὡς ταινιοκτόνα ὑπὸ μορφὴν ἀφεψήματος (60 εἰς 750 γρ. ὕδατος μέχρις οὗ διὰ βρασμοῦ μείνουν 500 γρ.) τὸ ὁποῖον πίνεται εἰς τρεῖς δόσεις μὲ ἡμίωρα διαλείμματα. (βλ. *Πελλετερίνη*).

ΡΟΙΣΤΟΡΦ *(Roisdorf).*

Ἐλαφρὰ ψυχρὰ ἀλκαλικὴ πηγὴ ἐν τῇ Ρηνικῇ Πρωσία, θερμ. 11οΕ.

ΡΟΜΒΟΕΙΔΗΣ

Μῦς τῆς ράχεως, ἐκφυόμενος ἐκ τοῦ κάτω μέρους τοῦ αὐχενικοῦ συνδέσμου

SISMANOGLIO MEGARO

καὶ καταφυόμενος εἰς τὸ ἔσω χεῖλος τῆς ὠμοπλάτης.

ΡΟΜΕΡΜΠΑΤ *(Romerbad in Steiermark).*

Ἀκρατόθερμος ραδιοενεργὸς πηγὴ 37ο,5Ε εἰς ὕψος 278 μ. μεταξὺ Βιέννης καὶ Τεργέστης. Κλίμα ἥπιον. ***Ὠφέλιμος*** διὰ νευρικά, γυναικολογικά, ἀρθρίτιδας ρευματισμοὺς καὶ δερματικὰς παθήσεις·

ΡΟΝΝΕΜΠΥ *(Ronneby).*

Ἰαματικαὶ πηγαὶ ἐν Σουηδίᾳ περιέχουσαι σίδηρον, θεῖον καὶ ἀρσενικόν.

ΡΟΣΕΓΚΝΟ *(Roncegno Τυρόλου).*

Πηγαὶ περιέχουσαι θειοῦχα ἅλατα, σίδηρον (3,0) καὶ ἀρσενικόν, (0,15) εἰς ὕψος 535 μ.ὑ.ἐ.θ. Τὸ ὕδωρ τοῦτο χρησιμοποιεῖται καὶ ἔσωθεν. ***Ἐποχή*** 1 Μαΐου-30 Σεπτεβρίου. ***Ἐνδείξεις*** :ξάναιμία, ἑλονοσία, δερματικαὶ καὶ νευρικαὶ παθήσεις.

ΡΟΥΜΙΟΝ

Ποτὸν παραγόμενον δι' ἀποστάξεως τοῦ καλαμοσαχάρου. Περιέχει 60 % οἰνόπνευμα. Χρησιμοποιεῖται ὡς διεγερτικὸν πρὸς παρασκευὴν grog, punch κλπ.

ΡΟΥΠΙΝΑ *(Rubinat, Ἱσπανία).*

Ὕδωρ καθαρτικὸν περιέχον 96 γρ. θειϊκοῦ νατρίου καὶ 3 γρ. θειικῆς μαγνησίας κατὰ λίτρον. Ἡ δόσις εἶναι 1 ποτήριον. Ἐπιφέρει δυσκοιλιότητα μετὰ τὴν χρῆσιν.

ΡΟΧΑΛΗΤΟΝ

Ἐπέρχεται εἰς ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι κοιμῶνται μὲ ἀνοικτὸν στόμα. Ὁ ἐξερχόμενος ἀὴρ δονεῖ τὸ ἐλεύθερον χεῖλος τοῦ ἱστίου τῆς ὑπερώας καὶ παράγει τὸν κλασικὸν ἦχον.

Παρατηρεῖται εἰς πάσχοντας ἀπὸ χρονίαν ρινοφαρυγγίτιδα, πολύποδας ἀδενοειδεῖς ἐκβλαστήσεις κλπ. Θεραπεία τῆς αἰτίας.

ΡΥΠΟΣ *(Rupia).*

Νόσος δερματική, ὁμοιάζουσα τὸ ἔκθυμα* καὶ χαρακτηριζομένη ὑπὸ ἐπάρματος ἐπιδερμικοῦ περιέχοντος πύον, καὶ ὑπὸ φλογιστικῆς ζώνης περιβαλλομένου. Βραδύτερον σχηματίζονται ἐφελκίδες. Ὁ ρύπος παρατηρεῖται ἐπὶ συφιλίδος καὶ εἰς καχεκτικὰ ἄτομα.

ΡΥΤΗ *(βλ. Πήγανον).*

ΡΥΤΙΔΕΣ

Αἱ τόσον ἀπελπιστικιαὶ διὰ τὰς κυρίας ρυτῖδες τοῦ προσώπου, ἐν ταῖς ὁποίαις βλέπουν αὗται διαφεύγουσαν τὴν χάριν τῆς νεανικῆς ὡραιότητος των, ὀφείλονται εἰς ἀπώλειαν τῆς ἐλαστικότητος τοῦ δέρματος. Ὡρισμένως εἶναι δυσάρεστον πρᾶγμα διὰ μίαν νέαν καὶ ὑγιᾶ ἄλλως γυναῖκα νὰ ἀναφαίνωνται προώρως αἱ ρυτῖδες. Δύνανται ὅμως ἀσφαλῶς σχεδὸν νὰ προληφθῶσιν, ἐὰν δίδετσι μεγαλειτέρα σημασία τόσον εἰς τὴν γενικὴν ὑγιεινὴν τοῦ σώματος ὅσον καὶ εἰς τὴν εἰδικὴν τοῦ δέρματος.

Ἐπειδὴ δὲ ὡς εἴδομεν ὀφείλονται εἰς ἐλάττωσιν ἢ ἀπώλειαν τῆς ἐλαστικότητος τοῦ δέρματος θὰ ***ἀποφεύγωμεν*** ἀφ' ἑνὸς πᾶν ὅτι συντρέχει εἰς τὴν ἀπώλειαν ταύτην ὡς ἀπίσχνασιν, ἐλλειπῆ περίθαλψιν, μορφασμοὺς θὰ ἐνισχύομεν ἀφ' ἑτέρου τὴν ἐλαστικότητα διὰ ὑδροθεραπευτικῶν μέσων δι' ἠλεκτρικῶν ἢ ἁπλῶν μαλάξεων*. Τὸ τελευταῖον τοῦτο μέσον δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι εἶναι τὸ μόνον τὸ προσφέρον μεγάλας ὑπηρεσίας ὅταν τὸ δέρμα τοῦ προσώπου προώρως μαραίνεται. Πρέπει ὅμως ὅταν πρόκειται νὰ γίνῃ τοιοῦτον κοσμητικὸν μασσάζ, καὶ ἡ γενικὴ κατάστασις καὶ ἡ αἰτία νὰ λαμβάνωνται ὑπ' ὄψει, διότι συχνὰ γίνεται ἀνάγκη νὰ γίνηται καὶ εἰς ἄλλα μέρη τοῦ σώματος. Αἱ μαλάξεις εἶναι λοιπὸν τόσον προφυλακτικὸν ὅσον καὶ θεραπευτικὸν μέσον καὶ θὰ γίνωνται 2-3 φορὰς τὴν ἑβδομάδα κατὰ τὸν ἑξῆς τρόπον:

Θὰ προηγεῖται πλύσιμον τοῦ προσώπου μὲ ζεστὸ νερὸ καὶ σαποῦνι. Μὲ ὀλίγην βαζελίνην διὰ τὰ ξηρὰ δέρματα,

ποῦδραν διὰ τὰ λιπαρά, θὰ μαλάσσονται αἱ ρυτίδες τοῦ ***μετώπου*** μὲ τὸν δείκτην καὶ τὸν μέσον δάκτυλον ἐλαφρὰ ἀπὸ τὰ μέσα πρὸς τὰ ἔξω. Εἰς τὰς ρυτίδας τῆς ***γωνίας τοῦ στόματος*** αἱ μαλάξεις θὰ γίνονται ἀπὸ ἐπάνω πρὸς τὰ κάτω μὲ τὰ χέρια τῆς ἀντιθέτου πλευρᾶς, ἐνῷ 2 δάκτυλα τῆς χειρὸς τῆς αὐτῆς πλευρᾶς ὅπουθὰ γίνονται σίμαλάξεις, θὰ κρατοῦν τὸ δέρμα ὀλίγον τεντομένον Εἰς τοὺς ***κροτάφους*** τὸ δέρμα τεντόνεται ἐλαφρῶς πρὸς τὰ ἔξω μὲ τὸ χέρι τῆς αὐτῆς πλευρᾶς, τὸ δὲ ἄλλο κάμνει κυκλικὰς μαλάξεις ἀπὸ ἐπάνω πρὸς τὰ κάτω. Εἰς τόν ***πώγωνα*** αἱ μαλάξεις γίτονται ἀπὸ ἐπάνω πρὸς τὰ κάτω καὶ ἐν μέρει πρὸς τὰ ἔξω.

Ἄλλα μέσα ἀμφιβόλου ὅμως ἀποτελέσματος εἶναι διάφορα ὕδατα καὶ διαλύσεις, ἀλοιφαὶ καὶ ἔλαιον ὡς τὸ παρθενικὸν γάλα ἢ ἡ διάλυσις τοῦ James (Sulfate d'alumine 4 gr. Lait d'amande 50 γρ. Eau de roses 200 γρ.) ἢ ἡ ἑξῆς διάλυσις: (Chlorate de soude 3 γρ. Borate de soude 2 γρ. γλυκερίνη καθαρὰ 30 γρ. Eau de roses 170 γρ. οἰνόπνευμα 10 γρ. Essence de roses 10 σταγόνας.)

Ἡ χρῆσις τῶν διαφόρων ψιμμυθίων* καὶ πουδρῶν καθὼς καὶ ἐνίοτε τῶν προσωπίδων πρὸς θεραπείαν τῶν ρυτίδων ὄχι μόνον οὐδὲν ἀπολύτως ὄφελος φέρουν ἀλλ' ἀπεναντίας καταστρέφουν τελείως τὸ δέρμα, τὸ κάμνουν ὡς περγαμηνήν.

Πρὸς παρηγορίαν τῶν ἤδη ρυτιδομένων κυριῶν ἀναφέρομεν ὅτι ἡ χειρουργικὴ ἤρχισε νὰ ἀναλαμβάνῃ τὴν θεραπείαν τῶν ρυτίδων. Οὕτω τελευταίως ὁ ἰατρὸς Passot τῶν Παρισίων ἀνεκοίνωσε ὅτι ἐπέτυχε θαυμάσια ἀποτελέσματα διὰ τῆς μεθόδου του ἥτις συνίσταται εἰς τὸ νὰ ἀφαιρεῖ ὡρισμένας λωρίδας δέρματος, ἀφοῦ προηγουμένως διὰ λεπτομεροῦς μελέτης καὶ καταμετρήσεως μέχρι χιλιοστομέτρου καθορίσῃ τὴν διεύθυνσιν τῶν τομῶν του καὶ τὴν ἔκτασιν τοῦ ἀφαιρεθησομένου δέρματος.

Τὸ δὲ εὐχάριστον τῆς ὅλης ὑποθέσεως εἶναι ὅτι ἡ ἐπέμβασις γίνεται ἄνευ πόνου διὰ τοπικῆς ἀναισθησίας, καὶ χωρὶς νά μένουν ὁραταὶ οὐλαί, καθότι αἱ τομαὶ γίνονται εἰς τὴν γραμμὴν τῶν μαλλιῶν. Ὁμολογεῖ ὅμως καὶ ὁ ἴδιος Passot ὅτι ὅσον τὸ δέρμα ἔχει ἀκόμη κάποιον τόνον, δηλ. ὅσον τὸ πρόσωπον εἶναι κάπως νέον, τόσον τὰ ἀποτελέσματα εἶναι καλλίτερα.

ΡΩΔΙ *(βλ. Ροιά).*

ΡΩΘΩΝ *(βλ. Ρίς).*

ΡΩΣΙΑ *(βλ. Κλίμα).*

SISMANOGLIO MEGARO

ΣΑΒΑΝΟΝ *(βλ. Νεκρός, Θάνατος)*

ΣΑΒΑΤΙΛΛΗ

Ὁ καρπὸς τοῦ δένδρου τυύτου τῆς οἰκογενείας τῶν Κολχικωδῶν, περιέχει *βερατρίνην*.* Φάρμακον ἐπικίνδυνον, χρησιμοποιούμενον ἐξωτερικῶς κατὰ τῆς ψειρας.

ΣΑΒΙΝΙΑ *(βλ. Βράθυ)*

ΣΑΓΟΝ

Οὐσία ἀμυλοῦχος θρεπτική· ἡ ὁποία ἐξάγεται ἐκ τοῦ μυελοῦ πολλῶν εἰδῶν φοινίκων τῶν νήσων τῶν Ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν.

ΣΑΚΧΑΡΙΝΗ

Σάκχαρον ἐξαγόμενον ἐκ τοῦ λιθάνθρακος (houille). Παρουσιάζεται ὑπὸ μορφὴν μικρῶν μικροσκοπικῶν λευκῶν κρυστάλλων καὶ ἔχει σακχαρικὴν δύναμιν 300 φορὰς ἀνωτέραν τῆς τοῦ συνήθους σακχάρου. Ἔχει μερὶς ὅμως τὰς θρεπτικὰς του ἰδιότητας καὶ κρησιμοποιεῖται πρὸς γλύκανσιν τῶν τροφῶν τῶν διαβητικῶν εἰς δόσιν 0.05—0,10 καὶ ὡς ἀντισηπτικὸν τοῦ στόματος διὰ γαργαρισμοὺς (1 :200)

ΣΑΚΧΑΡΟΚΑΛΑΜΟΝ

Φυτὸν τῆς οἰκογενείας τῶν σπαρτωδῶν, φυόμενον εἰς τὰς Ἰνδίας, τὴν Ἀμερικήν, τὰς Ἀντίλλας καὶ τὴν Αἴγυπτον. Χρησιμοποιεῖται διὰ τὴν παρασκευὴν τοῦ σακχάρου.

ΣΑΚΧΑΡΟΜΥΚΗΤΕΣ

Μικροσκοπικὰ φυτικὰ κύτταρα, τὰ ὁποῖα προκαλοῦν ζυμώσεις εἰς διάφορα ὑγρά. Ὑπάρχουν διάφορα εἴδη :

Ὁ Sacharomyces cerevisiae (τοῦ ζύθου καὶ οἰνοπνεύματος)

Ὁ Sacharomyces ellipsoides (τοῦ οἴνου κλπ. κλπ.)

Εἰς τὴν αὐτὴν ὁμάδα ὑπάγονται σακχαρομύκητες τινες, οἱ ὁποῖοι προκαλοῦν ἀσθενείας, ὅπως ὁ S. Albicans τῆς ἀφθώδους στοματίτιδος.*

ΣΑΚΧΑΡΟΝ

Τροφὴ θρεπτική, συνισταμένη ἐξ ὕδατος καὶ ἄνθρακος. Εἰς τὸν ὀργανισμὸν χρησιμοποιεῖται πρός σχηματισμὸν θερμότητος. Οἱ μύες τὸν χρησιμοποιοῦν κατὰ τὴν λειτουργίαν των.

Εἰς τὸ ἧπαρ εὑρίσκεται ὡς *γλυκογόνον*,* εἰς τὸ γάλα ὡς *γαλακτοσάκχαρον* εἰς τὰ ὀπωρικὰ ὡς *ὀπωροσάκχαρον*. Τὸ κοινὸν σάκχαρον ἐξάγεται ἐκ τῶν τεύτλων ἢ τοῦ σακχαροκαλάμου. Εἰς τὰ φυτὰ ὑπάρχουν οὐσίαι ὁμοιάζουσαι χημικῶς πρὸς τὸσάκχαρον.

Ἐξ αὐτῶν ἡ βιομηχανία παρασκευάζει σάκχαρον. Τό σάκχαρον διεγείρει τὴν ἔκκρισιν τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ καὶ ὑποβοηθεῖ τὴν πέψιν λευκωματούχων, σιδηρούχων, ἀσβεστούχων θρεπτικῶν

οὐσιῶν. Εἰς μεγάλην ποσότητα ἐπιφέρει δυσπεψίαν.

Χρειάζεται προσοχὴ εἰς τὴν χρῆσιν σακχαρωτῶν βαμμένων ἢ τυλιγμένων εἰς χρωματισμένα χαρτιά. (βλ. *Κουφέτα*)

Ἡ κόνις σακχάρου *νοθεύεται* ἐνίοτε μὲ γῦψον, κιμωλίαν, λεπτὴν ἄμμον, ἄλευρον, ἄμυλον κλπ. Πρὸς ἀνακάλυψιν τῆς νοθείας ρίπτωμεν ὀλίγην σάκχαριν, ἐντὸς ποτηρίου ὕδατος.

Ἐπειδὴ μόνον τὸ σάκχαρον διαλύεται, ὅλαι αἱ λοιπαὶ οὐσίαι πίπτουν εἰς τὸ βάθος τοῦ ποτηρίου. Ἐὰν τὸ σάκχαρον ἐμπεριέχει ἄλευρον ἢ ἄμυλον, τὸ ὕδωρ γίνεται γαλακτῶδες.

Ἄλλη νοθεία συχνὴ σύγκειται εἰς τὴν προσθήκην ἀμυλοσακχάρου (glucose) Πρὸς ἀνακάλυψιν τίθενται ἐντὸς μικροῦ δοχείου ἐκ πορσελάνης 10 γρ. τοῦ ὑπόπτου σακχάρου, 20 ἀπεσταγμένου ὕδατος καὶ 0,50 ποτάσσης καὶ βράζονται. Ἐὰν τὸ σάκχαρον εἶναι καθαρὸν σχηματίζεται ἀνοικτοκίτρινος χρωματισμός, ἄλλως ἐὰν ἐμπεριέχεται glucose ὁ χρωματισμὸς γίνεται φαιός.

ΣΑΛΑΜΙ *(βλ· Ἀλλᾶντες)*

ΣΑΛΑΣΕΤΟΛ

Κόνις λευκή, ἀντιρευματικὴ καὶ ἀντισηπτικὴ τοῦ ἐντέρου.

Χρησιμοποιεῖται εἰς 2 γρ. κατὰ των διαρροιῶν καὶ ἔξωθεν ὑπὸ μορφὴν ἀλοιφῆς (20 %) κατὰ τῶν ρευματισμῶν.

ΣΑΛΑΤΑ

Τροφὴ δροσιστική, ὅταν συνίστανται ἀπὸ φύλλα φρέσκα φυτῶν (ὡς λ. χ. σελίνου, ραδικίου, καρδάμου, μαρουλιοῦ κλπ.), τὰ ὁποῖα καρυκεύονται μὲ ἅλας, πιπέρι, λάδι καὶ ξύδι.

Ἡ σαλάτα, εἶνε ἀξιοσύστατος διὰ τοὺς ἀρθριτικούς.

ΣΑΛΒΑΡΣΑΝ

Κόνις κιτρίνη περιέχουσα ἀρσενικόν, γνωστὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα 606 ἢ 914 (Νεοσαλβαρσὰν). Χρησιμοποιεῖται εἰς ἐνέσεις κατὰ τῆς συφιλίδος (βλ. *Σύφιλις*)

ΣΑΛΒΑΤΟΡ *(Salvator, Οὐγγαρία, Eperies)*

Πηγὴ περιέχουσα διττανθρακικὸν ἀσβέστιον, λιθίνην καὶ ἰώδιον.

ΣΑΛΓΑΜΙ *(βλ. Γογγύλη)*

ΣΑΛΕΝ *(Salins, Jura)*

Λουτρόπολις τῆς Γαλλίας, περιέχουσα πηγὰς χλωριονατριούχους ψυχρὰς (14ο) Ὕψος 460 μ. ὕ ἐ. θ. μὲ 168 γρ. χλωριαύχου Νατρίου εἰς λίτρον.

Ἐποχή : ἀπὸ 2 Ἰουνίου μέχρι 15 Σεπτεμβρίου. ***Ἐνδε ξεις*** : χοιραδώσεις καὶ χρόνια δερματικὰ νοσήματα.

ΣΑΛΕΠΙ *(Ὄρχις ὁ ἄρρην τῶν ἀρχαίων, Salep)*

Οὐσία ἀναληπτικὴ προερχομένη ἀπὸ διάφορα εἴδη τῆς οἰκογενείας τῶν Ὀρχιδοειδῶν περιέχει ἄμυλον.

Εἰκ. 613

Ὄρχις ὁ ἄρρην.

ΣΑΛΙΑΓΚΟΣ *(βλ. Κοχλίας)*

ΣΑΛΙΚΙΝΗ *(βλ. Ἰτεΐνη)*

Ἀλκαλοειδὲς εὑρισκόμενον εἰς τὸν

φλοιὸν τῆς ἰτέας, φέρεται ὑπὸ μορφὴν λεπτοτάτων λευκῶν βελονῶν καὶ χρησιμοποιεῖται ὡς ἀντιπυρετικὸν, στυπτικὸν εἰς δόσιν 1—4 γρ.

ΣΑΛΙΠΥΡΙΝΗ

Σύνθεσις ἀντιπυρίνης καὶ ἰτεϋλικοῦ ὀξέος. Κόνις κρυσταλλική, ἄοσμος, μὲ γεῦσιν ὑπόγλυκον. Χρησιμοποιεῖται κατὰ τῶν νευραλγιῶν εἰς δόσιν 2—5 γρ. τὴν ἡμέραν.

ΣΑΛΙ ΤΕ ΜΠΕΡΝ (*Salies de Bearn*)

Πηγαὶ χλωριο-νατριοῦχοι ψυχραὶ (14ο) εἰς τὰ κάτω Πυρηναῖα τῆς Γαλλίας, εἰς ὕψος 50 μ. ὑ. ἐ. θ. περιέχουν 216,6 γρ. χλωριούχου Νατρίου εἰς λίτρον. ***Ἐποχὴ*** ἀπὸ 1 Μαρτίου μέχρι 30 Σ)βρίου. ***Ὠφέλιμος*** διὰ χρονίας φυματιώσεις τῶν ὀστῶν, παθήσεις τῆς μήτρας, χοιράδωσιν, ρευματισμούς.

ΣΑΛΟΛ

Κόνις λευκὴ κρυσταλλική ὀσμῆς διαπεραστικῆς, γεύσεως ὀλίγον πικρᾶς, ἀδιάλυτος εἰς τὸ ὕδωρ. Χρησιμοποιεῖται ὡς ἀντισηπτικὴ τοῦ ἐντέρου καὶ κύστεως εἰς δόσιν 1 — 2 γρ. τὴν ἡμέραν

Εἰς μακρὰν χρῆσιν τὰ οὖρα λαμβάνουν χρῶμα φαιόν.

ΣΑΛΟΦΕΝΗ

Κόνις κρυσταλλικὴ ὑπόλευκος, χωρὶς ὀσμὴν καὶ γεῦσιν. Χρησιμοποιεῖται κατὰ τῶν νευραλγιῶν καὶ τῶν ρευματισμῶν εἰς δόσιν 4—6 γρ. τὴν ἡμέραν.

ΣΑΛΠΙΓΓΕΣ (*Ἀγωγοί, βλ. Γεννητικὰ ὄργανα*)

Δύο σωλῆνες μήκους 10—16 ἑκμ. κείμενος δεξιόθεν καὶ ἀριστερόθεν τῆς μήτρας* εἰς τὸ ἄνω χεῖλος τοῦ πλαγίου συνδέσμου. Ἡ σάλπιγξ ἔχει δύο ἄκρα, τὸ πρὸς τὴν μήτραν, τὸ ὁποῖον ἐκβάλλει εἰς τὸ ἄνω μέρος αὐτῆς διὰ τοῦ μητρικοῦ στομίου, καὶ τὸ πρὸς τὴν ὠοθήκην, τὸ ὁποῖον παρουσιάζει τὸ κοιλιακὸν στόμιον μὲ κροσσούς. τῶν ὁποίων ὁ ἕνας προσφύεται εἰς τὴν ὠοθήκην. Τὸ γονιμοποιηθὲν ὠάριον διὰ τῆς κοιλότητος τῆς σάλπιγγος φθάνει εἰς τὴν μήτραν. Ἐνίοτε ὅμως μένει ἐντὸς τῆς σάλπιγγος καὶ γίνεται ἡ ***ἐξωμήτριος κύησις***.*

ΣΑΛΠΙΓΓΙΤΙΣ

Φλόγωσις τῶν σαλπίγγων ὀφειλομένη εἰς ἔκτρωσιν, τοκετόν, βλεννόρροιαν καὶ διαφόρους παθήσεις τῆς μήτρας.

ΣΑΛΣΑΠΑΡΙΛΛΗ

Φυτὸν τῆς Ἀμερικῆς, τοῦ ὁποίου ἡ ρίζα χρησιμοποιεῖται ὡς ἱδρωτικὴ καὶ καθαρτικὴ τοῦ αἵματος, ὑπὸ μορφὴν σιροπίου, πτισάνης (6%), κόνεως, ἐκχυλίσματος.

ΣΑΛΤΖΙΚ (*Salzig am Rhein*).

Θερμοπηγὴ θειοῦχος ἐπὶ τοῦ Ρήνου ***ὠφέλιμος*** διὰ καταρροὺς τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων, στομάχου, ἐντέρων, κύστεως, νεφρῶν, ρευματισμοὺς καὶ ἀρθρίτιδος. (Εἰκ. 614)

ΣΑΛΤΖΚΙΤΕΡ (*Salzgitter*).

Πηγὴ χλωριοῦχος ἐν Γερμανίᾳ εἰς ὕψος 138 μ.ὑ.ἐ.θ. ***Ἐποχὴ*** 1 Μαΐου—1 7/βρίου. ***Ὠφέλιμος*** διὰ δερματικὰς παθήσεις, χοιράδας, ρευματισμούς, ἀρθρίτιδας.

ΣΑΛΤΖΠΡΟΥΝ (*Salzbrun*).

Ἀλκαλικαὶ πηγαὶ ἐν Πρωσίᾳ. ***Ἐποχὴ*** 1Μαΐου—30 7/βρίου. ***Ἐνδείξεις***: κατάρροι ἀναπνευστικῶν ὀργάνων, πέψεως, διαβήτου, οὐροποιογεννητικαὶ παθήσεις.

ΣΑΛΤΖΛΙΡΦ (*Saltzschlirf bei Falde*).

Πηγαὶ ἀλκαλικαὶ χλωριούχου νατρίου εἰς ὕψος 250 μ.ὑ.ἐ.θ. ἐν Γερμανίᾳ.

Ἐποχὴ: 1 Μαΐου—30 7/βρίου. ***Ὠφέλιμος*** εἰς οὐρικὰς καὶ φωσφατικὰς διαθέσεις, ἀρθρίτιδας, ρευματισμοὺς χρονίους, νεφρολιθιάσεις καὶ χολολιθιάσεις.

ΣΑΛΤΣΕΣ

Εἰς μεγάλην ποσότητα ἐρεθίζουν τὸν

SISMANOGLIO MEGARO

στόμαχον, ὡς περιέχουσαι διάφορα καρυκεύματα καὶ λιπαρὰς οὐσίας. Εἶναι λίαν ἐπιβλαβεῖς διὰ τοὺς δυσπεπτικούς.

ΣΑΝΑΤΟΓΕΝ

Θρεπτικὴ σκευασία ἀποτελουμένη ἀπὸ τυρίνηνκαὶ Γλυκεροφωσφορικὸν νάτριον.

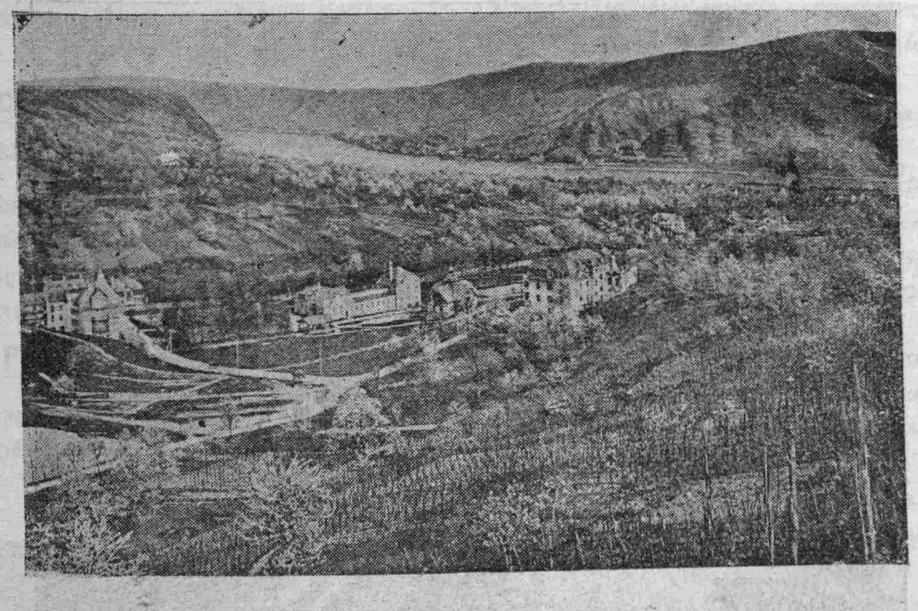
Δίδεται εἰς δόσιν 1 κ. κ. πλειστάκις τῆς ἡμέρας ἐντὸς σούπας, κακάου κλπ.

ΣΑΜΒΟΥΚΟΣ (*βλ. Ἀκτῆ*)

ΣΑΝΑΤΟΡΙΑ (*Ὑγιαστήρια*).

Ἱδρύματά χρησιμεύοντα εἰς ἀντικατάστασιν τῆς οὕτως ἢ ἄλλως διαταραχθείσης ὑγείας. Εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἰδιωτικὰ καὶ κτισμένα εἰς ἐξοχικὸν μέρος. Ἀναλόγως δὲ τοῦ εἴδους των προσλαμβάνουν ἀσθενεῖς πάσχοντας ἀπὸ ὅλας γενικῶς τὰς νόσους ἢ ἀπὸ ὡρισμένας. Διαφέρουν τῶν νοσοκομείων καὶ τῶν κλινικῶν καθότι εὑρίσκονται ἔξω τῶν πόλεων καὶ παρέχουν περισσοτέραν ἄνεσιν καὶ πλέον ἀντικειμενικὴν θεραπείαν εἰς τοὺς ἀρρώστους.

Ἡ λέξις ὅμως ***Σανατόριον*** καταχρηστικῶς κατέστη συνώνυμον μὲ τὸ ***φθισιοθεραπευτήριον***. Τοιαῦτα σανατόρια (φθισιοθεραπευτήρια) εὑρίσκονται τόσον εἰς παραθαλάσσια μέρη ἢ εἰς πεδιάδας ὅσον καὶ εἰς ὑψηλά. Τὰ τελευταῖα εἶναι πολυπληθέστερα καὶ εἰς διάφορον ὕψος

Εἰκ. 609

Σάλτσικ

(Arosa 1880 μ.) ἀναλόγως τῆς καταστάσεως τοῦ ἀσθενοῦς. Εἶναι προφυλαγμένα ἀπὸ ἰσχυροὺς ἀνέμους, ἐκτεθειμένα εἰς τὸν ἥλιον καὶ ἐν γένει κατασκευασμένα κατὰ τοὺς νομοὺς τῆς ὑγιεινῆς ἀρχιτεκτονικῆς. Μερικὰ εἶναι δημόσια, τὰ πλεῖστα ὅμως ἐπὶ πληρωμῇ. Ἓν εἶδος Σανατορίου τὸ ὁποῖον δυστυχῶς μέχρι τοῦδε δὲν ἐφηρμόσθη, ἀσφαλῶς ὅμως ἡμέραν τινὰ θὰ ἐφαρμοσθῇ, εἶναι τὸ ***πλωτόν***, δηλαδὴ ἀτμόπλοιον καταλλήλως διασκευασμένον, δεχόμενον ἀρρώστους ἐπιβάτας, καὶ περιφέρον αὐτοὺς ἐπὶ τῆς θαλάσσης. Τοιουτοτρόπως ἐκτὸς τοῦ ὅτι θὰ ἀναπνέουν οἱ ἀσθενεῖς διαρκῶς καθαρὸν ἀέρα, θὰ εἶναι δυνατὸν νά μεταφέρωνται ἐντὸς μικροῦχρονικοῦ διαστήματος εἰς κατάλληλον δι' ἑκάστην ἐποχὴν κλίμα.

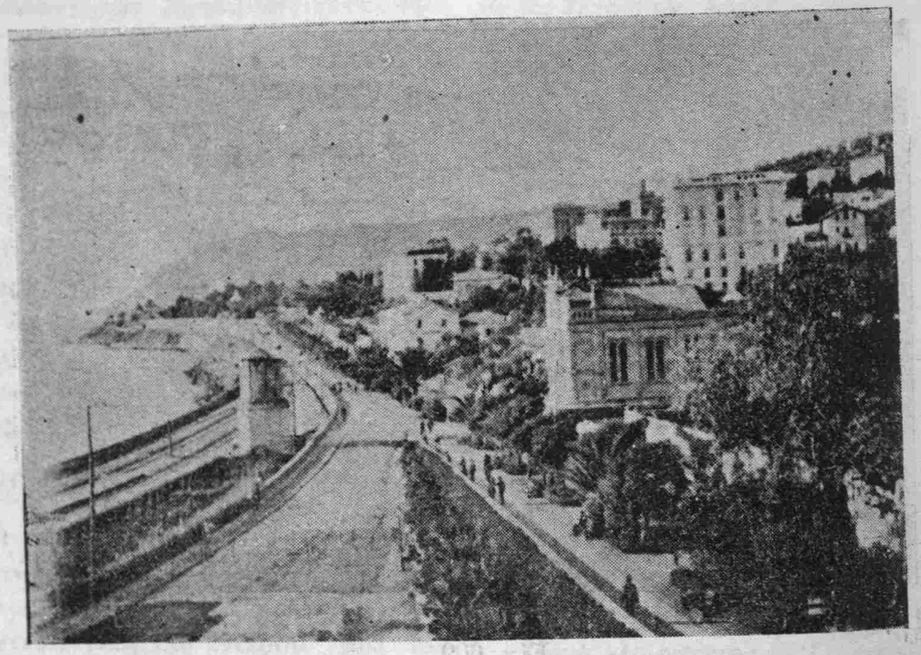
ΣΑΝ ΚΟΛΟΜΠΑΝΟ ΑΛ ΛΑΜΠΡΟ

(San Colombano al Lambro)

Ἁλιπηγὴ ἐν Ἰταλίᾳ περιέχουσα 7,1% χλωριοῦχον Νάτριον.

ΣΑΝ ΡΕΜΟ *(San Remo)*

Χειμερινὸς κλιματικὸς σταθμὸς ἐν Ἰταλίᾳ, ἐπὶ κολπίσκου τῆς Μεσογείου θαλάσσης, προφυλαγμένος ἐκ Βορρᾶ μέ σειρὰν ὑψηλῶν ὀρέων. Κατὰ τὸν χειμῶνα καὶ τὸ φθινόπωρσν τὸ κλίμα εἶναι πολὺ ἥπιον, ἔχει δέ σχεδὸν διαρκῶς ἥλιον.(Εἰκ. 615)

Εἰκ. 615

Σάν Ρέμο

ΣΑΝΤΑΛ

Οὐσία ἐξαγομένη δι' ἀποστάξεως ἐκ ξύξου τοῦ σανταλίου. Χρησιμοποιεῖται κατὰ τῆς βλεννορροίας ἐντὸς καψυλίων εἰς δόσιν 1-3 γρ. εἰς 24 ὥρας. (Εἰκ.616)

ΣΑΝΤΕΝΕ *(Santenay, Côte d'or)*

Πηγὴ ψυχρὰ χλωριονατριοῦχος ἐν Γαλλίᾳ, ὠφέλιμος εἰς ἀρθριτικοὺς καὶ ποδαγρικούς.

ΣΑΝΤΟΝΙΝΗ

Κόνις ἄχρους, ἄοσμος, γεύσεως ἐλαφρῶς πικρᾶς ἐξαγομένη ἐκ τοῦ ***ἀβροτόνου*** τῆς οἰκογενείας τῶν Συνθέτων. Χρησιμοποιεῖται εἰς δόσιν 0,01—0,05 διὰ παιδιά, καὶ 0,10—0,15 δι' ἐνήλικας, ὡς ἀνθελμινθικὸν κατὰ τῶν ἀσκαρίδων καὶ ὀξυούρων.

Εἰκ. 611

Σαντάλιον

Εἶναι φάρμακον ἐπικίνδυνον, καὶ δὲν πρέπει νὰ λαμβάνηται ἄνευ συνταγῆς ἰατροῦ. Ἡ διὰ σαντονίνης ***δηλητηρίασις*** ἐκδηλοῦται μὲ ναυτίας, ἐμέτους, σπασμούς, διαστολὴν τῶν κορῶν καὶ ξανθοψίαν. Ὁ πάσχων βλέπει κίτρινα. Ἐνίοτε ἐπέρχεται καὶ θάνατος.

ΣΑΟΡΙΑ

Καρπὸς χρησιμοποιούμενοι ἐν Ἀβησσυνίᾳ ὡς ἀνθελμινθικός.

ΣΑΠΟΥΝΟΡΡΙΖΑ *(Στρουθίον, Saponaire)*.

Φυτὸν τῆς οἰκογενείας τῶν Καρυοφυλλοειδῶν. Τὸ ἔγχυμα τῶν φύλλων 3% καὶ τό σιρόπιον (20-60) χρησιμοποιοῦνται ὡς ἀναληπτικὰ καὶ ἱδρωτικά. (Εἰκ. 617)

ΣΑΠΡΟΦΥΤΑ

Μικρόβια, περὶ τῶν ὁποίων ἄλλοτε ἐπεκράτει ἡ ἰδέα, ὅτι δὲν δύνανται νὰ προσβάλλουν ζῶντα ὄντα. Ἡ ἰδέα αὕτη σήμερον ἐγκαταλείφθη καὶ οἱ νεώτεροι μικροβιολόγοι φρονοῦν ὅτι τὰ σαπρόφυτα δύνανται νὰ ἀναπτυχθοῦν καὶ ἐπὶ ζώντων ὄντων.

Εἰκ. 617

Σαπουνόρριζα

ΣΑΠΩΝΕΣ

Μίγματα προερχόμενα ἐκ χημικῆς ἑνώσεως λιπαρῶν ὀξέων καὶ ἀλκαλικῶν ἁλάτων καὶ γινόμενα διὰ βρασίματος λίπους καὶ καυστικοῦ καλίου ἢ νατρίου ὅτε ταυτοχρόνως παράγεται καὶ γλυκερίνη. Ἀντὶ λίπους ἢ στέατος δύνανται νὰ χρησιμοποιηθοῦν καὶ ἔλαια. Οἱ οὕτω ὅμως κατασκευαζόμενοι σάπωνες εἶναι ὀλιγότερον στερεοί. Οἱ διὰ ***καλίου*** γινόμενοι σάπωνες εἶναι μαλακοὶ καὶ ἐνίοτε ὑγροί, ἐνῷ οἱ διὰ ***νατρίου*** εἶναι σκληροί.

Ἡ ποιότης τοῦ σάπωνος ἐξαρτᾶται καὶ ἀπὸ τὴν σχέσιν λίπους καὶ ἀλκαλίου. Οὕτω σάπωνες παρασκευαζόμενοι μὲ πολὺ ἀλκάλιον καὶ ὀλίγον λίπος γίνονται καυστικοὶ καὶ ἐρεθίζουν τὸ δέρμα, ἀπ' ἐναντίας δὲ οἱ περιέχοντες πολὺ λίπος καὶ ὀλίγον ἀλκάλιον σχηματίζουν ὀλίγην σαπωνάδα, δὲν καθαρίζουν καλὰ καὶ καταστρέφονται ταχέως. Οἱ καλλίτεροι σάπωνες εἶναι οἱ λεγόμενοι ***οὐδέτεροι***, οἱ μὴ ἔχοντες πλεόνασμα τῆς μιᾶς ἢ τῆς ἄλλης οὐσίας, εἶναι ὅμως σπάνιοι διότι δυσκόλως παρασκευάζονται

Ἡ διὰ τὴν καθαριότητα χρῆσις τοῦ σάπωνος βασίζεται ἐπὶ τῆς διὰ τοῦ ὕδατος ἀποσυνθέσεως τῶν λιπαρῶν ἁλάτων ὅτε τὸ μὲν ἐλεύθερον γινόμενον κάλιον ἢ νάτριον ἐπιδρᾶ διαλυτικῶς ἐπὶ πολλῶν οὐσιῶν, τὸ δὲ λιπαρὸν ὀξὺ προσλαμβάνει λίπη. Μεγάλην ὅμως σημασίαν διὰ τὴν χρῆσιν τοῦ σάπωνος ἔχει καὶ τὸ ὕδωρ, τὸ ὁποῖον ὅταν εἶναι σκληρὸν εἶναι ἀκατάλληλον διὰ πλύσιμον, ἕνεκα χημικῆς συνδέσεως γινομένης μεταξὺ τοῦ λιπαροῦ ὀξέος τοῦ σάπωνος καὶ τῆς ἀσβέστου τοῦ ὕδατος. Τοιοῦτον ὕδωρ δύναται νὰ χρησιμοποιηθῇ μὲ προσθήκην σόδας, τὸ ἀνθρακικὸν ὀξὺ τῆς ὁποίας διαλύει τὴν ἄσβεστον.

Διὰ τὴν περίθαλψιν καὶ καθαριότητα τοῦ δέρμστος, θὰ ***ἀποφεύγωμεν*** σαπούνια μὲ ἄφθονον σαπουνάδα, διότι αὕτη προδίδει καὶ τὴν ἄφθονον παρουσίαν Ἀλκαλίου (κάλιον ἢ νάτριον) τὸ ὁποῖον ἐρεθίζει τὸ δέρμα καὶ τὸ κάμη σκληρόν, καθὼς καὶ τὰ μὲ δυνατὴν μυ-

SISMANOGLIO MEGARO

ρωδιάν, διότι τὰ αἰθέρια ἔλαια τὰ ὁποῖα δίδουν αὐτὴν ἐπίσης ἐρεθίζουν τὸ δέρμα. Ἰδιαιτέρα προσοχὴ χρειάζεται εἰς πάσχον δέρμα, ὅτε ἐὰν κατ' ἀρχὴν ἐπιτρέπεται ἡ χρῆσις σάπωνος, θὰ λαμβάνεται τοιοῦτον μὲ ἄφθονον λίπος.

Οἱ ***ἰατρικοὶ σάπωνες*** κατασκευάζονται μὲ νάτριον καὶ περιέχουν διάφορα φάρμακα ὡς θεῖον, πίσαν κλπ. ἢ ἀντισηπτικὰς οὐσίας ὡς ἄχνην ὑδραργύρου (sublimé), σαλόλ, ἰτεϋλικὸν ὀξὺ κλπ.

Ἀπαιτεῖται προσοχὴ κατὰ τὴν χρῆσιν των διότι εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δραστήριοι. Ὁ ***μαλακὸς διὰ καλίου σάπων*** (savon noir, τὸ Ἀράπ σαπουνοῦ) γινόμενος δι' ἐλαίου καννάβεως, λίνου, κλπ. ὀφείλει τὸ χρῶμα του εἰς θειϊκὸν χαλκὸν (πράσινον) ἢ κηκιδικὸν κάρυον (noix de galle) (μαῦρον ἐρεθίζει ἰσχυρῶς τὸ δέρμα καὶ χρησιμοποιεῖται ἐν εἴδει ἐντριβῶν διὰ διάφορα δερματικὰ νοσήματα.

Ὁ σάπων οὗτος χρησιμοποιεῖται καὶ διὰ τὴν ἀπολύμανσιν ξυλίνων ἀντικειμένων ὡς ἔπιπλα, πάτωμα κλπ.

Διάλυσις ***σάπωνος καλίου ἐν οἰνοπνεύματι*** (Spiritus saponatus) χρησιμοποιεῖται ἐν τῇ ἰατρικῇ δι' ἐντριβὰς κατὰ νευραλγικῶν καὶ ρευματικῶν παθήσεων. Ἡ διάλυσις αὕτη δύναται νὰ παρασκευασθῇ καὶ ὡς ἑξῆς : 6 μέρη ἐλαιολάδου, 7 μέρη καυστικοῦ καλίου, 30 μέρη οἰνοπνεύματος καὶ 17 μέρη ὕδατος.

Οἱ διαφανεῖς σάπωνες εἶναι σκληροὶ σάπωνες διαλυθέντες ἐντὸς οἰνοπνεύματος καὶ χυθέντες ἐντὸς σχημάτων (formes).

ΣΑΠΩΝΙΝΗ

Οὐσία ἄμορφος ἐξαγομένη ἐκ τῆς σαπουνόρριζας. Εἶναι εὐδιάλυτος ἐν ὕδατι, τὸ μίγμα ἀφρίζει δι' ἀναταράξεως καὶ ἔχει τὴν ἰδιότητα νὰ ἀφαιρῇ τὰς κηλίδας τοῦ λίπους.

Χρησιμοποιεῖται εἰς κοσμητικὰς σκευασίας κατὰ τῶν πιτυρίδων.

ΣΑΡΔΕΛΛΑ

Ἕνεκα μικρᾶς ποσότητος λίπους, τὴν ὁποίαν περιέχει, ἡ σαρδέλλα εἶναι ἰχθῦς εὔπεπτος καὶ ὀρεκτικὸς δι' ἀσθενεῖς καὶ ἀναρρωννύοντας. (βλ. *Τροφῶν Πίνακα*).

ΣΑΡΙΖΑ (*βλ. Ἄνδρος*).

ΣΑΡΚΙΝΑΙ

Βακτήρια, τὰ ὁποῖα εὑρίσκονται εἰς τὰ πτύελα τῆς γαγγραίνης τοῦ πνεύμονος, καὶ τοὺς ἐμέτους χρονίων τοῦ στομάχου νόσων.

ΣΑΡΚΟΚΗΛΗ

Ὄγκος τοῦ ὄρχεως φύσεως συφιλιδικῆς ἢ καρκινωματώδους.

ΣΑΡΚΩΜΑ

Κακοήθης ὄγκος δυνάμενος νὰ ἀναπτυχθῇ πανταχοῦ τοῦ σώματος, τόσον ὑπὸ τὸ δέρμα ὅσον καὶ εἰς τὰ ἐσωτερικὰ ὄργανα. Ἐνίοτε ὁλόκληρον ἢ μέγα μέρος τοῦ δέρματος δύναται νὰ προσβληθῇ ὑπὸ σαρκωματωδῶν ὄγκων (***Σαρκωμάτωσις***) τῶν ὁποίων ἡ ἀρχὴ δύναται νὰ εἶναι ἁπλῆ κρεατοελὴ μετασχηματισθεῖσα εἰς σάρκωμα. Ὅσον ἐνωρίτερον γίνῃ ἡ δι' ἐγχειρήσεως ἢ δι' ἀκτίνων θεραπεία τόσον περισσοτέρας ἐλπίδας θεραπείας ἔχει ἡ ἄλλως θανατηφόρος νόσος. (Εἰκ. 618)

ΣΑΡΞ (*βλ. Κρέας*).

ΣΑΣΣΑΦΡΑΣ (*βλ. Σάφρανον*).

ΣΑΣΣΟΥΟΛΟ (*Sassuolo*).

Ψυχρὰ ἁλιπηγὴ ἐν Ἰταλίᾳ, θερμ. 12ο Ε, περιέχουσα 14,9 ‰ χλωριοῦχον Νάτριον.

ΣΑΤΥΡΙΑΣΙΣ

Ἀφύσικος αὔξησις τῆς γενετησίου ὁρμῆς εἰς τοὺς ἄνδρας. Εἶναι πολλάκις σημεῖον φρενικῆς διαταράξεως. Ἡ θεραπεία συνίσταται εἰς λουτρὰ χλιαρὰ παρατεταμένα, πλύσεις ψυχράς, δίαιταν καὶ ἀντισπασμωδικά.

ΣΑΦΡΑΝΟΝ (*Sassafras*).

Φυτὸν τῆς βορείου Ἀμερικῆς, τῆς οἰκογενείας τῶν Δαφνοειδῶν. Ἡ ρίζα τοῦ σαφράνου χρησιμοποιεῖται ὡς ἱδρωτικὴ ὑπὸ μορφὴν ἐγχύματος (1-3 %) ἢ σιροπίου (20-100 γρ.)

Εἰκ. 618

Σπανία περίπτωσις γενικῆς σαρκωματώσεως

(*Ἐκ τῆς συλλογῆς τοῦ ἰατροῦ Β. Κελεμένη Κων)πολις*)

ΣΕΙΡΙΑΣΙΣ (*βλ. Ἡλιοβολή*)

ΣΕΙΣΜΟΣ

Πρὸς προφύλαξιν κατὰ τὰς σεισμικὰς δονήσεις, ὀφείλομεν νὰ καθήσωμεν εἰς τὴν ἄκραν τοῦ παραθύρου, καθότι ὁ ἐξωτερικὸς τοῖχος εἶναι πάντοτε ὁ στερεώτερος, ἢ κάτω ἀπὸ στερεὰν καὶ μεγάλην τράπεζαν ἐὰν ἡ στέγη τοῦ σπητιοῦ εἶναι ἐλαφρά. Ὡς οἰκοδομαὶ αἱ ἀσφαλέστεραι εἶναι αἱ ἐκ Ciment armé.

ΣΕΛΗΝΙΑΣΜΟΣ (*βλ. Ἐπιληψία*).

ΣΕΛΙΝΟΝ (*Celeri*).

Τροφὴ ἀρωματικὴ πλουσία εἰς γλισχράσματα, ἐλαφρῶς ἀφροδισιακή. Ὁ ζωμὸς τοῦ σελίνου. προσλαμβανόμενος εἰς μεγάλην ποσότητα θεραπεύει κατά τινας κάθε ρευματικὴν πάθησιν. (βλ. *Τροφῶν Πίνακα*).

ΣΕΛΛΟΥΛΟΙΔ (*Celluloid*).

Μίγμα βαμβακοπυρίτιδος καὶ καμφορᾶς πεπιεσμένον καὶ ἀπεξηραμένον, τὸ ὁποῖον φέρεται εἰς τὸ ἐμπόριον ὑπὸ μορφὴν οὐσίας σκληρᾶς, ἐλαστικῆς, στιλπνῆς. Ἐκ τοῦ celluloid κατασκευάζονται διάφορα ἐργαλεῖα.

ΣΕΛΤΣ (*Seltz, Γερμανία, Nassau*).

Μεταλλικὸν ὕδωρ ψυχρὸν περιέχον χλωριοῦχον καὶ διττανθρακικὸν νάτριον. Εἶναι εὐπεπτικὸν καὶ δροσιστικὸν χρησιμεῦον ὡς ἐπιτραπέζιον νερό.

ΣΕΛΤΖ (*Τεχνητὸν Ὕδωρ*).

Ὄξινον ἀεριοῦχον ὕδωρ, ἀποτελούμενον ἀπὸ καθαρὸν ὕδωρ καὶ ἀνθρακικὸν ὀξύ. Εἶναι δροσιστικὸν καὶ εὐπεπτικόν.

ΣΕΜΕΡΙΝΓ (*Semmering*).

Κλιματικὸς σταθμὸς τῆς Αὐστρίας πλησίον τῆς Βιέννης εἰς ὕψος 1000 μ. ὑ. ἐ. θ. ὀνομαστὸς διὰ τὴν θαυμασίαν τοποθεσίαν του. Ἀτμόσφαιρα ἐλαφρά, καθαρὰ καὶ τονωτική.

Κατάλληλος δι' ἀναρρωννύοντας, ἀναιμικοὺς καὶ ἀδυνάτους. Θαυμάσια ἀναρρωτήρια λειτουργοῦντα καθ' ὅλον τὸ ἔτος.

ΣΕΜΙΔΑΛΙ

Τὸ λεπτότατον ἐκ σίτου ἄλευρον (βλ. Ἄρτος).

SISMANOGLIO MEGARO

ΣΕΝ ΖΕΡΒΕ (*Saint-Gervais*).

Πηγαὶ ἀσβεστοῦχοι χλωριοῦχοι καὶ ἐλαφρῶς θειοῦχοι, θερμαὶ (39ο) εἰς ὕψος 630 μ. ὑ. ἐ. θ. εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Λευκοῦ Ὄρους.

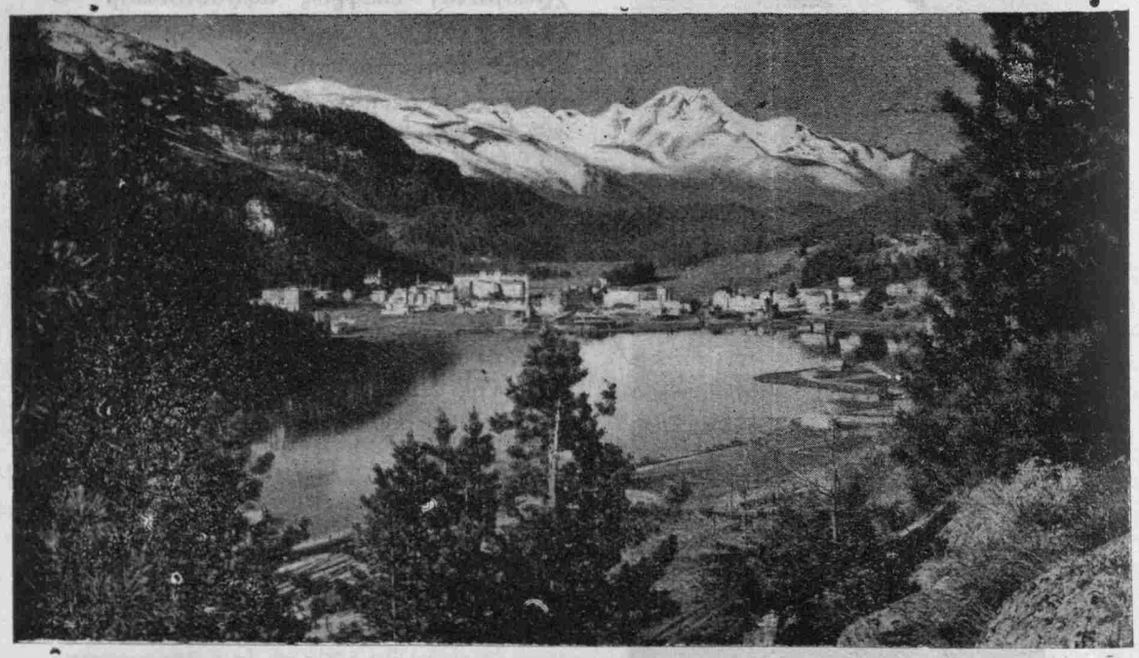
Ἐποχὴ : ἀπὸ 1 Ἰουνίου—15 Σεπτεμβρίου. ***Ἐνδείξεις*** : νόσοι δέρματος, ἐκζέματα ὑγρά, φαρυγγίτιδες, λαρυγγίτιδες, δυσπεψίαι, νόσοι ρινός.

ΣΕΝ ΝΕΚΤΕΡ *Saint-Neetaire*)

Θερμοπηγαὶ ἐν Γαλλίᾳ περιέχουσαι σίδηρον, ἀρσενικόν, χλωριοῦχον καὶ δισανθρακικὸν νάτριον, εἰς ὕψος 700 μ.

Ἐποχὴ:(1 Ἰουνίου—15 7/βρίου).

Ἐνδείξεις: ἀρθριτισμός. λευκωματουρία, διαβήτης, φωσφατουρία.

Εἰκ. 619

Σὲν Μόριτζ

ΣΕΝ ΚΑΛΜΙΕ (*Saiut-Galmier*).

Τὸ ὕδωρ τῶν πηγῶν τοῦ Snt Galmier (Γαλλία) ἐλαφρῶς ἀλκαλικὸν καὶ ἀεροῦχον, χρησιμοποιεῖται ὡς ἐπιτραπέζιον κατάλληλον διὰ δυσπεπτικούς.

ΣΕΝ ΜΟΡΙΤΖ(*Saint-Moritz*)

Σταθμὸς κλιματικὸς ὕψους(1775μ.ὑ.ἐ. θ.) καί ὑδάτων μεταλλικῶν σιδηρούχων καὶ ἀνθρακικῶν, πολυσύχναστος. Ἔχει κλίμα θαυμάσιον, καὶ εἶνε ἀνοικτὸς καθ' ὅλον τὸ ἔτος. ***Ὠφέλιμος*** διὰ νευρικούς, δυσπεπτικούς, ἀνουρίαν, χλώρωσιν, φυματίωσιν ἐν ἀρχῇ. (Εἰκ. 619)

ΣΕΝ ΠΕΑΤΕΜΠΕΡΚ (*Saint-Beatemberg*).

Κλιματικὸς σταθμὸς ἐν Ἑλβετίᾳ(1148 μ.), ὠφέλιμος διὰ παθήσεις χρονίας τῶν πνευμόνων, τὴν ὑπερκόπωσιν, τὴν ἀνάρρωσιν.

ΣΕΝ ΠΛΑΖΙΕΝ (*Saint-Blasien*)

Σταθμὸς κλιματικὸς ἐν Ἑλβετίᾳ εἰς ὕψος 772 μ. ὑ. ἐ. θ. Ὑπάρχουν φθισιατρεῖα.

ΣΕΝ ΣΟΒΕΡ(*Saint-Sauveur*)

Πόλις τῶν Πυρηναίων(Γαλλία)μὲ ἤπιον κλίμα καὶ θερμὰς θειούχους πηγὰς

(24ο-34ο) εἰς ὕψος 770 μ. Τὰ λουτρὰ ***ἐνδείκνυνται*** εἰς μητρικὰς παθήσεις, νευροπαθείας, ρευματισμοὺς μυϊκούς. ***Ἐποχὴ*** 1 Ἰουνίου—1ης Ὀκτωβρίου.

ΣΕΝΤ ΑΜΑΝ(*Saint-Amand*)

Σταθμὸς πηγῶν, ἀσβεστούχων καὶ φαρμακευτικῶν πηλῶν(boues) ἐν Βορείῳ Γαλλίᾳ,μὲ κλῖμα ἤπιον. ***Ἐποχὴ*** 25 Μαΐου μέχρι 15 Σεπτεμβρίου. ***Ἐνδείξεις***: ὑπερχλωρυδρία, ἀρθριτισμός, ρευματισμός, φλεβῖτις, ἰσχιαλγία, κλπ. κλπ.

ΣΕΝΤΟΝΟΡΕ (*Saint-Honoré*)

Θειοπηγαὶ θερμαὶ ἐν Γαλλίᾳ. εἰς ὕψος 270 μ.ὑ.ἐ.θ. ***Ἐποχὴ***:15 Μαΐου-1 8/βρίου.

ΣΕΣΚΛΟΝ (*Σέσκουλον, Βέτη ἡ σικελική,Poirée à cardes, Mangold*).

Εἶδος τεύτλου περιέχον 88% ὕδωρ, 1,0 λεύκωμα, 0,1 λίπος, 8,3 ὑδατάνθρακος, 8,9 κυτταρίνην, 7,71 ἅλατα.

ΣΕΤΛΙΤΖ

Πικροπηγὴ ἐν Βοημία, περιέχουσα 13,5‰ θειϊκὴν μαγνησίαν, καὶ 0,3 ‰ χλωριοῦχον Μσγνησίαν. (βλ. *Μαγνησία, Τρυγικὸν ὀξύ*).

ΣΗΜΥΔΑ (*Bouleau*),

Ἐκ τοῦ ὀποῦ τῆς σημύδας, ἐν Γαλλίᾳ παρασκευάζεται ποτὸν ἀλκοολικὸν δροσιστικόν. Τὰ φύλλα τῆς σημύδας, εἰς πτισάνην (1,5 %), εἶναιδιουρητικά.

ΣΗΠΙΑ (*κ. Σουπιά*).

Ὀστρακόδερμον δύσπεπτον, ὄχι θρεπτικόν. Ἡ σηπία ἐκκρίνει ὑγρὸν μέλαν περιέχον μελάνην, διὰ τοῦ ὁποίου θολώνει τὸ νερὸ διὰ νὰ διαφύγῃ τὴν καταδίωξιν τῶν λοιπῶν ἰχθύων.

ΣΗΣΑΜΟΕΙΔΗ ΟΣΤΑ

Μικρὰ ὀστᾶ στρογγύλα, ὁμοιάζοντα κόκκους σησάμου Ἀναπτύσσονται συνήθως εἰς τοὺς τένοντας τοὺς εὑρισκομένους πλησίον τῶν ἀρθρώσεων τοῦ μετακαρπίου καὶ μεταταρσίου μὲ τὰς φάλαγγας. Ἡ ἐπιγονατὶς δυνατὸν νὰ θεωρηθῇ ὡς μέγα σησαμοειδὲς ὀστοῦν.

ΣΗΣΑΜΟΝ (*sesam*).

Οἱ λευκοὶ σπόροι τοῦ φυτοῦ τούτου περιέχουν ἔλαιον(σησαμόλαδο), τὸ ὁποῖον ἔχει τὰς αὐτὰς χρήσεις μὲ τὸ ἐλαιόλαδον.Χρησιμοποιεῖται ἐπίσης πρὸς κατασκευὴν τοῦ σάπωνος.

ΣΗΨΑΙΜΙΑ

Πυρετὸς συνεχὴς μέ ὑφέσεις, τὸν ὁποῖαν προκαλεῖ ἡ εἴσδυσις ἐντὸς τοῦ αἵματος δηλητηρίων ὀργανικῶν παραγομένων ἢ ἐκκρινομένων ὑπὸ διαφόρων μικροβίων διαπυήσεως.

Σηψαιμία τραυματικὴ. Γενικῶς ἀναφαίνεται τὴν δευτέραν ἢ τρίτην μετὰ τὸν τραυματισμὸν ἡμέραν, καὶ ἐκδηλοῦται διὰ πυρετοῦ ὑψηλοῦ, σφυγμοῦ συχνοῦ, ἀνορεξίας. Εἶνε σπανία σήμερον, χάρις εἰς τὰς προόδους τῆς ἀσηψίας καὶ ἀντισηψίας εἰς τὴν χειρουργικήν.

Σηψαιμία ὀξεῖα. Ἡ ἔναρξις γίνεται διὰ ρίγους, πυρετοῦ ὑψηλοῦ,κεφαλαλγίας ἐντόνου, ἐμέτων διαρροίας. Ἡ ὀξεῖα σηψαιμία δύναται νὰ ἰαθῇ, συνήθως ὅμως καταλήγει εἰς θάνατον.

ΣΙΑΓΩΝ

Ἡ σιαγὼν ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο ὀστεώδη τόξα : Τὸ κάτω κινητόν, σχηματιζόμενον ἀπὸ τὴν κάτω γνάθον, καὶ τὸ ἄνω ἀπὸ τὴν ἄνω γνάθον,

Ἡ ***ἄνω γνάθος*** εἶναι ὀστοῦν ἄρτιον καὶ ἀκανόνιστον,σύγκειται δὲ ἐκ τοῦ σώματος καὶ τεσσάρων ἀποφύσεων καὶ συντάσσεται πρὸς ὅλα τὰ ὀστᾶ ἡμίσεος τοῦ προσώπου πλὴν τῆς κάτω γνάθου.

Ἡ ***κάτω γνάθος*** εἶνε ὀστοῦν ἄζυγον τὸ ὁποῖον διαιρεῖται εἰς σῶμα καὶ κλάδους. Τὸ ἄνω χεῖλος ἢ φατνιακὸν φέρει κοιλώματα τὰ φατνία, ἐντὸς τῶν ὁποίων εἶναι ἐγγεγομφωμέναι αἱ ρίζαι τῶν ὀδόντων.

ΣΙΑΛ (*Challes*)

Σταθμὸς θειο-εννατρίων πηγῶν ψυ-

SISMANOGLIO MEGARO

χρῶν ἐν Savoie τῆς Γαλλίας. Ὕψος 290 μ. ὑ.ἐ.θ. Τὸ ὕδωρ τῶν πηγῶν τούτων χρησιμοποιεῖται διὰ γαργαρισμούς, εἰσπνοὰς καὶ ψεκασμούς, διὰ χρονίας λαρυγγίτιδας, ἀμυγδαλίτιδας, βρογχοκήλην, χοιράδωσιν, λεμφατισμόν.

ΣΙΑΡΛΑΧ-ΡΟΤ (*Scharlach Rot*)

Οὐσία ἐρυθρὰ χρησιμοποιουμένη ὑπὸ μορφὴν ἀλοιφῆς (8 %) πρὸς ἐπιτάχυνσιν τῆς ἐπιδερμοποιήσεως τῶν πληγῶν τοῦ δέρματος.

ΣΙΓΜΟΕΙΔΗΣ ΚΑΜΠΗ (*βλ. Ἔντερα*)

ΣΙΔΗΡΟΣ

Ἓν ἀπὸ τὰ οὐσιώδη συστατικὰ τῶν ἐρυθρῶν αἱμοσφαιρίων. Τὸ σῶμα ἀνδρὸς 70 χλγρ περιέχει ὡς ἔγγιστα 4,5 μεταλλικοῦ σιδήρου. Πλείσται ἐκ τῶν τροφῶν περιέχουν σίδηρον. (πρβλ. Πίν. ἐν σελ. 60)

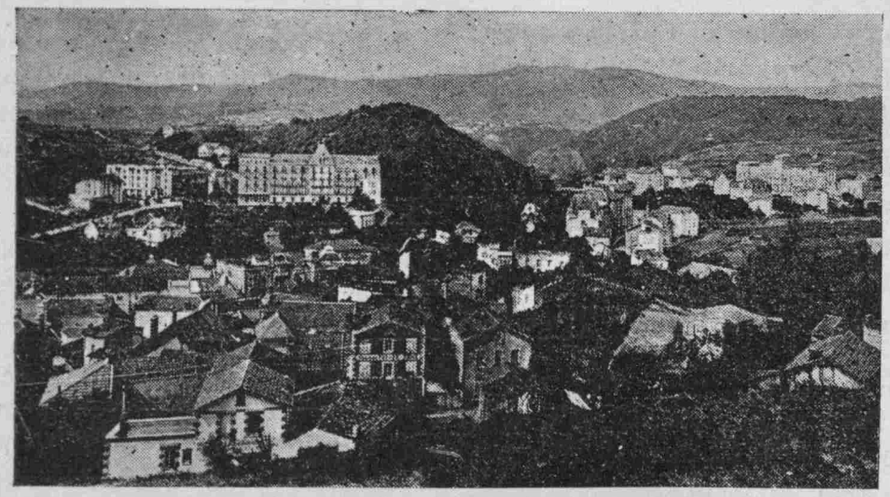
Ἡ χρῆσις τοῦ σιδήρου ἐν τῇ Ἰατρικῇ χρονολογεῖται ἀπὸ ἀμνημονεύτων χρόνων. Ὁ σίδηρος χρησιμοποιεῖται ὑπὸ μορφὴν διαφόρων ἁλάτων κατὰ τῆς ἀναιμίας καὶ τῆς χλωριάσεως.

Ἐκτῶν ἀδιαλύτων σκευασιῶν σιδήρου αἱ κυριώτεραι εἶναι ***σίδηρος ὑδρογόνῳ ἀνενηνεγμένος*** (Fer reduit par Hydrogène) 0,05 — 0,50 τὴν ἡμέραν εἰς καταπότια ἢ πλακίδια.

Ἀνθρακικὸς σίδηρος: 0,10 — 0,50 τὴν ἡμέραν. Ἀποτελεῖ τὴν βάσιν τῶν καταποτίων τοῦ Blaud καὶ Vallet, τὰ ὁποῖα χορηγοῦνται εἰς δόσιν 2—8 τὴν ἡμέραν.

Πρωτοξαλικὸς σίδηρος : 0,05 — 0,20 τὴν ἡμέραν.

Φωσφορικὸς σίδηρος : 0,25,—0,50 τὴν ἡμέραν.

Εἰκ 620

Σιατὲλ Γκιγιὸν

ΣΙΑΤΕΛ ΓΚΙΓΙΟΝ (*Châtel-Guyon*)

Σταθμὸς χλωρο-νατριούχων ὑδάτων θερμῶν, ἐν Γαλλίᾳ εἰς ὕψος 380 μ.ὑ.ἐ.θ.

Τὰ ὕδατα ταῦτα ἔχουν ἐλαφρὰν καθαρτικὴν ἰδιότητα, καὶ χρησιμοποιοῦνται καὶ διὰ διακλύσεις τοῦ ἐντέρου.

ΣΙΑΤΟ-ΝΕΦ (*Château-neuf*).

Μικρὰ πόλις τῆς Γαλλίας μὲ πηγὰς σιδηρούχους εἰς ὕψος 380 μ.ὑ.ἐ.θ. Χρησιμοποιοῦνται κατὰ τῆς ἀναιμίας καὶ τῆς δυσπεψίας. ***Ἐποχή***: ἀπὸ 1 Ἰουνίου μέχρι 30 Σ)βρίου.

ΣΙΓΑΡΕΤΤΑ ΑΝΤΙΑΣΘΜΑΤΙΚΑ

Περιέχουν κόνιν εὐθαλείας, στραμμωνίου, νιτρικοῦ καλίου καὶ ὀπίου. Χρησιμοποιοῦνται κατὰ τοῦ ἄσθματος.

Ἔνυδρον ὀξείδιον τοῦ σιδήρου 0,10—0,50 τὴν ἡμέραν.

Ἔνυδρον ὑπεροξείδιον τοῦ σιδήρου: Χρησιμοποιεῖται ὡς ἀντίδοτον τοῦ ἀρσενικοῦ καὶ τῶν ἁλάτων αὐτοῦ εἰς δόσιν 2 ἢ 3 μεγάλων κοχλιαρίων.

Πυροφωσφορικὸς κιτροεναμμώνιος σίδηρος : Χρησιμοποιεῖται εἰς παρασκευὴν σιροπίου τοῦ Κώδικος, ὅπερ περιέχει 0,20 ἀνὰ 20 γρ.

Ἐκ τῶν διαλυτῶν σκευασιῶν :

Πρωτοχλωριοῦχος σίδ.	0,10—0,50 ἡμ.
Ἰωδιοῦχος σίδηρος	0,05—0,50 »
Κιτρικὸς σίδηρος	0,10—1,10 »
Θειϊκὸς »	0,05—0,50 »
Γαλακτικὸς »	0,06—0,25 »
Τρυγικὸς »	0,05—0,25 »

Μεταξὺ τῶν ἀδιαλύτων σκευασιῶν τοῦ σιδήρου ἀναφέρομεν ἰδιαιτέρως τὸν ***ὑπερχλωριοῦχον σίδηρον***, οὗτινος χρησιμοποιεῖται ἰδίως ἡ διάλυσις ὑπὸ τὸ ὄνομα ὑγρὸς ὑπερχλωριοῦχος σίδηρος ἔσωθεν εἰς δόσιν 10—20 σταγόνων ἐντὸς ὕδατος ὡς αἱμοστυπτική, ἀλλ' ἰδίως ἐξωτερικῶς πρὸς κατάπαυσιν τοῦ αἵματος.

ΣΙΔΗΡΟΥΧΑ ΜΕΤΑΛΛΙΚΑ ΥΔΑΤΑ

(βλ. Λουτροθεραπεία)

ΣΙΔΗΡΟΥΡΓΟΙ

Ἐκτεθειμένοι εἰς εἰσπνοὰς κόνεως σιδήρου ὑπόκεινται εἰς παθήσεις τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων (***σιδήρωσιν***) εἰς ἣν ἰδίως ὑπόκεινται ἐργάται χειριζόμενοι τὸ ὀξείδιον τοῦ σιδήρου (rouge d'Angleterre). Οἱ χῦται σιδήρου, ὡς ἐκ τῆς μεγάλης θερμότητος τοῦ περιβάλλοντος ὅπου ἐργάζωνται κρυολογοῦν συνηθέστατα. Ἐπὶ τούτους ἡ φθίσις δὲν εἶναι σπανία. Εἰς 136 εἶναι οἱ 56 εἶναι φθισικοί. Ἀπαιτεῖται καλὸς ἀερισμὸς τῶν ἐργοστασίων καὶ βαθμιαία ἔξοδος ἐκ τῶν χυτηρίων. (βλ. *Ἐπαγγέλματα, Κονιορτὸς*)

ΣΙΕΛΟΓΟΝΟΙ ΑΔΕΝΕΣ

Ἀδένες τοῦ βλεννογόνου τοῦ στόματος, ἔχοντες ὡς λειτουργίαν τὴν ἔκκρισιν τῆς σιέλου. Μερικοὶ εἶναι μικροὶ κείμενοι εἰς τὸ βάθος τοῦ βλεννογόνου ἢ καὶ τῶν ὑποκειμένων μυῶν οἱ ***ὑπερώιοι ἀδένες***.

Ἄλλοι μεγαλύτεροι, συγκοινωνοῦν πρὸς τὴν κοιλότητα τοῦ στόματος διὰ πόρου ἐκκριτικοῦ μακροῦ. Οἱ τελευταῖοι εἶναι τρεῖς τόν ἀριθμὸν ἑκατέρωθεν : ἡ ***παρωτίς***,* ὁ ***ὑπόγναθος*** καὶ ὁ ***ὑπεργλώσσιος***.

ΣΙΕΛΟΛΙΘΟΙ

Πάθησις ἀρκούντως συχνὴ ἀπαντῶσα ἰδίως εἰς τοὺς ἄνδρας μεταξὺ τοῦ 20—60 ἔτους. Ἐντὸς τῶν ἀδένων σχηματίζονται ἁλίθοι ἐκ φωσφατούχου ἀσβεστίου. Θεραπεία δι' ἐγχειρήσεως.

ΣΙΕΛΟΡΡΟΙΑ

Παθολογικὴ αὔξησις τῆς σιέλου, ὀφειλομένη εἰς φλόγωσιν τοῦ στόματος, ὑδραργυρίασιν καὶ ἄλλας γενικὰς αἰτίας (ἐγκυμοσύνη, νευρικὰ νοσήματα, καθρεπτοποιοί, ἐργάται χειριζόμενοι ὑδράργυρον κλπ.) Ἡ θεραπεία συνίσταται ἰδίως εἰς ἄρσιν τῶν αἰτίων.

ΣΙΕΛΟΣ

Ὑγρὸν ἐκκρινόμενον ὑπὸ τῶν σιελογόνων ἀδένων καὶ χυνόμενον εἰς τὸ στόμα. Εἶναι ἀπαραίτητος εἰς τὴν μάσησιν καὶ κατάποσιν τῶν τροφῶν. Ἡ ἐντὸς 24 ὡρῶν ἐκκρινομένη ποσότης ἀνέρχεται εἰς 1 ½ λίτρον. Ἡ σίελος εἶναι ὑγρόν, ἄχρουν, ἄγευστον, πυκνότητος 1004, 1009, ἀντιδράσεως ἀλκαλικῆς. Περιέχει ἴχνη λευκώματος βλεννίνης, καὶ ***πτυαλίνης***,*

Αἱ οὐσίαι αἱ ὁποῖαι προκαλοῦν ἔκκρισιν σιέλου εἶναι τὸ πιπέρι, ἡ μουστάρδα, ὁ καπνός, ὁ ἰαβόρανθος).

ΣΙΕΝ ΣΤΟΚΣ (*Cheyne Stokes*)

Σύμπτωμα περιγραφὲν ὑπὸ δύο Ἄγγλων ἰατρῶν, ὧν φέρει καὶ τὸ ὄ-

νομα, καὶ συγκείμενον εἰς τελείαν παῦσιν τῆς ἀναπνοῆς ἐπὶ 20—30 δευτερόλεπτα, τὴν ὁποίαν ἐπακολουθεῖ ἐπάνοδος βαθμιαίας βραδεῖα καὶ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον θορυβώδης τῶν ἀναπνευστικῶν κινήσεων. Τὴν τελευταίαν ταύτην φάσιν ἀκολουθεῖ ἐλάττωσις ἐπίσης βαθμιαία καταλήγουσα εἰς νέαν παῦσιν.

Παρατηρεῖται ἐπὶ οὐραιμίας καὶ μηνιγγιτίδων.

ΣΙΚΑΛΙΣ *(βλ. Ὄλυρα)*

ΣΙΚΥΑ *(βλ. Βεντοῦζα)*

ΣΙΛΣ-ΜΑΡΙΑ *(Sils Maria)*

Κλιματικὸς σταθμὸς ἐν Ἐγκατὶν τῆς Ἑλβετίας εἰς ὕψος 1800 μ. κείμενος μεταξὺ δύο λιμνῶν, εἰς ὡραῖον μέρος, καὶ εἰς ἀπόστασιν ὥρας ἀπὸ τὸ Σὰν Μόριτζ. ***Ἐποχή***: Ἰούνιος μέχρι Σεπτεμβρίου.

ΣΙΛΦΙΟΝ ΜΗΔΙΚΟΝ *(Asa-foetida)*.

Κομμιορητίνη ἐξαγομένη δι' ἐντόμων ἀπο τὴν ρίζαν τοῦ φυτοῦ Ferula asa foetida. Ἔχει ὀσμὴν σκοροδώδη, ἰσχυρὰν καὶ δυσώδη καὶ γεῦσιν πικρὰν καὶ ἀποκρουστικήν. Χρησιμοποιεῖται ὑπὸ μορφὴν βάμματος ἢ καταποτίων κατὰ νευρικῶν νόσων(ὑστερία,ὑποχονδρία κτλ.

ΣΙΜΑΡΥΒΗ *(Simaruba)*

Φλοιὸς μεγάλου δένδρου τῆς Γουϋάνης καὶ τῶν Ἀντιλλῶν. Χορηγεῖται ὑπὸ μορφὴν κόνεως(1—4,0) καὶ ἐγχυματος(5‰) κατὰ τῆς χρονίας δυσπεψίας καὶ δυσεντερίας.

ΣΙΝΑΜΙΚΗ *(Sené)*

Φύλλα καὶ καρποὶ πολλῶν χεδροπῶν τοῦ γένους Cassia. Ἡ σιναμικὴ εἶναι ἐξαίρετον καθάρσιον, ἀποτελοῦν τὴν βάσιν πασῶν τῶν καθαρσίων πτισανῶν καὶ πάντων τῶν καθαρσίων τεΐων. Χρησιμοποιεῖται ὑπὸμορφὴν ἐγχύματος(1-12) καὶ σιροπίου, καὶ κλύσματος. Πολλάκις προκαλεῖ πονους. (Εἰκ. 621)

ΣΙΝΑΠΕΛΑΙΟΝ *(βλ. Μουστάρδα)*.

ΣΙΝΑΠΙ »

ΣΙΝΑΠΙΣΜΟΙ »

ΣΙΝΔΟΝΗ *(βλ. Κλίνη. Νοσηλεία)*.

Εἰκ. 921

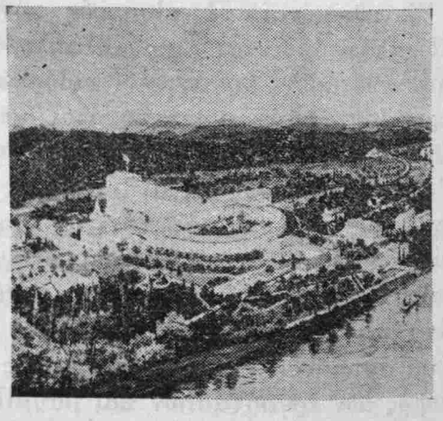
Σιναμικὴ

ΣΙΝΤΣΙΓ *(Sinzig)*.

Ὀξυπηγὴ ἐπὶ τοῦ Ρήνου(Γερμανία) περιέχουσα 530 κ. ἑκμ ἐλεύθερον ἀνθρακικὸν ὀξὺ εἰς λίτρον.

ΣΙΝΤΣΝΑΧ *(Bad Schinznach)*.

Θειοῦχος θερμοπηγὴ ἐν Ἑλβετίᾳ (Argau) εἰς ὕψος 350 μ. ***Ἐνδείκνυται*** διὰ θεραπείαν χρονίων δερματικῶν παθήσε-

Εἰκ. 622

Σίντσναχ

ων, ρευματισμῶν, ἀρθρίτιδος, χοιραδώσεως. ***Ἐποχή***: Μάϊος—Σεπτεμβρίου.

ΣΙΡΟΠΙΟΝ

Παρασκευάζεται ὁτὲ μὲν δι' ἁπλῆς διαλύσεως τοῦ σακχάρου εἴτε ἐν ψυχρῷ εἴτε ὑπὸ ἡπίαν θερμοκρασίαν, ὁτὲ δὲ δι' ἐψήσεως, ὁπότε καὶ διαυγάζεται διὰ λευκώματος ὠοῦ.

ΣΙΣΥΜΒΡΙΟΝ *(βλ. Κάρδαμον)*.

ΣΙΤΙΣΙΣ *(Διατροφὴ)*

Ἡ φυσιολογία διδάσκει ὅτι ὁ ἄνθρωπος διὰ νὰ ὑπάρχει καὶ νὰ διατηρεῖται ἔχει ἀνάγκην ***ἀνοργάνων*** καὶ ***ὀργανικῶν*** τινων οὐσιῶν. Δι' αὐτῶν θὰ ἀντικατασταθῶσιν αἱ καθημεριναὶ ἀπώλειαι αἱ ὀφειλόμεναι εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν φαινομένων τῆς ζωῆς δηλ. εἰς τὰς διαφόρους λειτουργίας τοῦ σώματος, πρέπει ἄρα αἱ οὐσίαι αὗται νὰ εἶναι ὅμοιαι μὲ τὰς ἀπαρτιζούσας τὰ στοιχεῖα τοῦ σώματος.

Ὡς ***ἀνοργάνους οὐσίας*** χρειαζόμεθα πρῶτον ***ὀξυγόνον***, τὸ ὁποῖον προσλαμβάνομεν διὰ τῆς ἀναπνοῆς καὶ διὰ τοῦ ὁποίου γίνονται αἱ διάφοροι ὀξειδώσεις τοῦ σώματος. Δεύτερον ***ὕδωρ*** τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ σχεδὸν τὰ $^3/_4$ τῶν ἱστῶν τοῦ σώματος, καὶ ἐκ τοῦ ὁποίου ὁ ἐνῆλιξ πρέπει νὰ προσλαμβάνῃ κατὰ τὸ 24ωρον 2 σχεδὸν λίτρα, ποσὸν τὸ ὁποῖον προσλαμβάνει τόσον διὰ τῶν διαφόρων τροφῶν (σούπες, γάλα,χόρτα κλπ.) ὅσον καὶ ποτῶν (ἁπλοῦν νερὸ ζῦθος, λιμονάδες κλπ.). Ὡς τρίτην ἀνόργανον οὐσίαν χρειάζεται τὸ σῶμα ἅλατα τινα ὀρυκτά. Ταῦτα ἀποτελοῦντα τὰ λεγόμενα ***θρεπτικὰ ἅλατα****δὲν πρέπει νὰ συγχέωνται μὲ τὸ σύνηθες μαγειρικὸν ἅλας, ἔχουν δὲ διὰ τήν θρέψιν τόσην σημασίαν ὅσον καὶ αἱ ὀργανικαί. Δύναται δὲ μάλιστα νὰ λεχθῇ ὅτι διὰ τῶν ἀνοργάνων τούτων ἁλάτων γίνεται ἡ εἰδικὴ λειτουργία τῶν κυττάρων καὶ ἱστῶν.

Προσλαμβάνομεν τοιαῦτα ἅλατα διὰ φυτικῶν τροφῶν καὶ ὀπωρῶν.

Αἱ ***ὀργανικαὶ οὐσίαι*** αἱ ἀπαραίτητοι διὰ τὴν θρέψιν εἶναι 1ον αἱ ***λιπαραὶ*** (βούτυρον, ἔλαια, πάχη, λίπη) 2ον αἱ ***λευκωματώδεις*** ἢ ***ἀζωτοῦχοι*** (κρέας, τυρός, ὠά, κλπ.) καὶ 3ον αἱ ***ὑδατανθρακοῦχοι*** ἢ ***σακχαρώδεις*** ἢ ***ἀμυλώδεις*** οὐσίαι (σάκχαρον, ἄρτος ἄλευρον κλπ.). Τὸ σῶμα διὰ τὴν διατήρησιν του ἀπαιτεῖ ποσότητα τινὰ δυνάμεων θερμότητος, ἐκδηλουμένων εἰς ***θερμαντικὰς μονάδας***,*, (Θ. Μ.) αἵτινες χρησιμεύουν τόσον διὰ τὴν διατήρησιν τῆς θερμοκρασίας του, ὅσον καὶ διὰ τὰς λοιπὰς ἐσωτερικὰς καὶ ἐξωτερικὰς λειτουργίας του. Τὴν ποσότητα ταύτην ἀντλεῖ ἐκ τῆς καύσεως τῶν ἀναφερθεισῶν τριῶν ὀργανικῶν οὐσιῶν, τῶν λιπαρῶν, τῶν λευκωματωδῶν καὶ τῶν ὑδατανθρακούχων, ἐκ τῶν ὁποίων μετρίως ἐργαζόμενος ἄνθρωπος πρέπει κατὰ τὸ εἰκοσιτετράωρον νὰ προσλαμβάνῃ ἐκ μὲν τῶν λιπαρῶν 84 γρ. ἐκ δὲ τῶν λευκωματωδῶν 130 γρ. καὶ ἐξ ὑδατανθρακούχων 504 γρ.

Ὁ ὁρισμὸς ὅμως οὗτος τῆς ποσότητος ἑκάστης τῶν οὐσιῶν δὲν πρέπει νὰ θεωρεῖται καὶ ἀπαράβατος καθότι ἡ χημεία ἀποδεικνύει ὅτι μία ἢ ἄλλη τῶν οὐσιῶν δύναται νὰ σχηματισθῇ ἐξ ἑτέρας. Λ. χ. βεβαίως χρειαζόμεθα λίπος διὰ τὸ σῶμα μας, ἀλλὰ πρὸς τοῦτο δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ προσλάβωμεν τὴν οὐσίαν λίπος διότι τόσον ἐκ τῶν ὑδατανθράκων ὅσον καὶ ἐκ τοῦ λευκώματος παράγεται λίπος. Ὡς πρακτικὴν ἀπόδειξιν ἀναφέρωμεν τὸν βοῦν ὅστις τρεφόμενος ἀπὸ ἀμυλώδεις οὐσίας μόνον (χόρτα) σχηματίζει τόσον λίπος.

Τὸ κυριώτερον εἶναι νὰ σχηματίζονται αἱ ἀπαιτούμεναι θερμαντικαὶ μονάδες* αἵτινες δι' ἕνα μετρίως ἐργαζόμενον ἄνθρωπον πρέπει νὰ εἶναι διὰ τὸ 24ωρον πάντοτε, 1600—3000 καὶ κατὰ μέσον ὅρον 2400.

Ἐν γένει ἐνῆλιξ χρειάζεται τὴν ἡμέραν καὶ διὰ χιλιόγραμμον βάρους του :

Τροφὴν δίδουσαν 30—34 Θ. Μ. ὅταν ἡσυχάζει ἐν τῇ κλίνῃ του.Τροφὴν δίδουσαν 34—40 Θ. Μ. ὅταν ἔχει ἐλαφρὰν ἐργασίαν. Τροφὴν δίδουσαν 40—45 Θ. Μ. ὅταν ἔχει μετρίαν ἐργασίαν. Τροφὴν δίδουσαν 45—60 Θ. Μ. ὅταν ἔχει βαρεῖαν ἐργασίαν.

Διὰ νὰ λογαριάσωμεν δὲ εἰς Θ. Μ. πολλαπλασιάζομεν τὸν ἀριθμὸν γραμμαρίων τοῦ μὲν λευκώματος καὶ ὑδατανθράκων ἐπὶ 4.1, τοῦ λίπους ἐπὶ 9,3.

Τόσον ἡ ἀφομοίωσις ὅσον καὶ ἡ ἀφετεροίωσις, δηλ. ἡ σύνθεσις καὶ ἡ ἀποσύνθεσις τῶν τροφῶν, εἶναι περιωρισμέναι. Πᾶν ὅτι ὑπερβαίνει τὸ ὑπὸ τῶν ἀναγκαίων Θ. Μ. ὡρισμένον μέτρον, ὑπόκειται εἰς τὸ ἔντερον ἤδη εἰς διαφόρους ζυμώσεις καὶ σχηματίζονται διάφορα ἐντερικὰ δηλητήρια. Ἀλλὰ καὶ αἱ ὑπὸ καλῶς λειτουργοῦντος ἐντέρου ἀπορροφηθεῖσαι οὐσίαι, ὅταν εἶναι ἄφθονοι, δὲν δύνανται ἀρκετὰ νὰ ἀλλοιωθοῦν, μένουν εἰς τὸ αἷμα καὶ τοὺς ἱστούς, εἰς βαθμὸν ἐπίσης κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον δηλητηριώδη.

Ὁ ἄνθρωπος ἀναπτυσσόμενος βραδέως ἔχει ἀνάγκην μικρᾶς ποσότητος τροφῆς. Δυστυχῶς ὅμως τρώγομεν πολὺ περισσότερον τοῦ δέοντος καὶ τὴν πολυφαγίαν μας αὐτὴν τὴν πληρώνομεν μὲ ἀσθενείας, μὲ καχεξίαν, πρόωρον θάνατον. Ἐκ τῶν ἀναφερθέντων βλέπωμεν τὸν ἀναγκαῖον δι' ἕκαστον ἄνθρωπον ἀριθμὸν Θ. Μ. δυνάμεθα δὲ διὰ τῆς καταλλήλου ἐκλογῆς τῶν τροφῶν μας, νὰ σχηματίσωμεν ἐδεσματολόγια χορηγοῦντα εἰς τὸ σῶμα τὰς θερμ. ταύτας μονάδας. Εἰς τὸ περὶ τροφῶν ἄρθρον ὑπάρχει πίναξ δίδων τὸν ἀριθμὸν Θ, Μ. δι' ἑκάστην τροφήν. Ὁ πολὺς Metchnikoff συνιστᾶ τὸ ἑξῆς λιτότατον σχέδιον : Τὸ πρωῒ γιαούρτι, τὸ μεσημέρι μπριζόλα ἀρνιοῦ μὲ χορταρικὰ καὶ μία κομπόστα τὸ ἑσπέρας ἐλάχιστον κρέας, κομπόστα.

Ὁ Βύρων εἶχε τὴν συνήθειαν νὰ τρώγῃ ἅπαξ τῆς ἡμέρας καὶ μίαν φορὰν τὸν μῆνα κρέας, διησχυρίζετο δὲ ὅτι διὰ τῆς τοιαύτης σιτίσεως αἱ πνευματικαί του δυνάμεις ἐγένοντο ἐντονώτεροι καὶ τίποτε δὲν τὰς ἔκαμε πλέον μαλθακὰς ἀπὸ τροφὴν πλουσίαν καὶ συχνήν.

Ἰδού, μερικὰ παραδείγματα καθημερινῆς σιτίσεως δι' ἐνήλικα δὲ 24ωρον :

Ὁ Armand Gautier συνιστᾶ δι' ἄνθρωπον ἐφησυχάζοντα : ψωμὶ 430 γρ. γάλα 150 γρ. αὐγὰ (1) 60γρ. χόρτα χλωρὰ 200 γρ. χόρτα ξηρὰ 40 γρ. πατάτες, ρίζ καὶ ὄσπρια 100 γρ. βούτυρον 28 γρ. τυρὶ 12 γρ. ὀπωρικὰ 60 γρ. καφὲ 1 φιλτσάνι σάκχαρον 40 γρ. κρασὶ 650 γρ. νερὸ 900 γρ.

Οἱ Landouzy καὶ Labbé δι' ἐργάτην πολὺ καὶ ἐντόνως ἐργαζόμενον συνιστῶσιν : ψωμὶ 520 γρ. γάλα 300 γρ. κρέας 200 γρ. 1 αὐγό, χόρτα φρέσκα 200 γρ. χόρτα ξηρὰ 30 γρ. πατάτες ρίζι ὄσπρια 500 γρ. βούτυρον 40 γρ. τυρὸν 40 γρ. ὀπωρικὰ 200 γρ. 1 φιλτσάνι καφὲ σάκχαρον 80 γρ. κρασὶ 1000 γρ. νερὸ 900 γρ.

Οἱ ἴδιοι δι' ὑπάλληλον μὴ κινούμενον πολύ : ψωμὶ 370 γρ. γάλα 250 γρ. κρέας 150γρ.1 αὐγό, χόρτα φρέσκα100 γρ χόρτα ξηρὰ 15 γρ. πατάτες, ρίζι, ὄσπρια 260 γρ. βούτυρον 25 γρ. τυρὸν 40 γρ. ὀπωρικὰ 100 γρ. καφὲ 1 φιλτσάνι, σάκχαρον 37 γρ. κρασὶ 500 γρ. νερὸ 900 γρ.

Ὁ δὲ Lahmann ὡς ὁμαλὴν ἡμερησίαν μερίδα σιτίσεως θεωρεῖ : ψωμὶ 200 γρ. (3 φέτες καὶ 1 φραντζολάκι), σοκολάτα 100 γρ. (1 φιλτσάνι περιέχον 20 γρ. κακάου), ὀπωρικὰ φρέσκα 400 γρ. (λ. χ. 4 μῆλα), βούτυρον 100 γρ. (διὰ τὸ ψωμὶ καὶ τὸ φαγητόν), κρέας 80 γρ. (1 φέτα) πατάτες 100 γρ. (2 πατάτες), χόρτα 250 γρ. κομπόστα 100 γρ. γλύκισμα 180 γρ. ὀπωρικὰ ξηρὰ 75 γρ. γάλα ἀγνὸ παχὺ 250 γρ.

Ὡς γνωστόν, συνήθως αἱ τρεῖς ὀργανικαὶ οὐσίαι τὸ λεύκωμα, τὸ λίπος, καὶ οἱ ὑδατάνθρακες προσλαμβάνονται διὰ τὴν σίτισιν ὑπὸ ***ἀνάμικτον*** μορφήν. Πρέπει δὲ νὰ ἀντικαθίστανται αἱ διάφοροι αὗται οὐσίαι, εἰς τοιαύτας ποσότητας βάρους ὥστε αὗται νὰ δίδωσιν καιόμενα τὴν αὐτὴν ποσότητα θερμότητος.

Ἡ ***μικτὴ αὕτη*** δίαιτα ἡ περιλαμβάνουσα τόσον ζωϊκὰς ὅσον καὶ φυτικὰς τροφὰς εἶναι ἡ καλλιτέρα καὶ ἡ μᾶλλον ἁρμόζουσα εἰς τοὺς πλείστους τῶν ἀνθρώπων. Ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν μικτὴν τὴν προτεραιότητα θὰ ἔχουν αἱ ***φυτικῆς*** προελεύσεως τροφαὶ καὶ αἱ ἀλευρώδεις, ἐνῶ δευτερεύουσαι ὡς πρὸς τὸν ποσότητα θὰ εἶναι αἱ ζωϊκαὶ τροφαί.

Ὅπως καὶ εἰς τὸ περὶ κρέατος ἄρθρον

ἀναφέρομεν ἡ ἀποκλειστικὴ διατροφὴ διὰ κρέατος ὑπερφορτώνει τὸ αἷμα μὲ οὐρικὸν ὀξύ, κάμει τὸν ἄνθρωπον ἀρθριτικὸν καὶ γίνεται πρόξενος διαφόρων ἄλλων διαταραχῶν τῆς ὑγιείας. Ἐξ ἄλλου ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι καμωμένος νὰ τρέφεται ἀποκλειστικῶς μὲ κρέας, διότι τότε δὲν θὰ ὑπῆρχε καὶ λόγος νὰ ἔχῃ τόσον μακρὸν ἔντερον, καθότι τὸ κρέας χωνεύεται πληρέστατα εἰς τὸ ἀρχικὸν μέρος τοῦ πεπτικοῦ σωλῆνος. Ἀντιθέτως πρὸς τοὺς κρεατοφάγους οἱ χορτοφάγοι ἢ φυτοφάγοι τὸ ἀναγκαῖον διὰ τὸν ὀργανισμὸν λεύκωμα τὸ λαμβάνουν ἀπὸ τὰ χόρτα. Οἱ περισσότεροι ὅμως τούτων δὲν ἀρκοῦνται εἰς καθαρὰν χορτοφαγίαν, ἀλλά, εἰσάγουν εἰς τὴν δίαιταν των καὶ προϊόντα ζωϊκῆς φύσεως ὡς τὸ γάλα, τὰ αὐγά, τὸ τυρί, τὸ βούτυρον κλπ. Τὸ τοιοῦτον εἶναι ἀναμφιβόλως ἔξοχον καὶ τοιαύτη διατροφὴ ὄχι μόνον εἶναι ὠφέλιμος εἰς τὴν ὑγιείαν ἀλλὰ καὶ δίδει, συνεπεία τῶν ἀφθόνων ὑδατανθρακούχων οὐσιῶν ἃς περιέχει, καὶ σπουδαίαν μυϊκὴν ἐνέργειαν. Πολλοὶ ἀθληταὶ ἰσχυρίζονται ὅτι τὴν ἀντοχήν των τὴν ὠφείλουν εἰς τὴν δίαιταν ταύτην. Ὁ Πυθαγόρας ἦτο ὁ πρῶτος εἰς τὴν ἀρχαιότητα ὅστις ἐδοκίμασε νὰ εἰσαγάγῃ τὴν χορτοφαγίαν, τὸν ἐμιμήθησαν δὲ κατὰ τὸν μεσαίωνα πολλὰ θρησκευτικὰ τάγματα, τὰ ὁποῖα καὶ ἐξακολουθοῦν νὰ τηρῶσιν φανατικῶς χορτοφαγίαν σχετικήν.

Οὕτω τὸ τάγμα τῶν Chartreux ἀπὸ τὸ Πάσχα μέχρι 14 Σεπτεμβρίου τρώγει δύο γεύματα τὴν ἡμέραν ἀποτελούμενα ἀπὸ ψωμί, γάλα, αὐγά, βούτυρον, χόρτα. Τὸ ὑπόλοιπον τοῦ ἔτους λαμβάνουν ἓν μόνον γεῦμα καὶ ἐνίοτε ψωμὶ καὶ κρασὶ τὸ ἀπόγευμα. Κατὰ τὴν Τεσσαρακοστὴν καθὼς καὶ τὰς Παρασκευὰς δὲν τρώγουν οὐγὰ καὶ γάλα. Ὡς ποτὸν λαμβάνουν μόνον νερὸ καὶ κρασί. Ποτὲ δὲ δὲν τρώγουν κρέας.

Τὸ δὲ τάγμα τῶν Trappistes νηστεύει αἰωνίως. Λαμβάνει ἓν μόνον γεῦμα ἀποτελούμενον ἀπὸ ψωμί, σοῦπα χωρὶς βούτυρον, πατάτες καὶ χόρτα νερόβραστα. Τὸ ἀπόγευμα ὀλίγον ψωμί. Ὡς ποτὸν δὲ μηλῖτην οἶνον. Δὲν τρώγουν ποτὲ κρέας ο ὔτε ψάρια, οὔτε βούτυρον, οὔτε αὐγᾶ, οὔτε τυρί. (βλ. *Χορτοφαγία, Χορταρικά*).

Ὁ ἄνθρωπος εἶναι εὐτυχῶς εἰς θέσιν νὰ καλύψῃ τὴν ἀνάγκην τῆς σιτίσεως του μόνος, διὰ τῶν αἰσθημάτων τῆς πείνης καὶ τῆς δίψης. Οὐχ' ἧττον συχνὰ παρατηροῦνται ἄνθρωποι νὰ τρώγουν πολὺ καὶ νὰ μένουν λιγνοὶ καθὼς καὶ ἄλλοι οἵτινες δὲν τρώγουν πολὺ καὶ γίνονται σωματώδεις καὶ πολύσαρκοι. Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι εἰς τὴν πρώτην μὲν περίπτωσιν ἢ δὲν τρώγουν θρεπτικὰς τροφάς, ἢ ἡ πέψις εἶναι των ἐλλιπής, ἢ ἡ καῦσις εἶναι μεγαλειτέρα τῆς προσλήψεως, ἢ ὑπάρχει νοσηρά τις αἰτία. Εἰς τὴν δευτέραν περίπτωσιν ἡ συνηθεστέρα αἰτία εἶναι ὅτι νομίζουν ὅτι δὲν τρώγουν πολὺ ἢ καὶ ἡ καῦσις γίνεται ἐλλειπής. Καὶ ταῦτα μὲν προκειμένου περὶ τῆς ἐν γένει σιτίσεως τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ ***ὑγιοῦς ἐνήλικος*** ἰδίως.

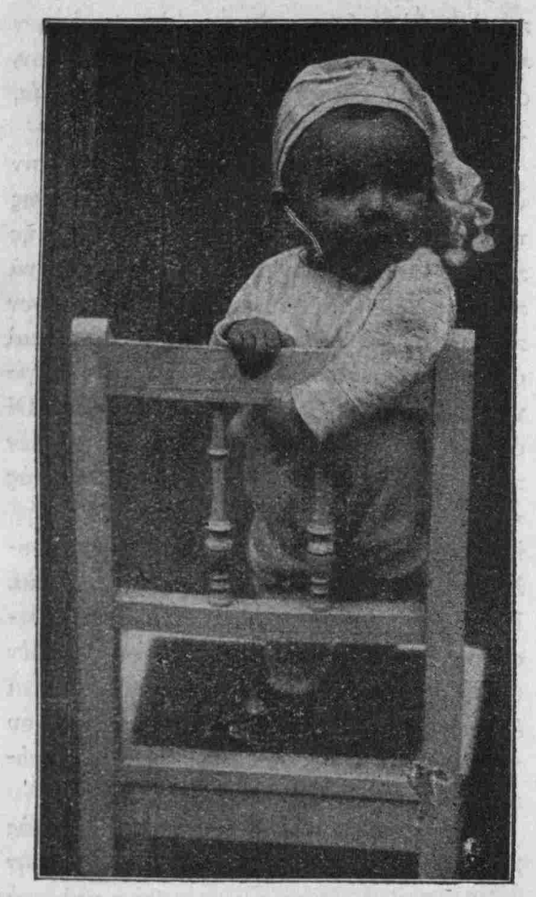
Ἴδομεν τώρα τὰ τῆς σιτίσεως εἰς τὰς λοιπὰς ἡλικίας ἤτοι τὴν βρεφικήν, τὴν παιδικήν, τὴν γεροντικὴν καθὼς καὶ τὰ τῶν ἀσθενῶν.

Καὶ ὅσον μὲν ἀφορᾶ τὴν φυσικὴν διατροφὴν τοῦ βρέφους παραπέμπομεν εἰς τὸ περὶ θηλασμοῦ ἄρθρον. Ἐδῶ θέλομεν πραγματευθῇ περὶ τῆς τεχνητῆς διατροφῆς αὐτοῦ.

Ἡ ***τεχνητὴ διατροφὴ τοῦ βρέφους*** εἶναι ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν θηλασμὸν* διὰ μὲν τὴν μητέρα πολὺ πλέον κοπιώδης, διὰ δὲ τὸ παιδὶ ἐπικίνδυνος.

Τὸ τεχνητῶς τρεφόμενον παιδὶ λαμβάνει τὴν τροφήν του ἀπὸ τὸ θήλαστρον διὰ καθαρᾶς θηλῆς ἐκ καουτσούκ. Ἡ διάρκεια ἑκάστης σιτίσεως θὰ εἶναι καὶ ἐδῶ οὐχὶ κατωτέρα τῶν 15 λεπτῶν, θὰ παρακολουθεῖται δὲ τακτικὰ τὸ βάρος τοῦ παιδιοῦ, θὰ βλέπομεν ἐὰν κοιμᾶται ἥσυχα καὶ θὰ εἴμεθα ἐνήμεροι τόσον τῆς ποιότητος ὅσον καὶ τῆς ποσότητος τῶν κοπράνων του. Ὁ πάντοτε ὑπάρχων κίνδυνος διὰ τὸ τεχνητῶς τρεφόμενον βρέφος ἐλαττοῦται κατὰ πολὺ ὅταν τὸ βρέφος εἶναι ἐντελῶς ὑγιὲς καὶ ἔχει ἰδίως ὑγιᾶ πεπτικὰ ὄργανα, ὅταν τὸ

SISMANOGLIO MEGARO

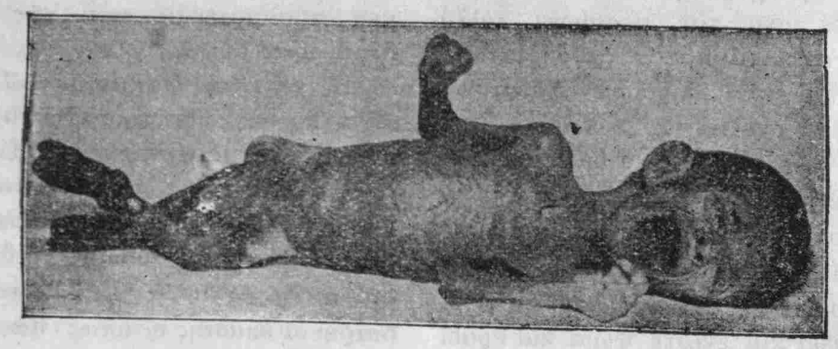
Εἰκ. 623

Βρέφος 7 μηνῶν θηλασθὲν ὀρθῶς

νας, παρὰ θὰ ἐξαρτᾶται ἀπὸ ἕκαστον περιστατικόν.

Εἰς τὸ πιρὶ γάλακτος ἄρθρον βλέπομεν τὴν χημικὴν διαφορὰν τῶν διαφόρων εἰδῶν γάλακτος. Ἐπειδὴ δὲ ἡ θρεπτικὴ ἀξία τοῦ γάλακτος ἀγελάδος καὶ γυναικὸς εἶναι σχεδὸν ἡ αὐτή, γίνεται διὰ τὴν τεχνητὴν θρέψιν τοῦ βρέφους τὸ συνηθέστερον χρῆσις ἀγελαδινοῦ γάλακτος. Σπανιώτερον χρησιμοποιεῖται γάλα αἰγός, καὶ ἀκόμη σπανιώτερον γάλα ὄνου ἢ φορβάδος.

Τό γάλα ἀγελάδος ἐπειδὴ εἶναι δυσπεπτότερον τοῦ γυναικείου, δὲν δύναται νὰ χορηγηθῇ εἰς τὴν αὐτὴν ποσότητα μὲ αὐτό. Λόγου χάριν εἰς ἕνα παιδὶ 10 μηνῶν διὰ νὰ καλύψῃ τοῦτο τὰς 540 θερμ. τὰς ὁποίας χρειάζεται, πρέπει νὰ τοῦ χορηγηθοῦν 800 γρ. γάλακτος ἀγελάδος, τὸ ὁποῖον ὅμως θὰ τοῦ φέρει γαστροεντερικὰς διαταραχάς. Ἀναγκαζώμεθα λοιπὸν νὰ ἀραιώσωμεν τὸ γάλα λ. χ. μὲ νερὸ κατὰ τὸ ἥμισυ ἢ κατὰ τὸ $^1/_3$. Τοιουτοτρόπως ὅμως ἡ θρεπτικὴ ἀξία τοῦ γάλακτος ἐλαττοῦται καὶ δίδομεν εἰς τὸ βρέφος διὰ ἑνὸς λ. χ. λίτρου ἀραιωμένου γάλακτος 11,5 γρ. λευκώματος, 12,5 γρ. λίπους, 16,4 γρ. σακχάρου καὶ 2,4 γρ. θρεπτικῶν ἁλάτων, ἀντὶ τῶν

Εἰκ. 624

Βρέφος 7 μηνῶν τεχνητῶς καὶ ἐσφαλμένως τραφέν.

χρησιμοποιούμενον γάλα εἶναι καλὸν καὶ ἐν γένει ὅταν ἡ σίτισις γίνεται περιεσκεμμένως. Πρὶν ἢ περιγράψωμεν τὰ σχετικὰ μὲ τὴν τεχνητὴν σίτισιν ὀφείλομεν νὰ τονίσωμεν ὅτι αὕτη δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ σύμφωνα μὲ ὡρισμένους κανό-

23,6 γρ. λευκώματος, 39,4 γρ. λίπους, 62,3 γρ. σακχάρου καὶ 4,5 γρ. θρεπτικῶν ἁλάτων, τὰ ὁποῖα σχέδια θὰ ἐλάμβανον ἐὰν ἐτρέφετο μὲ ἓν λίτρον γυναικείου γάλακτος.

Πρέπει λοιπὸν ἢ νὰ αὐξήσωμεν κατὰ

τὸ τριπλάσιον ἢ διπλάσιον τὴν ὅλην ποσότητα καὶ τοιαύτη ποσότης ρευστοῦ εἶναι βλαβερὰ διὰ τὸν στόμαχον, τὰ ἔντερα, τὴν καρδίαν καὶ τοὺς νεφροὺς τοῦ βρέφους, ἢ εἰς τὸ μίγμα λ. χ. 400 γρ. γάλακτος καὶ 400 γρ. νεροῦ νὰ προσθέσωμεν ὑδατάνθρακας ἢ λίπος διὰ νὰ συμπληρώσωμεν τὴν θρεπτικὴν ἀξίαν. Διὰ νὰ δώσωμεν ὅμως εἰς 100 γρ. νεροῦ θρεπτικὴν ἀξίαν 65 Θ. Μ. ἀντιπροσωπεύουσαν τὴν τῶν 100 γρ. γυναικείου γάλακτος πρέπει νὰ προσθέσωμεν 17 γρ. ὑδατανθράκων (γαλακτοσάκχαρον τὸ ὁποῖον καὶ φυσικῶς εὑρίσκεται) ἢ 15 γρ. λίπους. Θὰ προστίθεντο λοιπὸν εἰς 400 γρ. ἀγελαδινοῦ γάλακτος 400 γρ. ὕδατος καὶ (4×17) 68 γρ. γαλακτοσακχάαου ἢ (4×15) 60 γρ. λίπους (καϊμάκι). Ἐπειδὴ ὅμως τοιαύτη ποσότης γαλακτοσακχάρου φέρει εὐκοιλιότητα δὲν δύναται νὰ προστεθοῦν παρὰ 10 μόνον γρ. εἰς 100 γρ. ὕδατος ἢ εἰς 200 γρ. ὕδατος καὶ γάλακτος.

Ἐὰν ὅμως τὸ παιδὶ ἀνέχεται μίγμα 600 γρ. γάλακτος καὶ 200 γρ. ὕδατος δυνάμεθα νὰ προσθέσωμεν εἰς 100 γρ. ὕδατος 15 γρ. γαλακτοσακχάρου ἤτοι 30 γρ. ἐν ὅλῳ, διότι τὰ 600 γρ. γάλακτος ἀγελάδος ἐμπεριέχουν σχεδὸν 27 γρ. γαλακτοσακχάρου καὶ τὸ μίγμα τῶν 800 γρ., 27+30=57 γρ. δηλ. εἰς στρογγυλὸν ἀριθμὸν 7 % τοῦ μίγματος ὅπερ καὶ δὲν διαφέρει πολὺ τῆς ποιότητος σακχάρεως τοῦ γυναικείου γάλακτος (6,5 %).

Διὰ τὴν ἀραίωσιν τοῦ γάλακτος ἀντὶ ὕδατος δύναται νὰ χρησιμοποιηθῇ χαμαίμηλον, γλυκάνισον ἢ καὶ πρὸς σχετικὴν βελτίωσιν χυλὸς βρώμης ἢ κριθῆς. Ἡ βελτίωσις αὕτη εἶναι μερικὴ διότι τὸ ἄμυλον τῆς βρώμης ἢ τῆς κριθῆς εἶναι δύσπεπτον διὰ τὰ βρέφη.

Ὅσον δ' ἀφορᾶ τὸ σάκχαρον τὸ μὲν γαλακτόσάκχαρον (lactose) εἶναι καθαρότερον καὶ ὀλιγότερον εὐκοίλιον ἀπὸ τὸ σύνηθες σάκχαρον, τὸ καλαμοσάκχαρον εἶναι γλυκύτερον, εὐθυνότερον ἀλλὰ περισσότερον εὐκοίλιον, ἡ δὲ σακχαρίνη ἥτις οὐδεμίαν ἔχει θρεπτικὴν ἀξίαν καὶ εἶναι κατὰ πολὺ γλυκυτέρα κοινοῦ σακχάρου, δὲν θὰ δίδεται παρὰ μόνον ὅταν τὸ βρέφος δὲν χωνεύει τὸ σύνηθες σάκχαρον. Ὑπενθυμίζοντες τὸ ὅτι ὁ τρόπος τῆς τεχν. τῆς σιτίσεως θὰ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ ἑκάστοτε περιστατικὸν παραθέτομεν μερικὰ δείγματα τοιαύτης σιτίσεως.

Οὕτω κατὰ τὸν Marfan δίδονται:

Ἡλικία	ἀριθ. γευμάτων εἰς 24 ὥρας	Διάστημα γευμάτων ἡμέρα	Διάστημα γευμάτων νύξ	Ἀραίωσις	Ποσότης γάλακτος διὰ γεῦμα	Ποσότης γάλακτος διὰ 24 ὥρ.
1η ἡμέρα	1 ἢ 2			Γάλα ἀγελ.	8	8—16
2α »	6	κάθε 3ὥρ.	0 φορὰν	Σακχαρόνερο 10%	8—12	48—72
3η »	7	»	1 »	»	12-20	84—140
4—7 »	»	»	»	»	3 —40	210—280
7—30»	»	»	»	Γαλα ἀγελ	45—90	315—630
2ος μὴν	»	»	»	Σακχαρόνερον 10%	90—100	630—730
3ος »	»	»	»	»	100—120	700—840
4ος »	»	»	»	»	100—130	700—840
5ος »	»	»	»	Γάλαἀγελ. Σακχαρόνερον 10% καθαρὸν		
6—9ος»	6	»	0 φορὰν	Γάλα σακχαρομένον εἰς 2 %	120—125 150—175	840—875 900—1050

SISMANOGLIO MEGARO

Ἄλλο ***σχῆμα*** σιτίσεως εἶναι τὸ ἑξῆς :

Μίγμα ἐκ	1 ἑβδ.	2 ἑβδ.	3—4 ἑβδ.	5—6 ἑβδ.	7-8-9 ἑβδ.	3 καὶ 4 μὴν	5,6,7 μὴν
γάλακτος εἰς 24 ὥρ.	1/8 λίτρ.	2/8	3/8	4/8	5/8	6/8	7/8
ὕδατος »	2 1/8 »	4/8	3/8	3/8	2/8	2/8	2/8
γαλακτοσακχάρ. »							
κατὰκοχλ.καφὲ(5γρ.)	4 κοχλ.	8	7	6	5	4	3
Ἀριθμὸς γευμάτων εἰς 24 ὥρας.	7	7	7	7	6	6	6

Ὡς ***τρίτον σχῆμα*** παραθέτομεν τὸ ἑξῆς :

Ἡλικία	Γάλα	Ὕδωρ	Ὅλον ὁμοῦ	Ποσ.Τροφῶν	Σάκχ.
Τέλος 1 ἑβδ.	100 γρ.	250 γρ.	350 γρ.	6φορὰ ἀπὸ 60γρ.	Θὰ προστίθεται εἰς ποσ. 3-5% δηλ. εἰς 1 φιάλ. 1κ.ἑ.
2—4 »	150—250 »	300—400 »	450—650 »	6 » 75-110 »	
2—4 μην.	300—500 »	400—600 »	700—1000 »	5 » 140-200	
4—9 »	500—1000 »	500	1000 »	5 » 200	
10 »	καθαρὸν	0	1000	» » »	

Ἐπειδὴ τὸ γάλα τῆς ἀγελάδας εἶναι σχεδὸν πάντοτε πολὺ ἀκάθαρτον, ἰδίως εἰς μικρόβια ἀποστειρώνεται ἢ διὰ τῆς συνήθους ἀποστειρώσεως ἢ διὰ τῆς μεθόδου τοῦ Pasteur (βλ. *Γάλα*), καὶ τοῦτο διὰ νὰ μὴ εἰσέλθουν τὰ πλήρη δραστηριότητος μικρόβια εἰς τὸν στόμαχον καὶ τὸ ἔντερον τοῦ παιδίου.

Εἰς τὰς πόλεις γενικῶς ἀγοράζομεν ὠμὸν γάλα ἀγελάδος καὶ τὸ ἀποστειρώνομεν μόνοι μας. Οἱ ἔχοντες τὰ μέσα ἀγοράζουν τὴν συσκευὴν τοῦ ***Σοξλὲτ*** (βλ. Εἰκ. 112) ἥτις ἔχει τὸ προτέρημα ὅτι ἑκάστη μερὶς τῆς τροφῆς ἀποστειρώνεται καὶ νὰ κρατεῖται κλειστὴ μέχρι τῆς χρήσεως. Ἀρκεῖ νὰ ἀφήσωμεν τὸ μηχάνημα ἐπὶ 10 ἀκόμη λεπτὰ ἐπὶ τῆς φωτιᾶς, ἀφοῦ καταφανῶς βράσῃ ἐντὸς ἀτμοδοχείου (bain marie), ὅτε εἰς μὲν τὸ ἐσωτερικὸν τῶν φιαλῶν φθάνει ἡ θερμοκρασία 70 95ο εἰς δὲ τὸ ἐξωτερικὸν κάτι περισσότερον. Σβύνομεν ἔπειτα τὴν φλόγα καὶ τὸ ἀφήνωμεν ἀκόμη ἐκεῖ ἢ τὸ πέρνωμεν καὶ τὸ ἀφίνωμεν ἐπὶ 20 λεπεὰ τῆς ὥρας εἰς θερμὸν μέρος. Μετὰ παρέλευσιν 30 λεπτῶν (10+20) αἱ φιάλαι θὰ κρυώσουν ὅσον τὸ δυνατὸν ταχύτερον καὶ ἐὰν αὗται εἶναι καλῆς ποιότητος καὶ ἀνέχονται κάθε ἀλλαγὴν θερμ. χύνομεν τὸ νερὸ τοῦ δοχείου καὶ τὸ ἀντικαθιστῶμεν ἀμέσως μὲ ψυχρὸν, ὅπου αἱ φιάλαι θὰ λαι θὰ μείνουν βυθισμέναι εἰς ὅσον ὕψος φθάνει τὸ γάλα.

Δι'ἀλλαγῆς τοῦ ὕδατος, τρὶς ἢ τετράκις αἱ φιάλαι λαμβάνουν ἐντὸς 20 λεπτῶν σχεδὸν τὴν θερμοκρασίαν αὐτοῦ. Βεβαίως ἀντὶ νὰ θέσωμεν τὰς φιάλας ἐντὸς τοῦ ὕδατος δυνάμεθα κατ' εὐθεῖαν νὰ τὰς φέρωμεν εἰς ψυχρὸν ὑπόγειον ἢ ἐὰν ἔχωμεν παγωνιέραν εἰς αὐτήν. Ὑπάρχει ὅμως τότε ὁ ἑξῆς κίνδυνος : νὰ ἀρχίσῃ ἡ ἀποσύνθεσις τοῦ γάλακτος, χωρὶς νὰ εἶναι ἀνάγκη νὰ ξυνίσῃ τοῦτο. Ὅλως δὲ ἰδιαιτέρως ἐπικίνδυνον εἶναι νὰ ἀφήσωμεν τὰς ἀποστειρωμένας φιάλας νὰ κρυώνουν σιγὰ ἐντὸς τοῦ θερμοῦ ὕδατος τοῦ δοχείου καὶ εἰς τὸ θερμὸν μαγειρεῖον, διότι σῦτω τὸ γάλα διατηρεῖ ἐπὶ μακρὸν θερμοκρασίαν κυμαινομένην μεταξὺ 30—40ο καταλληλοτάτην διὰ τὴν ἀνάπτυξιν μικροβίων.

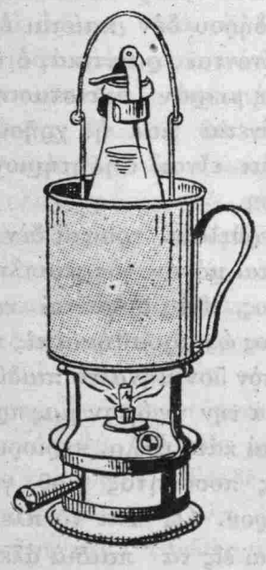
Οἱ μὴ κατέχοντες συσκευὴν Σόξλετ δύνανται νὰ ἀποστειρώσουν τὸ γάλα εἰς συνηθισμένον δοχεῖον τιθέμενον ἐντὸς ἄλλου ἐμπεριέχοντος ὕδωρ, κάτωθεν

ISMANOGLIO MEGARO

τοῦ ὁποίου θὰ εὑρίσκεται ἡ φωτιὰ (bain marie) ἢ καὶ ἁπλούστερον νὰ βράσουν τὸ γάλα εἰς κάθε δοχεῖον ἕως ὅτου βουσκώσῃ καὶ νὰ τὸ ἀφίσουν ἀκόμη ἐπὶ ἓν τέταρτον τῆς ὥρας ἐπὶ τῆς φωτιᾶς.

Ἡ ***ἀποστείρωσις*** τοῦ γάλακτος μὲ ὁποιονδήποτε τρόπον ἤθελε γίνῃ αὕτη ἔχει μεγάλας δυσκολίας διότι κάθε σταγὼν τοῦ γάλακτος πρέπει νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν δέουσαν θερμοκρασίαν, ἄλλως τὰ μικρόβια δὲν καταστρέφονται, καὶ εὑρίσκοντα εὐνοϊκὴν θερμοκρασίαν, ἀναπτύσσονται πάλιν καὶ ἀποσυνθέτωσιν τὸ γάλα. Διὰ νὰ καταστραφῶσιν δὲ τελείως καὶ ἀσφαλῶς πρέπει νὰ γίνῃ μακρὰ ἐπίδρασις θερμοκρασίας 70—103ο.

Εἰκ. 625

Πῶς πρέπει νὰ βράζῃ τὸ γάλα

Δι' αὐτῆς ὅμως δὲν καταστρέφονται καὶ τὰ χημικὰ προϊόντα ἀποσυνθέσεως τὰ ὁποῖα κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον εἶναι δηλητηριώδη, οὕτως ὥστε καὶ ἕνα φαινομενικῶς καλὸν γάλα δύναται νὰ ἔχῃ βλαβερὰς ἰδιότητας. Μόνον γάλα ἀρίστης προελεύσεως, καθαρῶς λαμβανόμενον καὶ χειριζόμενον καὶ ἀπεστειρωμένον δύναται νὰ θεωρηθῇ καλὸν διὰ τὴν σίτισιν τῶν παιδιῶν. Τοιοῦτον ὅμως γάλα εἰς τὴν ἀγορὰν σπανίως θὰ εὑρεθῇ. Ἐξ ἄλλου τὸ πολὺ βράσιμον τοῦ γάλακτος εἶναι ὡρισμένως ***βλαβερόν***. Διότι τὸ εἰς γαλάκτωμα σχηματισθὲν λίπος τήκεται εἰς μεγάλας σταγόνας, τὸ σάκχαρον καθὼς καὶ τὰ ἅλατα τοῦ γάλακτος, ὑφίσταται ἀλλοίωσιν οὕτως ὥστε διὰ τὸν ὀργανισμὸν ὠφέλεια ἐλλείπει. Πολλοὶ ἰατροὶ ἐπέστησαν τελευταίως τὴν προσοχὴν ἐπὶ τοῦ σοβαρωτάτου τούτου σημείου. Βεβαίως διὰ τοῦ ἀποστειρωμένου γάλακτος παρατηροῦνται πολὺ ὀλιγώτεραι ὀξεῖαι γαστροεντερικαὶ νόσοι τῶν βρέφων, ἀλλ' ἀντ' αὐτῶν σοβαρώτεραι καὶ περισσότεραι διαταραχαὶ τῆς θρέψεως ὡς Ραχῖτις, Βαρλόβειος νόσος κλπ. Τί πρέπει λοιπὸν νὰ κάμωμεν ;

Ὅταν ἔχομεν καλόν, καθαρόν, νωπὸν γάλα, θὰ βράζωμεν τὴν ποσότητα τῆς ἡμέρας ἅπαξ διὰ παντὸς ἐπὶ 5—10 λεπτά, καὶ θὰ διατηρῶμεν τὸ γάλα καθαρόν. Τὴν μερίδα δὲ τὴν ὁποίαν θέλωμεν νὰ δώσωμεν ἐντὸς τῆς ἡμέρας εἰς τὸ παιδὶ θὰ τὴν ζεσταίνωμεν ἐλαφρά, ἐντὸς ἀτμοδοχείου (bain-marie), χωρὶς νὰ τὴν βράσωμεν ἐκ νέου. (Εἰκ. 625)

Ἐλλείψει τοιούτου γάλακτος θὰ χρησιμοποιοῦμεν ἀποστειρωμένον γάλα, ἀμέπτων ἐργοστασίων, κάθε ἡμέραν νωπόν, καὶ τὸ ὁποῖον ὅμως δὲν θὰ ἀποστειρώνηται ἐκ νέου παρὰ θὰ θερμαίνηται μόνον, ἀφοῦ κάμωμεν τὴν ἐπιθυμητὴν ἀραίωσιν. Ἐὰν δυνάμεθα νὰ ἐκλέξωμεν, θὰ ἐκλέγωμεν γάλα ἐργοστασίων, ἀποστειρωθὲν ὄχι ἐπὶ ὥρας παρὰ μόνον 10 λεπτά. Τίποτε τὸ χειρότερον ἀπὸ τὸ νὰ ἀποστειρώνωμεν εἰς τὸ σπῆτι τὸ ἤδη ἀποστειρωμένον γάλα.

Πάντως ἐὰν τὸ παιδὶ δὲν ἀναπτύσσεται καλὰ μὲ ἀποστειρωμένον γάλα, θὰ γίνεται δοκιμὴ μὲ νωπὸν γάλα. Ὅσον ἀφορᾶ τὴν χρῆσιν ὠμοῦ γάλακτος πρέπει νὰ λαμβάνωνται τὰ ἑξῆς ὑπ' ὄψει.

Ὠμὸν γάλα δύναται νὰ χορηγηθῇ ὅταν ἔχει τις τὰ ἰδικά του ζῷα περὶ τῶν ὁποίων εἶναι βέβαιος ὅτι δὲν εἶναι φυματικὰ (ἀντίδρασις φυματίνης), ὅταν ἐπαγρυπνῇ μόνος του ἐπὶ τῆς καθαριότητος τοῦ σταύλου, τῶν δοχείων, τοῦ ἀμέλγματος καὶ ὅταν εἶναι βέβαιος ὅτι

τὸ νερὸ τοῦ σταύλου του δὲν ἐμπεριέχει βακτηρίδια (ὡς τοῦ τυφοειδοῦς πυρετοῦ κλπ.) Καλλίτερον δὲ τότε εἶναι, διὰ νὰ μὴ εἶνε τὸ γάλα οὔτε πολὺ παχὺ οὔτε ἄπαχον, νὰ μὴ εἶναι ἑνὸς μόνον ζώου παρὰ μίγμα διαφόρων. Ἀμέσως μετὰ τὸ ἄμελγμα τό διὰ τὸ παιδὶ προσδιορισμένον γάλα θὰ περνᾷ ἀπὸ καθαρὸν ὑάλινον χωνί, ἐντὸς τοῦ ὁποίου θὰ ὑπάρχῃ ἀπεστειρωμένος βάμβαξ ἢ γάζα, εἰς καθαρώτατον ὑάλινον δαχεῖον ἢ φιάλην τῆς ὁποίας τὸ στόμιον θὰ φράττωμεν μὲ ἀποστειρωμένον βάμβακα ἢ γάζαν, καὶ θὰ φέρωμεν ἀμέσως τὴν φιάλην εἰς ψυχρὸν μέρος. Ἐξ αὐτῆς θὰ λαμβάνωμεν τὴν ἀναγκαιοῦσαν ἑκάστοτε ποσότητα, ἢ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς θὰ διανέμηται ἡ ἀναγκαιοῦσα ποσότης εἰς φιαλίδια, ὅταν μάλιστα πρόκειται νὰ ἀραιωθῇ τὸ γάλα. Οὕτως ἢ ἄλλως πρὶν νὰ δοθῇ τὸ γάλα εἰς τὸ παιδὶ ὀφείλει νὰ ἔχῃ θερμοκρασίαν τοῦ σώματος τοῦθ' ὅπερ ἐπιταχύνεται ἐὰν θέσωμεν τοῦτο ἐντὸς θερμοῦ ὕδατος. Θὰ προσέχωμεν ὅμως μὴ τὸ ὕδωρ εἰσέλθῃ εἰς τὴν φιάλην καί ἀναμιχθῇ μὲ τὸ γάλα. Διὰ νὰ εἴμεθα δὲ ἀκριβέστεροι θὰ βράζωμεν πρὶν καλὰ τὸ ὕδωρ, καὶ ὕστερον θὰ θέτωμεν ἐντὸς αὐτοῦ τὰς φιάλας.

Ὅταν διὰ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλον λόγον δὲν δυνάμεθα νὰ δώσωμεν εἰς τὸ παιδὶ γάλα θὰ προστρέχωμεν ἐπὶ μικρὸν ὅμως πάντοτε χρονικὸν διάστημα, δι' ὀλίγας ἡμέρας μόνον εἰς ***βουτυρόγαλα***,(Babeurre) νωπόν, καθαρὸν ἢ καὶ μὲ προσθήκην ἀλεύρου καὶ σακχάρου. Εἰς τὴν τελευταίαν περίπτωσιν θὰ ἀναμιγνύωμεν μερικὰ κ.σ. βουτυρογάλακτος μὲ 15 γρ. ἀλεύρου σιταρένιου καὶ ἀφοῦ τὰ ταράξωμεν καλά, θὰ χύσωμεν τὸ μῖγμα εἰς δοχεῖον περιέχον 1 λίτρον βουτυρογάλακτος, μὲ 60 γρ. σακχάρου. Θὰ θερμάνωμεν τὸ ὅλον σιγά, πάντοτε ταράττοντες τὸ μῖγμα εἰς τρόπον ὥστε νὰ μὴ βράσῃ πρὶν τῶν 15 ἕως 20 λεπτῶν.

Τὸ βουτυρόγαλα θὰ χυθῇ εἰς προηγουμένως ἀποστερωθείσας φιάλας, τὰς ὁποίας θὰ κλείσωμεν καλὰ μὲ ἀποστειρωμένον βάμβακα. Τὸ βουτυρόγαλα χωνεύεται μὲν καλὰ ἀπὸ τὸ παιδὶ ἀλλὰ δὲν εἶναι ἀρκετὰ θρεπτικόν. Ἐπίσης δυνάμεθα νὰ προστρέξωμεν εἰς τὸ λεγόμενον ***γάλα τοῦ*** Backhaus τὸ ὁποῖον εἶναι γάλα ὑποστὰν προηγουμένως μερικὴν πέψιν, ἢ εἰς ***ζωμὸν ἀπὸ χόρτα*** ἢ ***ὄσπρια***, (Βλ. *Συνταγὰς εἰς τὸ περὶ ζωμοῦ ἄρθρον*) ἢ εἰς τὰ λαπαδάκια τὰ ὁποῖα γίνωνται μὲ νερὸ ἢ γάλα καὶ μερικὰ κουλιαράκια κοπανισμένο σπανάκι, ἢ καρότα ἢ πατάτα ἢ σιμιγδάλι ἢ μῆλο, ἀργότερον δὲ ὡς στερεώτερα χρησιμοποιοῖν αι τὸ ρίζι, ἡ ταπιόκα, τὸ σαλεπι, τὸ σάγον ἢ τὰ συνήθη μπισκότα. Ποτὲ ὅμως τὰ παιδία δὲν πρέπει ἀπσκλειστικῶς νὰ τρέφωνται ἐπὶ μακρὸν χρονικὸν διάστημα μὲ διάφορα ἄλευρα καὶ σοῦπες. Τοιαῦτα παιδία εἶναι μὲν παχειὰ καὶ φαίνονται καλοθρεμμένα, ἀλλὰ τοῦτο εἶναι ἀπατηκὴ ὑγιεία. Τὸ λίπος κατατίθεται διότι ἐλλείψει σιδήρου δὲν καίεται ἐπαρκῶς, τὰ ὀστᾶ γίνονται ραχιτικά, ὁ ὅλος ὀργανισμὸς μὲ μικρὰν ἀντίστασιν, ἐπίσης θὰ ἀποφεύγεται καὶ ἡ χρῆσις ζωμοῦ κρέατος διότι εἶναι δηλητήριον διὰ τὰ μικρὰ βρέφη.

Αἱ ἀναφερθεῖσαι τροφαὶ δὲν πρέπει νὰ θεωρῶνται μόνον ὡς ἀναπληρωτικαὶ τοῦ γάλακτος, θὰ δίδωνται καὶ ἐκτὸς τοῦ γάλακτος ὡς προσθήκαι εἰς τὴν τροφήν. Μετὰ τὸν 5ον μῆνα τὸ παιδί δύναται καὶ κατὰ τὴν γνώμην μας πρέπει νὰ λαμβάνει καὶ κάτι ἄλλο, περιοριζομένης βεβαίως τῆς ποσότητος τοῦ γάλακτος μέχρι 1 λίτρου. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὅμως δίδονται εἰς τὰ παιδιὰ ἀλευρώδεις σκευασίαι, αἵτινες ὅμως ἀπαιτοῦν ἰσχυρὰν χημικὴνἐργασίαν τῶν πεπτικῶν ὀργάνων τοῦ παιδιοῦ, διὰ τὸν μετασχηματισμὸν τοῦ ἀμύλου εἰς σάκχαρον, εἶναι δὲ τότε προτιμώτερον νὰ δοθῇ τὸ σάκχαρον ἀπ' εὐθείας. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν ποσότητα τοῦ λευκώματος, τοῦ λίπους καὶ τῶν θρεπτικῶν ἁλάτων τῶν ἀλευρωδῶν σκευασιῶν, εἶναι αὐτὴ τόσον μικρὰ ὥστε νὰ μὴ ἔχει σημασίαν.

Ἡ καταλληλοτέρα ἄρα προσθήκη τροφῆς εἰς τὸ γάλα τοῦ παιδιοῦ εἶναι αἱ ἀναφερθεῖσαι σουπίτσες, ζωμοὶ καὶ λαπαδάκια ἐκ χόρτων. Δύναται δὲ κάλλιστα κατὰ τὸν 6ον ἤδη μῆνα νὰ πέρνῃ

τὸ παιδὶ κάθε μεσημέρι ἕνα χουλιαράκι καφὲ χόρτου (σπανάκι, καρότα κλπ.) περασμένου ἀπὸ τὸ τρυπητό. Ἀλλὰ καὶ πρὶν ἀκόμη ἀπὸ τὸν 4ον μῆνα, δυνάμεθα νὰ δώσωμεν ἅπαξ ἢ δὶς τῆς ἡμέρας χυμὸν βρασμένων ἢ καὶ ὅταν εἶναι ἀσφαλῶς καί ἀπολύτως καθαρά, ὠμῶν ὀπωρικῶν ὡς πορτοκάλι, σταφύλι, περασμένο μῆλον κλπ. Τὸ τοιοῦτον εἶναι ὄχι μόνον εὔπεπτον ἀλλὰ καὶ λίαν ὠφέλιμον

Βραδύτερον δέ κατὰ τὴν ***παιδικὴν ἡλικίαν*** θὰ φροντίζωμεν ἡ διατροφὴ νὰ γίνηται ἀφθόνως, ἁπλῶς καὶ τακτικῶς· ἡ δὲ τροφὴ νὰ εἶναι εὔπεπτος καὶ θρεπτική. Δέν πρέπει νὰ λησμονῶμεν ὅτι κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν ἡ πρόσληψις τροφῆς δὲν ἀρκεῖ μόνον νὰ ἐξισώνῃ τὴν διὰ τῆς σωματικῆς καὶ πνευματικῆς ἐργασίας γινομένην κατανάλωσιν, ἀλλὰ θὰ εἶναι καὶ ἀρκετὴ διὰ τὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὸν σχηματισμὸν τοῦ σώματος. Ἡ τροφὴ τοῦ παιδιοῦ τῆς πρώτης καὶ δευτέρας παιδικῆς ἡλικίας θὰ συνίσταται ἰδίως εἰς χορταρικά, ὀπωρικά, σούπας, γάλα καὶ γαλακτερά, μυαλό, αὐγά, ἀλευρώδη. Κρέας δὶς τῆς ἑβδομάδος ἀρκεῖ.

Ἡ μεγάλη κρεατοφαγία κάμνει τὰ παιδιὰ χλωμά, χωρὶς μεγάλην ἀντοχὴν καὶ τὰ προδιαθέτει εἰς διαφόρους μολυσματικὰς καὶ δερματικὰς νόσους. Τὰ παιδιὰ ἐπίσης θὰ ἀποφεύγουν τὰ ἀρτύματα. Γλυκὰ θὰ τρώγουν μόνον μετὰ τὰ γεύματα καὶ ὀλίγα. Τὰ δὲ οἰνοπνευματοῦχα ποτά, ὁ καφὲς κλπ. ὡρισμένως θὰ ἀποφεύγωνται τουλάχιστον μέχρι τοῦ 15ου ἔτους. Ὅπως οἱ ἐνήλικες. ἔχουν καὶ τὰ παιδιὰ ἰδιοτροπίας, δὲν εἶναι δὲ ὀρθὸν νὰ τὰ βιάζωμεν νὰ φάγουν τι διὰ τὸ ὁποῖον αἰσθάνονται ἀπέχθειαν.

Ὅσον ἀφορᾷ τοὺς ***γέροντας*** καὶ ἐδῶ ἡ σίτισις πρέπει νὰ εἶναι ἁπλῆ, θρεπτική, εὔπεπτος μὲ ὀλίγα καρυκεύματα.

Θὰ συνίσταται δὲ ἰδίως εἰς σούπας, αὐγά, ἀλευρώδη, κοπανισμένον κρέας, ἐλαφρὰ λεπτοκομμένα χόρτα καί γάλα ἢ γαλακτερά. Οἶνου καὶ καφὲ θὰ γίνηται μετρία χρῆσις. Πᾶσα στερεὰ τροφὴ θὰ κόπτεται εἰς μικρὰ τεμάχια καὶ ὅσον τὸ δυνατὸν θὰ μασσηθῇ ἔστω καὶ μὲ χαλασμένα δόντια, ἢ καὶ μόνον μὲ τὰς σιαγόνας. Ἐν γένει οἱ γέροντες θὰ τρώγουν, ὀλίγον διὰ μιᾶς καὶ συχνώτερον.

Τὸ δὲ ἐσπέρας θὰ τρώγουν ἐλάχιστα. (βλ *Γεύματα*).

Ἡ ***σίτισις τῶν ἀσθενῶν*** ἔχει μεγάλην σημασίαν, διότι ἐκ τῆς ὀρθῆς ἐκλογῆς αὐτῆς ἐξαρτᾶται ἡ διαδρομὴ καὶ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς νόσου. Ἡ ἰατρικὴ ἐπιστήμη λεπτομερῶς ἔχει καθορίσῃ τὴν εἰς ἑκάστην νόσον ἁρμόζουσαν δίαιταν. Εἰς τὰ διάφορα ἄρθρα ἀσθενειῶν περιγράφομεν τὰ κατ' αὐτήν. Γενικῶς δὲ ἀναφέρομεν ὅτι εἰς τὰς μὲ ***ὑψηλὸν πυρετὸν*** νόσους, ἐπειδὴ ἡ κατανάλωσις τοῦ λευκώματος γίνεται εἰς ὑψηλὸν βαθμὸν καὶ λαμβάνει χῶρον ταχεῖα κατάπτωσις τοῦ σώματος οἱ ἀσθενεῖς πρέπει νὰ τρέφωνται καλῶς, μὴ λησμονοῦντες ὅμως ὅτι εἰς τοιούτους ἡ ὄρεξις καὶ ἡ πέψις εὑρίσκεται ἐν καταπτώσει καὶ οἱ πεπτικοὶ χυμοὶ εἶναι ἀραιοί.

Δὲν θὰ δίδεται λοιπὸν εἰς αὐτοὺς τροφὴ πλουσία εἰς λεύκωμα, διότι δὲν θὰ δυνηθοῦν νὰ τὴν χωνεύσουν, οὔτε μεγάλαι ποσότητες λίπους. Θὰ τρέφονται κυρίως μὲ ὑδατάνθρακας, σούπας, γάλα, περασμένα χόρτα, κομπόστες κλπ. Ἡ διατροφὴ τῶν ἀσθενῶν ἐξαρτᾶται πολὺ ἀπὸ τὴν νοσοκόμον. Κάθε προσεκτικὴ νοσοκόμος, πρέπει νὰ προσέχῃ πόσην ποσότητα ἐκ τῆς προσφερομένης τροφῆς τρώγει ὁ ἀσθενὴς καὶ ἐὰν μετὰ τὴν λῆψιν τροφῆς τινὸς ἐπέρχεται διαταραχή τις ὡς πόνος, εὐκοιλιότης, ἐμετός, πυρετὸς κλπ.

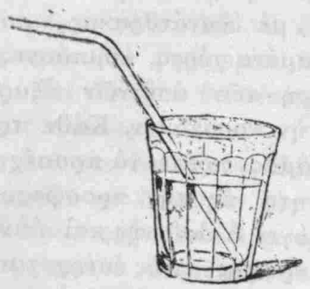
Ἡ τροφὴ θὰ φέρεται εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ καθορισθέντα χρονικὰ διαστήματα, καὶ θὰ παρουσιάζεται μὲ τρόπον νὰ ἐγείρῃ τὴν ὄρεξιν (καθαρὰ δοχεῖα, μικραὶ μερίδες, μερικὰ ἄνθη κλπ.). Εἰς ἀσθενεῖς οἵτινες δύνανται μόνοι των νὰ φάγουν θὰ τίθεται τὸ φαγητὸν καὶ τὰ χρειώδη ἐπὶ δίσκου ἢ ἰδιαιτέρας τραπέζης, διὰ νὰ μὴ ἀναγκάζωνται νὰ τὰ τοποθετῶσιν ἐπὶ τῆς κλίνης των. Εἰς ἀσθενεῖς οἵτινες δὲν δύνανται νὰ μασήσουν, θὰ δίδεται ἡ τροφὴ μαλακωμένη εἰς γάλα κλπ. διότι διὰ τῆς καταπόσεως χονδροειδῶν βώλων δύνανται νὰ πάθουν στομαχικὰς δισταραχάς. Βαρέως

SISMANOGLIO MEGARO

ἀσθενεῖς, ἀναίσθητοι, οἵτινες δὲν δύνανται νὰ κάμουν χρῆσιν τῶν χειρῶν των θὰ τρέφονται. Εἰς αὐτοὺς ἡ τροφὴ θὰ δίδεται βραδέως, εἰς μικρὰ τεμάχια καὶ ἐπειδὴ μὲ κατακειμένην κεφαλὴν δὲν δύναται τις νὰ καταπίῃ καλῶς, πρέπει νὰ ἐγείρεται ὀλίγον ἡ κεφαλὴ πρὸς τὰ ἐμπρὸς διὰ τῆς κάτωθεν τοῦ προσκεφάλου εἰσαχθείσης ἀριστερᾶς χειρός. Ἰδιαιτέρα προσοχὴ χρειάζεται ὅταν δίδῃ τις εἰς τὸν ἀσθενῆ νὰ πίῃ.

Τὸ ποτήριον πρέπει νὰ εἶναι μόνον κατὰ τὸ ἥμισυ πλῆρες, διότι ὁ πλαγιασμένος δὲν δύναται νὰ πίῃ ἐκ πλήρους ποτηρίου χωρὶς νὰ περιχυθῇ. Δύναται ἐπίσης νὰ γίνῃ χρῆσις ἰδιαιτέρων δοχείων. Ἑκάστοτε πρέπει νὰ χορηγεῖται πρὸς πόσιν μικρὰ ποσότης ὑγροῦ, διότι ἄλλως ὁ ἀσθενὴς δύναται νὰ στραβοκαταπίῃ, νὰ πάθῃ βήχα, καὶ ἐνίοτε πνευμονίαν. Διὰ τοῦτο εἰς τοὺς ἀναισθήτους καλλίτερον εἶναι νὰ χύνεται τὸ ρευστὸν μέσον μικροῦ κοχλιαρίου, εἰς τὴν διὰ τοῦ

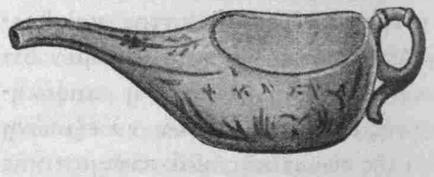
Εἰκ. 626

Σωλὴν ἐξ ὑάλου πρὸς πρόσληψιν ρευστῶν ὑπὸ τῶν ἀσθενῶν

δακτύλου ἀνοιχθεῖσαν γωνίαν τοῦ στόματος, τῆς κεφαλῆς οὔσης πρὸς τὰ πλάγια ἐστραμμένης. Εἰς ἀναισθήτους ρευστὸν ἑνὸς κοχλιαρίου τῆς σούπας διὰ μιᾶς. θὰ ἦτο ἤδη πολύ.

Ὅταν ὁ ἀσθενὴς διὰ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλον λόγον δὲν δύναται νὰ καταπίῃ τὴν τροφήν, ὁ ἰατρὸς κάμνει χρῆσιν ἑνὸς ***σωλῆνος*** τὸν ὁποῖον εἰσάγει διὰ τῆς ρινὸς ἢ τοῦ στόματος εἰς τὸν στόμαχον καὶ προσαρμόζων εἰς αὐτὸν χωνίον χύνει διὰ αὐτοῦ τὴν ρευστὴν τροφὴν κατ' εὐθεῖαν εἰς τὸν στόμαχον.

Ὅταν δὲ ὁ ἀσθενὴς ἀρνεῖται τὴν λῆψιν τροφῆς, ἢ τὴν ἐμεῖ, ἢ ὅταν στένωσις, αἱμορραγίαι, ἕλκη τῶν πεπτικῶν ὁδῶν ἐμποδίζουν τὴν διὰ τοῦ στομάχου εἰσαγωγὴν τῆς τροφῆς, γίνεται χρῆσις τῶν ***θρεπτικῶν καλουμένων κλυσμάτων.*** Ἂν καὶ τὸ κάτω μέρος τοῦ ἐντέρου δὲν ἔχει πεπτικὴν ἐνέργειαν, δύνανται ἐν τούτοις διὰ τούτου νὰ ἀπορροφηθῶσιν ἀρκεταὶ ποσότητες ἀζωτούχων τροφῶν καὶ νὰ διατηρηθῇ οὕτω ἡ ζωὴ ἕως ὅτου δυνηθῶμεν νὰ θρέψωμεν τὸν ἀσθενῆ διὰ τῆς φυσικῆς ὁδοῦ. Ἀποκλειστικὴ διατροφὴ διὰ κλυσμάτων δύναται νὰ γίνῃ χωρὶς βλάβην εἰς οὐχὶ πολὺ ἐξησθενημένους ἀρρώστους καὶ ἐπὶ δύο ἑβδομάδας.

Εἰκ. 627

Ποτήριον δι' ἀσθενεῖς

Πρὸ τοῦ θρεπτικοῦ κλύσματος θὰ γίνεται σύνηθες κλύσμα 350 καὶ ἀφοῦ καθαρισθῇ τὸ ἔντερον εἰσάγεται εἰς αὐτὸ σωλὴν ἐλαστικὸς μαλακὸς καὶ μακρὸς διὰ τοῦ ὁποίου διὰ χωνίου ἢ σύριγγος χύνεται ἡ τροφὴ καὶ συνιστᾶται εἰς τὸν ἀσθενῆ νὰ σφιχθῇ καὶ νὰ τὴν κρατήσῃ.

Ἰδοὺ μερικαὶ *συνταγαὶ* τοιούτων θρεπτικῶν κλυσμάτων:

1ον. 250 γρ. γάλακτος, 2 κρόκους αὐγῶν, 1 κ. κ. ἅλατος μαγειρικοῦ, 1 κ. σ. ἐρυθροῦ οἴνου.

2ον. 3 αὐγὰ κτυπημένα μὲ κ. σ. νερό, 3 γρ. ἅλας 100 κ. ἑκμ. διαλύσεως 20 καὶ εἰς θερμοκρασίαν 37ο, σταφυλοσακχάρου, 1 ποτήριον ἐρυθροῦ οἴνου, 1 κ. κ. Πεπτόνης.

3ον. 50—100 γρ) παγκρέατος ἀρνιοῦ, βοὸς ἢ χοίρου καθαρισθέντος ἐκ τοῦ λίπους του, θὰ κοπανισθοῦν καλά, θὰ

SISMANOGLIO MEGARO

ἀναμιχθοῦν εἰς πηκτὴν μᾶζαν μὲ 150—300 γρ. κοπανισμένου βοείου κρέατος, προστιθεμένων καὶ 50—150 γρ. νεροῦ.

Ἀντὶ παγκρέατος δύναται νὰ γίνῃ χρῆσις καὶ ἑνὸς κοχλιαρίου τῆς σκευασίας Παγκρεόν.

4ον. 3 αὐγά, 50 γρ. ἐρυθροῦ οἴνου 20 γρ. σακχάρου καὶ 50 γρ. ὕδατος.

5ον. 250 γρ. γάλακτος 50 γρ. σακχάρου, 2 αὐγά, 1 γρ. ἅλας.

6ον. 250 γρ. ὕδατος, 4 κ. σ. διαλύσεως 20 σταφυλοσακχάρου, 1 κ. σ. κονιὰκ 2 κ. κ. πεπτόνης, 1 κ. κ. σόδας, 1 κ. κ. ἅλατος.

7ον. ποτήριον γάλακτος, 1 κρόκος αὐγοῦ, 2 κ. κ. πεπτόνης 1 κ.κ σόδας 6 σταγ. λαούδανου.

Τὰ κλύσματα ταῦτα θὰ δίδονται τὸ καλλίτερον εἰς θερμ. τοῦ σώματος, πρὸς πρόληψιν δὲ ἐνδεχομένου ἐρεθισμοῦ τοῦ ἐντέρου δυνάμεθα νὰ προσθέσωμεν καὶ σταγόνας τινὰς ὀπίου.

ΣΙΤΟΣ

Ὁ θρεπτικώτερος μεταξὺ τῶν δημητριακῶν. Περιέχει 13 % λευκώματος, 1,7 % λιπους, 70% ἀμύλου. (βλ. *Ἄρτος*).

ΣΙΤΟΦΟΒΙΑ

Ἀποστροφὴ καὶ ἄρνησις τροφῆς. Παρατηρεῖται εἰς διαφόρους φρενοβλαβείας. Ἐὰν ἐξακολουθεῖ ἐπὶ μακρὸν γίνεται χρῆσις τεχνητῆς σιτίσεως διὰ κλυσμάτων ἢ διὰ σωλῆνος εἰσαγομένου εἰς τὸν στόμαχον. (βλ. *Σίτισις*).

ΣΚΑΛΗΝΟΣ ΜΥΣ

Ὁ ***πρόσθιος*** καὶ ὁ ***ὀπίσθιος*** φύονται ἐκ τῶν προσθίων φυμάτων τῶν αὐχενικῶν σπονδύλων καὶ καταφύονται εἰς τὴν ἄνω ἐπιφάνειαν τῆς πρώτης πλευρᾶς. Ἀναίρουν τὴν πρώτην πλευρὰν καὶ εἶνε μύες εἰσπνευστικοί.

ΣΚΑΜΜΩΝΙΑ (*Scammonée*).

Κομμιορητίνη ἐξαγομένη ἐκ τοῦ δένδρου Convolvolus scammonia, εἴτε δι' ἐντομῶν χαρασσομένων ἐπὶ τοῦ αὐχένος τῆς ρίζης, εἴτε δι' ἐκθλίψεως τοῦ ὀποῦ τῆς ρίζης.

Διακρίνονται δύο εἴδη, ἡ ***Συριακὴ*** ἢ τοῦ ***Χαλεπίου σκαμμωνία*** καὶ ἡ ***Σμυρναικὴ***. Εἶναι δραστικὸν καθάρσιον καὶ χορηγεῖται ὑπὸ μορφὴν κόνεως εἰς δόσιν 0,30—1,0.

Εἰκ. 628

Σκαμμωνία

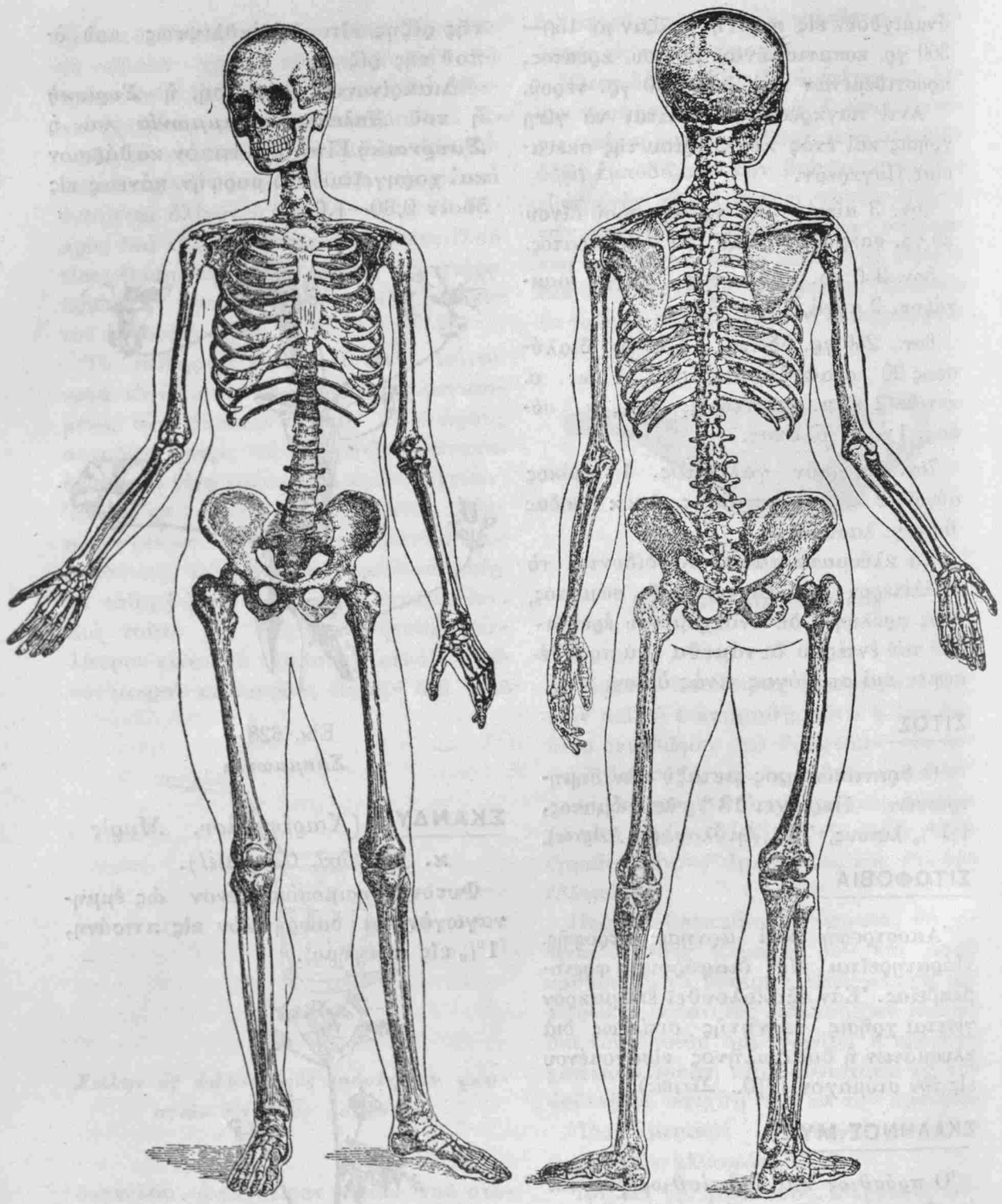
ΣΚΑΝΔΥΞ (*Χαιρέφυλλον, Μυρὶς κ. Μηρῶνι, Cerfeuil*).

Φυτὸν χρησιμοποιούμενον ὡς ἐμμεναγωγὸν καὶ διουρητικὸν εἰς πτισάνη, (1% εἰς ἀφέψημα).

Εἰκ. 629

Σκάνδυξ

Εἰκ. 630

Σκελετὸς ἐκ τῶν ἔμπροσθεν

Εἰκ. 631

Σκελετὸς ἐκ τῶν ὄπισθεν

ΣΚΑΡΙΦΙΣΜΟΙ *(βλ. Βεντοῦζαι).*

ΣΚΑΡΛΑΤΙΝΑ *(βλ. Ὀστρακιά).*

ΣΚΑΡΠΑΙΟΝ ΤΡΙΓΩΝΟΝ

Χώρα τριγωνική, τῆς ὁποίας ἡ μὲν βάσις ἀποτελεῖται ἐπὶ τὸ μηριαῖον τόξον πρὸς τὰ ἄνω, ἡ δὲ κορυφὴ ἀπὸ τὴν συνάντησιν τῶν μυῶν ραπτικοῦ καὶ πρώτου προσαγωγοῦ.

ΣΚΑΡΦΗ *(βλ. Ἐλλέβορος ὁ λευκός.)*

ΣΚΑΤΟΛ *(βλ. Φαινόλιον).*

Οὐσία ἀζωτοῦχος, εὑρισκομένη εἰς τὰ κόπρανα.

ΣΚΑΦΟΕΙΔΕΣ ΟΣΤΟΥΝ

Ὀστοῦν τοῦ καρποῦ τῆς χειρός, τὸ πρὸς τὰ ἔξω καὶ μεγαλείτερον τοῦ πρώτου στοίχου τῶν ὀστῶν τοῦ καρποῦ.

ΣΚΕΛΕΤΟΣ

Τὸ σύνολον τῶν ὀστῶν τοῦ σώματος. (βλ. *Ὀστᾶ*).(βλ Εἰκ. 630, 631)

ΣΚΕΛΗ

Τὰ κάτω ἄκρα τοῦ σώματος ἀποτελούμενα ἀπὸ τὸν μηρόν, τὴν κνήμην καὶ τὸν πόδα. Τὸ μῆκος τῶν σκελῶν καθορίζει κατὰ μέγα μέρος τὸ ὕψος τοῦ σώματος, ἐξαρτᾶται δὲ γενικῶς τοὐλάχιστον ἀπὸ τὴν χρῆσιν τῶν σκελῶν. Οὕτω οἱ Ἰάπωνες ὡς ἐκ τῆς ἐπὶ γενεῶν συνηθείας τοῦ νὰ κάθηνται μὲ μαζευμένα τὰ πόδια ἔχουν κοντὰ σκέλη, οἱ Παταγῶνες δέ, διὰ τοὺς ὁποίους πορείαι 50 καὶ 90 χλμ.δὲν εἶναι τι τὸ σπάνιον, ἔχουν τὰ μακρύτερα σκέλη ὅλων τῶν ἀνθρώπων. Διὰ τὰς παραμορφώσεις (βλ. *Γόνυ*).

ΣΚΕΠΑΣΜΑ *(βλ. Κλίνη).*

ΣΚΙ *(Ski),*

Χειμερινὸν σπὸρ γινόμενον δι' ἰδιαιτέρων πεδίλων μήκους 2 μ. συνήθως καὶ βάρους 2 κοιλῶν ἕκαστον, καταλλήλως προσαρμοζομένωνεἰς τοὺς πόδας. Ἀπὸ ὑγιεινῆς ἀπόψεως εἶναι καλὸν καθότι ὅλον τὸ σῶμα,ἐξασκεῖται.εἰς καθαρὸν ἀέρα Ἀπαιτεῖται ὅμως μεγάλη ἱκανότης καὶ προσοχὴ ἰδίως κατὰ τὰ πηδήματα.

ΣΚΙΛΛΗ *(Scille).*

Φυτὸν βολβῶδες μὲ λευκὰ ἄνθη, ἀφθονώτατον ἀνὰ τὰ παράλια τῆς Μεσογείου ἰδίως Γαλλίας, Ἀλγερίου, Ἰταλίας, Μικρᾶς Ἀσίας κλπ. Εἰς τὴν ἰατρικὴν χρησιμοποιεῖται μόνον ὁ βολβὸς τοῦ φυτοῦ.

Χορηγεῖται ὡς διουρητικὸν ὑπὸ μορφὴν κόνεως (0,20—0,60), βάμματος (1,—5 γρ.)

Εἰκ. 632

Βολβὸς σκίλλης

ΣΚΙΡΡΟΣ *((βλ. Καρκῖνος).*

ΣΚΛΗΡΑΓΩΓΙΑ

Σκοπὸς τῆς σκληραγωγίας εἶναι ἡ ἐνίσχυσις τῶν ἐξωτερικῶν καὶ τῶν ἐσωτερικῶν ὀργάνων τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, καὶ συνεπῶς ἡ αὔξησις τῆς ἀντιστάσεως αὐτοῦ κατὰ τρόπον ὥστε, τὸ σῶμα νὰ μὴ ὑποκύπτῃ ἀμέσως καὶ εὐκόλως εἰς τὴν πρώτην ἐπερχομένην ἐξωτερικὴν βλαβερὰν ἐπίδρασιν, παρὰ νὰ ἀνθίσταται καὶ νὰ διατηρεῖ τὴν πρὸς λειτουργίαν ἱκανότητά του. Φυσικῶς λοιπὸν ἐκτὸς τῆς αὐξήσεως τῆς ἀντιστάσεως ἐπιφέρει ἡ σκληραγωγία καὶ τὴν κανονικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ σώματος κατὰ τοσοῦτον μᾶλλον καθότι, ἡ ὀρθῶς ἐννοουμένη τοιαύτη δὲν πρέπει νὰἐκτείνεται μόνον ἐπὶ τοῦ δέρματος καὶ τῶν ἐν αὐτῷ ἀγγείων, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν διαφόρων κινητικῶν ὀργάνων, ἐπὶ τῶν νεύρων, τῶν αἰσθήσεων, τῆς καρδίας, τῶν ἀναπτευστικῶν καὶ πεπτικῶν ὀργάνων καθὼς καὶ ἐπὶ τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ψυχῆς.

SISMANOGLIO MEGARO

Δυνάμεθα ἄρα νὰ διαιρέσωμεν τὴν σκληραγωγίαν εἰς εἰδικὴν καὶ γενικὴν τοιαύτην. Ἡ **εἰδικὴ** δηλ. ἡ σκληραγωγία ἑκάστου ὀργάνου ἰδιαιτέρως, ἐν μέρει εἶναι αὐτὴ αὕτη ἡ ὑγιεινὴ τοῦ ὀργάνου, καὶ περὶ τῆς ὁποίας πραγματευόμεθα εἰς τὰ διάφορα σχετικὰ ἄρθρα τοῦ ἔργου, ἐν μέρει ὅμως σχετίζεται μὲ τὴν γενικὴν σκληραγωγίαν τοῦ σώματος καὶ περὶ τῆς ὁποίας θὰ ἀναφέρωμεν ἐνταῦθα.

Ἡ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων καὶ δὴ τῶν Σπαρτιατῶν τόσον αὐστηρῶς καὶ τόσον ὀρθῶς ἐφαρμοζομένη σκληραγωγία, μόλις κατὰ τὰς τελευταίας δεκαετηρίδας ἤρχισεν πάλιν νὰ διαδίδεται. Διὰ νὰ ἐπιτύχῃ ἡ σκληραγωγία τὸν σπουδαιότατον αὐτῆς σκοπὸν πρέπει νὰ ἐφαρμόζηται λογικῶς. Ὅταν δὲ λέγομεν λογικῶς ἐννοοῦμεν σύμφωνα πρῶτον μὲ τὸν σκοπόν της καὶ δεύτερον μὲ τὴν ἡλικίαν καὶ τὴν ἰδιοσυγκρασίαν τοῦ θέλοντος νὰ σκληραγωγηθῇ. Καὶ τὰ δύο ἔχουν μεγίστην σημασίαν. Εἴδομεν ἀνωτέρω ὅτι σκοπὸς τῆς σκληραγωγίας εἶναι ἡ αὔξησις τῆς ἀντιστάσεως τοῦ σώματος ἐναντίον ἐξωτερικῶν βλαβῶν. Τοιαῦται βλάβαι εἶναι πρωτίστως αἱ ἐξ ἀνωμαλιῶν τῆς ἀτμοσφαίρας προερχόμεναι ὡς κρυολογήματα, κατάρροι, μυαλγίαι νευραλγίαι κλπ.

Αὗται εἶναι αἱ συχνότεραι, ἐναντίον αὐτῶν λοιπόν, δηλ. ἐναντίον τοῦ *ἀέρος* πρέπει νὰ σκληραγωγηθῶμεν, καὶ ὄχι ὅπως ἐσφαλμένως λέγεται καὶ γίνεται ἐναντίον τοῦ ψυχροῦ νεροῦ μὲ τὸ ὁποῖον δὲν ἐρχόμεθα εἰς συνάφειαν. Ζῶμεν ἐντὸς ἀέρος καὶ ὄχι νεροῦ. Σκληραγωγία λοιπὸν δὲν γίνεται μόνον μὲ καταιονήσεις (douches) καὶ διαφόρους ἄλλας ὑδροθεραπευτικὰς μεθόδους. Αὗται ὑποστηρίζουν αὐτήν, γινόμεναι δὲ μόναι ἄνευ τοῦ κυριωτέρου μέσου περὶ τοῦ ὁποίου θὰ ἀναφέρομεν, ὄχι μόνον δὲν ἀρκοῦν ἀλλὰ καὶ ὅταν δὲν γίνονται μεθοδικῶς δύνανται νὰ προκαλέσουν τὸ ἀντίθετον ἀποτέλεσμα δηλ. νὰ προδιαθέσουν εἰς κρυολογήγατα καὶ ἀντὶ νὰ τονώσουν τὰ νεῦρα καὶ ἐν γένει τὸν ὀργανισμὸν νὰ τὸν ἀδυνατήσουν. Τὸ πρώτιστον καὶ κυριώτερον λοιπὸν μέσον σκληραγωγίας εἶναι τὸ *ἀερόλουτρον* (βλ. *Λουτρά*), δηλ. ἡ εἰς τὸν ψυχρὸν ἀέρα συνήθεια τοῦ σώματος, ὑποβοηθουμένη ὑπὸ διαφόρων ὑδροθεραπευτικῶν καὶ κινητικῶν μέσων (περίπατος, γυμναστική, κλπ).

Ἡ ἰδιοσυγκρασία καὶ ἡ ἡλικία τοῦ ἀτόμου πρέπει ὡρισμένως νὰ λαμβάνωνται ὑπ' ὄψει διότι ἀπ' αὐτὰς ἐξαρτᾶται καὶ ὁ τρόπος καὶ ὁ χρόνος τῆς ἐφαρμοσθησομένης μεθόδου. Πάντως οἱ πολὺ ἐξησθενημένοι, οἱ ἐκ δυσπνοίας καὶ ταχυκαρδίας πάσχοντες θὰ συμβουλεύονται τὸν ἰατρόν των.

Ἡ σκληραγωγία δὲν πρέπει ποτὲ νὰ γίνεται οὔτε ὅπως τύχῃ, οὔτε ὅμως καθ' ὡρισμένον σχῆμα. Θὰ γίνεται ἀναλόγως τῆς κράσεως, βαθμιαίως καὶ προσεκτικά. Θὰ ἀλλάζει δὲ ὁ τρόπος ἐφαρμογῆς ἐὰν παρατηρεῖται συνεχὲς δυσάρεστον τι αἴσθημα. Τὸ ἀποτέλεσμα ἐν τούτοις διὰ νὰ φανῇ ἀπαιτεῖ ἑβδομάδας καὶ μῆνας, διὰ νὰ διατηρηθῇ δέ, πρέπει νὰ ἐξακολουθήσῃ ἡ σκληραγωγία. Ἡ καλλιτέρα ἐποχὴ διὰ τὴν ἀρχὴν τῆς σκληραγωγίας εἶναι τὸ θέρος.

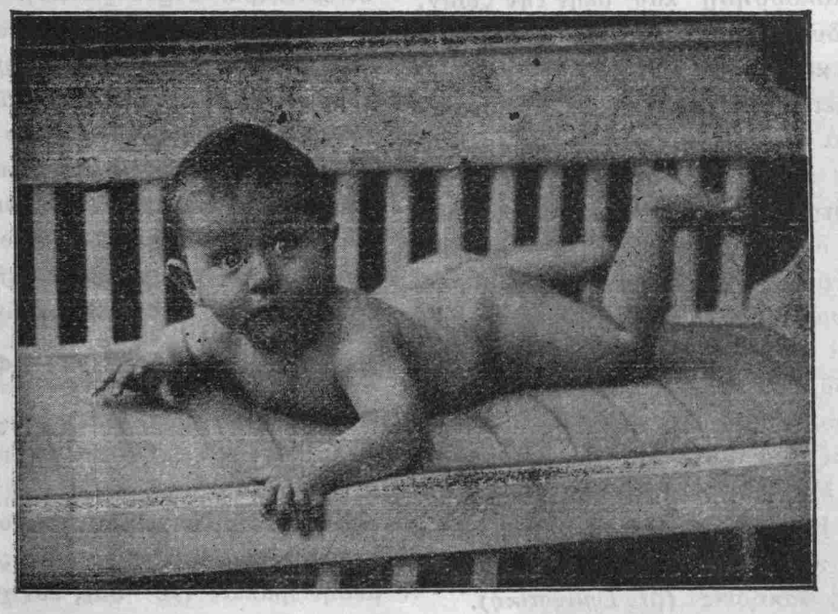
Ἀρχίζει δὲ τὸ καλλίτερον κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν. Ἐὰν ὅμως παρημελήθη κατ' αὐτὴν δύναται ἀργότερον κατὰ πᾶσαν ἡλικίαν νὰ ἀρχίσῃ, ὅσον δὲ ἐνωρίτερον τόσον τὸ καλλίτερον.

Ἐπαναλαμβάνομεν ὅτι διὰ νὰ φέρει τὸ ποθούμενον ἀποτέλεσμα δὲν πρέπει ἡ σκληραγωγία νὰ γίνηται μὲ ὑπέρμετρον ζῆλον καὶ νὰ περιπίπτωμεν ἀπὸ τὸ ἓν ἄκρον εἰς τὸ ἄλλο. Ἂν καὶ ἡ σκληραγωγία ὅπως ἀναφέραμεν δὲν γίνεται μὲ ὡρισμένον πρόγραμα καὶ ἡ πορεία της ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν κρᾶσιν τοῦ μέλλοντος νὰ σκληραγωγηθῇ, οὐχ' ἧττον θέλομεν δώσῃ ἐδῶ μερικὰς γενικὰς γραμμὰς σκληραγωγίας καὶ μάλιστα κατὰ τὰς διαφόρους ἡλικίας, λαμβάνοντες ὑπ' ὄψει ἐντελῶς ὑγιᾶ ἄτομα.

Βρέφη. Ἡ σκληραγωγία τοῦ βρέφους ἀπαιτεῖ μεγίστην προσοχήν, διότι ἡ ἀντίστασις τοῦ ὀργανισμοῦ εἶναι μικρά. Εἶναι δὲ πολὺ ἐπικίνδυνος ὁ ὑπό τινων συστηνόμενος τρόπος τοῦ νὰ ἄρχεται αὖτη ἀμέσως μὲ πλύσιμον ἢ περίχυσιν μὲ κρῦον νερό. Πρωτίστως δὲν πρέπει νὰ ἐλατώσσωμεν μὲ ὑπερμέτρους φροντίδας καὶ χάδια (βλ. *Ἀγωγή*) τὴν ἀρχίζουσαν ἱκανότητα ἀντιστάσεως τοῦ ὀργανισμοῦ. Θὰ ἀρχίζομεν τὴν σκληραγωγίαν μὲ τὸν πλέον ὀρθὸν τρόπον δηλ

καὶ ὑπάρχει ἥλιος θὰ ἀνοίγεται τὸ παράθυρον καὶ τὰ μικρὰ θὰ ἐκτίθενται ταυτοχρόνως εἰς τὸν ἥλιον (ἡλιόλουτρον). Θὰ παύωμεν τὸ ἀερόλουτρον μόλις τὸ παιδὶ δείξῃ δυσαρέσκειαν ἢ τὸ δέρμα του εἶναι πολὺ κρῦο. Ἡ σκληραγωγία αὕτη ἤδη ἀπὸ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς ἡλι-

Εἰκ. 633

Σκληραγωγία βρέφους

κίας δύναται νὰ ἀρχίσῃ, δὲν πρέπει ὅμως νὰ ὑποβοηθεῖται καὶ μὲ χρῆσιν κρύου νεροῦ διὰ τὸ πλύσιμον ἢ τὸ ἔτι χειρότερον περίχυμα τοῦ σώματος Κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τὸ βρέφος θὰ κάμνει τὰ συνήθη θερμὰ λουτρά του (βλ. *Βρέφος*, *Πλύσιμον*, *Καθαριότης*). Βεβαίως οἱ περίπατοι του θὰ εἶναι τακτικοὶ καὶ μὲ κάθε καιρόν. Ἀργότερον κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος ἐκτὸς τῶν ἀερολούτρων θὰ ἀρχίζομεν προσεκτικὰ καὶ βαθμηδὸν νὰ καταβάζομεν τὴν θερμ. τοῦ νεροῦ τοῦ λουτροῦ εἰς 26οΕ, μετὰ δὲ τὸ λουτρὸν θὰ τρίβωμεν ὅλον τὸ σῶμα τοῦ βρέφους μὲ σπόγγον βουτυγμένον εἰς νερὸ 20οΕ, κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας στραγγισμένον, ἀργότερον δὲ βρεγμένον. Κατὰ τὸ τρίτον ἔτος κάθε πρωῒ θὰ πλύνεται ὁλόκληρον τὸ σῶμα μὲ σπόγ-

μὲ τὰ ἀερόλουτρα. Πρὸς τοῦτο ἡ θερμοκρασία τοῦ δωματίου βαθμηδὸν θὰ γίνεται μικροτέρα (14—15ο) λ. χ. δι' ἀνοίγματος τῶν παραθύρων τὸ καλοκαίρι (διότι τότε μόνον πρέπει νὰ ἀρχίζῃ ἡ σκληραγωγία), Μετὰ μερικὰς ἡμέρας τὰ ἐνδύματα καὶ τὰ σκεπάσματα τοῦ μικροῦ θὰ γίνουν ἐλαφρότερα, ἀργότερον δηλ. πάλιν μετὰ πάροδον ἡμερῶν θὰ ἀφίνωμεν τὰ μικρὰ μὲ τὸ ὑποκάμισον των μόνον ἢ ἀκόμη καλλίτερα ὁλόγυμνα νὰ κινῶνται, μερικὰς φορὰς τὴν ἡμέραν καὶ ἐπὶ λεπτὰ τινὰ ἐπὶ μαλακοῦ στρώματος, κατὰ προτίμησιν θὰ τίθενται ἐπὶ τῆς κοιλίας διότι οὕτω δυναμώνουν οἱ μύες τῆς ράχεως. (Εἰκ. 633)

Κατὰ τὸ διάστημα τῶν ἀερολούτρων τούτων τὰ παράθυρα καὶ αἱ θύρα θὰ εἶναι κλειστά, μόνον δὲ ὅταν συνηθίσουν

SISMANOGLIO MEGARO

γον βουτυγμένον εἰς νερὸ θερμ. δωματίου, θὰ τρίβεται καλὰ διὰ νὰ στεγνώσῃ καὶ θὰ ἐνδυθῇ ἀμέσως.

Τὰ ἀερόλουτρα θὰ γίνονται ἐντὸς τῆς ἡμέρας ὅταν ὑπάρχει ἥλιος διὰ νὰ συνταυτίζονται μὲ ἡλιόλουτρα, ἄλλως τὸ ἑσπέρας πρὶν νὰ πλαγιάσουν τὰ παιδία. Ἡ οὕτω ἀρχίσασα σκληραγωγία θὰ ἐξακολουθήσῃ καθ' ὅλην τὴν ζωήν. Θὰ συνδυάζεται δὲ μὲ τακτικοὺς περιπάτους καὶ μὲ γυμναστικὰς ἀσκήσεις.

Προκειμένου νὰ ἀρχίσῃ ἡ σκληραγωγία κατὰ τὴν ***παιδικὴν*** ἢ καὶ τὰς ***λοιπὰς ἡλικίας*** πάλιν ἡ ἀρχὴ θὰ γίνεται δι' ἀερολούτρων ἀργότερον δὲ θὰ ὑποβοηθεῖται ὑπὸ ὑδροθεραπευτικῶν μέσων. Τὸ ἑσπέρας πρὸ τῆς κατακλίσεως, ἀφοῦ προηγουμένως ἀερισθῇ καλῶς τὸ δωμάτιον, καὶ μὲ κλεισμένα παράθυρα, θὰ περιπατῶμεν ἐπὶ 3—5 λεπτὰ ἐνὸς τοῦ δωματίου μὲ γυμνὸν τὸ στῆθος. Βαθμηδὸν μὲ γυμνὸν ὁλόκληρον τὸ σῶμα, ἐπὶ 10-15 λ. καὶ μὲ ἀνοικτὸν τὸ παράθυρον. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο πάντοτε θὰ κινώμεθα ἢ θὰ κάμωμεν γυμναστικὰς ἀσκήσεις (βλ. *Γυμναστική*).

Ἀφ' οὗ οὕτω συνειθίσῃ ὀλίγον τὸ σῶμα εἰς τὸν ψυχρὸν ἀέρα δυνάμεθα νὰ συνδυάσωμεν καὶ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ κρύου νεροῦ ὄχι ὅμως διὰ μιᾶς. Τὸ πρωῒ μόλις ἐγκαταλείψωμεν τὸ κρεββάτι θὰ τρίβωμεν πρῶτον μόνον τὸ στῆθος, τὴν ράχιν καὶ τοὺς βραχίονας (ὁ λαιμὸς ὑποτίθεται ὅτι πλύνεται τακτικὰ ὅπως καὶ τὸ πρόσωπον) ἀργότερον ὅλον τὸ σῶμα μὲ σπόγγον ἢ προσώψι βουτυγμένον εἰς ἴσην ποσότητα σπίρτου ἢ ξυδιοῦ ἢ κολώνιας μὲ νερὸ θερμοκρασίας δωματίου. (βλ. *Καθαριότης*, *Λουτρά*, *Πλύσιμον*). Οἱ λίαν εὐσίθητοι δύνανται νὰ ἀρχίσουν μὲ χλιαρὸν νερὸ, καὶ τὰς πρώτας ἡμέρας μὲ στραγγισμένον ἀργότερον μὲ βρεγμένον σπόγγον. Θὰ σπογγίσωμεν τὸ σῶμα μὲ ζαμβακερὸν ὕφασμα, ἕως ὅτου κοκκινήσῃ καὶ γίνῃ αἰσθητὸν αἴσθημα ζέστης, θὰ πλαγιάσωμεν πάλιν ἐπὶ ἡμισείαν ὥραν καὶ ἔπειτα θὰ ἐνδυθῶμεν. Ἀργότερον θὰ γίνεται χρῆσις ὁπλοῦ νεροῦ, δὲν ὑπάρχει δὲ τότε ἀνάγκη νὰ πλαγιάσωμεν παρὰ θὰ στεγνωθῶμεν καλῶς καὶ θὰ κάμωμεν μερικὰς γυμναστικὰς ἀσκήσεις. Ὁ τρόπος οὗτος τῆς σκληραγωγίας εἶναι ὁ ἁπλούστερος. Ὅταν ἔχει δὲ ἀρκετὰ σκληραγωγηθῇ τὸ σῶμα δυνάμεθα ὡς ὑδροθεραπευτικὰς μεθόδους νὰ χρησιμοποιήσωμεν τὰς καταιονήσεις (douches) ἢ τὰς ἐντριβὰς μὲ βρεγμένον σινδόνι. (βλ. *Ὑδροθεραπεία*).

Ἐν γένει ἡ σκληραγωγία τοῦ σώματος γίνεται ἐν συνδυασμῷ ἀερολούτρων, τακτικῶν περιπάτων, ἀποφυγῆς χονδρῶν ἐνδυμάτων, καὶ πολὺ θερμῶν κατοικιῶν ὑδροθεραπευτικῶν μέσων (πλυσίματος, περιχύσεων, ἐντριβῶν, καταιονήσεων), γυμναστικῶν ἀσκήσεων, ἀκολουθουμένων πάντοτε τῶν κανόνων τῆς ὑγιεινῆς τοῦ δέρματος καὶ τῶν λοιπῶν ὀργάνων.

ΣΚΛΗΡΥΝΣΙΣ ΑΜΥΟΤΡΟΦΙΚΗ

ΠΛΕΥΡΙΚΗ (*Sclerose laterale amyotrophique*)

Νόσος τοῦ Νωτιαίου μυελοῦ* ἀγνώστου αἰτίας. Ἐπέρχεται ἰδίως κατὰ τὴν μέσην ἡλικίαν (40—50), καὶ χαρακτηρίζεται διὰ σπασμωδικῆς παραλύσεως, καὶ μυϊκῆς ἀτροφίας, ἥτις ἄρχεται εἰς τὰς χεῖρας καὶ προχωρεῖ εἰς τὸ ὑπόλοιπαν σῶμα. Προϊούσης τῆς νόσου ἐπέρχονται παραλύσεις τῆς γλώσσης, οὐρανίσκου, καὶ τῶν διὰ τὴν ὕπαρξιν ἀναγκαιοτάτων κέντρων.

ΣΚΛΗΡΟΔΕΡΜΙΑ

Πάθησις γενική, χαρακτηριζομένη ὑπὸ καθολικῆς ἢ κατὰ πλάκας σκληρύνσεως τοῦ δέρματος. Ἄγνωστος ἡ αἰτιολογία. Ἡ νόσος εἶναι ἀνίατος.

ΣΚΛΗΡΟΣ ΧΙΤΩΝ (*βλ. Ὀφθαλμός*).

ΣΚΛΗΡΥΝΣΙΣ ΚΑΤΑ ΠΛΑΚΑΣ

(*Sclerose multiple, Sclerose en plaques*).

Νόσος τοῦ Νωτιαίου μυελοῦ ὀφειλομένη κατὰ πᾶσαν πιθανόνητα εἰς μόλυνσιν καὶ ἐπιφέρουσα διεσπαρμένας σκληρύνσεις τμημάτων αὐτοῦ.

Ἡ νόσος ***προσβάλλει*** συνήθως τὴν

SISMANOGLIO MEGARO

νεανικὴν ἡλικίαν καὶ ***χαρακτηρίζεται*** διὰ σπασμωδικῶν παραλύσεων τῶν ἄκρων ἰδίως τῶν κάτω, ὅτε κατὰ τὴν βάδισιν οἱ ἄρρωστοι δυσκόλως δύνανται νὰ ἀποσπάσωσιν τοὺς πόδας των τοῦ ἐδάφους καὶ βαδίζουν ὡς οἱ μεθυσμένοι. Εἰς τὰ ἄνω ἄκρα ἐπέρχεται συχνότερον τρόμος εἰς τρόπον ὥστε μετὰ δυσκολίας δύνανται οἱ ἄρρωστοι νὰ συλλάβουν καὶ νὰ κρατήσουν ἀντικείμενόν τι. Διαταραχαὶ δύνανται ἐπίσης νὰ παρουσιασθῶσιν εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, ὁμιλίαν κτλ. Ἡ νόσος εἶναι χρονία, διαρκεῖ πολλὰ ἔτη, παρουσιάζει ἐνίοτε βελτιώσεις αἴτινες δυστυχῶς εἶναι παροδικοί, καθότι ἡ τελεία θεραπεία τῆς νόσου εἶναι σπανία.

ΣΚΛΗΡΩΜΑ (*Scleréme*)

Σκλήρυνσις τοῦ δέρματος καὶ τοῦ ὑποδορείου συνεκτικοῦ ἱστοῦ ἐντοπιζομένη συνήθως εἰς τὰ ἄκρα τῶν μελῶν. Ἐνίοτε καταλαμβάνει ὅλον τὸ σῶμα. Παρατηρεῖται εἰς παιδιὰ καχεκτικὰ κατὰ τὰς πρώτας δεκαπέντε ἡμέρας. Ἡ θεραπεία συνίσταται εἰς χρῆσιν ἐπωαστικῶν κοιτήδων* (couveuse) ἐντριβὰς διεγερτικὰς καὶ γενικὰ θερμὰ λουτρά.

ΣΚΟΛΙΩΣΙΣ

Ἡ πρὸς τὰ πλάγια κύρτωσις τῆς σπονδυλικῆς στήλης γίνεται ὅταν συνεπείᾳ ἀδυναμίας τῶν μυῶν ἢ τῶν ὀστῶν. ἢ κακῆς συνεχοῦς στάσεως, ἡ σπονδυλικὴ στήλη τηρεῖται διαρκῶς οὐχὶ εὐθεία παρὰ ἐν εἴδει πλευρικῆς καμπύλης.

Ἡ ***βάσις*** τῆς σκολιώσεως τίθεται συχνὰ ἤδη κατὰ τὴν βρεφικὴν ἡλικίαν ὅτε τὰ μικρὰ λαμβάνωνται εἰς τὴν ἀγκάλην ἐνωρὶς καὶ κρατῶνται καθήμενα ἐπὶ τοῦ βραχίονος. Τότε, ἰδίως δὲ ὅταν ὑποφέρουν ἀπὸ ραχίτιδα, εὐκόλως ἡ σπονδυλικὴ στήλη κάμπτεται πρὸς τὰ πλάγια καὶ εἰς μικρὸν σχετικῶς χρονικὸν διάστημα στερεώνεται εἰς τὴν σφαλερά ν της στάσιν. Ἀργότερον σχηματίζεται συχνὰ ἡ σκολίωσις κατὰ τὴν σχολικὴν ἡλικίαν ὅτε ὀφείλεται εἰς σφαλερὸν τρόπον τοῦ κάθησθαι κατὰ τὴν γραφὴν μὲ τὸ δεξιὸν πλευρὸν στηριζόμενον εἰς τὸ θρανίον καὶ τὸν δεξιὸν βραχίονα ὁλόκληρον ἐπὶ τοῦ θρανίου (βλ. *Γραφή*) ἢ εἰς σφαλερὰν τήρησιν τοῦ σώματος κατὰ τὴν ὀρθὴν στάσιν κατὰ τὸ πλάγιασμα (στρώματα μιλακά, πολλὰ προσκέφαλα) ἢ ἀκόμη ὅταν τὰ παιδία παίζουν βιολί, ἢ φέρουν βάρη ἢ κρατοῦν τὰ βιβλία των κάτω ἀπὸ τὴν μασχάλην κλπ.

Εἰκ. 634

Σκολίωσις ραχιτικὴ βελτιωθεῖσα διὰ τῆς ὀρθοπεδικῆς γυμναστικῆς

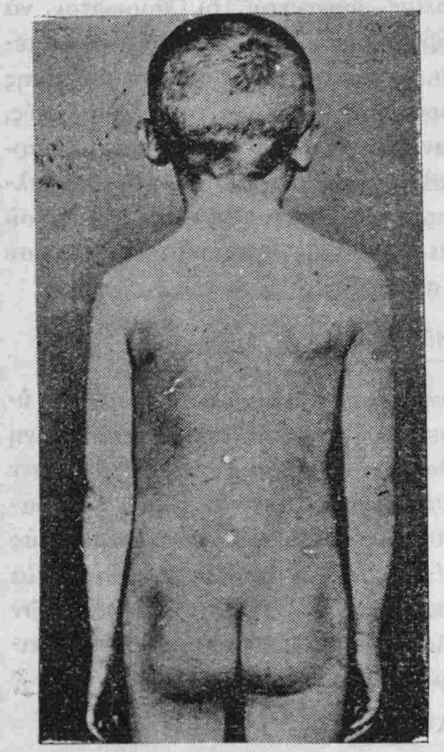
(*Ἐκ τῆς συλλογῆς τοῦ ἰατροῦ κ. Μ. Χρυσάφη, Ἀθῆναι*)

Ἡ σκολίωσις εἶναι σοβαρὸν πάθος, χειροτέρα δὲ καὶ τῆς κυφώσεως καθότι εἰς μικρὸν σχετικῶς χρονικὸν διάστημα (3—6 μῆνες) μετὰ τὴν ἀρχὴν τῆς νόσου μονιμοποιεῖται καὶ ἡ θεραπεία της εἶναι τότε ἐὰν ὄχι ἀδύνατος τοὐλάχιστον πολὺ δύσκολος. Καὶ ἡ ἔγκαιρος ἀναγνώρισις αὐτῆς εἶναι δύσκολος διότι εἰς τὴν ἀρχὴν μόνον δι' ἀλλοιώσεως τοῦ ὤμου ὅστις ἵσταται ὑψηλώτερον, καὶ τοῦ γόμφου ὅστις προεξέχει, γίνεται κα-

ταφανής. Ὁ ἰατρὸς ὅμως εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς δύναται νὰ διαγνώσῃ τὴν νόσον καὶ ἐγκαίρως νὰ ἐπέμβῃ. Διὰ τοῦτο οἱ γονεῖς μόλις παρατηρήσουν τὴν παραμικρὰν ἀλλοίωσιν εἰς τὴν στάσιν τῶν παιδιῶν των τόσον εἰς ὅλον τὸ σῶμα ἢ εἰς τὸν ὦμον κλπ. πρέπει ἀμέσως νὰ

Εἰκ. 635

Εἰκ. 636

Σκολίωσις πρὸ καὶ μετὰ τὴν θεραπείαν

(Ἐκ τῆς συλλογῆς τοῦ ἰατροῦ κ. Ι. Χρυσοσπάθη, Ἀθῆναι)

ὑποβάλλουν αὐτὰ εἰς ἰατρικὴν ἐξέτασιν.

Εἰς τὸ πρῶτον στάδιον ὅταν ἡ κακὴ στάσις ἐκουσίως δύναται νὰ διορθωθῇ ἡ θεραπεία εἶναι εὔκολος, δὲν πρέπει ὅμως νὰ ἀφήσωμεν νὰ παρέλθῃ τὸ στάδιον τοῦτο ὅτε διὰ γυμναστικῶν ἀσκήσεων, ἠλεκτρισμοῦ, μασσάζ, κλπ. τὸ παιδὶ μανθάνει νὰ κρατῇ ὀρθὴν καὶ ἴσιαν τὴν σπονδυλικὴν στήλην του. Ἀργότερον ἡ θεραπεία εἶναι πολὺ δυσκολοτέρα καὶ διαρκεῖ ἐπὶ ἔτη, διὰ νὰ ἐπιτύχῃ δὲ, πρέπει νὰ γίνῃ ὑπὸ εἰδικοῦ ἰατροῦ γνώστου τῶν ἀνατομικῶν ἀλλοιώσεων καὶ ὄχι ὑπὸ τοῦ πρώτου ἀγύρτου ὅστις ὑπόσχεται μὲ τὸν στηθόδεσμόν του ἢ ἄλως νὰ θεραπεύσῃ τὴν σκολίωσιν. Οὕτω καὶ τίποτε δὲν θὰ ἐπιτύχωμεν καὶ πολύτιμον χρόνον θὰ χάσωμεν. Καὶ τότε ὄχι μόνον τὸ παιδὶ θὰ ἔχῃ τὴν σκολίωσίν του, ἀλλὰ δύναται νὰ πάθῃ καὶ κύφωσιν καὶ τελείαν παραμόρφωσιν τοῦ θώρακός του καὶ ἀλοιώσεις τῶν ἐσωτερικῶν ὀργάνων του. (Εἰκ. 634 635 κα 636).

ΣΚΟΜΒΡΟΣ *(Σκουμβρί).*

Ἔχει εὔπεπτον θρεπτικὸν κρέας, Τουναντίον οἱ ξηραινόμενοι σκόμβροι(οἱ τσίροι) καὶ ὀλιγότερον θρεπτικοὶ εἶναι καὶ πλέον δύσπεπτοι. Ἐν εἶδει σαλάτας ἀποκτῶσιν κάποιαν θρεπτικὴν ἀξίαν καὶ διὰ τοῦ ὄξους γίνονται εὔπεπτοι.

ΣΚΟΝΕΙΣ ἢ ΞΗΡΙΑ

Σκευασία φαρμακευτική, λίαν ἐν χρήσει. Τὰ περισσότερα φάρμακα χορηγοῦνται ὑπὸ μορφὴν κόνεως. Αἱ κόνεις ἢ τίθενται ἐπὶ τῆς γλώσσης καὶ καταπίνονται ἔπειτα μὲ ὕδωρ, ἢ διαλύονται πρῶτα εἰς ὕδωρ.

ΣΚΟΝΗ *(βλ. Κονιόρτός).*

ΣΚΟΡΒΟΥΤΟΝ

Νόσος προερχομένη ἐξ ἀλλοιώσεως τοῦ αἵματος καὶ ἐκδηλουμένη δι' ἀναιμίας, γενικῆς ἀδυναμίας, ρευματικῶν πόνων καὶ ἰδίως αἱμορραγιῶν εἰς τοὺς βλεννογόνους καὶ τὸ δέρμα καὶ ἐνίοτε εἰς τὰ ἐσωτερικὰ ὄργανα. Τὸ συνηθέστερον ὅμως ἐπέρχοντσι αἱ αἱμορραγίαι αὗται εἰς τὰ οὖλα, ὅπου σχηματίζοντιι καὶ ἐξελκώσεις καὶ πίπτουν οἱ ὀδόντες. (ΠΙΝ. 9 Εἰκ. 1) Τὰ ***αἴτια*** τοῦ Σκουρβούτου ὀφείλονται κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἰς ἐλλιπῆ θρέψιν καί ὡς ἐκ τούτου παρουσιάζεται ἡ νόσος ἐκεῖ ὅπου ὑπάρχει πτώχεια καὶ πεῖνα καὶ τροφὴ μονομερὴς καὶ στέρησις νωπῶν τροφῶν ἰδίως χορταρικῶν. Προκλητικὰ δέ αἴτια εἶναι ὑγραὶ ἀνθυγιειναὶ κατοικίαι, κόπωσις, ἠθικαὶ στενοχωρίαι.

Ἡ νόσος ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ***θεραπεύεται*** διὰ τροφῶν νωπῶν ἰδίως χορταρικῶν καὶ ὀπωρικῶν, δι' ἀκολουθήσεως ὑγιεινῶν γενικῶν ὅρων (κατοικία, καθαρὸς ἀήρ, κλπ.) αἱμοστατικῶν φαρμάκων καὶ τοπικῆς περιθάλψεως τῶν οὐλων. (βλ. *Βαρλόβειος νόσος, Νομὴ Στομακάκη*)

ΣΚΟΡΔΟΝ

Ὁ βολβός καὶ τὸ βάμμα του χρησιμοποιοῦνται ὡς διεγερτικόν, τονωτικὸν καὶ ἀντισηπτικόν καὶ κατὰ τῆς ἀρτηριακῆς ἐντάσεως. Περιέχει αἰθέριον ἔλαιον. (βλ. *Τροφῶν Πίνακα*)

ΣΚΟΡΠΙΟΣ

Ἑρπετὸν δηλητηριῶδες. Παρουσιάζει σῶμα μακρύ, ἀποτελούμενον ἀπὸ τὸ πρόσθιον μέρος, εἰς τὸ ὁποῖον εἶναι προσκεκολημένα ὀκτὼ πτερὰ καὶ δύο προβοσκίδες, καὶ τὸ ὀπίσθιον,τὸ ὁποῖον ἐπιμηκύνεται ὑπὸ μορφὴν οὐρᾶς, ἡ ὁποία περιέχει τὸ δηλητήριον. Ὁ σκορπιὸς τῆς Ἀφρικῆς φθάνει τὰ 18 ἑκμ., ἐνῷ ὁ τῶν λοιπῶν χωρῶν ἔχει μέγεθος 4—8 ἑκμ.

Τὸ δάγκαμα τοῦ σκορπιοῦ εἶναι λίαν ὀδυνηρόν. Εἰς τὸ δηχθὲν σημεῖον ἀναφαίνεται φῦμα ἐρυθρὸν καὶ πέριξ μία λυμφαγγῖτις.Γενικῶς τὰ πράγματα σταματοῦν ἐδῶ, καὶ ὁ δειχθεὶς ἰᾶται.Ἐνίοτε ἰδίως εἰς παιδία καὶ γυναῖκας, τὸ δάγκαμα προκαλεῖ σπασμοὺς καὶ θάνατον.

Διὰ τὴν ***θεραπείαν*** ἐὰν ἡ ἄκανθα ἔχει μείνει ἐντὸς τῆς πληγῆς πᾶν ὅ,τι ὑπερβαίνει τὸ δέρμα κόπτεται, πρὶν ἡ ἀποσυρθῇ ἠπίως τὸ ἄκρον μὲ λαβίδα. Διὰ τοῦ μέσου τούτου προλαμβάνεται ἡ εἰς τὴν πληγὴν ἔκχυσις τοῦ δηλητηρίου τῶν ἀδένων. Ἔσωθεν δίδονται διουρητικά.Ὅλως τελευταίως ἐσυστήθη καὶ ἐμβόλιον εἰδικόν. (βλ *Δηλητηριάσεις*)

ΣΚΟΤΟΔΙΝΗ

Διαταραχὴ τῆς ὁράσεως. δυναμένη νὰ ἐπέλθῃ διὰ τῆς ἀποτόμου εἰσόδου ἀπὸ τὸ σκότος εἰς τὸ φῶς, καὶ ἡ ὁποία συνοδεύεται μὲ ζάλην.* Παρατηρεῖται ἐπὶ ἐγκεφαλικῆς συμφορήσεως.

ΣΚΟΤΩΜΑ

Πάθησις ὀφθαλμική, ὀφειλομένη εἰς ἀλλοίωσιν τῆς εὐαισθησίας σημείων τινων τοῦ ἀμφιβληστροειδοῦς* Ὁ πάσχων βλέπει κηλίδας σκοτεινὰς κατὰ τὴν διαδρομὴν τοῦ ὀπτικοῦ ἄξονος.

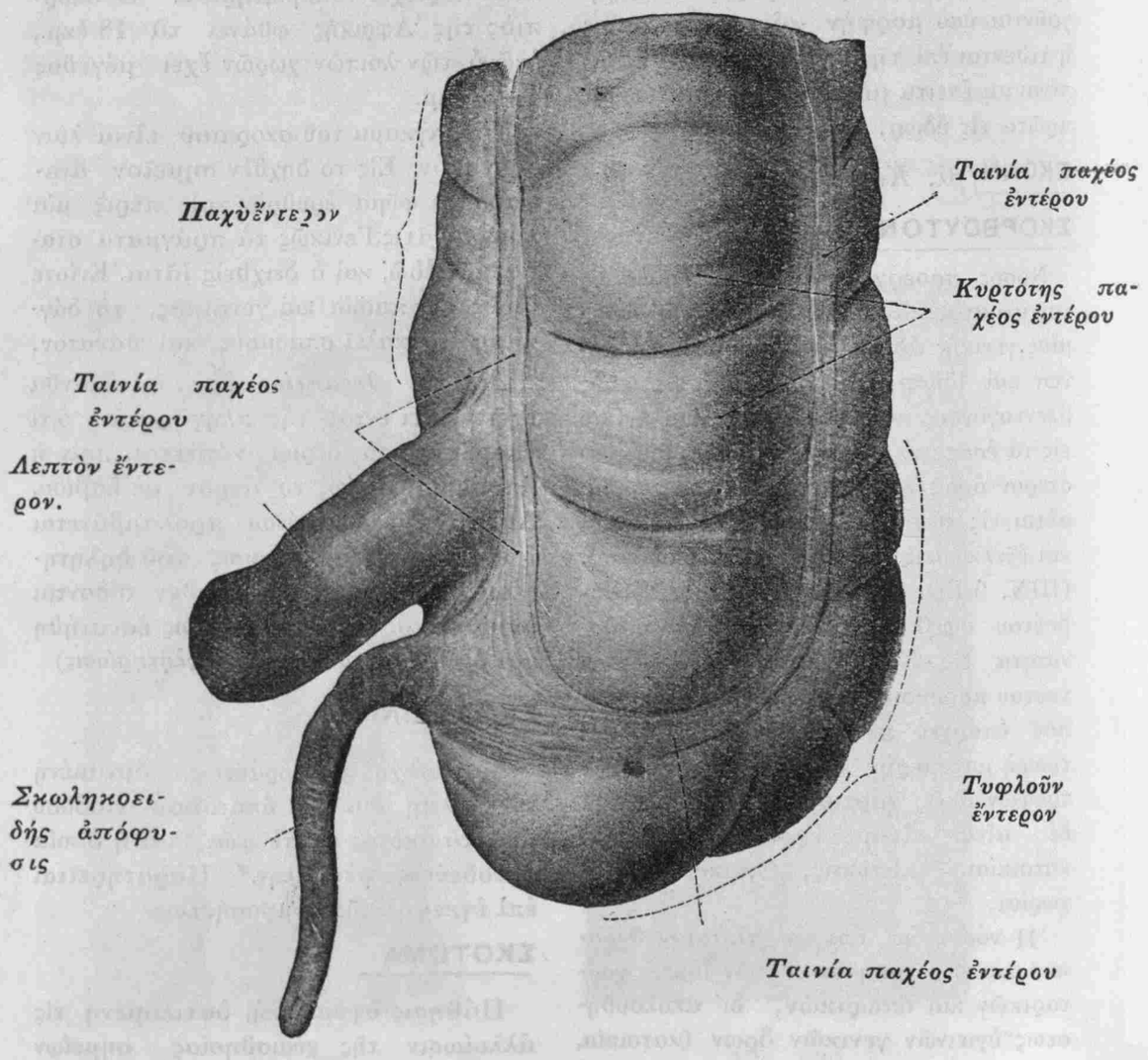
ΣΚΟΥΛΙ *(βλ. Τραγοπώγων)*

ΣΚΥΛΟΧΟΡΤΟΝ *(βλ. Ἀπόκυνον)*

ΣΚΩΛΗΚΕΣ *(βλ. Ταινίαι. Ἑλμινθίασις, Ὀξύουροι, Ἀσκαρῖδαι).*

ΣΚΩΛΗΚΟΕΙΔΗΣ ΑΠΟΦΥΣΙΣ

Τεμάχιον ἢ μᾶλλον ὑπόλοιπον ἐντέρου ἐκφυόμενον ἐκ τῆς ἀριστερᾶς ὀπισθίας πλευρᾶς τοῦ τυφλοῦ, δηλαδὴ τοῦ ἀρχικοῦ τμήματος τοῦ παχέος ἐντέρου.Ἔχει κυλινδρικὸν σχῆμα, μῆκος 5 — 10 ἑκμ. καὶ χωρητικότητα ὀλίγων χιλιοστῶν τοῦ μέτρου συγκοινωνοῦσαν μὲ τὴν κοιλό-

Εἰκ. 637

Τυφλοῦν ἔντερον μέ τὴν σκωληκοειδῆ ἀπόφυσιν

τητα τοῦ τυφλοῦ ἐντέρου. Περιβάλλεται πανταχόθεν ὑπὸ τοῦ περιτοναίου.

Ἕνεκα τῆς συστάσεως τοῦ ἱστοῦ της, ὅστις εἶναι λεμφαδενικός, ἡ σκωληκοειδὴς ἀπόφυσις προσβάλλεται εὐκόλως. (βλ. *Σκωληκοειδίτις*)

Ἡ σκωληκοειδὴς ἀπόφυσις ἄχρηστος εἰς τόν ἄνθρωπον διὰ τὸν σημερινὸν τρόπον τοῦ τρέφεσθαι μὲ μικτὴν τροφὴν εἶναι ἀναγκαῖα εἰς τὰ χορτοφάγα ζῷα ὅπου ἔχει μέγεθος πολὺ μεγαλείτερον (εἰς τὸν ἵππον 1 μ.) καὶ ὅπου συμπληρώνει τὸν στόμαχον. Εἰς τὰ σαρκοφάγα δέν εἶναι ἀναγκαία, ἡ γαλὴ λ. χ. στερεῖται σκωληκοειδοῦς ἀποφύσεως.

ΣΚΩΛΗΚΟΕΙΔΙΤΙΣ (*Appendicite*).

Φλεγμονὴ τῆς σκωληκοειδοῦς* ἀποφύσεως, δυναμένη νὰ παρουσιασθῇ ὑπὸ ὀξεῖαν ἢ χρονίαν μορφήν. Ἡ ἐπικίνδυνος αὕτη νόσος εἶναι συχνή, ὀφείλεται δὲ ἡ συχνότης αὐτῆς ἀφ' ἑνὸς εἰς τὴν σύστασιν τοῦ ἱστοῦ τῆς ἀποφύσεως, εὐκόλως φλογιζομένου, ἀφ' ἑτέρου εἰς τὸ ὅτι ἡ ἀπόφυσις ὡς ὑπόλοιπον ὀργάνου ἔχασε μέρος τῆς ἱκανότητός της πρὸς ἀντίστασιν ἐναντίον βλαβερῶν ἐπιδράσεων.

Ἐκ τῶν ***αἰτίων*** τῶν προκαλούντων

σκωληκοειδίτιδα ἀναφέρομεν μολύνσεις (γρίππη, ἰλαράν, τυφοειδὴν πυρετόν, ὀστρακιάν), ζυμώσεις καὶ σήψεις λευκωματούχων τροφῶν (ἀποκλειστικὴ κρεατοφαγία), παράσιτα (ὀξύουροι) δυσκοιλιότητα, φλεγμονὰς τῶν ἐντέρων (ἐντεροκωλίτης, τυφλῖτις) κοπρολίθους, σπανιώτερον δὲ ξένα σώματα ὡς πυρῆνας ὀπωρικῶν.

Ἡ σκωληκοειδῖτις ***προσβάλλει*** τὸ συνηθέστερον τὴν παιδικὴν καὶ νεανικὴν ἡλικίαν, ἐνίοτε δὲ πολλὰ μέλη τῆς αὐτῆς οἰκογενείας ὅτε ὡρισμένως πρέπει νὰ παραδεχθῇ τις ὡς αἰτίαν τὸν τρόπον τῆς διατροφῆς.

Κατὰ τὴν ***ὀξείαν σκωληκοειδίτιδα*** ἐπέρχονται συνήθως αἰφνίδιοι ἰσχυροὶ πόνοι εἰς τὸ δεξιὸν κάτω μέρος τῆς κοιλίας δυνάμενοι ὅμως νὰ διακλαδωθῶσιν ἐφ' ὅλης τῆς κοιλίας, καὶ εἰς τὸ στῆθος τὴν μέσην καὶ τὰ σκέλη, ἀνακάτωμα, ἔμετοι, πυρετὸς κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἔντονος. Ἡ περεταίρω ἐξέλιξις ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἔντασιν τῆς φλογώσεως. Τρεῖς δὲ περιπτώσεις δύνανται νὰ παρουσιασθῶσιν. Ἡ φλεγμονὴ προκαλεῖ ἁπλοῦν ἐρεθισμὸν τῶν πέριξ (περιτόναιον) ἢ σχηματίζεται ἀπόστημα περιωρισμένον διὰ ταχέως σχηματιζομένων προσφύσεων ἢ τὸ σχηματιζόμενον πῦον ἐκχύεται εἰς τὴν κοιλιακὴν χώραν (γενικὴ περιτονῖτις). Εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν διὰ καταλλήλου θεραπείας (ἀπόλυτος ἡσυχία, πάγος ἐπὶ τοῦ πάσχοντος μέρους κλπ.) εἰς μικρὸν σχετικῶς χρονικὸν διάστημα ἡ φλεγμονὴ ὀπισθοχωρεῖ. Εἰς τὴν δευτέραν τὸ σχηματισθὲν ἀπόστημα πρέπει νὰ ἐκκενωθῇ. Ἡ ἐκκένωσις γίνεται δι' ἐγχειρήσεως κατὰ τὴν ὁποίαν ἀφαιρεῖται καὶ ἡ ἀσθενὴς ἀπόφυσις.

Ἐὰν δι' ἐγχειρήσεως δὲν ἀφαιρεθῇ πῦον τοῦ διὰ συμφύσεων περικεκλεισμένου ἀποστήματος, (καὶ ἐπειδὴ πάντως πρέπει νὰ κενωθῇ) τότε ἢ καταστρεφομένου τοῦ τοιχώματος τοῦ ἐντέρου ἐκχύνεται τὸ πῦον εἰς αὐτὸ καὶ ἐκεῖθεν ἐκκενώνεται ἢ ὅπερ σπανιώτερον τὸ πῦον ἀνοίγει δρόμον πρὸς τὰ ἔξω διὰ τῶν κοιλιακῶν τοιχωμάτων.

Ἐὰν δὲ αἱ συνεπείᾳ τῆς φλεγμονῆς σχηματισθεῖσαι πέριξ τοῦ ἀποστήματος προσφύσεις εἶναι πολὺ ἰσχυραὶ καὶ περικλείωσι τοῦτο τελείως, τότε τὸ ἀπόστημα δύναται ἐπὶ μακρὸν χρόνον νὰ μένει ἕως ὅτου διὰ διαταραχῆς τινὸς τὰ βακτηρίδια δεικνύουν τὴν παρουσίαν των καὶ κάμουν νέαν ἐπίθεσιν, ὅτε πάλιν ἀναγκάζεται ὁ ἀσθενὴς νὰ προστρέξῃ εἰς τὸν χειροῦργον.

Εἰς τὴν τρίτην περίπτωσιν ὅταν δηλαδὴ σχηματισθῇ γάγγραινα καὶ διάτρησις τῆς ἀποφύσεως καὶ συνεπῶς γενικὴ περιτονίτις ἡ κατάστασις εἶναι κρισιμωτάτη καὶ πολὺ συχνὰ παρὰ τὴν ἰατρικὴν ἐπέμβασιν θανατηφόρος.

Ἡ ***χρονία σκωληκοειδῖτις*** ἐπιφέρει ἐκτὸς τῶν προσβολῶν πόνων, καὶ γαστροεντερικὰς διαταραχάς. Οὕτω ἡ ὄρεξις εἶναι ἄτακτος, μετὰ τὰ γεύματα παρουσιάζονται βάρος, κάψιμον, ἀνακάτωμα, ἢ καὶ ἐμετός. Τὰ ἔντερα λειτουργοῦν ἀτάκτως, συνηθέστερον ὑπάρχει ἰσχυρὰ δυσκοιλιότης, ἐνίοτε ὅμως καὶ εὐκοιλιότης. Οἱ πόνοι ἐπέρχονται κατὰ περιόδους καὶ ἐκδηλώνονται ἢ αἰφνιδίως τόσον ἐν ἡσυχίᾳ, ὅσον καὶ συνεπεία ἰσχυρῶν κινήσεων, τρέξιμον, ἱππασία, περίοδος κλπ. ἢ βαθμηδὸν ὡς τραβήγματα δυσάρεστα. Καὶ ἐντοπίζονται μὲν οἱ πόνοι εἰς τὸ δεξιὸν καὶ κάτω μέρος τῆς κοιλίας (εἰς τὸ μέσον μιᾶς γραμμῆς συρομένης μεταξὺ ὀμφαλοῦ καὶ ἄνω ἡλιακῆς ἀκάνθης σημεῖον τοῦ Mac Burney) δύνανται ὅμως νὰ ἐπεκτείνονται εἰς ὅλην τὴν κοιλίαν καὶ εἰς τὴν ράχιν καὶ τὰ σκέλη.

Κατὰ τὴν χρονίαν σκωληκοειδίτιδα περίοδοι ἡσυχίας ἐνίοτε πολλῶν μηνῶν καὶ περίοδοι πόνων διαδέχονται ἀλλήλας.

Ἡ ***Θεραπεία*** τῆς σκωληκοειδίτιδος ἔγκειται εἰς τὴν δι' ἐγχειρήσεως ἀφαίρεσιν αὐτῆς ἥτις εἶναι τὸ ριζικώτερον μέσον τῆς ἀπαλλαγῆς ἀπὸ τοὺς κινδύνους τοὺς ὁποίους ἡ φλόγωσις τῆς σκωληκοειδοῦς ἀποφύσεως ἐγκλείει. Ἡ ἐγχείρησις τῆς σκωληκοειδίτιδος ἥτις αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν εἶναι ἀκίνδυνος γίνεται συνήθως ἐντὸς τῶν πρώτων 24 ἢ 48 ὡρῶν τῆς ἐκδηλώσεως τῆς ὀξείας μορ-

SISMANOGLIO MEGARO

φῆς ἢ κατὰ διάστημα ἐλεύθερον πόνων τῆς χρονίας. Ὅσον δὲ ὀλιγότεραι προσβολαὶ προηγήθησαν τόσον εὐκολωτέρα καὶ ἄνευ συνεπειῶν εἶναι ἡ ἐγχείρησις διότι τόσον ὀλιγότεραι προσφύσεις συνεπεία τῆς φλεγμονῆς ἔχουσι σχηματισθῇ

Εἶναι δὲ αἱ ἀναφερθεῖσαι συνέπειαι πόνοι παρουσιαζόμενοι ἐνίοτε καὶ μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῆς ἀποφύσεως, προερχόμενοι ἐκ τῶν διαφόρων συμφύσεων τοῦ περιτοναίου. Τὸ καλλίτερον λοιπὸν τὸ ὁποῖον ἔχει νὰ κάμῃ ἄτομον προσβληθὲν ὑπὸ σκωληκοειδίτιδος εἶναι ἐὰν ὁ ἰατρὸς τῷ συμβουλεύει νὰ ἐγχειρηθῇ εὐθὺς κατὰ τὴν πρώτην προσβολήν, νὰ τὸ πράξῃ, ἄλλως ἐὰν ἡ προσβολὴ παρῆλθεν ἄνευ συνεπειῶν (ἀπόστημα) νὰ μὴ περιμείνει νέαν τοιαύτην ὅτε εἶναι ἄγνωστον ποίαν μορφὴν αὕτη θὰ λάβῃ, καὶ νὰ ὑποβληθῇ εἰς τὴν ἐγχείρησιν ὅταν παρέλθουν τὰ ὀξέα φαινόμενα.

ΣΛΑΓΚΕΝΜΠΑΤ (*Schlangenbad*).

Ἀκρατοπηγὴ ἐν Γερμανία (Taunus) εἰς ὕψος 313 μ. καὶ μὲ θερμ. 30ο Ε.

ΣΛΙΠΟΒΙΤΖ

Οἰνόπνευμα ἐκ δαμασκήνων.

ΣΜΕΟΥΡΑ (*Framboise*).

Καρπὸς τῆς σμεουρηᾶς(Βάτος ἡ ἰδαία) ἀκανθώδους δενδρυλλίου τῆς οἰκογενείας τῶν Ροδοειδῶν. Εἶναι δροσιστικός, ὅπως ὅλοι οἱ ὄξινοι καρποί. Χρησιμοποιεῖται κατὰ τῶν ἀμυγδαλίτιδων εἰς γαρμαρισμοὺς ὑπὸ μορφὴν σμεουρίτου ὄξους, καὶ ὡς ὑπακτικὸν καὶ διουρητικὸν ὑπὸ μορφὴν σιροπίου.

ΣΜΕΟΥΡΙΤΙΣ (*Framboisie, Pian*).

Νόσος τῶν τροπικῶν χωρῶν, ὁμοιάζουσα τὴν συφίλιδα καὶ ὀφειλομένη εἰς σπειρίλλιον. Μετὰ ἐπώασιν 6 ἑβδομάδων περίπου, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ ἀσθενὴς αἰσθάνεται κεφαλαλγίαν, ἰλίγγους, μυρμηκιάσεις κλπ. ἀναφαίνεται τὸ ἐξάνθημα κατ' ἀρχὰς ἐπὶ τοῦ λαιμοῦ, τῶν βραχιόνων, τσῦ στήθους. Τὸ ἐξάνθημα ἔχει ὄψιν δοθιῆνος, μὲ ἐφελκίδας. Βραδύτερον ἡ ἐπιδερμὶς σκάνει καὶ ἡ πάθησις ἔχει ὄψιν σμεούρου. Ἔπειτα ἐπέρχεται γενίκευσις τῆς παθήσεως εἰς ὅλον τὸ σῶμα. Ἡ διάρκεια τῆς ἀσθενείας εἶναι ἀπὸ μηνὸς μέχρι πολλῶν ἐτῶν. Ἐπέρχεται ἴασις, μένουν ὅμως οὐλαὶ ἀνεξίτηλοι.

ΣΜΗΓΜΑ

Οὐσία λευκωπή, πολτώδης, ὀσμῆς ὀξίνου, ἡ ὁποία ἐκκρίνεται ἀπὸ τοὺς σμηγματογόνους ἀδένας τοῦ δέρματος.

ΣΜΗΓΜΑΤΟΡΡΟΙΑ

Αὔξησις παθολογικὴ τῆς ἐκκρίσεως τοῦσμήγματος. Ἡ σμηγματόρροια εἶναι ἐλαιώδης, ὁπότε τὸ δέρμα εἶναι γιαλιστερὸν καὶ λιπῶδες ἢ καὶ ξηρά. Ἡ ξηρὰ σμηγματόρροια παρατηρεῖται ἰδίως εἰς τὴν κεφαλὴν καὶ ἐκδηλοῦται μὲ τὰς γνωστὰς πιτυρίδας, αἱ ὁποῖαι ἐπιφέρουν τὴν πτῶσιν τῶν τριχῶν.

Ἡ σμηγματόρροια ὀφείλεται πολλάκις καὶ εἰς γενικὰ αἴτια : κακὴ τροφή, κατάχρησις λιπαρῶν καὶ ἀζωτούχων οὐσιῶν, μάσσησις ταχεῖα, διαταραχὰς γαστροεντερικὰς καὶ γεννητικάς. Κατὰ τὴν θεραπείαν, δέον νὰ λαμβάνωνται ὑπ' ὄψει τὰ αἴτια, καὶ νὰ καταπολεμοῦνται καταλλήλως.

Ἐπὶ σμηγματορροίας τοῦ προσώπου καὶ τοῦ τριχωτοῦ τῆς κεφαλῆς, θ' ἀποφεύγεται ἡ παρατεταμένη ἐργασία, ἡ χρῆσις στηθοδέσμου καὶ περιλαιμίου λίαν στενῶν, καὶ θὰ καταπολεμεῖται ἡ δυσκοιλιότης.

Συνιστᾶται ἐπίσης συχνὸς καθαρισμὸς τῆς κόμης διὰ σάπωνος, καὶ διαλύσεις ἀλκαλικαὶ διὰ ἐντρίψεις. Συχνάκις αὔξησις ἐκκρίσεως σμήγματος παρουσιάζεται εἰς τὸν πυθμένα τῆς πτυχῆς τῆς βαλάνου παρὰ τῷ ἀνδρί, καὶ τῶν μικρῶν χειλέων καὶ τῆς κλειτωρίδος εἰς τὴν γυναῖκα. Ἐὰν ἡ οὐσία αὕτη δὲν καθαρίζεται καθημερικῶς ἐπιφέρει φλόγωσιν.

ΣΜΟΚΟΒΟΥ ΠΗΓΑΙ

Θερμαὶ ἀλκαλικαὶ θειοπηγαὶ ἐν τῷ νομῷ Καρδίτσης. ***Ἐνδείκνυνται*** εἰς δερματώσεις, χρονίους ρευματισμοὺς καὶ ἀρθρίτιδας, κατάρρους ἀναπνευστικῶν ὀργάνων, μολυβδίασιν, ὑδραργυρίασιν, ἀγκυλώσεις κλπ.

ΣΜΥΡΝΑ (*βλ. Μύρρα*).

ΣΟΓΙΑ (*Soja*)

Ὁ κόκκος τοῦ Soja hispidus, φυτοῦ τῆς Ἰαπωνίας, τῆς Ἰνδοκίνας καὶ Αὐστρίας, χρησιμοποιεῖται, ἕνεκα τοῦ ἀμύλου τὸ ὁποῖον περιέχει, πρὸς παρασκευὴν εἴδους ἄρτου*

ΣΟΔΑ (*Διισσανθρακικόν νάτριον, Bicarbonate de soude*).

Ἡ ἐπὶ τοῦ στομάχου ἐπίδρασις τῆς σόδας ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν προσλαμβανομένην δόσιν. Οὕτω εἰς μικρὰν μὲν δόσιν (0,50—1γρ) καὶ πρὸ τῶν γευμάτων λαμβανομένη διεγείρει τὴν ἔκκρισιν τοῦ ὑδροχλωρικοῦ ὀξέος (***ὑποχλωρυδρία***),εἰς δόσιν μερικῶν γρ. καὶ κατὰ ἢ μετά τὰ γεύματα συνδέει τὸ ἐπὶ πλέον ὀξύ, εὐκολύνει τὴν πέψιν καὶ προλαμβάνει τὰς δυσαρέστους ὀξίνας ἐρυγὰς (***ὑπερχλωρυδρία***). Ἡ σόδα εἰς μεγάλην δόσιν διεγείρει ἐπίσης τὴν λειτουργίαν τοῦ ἥπατος καὶ τῶν νεφρῶν. Οἱ νεφριτικοὶ καὶ οἱ ἐξησθενημένοι θὰ ἀπέχουν μεγάλων δόσεων.

Ἐπὶ τοῦ δέρματος καὶ τῶν βλεννογόνων, ἡ σόδα διαλύει τὰς λιπαρὰς οὐσίας καὶ τὰς βλέννας.

ΣΟΔΑ ΟΥΩΤΕΡ (*Soda-Water*).

Διάλυσις 1 γρ. δισσανθρακικοῦ νατρίου εἰς 650 γρ. ὕδατος.

ΣΟΔΟΜΙΣΜΟΣ

Παθολογικὴ γεννητικὴ ὁρμή, συνισταμένη εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς γεννητικῆς πράξεως ἐπὶ ζώων.(βλ. *Γεννητικὴ ζωή*).

ΣΟΖΟΙΟΔΟΛ

Κόνις λευκή, ἄοσμος, ἀντισηπτική.

Χρησιμοποιεῖται πρὸς ἀντικατάστασιν τοῦ ἰωδοφορμίου.

ΣΟΚΟΛΑΤΑ (*Chocolat.*) (*βλ. καὶ Κακάο*).

Μίγμα ἴσων μερῶν καλαμοσακχάρου καὶ κακάου ἀρωματισμένου μὲ βανίλια ἢ κανέλλα. Περιέχει 57% σακχάρου, 24% βουτύρου, 5% λεύκωμα, 7% ἀμυλούχου οὐσίας, 1,25% θεοβρομίνης.

Ἡ σοκολάτα εἶναι οὐσία λίαν θρεπτική, ὑπὸ μικρὸν ὄγκον (16 γρ. ἀρκοῦν διὰ κύπελλον γάλακτος τό ὁποῖον πρέπει νὰ εἶνε πολὺ ζεστὸ) καὶ κατάλληλος **δι'** ἐξησθενημένους, ἀναρρωννύοντας, ἰδίως εἰς ψυχρὰ κλίματα. Ἐπειδὴ περιέχει ἀφθόνους λιπαρὰς οὐσίας εἶνε δυσπεπτος, ἰδίως εἰς τὰ παιδία, καὶ ἐπιφέρει δυσκοιλιότητα.

Αἱ κόνεις τῆς σοκολάτας, ἀπὸ τὰς ὁποίας ἔχει ἀφαιρεθῇ μέγα μέρος τοῦ βουτύρου, εἶναι εὐπεπτότεραι ἀλλ' ὀλιγότερον θρεπτικαί. Ἡ σοκολάτα περιέχει ἄφθονα ὀξαλικὰ ἅλατα, καὶ βλάπτει τοὺς ἀρθριτικοὺς καὶ ρευματικούς.

ΣΟΛΑΝΙΝΗ

Φέρεται ὑπὸ μορφὴν κρυστάλλων λευκῶν λίαν πικρῶν,ἀδιαλύτων εἰς τὸ ὕδωρ, διαλυτῶν εἰς τὸ οἰνόπνευμα. Ἡ σολανίνη ὑπάρχει ὄχι μόνον εἰς τὸ γλυκύπικρον καὶ τὸν μέλανα σολανόν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ φύλλα καὶ τοὺς καρποὺς πολλῶν σολανωδῶν, τὰ γεώμηλα, τὰς μελιτζάνας καὶ τὰς τομάτας.

Χρησιμοποιεῖται εἰς δόσιν 0,10 τὴν ἡμέραν ὡς πραϋντικὸν ἐπὶ νευρικῶν ἀσθενειῶν, καὶ τῆς φαγούρας.

ΣΟΛΑΝΟΝ

Ὑπάρχουν δύο εἴδη σολάνου. Τὸ ***γλυκύπικρον*** καὶ τὸ ***μέλαν σόλανον*** (***στρύχνη****). Ἀμφότερα περιέχουν ἀλκαλοειδές τι, τὴν ***σολανίνην****.

ΣΟΞΛΕΤ (*Soxhlet*)

Μέθοδος τοῦ Soxhlet. Μέθοδος, ἀποστειρώσεως τοῦ γάλακτος(βλ. *Γάλα, Σίτισις*).

ΣΟΔΕΝ (*Soden*)

Θερμαὶ καὶ ψυχραὶ ἁλιπηγαὶ ἐν Γερμανίᾳ(Taunus).

SISMANOGLIO MEGARO

ΣΟΥΛΦΟΝΑΛ

Λευκή, δυσδιάλυτος ἐν ὕδατι κρυσταλλίνη οὐσία χρησιμοποιουμένη εἰς δόσιν 0,50—2 γρ. ὡς ὑπνωτικόν. Ὅταν κατὰ τῆν χρῆσιν τοῦ φαρμάκου τούτου παρατηρηθῇ ἐρυθρὸς χρωματισμὸς τῶν οὔρων (αἱματοπορφυρινουρία), πρέπει ἀμέσως νὰ παύσῃ ἡ χρῆσις.

ΣΟΥΜΑΔΑ *(βλ. Ἀμύγδαλα)*

ΣΟΥΠΛΙΜΕ *(βλ. Ὑδραργύρου ἄχνη)*.

ΣΟΥΣΑΚΙΟΝ

Κοιλὰς παρὰ τὸν Ἰσθμὸν τῆς Κορίνθου ἐκ τοῦ ἐδάφους τῆς ὁποίας ἀναδίδονται θειοῦχα ἀέρια(45°), εἰσπνεόμενα εἰς χρονίους κατάρρους.

ΣΠΑ *(Spa)*

Λουτρόπολις τοῦ Βελγίου κειμένη ἐντὸς ὡραίων δασῶν μὲ ψυχρὰς πηγὰς(9-10οΕ) περιεχούσας σίδηρον (0,11)καὶ ἀνθρακικὸν ὀξύ(1160 κ.ἑ.μ.) εἰς λίτρον.

Ἐκ τῶν πηγῶν τοῦ Σπᾶ ἡ κυριωτέρα (Pouhon) κεῖται ἐντὸς τῆς πόλεως, ἄλλαι δὲ 15 ἐκτὸς αὐτῆς ἐκ τῶν ὁποίων ἡ Geronstère εὑρίσκεται εἰς ἀπόστασιν $^3/_4$ τῆς ὥρας. Ἡ ἐσωτερικὴ χρῆσις τοῦ ὕδατος ***ἐνδείκνυται*** εἰς χλωρώσεις, ἀναιμίας, γενικὴν ἀδυναμίαν καὶ Μπασεδόβειον νόσον ὅπου δίδει ἔκτακτα ἀποτελέσματα. Λουτρὰ εἰς καρδιακοὺς ρευματιῶντας καὶ γυναικεία νοσήματα.

Ἐποχή ἀπὸ 1ηςΜαΐου-31 Ὀκτωβριου

ΣΠΑΘΟΧΟΡΤΟΝ (*Ὑπέρεικον, Millepertuis*

Αἱ ἀνθισμέναι κορυφαὶ τοῦ φυτοῦ τούτου χρησιμοποιοῦνται ἐν εἴδει ἐγχύματος (2-3%) ἢ καὶ βάμματος(1-2 γρ.) ἐναντίον τῶν βρογχίτιδων.(Εἰκ. 638)

ΣΠΑΛΑΤΟ (*Spalato*).

Θερμοπηγὴ ἐν Δαλματία θεωρουμένη ὡς ἡ δραστηριωτέρα θειοῦχος τῆς Εὐρώπης καὶ πλουσιωτέρα εἰς Ἰώδιον, καὶΒρώμιον τῆς ὑφηλίου. Ἡ θερμ. τοῦ ὕδατος εἶναι 26οΕ ἡ δὲ παραγωγὴ 2 ἑκατομμύρια λίτρων εἰς 24 ὥρας.

Χρησιμοποιεῖται ἰδίως πρὸς πόσιν ὡς τονωτικόν, ἀντιαιμορραγικόν, ἐλαφρῶς καθαρτικόν, διουρητικόν. ***Ἐποχὴ***: 1 Απριλίου—31 Ὀκτωβρίου.

Εἰκ. 638

Σπαθόχορτον

ΣΠΑΝΑΚΙ

Τὸ σπανάκι εἶναι θρεπτικωτάτη τροφὴ θὰ ἀποφεύγεται ὅμως ἡ συχνὴ χρῆσις του ἀπὸ τοὺς ἀρθριτικούς. Ἐκ τῶν ἁλάτων ἰδιαιτέραν σημασίαν ἔχουν τὰ τοῦ σιδήρου 34—39 χλστγρ. εἰς 100) καὶ ποτάσσης.(βλ.*Τροφῶν Πίνακα*).

ΣΠΑΡΑΓΓΙΑ (*βλ. Ἀσπάραγγος*).

ΣΠΑΡΓΑΝΑ (*βλ. Νεογέννητον, Βρέφος, Ἐνδυμασία*.

ΣΠΑΡΤΕΪΝΗ

Ἀλκαλοειδὲς τοῦ ***Σπαρτίου**** χρησιμοποιούμενον ἐν εἴδει ***θειικῆς Σπαρτεΐνης*** καὶ εἰς δόσιν 0,10—0,15 ἑκγρ. ὡς καρδιοτονωτικόν.

ΣΠΑΡΤΙΟΝ (*Genet*) *Λινόσπαρτον, Σπᾶρτον*).

Τὰ ἄνθη τοῦ θάμνου χρησιμοποιοῦνται ὡς ἔγχυμσ (3 %) διὰ τὴν διουρητικὴν αὐτῶν ἐνέργειαν. Ἀπαιτεῖται ὅμως προσοχὴ κατὰ τὴν χρῆσιν διότι περιέχουν τὸ τοξικὸν ἀλκαλοειδὲς ***σπαρτείνην***.

SISMANOGLIO MEGARO

Εἰκ. 639

Σπαρτίον

καὶ εἰς διάφορα ἄλλα αἴτια τῶν ὁποίων τὰ συνηθέστερα εἶναι γαστροεντερικαὶ διαταραχαί, ἐλμινθίασις (σκώληκες), κτυπήματα κεφαλῆς, πυρετικαὶ νόσοι κλπ.

Οἱ σπασμοὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπέρχόνται αἰφνιδίως χωρὶς προδρομικὰ συμπτώματα.Τὰ παιδία χλωμιάζουν, χάνουν τὴν συναίσθησιν, οἱ ὀφθαλμοὶ στρέφονται πρὸς τὰ ἔξω, ἐπὶ τῶν κυανῶν χειλέων παρουσιάζεται ἀφρός, καὶ ἐπέρχονται συσπάσεις τῶν μυῶν αἱ ὁποῖαι ἢ περιορίζονται εἰς τὸ πρόσωπον ἢ εἰς τὰ ἄκρα ἢ καὶ ἐπεκτείνονται καθ' ὅλον τὸ σῶμα. Τὸ στῆθος δὲν κινεῖται, ἡ ἀναπνοὴ δυσκολεύεται. Ἡ διάρκεια μιᾶς προσβολῆς εἶναι συνήθως ὀλίγων λεπτῶν, δύναται ὅμως νὰ διαρκέσῃ καὶ ἐπὶ ὥρας.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ κίνδυνος αὐξάνει μὲ τὴν διάρκειαν τῆς προσβολῆς πρέπει μέχρι τῆς ἀφίξεως τοῦ ἰατροῦ, τὸν ὁποῖον ἀ

ΣΠΑΣΜΟΙ

Ἀκούσιοι συσπάσεις μυῶν ἢ καὶ ὁλοκλήρων ὁμίλων τοιούτων, ἐπερχόμεναι περιοδικῶς καὶ μικρᾶς διαρκείας (***κλονικοὶ σπασμοὶ***) ἢ ἐπὶ μακρὸν ἢ μονίμως (***τονικοὶ σπασμοί***).Οἱ σπασμοὶ δύνανται νὰ συνοδεύονται ἀπὸ πόνον ἢ ἄλλην τινὰ ἀνώμαλον αἴσθησιν καὶ ὀφείλονται εἰς πλεῖστα ὅσα αἴτια. (βλ. *Ἐπιληψία, Ὑστερία, Τέτανος, Γλωττίδος οἴδημα* κλπ.).

Οἱ κατὰ τὴν ***βρεφικὴν ἡλικίαν*** ἐπερχόμενοι σπασμοί, προσβάλλουν ἰδίως παιδία τῶν ὁποίων τὸ νευρικὸν σύστημα εἶναι προδιατεθειμένον καὶ ὀφείλονται ὄχι μόνον εἰς τὴν ὀδοντοφυΐαν ὅπως συνήθως νομίζεται, ἀλλὰ

Εἰκ. 640

Σπασμὸς τοῦ προσώπου

μέσως πρέπει νὰ προσκαλέσωμεν, νὰ λάβωμεν μέτρα τινί.

Πρωτίστως θὰ ἀνοίξωμεν τὰ ροῦχα τοῦ παιδιοῦ, θὰ θέσωμεν ὑψηλὰ τὴν κεφαλήν του καὶ ἐπ' αὐτῆς βρεγμένα πανιὰ θὰ κτυπῶμεν τὸ σῶμα ἕως ὅτου τὸ δέρμα κοκκινίσῃ καλά. Θὰ κάμωμεν ἐν τῷ μεταξὺ κλύσμα μὲ χλιαρὸν] νερὸ καὶ ὀλίγον λάδι ἢ γλυκερίνη, καὶ ἀφοῦ ἐνεργήσῃ θέτομεν τὸ παιδὶ εἰς χλιαρὸν λουτρὸν ἁπλοῦν ἢ μὲ φλαμμοῦρι ὅπου δυνάμεθα νὰ τὸ ἀφήσωμεν καὶ ἐπὶ μίαν ὥραν. Μετὰ τὸ λουτρὸν καλύπτεται τὸ παιδὶ καλὰ καὶ ἀνοίγωμεν τὸ παράθυρον. Ἐν γένει δὲν πρέπει νὰ ὑπάρχουν πολλοὶ ἄνθρωποι πέριξ τοῦ παιδιοῦ διότι μολύνουν τὸν ἀέρα. Θὰ φροντίζωμεν δὲ ἰδίως ὅπως μὴ δυσκολεύεται ἡ ἀναπνοή, ἀνοίγοντες μὲ τὴν ἄκραν κοχλιαρίου τὸ στόμα, τὸ ὁποῖον διὰ φελλοῦ θὰ κρατεῖται ἀνοικτόν.

Μετὰ τὴν πάροδον τῆς προσβολῆς πρέπει πάντως νὰ καταπολεμηθῇ τὸ αἴτιον τὸ προκαλέσαν τοὺς σπασμούς.

ΣΠΕΙΓΕΛΙΑ (*Spigelie*).

Φυτὸν χρησιμοποιούμενον ὡς ἀνθελμινθικὸν ἐν εἴδει κόνεως (0,50—1 γρ.). ἀποζέματος (1 %) 60—120 γρ. τὴν ἡμέραν, ἢ ἐγχύματος (15 γρ. εἰς 300 γρ.)

ΣΠΕΙΡΙΛΛΙΟΝ (*βλ. Βακτηρίδια, Ὑπόστροφος Πυρετός*).

ΣΠΕΙΡΟΜΕΤΡΟΝ

Ἐργαλεῖον διὰ τοῦ ὁποίου καταμετρᾶται ἡ χωρητικότης τῶν πνευμόνων, δηλ. ὁ ὄγκος τοῦ εἰσπνεομένου καὶ ἐκπνεομένου ἀέρος.

ΣΠΕΙΡΟΧΑΙΤΗ (*βλ. Βακτηρίδια, Σύφιλις*).

ΣΠΕΡΜΑ

Ρευστὸν γλοιῶδες λευκοκίτρινον μὲ ἰδιαιτέραν ὀσμὴν χρησιμεῦον εἰς τὴν γονιμοποίησιν τοῦ ὠαρίου ἀποτελούμενον ἀπὸ μῖγμα τῶν προϊόντων τῶν ὄρχεων, τῆς σπερματοδόχου κύστεως, τοῦ προστάτου τῶν Κωπηρείων ἀδένων, καὶ τῆς οὐρήθρας. ***Συνίσταται*** ἀπὸ ὕδωρ (82 %) λευκωματούχους οὐσίας, λεκιθίνην, ὀρυκτὰ ἅλατα (φωσφωτοῦχα, θειοῦχα, ἀνθρακοῦχα, χλωριοῦχα). Τὸ κυριώτερον ὅμως συστατικὸν τοῦ σπέρματος εἶναι τὰ ***σπερματοζωάρια****, ἂν καὶ εἰς περιπτώσεις τινὰς (*ἀζωοσπερμία*) στερεῖται τούτων ὡς λ. χ. συνεπείᾳ γενορροίας, προστατίτιδος, ὀρχίτιδος ἢ καὶ παροδικῶς μετὰ ἐπανειλημμένας συνουσίας. Ἡ κατὰ τὴν ***ἐκσπερμάτωσιν**** ἥτις γίνεται ὅταν πληρωθῇ ἡ σπερματοδόχος κύστις καὶ δι' ἐρεθισμοῦ γεννητικοῦ ἀνοιχθοῦν οἱ σφικτῆρες, ἐκκενωμένη ποσότης σπέρματος κυμαίνεται μεταξὺ 1—8 γραμμαρίων.

ΣΠΕΡΜΑΚΗΤΙΟΝ (*Κητόσπερμα, Σπερματσέτον*).

Οὐσία ἐλαιώδης εὑρισκομένη εἰς ἰδιαιτέρας κοιλότητας τοῦ κρανίου Κητωδῶν ἰχθύων (Φάλαινα, Φυσητὴρ ὁ Μακροκέφαλος κλπ.). Ἡ οὐσία αὕτη ἥτις χρησιμεύει εἰς τὴν παρασκευὴν κηρίων, ἐμπλάστρων, ἀλοιφῶν κλπ. χρησιμοποιεῖται ἐνίοτε ὡς λαϊκὸν φάρμακον κατὰ τῆς φυματιώσεως καὶ τῆς διαρροίας.

ΣΠΕΡΜΑΤΙΚΟΣ ΛΩΡΟΣ

Σωλὴν περικλείων τὸν ἐκφορητικὸν πόρον τοῦ ὄρχεως λεμφατικὰ ἀγγεῖα, τὰς σπερματικὰς ἀρτηρίας, φλέβας καὶ νεῦρα καὶ κατερχόμενος ἀπὸ τὴν κοιλίαν διὰ τοῦ βουβωνικοῦ σωλῆνος εἰς τὸν ὄρχιν.

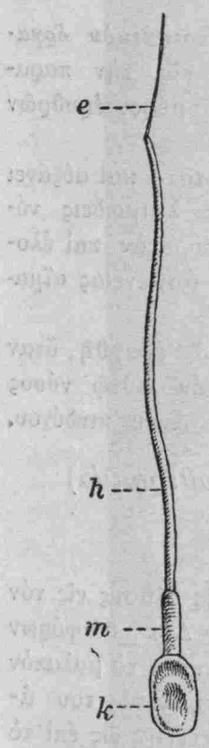
ΣΠΕΡΜΑΤΟΔΟΧΟΣ ΚΥΣΤΙΣ

Δύο ἀδένες μῆκους 5—6 ἑκμ. καὶ πλάτους 16 χλμ. κείμενοι εἰς τὸ ὀπίσθιον καὶ κάτω μέρος τῆς κύστεως καὶ χρησιμεύοντες ἀφ' ἑνὸς ὡς ἀποθήκη τοῦ σπέρματος, ἀφ' ἑτέρου εἰς τὸ νὰ προσθέτουν εἰς αὐτὸ τὸ προϊόν των τὸ ὁποῖον εἶναι ρευστὸν ἐλαφρῶς φαιὸν περιέχον διάφορα ἅλατα.

ΣΠΕΡΜΑΤΟΖΩΑΡΙΑ ἢ ΣΠΕΡΜΑΤΟΚΥΤΤΑΡΑ

Τὰ μικροσκοπικὰ ταῦτα ὄντα εἰς τὰ ὁποῖα ὀφείλωμεν τὴν ὕπαρξιν μας ἀνεκαλύφθησαν κατὰ τὸ 1677 ὑπὸ τοῦ Ham. Ἔχουν σχῆμα κλωστῆς μήκους μόλις $^1/_{20}$ τοῦ χλμ. καὶ ἀποτελοῦνται ἀπὸ τρία τμήματα, τὴν ***κεφαλὴν*** ἥτις ἔχει σχῆμα ἀπιδιοῦ μὲ μῆκος 3—5 χιλιοστὰ τοῦ χλμ. πλάτος 2—5 χιλιοστὰ χλμ. καὶ περικλείει τὸ σπουδαιότερον συστατικὸν τὸν ***πυρῆνα***, τὸ ***μεσαῖον τμῆμα***, τὸ δίδον τὸ ἐρέθισμα διὰ τὴν αὔξησιν τοῦ πυρῆνος (Καρυοκίνησις) καὶ τὴν ***οὐρὰν*** ἥτις χρησιμεύει εἰς τὸ νὰ μεταφέρῃ διὰ κινήσεών της τὸ σπερματοζωάριον ἢ μᾶλλον τὸν πυρῆνα αὐτοῦ πρὸς τὸ ὠάριον τῆς γυναικός. Εἰς τὸ ἄκρον τῆς οὐρᾶς ὑπάρχει καὶ λεπτοτάτη ἶς.

Εἰκ. 641

Σπερματοζωάριον τοῦ ἀνθρώπου.

k *Κεφαλὴ*
m *Μεσαῖον τμῆμα*
h *Οὐρα*
e *Τελικὴ ἶς*

Ἡ ***κινητικότης*** τοῦ σπερματοζωαρίου εἶναι σπουδαία. Οὕτω δύναται νὰ διανύσῃ εἰς εὐθεῖαν γραμμὴν καὶ εἰς τὸ δευτερόλεπτον $^5/_{100}$—$^{15}/_{100}$ τοῦ χλμ. δρόμον, ἄρα εἰς μίαν ὥραν 18—54 ἑκμ. Ἡ κινητικότης ἐντὸς τῶν γυναικείων γεννητικῶν ὀργάνων διαρκεῖ ἐπὶ ***μίαν ἑβδομάδα***.

Ἐπίσης καὶ ὁ εἰς κάθε ἐκσπερμάτωσιν ἐκκενούμενος ***ἀριθμὸς*** σπερματοζωαρίων εἶναι μυθώδης. Οὕτω εἰς ὑγιᾶ ἄνθρωπον, κατὰ τὸν Sode ὁ ἀριθμός των ὑπερβαίνει τὰ 200.000.000. Ὁ ἴδιος Sode εὗρεν ὅτι κάθε κ. χλμ. ἐκσπερματωθέντος σπέρματος περιέχει 60875 σπερματοζωάρια, λαμβανομένης δὲ ὡς μέσης ποσότητος τοῦ ἐξερχομένου σπέρματος 3,373 κ. ἑκμ. ἔχομεν τὸν ἀριθμὸν 200.000.000. Ὁ δὲ ὁλικὸς ἀριθμὸς τῶν κατὰ τὰ γόνιμα ἔτη τοῦ ἀνδρὸς σχηματιζομένων σπερματοζωαρίων κυμαίνεται κατά τινας ὑπολογισμοὺς μεταξὺ τῶν 350—400 δισεκατομμυρίων.

Τὰ σπερματοζωάρια σχηματίζονται μὲν ὡς γνωστὸν εἰς τοὺς ὄρχεις ἀλλὰ διὰ νὰ ἀποκτήσουν τὴν γονιμοποιητικήν των ἰδιότητα πρέπει νὰ ὑποστῶσιν ὡς θὰ εἴδομεν ἀλλοιώσεις τινὰς καὶ ἐκτὸς αὐτῶν. Οἱ ὄρχεις* ἀποτελούμενοι ἀπὸ πλεῖστα λόβια περιέχουσιν εἰς ἕκαστον αὐτῶν δίκτυον σπερματικῶν σωληναρίων ἐντὸς τοῦ ὁποίου κεῖνται τὰ ἀρχικὰ κύτταρα τῶν σπερματοζωαρίων, τὰ ***σπερματογόνια***. Ὡς τοιαῦτα ἔχουν τὰ σπερματοζωάρια μονομερῆ μόνον ἀρχέγονον οὐσίαν. Περιέχουν δηλαδὴ μόνον τὴν οὐσίαν ἐκείνην διὰ τῆς ὁποίας μεταβιβάζεται εἰς τὸ παιδὶ ὁ χαρακτὴρ τῶν προγόνων (*ἀταβισμός*).

Διὰ νὰ κληρονομηθῶσιν ὅμως καὶ οἱ ἰδιότητες τοῦ πατρὸς πρέπει τὰ σπερματογόνια νὰ ὑποστῶσιν κυτταρικὴν διχοτόμησιν. Γίνεται δὲ τοῦτο ὅταν εἰς τὰ ἀναφερθέντα δίκτυα τῶν σπερματικῶν σωληναρίων τοῦ ὄρχεως ἐκχυθοῦν καὶ ἀναμιχθοῦν μὲ τὰ σπερματογόνια οἱ ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ τοῦ σώματος φερόμενοι χυμοί. Οἱ πυρῆνες τῶν σπερματογονίων τότε χωρίζονται καὶ τὰ σπερματογόνια κύτταρα γίνονται ***σπερματίδαι*** (Spermatides) τὸ ὁποῖον συμβαίνει εἰς τὰς ἐπιδιδυμίδας, ἀλλὰ καὶ ἐδῶ τὰ σπερματοζωάρια δὲν εἶναι ἀκόμη ἱκανὰ πρὸς γονιμοποίησιν. Διὰ περαιτέρω ἀλλοιώσεως αἱ σπερματῖδαι μετασχηματίζονται εἰς ***σπερματοβλάστας*** καὶ λαμβάνουν τέλος τὴν τελικήν των μορφήν. Ἀκόμη ὅμως καὶ ἐν τῇ σπερματοδόχῳ κύστει εὑρισκόμενα τὰ σπερματοζωάρια δὲν εἶναι ἱκανὰ πρὸς γονιμοποίησιν. Πρέπει νὰ ἀναμιχθοῦν μὲ τὸ ***ὑγρὸν τοῦ προστάτου*** καὶ τῶν ***Κωπηρείων ἀδένων*** διὰ νὰ ἀποκτήσουν τὴν κινητικότητα τοῦ ὡρίμου σπερματοζωαρίου.

Ἐξ ἑνὸς ἀρχικοῦ μικροτάτου κυττάρου τῶν ὄρχεων, παράγεται τὸ ὥριμον

σπερματοζωάριον. Ἓν δὲ καὶ μόνον, ἐκ τῶν πολλῶν ἑκατομμυρίων τῶν εἰσερχομένων εἰς τὰ γυναικεα ὄργανα, καὶ τῶν ὁποίων τὸ μέγεθος εἶναι τόσον μικρὸν ὥστε 100.000 σπερματοζωάρια νὰ χωροῦν εἰς χῶρον μεγέθους κεφαλῆς καρφίδος, ἀρκεῖ εἰς τὸ νὰ γονιμοποιήσῃ ὠάριον καὶ νὰ δημιουργιάσῃ ἕνα ἄνθρωπον. (βλ. *Ὠάριον*, *Γονιμοποίησις*).

ΣΠΕΡΜΑΤΟΡΡΟΙΑ

Ἐκουσία ἐκσπερμάτωσις γινομένη ἄνευ στύσεως καὶ ὀργασμοῦ καὶ ἐν γένει ἄνευ γεννητικῆς διεγέρσεως, τόσον τὴν νύκτα ὅσον καὶ κατὰ τὴν ἡμέραν, ἐνίοτε δὲ μετὰ τὴν οὔρησιν ἢ τὴν ἀποπάτησιν. ***Ὀφείλεται*** εἰς ἀδυναμίαν τῶν τὴν ἐκσπερμάτωσιν προκαλούντων ὀργάνων ὅτε μικρὸς ἐρεθισμὸς ἀρκεῖ νὰ προκαλέσῃ τὴν ρεῦσιν. ***Παρατηρεῖται*** δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς γεννητικὰς καταχρήσεις, εἰς αὐνανιστὰς, εἰς ἐκ δυσκοιλιότητος, αἱμορροΐδων, βλεννορροίας, προστατίτιδας ἢ καὶ ἐκ νόσων τοῦ νωτιαίου μυελοῦ πάσχοντας.

Ἡ ***αἰτία*** τῆς σπερματορροίας πρέπει τὸ ταχύτερον νὰ καταπολεμηθῇ, διότι διὰ τῶν συνεχῶν ἀπωλειῶν σπέρματος ἐξαντλεῖται ὁ ὀργανισμός. (Διὰ τὰ ληφθησόμενα μέτρα βλ. *Ὀνειρώξεις*)

ΣΠΗΛΑΙΑ *(βλ. Φυματίωσις)*

ΣΠΙΛΟΣ *(βλ. Naevi)*

Ἀλλοιώσεις τοῦ δέρματος χαρακτηριζόμεναι δι' αὐξήσεως τῆς μελαγχρωστικῆς οὐσίας αὐτοῦ ἢ καὶ δι' ὑπερτροφίας μερῶν αὐτοῦ. (βλ. *Ἐλῆες*)

ΣΠΛΑΧΝΑ

Γενικὴ ὀνομασία ὅλων τῶν ἐσωτερικῶν ὀργάνων τοῦ σώματος.

ΣΠΛΑΧΝΙΚΑ ΝΕΥΡΑ *(βλ. Συμπαθητικόν)*.

ΣΠΛΗΝ

Ἀδὴν ἐλλειπτικοῦ σχήματος, βάρους 150—200 γρ. ὕψους 10—14 ἑκμ. πλάτους 6—10 ἑκμ. καὶ πάχους 2 — 4 ἑκμ. εὑρισκόμενος εἰς τὸ ἀριστερὸν ὑποχόνδριον, κάτωθεν τοῦ διαφράγματος, ἀριστερόθεν τοῦ στομάχου καὶ ἔμπροσθεν τοῦ ἀριστεροῦ νεφροῦ. Περιβάλλεται ὑπὸ τοῦ περιτοναίου. Ἀποτελεῖται ἀπὸ μαλακὴν ἐρυθρὰν οὐσίαν, τὸν πολφόν, ἥτις δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ μέγιστος ἀριθμὸς φλεβῶν συγκοινωνουσῶν μεταξύ των, καὶ ἐπὶ τῆς ὁποίας ὑπάρχουν λευκοὶ κόκκοι ἀποτελούμενοι ἐξ ἀθροισμάτων κυττάρων, τὰ ***Μαλπιγιανὰ σωμάτια***.

Ὁ σπλὴν εἶναι ***αἱμοποιητικὸν ὄργανον*** χρησιμεύει δηλαδὴ εἰς τὴν παρασκευὴν λευκῶν καὶ ἐν μέρει ἐρυθρῶν αἱμοσφαιρίων.

Ἀσθενεῖ δὲ συνηθέστατα καὶ αὐξάνει κατ' ὄγκον εἰς πολλὰς λοιμώδεις νόσους ἰδίως τυφοειδῆ πυρετὸν καὶ ἑλονοσίαν, εἰς διαφόρους ἀσθενείας αἵματος, ἵπατος κλπ.

Ὁ σπλὴν δύναται νὰ ἐξαχθῇ, ὅταν ὑπάρχει ἐντοπισμένη ἐν αὐτῷ νόσος (καρκῖνος, ἀπόστημα) ἄνευ κινδύνου.

ΣΠΛΗΝΙΑ *(βλ. Ὑδροθεραπεία)*

ΣΠΟΓΓΟΙ

Ζῶα προσηλωμένα εἰς λίθους εἰς τὸν βυθὸν τῆς θαλάσσης. Διὰ διαφόρων παρασκευῶν ἀπομακρύνεται τὸ μαλακὸν μέρος τοῦ ζώου, ὁ δὲ σκελετός του ἀποτελούμενος ἀπὸ κερατίνην ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον μᾶζαν στεγνώνεται καὶ χρησιμοποιεῖται διὰ τὴν καθαριότητα τοῦ σώματος.

Οἱ τεχνητοὶ ἐκ ***ἐλαστικοῦ*** σπόγγοι εἶναι ἐνίοτε σκληροὶ καὶ διατηροῦν τὴν μυρωδιὰν λαστίχου, ἔχουν ὅμως τὸ προτέρημα ὅτι καθαρίζονται εὐκολώτερον, διατηροῦνται περισσότερον καὶ ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς φυσικοὺς σπόγγους δὲν βυθίζονται ὅταν πληροῦνται μὲ ὕδωρ.

ΣΠΟΝΔΥΛΙΚΗ ΣΤΗΛΗ

Τὸ μέρος τοῦ σκελετοῦ τὸ ἐκτεινόμενον ἀπὸ τὴν βάσιν τοῦ κρανίου μέχρι τῆς πυέλου καὶ εὑρισκόμενον εἰς τὸ ὀπίσθιον μέρος τοῦ κορμοῦ. Ἡ ἀποστολή της εἶναι νὰ φέρει, ἐξαιρέσει τῶν σκελῶν, τὸ βάρος ὅλου τοῦ σώματος.

Ἡ σπονδυλικὴ στήλη συνισταμένη ὡς θὰ ἴδωμεν ἐκ διαφόρων καταλλήλως προσαρμοσμένων ὀστῶν, τῶν ***σπονδύλων***, δὲν εἶναι ἴση παρὰ παρουσιάζει καμπυλότητας ἕνεκα τῶν ὁποίων εἶναι δυνατὴ ἡ ὀρθὴ στάσις ἀφ' ἑνός, ἡ κινητικότης τοῦ κορμοῦ ἀφ' ἑτέρου. Οὕτω κατὰ μὲν τὴν ***αὐχενικὴν*** καὶ ***ὀσφυϊκὴν*** χώραν παρουσιάζει ***κυρτώματα***, κατὰ δὲ τὴν ***θωρακικὴν*** καὶ ***ἱεροκοκκυγικὴν κοιλώματα***. Οἱ σπόνδυλοι δηλ. τὰ ὀστᾶ ἐκ τῶν ὁποίων ἀποτελεῖται ἡ σπονδυλικὴ στήλη, εἶναι 26 τὸν ἀριθμὸν ἤτοι 7 διὰ τὸ αὐχενικὸν τμῆμα, 12 διὰ τὸ θωρακικόν, 5 διὰ τὸ ὀσφυϊκὸν 1 διὰ τὸ ἱεροῦν καὶ 1 διὰ τὸ κοκκυγικὸν τμῆμα τῆς σπονδυλικῆς στήλης. Τὸ ***σχῆμα τῶν σπονδύλων***, δεικνύει διαφορὰς μεταξὺ τῶν σπονδύλων τῶν διαφόρων τμημάτων τῆς σπονδυλικῆς στήλης. Εἶναι γενικῶς, ***δακτυλοειδές***, προσαρμοζομένων δὲ τοῦ ἑνὸς ἐπὶ τοῦ ἄλλου, διὰ τῆς εἰς τὸ μέσον ὀπῆς των, σχηματίζεται σωλὴν ἐντὸς τοῦ ὁποίου εὑρίσκεται προφυλαγμένος ὁ νωτιαῖος μυελός. Ἐπὶ ἑκάστου σπονδύλου διακρίνωμεν τὸ ***σῶμα***, τὴν πρὸς τὰ ὀπίσω προβάλλουσαν ***ἀκανθώδη ἀπόφυσιν***, μίαν δεξιὰν καὶ μίαν ἀριστερὰν ***ἐγκαρσίαν ἀπόφυσιν***, τέσσαρας δὲ ἄλλας ***ἀρθριτικὰς ἀποφύσεις*** διὰ τῶν ὁποίων οἱ σπόνδυλοι συναρθροῦνται πρὸς ἀλλήλους. Μεταξὺ τῶν σωμάτων τῶν σπονδύλων ὑπάρχει δίσκος ἐκ χόνδρου. Τὰ διάφορα νεῦρα, ἀγγεῖα κλπ. διέρχονται δι' ὀπῶν εὑρισκομένων εἰς τὰ πλάγια. Ἡ στερεότης τῆς σπονδ. στήλης ἐξασφαλίζεται καὶ διὰ διαφόρων ἰσχυρῶν συνδέσμων. Διὰ τῆς τοιαύτης κατασκευῆς τῆς σπονδυλικῆς στήλης εἶναι δυνατὴ ἡ καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις κινητικότης αὐτῆς, καθὼς καὶ ἡ κατὰ τὰς περιπλοκωτέρας κινήσεις τήρησις τῆς ἰσορροπίας. (Εἰκ. 642) (βλ. *Κύφωσις*, *Σκολίωσις*, *Λόρδωσις*, *Ποττεία νόσος*, *Σχολή*, *Κάθησθαι*.

Εἰκ. 642

Σπονδυλικὴ στήλη

ΣΠΟΝΔΥΛΟΙ *(βλ. Σπονδυλικὴ στήλη)*.

ΣΠΟΡΟΙ *(βλ. Βακτηρίδια)*.

ΣΠΟΡΟΤΡΙΧΩΣΙΣ

Δερματικὴ πάθησις ὀφειλομένη εἰς μύκητα καὶ ὁμοιάζουσα πρὸς τὰς φυματικὰς καὶ συφιλιδικὰς ἀλλοιώσεις τοῦ δέρματος, δυναμένη ἐντελῶς νὰ ἰαθῇ ὅταν ὑποβληθῇ εἰς κατάλληλον θεραπείαν.

ΣΠΟΡΤ *(βλ. Ἀθλητισμός)*.

ΣΤΑΓΟΝΕΣ

Διάφορα φάρμακα δίδονται εἰς σταγόνας καὶ σύμφωνα πρὸς τὸν ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ προσδιορισθέντα ἀριθμὸν καθότι ὁ ἀριθμὸς τῶν σταγόνων ἀλλάζει μὲ τὸ βάρος τοῦ φαρμάκου. Οὕτω ἑνῶ 1 γρ. ὕδατ.

SISMANOGLIO MEGARO

ἰσοδυναμεῖ μὲ 20 σταγόνας, 43 σταγόνες λαουδάνου καὶ 93 αἰθέρος ἀντιπροσωπεύουν 1 γρ. Αἱ σταγόνες δίδονται ἢ ἐπί τεμαχίου σακχάρου ἢ ἐντὸς ὕδατος τὸ ὁποῖον ὅμως πρέπει ν' ἀνακινηθῇ.

Μετρῶνται δὲ ἢ διὰ τοῦ ***σταγονομέτρου***,ἀποτελουμένου ἐκ σωληναρίου ὑαλίνου λεπτοῦ εἰς τὸ ἕν ἄκρον καὶ μὲ κάλυμμα ἐκ καουτσοὺκ ἐπὶ τοῦ ἄλλου καὶ τὸ ὁποῖον πιέσωμεν διὰ νὰ εἰσροφηθῇ τὸ φάρμακον, ἢ δι' ἰδιαιτέρων φιαλιδίων τῶν ὁποίων τὸ ὑάλινον πῶμα εἶναι κατασκευασμένον ἐν εἴδει σταγονομέτρου. Ἐλλείψει καὶ τῶν δύο βρέχομεν τὸ χεῖλος τοῦ τὸ φάρμακον περιέχοντος φιαλιδίου μὲ τὸ ἐκ τοῦ φαρμάκου ὑγρόν πῶμα του καὶ προσεκτικὰ καὶ μὲ ὀλίγην ἄσκησιν δυνάμεθα ἀκριβῶς νά καταμετρήσωμεν τὰς σταγόνας.

ΣΤΑΦΙΔΕΣ

Θρεπτικὸς καρπός χρησιμοποιούμενος βρασμένος, ὡς μαλακτικὸν καὶ καταπραϋντικὸν κατὰ τῶν στηθικῶν νοσημάτων. (Βλ. *Τροφῶν Πίνακα*).

ΣΤΑΦΥΛΑΙ

Τὸ ὑγιεινότερον ὅλων τῶν ὀπωρικῶν Ἔχει δροσιστικήν, διουρητικήν, καθαρτικὴν καὶ τονωτικὴν ἐνέργειαν.

Ἐκτὸς τῶν εἰς τὸν περὶ τροφῶν πίνακα ἀναφερομένων συστατικῶν περιέχουν τρυγικὸν ὀξύ, ταννίνην, σίδηρον, φώσφορον, ἀσβέστιον.Ὡς ἐκ τῆς σπουδαιότητος τῶν σταφυλῶν διὰ τὸν ὀργανισμὸν γίνεται τελευταίως καὶ συστηματικὴ χορήγησις αὐτῶν πρὸς καταπολέμησιν τῶν δυσπεψιῶν, τῆς ἀρθρίτιδος, τῆς παχυσαρκίας καὶ τῆς νεφρίτιδος.

Ἡ ***σταφυλοθεραπεία*** ἄρχεται μὲ 2 χλγρ. τὴν ἡμέραν εἰς τρεῖς δόσεις τὴν πρωΐαν νηστικὶ κατὰ τὰς 11 καὶ κατὰ τὰς 5. Βαθμηδὸν αὐξάνεται ἡ ποσότης εἰς 3—4—6 χλγρ. τὴν ἡμέραν καὶ διαρκεῖ ἐπὶ 5 — 6 ἑβδομάδας ὅτε πάλιν βαθμηδὸν ἐλαττοῦται ἡ ποσότης.

ΣΤΑΦΥΛΗ *(Γαργαρεὼν,Κιονίς)*

Κινητὸν ἐξάρτημα τοῦ οὐρανίσκου, μήκους 1—2 ἑκμ. ἀποτελούμενον ἀπὸ μῦς καὶ χρησιμεῦον εἰς τὸν μερικὸν ἀποκλεισμὸν τοῦ ρινοφαρυγγικοῦ χώρου κατὰ τὴν κατάποσιν.Ἐπίσης συμμετέχει καὶ εἰς τὸν σχηματισμὸν τῆς φωνῆς.Ὡς γνωστὸν τὸ γαργάλεμμα τῆς σταφυλῆς εἶνε τὸ προχειρότερον ***ἐμετικὸν μέσον***.

Ἡ σταφυλὴ συχνὰ φλογίζεται εἰς νόσους τοῦ φάρυγγος καὶ δύναται νὰ αὐξήσῃ κατὰ μῆκος καὶ κατ' ὄγκον καὶ νὰ κρέμεται ἐπὶ τῆς γλώσσης. Τοιαύτη φλόγωσις ἐπιφέρει βῆχα καὶ δυσκολίαν κατὰ τὴν ἀναπνοήν.

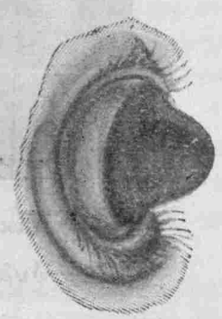
ΣΤΑΦΥΛΟΚΟΚΚΟΙ *(βλ. Βακτηρίδια)*

ΣΤΑΦΥΛΟΣΑΚΧΑΡΟΝ

Εἶδος σακχάρου εὑρισκόμενον εἰς τὰς σταφυλὰς καὶ ἄλλα γλυκὰ ὀπωρικά. Ἔντὸς τῶν πεπτικῶν ὀργάνων σχηματίζεται δι' ἐπιδράσεως σιέλου καὶ παγκρέατος ἐπὶ ἀμυλωδῶν οὐσιῶν. Ὅπως καὶ τὰ λοιπὰ εἴδη σακχάρου ἔχει τὸ σταφυλοσάκχαρον μεγάλην σημασίαν διὰ τὴν θρέψιν.

ΣΤΑΦΥΛΩΜΑ

Ὀφθαλμικὴ πάθησις βαθμιαίως ἐπερχομένη συνήθως εἰς τὴν νεανικὴν ἡλικίαν, συνεπείᾳ χρονίων φλογώσεων, χαρακτηρίζεται διὰ κυρτώσεως τοῦ σκληροῦ ἢ τοῦ κερατοειδοῦς* χιτῶνος τοῦ ὀφθαλμοῦ* διασταλέντων ὑπὸ τοῦ ὑδατοειδοῦς ὑγροῦ ***(πρόσθιον σταφύλωμα)***. Ἐνίοτε τὸ σταφύλωμα παρουσιάζεται εἰς τὴν ὀπισθίαν μοῖραν τοῦ ὀφθαλμοῦ καὶ ὀφείλεται εἰς μυωπίαν (***Ὀπίσθιον σταφύλωμα***) Θεραπεύεται δι' ἐγχειρήσεως.

Εἰκ. 643

Σταφύλωμα κερατοειδοῦς χιτῶνος.

ΣΤΕΑΡ *(βλ. Λίπη)*

ΣΤΕΑΤΟΓΟΝΟΙ ΑΔΕΝΕΣ *(βλ. Σμηγματογόνοι ἀδένες)*

ΣΤΕΑΤΩΜΑ

Ὄγκος καλοήθης ἀποτελούμενος ἀπὸ συσσώρευσιν ζωϊκοῦ λίπους.

ΣΤΕΓΗ *(βλ. Κατοικία)*

ΣΤΕΚΟΥΛΙ *(βλ. Σύμφυτον)*

ΣΤΕΝΟΚΑΡΔΙΑ *(βλ. Στηθάγχη)*

ΣΤΕΝΩΜΑΤΑ *(βλ. Οὐρήθρα)*

ΣΤΕΝΩΣΕΙΣ

Στενώσεις τῆς διαμέτρου σωληνοειδοῦς τινὸς ὀργάνου τοῦ σώματος εἰς ὡρισμένον ὡςἐπὶ τὸ πλεῖστον μέρος ὡς λ.χ. εἰς τὸνοἰσοφάγον, ἀπευθυσμένον, οὐρήθραν, τράχηλον τῆς μήτρας, καρδιακὰ στόμια κλπ. παρουσιάζονται ἢ ἐκ γενετῆς ἢ ἐπέρχονται συνεπείᾳ φλεγμονῶν, οὐλῶν, ὄγκων, ξένων σωμάτων.

Εἰς μέρη ὅπου ἐξωτερικὴ ἐπέμβασις εἶναι δυνατή, ἐπιτυγχάνεται ἡ θεραπεία δι' ἐγχειρήσεως ἢ διὰ διαστολῆς διὰ καθετήρων καὶ σωλήνων.

ΣΤΕΡΝΟΚΛΕΙΔΟΜΑΣΤΟΕΙΔΗΣ ΜΥΣ

Μῦς ἐκφυόμενος ἐκ τῆς μαστοειδοῦς ἀποφύσεως καὶ φερόμενος ἐκ τῶν πλαγίων τοῦ τραχήλου δι' ἑνὸς ἄκρου εἰς τό σνέρνον καὶ διὰ δευτέρου εἰς τὴν κλεῖδα. Ὁ μῦς οὗτος κλίνει τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ πλάγια καὶ ἀνυψοῖ τὸν θώρακα κατὰ τὴν εἰσπνοήν.

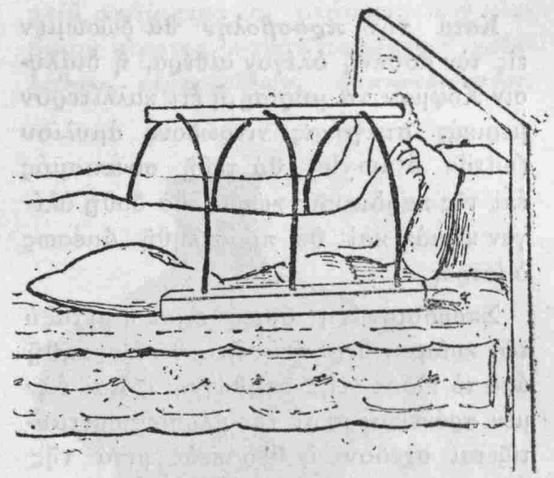
ΣΤΕΡΝΟΝ

Πλατὺ ὀστοῦν κείμενον εἰς τὸ μέσον τῆς προσθίας ἐπιφανείας τοῦ θώρακος ἀποτελούμενον ἀπὸ τρία μέρη τὸ ἄνω τὴν ***λαβὴν***, τὸ μεσαῖον, τὸ ***σῶμα*** καὶ τὸ κάτω τὴν ***ξιφοειδῆ ἀπόφυσιν***. Εἰς τὴν λαβὴν ἀρθροῦνται ἑκατέρωθεν αἱ κλεῖδες, εἰς δὲ τὰ πλάγια τοῦ σώματος οἱ χόνδροι τῶν ἑπτὰ πλευρῶν

ΣΤΕΡΟΓΑΝΙ *(βλ. Ἑλλέβορος ὁ λευκός)*.

ΣΤΕΦΑΝΗ

Ἁπλουστάτη συσκευὴ δυναμένη νὰ ἀντικατασταθῇ καὶ διὰ τσερκιοῦ (cerceau) παιδιοῦ κομμένου εἰς δύο, χρησιμεύουσα εἰς τὸ νὰ προφυλάττῃ τὸ σῶμα ἰδίως τὰ κάτω ἄκρα ἀπὸ τὸ βάρος τῶν σκεπασμάτων τῆς κλίνης.

Εἰκ. 644

Στεφάνη διὰ κλίνην

ΣΤΕΦΑΝΟΕΙΔΗ ΑΓΓΕΙΑ

Ἡ ἀρτηρία καὶ ἡ φλὲψ διὰ τῶν ὁποίων γίνεται ἡ κυκλοφορία εἰς τὸν καρδιακὸν μῦν. (βλ. *Στηθάγχη*).

ΣΤΗΘΑΓΧΗ (*Angine de Poitrine*).

Καρδιακὴ νόσος παρουσιαζομένη ὑπὸ δύο μορφὰς τὴν ἀληθῆ καὶ τὴν ψευδῆ.

Ἡ ***ἀληθής***, ἡ καὶ σπουδαιοτέρα, προέρχεται ἀπὸ ἀλλοίωσιν (ἀθήρωμα), τῶν στεφανοειδῶν ἀρτηριῶν.

Ἡ ***ψευδὴς*** ἡ καὶ συχνωτέρα εἶναι νευρικῆς φύσεως καὶ δύναται νὰ προέλθῃ ἀπὸ διαφόρους αἰτίας νευρασθένεια, νευραλγία, πάθησις τοῦ στομάχου, ἀρθριτισμός, διαβήτης,κατάχρησις καπνοῦ καφέ κλπ.).

Ἡ στηθάγχη ***ἐκδηλοῦται*** διὰ περιοδικῶν ἀτάκτων κρίσεων ἰσχυροτάτων πόνων εἰς τὴν καρδιακὴν χώραν, διακλαδουμένων κατὰ διαφόρους διευθύνσεις, τὸ συνηθέστερον πρὸς τὸν ἀριστερὸν ὦμον καὶ βραχίονα, δι' αἰσθήματος ἰσχυροῦ ἄγχους καὶ σφιξίματος εἰς τὸ στῆθος, δυσπνοίας καὶ ἄλλων λίαν

δυσαρέστων φαινομένων. Ἡ προσβολὴ ἐπερχομένη αἰφνιδίως διαρκεῖ μερικὰ δευτερόλεπτα ἕως μερικὰ λεπτὰ (ἀληθὴς στηθάγχη) ἢ καὶ ὥραν (ψευδὴς) καὶ παύει πάλιν διὰ μιᾶς.

Κατὰ τὴν ***προσβολὴν*** θὰ δώσωμεν εἰς τὸν ἀσθενῆ ὀλίγον αἰθέρα, ἢ διάλυσιν Χόφμαν νὰ μυρίσῃ,ἢ ἔτι καλλίτερον μερικὰς σταγόνας νιτρώδους ἀμυλίου (nitrite d'amyle) θὰ τεθῇ σιναπισμὸς ἐπὶ τῆς καρδιακῆς χώρας, θὰ δοθῇ ὀλίγον κονιὰκ καὶ θὰ προσκληθῇ ἀμέσως ὁ ἰατρός.

Σπουδαιοτάτη ὅμως εἶναι ἡ μεταξὺ τῶν κρίσεων θεραπεία ἥτις θὰ ἐξαρτηθῇ ἀπὸ τὸ εἶδος τῆς στηθάγχης. Καὶ ἐὰν μὲν πρόκειται περὶ τῆς ἀληθοῦς,συνταυτίζεται σχεδὸν ἡ θεραπεία μετὰ τῆς ἀρτηριοσκληρώσεως* ἐὰν δὲ περὶ τῆς ψευδοῦς θὰ καταπολεμηθῇ ἡ τὰς προσβολὰς προκαλοῦσα αἰτία.

ΣΤΗΘΟΔΕΣΜΟΣ (*Κορσές*).

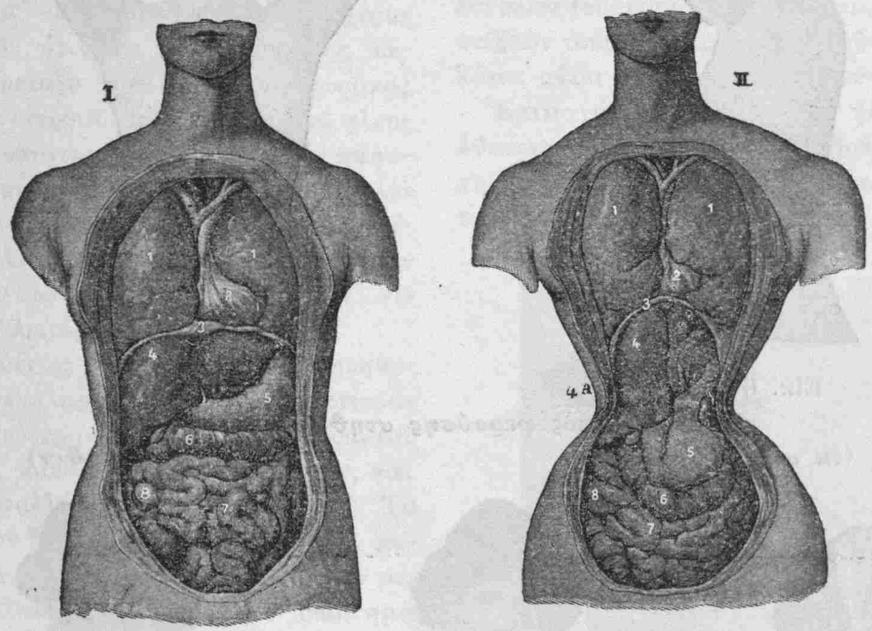
Ἡ χρῆσις τοῦ στηθοδέσμου ἀποβλέπει κυρίως δύο σκοπούς. Πρῶτον αἰσθητικὸν διὰ τοῦ ὁποίου ἐπιδιώκεται ἡ καταφανεστέρα ἀνάδειξις τῶν γραμμῶν τοῦ γυναικείου σώματος καὶ συνεπῶς ἢ ἔτι περισσότερον προέκτασις τῶν φυσιολογικῶν ἰδιοτήτων αὐτοῦ δηλ. τοῦ στήθους καὶ τῶν γόμφων, ἢ τουναντίον ὁ περιορισμὸς τῶν φύσει ηὐξημένων στήθους,γόμφων καὶ κοιλίας.Κατὰ τοῦ αἰσθητικοῦ τούτου σκοποῦ τοῦ στηθοδέσμου δὲν ὑπάρχει ἀντίρρησις ἐνόσω δὲν ἐξασκεῖται πίεσις ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν ὀργάνων, καὶ ἐνόσω ἀντὶ αἰσθητικοῦ δὲν ἐπιτυγχάνεται γελοιογραφικὸς τοιοῦτος διὰ παραμορφώσεως τοῦ σώματος. Ὁ δεύτερος σκοπὸς τοῦ στηθοδέσμου εἶναι ὑγιεινός, χρησιμεύων εἰς τὴν ὑποστήριξιν μεγάλων μαστῶν, μεγάλης κοιλίας ἢ καὶ τῆς ὁποίας μετὰ τοκετοὺς ἢ αἰφνιδίαν ἀπίσχνασιν ἔχουν ἀδυνατήσῃ τὰ τοιχώματα. Βεβαίως καὶ ἐναντίον τοῦ σκοποῦ τούτου δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἀντίρρησις ἐὰν ἐκτελεῖται πραγματικῶς ὑγιεινῶς. Τὸν ἐνίοτε ὡς τρίτον σκοπὸν διδόμενον δηλ. τὸ ὅτι ὁ στηθόδεσμος φέρεται διὰ νὰ χρησιμεύει εἰς τὸ νὰ δένονται καὶ προσαρμόζωνται τὰ ἐνδύματα, δὲν τὸν ἀναφέρωμεν διότι δὲν τὸν θεωρῶμεν εἰλικρινῆ. Ἐπίσης καὶ τὸ ὅτι δίδει στήριγμα εἰς τὸ σῶμα δὲν εἶναι λογικὴ αἰτία διότι προέρχεται ἀκριβῶς ἐκ τῆς συνηθείας τοῦ φορεῖν τὸν στηθόδεσμον.

Ἡ σειρὰ τῶν ***μεγάλων κινδύνων*** τοὺς ὁποίους συνεπιφέρει ἡ μὴ ὀρθὴ χρῆσις τοῦ στηθοδέσμου ὀφείλεται εἰς τὴν πίεσιν τὴν ὁποίαν ἐξασκεῖ οὗτος ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν ὀργάνων τοῦ σώματος. Εἶνε δὲ ἡ ***πίεσις*** αὕτη ὡς ἀπέδειξαν αἱ μελεται τοῦ Thiersch μεγίστη. Οὕτω κατὰ μὲν τὴν ἐλαφρὰν ἀναπνοὴν, ἐπὶ τῆς μέσης ἡ πίεσις εἶναι 1,45 χλγρ. ἐπὶ τοῦ κάτω μέρους τοῦ θώρακος 1,50 χλγρ. καὶ ἐπὶ τοῦ ἄνω 1,60 χλγρ. Κατὰ τὴν βαθεῖαν ἀναπνοὴν, ἡ πίεσις ἐπὶ τῆς μέσης εἶναι 2,10 χλγρ.ἐπὶ τοῦ κάτω μέρους τοῦ θώρακος 3,10 χλγρ. καὶ ἐπὶ τοῦ ἄνω 4,10 χλγρ. Λαμβανομένης δὲ ὑπ' ὄψει τῆς πιέσεως τῶν ἐνδυμάτων ἥτις εἶναι σχεδὸν $^1/_2$ χλγρ. ἔχομεν ὡς ὁλικὴν πίεσιν ἐξασκουμένην ἐπὶ τοῦ σώματος κατὰ τὴν ἐλαφρὰν ἀναπνοὴν μέσον βάρος 2 χλγρ. ἐκ τῶν ὁποίων τὰ εἰς τὸν στηθόδεσμον ὀφειλόμενα $1^1/_2$ χλγρ. δυνάμενα νὰ τὰ ἀποφύγωμεν.

Διὰ τοῦ στηθοδέσμου πιέζεται ὁ θώραξ, ἰδίως τῶν μὴ ἀκόμη τελείως ἀναπτυχθέντων κορασίων, καὶ γίνεται στενώτερος εἰς τὸ περισσότερον πιεζόμενον δεξιὸν ἢ ἀριστερὸν μέρος. Αἱ πλευραὶ λαμβάνουν σφαλερὰν διεύθυνσιν, τὰ μέρη τῶν προσφύσεων τῶν μυῶν μετατίθενται καὶ τὸ σῶμα μετατοπίζεται κατὰ τὴν μίαν πλευράν. Οἱ σπόνδυλοι χαμηλώνουν ἀπὸ ἕν μέρος καὶ ἐπέρχεται παραμόρφωσις τῆς σπονδυλικῆς στήλης (***Σκολίωσις***). Ἕνεκα τῆς στενώσεως τοῦ ἑνὸς ἡμίσεως τοῦ θώρακος ἐλαττώνεται καὶ ἡ ἀναπνευστικὴ ἱκανότης αὐτοῦ. Ἀλλὰ καὶ ἄνευ ἀλλοιώσεως τῆς σπονδυλικῆς στήλης, ἐμποδίζει ὁ στηθόδεσμος, τὰς ἀναπνευστικὰς κινήσεις, καὶ μάλιστα τόσον τὰς διά τὸς τῶν πλευρῶν ὅσον καὶ τὰς διὰ τοῦ διαφράγματος ἐκτελουμένας. Συνέπειαι τοιαύτης διαρκοῦς διαταραχῆς τῆς ἀναπνευστικῆς λειτουργίας εἶναι ***ἀναιμία***, ***χλώρωσις***, καὶ ***φθῖσις***. Ἐπίσης ἐπειδὴ ταυτοχρόνως ἐμποδίζεται ἡ ἐπιστροφὴ τοῦ αἵματος ἐκ τῆς κεφαλῆς πρὸς τὸν θώρακα προκαλοῦνται ***κεφαλόπονοι***, ***χρόνιοι κατάρροι ἀμυγδαλῶν*** καὶ ***ρινός***, ***μυωπία*** κλπ.

Περισσότερον ἐκτεθειμένα εἰς βλάβας εἶναι τὰ ὄργανα τῆς κοιλίας καθότιταῦτα προφυλάττωνται σχεδὸν μόνονὑπὸ μαλακῶν τοιχωμάτων Διὰ τῆς πιέσεως λοιπὸν τοῦ στηθοδέσμου, τὰ διάφορα ὄργανα τῆς κοιλίας ἀλληλοπιέζονται καὶ πότε τὸ ἕνα, πότε τὸ ἄλλο βγαίνει ἀπὸ τὴν θέσιν του. Οἱ σύνδεσμοι διὰ τῶν ὁποίων κρέμανται, τεντώνουν καὶ ἐπέρχονται ***πτώσεις*** τῶν διαφόρων ὀργάνων, συνέπεια τῶν ὁποίων εἶναι ***διαταραχαὶ τῆς πέψεως***, ***πόνοι***, ***καρδιακοὶ παλμοί***, ***δύσπνοια*** καὶ διάφορα ***νευρασθενικὰ φαινόμενα***. Ὅλως ἰδιαιτέραν ἐπίδρασιν ἔχει τὸ σφίξιμον τοῦ στηθοδέσμου ἐπὶ τοῦ ἥπατος τὸ ὁποῖον ὄχι μόνον παραμορφώνει ἀλλὰ ἐμποδίζει καὶ τὴν τόσην σπουδαῖαν λειτουργίαν του. Καὶ ἐπειδὴ ἡ κυκλοφορία τοῦ αἵματος σχετίζεται μὲ ταύτην, βλέπομεν τὴν συνεπείᾳ σφιξίματος καὶ στάσεως τοῦ φλεβικοῦ αἵματος συχνὴν παρουσίαν ***χολολίθων***, ***αἱμορροΐδων***, ***δυσκοιλιότητος***, ***πρηξίματος τοῦ ἥπατος***, ***καταρρου τῆς μήτρας***, ***φλγώσεως τῶν ὠοθηκῶν***.

Εἰκ. 645 Εἰκ. 646

Ἐπίδρασις στηθοδέσμου ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν ὀργάνων.

I. Φυσιολογικὸν σῶμα ***II. Σφιγμένον σώμα***

1. Πνεύμονες. 2. Καρδία. 3. Διάφραγμα. 4. Ἧπαρ. 4α. Αὖλαξ ἐπὶ τῶν ὀργάνων συνεπείᾳ τοῦ σφιξίματος. 5. Στόμαχος, 6. Ἐγκάρσιον ἔντερον. 7. Λεπτὸν ἔντερον. 8. Τυφλοῦν ἔντερον καὶ ἀνιόν.

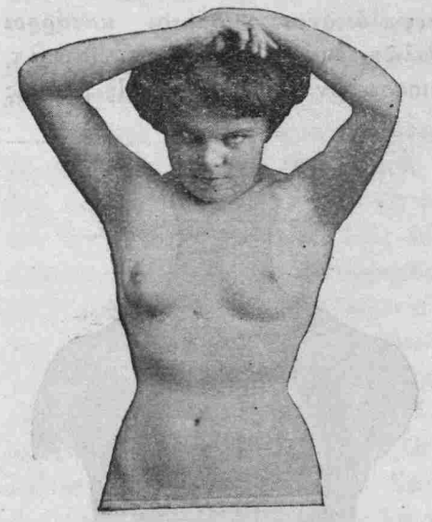
Ἕνεκα τῶν ἐξωτερικῶν παραμορφώσεων ἐκτὸς τῶντῆς σπονδυλικῆς στήλης περὶ τῶν ὁποίων ἀναφέραμεν, προκαλεῖ ὁ σφικτὸς στηθόδεσμος ***ἀτροφίαν τῶν μαστῶν*** καὶ ἰδίως τῆς θηλῆς, ***κρέμασμα*** τῆς ***ὅλης κοιλίας*** διότι ἡ λειτουργία τῶν μυῶν αὐτῆς ἐμποδίζεται διὰ τοῦ σφιξίματος καὶ χάνουν τὴν ἱκανότητα νὰ κρατοῦν τὰ σπλάχνα, τὰ ὁποῖα ὡς ἀναφέραμεν, ἐξέρχονται τῆς θέσεως των καὶ πηγαίνουν πρὸς τὰ κάτω, εἴδη ***κάλων*** ὅπως καὶ τῶν ποδιῶν ἐπὶ τῆς ράχεως

ἢ ἄλλου ἰσχυρῶς πιεζομένου μέρους, τέλος ***ἀτροφίαντῶν μυῶν τῆς μέσης*** καὶ τῆς ***ράχεως*** καὶ ἕνεκα τῆς ἀτροφίας καὶ συνεπῶς τῆς μὴ λειτουργίας τῶν μυῶν τούτων δὲν δύνανται μερικαὶ γυναῖκες νὰ μένουν πλέον χωρὶς στηθόδεσμον διότι τὸν ἔχουν ὡς στήριγμα.

Πρὸς ***ἀποφυγὴν*** τῶν ὀλεθρίων ἀποτελεσμάτων ***πρέπει*** ὁ στηθόδεσμος νὰ εἶναι κατασκευασμένος ἀπὸ ὕφασμα ἐπιτρέπον εὐκόλως τὸ τέντωμα, αἱ φαλαινίδες (μπαλένες) νὰ εὑρίσκονται εἰς ἀρκετὴν ἀπόστασιν ἡ μία τῆς ἄλλης διὰ νὰ ἐπιτρέπουν τὴν ἐπέκτασιν τοῦ στήθους κατὰ τὴν ἀναπνοὴν καὶ τῆς κοιλίας κατὰ τὴν πέψιν. Πρέπει νὰ στηρίζεται μόνον ἐπὶ τῶν γόφων κσὶ τῆς κάτω κοιλίας. Θὰ ὑποστηρίζει κάτωθεν

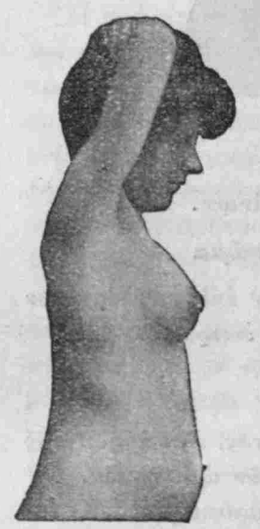

Εἰκ. 647

Εἰκ. 648

Σῶμα γυναικὸς φερούσης στηθόδεσμον
(ἐκ τῶν πλαγίων) ***(ἐκ τῶν ἔμπροσθεν)***

Εἰκ. 649

Εἰκ. 650

Εἰκ. 651

Σῶμα γυναικὸς μὴ φερούσης στηθόδεσμον.
(ἐκ τῶν πλαγίων) ***(ἐκ τῶν ἔμπροσθεν)*** ***Πίεσις τῆς κοιλίας πρὸς τὰ κατω διὰ τοῦ στηθοδέσμου***

μόνον τοὺς μαστοὺς χωρὶς νὰ πιέζῃ οὔτε αὐτοὺς οὔτε τὸν θώρακα. Ἐπίσης ἀρκετὰ εὐρύχωρος χῶρος πρέπει νὰ μένῃ εἰς τὴν μέσην.

Ἡ πρόφασις ὅτι ὁ στηθόδεσμος δὲν σφίγγει ὅταν χωροῦν ἡ μία ἢ αἱ δύο χεῖρες μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ δέρματος δὲν δύναται νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψει διότι ἤδη ἡ περιφέρεια τοῦ θώρακος κυμαίνεται μεταξύ εἰσπνοῆς καὶ ἐκπνοῆς κατὰ ἑκμ. τινὰ καὶ ὅταν χώσωμεν τὰ χέρια κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς βαθυτάτης ἐκπνοῆς, μεταξὺ τοῦ ἐλαστικοῦ θώρακος καὶ τοῦ στερεοῦ στηθοδέσμου, αἱ πλευραὶ θὰ ὑποχωρήσουν καὶ εἰς τὴν παροδικὴν ταύτην πίεσιν. Ἐπίσης ἡ κοιλία δὲν ἔχει πάντοτε ὡρισμένην περιφέρειαν. Ἀναλόγως τῆς λειτουργίας τῶν ἐντέρων καὶ τῆς ποσότητος ἀερίων εἶναι μεγαλειτέρα ἢ μικροτέρα.

Οἱ ρηθέντες ὅροι ἑνὸς ἀκινδύνουστηθοδέσμου ἐκπληροῦνται ὅμως ἁπλούστερον καὶτελειώτερον δι'ἀντικαταστάσεωςαὐτοῦ δι' ἑνὸς καταλλήλου soutien gorge, καὶ μιᾶς καταλλήλου κοιλιακῆς ζώνης. Τὸ τοιοῦτον ἤρχισε ἤδη παρὰ πολλῶν κυριῶν νὰ ἐφαρμόζηται καὶ ὑπάρχουν μεγάλαι ἐλπίδες ὅτι εἰς μικρὸν διάστημα θὰ παύσῃ νὰ γίνεται χρῆσις τοῦ ὀλεθρίου στηθοδέσμου.

ΣΤΗΘΟΣ

Τὸ πρόσθιον μέρος τοῦ θώρακος* διαιρούμενον εἰς τέσσαρας χώρας τὴν μέσην ἢ στερνιαίαν, τὴν ὑποκλείδιον, τὴν μαστικὴν ἢ μαζικὴν καὶ τὴν ὑπομαστικήν.

ΣΤΗΘΟΣΚΟΠΙΟΝ (*βλ. Ἀκρόασις*).

ΣΤΙΜΜΙ (*βλ. Ψιμμύθια, Ἀντιμόνιον*)

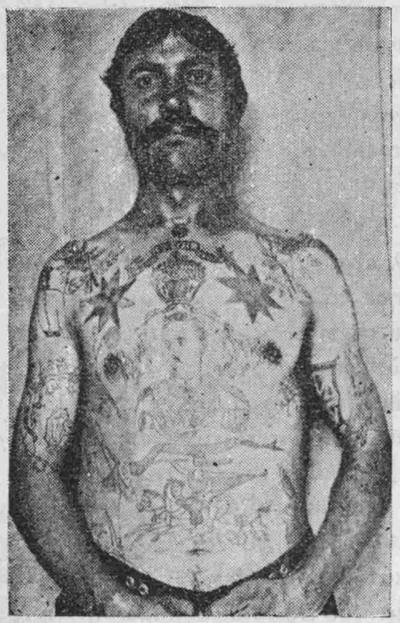
ΣΤΙΞΙΣ (*Tatouage*)

Τὸ διὰ διακόσμησιν τοῦ δέρματος ὑπό τινων γινόμενον ἀνόητον καὶ ἐπικίνδυνον τοῦτο ἔθιμον παρελήφθη ἀπὸ τοὺς γυμνῶς περιπατοῦντας κατοίκους μερῶν τινῶν τῆς ὑφηλίου, ὅπου γίνεται καὶ πρὸς διάκρισιν φυλῶν καὶ γενῶν.

Φαίνεται δὲ ὅτι εἰς τὴν νῆσον Nukuro τῶν Καρολίνων,τὰ παιδιά τῶν μὴ ἐστιγμένων γυναικῶν ἀμέσως φονεύονται.

Ἡ στίξις ***γίνεται*** μὲ βελόνας ἐμπεποτισμένας διὰ μὲν τὸ μαῦρον χρῶμα εἰς σκόνην καρβούνων, εἰς πυρίτιδα ἢ εἰς κινεζικὴν μελάνην διὰ κόκκινον εἰς κινάβαρι ἢ εἰς ἰνδικὸν ἢ καὶἄλλα χρώματα, διὰ τῶν ὁποίων κεντᾶται τὸ δέρμα καὶ τὸ χρῶμα μένει εἰς τὸ χόριον τοῦ δέρματος. Οἱ κίνδυνοι τῆς στίξεως προέρχονται ἐκ διαπυήσεων καὶ ἄλλων μολύνσεων (σύφιλις). Ἡ ἐξάλειψις τῶν στίξεων τούτων εἶναι δύσκολος ὅταν μάλιστα αὗται εἶναι πολὺ ἐκτεταμέναι.

Ἐπιτυγχάνεται δὲ αὕτη δι' ***ἠλεκτρολύσεως***, διὰ τοῦ ***θερμοκαυτῆρος*** ἢ διὰ τῆς ***μεθόδου τοῦ*** Variot ἢ καὶ ***τοῦ*** Brunet. Διὰ τῆς πρώτης χύνωμεν ἐπὶ τοῦ

Εἰκ. 652

Ἄτομον μὲ ἐστιγμένον σῶμα

χρωματισμένου μέρους συμπεπυκνωμένην διάλυσιν τανίνης καὶ τὴν ὁποίαν κεντῶμεν διὰ βελόνης ἀκριβῶς ὡς ἐὰν ἐπρόκειτο τὰ γίνῃ ἡ στίξις. Ὕστερον διερχόμεθα ἐπὶ τῆς ὅλης ἐπιφανείας μὲ κονδύλιον νιτρικοῦἀργύρουὅτε σχηματίζεται ἐσχάρα ἥτις πίπτει καὶ ἀφίνει οὐλήν. Ἡ μέθοδος τοῦ Brunet συνίσταται 1ον εἰς πλύσιμον τοῦ ἐστιγμένου μέρους μὲ αἰθέρα, σάπωνα καὶ ἄχνην ὑδραγύ-

SISMANOGLIO MEGARO

ρου (sublimé $^1/_{1000}$), 2ον ἀναισθήτησιν τοῦ μέρους μὲ ἐνέσεις κοκαΐνης, 3ον περιτύλιξιν τῆς ἐπιφανείας μὲ διάχυλον ἔμπλαστρον καὶ ἐπίθεσιν ἐπὶ 10—15 λεπτὰ βάμβακος ἐμπεποτισμένου μὲ ἀμμωνίαν, 4ον ἀφαίρεσιν μὲ λαβίδα τῆς ἐπιδερμίδος, 5ον ἐντριβήν τῆς εἰκόνος μὲ κονδύλιον νιτρικοῦ ἀργύρου, 6ον ἐπίθεμα μὲ ἁλατοῦχον ὕδωρ. Μετὰ μερικὰς ἡμέρας πίπτει ἡ ἐσχάρα, ἡ δὲ πληγὴ περιθάλπεται ὡς συνήθως.

Ἡ στίξις χρησιμοποιεῖται καὶ διὰ ***θεραπευτικοὺς σκοπούς***. Ἐννοοῦμεν ὄχι τὴν ὑπὸ ἀγυρτῶν ὡς λ. χ. ἐν Ἀλγερίᾳ ὑπὸ τῶν «Tabib» οἵτινες εἶναι ταυτοχρόνως ἰατροί, κουρεῖς, μάγοι κλπ. χρησιμοποιουμένην θεραπευτικὴν στίξιν διὰ πλείστας ὅσας ἀσθενείας, ἀλλὰ τὴν καθαρῶς ἐπιστημονικήν. Οὕτω οἱ ὀφθαλμολόγοι χρησιμοποιοῦν τὴν στίξιν διὰ νὰ ἐξαλείψουν μερικὰς κηλῖδας τοῦ κερατοειδοῦς καὶ νὰ δώσουν εἰς τοὺς δύο ὀφθαλμοὺς μερικῶν ἀρρώστων τὸν ἴδιον χρωματισμόν.

Τελευταίως ὁ ἰατρὸς Dufourmentel ἐπηύξησε τὸ πεδίον ἐφαρμογῆς τῆς μεθόδου ταύτης, προσαρμόζων αὐτὴν εἰς τὴν αἰσθητικὴν χειρουργικήν, καὶ ἐξαλείφων διὰ τῆς στίξεως τὰς ***οὐλάς*** τοῦ προσώπου καὶ ἀκόμη ὅλας τὰς ***χρωματιστὰς κηλίδας*** οἱασδήποτε φύσεως.

Ἡ μέθοδος τοῦ Dufourmentel συνίσταται κυρίως εἰς τὸ νὰ ἐπαναφέρῃ ἐξ ἰδίου τὸ φυσικὸν χρῶμα, χρωματισμένην τινὰ κηλῖδα τοῦ προσώπου, δηλαδὴ εἰς τὸ νὰ δώσῃ διὰ στίξεως χρῶμα ἀνοικτὸν ἐκεῖ ὅπου εἶναι φαιὸν καὶ τὸ ἀντίθετον. Ἐπιτρέπει δὲ ταυτοχρόνως ἡ μεθοδος αὕτη νὰ γίνωνται ἀόρατοι ἢ τοὐλάχιστον σχεδὸν τοιαῦται μερικαὶ παραμορφωτικαὶ οὐλαὶ τοῦ προσώπου. Ἡ μέθοδος εἶναι σχεδὸν ἀνώδυνος, ἀκίνδυνος διότι λαμβάνονται ὅλα τὰ ἀντισηπτικὰ μέτρα, καὶ ὑπόσχεται νὰ τελειοποιηθῇ καὶ ἐπεκταθῇ.

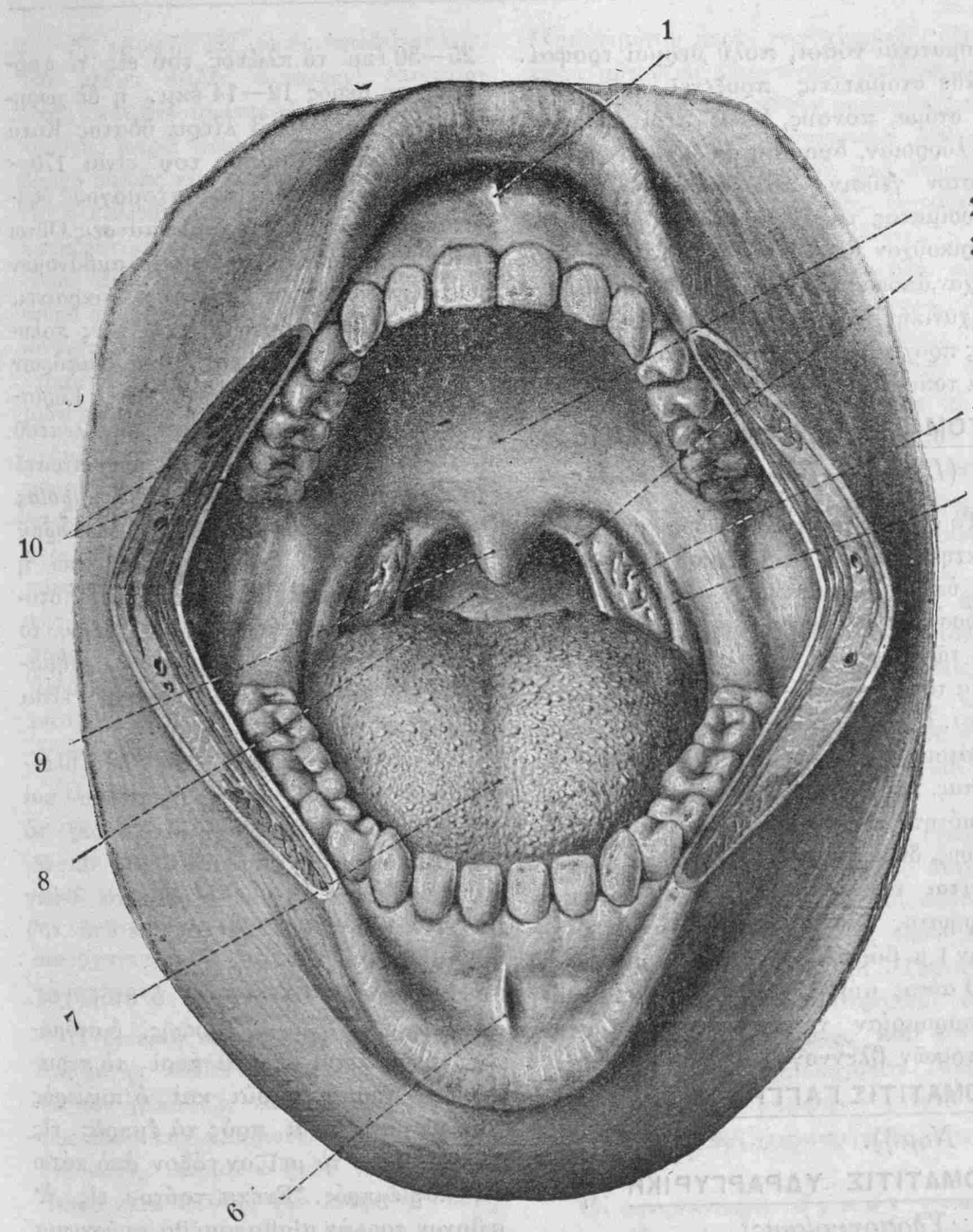
ΣΤΟΜΑ

Τὸ στόμα χρησιμεύει διὰ τὴν πρόσληψιν καὶ μερικὴν ἐπεξεργασίαν τῶν τροφῶν, διὰ τὴν δίοδον εἰς ὡρισμένας περιστάσεις τοῦ ἀέρος καὶ διὰ τὴν προφοράν. Ἡ κοιλότης τοῦ στόματος χωρίζεται διὰ τῆς ὑπερώας ἢ οὐρανίσκου ἀπὸ τὴν κοιλότητα τῆς ρινὸς συγκοινωνεῖ δὲ ὄπισθεν διὰ τοῦ ἰσθμοῦ μετὰ τοῦ φάρυγγος. Τὸ κάτω μέρος τοῦ στόματος ἀποτελεῖ ἡ γλῶσσα, τὰ πλάγια τοιχώματα ἀποτελοῦσιν εἰς μὲν τὸ κλειστὸν στόμα αἱ σιαγόνες μετὰ τῶν ὀδόντων, εἰς δὲ τὸ ἀνοικτὸν αἱ παρειαί. Ἐπίσης τὸ πρόσθιον τοίχωμα τοῦ κλειστοῦ στόματος ἀποτελοῦσιν αἱ σιαγόνες μετὰ τῶν ὀδόντων τοῦ δὲ ἀνοικτοῦ τὰ τὰ χείλη. Τὸ στόμα εἶναι σπουδαιότατον ὄργανον, καθότι δι' αὐτοῦ συγκοινωνοῦν τὸ πεπτικὸν καὶ τὸ ἀναπνευστικὸν σύστημα μὲ τὸν ἔξω κόσμον. Ἀκριβῶς δὲ ἕνεκα τῆς συγκοινωνίας ταύτης περιέχει τὸ στόμα πάντοτε πληθώραν μικροβίων τὰ ὁποῖα εἰσέρχονται διὰ τοῦ ἀναπνεομένου ἀέρος. Ἐπειδὴ δὲ πολλὰ τούτων εἶνε παθογόνα, προκαλοῦν, τοὐτέστιν νόσους, (στρεπτόκοκκοι, πνευμόκκοκοι, κλπ.) ἀπαιτεῖται ἡ καταπολέμησις αὐτῶν, ἥτις καὶ γίνεται δι' αὐστηρᾶς καθαριότητος.

Ἤδη ἀπὸ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς ζωῆς του ἔχει ἀνάγκην τὸ βρέφος ***περιθάλψεως*** τοῦ στόματός του. Καὶ ἐνόσῳ δὲν ἔχει δόντια ἢ καὶ ὀλίγα τοιαῦτα, θὰ καθαρίζωμεν τὸ στόμα τοῦ παιδιοῦ ὕστερον ἀπὸ κάθε τροφήν, μὲ τὸν δάκτυλον τυλιγμένον μὲ πανὶ βρεγμένον εἰς καθαρὸν νερό. Ἐὰν δὲν γίνῃ ἡ καθαριότης αὕτη ἀποσυντίθενται μερίδια γάλακτος εἰς τὸ στόμα καὶ προκαλοῦν στοματίτιδα ἀφθώδη ἢ καὶ διαταραχὰς τῆς πέψεως. Βεβαίως, καὶ διὰ τὸ συμφέρον τῆς μητρός, καλλίτερον εἶναι νὰ καθαρίζηται τὸ στόμα καὶ πρὶν θηλάσῃ, πρὸς ἀποφυγὴν φλεγμονῶν τῆς θηλῆς τοῦ μαστοῦ. Μετὰ τὸ δεύτερον ἔτος δύναται τὸ παιδὶ νὰ μάθῃ μόνον του νὰ ξεπλύνῃ τὸ στόμα του τακτικά, καὶ βαθμηδὸν νὰ μάθῃ καὶ τὴν χρῆσιν τῆς βούρτσας καὶ νὰ καθαρίζῃ τοὺς ὀδόντας* του.

Μεγαλειτέραν σπουδαιότητα ἀπὸ τὴν τῶν ὑγιῶν, ἔχει ἡ καθαριότης τοῦ στόματος τῶν ἀσθενῶν. Εἰς αὐτούς, ἐὰν δὲν δύνανται μόνοι των νὰ καθαρίσωσιν τὸ στόμα των, θὰ γίνεται ὑπὸ τῆς νοσοκόμου μὲ βρεγμένον πανὶ ὅπως εἰς τὰ μωρά.

Εἰκ. 653
Στόμα

1. Ταινία τοῦ ἄνω χείλους. 2 Οὐρανίσκος. 3. Ὀπίσθιον τόξον. 4. Ἀμυγδαλή. 5. Πρόσθιον τόξον. 6. Ταινία τοῦ κάτω χείλους. 7. Γλῶσσα. 8. Ὀπισθία πλευρὰ φάρυγγος. 9. Σταφυλή. 10 Τοίχωμα παρειᾶς
(Πρὸς καλλιτέραν ἐπισκόπησιν ἀφαιρέθησαν αἱ γωνίαι τὸ στόματος)

ΣΤΟΜΑΚΑΚΗ *(βλ. Σκορβοῦτον, Νομή)*

ΣΤΟΜΑΤΙΤΙΣ (*Ἁπλῆ ἢ ἐρυθηματώδης*)

Στοματῖτις λέγεται κάθε φλεγμονὴ τοῦ βλεννογόνου τοῦ στόματος. Τὰ αἴτια στοματίτιδος δύνανται νὰ εἶναι ὀδοντοφυΐα, ὀδόντες μὲ αἰχμηρὰς γωνίας, μο-

λυσματικαὶ νόσοι, πολὺ θερμαὶ τροφαί. Κάθε στοματῖτις προξενεῖ καῦσιν εἰς τὸ στόμα, πόνους, ἰδίως περὶ τὰ οὖλα, σιελόρροιαν, δυσώδη ἀπόπνοιαν, δυσάρεστον γεῦσιν καὶ ***θεραπεύεται*** διὰ πλυσίματος τακτικοῦ τοῦ στόματος μὲ βορικοῦχον ἢ ὀξυγονοῦχον ὕδωρ μὲ μολόχαν, ἀποφυγὴν καπνίσματος καὶ πάσης μηχανικῆς ἢ χημικῆς ἐρεθιστικῆς αἰτίας Εἰς προχωρημένας στοματίτιδας γίνονται τοπικαὶ θεραπείαι

ΣΤΟΜΑΤΙΤΙΣ ΑΦΘΩΔΗΣ (*Muguet*) (*ΠΙΝ. 1. Εἰκ. 3*)

Τὸ εἶδος τῆς στοματίτιδος ταύτης χαρακτηριζόμενον διὰ λευκοῦ ἐπιχρήσματος ὑπὸ μορφὴν μικρῶν πλακῶν ἐπὶ τῆς γλώσσης, τοῦ οὐρανίσκου τοῦ φάρυγγος, καὶ τῶν παρειῶν, ὀφείλεται εἰς ἕνα μύκητα τὸ ***λευκωπὸν ᾠΐδιον*** (oïdium albicans). Παρουσιάζεται εἰς βρέφη, εἰς ἀδυνάτους, εἰς βαρέως ἀσθενεῖς, εἰβ γέροντας, καὶ ἔχει ὡς αἰτίαν ἐλλιπῆ καθαριότητα. Ἡ στοματῖτις αὕτη φέρει πόνους, δυσφαγίαν, ἐμετόν, βῆχα. ***Θεράπεύεται*** εὐκόλως δι' ἐπαλείψεως καὶ τριψίματος τῶν λευκῶν πλακῶν μὲ διάλυσιν 1 μ. βόρακος καὶ 30 μ. γλυκερίνης.

Ὁ αὐτὸς μύκης δύναται νὰ προκαλέσῃ παρομοίαν νόσον καὶ ἐπὶ ἄλλων ἐσωτερικῶν βλεννογόνων τοῦ σώματος.

ΣΤΟΜΑΤΙΤΙΣ ΓΑΓΓΡΑΙΝΩΔΗΣ (*βλ. Νομή*).

ΣΤΟΜΑΤΙΤΙΣ ΥΔΡΑΡΓΥΡΙΚΗ (*βλ. Ὑδραργυρίασις*).

ΣΤΟΜΑΧΟΣ (*ΠΙΝ. 3*)

Ὁ στόμαχος ἔχει σχῆμα σάκκου καθέτου, στενοῦ πρὸς τὰ κάτω φαρδυτέρου πρὸς τὰ ἄνω, καὶ εὑρίσκεται ἐντὸς τῆς κοιλιακῆς κοιλότητος, κάτωθεν τοῦ διαφράγματος, ἀριστερὰ τῆς σπονδυλικῆς στήλης, ἔμπροσθεν τοῦ παγκρέατος καὶ καὶ ἐν μέρει ὄπισθεν τοῦ ἥπατος. Καταλαμβάνει ἄρα τμῆμα τοῦ ἐπιγαστρίου καὶ τοῦ ἀριστεροῦ ὑποχονδρίου. Τὸ ἄνω ἄκρον του εὑρίσκεται περὶ τὴν ἑβδόμην πλευράν, τὸ δὲ κάτω περὶ τὸν ὀμφαλόν. Εἰς τὸν ὑγιᾶ ἐνήλικα τὸ μῆκος του εἶνε 25—30 ἑκμ. τὸ πλάτος του εἰς τὸ φαρδύτερον μέρος 12—14 ἑκμ. ἡ δὲ χωρητικότης του 2,5—3 λίτρα ὕδατος. Κατὰ μέσον ὅρον τὸ βάρος του εἶναι 170—230 γρ. Τὸ μέγεθος τοῦ στομάχου ὑφίσταται ὅμως μεγάλας διακυμάνσεις. Οὕτω ὅταν ἐκ συνηθείας δὲν προσλαμβάνομεν μεγάλην ποσότητα τροφῶν μικραίνει, ἀπ' ἐναντίας δὲ δύναται εἰς τοὺς πολυφάγους, τοὺς πότας καὶ ἕνεκα διαφόρων νόσων κατὰ πολὺ νὰ μεγαλώσῃ. Εὑρισκόμενος μεταξὺ οἰσοφάγου καὶ λεπτοῦ ἐντέρου (δωδεκαδάκτυλον) συγκοινωνεῖ μετ' αὐτῶν διὰ στομίων, τῆς ***καρδίας*** πρὸς τὸν οἰσοφάγον καὶ τοῦ ***πυλωροῦ*** πρὸς τὸ δωδεκαδάκτυλον. Τὸ ἄνω ἢ μᾶλλον τὸ ἐσωτερικὸν χεῖλος τοῦ στομάχου καλεῖται τὸ ***ἔλασσον τόξον***, τὸ δὲ κάτω τὸ καὶ μεγαλείτερον τὸ σχηματίζον τὸν πυθμένα τοῦ στομάχου εἶναι τὸ ***μεῖζον τόξον***.

Ὁ στόμαχος ἀποτελεῖται ἀπὸ βλεννογόνον ἔχοντος ὑφὴν βελούδου καὶ περιέχοντος ἀδένας σχηματίζοντας τὸ γαστρικὸν ὑγρόν, καὶ ἀπὸ μῦν ἀποτελούμενον ἀπὸ τρία στρώματα λείων μυϊκῶν ἰνῶν. Καλύπτεται δὲ ὑπὸ τοῦ περιτοναίου.

Εἴδομεν πῶς ***λειτουργεῖ*** ὁ στόμαχος. Μετὰ τὴν πρόσληψιν τροφῆς, ὁ στόμαχος συστέλλεται οφικτὰ περὶ τὸ περιεχόμενον του, ἡ καρδία καὶ ὁ πυλωρὸς κλείουν, στρέφεται πρὸς τὰ ἐμπρὸς εἰς τρόπον ὥστε τὸ μεῖζον τόξον ἀπὸ κάτω νὰ ἔλθῃ ἐμπρός. Ἕνεκα τούτου εἰς ἄφθονον τροφὴν αἰσθανόμεθα φούσκωμα εἰς τὴν στομαχικὴν χώραν καὶ τὰ ἐνδύματα μᾶς στενεύουν. Ἀμέσως ἄρχονται ἰδιαίτεραι περιστροφικαὶ κινήσεις τοῦ στομάχου διὰ τῶν ὁποίων τρίβεται καὶ πιέζεται ἡ τροφὴ εἰς τρόπον ὥστε κάθε μερίδιον αὐτῆς νὰ ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μὲ τὸ τοίχωμα τοῦ στομάχου καὶ γίνῃ τελεία ἀνάμιξις μὲ τὸ γαστρικὸν ὑγρὸν καὶ ἀπορρόφησις τῶν διαλυθέντων συστατικῶν (βλ. *Πέψις*).

Ὅταν ἡ ἐργασία αὕτη ἔχει ἀρκετὰ προχωρήσῃ καὶ αἱ τροφαὶ γίνουν μαλακαὶ καὶ ρευσταί, ἀνοίγει περιοδικῶς ὁ πυλωρός, καὶ ὁ στόμαχος ἐκπέμπει μέρος τῆς τροφῆς εἰς τὸ δωδεκαδάκτυλον. Τότε κλείει πάλιν ὁ πυλωρὸς σπασμωδικῶς, καὶ δὲν ἀφίνει νὰ διέλθῃ δευτέρα ποσότης παρὰ ὅταν ἡ πρώτη ἔχει διαβραχῇ καλῶς εἰς τὸ λεπτὸν ἔντερον ἀπὸ τὴν ἀλκαλικὴν οὐσίαν τῆς χολῆς καὶ τοῦ παγκρέατος. Αἱ κινήσεις τοῦ στομάχου εἶναι ἀνακλαστικαί, τὰ δὲ ἐνεργόντα νεῦρα προέρχονται ἐν μέρει ἐκ τοῦ πνευμογαστρικοῦ, ἐν μέρει δὲ φαίνεται νὰ ἔχουν τὸ κέντρον των εἰς γάγγλια κείμενα εἰς αὐτὸ τὸ τοίχωμα τοῦ στομάχου.

Διὰ τὴν πεπτικὴν ἐνέργειαν τοῦ στομάχου παραπέμπομεν εἰς τὸ περὶ πέψεως ἄρθρον. Ὁ στόμαχος ἂν καὶ ἀποτελεῖται καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος ἀπὸ εὐπέπτους οὐσίας, δὲν αὐτοπέπτεται ὄχι ἕνεκα τῆς ζωτικότητος του ἥτις δῆθεν τὸν προστατεύει, ὅπως ἐνομίζετο ἄλλοτε, ἀλλὰ διότι τὰ στομαχικὰ κύτταρα σχηματίζουν μίαν ἀντίθετον πρὸς τὴν πεψίνην οὐσίαν, τὴν ***ἀντιπεψίνην***.

Ὁ στόμαχος δὲν εἶναι τελείως ἀπαραίτητος εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὅστις δύναται νὰ ζήσῃ καὶ χωρὶς αὐτόν. Ἀρκεῖ ὅμως τότε αἱ τροφαὶ νὰ εἶναι πολτώδεις νὰ ἔχουν μέσην θερμοκρασίαν καὶ νὰ εἰσέρχονται εἰς μικρὰν ποσότητα εἰς τὸ ἔντερον.

Ἡ ***ὑγιεινὴ*** τοῦ στομάχου ἀπαιτεῖ τὴν ἀποφυγὴν κάθε πράγματος τὸ ὁποῖον θὰ τὸν ἠμπόδιζε νὰ ἐπεκταθῇ ἀρκούντως κατὸ τὴν πλήρωσιν του λ. χ. στενὰ ἐνδύματα, σῶμα κυρτὸν κατὰ τὸ κάθισμα κλπ. ἐπίσης τὴν ἀποφυγὴν ὑπερπληρώσεως αὐτῶν μὲ ἀπέπτους ἰδίως τροφάς, μὲ ἐρεθιστικάς, μὲ πολὺ ψυχρὰς ἢ καὶ πολὺ θερμάς. (Ἐκτενεστέρας ὑγιεινὰς διατάξεις βλ. ἐν *ἄρθρῳ Πέψις*).

Ἡ ἐξέτασις τοῦ στομάχου γίνεται προκειμένου μὲν περὶ τῆς θέσεως, τοῦ μεγέθους κλπ. ἐκτὸς διὰ τῶν συνήθων μέσων τῆς ἐπικρούσεως καὶ ψηλαφήσεως καὶ διὰ τῶν ἀκτίνων Ροέντκεν ὅπου διὰ προσλήψεως οὐσίας μὴ ἐπιτρέποντος εἰς τὰς ἀκτίνας νὰ τὸ διαπεράσωσι (βισμούθιον) γίνεται ὁρατὴ ὄχι μόνον ἡ θέσις, τὸ μέγεθος, ἡ ἀνατομικὴ του φὴ ἀλλὰ καὶ ἡ κινητικότης αὐτοῦ. Προκειμένου περὶ τῆς χημικῆς ἐξετάσεως αὐτοῦ, δι' ἰδιαιτέρου σωλῆνος λαμβάνεται κατὰ τὴν πέψιν ὡρισμένης τροφῆς (δοκιμαστικὸν πρόγευμα 300 γρ. τσάϊ καὶ 60 γρ. ψωμὶ) ἐκ τοῦ στομάχου τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ καὶ ἐξετάζεται. (βλ. *Γαστρῖτις*, *Δυσπεψία*, *Πέψις*).

Τὸ ἕλκος τοῦ στομάχου εἶναι συχνὴ πάθησις τοῦ στομάχου παρουσιαζομένη συνήθως εἰς νέους καὶ νέας ἰδίως ἀναιμικούς. ***Ὀφείλεται*** εἰς μὴ ὁμαλὴν θρέψιν τοῦ ἱστοῦ τοῦ στομάχου ὅτε τὸ γαστρικὸν ὑγρὸν προσβάλλει αὐτὸν καὶ σχηματίζει στρογγυλὸν ἕλκος ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πρὸς τὸ μέρος τῆς καρδίας τοῦ στομάχου. Τὸ ἕλκος τοῦ στομάχου ***φέρει*** πόνους ἐνίοτε ἰσχυροτάτους, δύο ἕως τρεῖς ὥρας μετὰ τὸ φαγητόν, ἀνταναπλωμένους εἰς τὴν ράχιν, ἐμετὸν ἁπλοῦν ἢ αἱματηρὸν (αἱματεμέσεις) εἰς ἀρκετὴν ποσότητα καὶ χρώματος καφέ. Ἐπίσης ὡς ἐκ τῆς ἐκχύσεως τοῦ αἵματος εἰς τὰ κόπρανα λαμβάνουν καὶ ταῦτα χρῶμα ἰξήματος καφέ.

Ἡ ***θεραπεία*** ἥτις ὅταν γίνῃ ἐγκαίρως εἶναι πάντοτε σχεδὸν ἀσφαλής, συνίσταται εἰς ἀπόλυτον ἡσυχίαν καὶ αὐστηρὰν δίαιταν (γαλακτοτροφία ἢ ἄλλο εἶδος ἀναλόγως τῆς καταστάσεως). Τουναντίον δὲ ἐὰν παραμεληθῇ ἡ θεραπεία ὑπάρχει κίνδυνος διατρήσεως καὶ σινεπῶς περιτονίτιδος ἢ τουλάχιστον λαμβάνει ἡ νόσος χρονίαν μορφήν. Ἐνίοτε γίνεται ἀνάγκη καὶ χειρουργικῆς ἐπεμβάσεως.

Οἱ συνηθέστεροι ***ὄγκοι στομάχου*** εἶναι οἰκαρκῖνοι οἵτινες παρουσιάζονται συχνὰ κατὰ τὴν μέσην καὶ προκεχωρηκυῖαν ἡλικίαν. Ἐπέρχονται τὸ συχνότερον εἰς τὸν πυλωρὸν καὶ ἀρχίζουν μὲ δυσπεψίαν, ἀνορεξίαν, ἐμετοὺς (μέλανας) πόνους. Ἡ ἀνάπτυξίς των γίνεται βραδέως ἢ ταχέως, καὶ δύνανται νὰ διαρκέσουν ἀπὸ 2 μῆνας μέχρι 2 ἐτῶν. Δι' ἐγκαίρου ἐγχειρήσεως, ἀκτινο-καὶ ραδιοθεραπείας δύναται νὰ ἀνασταλῇ ἡ περαιτέρω περίοδος. (βλ. *Καρκῖνος*).

Εἰς κατάποσιν ***ξένων σωμάτων*** ὡς κόκκαλα, καρφίτσες κλπ. δίδονται πουρέδες ἀπὸ πατάτες, πηκτὰ φαγητὰ καὶ

SISMANOGLIO MEGARO

τίθενται θερμὰ ἐπιθέματα ἐπὶ τοῦ στομάχου. Δὲν θὰ δίδεται καθάρσιον, διότι ὁ ὀργανισμὸς φροντίζει μόνος του διὰ τὴν ἐξαγωγήν. Εἰς πειράματα τὰ ὁποῖα ἔκαμε ὁ Exner ἐπὶ σκύλλων εἰς τοὺς ὁποίους ἔδωσε πρὸς κατάποσιν καρφίτσες καὶ τεμάχια ὑέλου παρετήρησε ὅτι ὁ βλεννογόνος τοῦ στομάχου καὶ τῶν ἐντέρων δὲν τραυματίζεται διότι οὗτος ὀπισθοχωρῶν πρὸ τῆς αἰχμῆς τῶν ἀντικειμένων συστέλλεται σφικτὰ καὶ οὕτω ἡ αἰχμὴ δὲν δύναται νὰ τὸν διατρήσῃ. Επίσης παρετήρησεν ὅτι αἱ καρφίτσες στρέφονται εἰς τρόπον ὥστε ἡ κεφαλὴ νὰ διευθυνθῇ πρὸς τὰ κάτω καὶ οὕτω νὰ ἐξέλθῃ. Εἰς τὰς βελόνας ἡ περίπτωσις εἶναι ὀλίγον δυσάρεστος μόλον τοῦτο αἱ πληγαὶ εἶναι σπάνιαι. Ἄκανθαι καὶ κόκκαλα ψαριῶν συνήθως χωνεύονται (βλ. *Οἰσοφάγος*).

Εἰκ. 654

Πλύσιμον τοῦ στομάχου

ΣΤΟΜΑΧΟΥ ΠΛΥΣΙΜΟΝ

Τὸ πλύσιμον τοῦ στομάχου γίνεται διὰ θεραπευτικὸν σκοπὸν προκειμένου νὰ ἀφαιρεθῇ ταχέως τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ ὡς εἰς δηλητηριάσεις ἢ πρὸς ἀλλοίωσιν τῶν γαστρικῶν ἐκκρίσεων ἢ καὶ πρὸς ἐπίδρασιν ἐπὶ τοῦ βλεννογόνου. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τό πλύσιμον τοῦ στομάχου γίνεται ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἰατροῦ ἢ ὑπὸ νοσοκόμου εἰδήμονος.

Ἐπειδὴ ὅμως συχνὰ συμβαίνει νὰ εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνῃ ὑπὸ τοῦ περιβάλλοντος τοῦ ἀσθενοῦς ἢ καὶ ὑπ αὐτοῦ τοῦ ἰδίου, περιγράφωμεν τὸν τρόπον τοῦ πλυσίματος. Ὡς συσκευὴ ἀρκεῖ ἕνα ἁπλοῦν μεγάλο χωνί ἐξ ὑέλου, εἰς τὸ ἄκρον τοῦ ὁποίου θὰ προσαρμοσθῇ σωλὴν ἀπὸ λάστιχον 1—1,20 μ. μήκους καὶ εἰς αὐτὸν ἰδιαίτερος σωλὴν πάλιν ἀπὸ λάστιχον χρησιμοποιούμενος διὰ τὰς ἐξετάσεις τοῦ στομάχου. Ἡ προσάρμοσις τῶν δύο σωλήνων ἐκ λαστίχου καλὸν εἶναι νὰ γίνεται διὰ σωληναρίου ὑαλίνου. Ὁ ἀσθενὴς ἀφοῦ βρέξῃ τὸ ἄκρον τοῦ δευτέρου σωλῆνος μὲ χλιαρὸν ὕδωρ ἢ καὶ γάλα, τὸ θέτει ἐπὶ τῆς γλώσσης, καὶ σιγὰ σιγὰ τὸ σπρώχνει πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ τὸ καταπίνει. Τὸ εἰς τὴν ἀρχὴν τυχὸν παρουσιαζόμενον δυσάρεστον αἴσθημα ἀσφυξίας παρέρχεται, ὅταν ἀναπνέει βαθέως, καὶ ὅταν ἐνθυμηθῇ ὅτι ἄλλος εἶναι ὁ δρόμος τῆς ἀναπνοῆς (τραχεῖα ἀρτηρία) καὶ ἄλλος τὸν ὁποῖον διέρχεται ὁ σωλὴν (οἰσοφάγου). Ὁ σωλὴν θὰ εἰσέλθῃ ἕως εἰς μίαν ἀπόστασιν 40 ἑκμ. ἀπὸ τὸ ἄκρον, μέχρις τῶν ὀδόντων. Εἰς τὸ δοχεῖον (χωνίον) τὸ ὁποῖον θὰ κρατῶμεν χαμηλὰ χύνωμεν τὸ ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ διορισθεν ὑγρόν, τὸ σηκώνομεν ἕως τὸ ὕψος τῆς κεφαλῆς καὶ ὅταν ἀδειάσῃ τὸ καταβιβάζωμεν πάλιν ὅτε καὶ τὸ ὑγρὸν ἐπιστρέφει. (Εἰκ. 654)

Τὸ πλύσιμον τοῦ στομάχου θὰ γίνεται παντοτε τῇ ἀδείᾳ τοῦ ἰατροῦ.

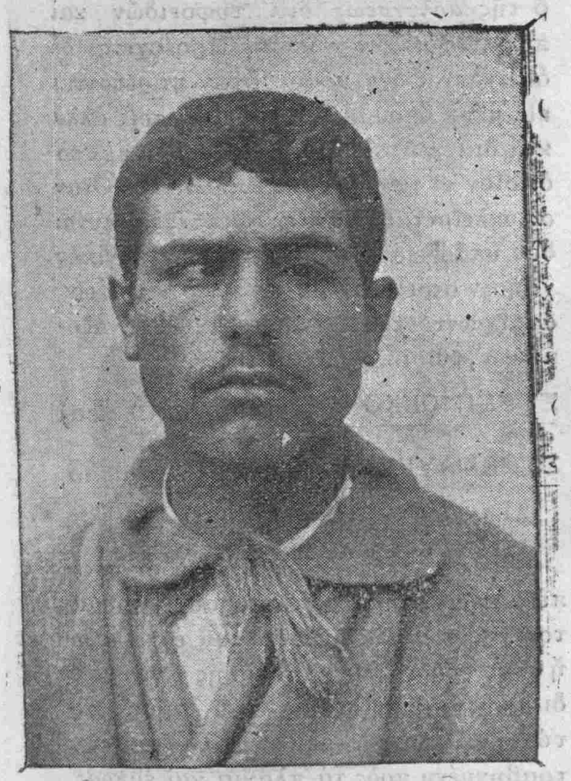
ΣΤΡΑΒΙΣΜΟΣ (*Ἀλλοίθωρα μάτια*).

Ἐλαττωματικὴ στάσις τῶν ὀφθαλμῶν συνεπείᾳ μὴ ὀρθῆς λειτουργίας τῶν κινητικῶν μυῶν αὐτοῦ, ὅτε οἱ δύο ὀπτικοὶ ἄξονες (βλ. *Ὅρασις*) δὲν συμπίπτουν πρὸς τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν καὶ τὸ βλέμμα τοῦ ἑνὸς ὀφθαλμοῦ εἶναι ἐστραμμένον πρὸς ἄλλο σημεῖον, ἀπὸ τὸ τοῦ ἄλλου. Ἀναλόγως τῆς διευθύνσεως τοῦ βλέμματος λέγεται ὁ στραβισμὸς ***συγκλίνων*** ὅταν αὕτη εἶναι πρὸς τὰ μέσα, ***ἀποκλίνων*** ὅταν εἶναι πρὸς τὰ ἔξω.

Ἐπίσης δύναται νὰ εἶναι ***ἀπαλλάσσων*** ὅταν ἐκτρέπονται ἐκ περιτροπῆς οἱ ὀφθαλμοί, καὶ ***περιοδικὸς*** ὅταν ἐνίοτε μόνον ἐμφανίζεται. ***Αἴτια*** ταῦ στραβισμοῦ δύνανται νὰ εἶναι παράλυσις κινητικοῦ μυός ἢ σύσπασις τοιούτου. Δύναται νὰ προέλθῃ ἀπὸ μυωπίαν, πρεσβυωπίαν, συνεπείᾳ λοιμωδῶν νόσων (τυφοειδὴς, διφθερῖτις) ἐγκεφαλικῶν νόσων.

Εἰς παιδία ἐπέρχεται ὅταν ταῦτα κρατοῦν τὸ σῶμα των στραβὰ καὶ βλέπουν ἀντικείμενα πολὺ πλησίον. Ἰδιαιτέραν προδιάθεσιν ἔχουν τὰ νευροπαθῆ παιδία. Ὁ στραβισμὸς ***θεραπεύεται*** ἐνίοτε διὰ καταλλήλων ὀμματουαλίων, τὸ ἀσφαλέστερον ὅμως μέσον εἶναι ἡ ἐγχείρισις (Εἰκ. 655 καὶ 656).

Εἰκ. 655

Εἰκ. 656

Στραβισμὸς πρὸ καὶ μετὰ τὴν ἐγχείρησιν.

(*Ἐκ τῆς συλλογῆς τοῦ ἰατροῦ κ. Ἀναν. Γαβριηλίδου, Κων)πολις*)

ΣΤΡΑΒΟΚΑΤΑΠΟΣΙΣ (*βλ. Κατάποσις*

ΣΤΡΑΒΟΛΑΙΜΙΣΜΑ (*βλ. Στρεψαυχενία, Μυαλγία, Ρευματισμός*).

ΣΤΡΑΓΓΑΛΙΣΜΟΣ

Βίαιος θάνατος διὰ τῆς ἀποκοπῆς τῆς εἰσόδου ἀέρος γινόμενος διὰ τῶν χειρῶν, σχοινίου κλπ. (βλ. *Ἀπαγχονισμός*)

ΣΤΡΑΓΓΟΥΛΙΣΜΑ (*Διάστρεμμα*).

Κατὰ τὸ στραγγούλισμα, τὸ ὁποῖον γίνεται διὰ πτώσεως, πιέσεως κλπ. συνθλίβονται τὰ ἄκρα τῶν ἀρθρώσεων καὶ διαρρηγνύονται οἱ σύνδεσμοι αὐτῶν Ἐξωτερικῶς ***παρατηρεῖται*** ἐλαφρὸν πρήξιμον καὶ ἐνίοτε αἱμάτωμα.

Κάθε κίνησις εἶναι δύσκολος καὶ ἐπώδυνος. Οὐχ ἧττον ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ ἐξάρθρημα καὶ κάταγμα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἐνίοτε δυσκόλως δύναται νὰ διακριθῇ, δύναται ὁ παθὼν νὰ κινήσῃ ἀρκετὰ τὸ στραγγουλισθὲν ἄκρον.

Ἀπαιτεῖται ἐπὶ κάμποσον καιρὸν ἡσυχία καὶ κρύα ἐπιθέματα, ἀργότερον ἐλαφρὸν μασάζ. Ἐνίοτε ὅμως εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐφαρμοσθῇ στερεὸς ἐπίδεσμος. Συχνὰ μένει κάποια ἀδυναμία

ISMANOGLIO MEGARO

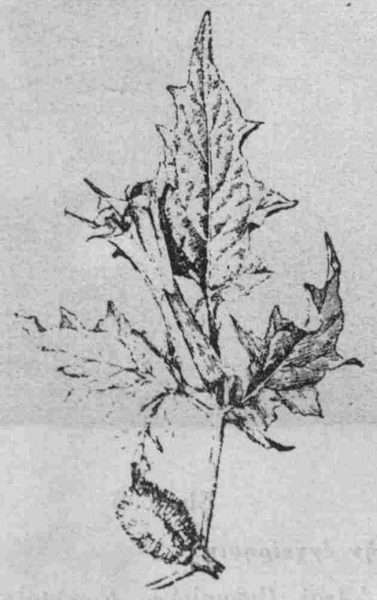
τῆς ἀρθρώσεως, ἡ ὁποία μέ τὴν παραμικρὰν αἰτίαν στραγγουλιάζει πάλιν.

ΣΤΡΑΓΓΟΥΡΙΑ

Δυσχέρεια κατὰ τὴν οὔρησιν* κατὰ τὴν ὁποίαν τό οὖρον ἐξέρχεται κατὰ σταγόνας, μὲ κάψιμον καὶ τεινεσμόν (βλ. *Οὔρησις, Κυστῖτις, Δυσουρία, Ἰσχουρία*).

ΣΤΡΑΜΟΝΙΟΝ *(κ. Τάτουλας, Πορδόχορτον, Stramoine)*.

Φυτὸν ἔχον τὰς αὐτὰς σχεδὸν ἰδιότητας μὲ Ἄτροπον τὴν Εὐθαλείαν* καὶ τοῦ ὁποίου χρησιμοποιοῦντ ι ἡ ρίζα, τὰ φύλλα καὶ οἱ σπόροι. Δίδεται

Εἰκ. 657

Στραμόνιον

ὡς ναρκωτικὸν καὶ ἀντισπασμωδικὸν (κόνις 0,05—0,25). Ἀποτελεῖ μέρος τῆς ἀντιασθματικῆς κόνεως ἢ καὶ ἀντιασθματικῶν σιγάρων. Ἐξωτερικῶς διὰ τῶν νωπῶν φύλλων του γίνονται καταπλάσματα κατὰ τῶν νευραλγιῶν.

Διὰ τὴν δηλητηρίασιν καὶ θεραπείαν (βλ. *Ἄτροπος ἡ Εὐθαλεία*).

ΣΤΡΕΙΔΙΑ

Εὔπεπτος ἀλλὰ μετρίας θρεπτικῆς ἀξίας τροφή. (βλ. *Τροφῶν Πίνακα*) Ἀντ' αὐτοῦ οἱ κίνδυνοι εἶναι μεγάλοι διότι χαλνοῦν εὔκολα καὶ ἐπιφέρουν ἐπικινδύνους ἐνίοτε ἐντερικὰς διαταράξεις καὶ κνίδωσιν, ἰδίως δὲ ὅταν τρώγονται τὴν ἐποχὴν τῆς γονιμοποιήσεως δηλ. ἀπὸ τὸν Ἀπρίλιον μέχρι Ὀκτωβρίου. Ἔτι μεγαλείτερος κίνδυνος εἶναι ὁ τῆς ***μολύνσεως*** διὰ τυφοειδῶν καὶ παρατυφοειδῶν νόσων. Προέρχεται δὲ ὁ κίνδυνος ὄχι μόνον ὅταν ψαρεύονται εἰς μέρη ὅπου ἐκβάλλουν ὀχετοί, ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦ ἀκαθάρτου νεροῦ μὲ τὸ ὁποῖον οἱ ψαράδες τὰ πλύνουν. Ὅταν ἀποκλείονται οἱ ἀναφερθέντες κίνδυνοι δὲν ὑπάρχειἀντίρρησις διὰ τὴν λογικὴν χρῆσιν στρειδιῶν ἰδίως ὑπὸ νευρι:ῶν, ἀναρρωνυόντων, πνευματικῶς ἐργαζομένων, φθισικῶν, ἀναιμικῶν.

ΣΤΡΕΠΤΟΚΚΟΚΟΣ *(βλ. Βακτηρίδια)*

ΣΤΡΕΨΑΥΧΕΝΙΑ *(Στραβολαίμισμα, Caput Obsticum)* *(Εἰκ. 658)*

Ἡ ἐκ γενετῆς ἢ καὶ ἀργότερον συνεπείᾳ κρυολογήματος, ἰσχυροῦ γυρίσματος τῆς κεφαλῆς, νόσου τοῦ ἐγκεφάλου ἢ τῆς σπονδυλικῆς στήλης γινομένη διαρκὴς στραβὴ στάσις τυῦ λαιμοῦ, κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ μὲν κεφαλὴ φαίνεται τραβηγμένη πρὸς τὰ πλάγια καὶ ἐμπρός, ὁ δὲ πώγων πρὸς τὸ ἀντίθετον ὑγιὲς μέρος. Ἡ νόσος αὕτη ὀφείλεται εἰς σύσπασιν ἑνὸς τῶν δύο στερνοκλειδομαστοειδῶν μυῶν. Ἡ ἐπαναφορὰ τῆς κεφαλῆς εἰς τὴν ὀρθήν της θέσιν εἶναι πολὺ ὀδυνηρὰ καὶ δύσκολος. Ἡ θεραπεία ἐπιτυγχάνεται συνήθως δι' ὀρθοπεδικῶν μέσων ἢ καὶ δι' ἐγχειρήσεως.

ΣΤΡΙΓΛΟΒΟΤΑΝΟΝ *(βλ. Ἀκόνιτον)*

ΣΤΡΟΝΤΙΟΝ

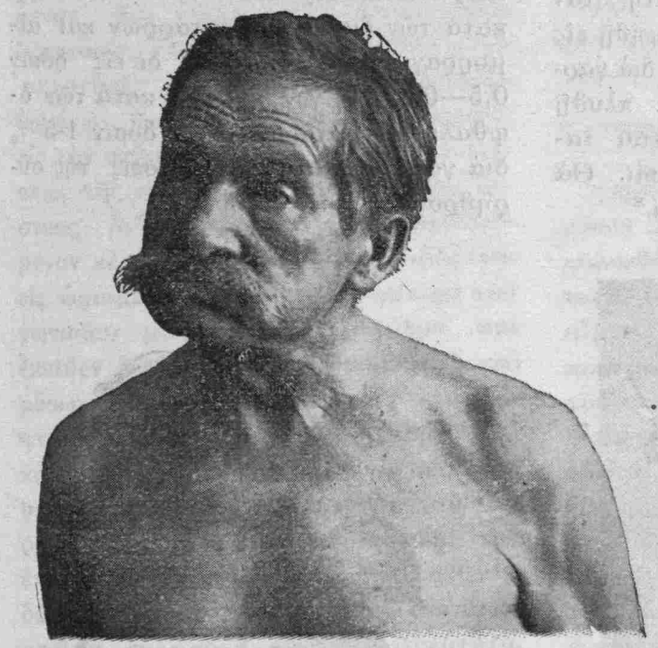
Μέταλλον τοῦ ὁποίου χρησιμοποιεῖται τὸ γαλακτικὸν ἅλας εἰς δόσιν 2—8 γρ. κατὰ τῆς λευκωματουρίας.

ΣΤΟΦΑΝΘΟΣ *(Strophantus)*.

Φυτὸν τοῦ ὁποίου οἱ σπόροι περιέχουν τοξικὴν οὐσίαν, τὴν Στροφανθίνην, ἥτις ἐπενεργεῖ ὡς καρδιοτονωτικόν. Δίδεται

ὡς βάμμα 5 ἕως 30 σταγόνας, ἢ ὡς σφαιρίδια τῶν $^1/_{10}$ χλστγρ. ἐκ τῶν ὁποίων δίδονται 2—4 τὸ 24ωρον. (Εἰκ. 659)

Εἰκ. 658

Στραβολαίμισμα

ΣΤΡΟΦΥΛΟΣ *(Strophulus)*.

Δερματικὴ πάθησις τῶν βρεφῶν ὀφειλομένη εἰς γαστρο-ἐντερικὴνδιαταραχήν.

Χαρακτηρίζεται διὰ μικρῶν ἐρυθρῶν βλατίδων αἰφνιδίως ἐπερχομένων μὲ μικρὰν φυσαλλίδα εἰς τὸ μέσον καὶ ἰσχυρὸν κνησμὸν (φαγοῦραν) ὅστις κάμνει τὰ παιδία νὰ ξύνονται καὶ νὰ πληγώνουν τὸ δέρμα των.

Ἡ πάθησις θεραπεύεται διὰ αὐστηρᾶς διαίτης καὶ ἀντισηπτικῶν τῶν ἐντέρων. Τοπικῶς δὲ ὠφελοῦν λουτρὰ μὲ ἄμυλον, πομάδαι μὲ μενθόλιον. Ἐνίοτε ὅμως μόνον μὲ τὴν παρέλευσιν χρόνου θεραπεύεται.

ΣΤΡΥΧΝΗ *(Morelle)*.

Φυτὸν χρησιμοποιούμενον ἐξωτερικῶς (ἀπόζεμα 5 %) ὡς πυριάμα καταπραϋντικὸν καὶ ναρκωτικὸν ἢ καὶ διὰ πλύσεις τοῦ κολεοῦ. Περιέχει ***σολανίνην*** ἥτις εἶναι καταπραϋντικὴ εἰς μικρὰς δόσεις καὶ δηλητηριώδης εἰς μεγάλας (Εἰκ. 660)

ΣΤΡΥΧΝΙΝΗ

Ἐντῶν ***τρομερωτέρων*** δηλητηρίων. Ἀλκαλοειδὲς εὑρισκόμενον εἰς τὰ ἐμετικὰ κάρυα*, εἰς τοὺς κυάμους τοῦ Ἰγνατίου* καὶ εἰς πλείστας ρίζας καὶ φλοιοὺς τῶν στρυχνοειδῶν φυτῶν (βλ. *Στρύχνον*). Ἐν καθαρᾷ καταστάσει εἶναι κόνις ἢ μᾶλλον κρύσταλλα λευκὰ γεύσεως πικρᾶς. Ἐν τῇ ἰατρικῇ χρησιμοποιεῖτσι εἰς δόσιν ***ἡμίσεως χιλιοστογράμμου*** ὡς τονωτικόν.

Δηλητηρίασις διὰ στρυχνίνης ἥτις καὶ δύναται νὰ συμβῇ δι' ἑνὸς δι' αὐτῆς παρασκευαζομένου ποντικοφαρμάκου, ἐκδηλοῦται εἰς ὀλίγα λεπτὰ τῆς ὥρας μὲ τετανικὰς συσπάσεις τῶν μυῶν τοῦ σώματος καὶτῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων ἕνεκα τῶν ὁποίων ὁ δηλητηριασθεὶς δὲν δύναται νὰ ὁμιλήσῃ, νὰ ἀναπνεύσῃ, καὶπίπτει μὲ τεντωμένον τὸ σῶμα καὶ κυρτὰ τὰ ἄκρα. Αἱ τετανικαὶ αὐταὶ

Εἰκ. 659

Στρόφανθος

SISMANOGLIO MEGARO

συσπάσεις δύνανται νὰ ἐπανέλθωσιν κατὰ προσβολάς, ἀφήνουν δὲ μέχρι τέλους ἀκεραίαν τὴν συναίθησιν. Ὁ θάνατος ἐπέρχεται δι' ἀσφυξίας, ἀναλόγως δὲ τῆς δόσεως εἰς ὀλίγα λεπτὰ ἢ ὥρας. Σωτηρία εἶναι τότε μόνον δυνατὴ ὅταν τὸ δηλητήριον δὲν ἔχει ἀπορροφηθῇ εἰς τὸ αἷμα. Θὰ ***προκληθῇ*** ἔμετος διὰ γαργαλέμματος τῆς σταφυλῆς, θὰ πλυθῇ ὁ στόμαχος Ὡς ***ἀντίδοτον*** δίδεται ταννίνη καὶ ἰσχυρὸς καφὲς καὶ τσάϊ. Θὰ γίνουν δὲ καὶ τεχνηταὶ ἀναπνοαί.*

Εἰκ. 660
Στρύχνη

ΣΤΡΥΧΝΟΝ

Φυτὸν τῶν Ἰνδιῶν καὶ τῆς Ἀμερικῆς τοῦ ὁποίου τὰ διάφορα εἴδη περιέχουν ***στρυχνίνην*** καὶ ***βρυκίνην*** καὶ εἶναι κατὰ συνέπειαν λίαν δηλητηριώδη. Τὰ κυριώτερα εἴδη εἶναι τὸ ἐμετικὸν κάρυον* (Noix Vomique), τὸ τοῦ Ἰγνατίου (κύαμος ἢ σπέρματα Ἰγνατίου)(Εἰκ.661)

ΣΤΡΥΧΝΟΣ Ο ΜΑΝΙΑΚΟΣ *(βλ. Ἄτροπος ἢ Εὐθάλεια)*

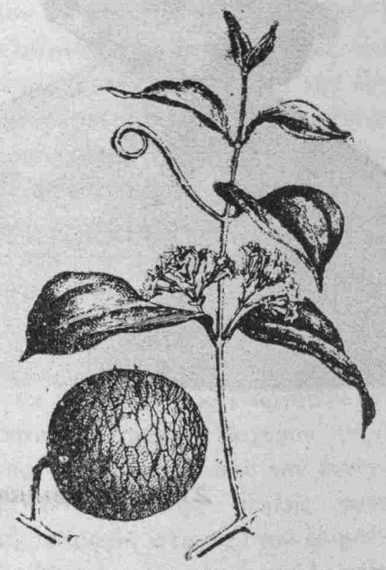
ΣΤΡΩΜΑ *(βλ. Κλίνη)*.

ΣΤΣΕΓΚΕΤΙΝ *(Szegedin)*.

Ἡ πικροπηγὴ Petofsquelle, τοῦ Στσεκγκετὶν περιέχει 4,9 ‰ θειϊκὴν μαγνησίαν, 1,9 θειϊκὸν νάτριον, 5,7 χλωριοῦχον νάτριον, 1,9 χλωριοῦχον μαγνησίαν.

ΣΤΥΠΤΗΡΙΑ *(Θειϊκὸν Ἀργίλιον) Alun κ. Στῦψις τ. Σάπ).*

Λίαν ἐν χρήσει ὡς φάρμακον ἕνεκα τῆς στυπτικῆς της ἰδιότητος. ***Ἐσωτερικῶς*** δίδεται εἰς δόσιν 0,10—0,50 ἐκγρ. κατὰ τῶν διαρροιῶν, κατάρρων καὶ αἱμορραγιῶν, ***ἐξωτερικῶς*** δὲ εἰς δόσιν 0,5—0,15 : 30 γρ. ὕδατος κατὰ τῶν ὀφθαλμικῶν κατάρρων, εἰς δόσιν 1-5 % διὰ γαργαρίσματα, καὶ πλύσεις τῆς οὐρήθρας καὶ τοῦ κολεοῦ.

Εἰκ. 661
Στρύχνον

ΣΤΥΠΤΙΚΑ

Φάρμακα ἐπιφέροντα περιστολὴν καὶ σύσφιξιν ἱστῶν, τριχοειδῶν καὶ στομίων. Δύνανται νὰ εἶναι χημικῆς προελεύσεως ὡς δεψίνη, λεμόνι, στυπτηρία, μολυβδόνερον ἢ φυτικῆς ὡς καρυδόφυλλα, φύλλα δρυός, κυδώνια, ρατάνια, κράνια κλπ.

ΣΤΥΠΤΙΚΙΝΗ

Κόνις χρησιμοποιουμένη ὑπὸ μορφὴν δισκίων ἢ καὶ ὑποδορείων ἐνέσεων (0,05—0,1) κατὰ τῶν αἱμορραγιῶν, ἰδίως τῶν μητρικῶν.

ΣΤΥΡΑΞ Ο ΡΕΥΣΤΟΣ

Βάλσαμον εὐαρέστου ὀσμῆς χρησιμοποιούμενον σχεδὸν μόνον ἐναντίον τῆς ψώρας*.

ΣΤΥΣΙΣ

Ἀνακλαστικὸν φαινόμενον προκαλούμενον διὰ γεννητικῶν ἐρεθισμάτων (φαντασία, ἀνάγνωσις, ὅρασις κλπ.) διὰ μηχανικῶν τοιούτων τῶν γεννητικῶν ὀργάνων, διὰ συσσωρεύσεως σπέρματος εἰς τὴν σπερματοδόχον κύστιν, διὰ πιέσεως τῆς πεπληρωμένης οὐροδόχου κύστεως, δι' ὀξυούρων εἰς τὸ ἀπευθυσμένον κλπ. Ὁ ἐρεθισμὸς μεταβιβάζεται εἰς ὡρισμένα ἀγγειονευρικὰ κέντρα τοῦ νωτιαίου μυελοῦ καὶ ἐγκεφάλου καὶ ἐκεῖθεν διὰ τῆς ἀνακλαστικῆς ὁδοῦ καὶ μέσω τῶν ἀγγειακῶν νεύρων γίνεται αἰφνιδία διεύρυνσις τῶν πολυαρίθμων μικρῶν ἀρτηριῶν τοῦ σηραγγώδους σώματος τοῦ πέους. Ἡ ποσότης τοῦ εἰσρέοντος αἵματος εἶναι περισσοτέρα τοῦ ἐκρέοντος καὶ τὸ πέος λαμβάνει τὴν δέουσαν διὰ τὴν φυσιολογικήν του ἀποστολὴν σκληρότητα καὶ στερεότητα. Ὅταν ὁ ἐρεθισμὸς παρέλθει στενεύουν πάλιν τὰ ἀγγεῖα καὶ τὸ πέος προσλαμβάνει τὴν πρώην του κατάστασιν.

ΣΥΓΓΕΝΕΙΑ *(βλ. Αἱμομιξία, Γάμος)*

ΣΥΓΚΑΜΑΤΑ

Ἐρεθισμὸς τοῦ δέρματος, ἰδίως τοῦ μεταξὺ τῶν σκελῶν περὶ τὰ γεννητικὰ ὄργανα, πασουσιαζόμενος κυρίως εἰς παιδία λερωμένα καὶ εἰς τὰ ὁποῖα δὲν δίδεται ἡ δέουσα προσοχὴ διὰ τὴν ὑγιεινὴν καὶ καθαριότητα.

Τὸ σύγκαμα ***ἐκδηλοῦται*** κατ' ἀρχὰς ὡς ἁπλῆ κοκκινάδα ἥτις φέρει δυσάρεστον κάψιμον, δύναται ὅμως ἐὰν δὲν θεραπευθῇ ἐγκαίρως νὰ σχηματίσῃ ἕλκη δυσίατα. Ἄφθονος κόνις Τόλκου ἢ Βισμουθίου καὶ προφύλαξις τοῦ ἐρεθισθέντος μέρους μὲ ὑδρόφιλον βάμβακα εἶνε τὰ μόνα ***μέσα*** τὰ ὁποῖα ἐνδείκνυνται εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς δερματίτιδος ταύτης.

ΣΥΚΓΙΝΗΣΙΣ

Ἡ συγκίνησις ἔχει μεγάλην ἐπίδρασιν ἐπὶ τῶν νευρικῶν κέντρων, ὅσον δὲ μεγαλειτέρα καὶ ἀπροσδόκητος εἶναι τόσον ἰσχυρότερον καὶ τὸ ἐπὶ νευρικοῦ συστήματος ἀποτέλεσμα.

Παραδείγματα αἰφνιδίου θανάτου διὰ ἰσχυρᾶς συγκινήσεως ὑπάρχουν πολλά, ἀναφέρωμεν ἐκ τῶν διασήμων τὸν Σοφοκλῆν, Διονύσιον τὸν τύραννον καὶ τὸν Ἄγγλον πολιτικὸν Πίτ.

ΣΥΓΚΟΛΛΗΣΙΣ *(Agglutination)*.

Ὀρροδιαγνωστικὴ μέθοδος λοιμώδους νόσου βασιζομένη εἰς τὸ ὅτι, ἄνθρωποι μολυνθέντες μὲ τοιαύτην νόσον λ. χ. τυφοειδῆ, χολέραν, δίδουν ὀρρὸν τοῦ αἵματος, ὅστις καταλλήλως χρησιμοποιούμενος διαλύει τοὺς βακίλλους τῆς νόσου ἢ ἐπιδρᾷ ἐπ' αὐτῶν εἰς τρόπον ὥστε νὰ γίνονται γλοιῶδεις, νὰ συγκολλῶνται καὶ τέλος νὰ κατασταλλάζουν ἐντὸς τοῦ ὑγροῦ ὅπου γίνεται ἡ ἀντίδρασις. Ἡ διαγνωστικὴ αὕτη μέθοδος χρησιμοποιεῖται ἰδίως ὑπὸ τὸ ὄνομα ἀντίδρασις τοῦ Widal-Gruber διὰ τὴν ἔγκαιρον διάγνωσιν τοῦ τυφοειδοῦς πυρετοῦ.

ΣΥΓΚΟΠΗ

Ἡ συνεπεία αἰφνιδίας καὶ στιγμιαίας ἀναστολῆς τῆς λειτουργίας, τῆς καρδίας ἐπερχομένη κατάστασις ἐκδηλουμένη διὰ ἀπωλείας τῶν αἰσθήσεων, καὶ διακοπῆς τῆς ἀναπνοῆς. Συγκοπὴ δύναται νὰ προέλθῃ ἀπὸ παθήσεις τῆς καρδίας, ἀπὸ μεγάλην ἀπώλειαν αἵματος, ἀπὸ ψυχικὰς συγκινήσεις, φαιδρὰς ἢ θλιβερᾶς. Καὶ ἡ συνήθης λιποθυμία εἶναι μία συγκοπὴ ἐλαφρᾶς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μορφῆς. (βλ. *Λιποθυμία*).

Κοινῶς ὅμως ὑπὸ τὴν λέξιν συγκοπὴ ἐννοοῦμεν τὸν αἰφνίδιον θάνατον τὸν ἐπερχόμενον τόσον εἰς τοὺς γέροντας ὅσον καὶ εἰς τοὺς νέους τοὺς ἔχοντας κάποιαν ἀλλοίωσιν τῆς καρδίας.

ΣΥΓΧΥΣΙΣ ΦΡΕΝΙΚΗ

Ὀξεῖα φρενικὴ νόσος χαρακτηριζομένη διὰ συγχύσεως τῶν ἰδεῶν, γενικῆς κοπώσεως ἀϋπνίας ἢ καὶ ἐφιαλτῶν. Ἡ νόσος ἐπέρχεται συνήθως εἰς νέας γυναί-

SISMANOGLIO MEGARO

κας μετὰ τὸν τοκετόν. Ἡ ἀσθενὴς ὠμιλεῖ ἀσυνάρτητα, ἀπαντᾶ μὲ μονοσυλλάβους δυσκαταλήπτους λέξεις. Ἐνίοτε εἶναι ἥσυχος, ἄλλοτε ὅμως δύναται νὰ ἔχῃ παραισθήσεις, ὅτε καὶ δύναται νὰ εἶναι ἀνήσυχος. Ἡ νόσος αὕτη ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἰᾶται τελείως ἐντὸς 1—3 μηνῶν διὰ καταλλήλου θεραπείας.

ΣΥΚΑ

Ἐξόχως θρεπτικὴ καὶ τονωτικὴ τροφὴ ἕνεκα τῆς μεγάλης ποσότητος σακχάρου τὸν ὁποῖον ἐμπεριέχουν, ἰδίως δὲ τὰ ξηρά. Διὰ τὰ συστατικὰ τῶν σύκων (βλ. *Τροφῶν Πίνακα*).

Τὰ σῦκα ἔχουν ἐπίσης καθαρτικὴν ἐνέργειαν ἰδίως ἕνεκα τῶν μικρῶν σπόρων των οἱ ὁποῖοι ἐρεθίζουν τὸ ἔντερον καὶ τὸ κάμνουν νὰ κινηθῇ, καθὼς καὶ μαλακτικὴν λαμβανόμενα ὡς ἀφέψημα (1 %) κατὰ τῶν βρυγχίτιδων.

ΣΥΚΑΜΙΝΑ (*βλ. Μοῦρα*).

ΣΥΚΩΣΙΣ

Πάθησις τοῦ δέρματος ἰδίως τοῦ τριχωτοῦ μέρους τοῦ προσώπου ὀφειλομένη εἰς φλεγμονὴν καὶ διαπύησιν τοῦ θυλάκου τῶν τριχῶν. ***Ἐκδηλοῦται*** διὰ μικρῶν ἐρυθρῶν φλυκταινῶν, περιεχουσῶν πῦον καὶ διαπερωμένων ὑπὸ τριχός. Τὸ πέριξ δέρμα πήζεται, κοκκινίζει, αἱ δὲ τρίχες ἀποπίπτουν. Συχνὰ ὀφείλεται εἰς μύκητα (τριχόφυτον τὸ κεῖρον) ὅτε λέγεται παρασιτικὴ καὶ εἶναι πολὺ μεταδοτικὴ (κουρεῖα). Ἡ σύκωσις εἶναι δυσάρεστος νόσος, ἡ δὲ θεραπεία της δύσκολος καὶ μακρά. Μετὰ τὴν ἴασιν μένουν λεπταὶ οὐλαί.

ΣΥΛΛΗΨΙΣ

Ἡ ἕνωσις τοῦ σπερματοζωαρίου μὲ τὸ ᾠάριον δηλ. ἡ ἀρχὴ τῆς γονιμοποιήσεως, εἶναι εἰς ὁμαλὴν κατάστασιν πάντοτε δυνατή. Εἶναι δὲ ἡ πιθανότης συλλήψεως τόσον ***μεγαλειτέρα*** ὅσον μεγαλείτερος εἶναι ὁ πόθος τῆς συλλήψεως εἰς τὴν μητέρα καὶ εὑρίσκει αὕτη πληρεστάτην ἱκανοποίησιν τῆς γεννητικῆς της διεγέρσεως διότι τότε τὸ στόμιον τῆς μήτρας ἀνοίγεται καὶ εὐκολύνεται ἡ εἴσοδος τοῦ σπερματοζωαρίου, καὶ ὅσον ἐγγύτερον τῆς ἀρχῆς καὶ τοῦ τέλους τῶν ἐμμήνων γίνεται ἡ συνουσία (3 ἡμέρας πρὶν καὶ 12—14 ἡμέρας μετά) Αἱ ***ὀλιγώτεραι*** πιθανότητες συλλήψεως κεῖνται μεταξὺ τῆς 14 καὶ 25ης ἡμέρας μετὰ τὴν ἀρχὴν τῶν ἐμμήνων. Οὐχ' ἧττον πρακτικῶς δὲν ὑπάρχει χρονικὸν διάστημα μεταξὺ τῆς μιᾶς καὶ τῆς ἄλλης περιόδου κατὰ τὸ ὁποῖον ἡ σύλληψις δὲν εἶναι δυνατή. Διὰ διαφόρους κοινωνικοὺς ἢ λόγους ὑγιείας (βλ. *Τεκνοποιΐα*) παρουσιάζεται ἀδιαφιλονείκητος ἀνάγκη ***προλήψεως καὶ ἐμποδισμοῦ τῆς συλλήψεως***.

Τοῦτο γίνεται διὰ ***τεχνητῶν μέσων***. Τινὰ ἐξ αὐτῶν ὄχι μόνον δὲν ἐκτελοῦν τὸν σκοπόν των ἀλλὰ δύνανται νὰ βλάψουν καὶ τὴν ὑγιείαν. Τοιαῦτα μέσα εἶναι ἢ μηχανικὰ ἢ χημικά. Τὰ πρῶτα σκοπὸν ἔχουν νὰ ἐμποδίσουν τὴν εἴσοδον τοῦ σπέρματος εἰς τὴν μήτραν, τὰ δεύτερα νὰ καταστρέψουν τὰ σπερματοζωάρια. Εἰς τὴν πρώτην κατηγορίαν ἀνήκουν ἡ διακεκομμένη συνουσία κατὰ τὴν ὁποίαν πρὶν ἢ ἐπέλθῃ ἡ ἐκσπερμάτωσις ἐξέρχεται τὸ πέος καὶ ἡ ἐκσπερμάτωσις γίνεται ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν γεννητικῶν ὀργάνων τῆς γυναικός. Τὸ τοιοῦτον ἐκτὸς τοῦ ὅτι εἶναι ἐπιβλαβὲς διὰ τὸ ὅλον νευρικὸν σύστημα, ἰδίως τῆς γυναικός, τότε μόνον δύναται νὰ εἶναι ἐν μέρει ἀποτελεσματικόν, ὅταν ἀμέσως πλυθοῦν καὶ καθαρισθοῦν τὰ ἐξωτερικὰ γεννητικὰ ὄργανα καὶ δὲν μένει ἴχνος σπέρματος ἐπ' αὐτῶν. Ἡ πεῖρα ὅμως δεικνύει ὅτι ὁ κίνδυνος συλλήψεως τοιαύτης συνουσίας πάντοτε ὑπάρχει, τρανὴ δὲ ἀπόδειξις εἶναι καὶ ἡ σύλληψις παρθένων κατὰ ἐξωτερικὴν τελείως συνουσίαν. Ἡ χρῆσις τῆς *πεοκαλύπτρας* (capote) δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀσφαλὲς μέσον ὅταν ἡ ἐκσπερμάτωσις γίνῃ ἐν αὐτῇ, δηλαδὴ ἐὰν αὕτη δὲν ξεσχισθῇ. Ἔχει ὅμως καὶ ἡ πεοκαλύπτρα μερικὰ ἐλαττώματα. Ἐὰν εἶναι χονδρὴ καὶ κατὰ συνέπειαν στερεὰ ἐλαττώνει κάπως τὸν ὀργασμὸν τοῦ ἀνδρός, ἐὰν εἶναι λεπτή, δὲν γίνεται μὲν αἰσθητή, ἰδίως ὅταν γίνῃ χρῆσις βαζελίνης, ὑπάρχει ὅμως ὁ κίνδυνος νὰ σχισθῇ εὖ-

κολα. Ἡ ἀπόφραξις τοῦ στομίου τοῦ κόλπου μὲ σπόγγον ἢ μὲ ἰδιαίτερον πεσσὸν εἶναι ἀσφαλὴς μόνον ὅταν γίνῃ αὕτη δι' εἰδικῆς χειρός, ἐμποδίζει ὅμως τὴν γεννητικὴν ἱκανοποιησιν τῆς γυναικὸς καὶ δύναται νὰ προκαλέσῃ φλεγμονὰς καὶ μολύνσεις.

Ἐκ τῶν χημικῶν μέσων εἶναι ἐν χρήσει διάφοροι σκευασίαι ἐν εἴδει ὑποθέτων, ἢ εἰσαγόμενα διὰ σύριγγος πρὶν τῆς συνουσίας, καὶ περιέχουσαι οὐσίας διὰ τῶν ὁποίων δῆθεν φονεύονται τὰ σπερματοζωάρια. Ὡς ἁπλούστερον καὶ οὐχὶ ὀλιγώτερον ἀποτελεσματικὸν μέσον ἐπιδροῦν τόσον χημικῶς ὅσον καὶ ἐν μέρει μηχανικῶς εἶναι ἡ ἀμέσως μετὰ τὴν συνουσίαν ἐσωτερικὴ πλῦσις μὲ νερό, περιέχον εἰς ἕν λίτρον 3 κ. κ. ξύδι. Ἐν γένει ἐκ τῶν χημικῶν μέσων τὰ ἀσφαλέστερα εἶναι τὰ ὀξέα.

ΣΥΛΤΖΑ (*Bad Sulza*)

Λουτρόπολις ἐν Θυριγγίᾳ, ἐπὶ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Βερολίνου—Φραγκφούρτης, εἰς ὕψος 140 μ. τῆς ὁποίας τὰ ὕδατα περιέχουν 98,7 ‰ χλωριοῦχον νάτριον, καὶ Ράδιον. ***Ἐνδείκνυνται*** διὰ χοιράδωσιν, χλώρωσιν καὶ μητρικὰς παθήσεις. ***Ἐποχή***: Μάϊος-Ὀκτώβριος.

ΣΥΛΤΖΧΑ·Ι·Ν

Κλιματικὸς σταθμὸς μετρίου ὕψους (350 μ.) ἐν τῷ Νοτίῳ Χάρτζ τῆς Γερμανίας, μὲ διάφορα φθισιατρεῖα.

ΣΥΜΠΑΘΕΙΑ

Ἡ ἔμπνευσις συμπαθείας ἑνὸς ἀτόμου εἰς ἕτερον παίζει σπουδαῖον ρόλον ὄχι μόνον εἰς τὸν συζυγικὸν βίον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν κοινωνικὸν καὶ ἰδιωτικόν.

Διὰ τῆς συμπαθείας, ὅταν μάλιστα αὕτη συνοδεύεται καὶ ὑπὸ τῆς ἱκανότητος τῆς ὑποβολῆς καὶ τῆς ἐνεργητικότητος, δύναται ἀσφαλῶς νὰ λεχθῇ ὅτι τὸ ἄτομον ἐπιτυγχάνει πάντοτε τὸν ἐπιδιωκόμενον σκοπόν του.

Τὸ νὰ ὑπάρχουν συμπάθειαι καὶ ἀντιπάθειαι ἀτόμων, ὀφείλεται ἐν μέρει εἰς τὸ ἐξωτερικὸν τοῦ ἀτόμου, εἰς τὴν ἐντύπωσιν τὴν ὁποίαν προκαλεῖ, εἰς τὸν τρόπον τῆς ἐμφανίσεως καὶ τῆς συμπεριφορᾶς αὐτοῦ, ἐν μέρει δέ, ὅπως καὶ εἰς τὰ ζῷα, εἰς τὴν αἴσθησιν τῆς ὀσφρήσεως.

Ἕκαστος ἄνθρωπος ἔχει ὡρισμένας καὶ ἀτομικάς του ἀναθυμιάσεις ἂν καὶ ὄχι πάντοτε καὶ εἰς ὅλας τὰς περιπτώσεις τὰς αὐτὰς (λ.χ. εἶναι διάφοροι εἰς τὸ ἴδιον ἄτομον κατὰ τὸν φόβον, θλῖψιν, χαράν). Ἐὰν λοιπὸν αἱ ἀναθυμιάσεις αὗται εἶναι εὐχάριστοι ἢ τοὐλάχιστον ἀνεκταὶ εἰς τὸν πλησίον ἱστάμενον, προκαλοῦν τὸ αἴσθημα συμπαθείας ἐὰν δυσάρεστοι τὸ τῆς ἀντιπαθείας.

Ἐπὶ τούτου βασίζεται καὶ τὸ πρακτικὸν μέσον τῆς ἐξακριβώσεως αἰσθήματος συμπαθείας, τὸ συνιστάμενον εἰς τὸ νὰ μυρίζῃ τις τὴν κόμην τοῦ ἄλλου· ἐὰν αὕτη δὲν τοῦ εἶναι δυσάρεστος δύναται νὰ βασίζεται ἐπὶ ὑπάρξεως ἐνστίκτου συμπαθείας, τὴν ὁποίαν δὲν ἔχει παρὰ νὰ καλλιεργήσῃ.

ΣΥΜΠΑΘΗΤΙΚΟΝ ΝΕΥΡΟΝ

Τὸ συμπαθητικὸν νεῦρον ἢ μᾶλλον σύστημα, ἀποτελεῖται ἀπὸ 24—25 γάγγλια κείμενα εἰς δύο στίχους ἑκατέρωθεν τῆς σπονδυλικῆς στήλης κατὰ μῆκος αὐτῆς ἀπὸ τῆς κεφαλῆς μέχρι τοῦ κόκκυγος, τὰ ὁποῖα ἀφ' ἑνὸς συγκοινωνοῦν μὲ τὰ ἐγκεφαλονωτιαῖα νεῦρα, ἀφ' ἑτέρου μεταξύ των. Ἐκ τῶν γαγγλίων τούτων ἐκπορεύονται ἄλλα νεῦρα σχηματίζοντα διάφορα ***πλέγματα***, καρδιακόν, σφαγιτιδικόν, πνευμονικόν, κλπ. διαμοιραζόμενα πάλιν διὰ νεύρων εἰς τὰ αἱματηρὰ ἀγγεῖα, καρδίαν, πνεύμονας, πεπτικὰ ὄργανα, ἱδρωτοποιούς, σιελογόνους ἀδένας κλπ. καὶ τῶν ὁποίων ὀργάνων τακτοποιοῦσιν τὴν λειτουργείαν. (Βλ. *Νευρικὸν σύστημα*).

ΣΥΜΠΤΩΜΑΤΑ

Συμπτώματα μιᾶς νόσου εἶναι αἱ συνεπείᾳ διαταράξεως λειτουργίας ὀργάνου τινὸς προκαλούμεναι ἐκδηλώσεις.

Τὰ συμπτώματα δύνανται νὰ εἶναι ***ὑποκειμενικά***, καὶ εἶναι ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα

αἰσθάνεται ὁ ἄρρωστος ἢ ***ἀντικειμενικά***, ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα εὑρίσκει ὁ ἰατρός.

Τὰ τελευταῖα εἶναι καὶ τὰ σπουδαιότερα διότι διὰ τῆς συναρμολογήσεως διαφόρων συμπτωμάτων ἔχει ὁ ἰατρὸς ὡρισμένα σημεῖα διὰ νὰ θέσῃ τὴν διάγνωσίν του. Ἀκριβῶς δὲ ἡ μεγίστη διαφορὰ μεταξὺ ἑνὸς ἀγύρτου καὶ ἑνὸς ἐπιστήμονος εἶναι ὅτι ὁ πρῶτος ἀρκεῖται μόνον εἰς τὰ ὑποκειμενικὰ δηλ. τὰ ὑτὸ τοῦ ἀρρώστου αἰσθανόμενα συμπτώματα διὰ νὰ ἀναγνωρίσῃ ἐσωτερικὴν τινὰ πάθησιν. Τὸ τοιοῦτον εἶναι τόσον δύσκολον καὶ ἀβέβαιον δι' ἕνα ἀγύρτην, ἀφοῦ καὶ διὰ τὸν ἐπιστήμονα ἀκόμη ἀπαιτεῖται μεγάλη ἄσκησις, πεῖρα, ὀξύνοια καὶ διορατικότης διὰ νὰ δυνηθῇ ἐκ τῶν ὑποκειμενικῶν συμπτωμάτων μόνον καὶ χωρὶς νὰ ἐξετάσῃ τὸν ἄρρωστον, νὰ ἀναγνωρίσῃ καὶ κατὰ προσέγγισιν ἀκόμη τὴν νόσον.

ΣΥΜΦΟΡΗΣΙΣ

Πᾶσα ὑπὲρ τὴν φυσιολογικὴν συνάθροισις ποσότητος αἵματος εἴς τι ὄργανον, ἐπερχομένη ἢ ὅταν διὰ τῶν ἀρτηριῶν προσάγεται περισσότερον τοῦ δέοντος αἷμα εἰς τὸ ὄργανον ἢ ὅτσν ἐμποδίζεται ἡ διὰ τῶν φλεβῶν ἀπαγωγὴ αὐτοῦ. Οὕτω συμφόρησις δύναται νὰ συμβῇ συνεπείᾳ φλεγμονῆς ὀργάνου, διαταραχῆς κυκλοφορίαςὡςἀδυναμία τῆς καρδίας, ἐμπόδιον τῆς κυκλοφορίας *(σφύξιμον)* ηὐξημένη λειτουργία (θυμός, σύγχυσις) πέψις κλπ. Ἡ συμφόρησις ἑνὸς ὀργάνου φέρει ἐλάττωσιν τῆς ποσότητος τοῦ αἵματος εἰς ἄλλο ὄργανον οὕτω κατὰ τὴν πέψιν ὁ στόμαχος εὑρίσκεται ἐν συμφορήσει ὁ δὲ ἐγκέφαλος καὶ τὰ ἄκρα ἐν σχετικῇ ἀναιμία καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν δυνάμεθα νὰ ἐκτελέσωμεν μετὰ τὰ γεύματα πνευματικὴν ἐργασίαν καὶ ἔχωμεν τὰ πόδια συχνὰ κρῦα.

Πᾶσα συμφόρησις συνοδεύεται ὑπὸ ἐρυθρότητος ἢ κυανώσεως τοῦ μέρους, σχετικοῦ πρηξίματος καὶ θερμότητος κατὰ τὴν ἀφήν. Εἶναι δὲ ἐπικίνδυνος καθότι ἀγγεῖον τι δύναται νὰ διαρραγῇ καὶ τὸ αἷμα νὰ ἐκχυθῇ εἰς τὸν ἱστόν. (βλ. *Ἐγκέφαλος*, *Πνεύμων*, *Ἧπαρ*).

ΣΥΜΦΥΣΕΙΣ

Αἱ συνεπείᾳ φλεγμονῆς ὑμενώδους χιτῶνος (περικάρδιον, ὑπεζωκὸς κλπ.) γινόμεναι προσκολλήσεις μεταξὺ τῶν δύο φύλλων αὐτοῦ ἢ μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν παρακειμένων ἱστῶν.

ΣΥΜΦΥΣΕΟΤΟΜΙΑ

Σπανίως γινομένη χειρουργικὴ μαιευτικὴ πρᾶξις κατὰ τὴν ὁποίαν ὅταν ἡ λεκάνη εἶναι στενὴ καὶ ὅταν δι' οἱονδήποτε λόγον ἡ καισαρικὴ τομὴ* δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ γίνῃ, χωρίζεται ὁ μεταξὺ τῆς συμφύσεως* χόνδρος, ὅτε εὐρύνεται ἡ λεκάνη καὶ ἐπιτυγχάνεται ὁ τοκετός.

ΣΥΜΦΥΣΙΣ

Γενικῶς σημαίνει ἄρθρωσιν, μεταξὺ τῶν ἐπιφανειῶν τῆς ὁποίας ὑπάρχει δίσκος ἐκ χόνδρου. Κυρίως ὅμως ὑπὸ τὴν λέξιν σύμφυσις ἐννοεῖται ἡ ***ἡβική***, δηλαδὴ ἡ μεταξὺ τῶν δύο εἰλεακῶν ὀστῶν ἄρθρωσις.

ΣΥΝΑΓΩΝΙΣΤΑΙ ΜΥΕΣ (βλ. *Μῦες*).

ΣΥΜΦΥΤΟΝ (κ. *Στεκούλι Consoude*)

Φυτὸν τοῦ ὁποίου ἡ ρίζα περιέχει δεψίνην καὶ χρησιμοποιεῖται εἰς ἔγχυμα (2 %) ὡς στυπτικόν.

Εἰκ. 662
Σύμφυτον

SISMANOGLIO MEGARO

ΣΥΝΑΙΣΘΗΣΙΣ

Λειτουργία τοῦ ἐγκεφάλου γινομένη εἰς τὸν φλοιὸν αὐτοῦ καὶ σχηματιζομένη εἰς τὸν ἄνθρωπον βαθμηδόν.

Τὸ νεογνὸν δὲν ἔχει συναίσθησιν καὶ ὅλαι του αἱ πράξεις εἶναι αὐτόματοι καὶ ἀνακλαστικαί. Ἀργότερον τόσον αἱ ἐκ τοῦ ἔξω κόσμου ὅσον καὶ ἐκ τοῦ ἰδίου του σώματος αἰσθήσεις* ὁδηγοῦνται εἰς τὸν ἐγκέφαλον ὅπου καὶ ἐντοπίζονται. Μὲ τὸν καιρὸν συσσωρεύεται εἰς τὸν παιδικὸν ἐγκέφαλον ἀριθμὸς αἰσθητικῶν ἐντυπώσεων καὶ τὸ παιδὶ κατορθώνει εἰς τὸ νὰ χωρίσῃ τὸ ἐγώ του ἀπὸ τὸν ἔξω κόσμον.

Ἡ συναίσθησις κατὰ τὸν ὕπνον* παύει ἂν καὶ ὄχι τελείως. Χάνεται δὲ ἕνεκα διαφόρων καὶ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἐπικινδύνων αἰτιῶν τόσον ***ἐξωτερικῶν*** (τρόμος, ἠλεκτρισμός, τραύματα κλπ.)***ὅσον ἐσωτερικῶν*** (μέθη, δηλητηρίασις, ἀσφυξία, αἱμορραγία, ἐγκεφαλικαὶ νόσοι κλπ.) Μὲ τὴν συναίσθησιν παύουν φυσικὰ καὶ αἱ λειτουργίαι τῶν αἰσθήσεων, ἡ αἰσθητικότης καὶ ἡ ἐκουσία κινητικότης.

Εἴς τινας περιπτώσεις ἡ συναίσθησις ***ἀδυνατεῖ***, ἐλαφρότερον μὲν εἰς ὑγιεῖς κατόπιν πνευματικῶν ὑπερκοπώσεων, ἠθικῶν συγκλονισμῶν καὶ μέθης, ἰσχυρότερον δὲ εἰς παθήσεις τινὰς ὡς μελαγχολία, ἐπιληψία, ψυχασθένεια, πρωτογόνος ἄνοια. Ἐδῶ τὰ ὑπὸ τῶν αἰσθήσεων εἰς τὸν ἐγκέφαλον ὁδηγούμενα ἀντικείμενα γίνονται μὲν ἀντιληπτά, συναισθητά, ἀλλὰ δὲν ἀναγνωρίζονται ἢ καὶ ἐσφαλμένως ἀναγνωρίζονται.

Εἰς ἄλλας πάλιν περιπτώσεις ἡ συναίσθησις εἶναι οὕτως εἰπεῖν ***διπλῆ***, δηλαδὴ οἱ πάσχοντες, εἰς διαφόρους στιγμὰς ζῶσιν ζωὴν τελείως διάφορον χωρὶς νὰ ἐνθυμοῦνται τὴν μίαν ὅταν ζῶσιν τὴν ἄλλην. Τὸ τοιοῦτον παρατηρεῖται συνήθως κατὰ τὸν ὑστερισμόν. Τοιαύτην διπλὴν συναίσθησιν ἔχουν λόγου χάριν καὶ οἱ ὑπνωτισμένοι ὅταν εἶναι ἐγρηγόρσει ἢ κατὰ τὸν ὕπνον.

ΣΥΝΑΡΘΡΩΣΙΣ (βλ. *Ἀρθρώσεις*).

ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ

Ταινίαι ἐκ συνδετικοῦ ἱστοῦ, διαφόρου σχήματος χρησιμεύουσαι εἰς τὸ νὰ συνδέουσι πρὸς ἄλληλα διάφορα ὄργανα τοῦ σώματος, (ὀστᾶ, σπλάχνα κλπ.).

ΣΥΝΔΕΤΙΚΟΣ ΙΣΤΟΣ (βλ. *Ἱστοί*.)

ΣΥΝΟΥΣΙΑ (βλ. *Γεννητικὴ ζωή*).

ΣΥΝΤΟΝΙΝΗ

Προϊὸν ἀποσυνθέσεως τοῦ λευκώματος.*

ΣΥΡΙΓΓΙΟΝ (κ. *Φίστουλας*)

Παθολογικὸς στενὸς σωλὴν μὲ συνήθως οὐχὶ εὐθεῖαν διεύθυνσιν προξενούμενος διὰ καταστροφῆς ἱστοῦ τινὸς καὶ προκαλούμενος ὑπὸ συναρθροίσεως πύου εἰς μέρος κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἀπομεμακρυσμένον τοῦ δέρματος, τὸ ὁποῖον τέλος διατρυπᾶται καὶ δίδει διέξοδον εἰς τὸ πῦον. Τὸ συρίγγιον λέγεται ***τέλειον*** ὅταν ἔχει δύο στόμια ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὸ ἓν εἰς βλεννογόνον ἢ εἰς κοιλότητα, τὸ δὲ εἰς τὸ δέρμα, ἢ ***τυφλὸν*** ὅταν ἔχει ἓν μόνον στόμιον ἐκροῆς ***Αἴτια*** συριγγίου εἶναι φλεγμονὴ καὶ διαπύησις ἱστοῦ συνεπείᾳ ξένου σώματος, ἀπολλειμμάτων, τραυματισμοῦ, νόσων ὡς φθίσις, αἱμορροΐδες, ἁπλῆς φλογώσεως ἑνὸς ἐκφορητικοῦ πόρου (δακρυϊκός, σιελογόνος) κλπ.

Μερικὰ συρίγγια εἶναι ἐκ γενετῆς, τὰ περισσότερα ὅμως ἀποκτῶνται. Τὰ συνηθέστερα εἶναι τὰ τοῦ ***ἀπευθυσμένου**** συνεπείᾳ φυματιώσεως ἢ αἱμορροϊδῶν.

Ἡ θεραπεία ἐπιτυγχάνεται δι' ἐγχειρήσεως ὅταν ὑπάρχει πῦον ἄλλως διὰ καυτηριασμοῦ.

ΣΥΡΙΓΓΟΜΥΕΛΙΑ

Νόσος τοῦ νωτιαίου μυελοῦ κατὰ τὴν ὁποίαν καταστρέφεται ἡ μυελικὴ οὐσία καὶσχηματίζονται ἐν αὐτῇ κενὰ ἐν εἴδει συριγγίων. Χαρακτηριστικὸν σύμπτωμα τῆς νόσου μεταξὺ ἄλλων εἶναι ἀπόλυτος ἀναισθησία τοῦ θερμοῦ εἰς τὰ ἄκρα.

Ἡ νόσος εἶναι ἀνίατος.

ΣΥΡΙΓΞ

Ὑάλινον ἢ ἐκ μετάλλου καί ὑάλου ἐργαλεῖον, λειτουργοῦν ὡς μία ἀναθλιπτικὴ ἀντλία καὶ ἀποτελούμενον ἀπὸ κοῖλον κυλίνδρινον κῦτος, κυλινδρικὸν ἐμβολέα καὶ κατάλληλον βελόνην ἢ σωληνάριον ἀναλόγως τῆς χρήσεως. Αἱ σύριγγες, τῶν ὁποιων ἡ χωρητικότης εἶναι διάφορος, χρησιμοποιοῦνται τόσον δι' ἐνέσεις ὅσον καὶ διὰ πλύσεις κοιλοτήτων. (βλ. *Ἔνεσις. Διακλυστήρ. Πλύσεις*).

ΣΥΣΠΑΣΙΣ (*βλ. Μύες*).

ΣΥΣΤΟΛΗ (*βλ. Καρδία*).

ΣΥΦΙΛΙΣ

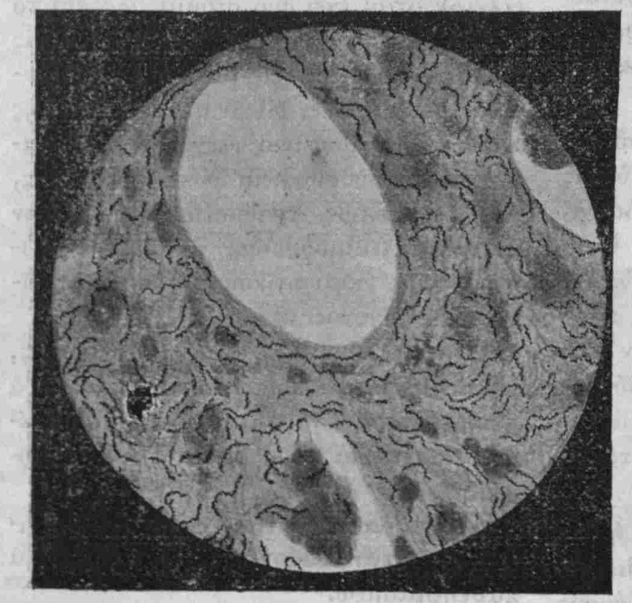
Χρονία μολυσματικὴ νόσος προκαλουμένη ὑπὸ τῆς κατὰ τὸ 1905 ὑπὸ τοῦ Schaudinn περιγραφείσης ὠχρᾶς Σπειροχαίτης, τῆς ὁποίας τὸ μέγεθος εἶναι 18—26 χλμ. Ἡ Σύφιλις προσβάλλει ὅλους τοὺς ἱστοὺς καὶ τὰ ὄργανα τοῦ ἀνθρώπου καὶ εἶναι ἢ ἐπίκτητος ἢ κληρονομική.

Εἰκ. 664

Συφιλιδικὸν ἕλκος τῆς παρειᾶς. Μόλυνσις διὰ φιλήματος

(*Ἐκ τῆς συλλογῆς τοῦ ἰατροῦ κ. Β. Κελεμένη Κων)πολις*)

Εἰκ. 663

Σπειροχαίτη συφίλιδος

Ἡ ***ἐπίκτητος σύφιλις*** γίνεται πάντοτε ὅταν βλεννογόνος ἢ δέρμα μὲ τὴν ἐλαχίστην ἀμυχὴν ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μὲ ὑγρὸν ἕλκος ἄλλης τινὸς συφιλιδικῆς ἐκδηλώσεως ἢ μὲ αἷμα περιέχον τὴν σπειροχαίτην. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἡ μόλυνσις γίνεται δι' ἀμέσου ἐπαφῆς, δὲν εἶναι δὲ σπάνιαι αἱ δι' ἐμμέσου ἐπαφῆς γινόμεναι μολύνσεις.

Δι' ***ἀμέσου*** ἐπαφῆς αἱ συχνώτεραι μολύνσεις γίνονται διὰ τῆς γεννητικῆς πράξεως. Ἐκ τῶν ἄλλων δὲ τρόπων τοιαύτης μολύνσεως οἱ κυριώτεροι εἶναι τὸ φίλημα, ὁ σίελος τόσον διὰ πιτσυλίσματος ὅσον καί διὰ τῆς συνηθείας τοῦ νὰ σαλιόνωμεν πληγωμένα μέρη, τὸ ἔγγισμα πληγῶν τῶν ὁποίων δὲν γνωρίζομεν τὴν φύσιν ἢ καὶ τοιούτων αἱ ὁποίαι δὲν φαίνονται, ὡς δυστυχῶς συμβαίνει εἰς ἰατροὺς καὶ μαίας νὰ μολύνωνται ἐξετάζοντες ἀσθενεῖς (δακτυλικὴ σύφιλις).

Ἡ ***ἔμμεσος*** μόλυνσις γίνεται δι' ἀντικειμένων χρησιμοποιηθέντων ὑπὸ συφιλιδικῶν καὶ μολυνθέντων (ὡς κάθισμα ἀποπάτου, καπνοσύριγγες, ἐπιτραπέζια σκεύη, ἀσπρόρρουχα καὶ διάφορα ἄλλα ἀντικείμενα).

Τὰ ***συμπτώματα*** τῆς συφίλιδος κατατάσσονται εἰς ***πρωτοπαθῆ***, ***δευτεροπαθῆ***, ***τριτοπαθῆ*** καὶ εἰς ***παρασυφιλιδικὰ συμπτώματα***. Τὸ πρῶτον σημεῖον συφιλιδικῆς μολύνσεως εἶναι τὸ ***σκληρὸν ἕλκος*** παρουσιαζόμενον συνήθως μὲν εἰς τὰ γεννητικὰ ὄργανα, δυνάμενον ὅμως νὰ ἐκδηλωθῇ πανταχοῦ τοῦ σώματος, ἀρκεῖ ὡς εἴδομεν νὰ ὑπάρχῃ ἔστω καὶ ἡ μικροτέρα ἀμυχὴ ἐπιτρέπουσα τὴν μόλυνσιν. Τὸ οκληρὸν ἕλκος εἶναι ἁπλοῦν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, δύναται ὅμως νὰ εἶναι καὶ διπλοῦν. Δὲν πρέπει ἄρα νὰ βασίζηταί τις ἐπὶ τούτου διὰ νὰ τὸ ξεχωρήσῃ ἀπὸ τὸ μαλακὸν ἕλκος.* Παρουσιάζεται 2—4 ἐνίοτε δὲ καὶ 6—8 ἑβδομάδας μετὰ τὴν μόλυνσιν, κατ' ἀρχὰς ὡς ἁπλοῦν κόκκινον σπυράκι μεγέθος φακῆς τὸ ὁποῖον ἐξελκοῦται. Ἔχει σκληρὰν ὑφήν, ἐλάχιστον πῦον καὶ δὲν προξενεῖ σχεδὸν πόνον.

Κλείει καὶ ἄνευ ἰδιαιτέρας θεραπείας ἐντὸς σχεδὸν 6 ἑβδομάδων, ἀφίνει ὅμως κάποιαν σκλήρυνσιν. Ἐνίοτε τὸ ἕλκος λαμβάνει φαγεδαινικὴν μορφήν, εἶναι δηλαδὴ μεγαλείτερον καὶ βαθύτερον ἀπὸ τὸ σύνηθες, καὶ θεραπεύετει δυσκολώτερον. Διὰ τῆς λέμφου, ἀπὸ τὸ ἕλκος προσβάλλονται τὰ πλησιέστερα λεμφατικὰ ἀγγεῖα. Εἰς τὴν διὰ τῶν γεννητικῶν ὀργάνων μόλυνσιν τὰ γάγγλια τῆς βουβωνικῆς χώρας πρήζονται ἄνευ πόνου καὶ ἄνευ διαπυήσεως. Ἐκ τῶν λεμφατικῶν γαγγλίων ἡ μόλυνσις διὰ τοῦ αἵματος γενικεύεται εἰς ὅλον τὸ σῶμα.

Τὰ ***δευτεροπαθῆ*** φαινόμενα ἐπέρχονται 6—8 ἑβδομάδας μετὰ τὴν ἐμφάνησιν τοῦ σκληροῦ ἕλκους καὶ σχεδὸν 10—12 ἑβδ. μετὰ τὴν μόλυνσιν. Ταῦτα συνοδευόμενα ἐνίοτε καὶ ὑπὸ ἐλαφροῦ πυρετοῦ καὶ γενικῆς ἀδιαθεσίας ἐκδηλοῦνται δι' ἀλλοιώσεων τοῦ δέρματος καὶ τῶν βλεννογόνων. Ἐπέρχονται βαθμηδόν, διαρκοῦν ἐπὶ μῆνας παρέρχονται καὶ ἐπανέρχονται ἐκ νέου. Ἡ ὁλική των διάρκεια εἶναι 2—6 ἔτη.

Αἱ δευτεροπαθεῖς ἐκδηλώσεις τοῦ δέρματος εἶναι ἀνώδυνοι, διάχυτοι, ἔχουν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον χρῶμα ἐρυθρόφαιον, κυκλικὸν συνήθως σχῆμα καὶ εὑρίσκονται κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ δέρματος. Ἡ συνηθεστέρα δερματικὴ ἐκδήλωσις εἶναι ἡ ***Ροδάνθη***, παρουσιαζομένη περὶ τὴν 9ην ἑβδομάδα ὑπὸ μορφὴν κηλίδων χρώματος χαλκοῦ μεγέθους φακῆς ἢ καὶ μεγαλειτέρων, ἐξαφανιζομένων ὑπὸ τὴν πίεσιν τοῦ δακτύλου καὶ διεσπαρμένων ἐπὶ τοῦ στήθους, ράχεως, κοιλίας, ἄκρων. Εἰκ. 665)

Εἰκ. 665

Συφιλιδικὸν ἐξάνθημα.

(*Ἐκ τῆς συλλογῆς τοῦ ἰατροῦ κ. Β. Κελεμένη, Κων)πολις*)

Ἐκτὸς τῆς ροδάνθης ταύτης διάφοροι ἄλλαι δερματικαὶ ἐκδηλώσεις παρουσιάζονται κατὰ τὴν δευτεροπαθῆ περίοδον τῆς συφίλιδος εἰς τὰ διάφορα μέρη τοῦ σώματος. (Εἰκ. 666)

Ἐπὶ τῶν βλεννογόνων παρουσιάζονται αἱ λεγόμεναι αἱ λεγόμεναι ***πλᾶκες*** ἐκκρίνουσαι λίαν κολλητικὸν κιτρινωπὸν ὑγρόν. Τοιαῦται πλᾶκες εἶναι συνήθως ἀνώδυνοι, ἐκτὸς ὅταν εὑρίσκονται εἰς μέρη ὅπου μηχανικῶς ἐρεθίζονται. Παρατηροῦνται εἰς τὰ χειλη, τὸ στόμα,

τὴνγλῶσσαν. Ἐν συναφείᾳ μὲτὰς δερματικὰς παθήσεις συχναὶ εἶναι κατὰ τὸ στάδιον τοῦτο τῆς συφιλίδος, ἀλλοιώσεις τῶν ***ὀνύχων*** καὶ ***τριχοπτώσεις.*** Ἄλλαι δευτεροπαθεῖς ἐκδηλώσεις εἶναι

Εἰκ. 666

Συφιλιδικὰ ἕλκη τῆς κνήμης.
Ἡ ἀσθενὴς παρουσιάζει καὶ τὴν τυπικὴν μορφὴν ρινὸς τῆς ὁποίας τὰ ὀστᾶ ἔχουν καταστραφῇ συνεπείᾳ τῆς νόσου·
(Ἐκ τῆς συλλογῆς τοῦ ἰατροῦ κ. Σαρ. Παπαδοπούλου, Κων)πολις)

ἰρῖτις, ὀρχῖτις, ἀσθένειαι ἀγγείων. ὀυτῶν, μηνίγγων, νεύρων, ἥπατος. Ὅλα τὰ διάφορα ἀναφερθέντα συμπτώματα δὲν εἶναι πάντοτε ἀνάγκη νὰ παρουσιασθῶσιν.

Ἄνευ αὐστηροῦ ὁρίου ἐπέρχονται τὸ ***τριτοπαθῆ φαινόμενα*** τὰ καὶ σοβαρώτερα ὅλων. Ταῦτα παρουσιάζονται κατὰ 70 % ἐντὸς τῶν πρώτων 10 ἐτῶν τῆς μολύνσεως, κατὰ 22 % μεταξὺ τοῦ 11ου καὶ 20ου ἔτους κατὰ 5 % μεταξὺ τοῦ 21ου καὶ 30ου μετὰ τὸ σκληρὸν ἕλκος καὶ κατὰ 1 % μεταξὺ τοῦ 31ου καὶ 40ου. Εἶναι ἄρα τόσον σπανιωτέρα ὅσον περισσότερος χρόνος ἔχει παρέλθει μετὰ τὴν μόλυνσιν, ὅσον δὲ τελειωτέρα θεραπεία ἔχει γίνει, τόσον ὀλιγώτεραι εἶναι αἱ πιθανότητες προσβολῆς ὑπὸ τριτοπαθῶν ἐκδηλώσεων.

Τὰ κυριώτερα χαρακτηριστικὰ αὐτῶν εἶναι ὅτι ἐπέρχονται αἰφνιδίως μὲ σοβαρὰν μορφὴν καὶ καταστρεπτικὴν ἐνέργειαν εἰς ὅλα γενικῶς τὰ ὄργανα δυνάμενα ἐν τούτοις διὰ καταλλήλου θεραπείας ταχέως νὰ ἰαθῶσιν. Τὰ κατὰ τὴν περίοδον ταύτην παρουσιαζόμενα ***κομμιώματα*** προσβάλλουν τοὺς ἱστοὺς ἐν εἴδει βαθέων ἐξελκώσεων καταστρεφουσῶν αὐτοὺς καὶ ἀκόμη τὰ ὀστᾶ.

Ἐπίσης συνηθέστατα τριτοπαθῆ φαινόμενα εἶναι ἡ ***καχεξία*** καὶ αἱ ἀλλοιώσεις τοῦ ***νευρικοῦ συστήματος,*** τόσον τοῦ περιφερικοῦ ὅσον καὶ τοῦ κεντρικοῦ Ἐκ τούτων ἀναφέρωμεν τὰς νευραλγίας, τοὺς ἰσχυροτάτους κεφαλοπόνους, τὰς παραλύσεις, τοὺς ἐγκεφαλικοὺς ὄγκους, ὀφθαλμικὰς παθήσεις μὲ ἀπώλειαν τῆς ὁράσεως.

Εἰκ. 667

Καταστροφὴ τῶν ὀστῶν τῆς ρινὸς ἐκ συφιλίδος

SISMANOGLIO MEGARO

Πίναξ 8.

Σύφιλις κληρονομική

Οἰκ. Ἰατρ. Ἐγκυκλοπαιδεία Ἰ. Βεγκλίδου.

Εἰς τὴν τάξιν τῶν ***παρασυφιλικῶν νοσημάτων*** ὑπάγονται ***ἡ νωτιαία φθίσις**** καὶ ἡ ***προϊοῦσα παράλυσις****.

Τοιαύτη ἐν γενικαῖς γραμμαῖς ἡ διαδρομὴ τῆς τρομερᾶς ταύτης νόσου. Ὅπως δὲ ἔχομεν ἤδη ἀναφέρει ὅλα τὰ διάφορα συμπτώματα δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ παρουσιασθοῦν, οὔτε καὶ τὰ μεταξὺ τῶν διαφόρων στάδίων διαστήματα νὰ εἶναι πάντοτε τὰ αὐτά.

Συχνάκις παρατηρεῖται μία ***λανθάνουσα κατάστασις*** ἐπὶ ἔτη διαρκοῦσακαὶ ὑπὸ οὐδενὸς χαρακτηριζομένη,δυναμένη ὅμως αἰφνιδίως νὰ προσλάβῃ ἐνεργὸν μορφήν, καθὼς καὶ μία ***κακοήθης μορφή***, κατὰ τὴν ὁποίαν ὅλα τὰ φαινόμενα παρουσιάζονται καὶ ἐνωρίτερον καὶ ἐντονώτερον.

Ἡ ***κληρονομικὴ σύφιλις*** προέρχεται ὅταν καὶ οἱ δύο γονεῖς κατὰ τὴν σύλληψιν εἶναι συφιλιδικοί, ὅταν ὁ πατὴρ ἔχει συφιλιδικὴν πάθησιν τῶν ὄρχεων καὶ τὸ μολυσμένον σπέρμα μολύνει τὸ ὠάριον καὶ ὅταν ἡ μήτηρ κατὰ τὴν σύλληψιν ἦτο συφιλιδικὴ ἢ ἐμολύνθη κατὰ τοὺς πρώτους μῆνας (1—7) τῆς ἐγκυμοσύνης. (βλ. ΠΙΝ. 8)

Δὲν εἶναι ὅμως ἀναγκαῖον τὸ νὰ εἶνσι κάθε παιδὶ συφιλιδικῶν γονέων, συφιλιδικόν. Ἐὰν ἡ σύφιλις ἐκδηλοῦται εἰς τὸ παιδὶ κατὰ τοὺς πρώτους μῆνας τῆς ἐγκυμοσύνης, τοῦτο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀποθνήσκει. Οὕτω ἔχομεν τὰς συχνὰς ἀποβολὰς συφιλιδικῶν μητέρων. Ἐὰν ὅμως ἐκδηλωθῇ κατὰ τὸ τέλος τῆς ἐγκυμοσύνης τότε γεννᾶται τὸ παιδὶ φέρον συχνὰ δερματικὰς ἐκδηλώσεις ἐπὶ τοῦ προσώπου, τοῦ σώματος, τῆς παλάμης, τοῦ πέλματος. Ἐκτὸς τούτων ὅπως καὶ εἰς τοὺς ἐνήλικας, κάθε ὄργανον δύναται νὰ προσβληθῇ. Τοιαῦτα παιδία εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καχεκτικὰ καὶ ἀποθνήσκουν ταχέως. Ὑπὸ ἰατρικὴν ὅμως θεραπείαν καὶ καλὴν περίθαλψιν μένουν ἐν τῇ ζωῇ διατηρῶντα ἐν ***λανθάνοντι*** σταδίῳ τὴν σύφιλιν εἰς τὸ σῶμα των. Ἄλλοτε τὸ παιδὶ γεννᾶται φαινομενικῶς ὑγιὲς καὶ ὕστερον ἀπὸ μῆνας παρουσιάζονται αἱ συφιλιδικαὶ ἐκδηλώσεις. Εἶναι δὲ αὗται διάφοροι, δυσκόλως ἐνίοτε ἀναγνωριζόμεναι ὡς καταρροή, ἐξάνθημα εἰς τὸ πρόσωπον, εἰς τὸ στόμα, σκληρύνσεις τοῦ δέρματος εἰς τὰ πέλματα, πρήξιμον τοῦ ἥπατος, τοῦ σπληνός, νεφρῖτις, παθήσεις τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τῶν ὤτων παραμορφώσεις τῶν ὀδόντων τοῦ κρανίου (μικροκεφαλία, ὑδροκεφαλία), τῶν ποδῶν, τῶν χειλέων καὶ οὐρανίσκου (λαγώχειλος), στραβισμός, βλακεία, μηνιγγικαὶ νόσοι κλπ.

Διὰ ***τὴν προφύλαξιν*** ἀπὸ τὴν τόσα κακὰ εἰς τὸ ἄτομον καὶ εἰς τὴν κοινωνίαν προκαλοῦσαν νόσον πρέπει νὰ λαμβάνηται ὑπ'ὄψει ὅτι αὕτη δὲν μεταδίδεται μόνον διὰ τῶν γεννητικῶν ὀργάνων, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν λοιπῶν ἀνωτέρω ἀναφερθέντων τρόπων. Καὶ διὰ μὲν τὴν ἐκ γεννητικῆς μολύνσεως προφύλαξιν, παραπέμπομεν εἰς τὸ περὶ ***γεννητικῶν παθήσεων ἄρθρον***, διὰ δὲ τὰς μὴ γεννητικὰς μολύνσεις δὲν δύνανται ἢ νὰ ληφθῶσιν γενικὰ προφυλακτικὰ μέτρα βασιζόμενα ἐπὶ τοῦ ὅτι τὸ ἐλάχιστον συφιλιδικὸν ὑγρὸν ἐρχόμενον εἰς ἐταφὴν μὲ τὴν ἐλαχίστην ἀμυχὴν τοῦ δέρματος ἐπιφέρουσι τὴν μόλυνσιν.

Θὰ τηρῶμεν ἄρα ἄκραν καθαριότητα τοῦ δέρματος μας, θὰ θεραπεύωμεν τὸ ταχύτερον καὶ θὰ προφυλάττωμεν κάθε μας ἀμυχήν, δὲν θὰ ἐγγίζωμεν οὔτε θὰ χρησιμοποιῶμεν ἀντικείμενα περὶ τῆς προελεύσεως τῶν ὁποίων δὲν εἴμεθα βέβαιοι, ἰδίως θὰ ἀποφεύγωμεν πᾶσαν ἄμεσον ἐπαφὴν ἢ καὶ ἔμμεσον τοιαύτην μετὰ οἱασδήποτε πληγῆς οἱονδήποτε ἀτόμου. Ἰδιαιτέρα προσοχὴ θὰ δίδεται εἰς ***φιλιὰ****(Εἰκ. 664)

Ὁ ἅπαξ μολυνθεὶς ἢ καὶ ὁ ὑποπτευόμενος μόλυνσιν τὸ καλλίτερον τὸ ὁποῖον ἔχει νὰ κάμῃ εἶνε νὰ ***προστρέξῃ τὸ ταχύτερον εἰς τὸν ἰατρόν του*** καὶ νὰ ὑποβληθῇ εἰς ἐξέτασιν. Εὐτυχῶς τὴν σήμερον ἡ ἐπιστήμη εἶναι εἰς θέσιν ἐγκαίρως νὰ διαγνώσῃ τὴν νόσον καὶ νὰ τὴν καταπολεμήσῃ πρίν ἢ γενικευθῇ, διὰ τῆς ἀνακαλύψεως τοῦ μικροβίου τῆς συφίλιδος, τῆς ***σπειροχαίτης***, εἰς τὸν ὀρρὸν τοῦ ἕλκους. Ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ὀρολογικῆς ἐξετάσεως τοῦ αἵματος, ***ἀντίδρασιστοῦ*** Was-

MEGA SISMANOGLIO MUSEO NACIONAL

sermann δύναται νὰ τεθῇ ἡ διάγνωσις ἀργότερον, ὅταν τὰ κλινικὰ φαινόμενα εἶναι ἀμφίβολα.

Ἡ λεπτὴ αὕτη ἀντίδρασις παρουσιάζεται μετὰ τὸν τρίτον μῆνα τῆς μολύνσεως, δεικνύει δὲ ὅταν εἶναι θετικὴ ὅτι τὸ ἄτομον ἔχει ποτὲ εἰς τὴν ζωήν του μολυνθῇ, ἀρνητικὴ ὅμως ἀντίδρασις δὲν σημαίνει τὸ ἐναντίον δηλ. τὴν μὴ ὕπαρξιν μολύνσεως. Ἡ σπουδαιότης ἀκριβῶς τῆς ἀντιδράσεως τοῦ Βάσερμαν ἔγκειται εἰς τὸ ὅτι μεγάλως ὑποβοηθεῖ τὸν ἰατρόν, ὁ ὁποῖος ἐὰν μὲν ἔχει παρὰ τῷ ἀσθενῇ του ὕποπτα φαινόμενα κλινικὰ καὶ θετικὴν ἀντίδρασιν, εἶναι βέβαιος περὶ τῆς ὑπάρξεως συφιλιδικῆς μολύνσεως παρ' αὐτῷ. Ἐὰν δὲ τουναντίον κλινικῶς δὲν ὑπάρχει τίποτε τὸ ὕποπτον, εἶναι δὲ καὶ ἡ ἀντίδρασις εἰς ἐπανειλημμένας ἐξετάσεις, ἀρνητική, τότε μετὰ βεβαιότητος δύναται νὰ ἀποφανθῇ περὶ τῆς μὴ ὑπάρξεως μολύνσεως Ἐξ ἄλλου ἡ ἀντίδρασις αὕτη, ἥτις σημειωτέον δύναται νὰ γίνῃ ὄχι μόνον μὲ ὀρρὸν αἵματος, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ ἐγκεφαλονωτιαῖον ὑγρόν, χρησιμεύει καὶ εἰς τὴν συστηματικὴν παρακολούθησιν τοῦ ἀποτελέσματος τῆς θεραπείας, ὅτε ἐὰν αὕτη γίνεται ἢ ἔχει γίνῃ ἐπαρκῶς, ἡ ἀντίδρασις ἀπὸ θετικὴν γίνεται βαθμηδὸν ἀρνητική.

Ἡ ***Θεραπεία*** τῆς συφίλιδος διὰ νὰ εἶναι ἐπιτυχής, διὰ νὰ φέρει δηλαδὴ τὸ ποθούμενον ἀποτέλεσμα δηλ. τὴν ἴασιν, πρέπει νὰ ἀρχίσῃ ***ὅσον τὸ δυνατὸν ἐνωρίτερον***, νὰ γίνῃ ***συστηματικῶς*** καὶ ἐπὶ ***μακρὸν χρονικὸν διάστημα***. Οἱ ἔχοντες τὸ ἀτύχημα νὰ μολυνθῶσιν πρέπει νὰ ὁπλισθῶσιν μὲ θάρρος, θέλησιν καὶ ὑπομονήν, διὰ νὰ καταστήσωσιν ὅσον τὸ δυνατὸν ἀκίνδυνον τὸ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς των ξῖφος τοῦ Δαμοκλέους. Ἡ θεραπεία τῆς συφίλιδος εἶναι μακρά. Διὰ νὰ εἴμεθα δὲ εἰλικρινεῖς θὰ εἴπωμεν ὅτι εἶναι ***χρονία***, τοὐτέστιν ὁ φρόνιμος συφιλιδικὸς δὲν θὰ ἀρκεσθῇ μόνον εἰς μίαν θεραπείαν τείνουσαν εἰς τὴν καταπολέμησιν καὶ ἴασιν τῶν παρουσιασθέντων φαινομένων. Καὶ χωρὶς νὰ ἔχῃ τὸ παραμικρὸν σύμπτωμα καὶ τὴν παραμικρὰν ἐνόχλησιν, ὅπως καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον συμβαίνει δηλ. νὰ μὴ διαφέρουν οἱ συφιλιδικοὶ ἀπὸ τοὺς λοιποὺς εὐτυχεστέρους θνητοὺς ἀπὸ τίποτε ἄλλο, παρὰ ἀπὸ τὴν θετικὴν ἀντίδρασιν τοῦ αἵματος των καὶ τὴν ἐνδόμυχον καὶ αἰωνίαν ἠθικὴν ἀνησυχίαν, θὰ ὑποβάλλεται εἰς τακτικὴν ἐξέτασιν τοῦ ἰατροῦ καὶ θεραπείαν.

Τὸ τοιοῦτον δὲν πρέπει νὰ τὸν ἀπαγορεύει παρὰ τουναντίον νὰ τὸν ἐνθαρρύνει καθότι πρέπει νὰ ἠξεύρει ὅτι ἐν ὅσῳ δὲν παραμελεῖ τὸν ἑαυτόν του τόσον ὀλιγωτέρους κινδύνους διατρέχει. Ἡ θεραπεία τῆς συφίλιδος ἐπιτυγχάνεται διὰ τριῶν φαρμάκων τοῦ ***ὑδραργύρου***, τοῦ ***ἰωδίου*** καὶ τοῦ ***ἀρσενικοῦ***.

Καὶ τῶν τριῶν τούτων φαρμάκων πρέπει νὰ γίνεται, ὡς καὶγίνεται, χρῆσις Ἀναλόγως δὲ τῶν περιπτώσεων γίνεται αὕτη ἢ ἐναλλὰξ ἢ ταυτοχρόνως. Ἐκ τῶν σκευασιῶν τοῦ ἀρσενικοῦ ἡ νεωτέρα εἶναι ἕνωσις Ἀρσενοβενζολίου ὡς λ. χ. τὸ ***Νέο-Σαλβαρσὰν*** (914) ἀντικαταστῆσαν τὸ Σαλβαρσὰν (606)τοῦ Ehrlich. Τὸ νεο-Σαλβαρζὰν ναὶ μὲν εἶναι ἔκτακτον καὶ τὸ μόνον φάρμακον πρὸς ταχεῖαν καταστροφὴν τῶν διαφόρων σπειριλλῶν καὶ σπειροχαιτῶν (βλ. ***Ὑπόστροφος πυρετός***), ἀλλὰ δὲν ἀρκεῖ αὐτὸ καὶ μόνον νὰ θεραπεύσῃ τὴν σύφιλιν. Εἶναι ἀπαραίτητον διὰ τὴν καταπολέμησιν τῶν διαφόρων ἑλκῶν καὶ ἄλλων δερματικῶν ἐκδηλώσεων διότι ταχέως τὰς ἐπουλώνει, διὰ τὴν λοιπὴν ὅμως θεραπείαν θὰ συνδιάζεται μετὰ λοιπὰ δύο φάρμακα.

Ὅλως τελευταίως,τὸ τὸΝέο-Σαλβαρζὰν παρασκευάζον ἐργοστάσιον, παρασκεύασεν νέαν οὐσίαν,τὸ Silber Salwarsan) ἐνίσχυσε δηλ. τὴν ἐνέργειαν τοῦ Σαλβαρζὰν διὰ τῆς προσθήκης Ἀργύρου. Περὶ τῆς θεραπευτικῆς ἀξίας διὰ τὴν συφίλιδα τοῦ νέου τούτου φαρμάκου θὰ κρίνῃ τὸ μέλλον.

Διὰ νὰ εἶναι ἡ θεραπεία τῆς συφιλίδος ἀποτελεσματικωτέρα, πρέπει ὁ ἀσθενὴς νὰ ἀκολουθῇ καὶ σχετικὴν ὑγιεινήν. Ἡ ***ὑγιεινὴ τοῦ συφιλιδικοῦ*** ἐπιβάλλει εἰς αὐτὸν τὴν τόνωσιν τοῦ ὀργανισμοῦ του καὶ τὴν ἀνύψωσιν τῆς ἀντιστάσεως αὐτοῦ διὰ καλῆς σιτίσεως, ἀσκήσεων κλπ. ὅλως δὲ ἰδιαιτέρως θὰ δίδεται σημασία εἰς τὴν μὴ ἐξάντλησιν τοῦ νευρικοῦ συστήματος. Οσυφιλιδικὸς θὰ ἀποφεύγει ἄρα πᾶσαν κατάχρησιν, (ποτά, καπνόν, σαματικὰς καὶ πνευματικὰς ὑπερκοπώσεις, ἀγρυπνίας κλπ.) καθὼς καὶ πᾶσαν αἰτίαν δυναμένην κακῶς νὰ ἐπιδράσῃ ἐπὶ τοῦ ἠθικοῦ του.

Ὁ συφιλιδικὸς ἔχει καὶ ὑποχρεώσεις ἀπέναντι τοῦ περιβάλλοντος του. Εἶναι δὲ αὗται αἱ προφυλάξεις τὰς ὁποίας δέον νὰ λαμβάνῃ διὰ νὰ μὴ μεταδώσῃ τὴν μόλυνσιν του. Ὅπως ἔχομεν ἤδη ἀναφέρει μόλυνσις δύναται νὰ προέλθῃ ἀπὸ τὰς ἐκκρίσεις ἑλκῶν, ἀπὸ τὴν λέμφον, τὸ αἷμα καὶ τὸ σπέρμα ἐὰν οἱ ὄρχεις εἶναι προσβεβλημμένοι. Συφιλιδικὸς μὴ ἔχων πληγὴν τινὰ ἐπὶ τοῦ σώματος του ἢ ἐπὶ τῶν βλεννογόνων του εἶναι ἐντελῶς ἀκίνδυνος.

Πᾶσα πληγὴ ἐπιμελῶς θὰ περιθάλπεται καὶ θὰ ἐπιδένεται εἰ δυνατὸν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἀσθενοῦς, πᾶν δὲ ὅτι ἔχει ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μὲ τὴν πληγὴν (βάμβακες, γάζα κλπ.) θὰ καίεται. Αὐστηρὰ καθαριότης καὶ ἀντισηψία τῶν χειρῶν ἐπιβάλλεται μετὰ κάθε ἀλλαγὴν πληγῆς. Ἐὰν τυχὸν ὑπάρχουν ἐκδηλώσεις εἰς τὸ στόμα θὰ γίνεται χρῆσις ἰδιαιτέρων ἀντικειμένων. Χρησιμοποιῶν δὲ τὸν ἀπόπατον καὶ ἔχων ἐκδηλώσεις εἰς τὰ γεννητικὰ ὄργανα ἢ εἰς τὸν δακτύλιον, ἢ καὶ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ δέρματος θὰ λαμβάνει τὰ δέοντα μέτρα ὅπως μὴ δι' αὐτῆς ἐγγίσῃ τὸ κάθισμα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἄλλος δύναται νὰ καθήσῃ (ἐφημεριδα).

Ὅσον ἀφορᾶ τὸ ζήτημα τοῦ ***γάμου*** τῶν συφιλιδικῶν, οὗτοι κατ' οὐδένα λόγον πρέπει νὰ νυμφεύωνται πρὶν ἢ παρέλθουν πέντε τουλάχιστον ἔτη μετὰ τὴν μόλυνσιν καὶ κατὰ τὰ ὁποῖα ἔκαμεν συστηματικὴν θεραπείαν, μετὰ ἢ καὶ ἄνευ ἀρνητικοῦ ἀποτελέσματος τῆς ἀντιδράσεως τοῦ Βάσερμαν, καὶ δὲν ἔχουν κατὰ τὰ τελευταία δύο τουλάχιστον ἔτη παρουσιάση ἐκδήλωσιν τινὰ τῆς νόσου.

Ἡ ***μόλυνσις τῆς συζύγου*** γίνεται ὅταν ὑπάρχει ἐκδήλωσις τις ἐξωτερική, δὲν εἶναι δὲ ἐξηκριβωμένον ἐὰν ἡ μὴ συφιλιδικὴ μητέρα δύναται νὰ μολυνθῇ ἀπὸ τὸ ἐν τῇ κοιλίᾳ της ἀπὸ τὸν πατέρα τυχὸν μολυνθὲν παιδί. Ἐὰν ὅμως παρὰ τὴν ὕπαρξιν συφιλιδικῶν ἐκδηλώσεων τοῦ ἀνδρός, συλλάβει ἡ μητέρα τότε καὶ ἐὰν ἀκόμη αὕτη εἶναι ἢ ἔμεινε ὑγιὴς, πρέπει νὰ ὑποβληθῇ αὕτη εἰς ἀντισυφιλιδικὴν θεραπείαν διὰ νὰ προφυλαχθῇ τόσον αὐτὴ ὅσον καὶ τὸ βρέφος της.

Ἡ σύφιλις ἐπιφέρει ***ἀνοσίαν***. Ὁ ἅπαξ δηλαδὴ προσβληθεὶς δὲν προσβάλλεται ἐκ νέου.

ΣΦΑΓΙΤΙΔΕΣ

Φλέβες τοῦ τραχήλου διὰ τῶν ὁποίων τὸ αἷμα ὁδηγεῖται ἐκ τῆς κεφαλῆς εἰς τὴν ἄνω κοίλην φλέβαν καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὴν καρδίαν. Τραυματισμὸς αὐτῶν εἶναι ἐπικίνδυνος διότι δι' εἰσχωρήσεως ἀέρος εἰς τὸ αἷμα ἐπέρχεται θάνατος.

ΣΦΑΙΡΑ

Τὸ παίγνιον τῆς συνήθους σφαίρας (μπάλα, τόπι) ἀποτελεῖ λίαν ὑγιεινὴν σωματικὴν ἄσκησιν, διότι διὰ τῶν διαφόρων κατ' αὐτὸ κινήσεων (τρέξιμον, ρίψιμον, πιάσιμον κλπ.) τίθενται εἰς κίνησιν ὅλοι σχεδὸν οἱ μύες τοῦ σώματος. Βεβαίως τὸ ὄφελος εἶνε κατὰ πολὺ μεγαλείτερον ὅταν ἡ σφαῖρα παίζεται ἐν τῷ ὑπαίθρῳ. Ἡ σφαῖρα ἰδιάζει μᾶλλον εἰς τὸ ὡραῖον φῦλον καὶ εἶναι κατάλληλον μέσον πρὸς πρόληψιν χλωρώσεως καὶ νευρικῶν παθήσεων. (βλ. *Τένις, Ποδόσφαιρα*).

ΣΦΑΙΡΙΑ (*Granulês*)

Εἶδος παρασκευῆς φαρμάκων εἰς σχῆμα μικροσφαίρων καταποτίων.

ΣΦΗΝΟΕΙΔΕΣ

Ὀστοῦν ἔχον σχῆμα πτερυγωτοῦ ἐντόμου εὑρισκόμενον ἐνσφηνωμένον κατὰ τὴν βάσιν τοῦ κρανίου μεταξὺ τοῦ μετωπικοῦ, τοῦ ἠθμοειδοῦς, τοῦ ἰνιακοῦ καὶ τῶν δύο κροταφικῶν ὀστῶν.

SISMANOGLIO MEGARO

ΣΦΙΓΚΤΗΡΕΣ

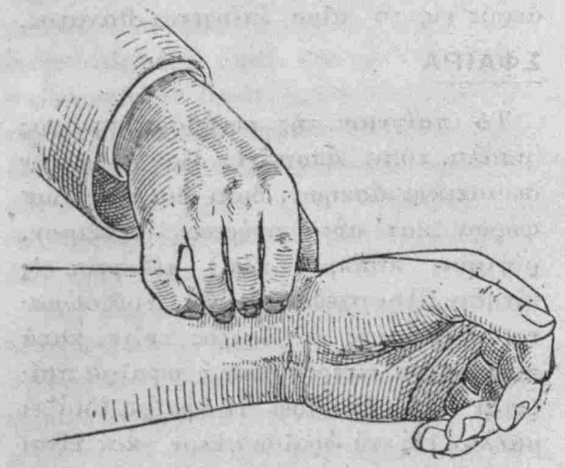
Κυκλικοὶ μύες εὑρισκόμενοι εἰς τὸ στόμιον κοιλοτήτων καὶ χρησιμεύοντες εἰς τὸ νὰ κλείουν τοῦτο. Οἱ μύες οὗτοι ὑπάγονται εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν ἑκουσίων δηλ. ἐνεργοῦν διὰ τῆς θελήσεως. Παράλυσις αὐτῶν ἀφίνει τὸ στόμιον ἀνοικτὸν καὶ ἐὰν ἡ κοιλότης περιέχει ρευστὴν οὐσίαν ἐκχύεται αὕτη ἀκουσίως. Σφιγκτῆρες μύες ὑπάρχουν εἰς τὸ στόμα, τὸν φάρυγγα, τὴν κύστιν, τὸν δακτύλιον, τὸν κολεόν.

ΣΦΥΓΜΟΓΡΑΦΟΣ

Μηχάνημα διὰ τοῦ ὁποίου ἐγγράφονται ἐπὶ χάρτου αἱ διάφοροι ἀλλοιώσεις καὶ διακυμάνσεις τοῦ σφυγμοῦ.

ΣΦΥΓΜΟΣ

Ἡ ρυθμικὴ κίνησις τῶν τοιχωμάτων τῶν ἀρτηριῶν προκαλεῖται ἀπὸ τὸ διερ-

Εἰκ. 668

Ἐξέτασις σφυγμοῦ

χόμενον αὐτὰς αἷμα τὸ ὁποῖον ὠθεῖται διὰ τῶν συστολῶν τῆς καρδίας ἢ μᾶλλον τῶν κοιλιῶν αὐτῆς (βλ. *Καρδία, Κυκλοφορία αἵματος*).

Ἡ ἐξέτασις τοῦ σφυγμοῦ γινομένη διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν ἄκρων τῶν δακτύλων ἐπὶ ἀρτηρίας τινὸς εὑρισκομένης κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν, καὶ ὡς τοιαύτη καταλληλωτέρα εἶναι ἡ *κερκιδικὴ* ἀρτηρία, μᾶς δεικνύει ἐὰν ἡ λειτουργία τῆς καρδίας εἶναι κανονικὴ ὡς πρὸς τὸν *ρυθμὸν*, τὴν *δύναμιν* καὶ τὴν *συχνότητα* τῶν συστολῶν. Περὶ τῶν δύο πρώτων μόνον ἐξησκημένον ἄτομον δύναται νὰ κρίνῃ κατὰ πόσον ἀλλοίωσις τις παρατηρουμένη λ. χ. *διάλειψις* δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς παθολογική. Ἐκεῖνο ὅμως τὸ ὁποῖον δύναται νὰ μᾶς ἐνδιαφέρει ἐδῶ εἶναι ἡ συχνότης τῶν σφύξεων. Ταύτην μετρῶμεν διὰ τοῦ ὡρολογίου καὶ κατὰ λεπτόν. Ὁ ἀριθμὸς τῶν σφύξεων καὶ εἰς τὸν ὑγιᾶ ἀκόμη ἄνθρωπον διαφέρει ὄχι μόνον κατὰ τὴν ἡλικίαν, τὸ ὕψος, τὸ φῦλον κλπ. ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ ἴδιον ἄτομον ὑφίστανται διακυμάνσεις.

Οὕτω αἱ κατὰ μέσον ὅρον σφύξεις εἰς ἓν λεπτὸν εἶναι :

Εἰς τὸ μὴ ἀκόμη γεννηθὲν παιδίον	180
Κατὰ τὸν τοκετὸν	150
Εἰς τὸ βρέφος	134
Εἰς παιδὶ 3 ἐτῶν	108
» 5-6 »	98
» 10 »	90
» 12-14 »	82—78
Εἰς νέον 20-24	71

Εἰς τὸν ἀριθμὸν τοῦτον (71) μένουν αἱ σφύξεις ἐπὶ πολλὰ ἔτη καὶ ἀργότερον ἀρχίζουν πάλιν νὰ αὐξάνουν.

Μετὰ τὸ 50ον ἔτος	72
» 60 »	74
» 80 »	79

Τὸ ὕψος τοῦ ἀτόμου φαίνεται νὰ συντελεῖ εἰς τὸν ἀριθμόν, οὕτω τὰ *ὑψηλὰ ἄτομα* ἔχουν γενικῶς *ὀλιγωτέρας* σφύξεις ἀπὸ τὰ μικρά, ἐπίσης καὶ τὸ φῦλον : οἱ *ἄνδρες* ὀλιγωτέρας ἀπὸ τὰς γυναίκας.

Εἰς τὸ ἴδιον ἄτομον *ἐπιταχύνονται* αἱ σφύξεις κατὰ τὴν κίνησιν, εἰς θερμὸν περιβάλλον, εἰς ψυχικὴν ἢ γεννητικὴν διέγερσιν, κατὰ τὴν πέψιν, μετὰ τὴν λῆψιν ἀλκοολικῶν ποτῶν, τὸ κάπνισμα, τὴν πνευματικὴν κόπωσιν. Ἐπίσης τὴν πρωΐαν εἶναι ὁ σφυγμὸς ταχύτερος ἀπὸ τὰς λοιπὰς ὥρας τῆς ἡμέρας καὶ ἰδίως τῆς νυκτός.

Ὁ σφυγμὸς γίνεται *βραδύτερος* ὅταν πλαγιάζωμεν, ὅταν εἰσπνέομεν, εἰς ψῦχος.

Λαμβάνοντες τὰ ἀνωτέρω ὑπ' ὄψει καὶ εὑρίσκοντες συνεχῶς παρά τινι σφυγμὸν 90—110, πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι οὗτος ἢ ἔχει πυρετὸν ἢ ἐν γένει πάσχει. Εἰς σφύξεις 110—150 δυνάμεθα νὰ εἴμεθα βέβαιοι ὅτι τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος ἄτομον εὑρίσκεται εἰς σοβαρὰν ἀδυναμίαν. Ὅταν δὲ ὁ σφυγμὸς εἶναι τόσον ἀδύνατος καὶ τόσον συχνὸς ὥστε νὰ μὴ εἶναι δυνατὸν νὰ μετρηθῇ ἢ καὶ ἐν γένει νὰ γίνῃ αἰσθητός, τότε ὁ θάνατος δὲν εἶναι μακράν. Ἀντιθέτως, σφυγμὸς βραδὺς κάτω τῶν 60 παρατηρεῖται εἰς λιποθυμίας, εἰς ἀδυνάτους, εἰς ἀναρρωνύοντας, καθὼς εἰς νόσους τινὰς ὡς μολυβδίασιν, ἐγκεφαλικὰς νόσους, ἴκτερον, καὶ εἰς τὴν νόσον τοῦ Adam Stockes, ὀφειλομένην εἰς ἀλλοίωσιν μυϊκῆς δεσμῖδος συνδεούσης τὸν καρδιακὸν κόλπον μὲ τὴν καρδιακὴν κοιλίαν.

Διαρκούσης μιᾶς νόσου εἶναι ἀπόλυτος ἀνάγκη νὰ καταμετρᾶται ὁ σφυγμὸς πρωΐαν καὶ ἑσπέρας κατὰ τὴν ἰδίαν ὥραν καθ' ἣν λαμβάνεται ἡ θερμοκρασία (μαζὺ μὲ αὐτὴν καὶ ὄχι ἀφοῦ ἔχει γίνῃ ἡ θερμομέτρησις) καὶ νὰ καγράφεται ἐπὶ πίνακος.

ΣΦΥΡΑ

Ἓν τῶν ὀστα ρίων τοῦ ἐσωτερικοῦ ὠτός. (βλ. *Οὖς*).

ΣΧΟΛΗ

Ἡ σχολὴ ἀνέκαθεν ἀπετέλεσε καὶ θὰ ἀποτελέσῃ ζήτημα σπουδαιότατον τόσον διὰ τοὺς γονεῖς ὅσον καὶ διὰ τοὺς ἰατροὺς καὶ παιδαγωγούς, καὶ τοῦτο διότι τὸ μέχρι τοῦδε εἰς σχετικὴν σωματικὴν καὶ πνευματικὴν ἐλευθερίαν συνηθισμένον παιδί, ὑποχρεοῦται νὰ προσαρμοσθῇ εἰς νέαν ζωὴν περιοριστικὴν κάπως, ὅπου θὰ εἶναι ὑποχρεωμένον νὰ εἶναι σωματικῶς ἥσυχον καὶ νὰ συγκεντρώνῃ τὸ πνεῦμα του εἰς ἓν σημεῖον. Ἡ νέα αὕτη ζωὴ θὰ ἐξακολουθήσῃ ἐπὶ 9000 σχεδὸν ὥρας τοῦ ὅλου βίου, ἑνὸς λεπτοῦ καὶ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν του εὑρισκομένου ὀργανισμοῦ, καὶ ἐπιφέρει πάντοτε, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον βλαβερὰς τινας ἐπιδράσεις.

Εἶναι δὲ κατὰ τοσοῦτον τὸ ζήτημα τῆς σχολῆς σπουδαῖον, καθότι εἶναι γενικοῦ ἐνδιαφέροντος καὶ κάθε παιδὶ οἱασδήποτε κοινωνικῆς τάξεως, πρέπει νὰ φοιτήσῃ εἰς σχολήν, λαμβανομένων βεβαίως ὑπ' ὄψει ἐξαιρέσεων τινῶν ὑγιεινῆς φύσεως καὶ περὶ τῶν ὁποίων θὰ ἀναφέρομεν. Θεωροῦμεν τὴν φοίτησιν εἰς σχολὴν ἀναγκαίαν καὶ ἀπαραίτητον ὄχι τόσον διὰ λόγους μορφώσεως πνευματικῆς ἀλλὰ χαρακτῆρος. Εἰς τὸ σχολεῖον τὰ παιδιὰ παύουν τοῦ νὰ εἶναι τὰ σπουδαῖα ἄτομα, πέριξ τῶν ὁποίων εἰς τὸ σπίτι τὸ πᾶν στρέφεται, καὶ γίνονται ἓν μικρὸν τμῆμα τοῦ μεγάλου συνόλου. Μανθάνουν νὰ ὑπακούουν καὶ σιωπῶσι, ἡ ἄμυλα διεγείρεται, αἱ διάφοροι κακαὶ ἰδιότητες τοῦ χαρακτῆρος ἐξαλείφονται καὶ τὰ παιδία ἑτοιμάζονται ἐν τῇ μετ' ἀλλήλων συναναστροφῇ διὰ τὸν μεγάλον καὶ κοπιώδη ἀγῶνα ὅστις τὰ περιμένει ἐν τῇ κοινωνίᾳ.

Διὰ τῶν ἰδιαιτέρων μαθημάτων κατ' οἶκον, βεβαίως δύνανται τὰ παιδία ὄχι μόνον πνευματικῶς τόσον νὰ μορφωθῶσι ὅσον καὶ ἐὰν ἐφοίτων ἐν σχολῇ, καὶ εἰς μικρότερον μάλιστα χρονικὸν διάστημα, ἀλλὰ καὶ διαθέτοντα περισσότερον ἐλεύθερον χρόνον, δι' ἀσκήσεων καὶ περιπάτων καὶ τὴν ὑγείαν των πλειότερον νὰ περιποιηθῶσι. Ἐλλείπει ὅμως ἡ ἄνω ἀναφερθεῖσα ἀγωγὴ διὰ τῆς σχολῆς, εἰς τὴν ὁποίαν οἱ γονεῖς πρέπει νὰ δίδουν μεγίστην σημασίαν.

Τὸ ὅτι ἡ σχολικὴ ζωὴ ἐπιδρᾷ κακῶς ἐπὶ τῆς ὑγιείας πολλῶν παιδιῶν εἶναι ἀναμφισβήτητον. Προέρχεται δὲ τοῦτο ἐκ τῆς ὑγιεινῆς καταστάσεως τοῦ παιδίου ἀφ' ἑνός, ἐκ τῆς ὑγιεινῆς τῆς ὅλης σχολικῆς ζωῆς ἀφ' ἑτέρου. Περὶ τῶν μέσων, πρὸς ὅσον τὸ δυνατὸν ἀποφυγὴν τῶν βλαβερῶν τούτων ἐπιδράσεων, μᾶς

ISMANOGLIO MEGARO

ἐπιβάλλεται νὰ ἀσχοληθῶμεν ἐκτενῶς ἐν τῷ ἄρθρῳ τούτῳ.

Τὸ μέλλον νὰ εἰσαχθῇ εἰς σχολεῖον μικρόν, πρέπει νὰ εἶναι σωματικῶς καὶ πνευματικῶς ἀρκετὰ ἀνεπτυγμένον, νὰ ἔχῃ κἄποιαν ἀντίστασιν ἀπέναντι τῶν μόχθων οἵτινες τὸ ἀναμένουν. Πρέπει λοιπὸν νὰ εἶναι ὑγιὲς καὶ νὰ μὴ ὑπάγῃ εἰς τὸ σχολεῖον πρὶν τοῦ 7ου ἔτους τῆς ἡλικίας του. Παιδία τὰ ὁποῖα ἔχουν μένει ὀπίσω κατὰ τὴν ἀνάπτυξιν, ὑποφέρουν ἀπὸ τὰς συνεπείας βαρείας νόσου, ἀπὸ ἀνώμαλον κατάστασιν τοῦ νευρικοῦ συστήματος, ἢ ἀπὸ τὰ μάτια ἢ τὰ αὐτιὰ ἢ εἶναι ἀναιμικά, ραχιτικά, χοιραδικὰ κλπ. δὲν θὰ ἀρχίζουν τὴν φοίτησιν παρὰ βραδύτερον ὅταν ἡ κατάστασις των βελτιωθῇ καὶ μὲ τὴν ἄδειαν τοῦ ἰατροῦ, ἄλλως ἡ κατάστασίς των θὰ χειροτερεύσῃ.

Διὰ νὰ εὐκολυνθῇ ἡ μετάβασις ἀπὸ τὴν ζωὴν τῆς οἰκογενείας εἰς τὴν τῆς σχολῆς ἀφ' ἑνός, καὶ διὰ νὰ συνηθίσῃ τὸ παιδὶ βαθμηδὸν εἰς τὴν διδασκαλίαν προφυλαττομένης κατὰ τὸ δυνατὸν τῆς ὑγείας του, κατάλληλοι εἶναι οἱ *παιδικοὶ* λεγόμενοι *κῆποι* ὅπου μὲ καλὸν καιρὸν εἰς τὸ ὕπαιθρον καὶ ἐπὶ κακοκαιρίας εἰς εὐρύχωρον ἀερικὸν δωμάτιον, γίνεται ἡ ἀρχὴ τῆς πνευματικῆς μορφώσεως τοῦ παιδιοῦ, ὄχι μὲ βιβλία καὶ *β-α* κάμνει *βα*, παρὰ μὲ φυσικὸν τρόπον. Τὸ παιδὶ διὰ καταλλήλων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον παιγνιδίων ἀσκεῖ τὰς αἰσθήσεις, τὰ κινητικά του ὄργανα, τὴν θέλησιν του, καθὼς καὶ τὸ πνεῦμα του διὰ τῆς *ἐποπτικῆς* λεγομένης διδασκαλίας. Οὕτω χωρὶς κόπον, κούρασιν καὶ βλάβην προσηλώνεται ἡ προσοχὴ τοῦ παιδιοῦ καὶ συγκεντρώνεται τὸ πνεῦμα του εἰς ἕν σημεῖον. Ἡ διὰ τοὺς παιδικοὺς κήπους κατάλληλος ἡλικία εἶναι ἡ μεταξὺ τοῦ 4—7 ἔτους.

Ἡ κυρίως *σχολικὴ διδασκαλία* δὲν πρέπει νὰ κουράζει τὰ παιδιά. Κάθε ὑπερκόπωσις βλάπτει. Ἐπέρχεται δὲ κυρίως ὑπερκόπωσις ὅταν τὰ παιδία ὑποχρεώνονται νὰ μάθουν πράγματα διὰ τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι ἀκόμη ἀρκετὰ ἀνεπτυγμένα. Πάντως εἰς τὴν ἀρχὴν δηλ. εἰς τὰς πρώτας τάξεις τὰ μαθήματα δὲν θὰ διαρκοῦν παρὰ μερικὰς μόνον ὥρας, εἰ δυνατὸν μόνον τὰς πρωϊνάς. Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὴν πορείαν τῆς ἀναπτύξεως τῶν πνευματικῶν δυνάμεων, πρῶτον ἀναπτύσσονται ἡ ἱκανότης τοῦ ἀντιλαμβάνεσθαι τά ὁρώμενα καὶ ἡ ἱκανότης τῆς μνήμης, ἀργότερον δὲ ἡ κρῖσις καὶ ἡ λογικὴ ὡριμάζουν, διὰ τοῦτο καὶ ἡ πορεία τῆς διδασκαλίας πρέπει νὰ λαμβάνει τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν δηλ. πρῶτον διὰ τῆς ἐποπτικῆς διδασκαλίας θὰ μανθάνουν τὰ παιδία νὰ ἀντιλαμβάνονται καὶ νὰ ἐνθυμῶνται πράγματα τὰ ὁποῖα βλέπουν, καὶ ἔπειτα θὰ τίθενται ἀπαιτήσεις καὶ ἀξιώσεις ἀπὸ τῆς παιδικῆς κρίσεως καὶ λογικῆς.

Ἀργότερον κατὰ τὴν διδασκαλίαν, πρὸς ἀποφυγὴν ὑπερκοπώ εως τῶν παιδιῶν, πρέπει νὰ λαμβάνηται ὑπ' ὄψει ὅτι ἕνα ὄχι πολὺ ἔξυπνον παιδὶ διὰ νὰ ἐννοήσῃ τι, χρειάζεται περισσότερον χρόνον καὶ καταβάλλει περισσότερον κόπον ἀπὸ ἕνα ἔξυπνον καὶ ὅτι τὸ αὐτὸ παιδὶ δύναται νὰ μάθῃ εὐκόλως τὸ ἕνα μάθημα καὶ δυσκολώτατα τὸ ἄλλο. Ἐπίσης δύσκολα καὶ κουραστικὰ μαθήματα θὰ ἀκολουθῶνται ὑπὸ ἄλλων ἐλαφροτέρων εἰς τὰ ὁποῖα ὁ ἐγκέφαλος τοῦ παιδιοῦ δὲν κουράζεται πολύ. Ἡ κυρίως μάθησις πρέπει νὰ γίνηται, μόνον εἰς τὸ σχολεῖον. Εἰς τὸ σπῖτι δὲ ἁπλῆ ἐπεξεργασία τοῦ ἐκμαθέντος. Πρέπει εἰς τὰ παιδιὰ νὰ ἀφίνηται ἀρκετὸς καιρὸς διὰ νὰ ἐξισώσουν τὴν διὰ τῆς μακρᾶς καθιστικῆς διαμονῆς ἐντὸς κλεισμένου χώρου προξενηθεῖσαν βλάβην, διὰ περιπάτου καὶ κινήσεων εἰς τὸν ἐλεύθερον ἀέρα καὶ τὸν ἥλιον. Πρὸς τοῦτο ἀπὸ ὑγιεινῆς ἀπόψεως τὸ καλλίτερον εἶναι ἡ κυρίως πνευματικὴ ἐργασία νὰ γίνηται μόνον τὰς προμεσημβρινὰς ὥρας, τὸ δὲ ἀπόγευμα ἢ νὰ εἶναι τελείως ἐλεύθερον ἢ νὰ χρησιμοποιεῖται εἰς μαθήματα ὠδικῆς, γυμναστικῆς, ἰχνογραφίας, καλλιγραφίας κλπ.

Δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι διὰ τῆς *ὑπερφορτώσεως μαθημάτων* εἰς τὰ

σχολεῖα ὄχι μόνον ἡ σωματικὴ καὶ ἡ πνευματικὴ ὑγιεία τῶν μαθητῶν βλάπτεται, ἀλλὰ καὶ ἡ μόρφωσις γίνεται ἀτελής, διότι μὴ δυνάμενος φυσικῶς ὁ μαθητὴς νὰ μάθῃ καὶ νὰ κατέχῃ τελείως ὅλους τοὺς διαφόρους διδασκομένους κλάδους, τελειώνει τὸ σχολεῖον του μὲ ἕνα μεγάλον πτυχίον *ἡμιμαθείας*.

Σχετικῶς μὲ τὴν κατανομὴν τοῦ 24ωρου χρονικοῦ διαστήματος παιδιῶν καὶ νέων, δίδει ὁ περὶ τὴν σχολικὴν ὑγιεινὴν πολὺ ἀσχοληθεὶς Σουηδὸς φυσιολόγος Axel Key τὸ ἑξῆς πρόγραμμα:

Ἡλικία μαθητῶν	*Διάρμεια ὕπνου*	*Χρον. διάστημα ἐνδύσεως, πλύσίματος, τροφῆς, ἡσυχίας*	*Διαπαιγνίδια καὶ ἐκουσίαν ἐνασχόλησιν.*	*Ἀναγκαστικὴ ἐργασία εἰς σχολεῖον καὶ οἰκίαν*
7	11 ὥραι	4 ὥραι	6 ὥραι	2—3 ὥραι
8	11	4	5—6	3—4
9	11	4	5—6	4—5
10	10—11	4	3—6	6
11	10—11	4	3	6
12	10	4	3	7
13	10	4	2,3	7
14	93	4	2,3	8
15	9	4	2,3	8,3
16	9	4	2,3	8,3
17	8,3	4	2,3	9
18	8,3	4	2,3	9

Ὁ Axen Key ἀπαιτεῖ ἐπίσης νὰ χρησιμοποιεῖται ὑπὸ τῶν σχολείων μεγαλουπόλεων διὰ μὲν τὰ παιδία κάτω τοῦ 14ου ἔτους, ἡμισεία ἡμέρα τὸν μῆνα, διὰ τὰ μεγαλείτερα μία ὁλόκληρος ἡμέρα, διὰ μακρὰν πορείαν ἐν ἐξοχῇ τόσον διὰ σωματικὴν ἄσκησιν ὅσον καὶ διὰ πρακτικὴν διδασκαλίαν γεωγραφίας, ἱστορίας καὶ φυσικῶν ἐπιστημῶν. Ἐπίσης ἀπαιτεῖ τοὐλάχιστον δύο ἀπογεύματα τὴν ἑβδομάδα νὰ χρησιμοποιῶνται διὰ μικρὰς ἐκδρομὰς καὶ γυμναστικὰς ἀσκήσεις ἐν τῷ ὑπαίθρῳ.

Σημειωτέον ὅτι ὁ Axen Key εἰς τὸν ἀναγραφέντα χρόνον τῆς ἀναγκαστικῆς ἐργασίας ἐν τῷ σχολείῳ δὲν ἐννοεῖ μόνον τὸν χρόνον κατὰ τὸν ὁποῖον διδάσκεται ὁ μαθητὴς καθήμενος ἀλλὰ συμπεριλαμβάνει καὶ τὴν γυμναστικὴν καὶ τὴν ᾠδικήν.

Περὶ τοῦ ὀρθοῦ τρόπου τοῦ κάθησθαι τῶν παιδίων πρὸς ἀποφυγὴν βλαβερῶν ἐπιδράσεων ἐπὶ τῆς σπονδυλικῆς στήμης παραπέμπομεν εἰς τὰ σχετικὰ ἄρθρα περὶ *μυωπίας*, *φωτισμοῦ*, *θρανίου*, *σκωλιώσεως*, *ἀναγνώσεως*, *κάθησθαι*, *γραφῆς*.

Πρὶν ἢ ἀποπερατώσωμεν τὸ περὶ σχολῆς ἄρθρον καλὸν εἶναι νομίζομεν νὰ εἴπωμεν τινὰ περὶ τοῦ ἀναγκαιοτάτου συστήματος τῆς ὑπάρξεως *σχολικῶν ἰατρῶν*. Ὁ θεσμὸς οὗτος εἶναι ἀπαραίτητος διὰ τὴν ὅσον τὸ δυνατὸν ἐλάττωσιν τῶν ἐκ τῆς σχολῆς προερχομένων βλαβερῶν ἐπιδράσεων εἰς τὰ παιδία.

Διότι ὁ σχολικὸς ἰατρὸς ἀφ' ἑνὸς ἐπιβλέπει τὴν ὅλην ὑγιεινὴν κατάστασιν τῆς σχολῆς τόσον τοῦ κτιρίου ὅσον καί τῶν τάξεων δηλ. τὸν ἀερισμόν, φωτισμόν, θέρμανσιν, τὴν κατάστασιν τῶν θρανίων κλπ. ἀφ' ἑτέρου ἐξετάζων κατὰ τὴν ἀρχήν, τὸ μέσον καὶ περὶ τὸ τέλος τῆς ἐν τῇ σχολῇ φοιτήσεως καὶ κάθε ἔτος τὰ παιδιά, ἀποκλείει ἐντελῶς τῆς σχολῆς ἢ ἀπό μερικὰ μόνον μαθήματα καὶ εἰδοποιεῖ καταλλήλως τοὺς γονεῖς, παιδιὰ τὰ ὁποῖα ἔχουν ἀνάγκην ταύτης ἢ ἐκείνης τῆς ἰατρικῆς θεραπεί-

ας, ὑποδεικνύει εἰς τοὺς διδασκάλους ὅτι λόγῳ ταύτης ἢ ἐκείνης τῆς προδιαθέσεως ἢ παθήσεως θὰ δίδηται προσοχὴ εἰς τὴν ἐν τῇ τάξει θέσιν ἢ στάσιν μαθητοῦ, παρακολουθεῖ ἐν ἰδιαιτέρῳ δι' ἕκαστον μαθητὴν φύλλῳ τὴν κατὰ τὰ ἔτη πορείαν τῆς ἀναπτύξεως τοῦ μαθητοῦ (ὕψος, βάρος, εὖρος κλπ.) καὶ τὴν ἐν γένει ὑγιεινήν του κατάστασιν, προφυλάττει, λαμβάνων τὰ δέοντα μέτρα, τὴν σχολὴν καὶ συνεπῶς τοὺς ἐν αὐτῇ, ἀπὸ μολυσματικὰς νόσους, ἀναλαμβάνει τὴν ὑγιεινὴν διαπαιδαγώγησιν καὶ μορφωσιν τῶν μαθητῶν(βλ. *Ὑγιεινή*).

ΣΩΜΑ

Τὸ ἀνθρώπινον σῶμα ἀποτελεῖται χημικῶς ἀπὸ τὰ ἑξῆς στοιχεῖα τῶν ὁποίων ἡ κατὰ προσέγγισιν ποσότης εἰς ἐνήλικα 70 χλγρ. εἶναι: 38 χλγρ. ὀξυγόνου (=26 κ.μ.), 7χλγρ. ὑδρογόνου (=78 κ.μ.) 20 χλγρ. ἄνθρακος, 1,8 χλγρ. ἀζώτου, 1,7 χλγρ. ἀσβεστίου, 800 γρ. φωσφόρου, 160 γρ. χλωρίου, 100 γρ. θείου, 100 γρ. φθορίου, 100 γρ. νατρίου, 80 γρ. καλίου, 50 γρ. μαγνησίου, 4,5 γρ. σιδήρου, καὶ μικρᾶς ποσότητος πυριτίου, μαγγανίου καὶ ἀργιλλίου (ἀλουμίνιον). Ἐκ τῶν ἑνώσεων ὅμως τῶν κυρίων τούτων στοιχείων αἱ κυριώτεραι εἶναι τὸ ***ὕδωρ***, αἱ ***λευκωματοῦχοι οὐσίαι***, τὸ ***λίπος***, οἱ ***ὑδατάνθρακες***, τὸ ***φωσφορικὸν*** καὶ τὸ ***ἀνθρακικὸν ἀσβέστιον*** καὶ ἄλλα ἄλατα.

Ἐξ αὐτῶν λοιπὸν ἀποτελοῦνται τὰ διάφορα ὄργανα νοῦ ἀνθρωπίνου σώματος (βλ. *Ἄνθρωπος*).

Τὸ ἀνθρώπινον σῶμα μὲ τὰ τρία τμήματά του, τὴν κεφαλήν, τὸν κορμόν, καὶ τὰ ἄκρα, δεικνύει σχετικῶς μὲ τὸ σχῆμα, τὸ μέγεθος, τὴν περιφέρειαν. τὸ βάρος, τὴν στάσιν του μεγάλας διαφοράς, αἵτινες ὅμως μένουν, ἀναλόγως τοῦ κλίματος, τῆς φυλῆς, τοῦ πολιτισμοῦ, τοῦ γένους, τοῦ τρόπου τοῦ ζῆν, πάντοτε ἐντὸς μικρῶν ὁρίων καὶ οὕτω ὑπάρχει ὁτὲ μὲν πλήρης ***συμμετρία*** ὁτὲ δὲ μεγαλειτέρα ἢ μικροτέρα ***ἀναλογία*** μεταξὺ τῶν διαφόρων τμημάτων τοῦ σώματος.

Διὰ μιᾶς καθέτου ἀνὰ μέσον τοῦ σώματος γραμμῆς, χωρίζεται τοῦτο εἰς δεξιὸν καὶ εἰς ἀριστερὸν ἥμισυ, εἰς ἕκαστον τῶν ὁποίων, εὑρίσκονται τὰ αὐτὰ σχεδὸν ὄργανα (διπλᾶ) καὶ εἰς τὴν αὐτὴν ἐκ τῆς μεσαίας γραμμῆς ἀπόστασιν.

Τὰ ἐν τῇ μεσαίᾳ γραμμῇ κείμενα ὄργανα εἶναι μονὰ καὶ ἀποτελοῦνται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπὸ δύο ἴσα ἥμισυ. Ἐν τούτοις ὑπάρχουν ὀλίγα τινὰ μονὰ ὄργανα κείμενα εἰς τὸ ἕν μόνον ἥμισυ τοῦ σώματος ἢ κατὰ τὴν μεσαίαν γραμμήν, ἄνευ συμμετρίας. Διὰ τῆς συμμετρίας ὄχι μόνον γίνεται τὸ σῶμα ὡραῖον ἀλλὰ ὑπάρχει καὶ ἰσορροπία μεταξὺ τῶν δύο ἡμίσεων.

Ἡ ***ὡραιότης*** ὅμως τοῦ σώματος ὀφείλεται κυρίως εἰς τὴν ἀναλογίαν τῶν διαφόρων τμημάτων αὐτοῦ, ἥτις δυστυχῶς τείνει εἰς τὸ νὰ ἐκλείψῃ καὶ νὰ σχηματισθῇ οὕτω ἐκ τοῦ σώματος τοῦ ἁρμονικοῦ εἰδεχθὴς παραμόρφωσις. Ὠφείλεται δὲ τοῦτο εἰς τὴν ***ἔλλειψιν ὑγιεινῆς*** καὶ ***φυσικῆς ἀγωγῆς*** (βλ. *Ὑγιεινή*).

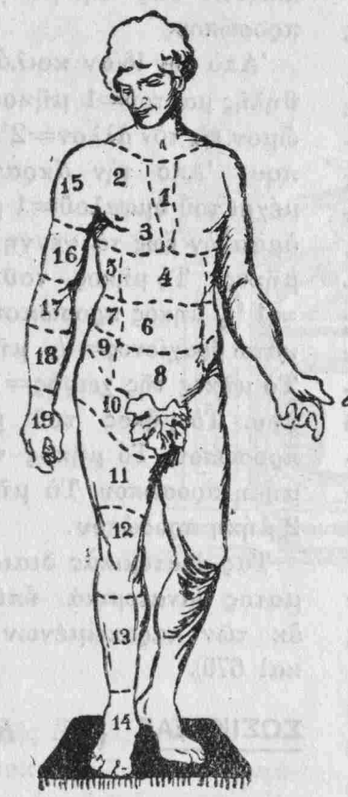
Πρὸς ἐξέτασιν καὶ ἐξακρίβωσιν τῶν ἀναλογιῶν τοῦ σώματος, οἱ καλλιτέχναι χρησιμοποιοῦν τὸν ***κανόνα*** δηλ. ἕν μέτρον διὰ τοῦ ὁποίου δύνανται νὰ ἐξακριβωθῶσιν αἱ διαστάσεις ἑνὸς μέρους τοῦ σώματος ἐν ἀναλογίᾳ πρὸς τὸ ὅλον καθὼς καὶ αἱ διαστάσεις τοῦ ὅλου πρὸς τὸ μικρότερον τῶν μερῶν.

Ὡς τοιοῦτον ***μέτρον*** χρησιμοποιεῖται ἤδη ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα τὸ μῆκος τοῦ ποδός, τὸ φάρδος τῆς χειρὸς καὶ τὸ ὕψος τῆς κεφαλῆς ἢ τοῦ προσώπου.

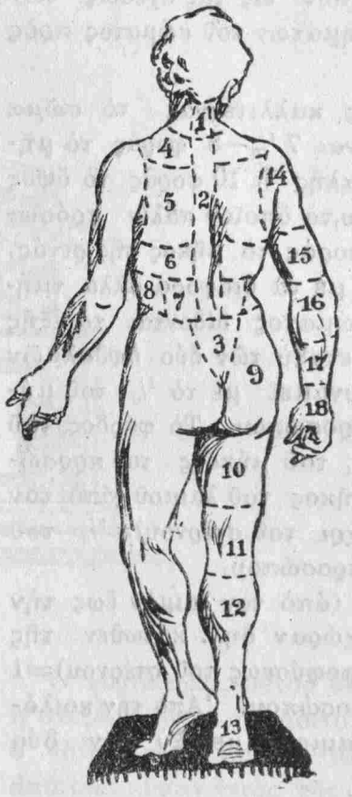
Τόσον τὸ μῆκος τοῦ ποδὸς ἐκ τοῦ ὁποίου προῆλθεν ὁ δωρικὸς ρυθμός, ὅσον τὸ φάρδος τῆς χειρός, τὸ ὑπὸ τοῦ διασήμου Γάλλου γλύπτου Guillaume ἐκλεγὲν ἢ καὶ τὸ ὕψος τῆς κεφαλῆς, (ὁ Πολυκλήτου κανὼν) ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ὁποίου ἐγένοντο τὰ διασημότερα ἀγάλματα τῆς ἀρχαιότητος (ὡς ὁ Δορυφόρος, ὁ Ἀχιλλεύς,(Λοῦβρον) ἡ Ἀφροδίτητῆς Μήλουκλπ.)δὲν δύνανται ἐπιστημονικῶς νά ληφθοῦν ὡς ἀπόλυτος βάσις τῆς ἀναλογικῆς σχέσεως τοῦ σώματος διότι εἰς τὰ διάφορα γένη, τὰς διαφόρους φυλάς, τὰ διάφορα ἔθνη, πολλαὶ ἀνω-

SISMANOGLIO MEGARO

Εἰκ.669

Εἰκ. 670

Ὀνομασία τῶν διαφόρων χωρῶν τοῦ σώματος

Προσθία πλευρά.	***Ὀπισθία πλευρά.***
1. *Στερνικὴ χώρα.*	1. *Αὐχενικὴ χώρα*
2. *Προσθία ἄνω πλευρικὴ χώρα*	2. *Ραχιαία* »
3. *Μαστικὴ χώρα*	3. *Ὀσφυϊκὴ* »
4. *Ἐπιγάστριον*	4. *Ὀπισθία ἄνω πλευρικὴ χώρα*
5. *Ὑποχόνδριον*	5. *Ὠμοπλάτιος χώρα*
6. *Ὀμφαλικὴ χώρα*	6. *Ὀπισθία κάτω πλευρικὴ χώρα*
7. *Ἄνω πλαγία κοιλιακὴ χώρα ἢπλευρὸν*	7. *Ὀσφυϊκὴ χώρα*
8. *Ὑπογάστριον*	8. *Πλευρὸν*
9. *Λαγωνοβουβωνικὴ χώρα*	9. *Γλουτιαία* »
10. *Μηροβουβωνικὴ χώρα*	10. *Ὀπισθία μηριαία χώρα*
11. *Προσθία μηριαία χώρα*	11. *Ἰγνυϊκὴ χώρα*
12. *Προσθία χώρα τοῦ γόνατος*	12. *Ὀπισθία* » *κνήμης*
13. » » *τῆς κνήμης*	13. *Ἔξω* » *σφυρῶν*
14. *Ἔσω* » *τῶν σφυρῶν*	14. *Ὠμιαία* »
15. *Ὠμιαία* »	15. *Ὀπισθία βραχιόνιος χώρα*
16. *Προσθία βραχιόνιος χώρα*	16. *Ὀπισθία χώρα ἀγκῶνος*
17. *Κατ' ἀγκώνα καμπή*	17. » » *πήχεως*
18. *Προσθία χώρα τοῦ πήχεως*	18. *Παλαμιαία* » *τῆς χειρὸς*
19. *Ραχιαία* » *τῆς χειρὸς*	

μαλίαι ὑπάρχουν εἰς τὰς σχέσεις τῶν διαφόρων τμημάτων τοῦ σώματος πρὸς ἄλληλα.

Κατὰ τοὺς καλλιτέχνας τὸ *σῶμα πρέπει νὰ εἶναι* $7\,^1/_2-8$ φορὰς τὸ μῆκος τῆς κεφαλῆς ἢ 10 φορὰς τὸ ὕψος τοῦ προσώπου,τὸ ὁποῖον πάλιν πρόσωπον εἶναι 3 φορὰς τὸ μῆκος τῆς ρινός. Σχετικῶς δὲ μὲ τὰ διάφορα ἄλλα τμήματα τοῦ σώματος δίδονται τὰ ἑξῆς μέτρα : Τὸ μεταξὺ τῶν δύο ὀφθαλμῶν φάρδος ἰσοδυναμεῖ μὲ τὸ $^1/_6$ τοῦ μήκους τοῦ προσώπου. Τὸ φάρδος τοῦ στόματος$=^1/_4$ τοῦ μήκους τοῦ προσώσώωου. Τὸ μῆκος τοῦ λαιμοῦ (ἀπὸ τὸν πώγωνα μέχρι τοῦ στέρνου)$=^2/_3$ τοῦ μήκους τοῦ προσώπου.

Τὸ στῆθος (ἀπὸ τὸν λαιμὸν ἕως τὴν στομαχικὴν χώραν δηλ. κάτωθεν τῆς ξιφοειδοῦς ἀποφύσεως τοῦ στέρνου)=1 μῆκος τοῦ προσώπου. Ἀπὸ τὴν κοιλότητα τοῦ λαιμοῦ, μεταξὺ τῶν δύο κλειδῶν ἕως τὴν μασχάλην=1 μῆκος προσώπου.

Ἀπὸ τὴν ἰδίαν κοιλότητα μέχρι τῆς θηλῆς μαστοῦ=1 μῆκος. Ἀπὸ τὸν ἕνα ὦμον εἰς τὸν ἄλλον$=2^1/_2$ μήκη προσώπου. Ἀπὸ τὴν ἄκραν τῆς καρδίας μέχρι τοῦ ὀμφαλοῦ=1 μῆκος. Ἀπὸ τὸν ὀμφαλὸν ἕως τὰ γεννητικὰ ὄργανα=1 μῆκος. Τὸ μῆκος τοῦ ἄνω βραχίονος $=1\,^1/_2$ μῆκος προσώπου. Τὸ μῆκος τοῦ κάτω βραχίονος$=^1/_4$ μῆκος προσώπου. Τὸ μῆκος τῆς χειρὸς=1 μῆκος προσώπου. Τὸ μῆκος τοῦ μηροῦ=2 μήκη προσώπου. Τό μῆκος τοῦ γόνατος$=^1/_2$ μήκη προσώπου. Τὸ μῆκος τῆς κνήμης 2 μήκη προσώπου.

Τὰς ἀνατομικὰς διαιρέσεις τοῦ σώματος (ἀνατομικὰ ἐπίπεδα) βλέπομεν ἐκ τῶν παρακειμένων εἰκόνων. (669 καὶ 670).

ΣΩΣΙΚΡΕΑΣ *(βλ. Κρεόζωτον)*

ΤΑΓΓΙΣΜΑ

Ζύμωσις διὰ τῆς ὁποίας τὰ λίπη κιτρινίζουν καὶ ἀποκτοῦν δυσάρεστον γεῦσιν καὶ ὀσμήν, ὀφειλομένη εἰς τὰς λευκωματοειδεῖς καὶ ἄλλας ξένας οὐσίας τὰς ὁποίας ἐμπεριέχουν. *(βλ. Βούτυρον)*

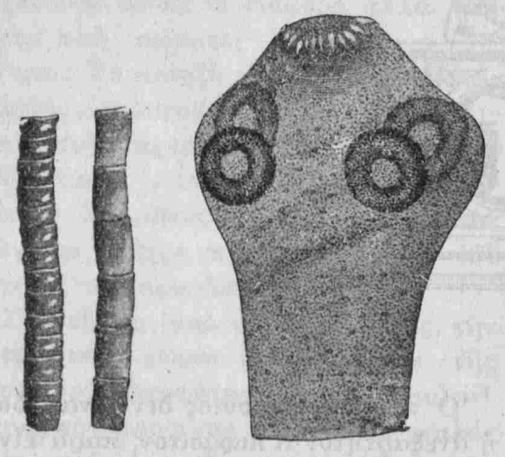
ΤΑΙΝΙΑΙ *(κ. Κορδέλλα)*

Παράσιτα τοῦ ἀνθρώπου κατοικοῦντα τὸ λεπτὸν ἔντερον αὐτοῦ καὶ προκαλοῦντα ἐλαχίστας ἢ καὶ μεγάλας διαταραχάς. Αἱ ταινίαι, ἔχουν πλατύ, λευκόν, μαλακὸν σῶμα ἀποτελούμενον ἀπὸ ***κεφαλήν***, μεγέθους κεφαλῆς καρφίδος, ἀπὸ ἕνα ***λαιμὸν*** λεπτὸν ὡς κλωστὴ καὶ ἀπὸ τὸ κύριον ***σῶμα*** ἀποτελούμενον ἐξ ἀορίστου ἀριθμοῦ (1200—1300) χωρισμένων τμημάτων. Ἕκαστον τῶν τμημάτων τούτων εἶναι καὶ ἕνα τέλειον ζῶον. Οὕτω ἡ ὅλη ταινία ἀποτελεῖται ἀπὸ ὁλόκληρον σειρὰν ζώων, τῶν ὁποίων ἡ ἀρχή, ἡ μητέρα, εἶναι ἡ κεφαλή καὶ αὐξάνει ἀναπτυσσομένων νέων τμημάτων ἐκ τῆς κεφαλῆς. Τὰ τμήματα ταῦτα, τὰ εὑρισκόμενα εἰς τὸ κάτω ἄκρον τῆς σειρᾶς, μόλις ὡριμάσουν, ἀποχωρίζονται τοῦ ὅλου ζώου καὶ ἀπέρχονται διὰ τῶν κενώσεων.

Ἡ κεφαλὴ τῆς ταινίας ἀναπτύσσεται ἐξ ἑνὸς ὠαρίου ἑνὸς τῶν τμημάτων, ὡς ***κυστίκερκος*** καὶ εἰς τὸ κρέας ἑνὸς ξένου ζώου τὸ συνηθέστερον τοῦ χοίρου. Ὁ κυστίκερκος οὗτος δὲν εἶναι ἴδιον ἢ ἀνεξάρτητόν τι παράσιτον, παρὰ εἶναι ὁ γόνος τῆς ταινίας, ἀποτελούμενος ἀπὸ μίαν κύστιν ἐντὸς τῆς ὁποίας ὑπάρχει ἡ κεφαλὴ τῆς μελλούσης ταινίας, ἀναπτύσσεται δὲ ἐκ τῶν ὡρίμων ὠῶν ταινίας ὅταν ταῦτα, ἰδίως διὰ προσλήψεως ὕδατος μολυσμένου μὲ ὠάρια, μεταβιβασθοῦν εἰς τὸν ἐντερικὸν σωλῆνα τοῦ χοίρου ἢ καὶ τοῦ βοὸς καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὸ κρέας τοῦ ζώου ὅπου ἀναγνωρίζηται,εἰς ὠμὸν βεβαίως, ὡς φαιὸς μικρὸς κόκκος μεταξὺ τῶν ἰνῶν τοῦ κρέατος. Ὅταν λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος φάγει ὠμὸν κρέας χοίρου ἢ βοός, ὁ κυστίκερκος φθάνει εἰς τὸν στόμαχον, ἡ κύστις χωνεύεται καὶ ἐντὸς 2—3 μηνῶν ἀναπτύσσεται ὁ εἰς τὸ λεπτὸν ἔντερον εἰσελθὼν κυστίκερκος εἰς ταινίαν,

Ὑπάρχουν 4 εἰδῶν ταινίαι : Ἡ ***μονήρης*** (***ταινία*** Taenia solium,ἔνοπλος ταινία, Tenia armé, Ver solitaire) ἔχει μῆκος 2—3 μ. Ἡ κεφαλή της, χρώματος φαιοῦ καὶ μεγέθους κεφαλῆς καρφίδος, ἐπικάθηται ἐπὶ ἑνὸς λεπτοτάτου 6 χλμ. μήκους αὐχένος καὶ ἔχει 4 ροφητῆρας, γυρισμένους πρὸς τὰ μέσα καὶ διπλοῦν στέφανον ἐκ 26 ἀγκίστρων, διὰ τῶν ὁποίων στηρίζεται καὶ προσφύεται εἰς τὸ ἔντερον. Τὰ τμήματα τοῦ σώματος τῆς ταινίας γίνονται βαθμηδὸν φαρδύτερα καὶ μόλις εἰς ἀπό-

στασιν ἑνὸς μ. ὄπισθεν τῆς κεφαλῆς γίνονται τετράγωνα. Τὰ πρὸς τὸ ἄκρον ὥριμα τμήματα εἶναι μήκους 10 χλμ. καὶ πλάτους 9 χλμ. ἔχουν στρογγυλοποιημένας γωνίας καὶ ὁμοιάζουν πρὸς κολοκυνθόσπορον.

Εἰκ. 671 Εἰκ. 672

Μονήρης ταινία μεγενθυνθεῖσα

Τμήματα *Κεφαλή*

Ἡ ταινία εἶναι ***ἑρμαφρόδιτος*** ἕκαστον δὲ ἀπὸ τὰ ὥριμα τμήματά της ἔχει εἰς τὰ πλευρά του τόσον ἄρρενα ὅσον θήλεα γεννητικὰ ὄργανα, μόνον δὲ τὸ πρὸς τὸ τέλος ἔχουν ὠάρια.

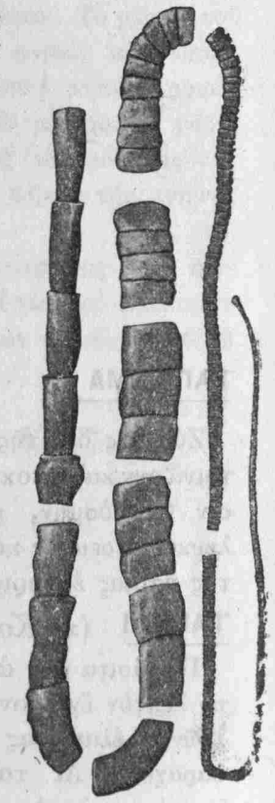
Μεταδίδεται διὰ τοῦ χοιρείου κρέατος.

Ἡ ***ἄοπλος ταινία*** (Taenia saginata. T. mediocanellata, T. inerme) ἔχει μῆκος 8—10 μ. μεγαλειτέραν κεφαλὴν τῆς ἐνόπλου, μὲ 4 μαύρους ροφητῆρας, χωρὶς ὅμως στέφανον μὲ ἄγκιστρα. Τὰ τμήματά της εἶναι μακρύτερα (15 χλμ.) πλατύτερα (12—14 χλμ.) καὶ στερεώτερα τῶν τῆς ἐνόπλου, ἔχουν δὲ κατὰ μῆκος καὶ διὰ τῆς μέσης γραμμῆς διατρέχουσαν σχισμήν. Ἡ ταινία αὐτὴ ***μεταδίδεται*** διὰ τοῦ βοείου κρέατος. Ἡ ἀσφαλεστέρα ***ἀπόδειξις*** τοῦ ἐάν τις εἶναι φορεὺς ταινίας ἢ ὄχι εἶναι ἡ παρουσία τμημάτων ἢ ὠαρίων αὐτῆς εἰς τὰ κόπρανα, ὅλα δὲ τὰ λοιπὰ συμπτώματα (βλ. *Ἑλμινθίασις*) ὡς ἀνορεξία, βουλιμία, διάρροιαι ἐν ἐναλλαγῇ μὲ δυσκοιλιότητα, ζάλη, γαργάλεμμα τῆς μύτης κλπ. εἶναι ἀβέβαια συμπτώματα· Θετικώτερα σημεῖα εἶναι ὅταν μετὰ ἀπόλυτον νηστείαν, ἢ μετὰ πρόσληψιν σκόρδου, κρυμμυδίου, ρεπανιοῦ, μουστάρδας, ἅλμης, ἀγγουριῶν, ρίγγας κλπ. γίνονται αἰσθητὰ εἰς τὴν κοιλίαν κινήσεις, ἀέρια, τραβήγματα καὶ τὰ ὁποῖα ὅμως ἀμέσως παύουν ὅταν προσλάβωμεν γάλα ἢ ψωμί. Ἕν τέλειον δὲ δοκιμαστικὸν μέσον ὑπάρξεως ἢ μὴ ταινίας εἶναι ἡ χρῆσις τοῦ ἀρχαιοτάτου

Εἰκ. 673

Κεφαλὴ ἀόπλου ταινίας μεγενθυνθεῖσα

Εἰκ. 674

Ἄοπλος ταινία Κεφαλὴ καὶ σῶμα

φαρμάκου ***Κούσσο***,* διὰ τοῦ ὁποίου ἀσφαλῶς καὶ ἄνευ πόνων ἐκκενώνονται διὰ τῶν κοπράνων τμήματα ταινίας.

Ἡ ***προφύλαξις*** σύγκειται ὡς ἀναφέραμεν εἰς τὴν ἀποφυγὴν ὠμοῦ κρέατος χοίρου καὶ βοός.

Ἡ ***θεραπεία*** ἤτις ποτὲ δὲν πρέπει νὰ γίνηται ἄνευ τῆς ἐγκρίσεως καὶ τῆς ὁδηγίας τοῦ ἰατροῦ, ἐπιτυγχάνεται διὰ τῶν ἀνθελμινθικῶν λεγομένων φαρμάκων, τὰ ὁποῖα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἶναι δραστήρια.

Πρὸ τῆς λήψεως τοῦ καταλλήλου φαρμάκου, (ἀρρεννοπτέρις, κολοκυνθόσποροι, ἄνθη Κούσσου, φλοιὸς ρίζας ροδιᾶς κλπ.) καὶ διὰ νὰ ἀδυνατήσῃ ἡ ταινία δίδεται ἐπὶ 24 ὥρας μόνον γάλα, ἢ κρέας ἁλατισμένον, ρέγγα, σκόρδον, κλπ. Θὰ καθαρίζεται δὲ τὸ ἔντερον διὰ κλύσματος. Μετὰ τὴν λῆψιν τοῦ φαρμάκου καὶ ὅταν ἀρχίζει νὰ γίνηται αἰσθητὴ ἡ ἐνέργεια του, θὰ κάθηται ὁ ἀσθενὴς ἐπὶ δοχείου περιέχοντος θερμὸν ὕδωρ, καὶ θὰ μένει ἐκεῖ ἕως ὅτου ἐξέλθῃ ἡ ταινία. Λαμβάνονται δὲ τὰ μέτρα ταῦτα διὰ νὰ μὴ ἀποκοπῇ αὕτη καὶ δὲν ἐξέλθῃ ἡ κεφαλή. Ἐὰν ἐντὸς 2-3 ὡρῶν τὸ φάρμακον δὲν ἔχει ἐπιδράσῃ, λαμβάνεται, ἀναλόγως τοῦ φαρμάκου, ἅλας ἀγγλικὸν ἢ ριτσινόλαδον.

Μετὰ τὴν ἔξοδον τῆς ταινίας πρέπει νὰ διαπιστώσωμεν τὴν παρουσίαν τῆς κεφαλῆς, ξετυλίσσοντες σιγὰ αὐτήν, διότι μόνον ἡ παρουσία ταύτης ἐπιβεβαιοῖ τὴν ριζικὴν θεραπείαν. Ἡ ἐξελθοῦσα ταινία, πρὶν ἢ ριφθῇ εἰς τὸν ἀπόπατον. πρέπει νὰ φονευθῇ μὲ βραστὸν νερὸ ἢ μὲ οἰνόπνευμα. Ἐὰν ἀποτύχῃ ἡ θεραπεία, δὲν θὰ ἐπαναλαμβάνεται πρὶν ἢ παρέλθουν 2-3 μῆνες.

ΤΑΛΚΟΝ ἢ ΤΑΛΚΗΣ

Ὀρυκτὸν ἀποτελούμενον ἀπὸ πυριτικὸν μαγνήσιον, χρησιμοποιεῖται ὡς λιπαρά, μαλακὴ καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον λευκὴ κόνις εἰς ὀδοντοτρίμματα, ψιμμύθια καὶ παντοῦ ὅπου γίνεται χρῆσις ποῦδρας, λ. χ. εἰς συγκάμματα τῶν παιδιῶν. Ἐπίσης ἔχει αἱμοστατικὴν ἐνέργειαν εἰς τὰς ἐκ τῶν τριχοειδῶν ἀγγείων αἱμορραγίας καθὼς καὶ ἀντιδιαρροϊκήν.

ΤΑΜΑΡΙΝΔΟΣ ἢ ΙΝΔΙΚΗ (*Tamarin τ. Τεμῦρ-χιντὶ*).

Δένδρον τῶν Ἰνδιῶν τοῦ ὁποίου ὁ φαιὸς πόλτος τοῦ καρποῦ λαμβανόμενος ὡς τοιοῦτος μὲ ὀλίγην σάκχαριν εἰς δόσιν 20-50 γρ. ἢ ἐν εἴδει ἐγχύματος (2 %) καὶ εἰς δόσιν μερικῶν ποτηρίων, εἶναι ἀναψυκτικὸν καὶ ἐλαφρῶς καθαρτικόν.

ΤΑΝΝΑΛΜΠΙΝ (*Tannalbin*)

Σύνδεσις ταννίνης καὶ λευκώματος. Κόνις ἐλαφρῶς πιτρίνη, χωρὶς γεῦσιν, ἀδιάλυτος εἰς τὸ ὕδωρ. Χορηγεῖται ἐσωτερικῶς ὡς ἀντιδιαρροϊκὸν εἰς δόσιν 0,50—1 γρ.

ΤΑΝΝΙΓΕΝ (*Tannigene*)

Κόνις φαιοῦ χρώματος, χωρὶς γεῦσιν χορηγουμένη ὡς ἀντιδιαρροϊκὴ εἰς δόσιε 0,50—1 γρ.

ΤΑΝΝΙΝΗ (*Δεψίνη, Δεψικὸν ὀξύ*)

Οὐσία σπογγώδης, εὔθρυπτος, λευκοκίτρινος μέ αἰθερώδη ὀσμήν, καὶ στυφὴν γεῦσιν, ἐλαφροτάτη καὶ εὐδιάλυτος ἐν ὕδατι. Ἐξάγεται ἐκ τοῦ φλοιοῦ, φύλλων καὶ ξύλου πολλῶν φυτῶν ἰδίως δὲ τῆς δρυός, τοῦ κασού, τοῦ ρῆου, τῆς καρυᾶς. Ἡ τῆς βιομηχανίας ἐξάγεται ἰδίως ἐκ τῶν βαλάνων τῆς δρυός. Ἐπειδὴ ἔχει τὴν ἰδιότητα νὰ πηγνύει τὸ λεύκωμα, χρησιμοποιεῖται εἰς τὸ νὰ τονώνῃ χαλαροθέντας ἱστοὺς (κατάρροι) εἰς αἱμορραγίας, εἰς δηλητηριάσεις.

Χορηγεῖται ***ἐσωτερικῶς*** εἰς δόσιν 0,05—0,15—1 γρ. ***ἐξωτερικῶς*** δὲ εἰς κλύσματα (2 %) ὡς ὑπόθετα (0,25), εἰς πλύσεις (βλεννόρροια, λευκόρροια) 5 %.

Κατὰ τὴν χρῆσιν τῆς ταννίνης θὰ ἀποφεύγωνται τὰ ἀλκαλοειδῆ καὶ τὰ μεταλλικὰ ἅλατα (ἀσύμβατα φάρμακα).

Ἐσωτερικῶς χρησιμοποιεῖται ἡ ταννίνη ἐν συνδέσει μὲ τὸ ἰώδιον ἐν εἴδει σιροπίων ἢ ἄλλων σκευασιῶν (Iodo-tanniques) κστὰ τῆς χοιραδώσεως καὶ τοῦ λεμφατισμοῦ.

ΤΑΞΙΔΙΑ

Τὰ ταξίδια, τόσον τὰ χάριν ἐμπορικῶν ὑποθέσεων, ὅσον καὶ τὰ χάριν αὐτῆς τῆς ὑγιείας γινόμενα, ἔχουν προσλάβει τοιαύτην διάδοσιν, ὥστε δὲν ἀμφιβάλλομεν ὅτι ἡ ὑγιεινὴ θέλει προσεχῶς ὅλως ἰδιαιτέρως ἀσχοληθῆ μὲ αὐτά, κατὰ τοσοῦτῳ μᾶλλον καθ' ὅσον ὁ ἄνθρωπος ἡμέρας καὶ ἑβδομάδας ὁλοκλήρους ζῇ ἐνίοτε ἐν ταξιδίῳ. Βεβαίως τὸ ἰδεῶδες τοῦ ταξιδίου ἀπὸ ὑγιεινῆς ἀπό-

ψεως εἶναι, νὰ ἐξακολουθῇ ὁ ταξιδεύων νὰ ζῇ ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς ὅρους ὑγιεινῆς ὅπως καὶ εἰς τὴν κατοικίαν του. Τὸ τοιοῦτον, ἐκτὸς τῶν διὰ τῶν τελειοτάτων ὑπερωκεανείων ἀτμοπλοίων, ὡρισμένως δὲν γίνεται.

Τὰ θαλάσσια ταξίδια ἐν γένει παρουσιάζουν καλλιτέρους ὅρους ὑγιεινῆς. Τὰ διὰ τοῦ σιδηροδρόμου ὅμως ὑστεροῦν κατὰ πολύ, παρ' ὅλας τὰς προόδους τὰς ἐπιτευχθείσας ἐπὶ τῶν μεγάλων διεθνῶν γραμμῶν. Διὰ τοῦτο καὶ ἰδιαιτέρως ἐν τῷ ἄρθρῳ τούτῳ θὰ ἐνδιατρίψωμεν εἰς τὰ ***σιδηροδρομικὰ ταξίδια***. Τὸ κυριώτερον ζήτημα εἰς τὸ ὁποῖον τὰ ταξίδια ταῦτα ὑστεροῦν εἶναι τὸ ζήτημα τῆς ***καθαριότητος*** βεβαίως ὄχι τοῦ σώματος ὁλοκλήρου, ἀλλὰ τοῦ προσώπου καὶ τῶν χειρῶν. Τὸ καλλίτερον μέσον πρὸς ἀντικατάστασιν τοῦ τυχὸν ἐλλίποντος νεροῦ πρὸς πλύσιμον, εἶναι ἡ κολώνια, διὰ τῆς ὁποίας συχνὰ καὶ μὲ βρεγμένον βάμβακα θὰ καθαρίζονται τὰ χέτια καὶ τὸ πρόσωπον.

Ὅσον ἀφορᾶ τὸ ***πόσιμον νερὸ*** θὰ ἀποφεύγεται μὲ κάθε τρόπον ἡ χρῆσις ἀγνώστου προελεύσεως τοιούτου, καὶ θὰ ἀντικαθίσταται ἢ μὲ κανένα μεταλκικὸν τοιοῦτον ἢ μὲ τσάϊ ἢ μὲ ζύθον. Ἄλλο ζήτημα ἐπίσης σοβαρὸν εἶναι τὸ τοῦ ***ἀναπνεομένου ἀέρος***, ὅστις ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, τὸν χειμῶνα τοὐλάχιστον δὲν εἶναι ὅπως πρέπει νὰ εἶναι, καὶ τοῦτο διότι σπανίως θὰ συμφωνήσουν ὅλοι οἱ ἐν τῷ διαμερίσματι συνταξιδεύοντες νὰ ἀνοίξουν τὸ παράθυρον διὰ νὰ ἀερισθῇ τὸ διαμέρισμα.

Σχετικῶς μὲ τὴν ἐν τῷ διαμερίσματι ***θέσιν***, θὰ ἐκλέγηται, ἐὰν ὑπάρχει τρόπος ἐκλογῆς, τοιαύτη εἰς τὸ μέσον τῆς ὁλκῆς ὄχι ἐπὶ τῶν τροχῶν, μὲ τὴν ῥάχιν πρὸς τὴν μηχανήν, διότι τὸ πάντοτε γινόμενον ρεῦμα ἀέρος εἶναι ὀλιγώτερον αἰσθητὸν εἰς τὰς θέσεις αὐτὰς ὡς κειμένας ἐναντίον τῆς διευθύνσεως τοῦ ρεύματος.

Προσοχὴ θὰ δίδεται εἰς τὸ μέρος ὅπου ***ἀκουμβῶμεν τὴν κεφαλήν***, θὰ θέτωμεν δὲ ἀπὸ κάτω μανδῆλι ἢ ἄλλο τι, διότι δὲν ἠξεύρωμεν ἐὰν ὁ προκάτοχος μας εἶχε καμμίαν πάθησιν τῶν τριχῶν ἢ τοῦ δέρματος ἢ καὶ ζωΰφια.

Ἐπίσης μεγάλη προσοχὴ θὰ δίδεται κατὰ τὴν χρῆσιν τοῦ ***ἀποπάτου***, πάντοτε δὲ θὰ θέτομεν ἐπὶ τοῦ καθίσματος ἐφημερίδα.

Οἱ ἔχοντες τὴν συνήθειαν νὰ στέκωνται εἰς τὸ ***ἀνοικτὸν παράθυρον***, πρέπει νὰ ἔχουν τὸ πρόσωπον ἐστραμμένον πρὸς τὴν ἀντίθετον μὲ τὴν τοῦ τραίνου διεύθυνσιν, πρὸς ἀποφυγὴν εἰσόδου ξένων σωμάτων εἰς τὰ μάτια των, θὰ προσέχουν δὲ μὴ κτυπήσουν εἰς πλησίον τυχὸν εὑρισκομένους τηλεγραφικοὺς στήλους ἢ σημοφόρους.

Ἄλλος κίνδυνος δύναται νὰ προέλθῃ διὰ πτώσεως μὴ καλῶς τεθέντος ταξειδιωτικοῦ σάκκου.

Μερικοὶ ἄνθρωποι αἰσθάνονται καὶ κατὰ τὰ σιδηροδρομικὰ ταξείδια ***ναντίαν****** μὲ κεφαλόπονον ζάλην ἢ καὶ λιποθυμίαν. Οἱ τοιοῦτοι πρέπει νὰ ξαπλώνονται ἐπὶ τοῦ καθίσματος εἰς κάθετον μὲ τὴν τοῦ σιδηροδρόμου διεύθυνσιν, δηλ. ὄχι μὲ τὰ πόδια ἐπὶ τοῦ ἀντικρινοῦ καθίσματος.

Εἰς τὸν σιδηρόδρομον θὰ ***ἀναβαίνωμεν*** πάντοτε μὲ τὸν δεξιὸν πόδα διὰ νὰ φθάσωμεν μὲ τὸν ἴδιον ἐπὶ τῆς ἁμάξης, ἄλλως κινδυνεύομεν μὲ τοὺς σάκκους τοὺς ὁποίους κρατῶμεν νὰ χάσωμεν τὴν ἰσορροπίαν. Θὰ ***καταβαίνωμεν*** δὲ ἔχοντες ἐστραμμένον τὸ σῶμα πρὸς τὴν μηχανὴν, καὶ μὲ τὴν ἄκραν τῶν ποδῶν.

Προκειμένου περὶ τῆς στάσεώς μας εἰς ***σιδηροδρομικὰ δυστυχήματα***, τὰ ὁποῖα ὡς ἐπὶ τό πλεῖστον συμβαίνουν ἐκ συγκρούσεως, δὲν μᾶς μένει δυστυχῶς καιρός νὰ σκεφθῶμεν τὸ τί πρέπει νὰ κάμωμεν. Ἐὰν ὅμως προβλέπεται τὸ δυστύχημα δὲν πρέπει νὰ χάσωμεν τὴν ψυχραιμίαν μας καὶ τιθέμενοι ὅσον τὸδυνατὸν ***καθέτως πρὸς*** τὴν διεύθυνσιντοῦ τραίνου, ***νὰ σηκώσωμεν*** τὰ πόδια μας ὑψηλά. Ἀποφεύγομεν οὕτω τὴν κατὰ τὴν σύγκρουσιν σύνθλιψιναὐτῶν. Ἐπίσης δὲν θὰ κυττάζωμεν ἀπὸ τὸ παράθυρον διότι κινδυνεύομεν νὰ συντρίψωμεν τὴν κεφαλήν μας εἰς τὰ τοιχώματα αὐτοῦ.

Ἐν περιπτώσει ἐκτροχιασμοῦ καὶ πτώσεως τῆς ἁμάξης, τό καλλίτερον εἶναι νὰ περιμένωμεν νὰ ἔλθουν νὰ μᾶς βοηθήσουν, ἐὰν δὲ δυνάμεθα καὶ ὑπάρχουν, ὅπως ὑπάρχουν εἰς τὰς περισσοτέρας ἁμάξας, πριόνι καὶ σκερπάνι θὰ προσπαθήσωμεν νὰ εὕρωμεν διέξοδον, ἐξ ἄλλου τὰ παράθυρα εἶναι σχεδὸν τόσον φαρδυὰ ὥστε νὰ χωρῇ εἷς ἄνθρωπος.

ΤΑΠΗΤΕΣ *(βλ. Κατοικία)*

ΤΑΠΙΟΚΑ

Ἄμυλον τῶν ριζῶν τῆς ***Ἰατρόφης Μανιχότ***, θάμνου τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς καταλλήλως παρασκευαζόμενον καὶ χρησιμοποιούμενον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον διὰ τὴν παρασκευὴν σουπῶν.

ΤΑΡΑΝΔΟΣ

Εἶδος ἐλάφου τῶν ἀρκτικῶν χωρῶν. Τὸ γάλα καὶ τὸ κρέας χρησιμοποιοῦνται ὑπὸ τῶν κατοίκων τῶν χωρῶν τούτων πρὸς τροφήν.

ΤΑΡΑΝΤΕΛΛΑ

Εἶδος σκορπιοῦ τῆς νοτίου Ἰταλίας τοῦ ὁποίου τὸ δήγμα φέρει ἰσχυρὸν πόνον καὶ πρήξιμον καὶ νευρικὰς ἐκδηλώσεις. Οἱ δηχθέντες διὰ νὰ θεραπευθῶσιν, χορεύουν τὸν χορὸν Ταραντέλλα ὅστις ἐπιδρᾷ ὡς ἐφιδρωτικόν.

ΤΑΡΑΞΙΚΟΝ *(βλ. Λεοντόδον)*

ΤΑΡΑΣΠ-ΣΧΟΥΛΣ *(Tarasp-Scouls)*

Κλιματικὸς σταθμὸς (1250 μ.) καὶ ψυχραὶ σιδηροῦχοι, νατριούχοι θειοῦχοι καὶ χλωριοῦχοι πηγαί τῆς Ἑλβετίας (Engadin) ***Ἐνδείκνυνται*** διὰ πεπτικὰς καὶ ἀναπνευστικὰς νόσους καθὼς καὶ δι' ἀναιμίας. ***Ἐποχή***: Ἰούνιος—Σεπτέμβριος.

ΤΑΡΙΧΕΥΣΙΣ *(κ. Βαλσάμωμα)*

Ἡ διατήρησις τοῦ πτώματος ἦτο καὶ εἰς τὴν ἀρχαιότητα γνωστὴ (Μούμιαι)

Οἱ Αἰγύπτιοι τὴν ἐξετέλουν ὡς ἑξῆς: Ἀφηροῦντο ἀπὸ τοῦ σώματος ὅλα τὰ σπλάγχνα, ἀφήνετο ἐπὶ μακρὸν (70 ἡμ.) νὰ ἐπιδρᾷ νάτρον ἢ ἄσφαλτος, ἐπληροῦτο τὸ σῶμα μὲ ἀρωματικὰς οὐσίας' ἠλοίφετο τὸ δέρμα μὲ βερνίκι καὶ περιετυλίσσετο τὸ ὅλον μὲ ταινίας ἐμπεποτισμένας εἰς διάλυσιν κόμμεως. Σήμερον διὰ νὰ διατηρηθοῦν τὰ πτώματα ἐπί τινας ἡμέρας, βρέχονται μὲ διάλυσιν φαινικοῦ ὀξέος 5 % ἢ ἄχνης ὑδράργύρου (sublimé) 1 ‰, καὶ τυλίσσονται μὲ ὑφάσματα καλῶς ἐμβεβαπτισμένα εἰς διάλυσιν ἀσβέστου, ἀφοῦ εἰ δυνατὸν ἀνοιχθῇ ἔστω καὶ ὀλίγον ἡ κοιλιακὴ χώρα καὶ τεθῇ ἐντὸς αὐτῆς στερεὰ ἄσβεστος.

Ἐὰν τὰ πτώματα θὰ μεταφερθοῦν εἰς μέρος μακρυνόν, τότε γίνεται ἔνεσις εἰς τὰ ἀγγεῖα μὲ διάλυσιν ἄχνης ὑδραργύρου ἢ φαινικοῦ ὀξέος, ἡ κοιλιακὴ χώρα πλύνεται μὲ φαινικὸν ὀξὺ καὶ πληροῦται μὲ ἄσβεστον ἢ μὲ νεωστὶ ἀποκαέντα ξυλοκάρβουνα.

Καταλληλοτέρα μέθοδος εἶναι ἡ ἐντὸς ἀρτηρίας (καρωτίς) ἔνεσις διαλύσεως χλωριούχου ψευδαργύρου (chlorure de zinc) καὶ ἡ περιτύλιξις τοῦ πτώματος μὲ ἐπιδέσμους βρεγμένους εἰς κολλοειδῆ ψευδάργυρον (colloide de zinc) ἢ ἐπίσης ἡ εἰς ἀρτηρίαν (καρωτίδα) ἔνεσις 2500 γρ. τῆς διαλύσεως τοῦ Wickersheimer, ἥτις ἔχει ὡς ἑξῆς: Στύψεως 100 μέρη, μαγειρικοῦ ἅλατος 24. νίτρου 12, ποτάσσης 60, ἀρσενικώδους ὀξέος 20, θὰ βράσουν μὲ τρία λίτρα ὕδατος, θὰ διϋλισθοῦν καὶ ἐπὶ τοῦ οὕτως σχηματισθησομένου συνόλου ἐπὶ 10 μερῶν θὰ προστεθοῦν 4 μέρη γλυκερίνης καὶ 1 μέρος οἰνοπνεύματος.

ΤΑΡΛΑΤΑΝΗ

Εἶδος μουσελίνης, χρησιμοποιουμένη τόσον διὰ τὴν περίθαλψιν τῶν πληγῶν διότι ἐμποτίζεται καλὰ μὲ φαρμακευτικὰς διαλύσεις καὶ λοιπὰ φάρμακα, ὅσον καὶ ὡς ταινία δι' ἐπιδέσμους διότι εἶναι ἐλαστικὴ καὶ προσαρμόζεται καλὰ εἰς τὰ διάφορα μέρη.

ΤΑΡΣΑΛΓΙΑ

Νόσος τῆς ἐφηβικῆς ἡλικίας χαρακτηριζομένη διά πόνων κατ' ἀρχὰς δια-

SISMANOGLIO MEGARO

λειπόντων ἀργότερον διαρκῶν καὶ ἰσχυρῶν κατὰ τὸν ἀστράγαλον καὶ οἵτινες αὐξάνουν κατὰ τὴν ὀρθοστασίαν καὶ τὴν βάδισιν, διὰ παραμορφώσεως τοῦ ποδὸς (ραιβόπους, πλατύπους) καὶ συνεπῶς χωλότητος. Ἡ πάθησις ὀφείλεται εἰς σύσπασιν ἑνὸς μυὸς (τοῦ μακροῦ περονιαίου) ὅστις γίνεται ἀνίκανος πρὸς λειτσυργίαν. Αἴτια τῆς ταρσαλγίας δύνανται νὰ εἶναι διαρκὴς ὀρθοστασία, μακρὰ πορεία, ὑπόδημα μὲ λεπτὴν σόλαν κρυολόγημα κλπ. Ἡ θεραπεία συνίσταται εἰς μακρὰν ἀνάπαυσιν ἠλεκτροθεραπείαν, μαλαξοθεραπείαν, καταλλήλους σόλας ὑποδημάτων.

ΤΑΡΣΟΣ (*βλ. Ποῦς, Ὀφθαλμός*).

ΤΑΡΤΡΑ-ΦΟΥΡΕΤ (*Tartra-Fured*).

Κλιματικὸς σταθμὸς τῆς Βορείου Οὐγγαρίας εἰς ὕψος 1020 μ. μὲ σιδηροῦχον πηγήν. ***Κατάλληλος*** διὰ χλωρώσεις, ἀναιμίας καὶ νόσους τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων. ***Ἐποχὴ***: 15 Μαΐου-30Σεπτεμβρ·

ΤΑΤΟΥΛΑΣ (*βλ. Στραμμώνιον*).

ΤΑΤΖΜΑΝΣΤΟΡΦ (*Tatzmansdorf*).

Σιδηροῦχος πηγὴ εἰς τὴν Β. Δ. Οὐγγαρίαν εἰς ὕψος 347 μ. χρησιμοποιουμένη πρὸς πόσιν καὶ λουτρὰ δι' ἀναιμίας χλωρώσεις, γυναικολογικὰς καὶ νευρικὰς παθήσεις.

ΤΑΦΗ (*βλ. Ἐνταφιασμός*).

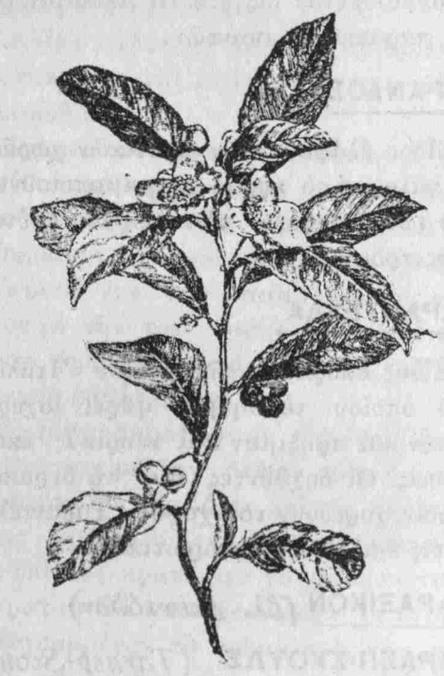
ΤΕΙΝΕΣΜΟΣ

Λίαν ἀηγεινὸν καὶ δυσάρεστον αἴσθημα τάσεως καὶ σφίξεως κατὰ τὸν δακτύλιον* ἢ καὶ κατὰ τὸν σφικτῆρα τῆς οὐροδόχου κύστεως μὲ συνεχῆ καὶ ὀδυνηρὰν ἐπιθυμίαν πρὸς ἀποπάτησιν ἢ πρὸς οὔρησιν μὲ οὐδὲν ἢ ἐλάχιστον ἀποτέλεσμα. Καὶ ὁ μὲν τεινεσμὸς τοῦ ἀπευθυσμένου παρατηρεῖται εἰς δυσεντερίας, ἐντερίτιδας, αἱμορροΐδας, προστατίτιδα, ὁ δὲ τῆς κύστεως εἰς κυστίτιδας καὶ προστατίτιδας (βλ. *Σραγγουρία*

Ἡ ***θεραπεία*** τοῦ τεινεσμοῦ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν αἰτίαν ἥτις προκαλεῖ αὐτόν· Συμπτωματικῶς ὠφελεῖ ἡ ζέστη ὑπὸ κάθε μορφὴν (θερμὰ λουτρά, ἐπιθέματα κλπ.) καὶ τὰ ὀπιοῦχα.

ΤΕΙΟΝ

Τὸ γνωστὸν τοῦτο ποτὸν εἶναι ἔγχυμα γινόμενον διὰ τῶν ξηρῶν ἀνθέων καὶ συχνότερον τῶν φύλλων τοῦ εἰς τὴν Κίναν, Ἰαπωνίαν, Κεϋλάνην, Ἰνδίας, Βρασιλίαν καὶ ἄλλα μέρη καλλιεργουμένου ἀειφύλλου θάμνου Τεΐας τῆς σινικῆς. Τοῦ θάμνου τούτου τὰ φύλλα ἢ ξηραίνονται ταχέως θερμαινόμενα εἰς

Εἰκ. 675

Τεΐα ἡ σινικὴ

ἰσχυρότατον πῦρ ἐντὸς λεβήτων καὶ δίδουν τὸ ***πράσινον*** λεγόμενον τεΐον ἢ ξηραίνονται σιγὰ εἰς τὸνἥλιον ἢ ἐπὶ ἐλαφροῦ πυρὸς καὶ δίδουν τὸ ***μαῦρον*** τεΐον Τὸ τελευταῖον τοῦτο εἶναι τὸ μᾶλλον ἐν χρήσει, εἶναι δὲ τὸ καλλίτερον καὶ τὸ πλέον ἀρωματῶδες. Ἀπὸ τὴν κόνιν τῶν φύλλων κατασκευάζονται πλάκες διὰ πιέσεως αὐτῆς, καὶ αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν τὴν κατωτέρσν ποιότητα τεΐου. Τὸ ἕτοιμον παρασκευασθὲν τεΐον ἐμπεριέχει ἐκτὸς τοῦ ὕδατος, 0,6-1 % αἰθέριον ἔλαιον τὸ ὁποῖον τοῦ δίδει τὸ ἄρωμα καὶ τὴν γεῦσιν, 13-18 % δεψίνην (τανίνην), 3-4 % λευκωματούχους οὐσίας, 7-9 % δεξτρίνην, 20-23 % ἐκχυλισματικὰς οὐσίας, 17-28 % φυτικὴν κυτταρίνην, 5 % ἅλατα ἐκ τῶν ὁποίων 2-3% ὀξαλικὴν πότασσαν καὶ τέλος 0,9-4,5 % τεΐνην.

Ἡ ***τεΐνη*** αὕτη καταχρηστικῶς οὕτω καλουμένη διότι δὲν εἶναι ἄλλο πωρὰ ἡ ***καφεΐνη****, εἶναι ἐκείνη εἰς τὴν ὁποίαν ὀφείλεται ἡ ἀναληπτικὴ καὶ διεγερτικὴ ἐνέργεια τοῦ τσαΐου.

Ἡ ἐνέργεια λοιπὸν τοῦ τσαΐου εἶναι ὁμοία πρὸς τὴν τοῦ καφέ, ἂν καὶ εἰς ἐλαφρότερον βαθμὸν καθότι τὸ δρῶν συστατικόν, (ἡ τεΐνη) τὸ περιεχόμενον εἰς τσάϊ γινόμενον λ. χ. μὲ 5 γρ. φύλλων, εἶναι κατὰ 1/3 ὀλιγώτερον τοῦ περιεχομένου εἰς τὴν αὐτὴν ποσότητα καφέ.

Ἐξ ἄλλου τὸ τσάι εἶναι πεπτικὸν καὶ δυσκοίλιον ἕνεκα τῆς τανίνης τὴν ὁποίαν ἐμπεριέχει.

Καὶ τὰ δύο εἴδη τσαΐου, τὸ πράσινον καὶ τὸ μαῦρον εἶναι ἴσα ὡς πρὸς τὴν ἐνέργειαν.

Ἡ χρῆσις τοῦ τσαΐου, τοὐλάχιστον εἰς μεγάλην ποσότητα καὶ ἰσχυρὰν διάλυσιν θὰ ἀποφεύγεται ἀπὸ τοὺς νευρικούς, νοὺς καρδιακούς, τοὺς πάσχοντας ἐξ ἀϋπνίας, δυσκοιλιότητος καὶ ἀρθρίτιδος.

Θρεπτικὴν οὐσίαν τὸ τσάϊ δὲν ἔχει οὐδεμίαν, ἀποκτᾶ δὲ τοιαύτην διὰ τῆς προσθήκης γάλακτος καὶ σακχάρου.

Ἡ ***παρασκευὴ*** τοῦ τσαΐου ἔχει μεγίστην σπουδαιότητα διότι ἀφ' ἑνὸς μὲν πρέπει διὰ ταύτης νὰ ἔχει τελείως διαλυθῇ ἡ τεΐνη, ἀφ' ἑτέρου δὲ δὲν πρέπει νὰ χαθῇ τὸ αἰθέριον ἔλαιον.

Τὸ τοιοῦτον ἐπιτυγχάνεται μόνον ὅταν θέσωμεν τὰ φύλλα τοῦ τσαΐου κατ' ἀρχὰς ἐντὸς ὀλίγου κρύου νεροῦ καὶ ὕστερον τὰ περιχύσωμεν μὲ ὀλίγον ἀλλὰ βράζον τοιοῦτον, κλείσωμεν καλὰ καὶ ἀπὸ παντοῦ τὸ δοχεῖον τὸ ὁποῖον ἀφίνωμεν εἰς ζεστὸν μέρος λ. χ. κάλυμμα. Μετὰ 5 λεπτά, χύνωμεν ἐντὸς τοῦ δοχείου περισσοτέραν ποσότητα βράζοντος νεροῦ καὶ τὸ ἀφίνωμεν καὶ πάλιν μερικὰ λεπτὰ νὰ τραβήξῃ.

Νοθεῖαι δὲν λείπουν καὶ ἀπὸ τὸ τσάϊ Οὕτω ἢ τὸ ἀνακατώνουν μὲ φύλλα ἄλλων θάμνων, ἢ ξηραίνουν ἤδη μεταχειρισθέντα φύλλα κλπ.

ΤΕΙΟΝ ΕΛΒΕΤΙΑΣ (*Thé Suisse*)

Μῖγμα ἀποτελούμενον ἀπὸ ἴσα μέρη φύλλων ἀψίνθου, ὑσώπου, χαμαικίσσου, χιλιοφύλλου, ὀριγάνου λεβανωτίδος, ἁλιφακιᾶς, θύμου, καὶ ἀνθέων ἀρνίκας βηχίου, κλπ. Ἐκ τοῦ ὅλου μίγματος λαμβάνομεν ἓν κ. κ. διὰ ποτήρι νεροῦ καὶ κάμωμεν ἔγχυμα, τὸ ὁποῖον ἔχει διεγερτικὴν ἰδιότητα.

ΤΕΙΟΝ ΠΑΡΑΓΟΥΑΗΣ (*βλ. Ματέ*)

ΤΕΚΙΡ-ΓΚΙΟΛ

Θειοῦχα λασπόλουτρα ἐν Ρουμανίᾳ εἰς ἀπόστασιν ὥρας ἀπὸ τὴν Κωνστάντζαν. ***Ἐποχή*** : Μάϊος—Σεπτέμβριος. ***Ἐνδείξεις*** : Ρευματικαί, ἀρθριτικαί, νευραλγικαί, γυναικολογικαὶ παθήσεις.

ΤΕΚΝΟΠΟΙΙΑ

Καθῆκον ἑκάστου ἀνθρώπου ἀπέναντι τῆς μητρὸς φύσεως, τῆς φυλῆς του, τῆς οἰκογενείας του, τοῦ ἑαυτοῦ εἶναι νὰ ἔχῃ ἀπογόνους.

Εἰς τὴν γυναῖκα ὁ πόθος τοῦ φυσικοῦ τούτου καθήκοντος ἐνυπάρχει ἀπὸ μικρὰν ἤδη ἡλικίαν. Εἰς τὸν σημερινὸν ἄνδρα δυστυχῶς ὁ πόθος οὗτος παρουσιάζεται ἀργά, ὅταν ἀρχίζει νὰ παρακμάζῃ ἡ ἀτομική του ἱκανότης πρὸς δρᾶσιν. Ἀλλὰ καὶ συνταυτιζομένων τῶν πόθων καὶ τῶν δύο ἕνεκα διαφόρων λόγων, ἰδίως κοινωνικῶν, ὅλη ἡ τεκνοπαραγωγὴ ἑνός ζεύγους περιορίζεται κατὰ μέσον ὅρον τὴν σήμερον εἰς ἕνα ἢ δύο παιδιά. Τὸ τοιοῦτον εἶναι βλαβερὸν ὄχι μόνον ἀπὸ ποσοτικῆς ἀπόψεως διὰ τὸ ἔθνος ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ποιοτικῆς διὰ τοὺς γονεῖς, δεδομένου ὅτι στατιστικῶς ἔχει ἀποδειχθῇ ὅτι τὸ τρίτον καὶ τὸ τέταρτον παιδὶ εἶναι κατὰ μέσον ὅρον ἰσχυρώτερα ἀπὸ τὰ δύο πρῶτα καὶ διότι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὰ

SISMANOGLIO MEGARO

μονογενῆ εἶναι χαϊδευμένα καὶ γίνονται ἐγωϊστσί. Τὴν σήμερον κάθε ὑγιὴς οἰκογένεια καὶ ἔχουσα τὰ πρὸς τὸ ζῆν πρέπει νὰ ἔχῃ τοὐλάχιστον τέσσαρα παιδιά. Συμβαίνει ὅμως ὅλως τό ἐναντίον, οἱ μὲν κάπως ἄποροι περιορίζονται εἰς ἕν ἢ δύο, ἐκεῖνοι δὲ οἱ ὁποῖοι εἶναι πλούσιοι εἰς παιδιὰ εἶναι πτωχοί εἰς χρῆμα. Καὶ τὸ τοιοῦτον δὲν εἶναι διόλου ὀρθόν, διότι τὰ παιδιὰ οὔτε νὰ τραφοῦν, οὔτε νὰ ἐνδυθοῦν ἐπαρκῶς ἀλλ' οὔτε καὶ νὰ ἀνατρσφοῦν καὶ μορφωθοῦν ὅπως δεῖ δύνανται. Ἡ ἀμέριμνος τεκνοποιΐα ἀνθρώπων μὴ ὑγιῶν καὶ μὴ δυναμένων νὰ ἐπαρκέσουν εἰς τὰς πολλαπλὰς ἀνάγκας τῆς οἰκογενείας των εἶναι εἰς ἴσον βαθμὸν ἐγκληματικὴ ὅσον καὶ ὁ περιορισμὸς ὑγιῶν καὶ εὐπόρων γονέων εἰς ἕν ἢ δύο.

Πάντως ὅμως κοινωνικῶς ταὶ βιολογικῶς προτιμώτερον εἶναι νὰ μὴ ὑπάρχουν παιδιὰ παρὰ νὰ ὑπάρχουν τοιαῦτα ἀσθενῆ ἢ καὶ μὴ δυνάμενα νὰ λάβωσιν ὑπὸ τῶν γονέων των τὴν δέουσαν ἀγωγὴν νὰ γίνωνται ἀργότερον ἄχθη ἀρούρης.

Ἡ φύσις ἤτις διὰ τόσα ἄλλα ζητήματα προνοεῖ, εἰς αὐτὸ μᾶς ἐγκαταλείπει καὶ πρέπει μόνοι μας νὰ φροντίσωμεν νὰ θέσωμεν ἐνίοτε ἀπαραίτητον φραγμὸν εἰς τὴν ἄλογον καὶ ἐπιβλαβῆ τεκνοποιΐαν. (βλ. *Σύλληψις*)

Κατὰ τὰ γόνιμα ἔτη τῆς ἡλικίας τοῦ ἀνθρώπου καὶ ὑπὸ φυσιολογικὰς περιπτώσεις ὑπάρχει τεκνοποιΐα εἰς88—89% τῶν γάμων.

Δίδυμα γεννῶνται κατὰ μέσον ὅρον 1 ἐπὶ 75 τοκετῶν. Τρίδυμα 1 ἐπὶ 7— 8000 Τετράδυμα 1 ἐπὶ 370000. Πεντάδυμα 1 ἐπὶ πολλῶν ἑκατομμυρίων τοκετῶν.

Ὡς ἔκτακτον φαινόμενον τεκνοποιΐας ἀναφαίρεται κάποια Mary Austin ἥτις ἐντὸς 33 ἐτῶν ἐγέννησε 44 παιδιὰ ἐκ τῶν ὁποίων 13 δίδυμα καὶ 6 τρίδυμα. Μία δὲ τῶν ἀδελφῶν της ἐγέννησε 41 παιδιὰ καὶ ἄλλη 26.

ΤΕΛΜΑ *(βλ. Βαλτώδη μέρη, Ἐλονομίασις, Λουτρά).*

ΤΕΝΙΓΚΕΡ-ΜΠΑΤ *(Teniger-Bad)*

Κλιματικὸς σταθμὸς (1273 μ.) καὶ πηγὴ θειϊκοῦ νατρίου (14,3οΕ) ἐν Ἑλβετίᾳ. ***Ἐποχή*** : 1 Ἰουνίου—20 Σεπτεμβρίου. ***Κατάλληλος*** διὰ ἀναρρωνύοντας, νεφριτικούς, ἐμφυσηματικούς, ἀρθριτικούς, καὶ διὰ χρονίων κατάρρων πάσχοντας.

ΤΕΝΙΣ *(Lawn-tennis)*

Ὑγιεινοτάτη ἄσκησις διὰ πᾶσαν ἡλικίαν καὶ τῶνδύο φύλων,κατὰ τὴν ὁποίαν τόσον οἱ μύες ὅσον καὶ ὁ ἐγκέφαλος ἀσκεῖται.

ΤΕΝΟΝΤΕΣ

Ἰνώδεις ταινίαι, χρώματος στιλπνοῦ συνδέουσαι τοὺς μῦς μετὰ τῶν ὀστῶν, καὶ καθιστῶσαι δυνατὰς τὰς διαφόρους κινήσεις. Οἱ τένοντες δύνανται νὰ φλογισθοῦν ἢ νὰ διαρρηχθοῦν καὶ νὰ ἐπιφέρουν ἀνικανότητα λειτουργίας τῶν μυώνων εἰς τούς ὁποίους προσαρμόζωνται.

ΤΕΝΤΩΜΑ

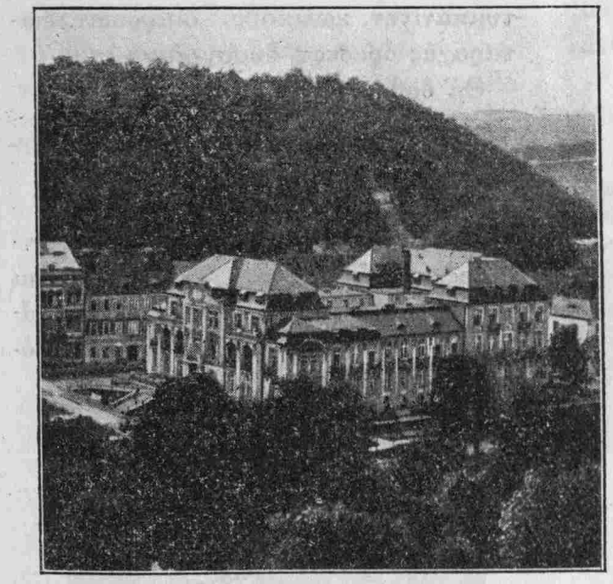
Τὸ ἐσφαλμένως ὡς σημεῖον ὀκνηρίας χαρακτηριζόμενον τέντωμα εἶναι μία ἀναγκαῖα διάταξις, μία ἀκουσία βοήθεια τὴν ὁποίαν κάμνομεν εἰς τὸν ὀργανισμόν μας. Διότι καθήμενοι ἢ πλαγιάζοντες ἢ καὶ ὅταν διὰ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλον λόγον ἀναπνέομεν ἐλαφρά, τὸ χρησιμοποιηθὲν φλεβικὸν αἷμα δυσκόλως δυσκόλως δύναται νὰ χυθῇ εἰς τὴν καρδίαν (βλ. *Κυκλοφορία*) ἐπειδὴ λείπει ἡ ἀναρροφητικὴ δύναμις τοῦ θώρακος καὶ τῶν μυώνων πίεσις.

Διὰ τοῦ τεντώματος λοιπὸν κατὰ τὸν ὁποῖον οἱ θωρακίονες ἐγείρονται, ἡ κεφαλὴ γύρει πρὸς τὰ ὀπίσω, οἱ πόδες τεντώνονται καὶ στρέφονται πλαγίως πρὸς τὰ ἔξω καὶ ἐν γένει ὅλοι οἱ μύες τοο σώματος τεντώνονται, αἱ φλέβες χάνουν τὰ κυρτώματά των, ἐκκενοῦνται ταχέως καὶ τελείως καὶ τὸ αἷμα μὴ εὑρίσκον ἐμπόδια, ὁρμηδὸν χύνεται εἰς τὴν καρδίαν. Ἐνισχύωμεν δὲ ὅσον τὸ δυνατὸν τὴν ἀπορροφητικὴν δύναμιν τοῦ θώρακος, εἰσπνέοντες, ὅπως κατὰ τὸ τέντωμα συμβαίνει, βαθέως καὶ κρατῶντες ἐπί τινα χρόνον τὴν ἀναπνοήν. (βλ. *Χασμούρισμα*)

ΤΕΠΛΙΤΖ-ΣΙΟΝΑΟΥ *Teplitz-Schonau*

Ραδιοενεργαὶ θερμαὶ ἁλιπηγαὶ (28ο—46ο) τῆς Βοημίας εἰς ὕψος 230 μ. ***Ἐνδείκνυνται*** εἰς ἀρθρίτιδας, ρευματισμούς, νευραλγίας, παραλύσεις, δερματώσεις, καὶ οὐροποιητικὰς παθήσεις. ***Ἐποχὴ***: Μάϊος —Ὀκτώβριος.

Εἰκ. 676

Τεπλίτς

ΤΕΡΑΤΑ

Ὄντα παρουσιάζοντα ἐπὶ τοῦ σώματος των σπουδαίας ἐλλείψεις καὶ ἀλλοιώσεις. Ἡ αἰτία τοῦ σχηματισμοῦ τεράτων ἢ προϋπάρχει εἰς τὸ σπερματοζωάριον ἢ τὸ ὠάριον ἢ ὀφείλεται εἰς ἄγνωστον ἐπίδρασιν κατὰ τὴν γονιμοποίησιν. Πάντως εἶναι ὀργανικὴ αἰτία καὶ δὲν ἔχει σχέσιν μὲ τὴν ἐπίδρασιν τῆς φαντασίας τῆς μητρός, ὅπως κοινῶς νομίζεται. Τέρατα δύνανται νὰ εἶναι ἁπλᾶ ἢ διπλᾶ.

Ἐκ τῶν ***ἁπλῶν***, δηλ. ἐπὶ ἑνὸς καὶ μόνου ὄντος, παρετηρήθησαν αἱ ἑξῆς κυρίως ἐλλείψεις καὶ ἀλλοιώσεις. Τελεία ἔλλειψις ἢ ἀτελὴς σχηματισμὸς μέλους τινὸς τοῦ σώματος. Τελεία ἔλλειψις τοῦ ἐγκεφάλου (***ἀνεγκέφαλος***) ἢ ἀτελέστατος σχηματισμὸς αὐτοῦ (***ψευδεγκέφαλος***) ἢ καὶ ἐκτοπισμὸς αὐτοῦ ἔξω τοῦ κρανίου (***ἐξεγκέφαλος***). Ἕνωσις τῶν δύο ὠτῶν εἰς ἓν καὶ μόνον κάτωθεν τοῦ πώγωνος, πορξις ἑνὸς καὶ μόνον ὀφθαλμοῦ εἰς τὴν θέσιν τῆς ρινός.

Τὰ ***διπλᾶ τέρατα*** εἶναι σχεδὸν πάντοτε τοῦ αὐτοῦ φύλλου καὶ ἔχουν μεγάλην ὁμοιότητα. Ἡ ἕνωσις των ἢ εἶναι κατ' ἐπιφάνειαν καὶ δυναται νὰ χωισθῇ διότι ἕκαστον τέρας ἔχει χωριστὰ ὄργανα ἢ ἔχουν κοινὰ ὄργανα καὶ κατὰ συνέπειαν δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποχωρισθῶσιν. Ἡ προέλευσις τοιούτων τεράτων ὀφείλεται εἰς γονιμοποίησινένὸς ὠαρίου μὲ δύο πυρῆνας διὰ 2σπερματοζωαρίων.

Τοιαῦτα διπλᾶ τέρατα παρουσιάζονται ὡς δύο διάφορα ὄντα μὲ μίαν καὶ μόνην ἀσυνήθως μεγάλην κεφαλὴν μὲ δὲ δύο ὅμως πρόσωπα (Janus), ἢ μὲ ἡνωμένα ἀπὸ τὸν ἕνα βραχίονα, ἀπὸ τὴν κεφαλήν, ἀπό τὴν ξιφοειδῆ ἀπόφυσιν τοῦ στέρνου, ὅπως ἦσαν οἱ κατὰ τὸ 1874 εἰς ἡλικίαν 63 ἐτῶν ἀποθανόντες Σιαμαῖοι ἀδελφοὶ Chang καὶ Eng, οἵτινες εἶχον νυμφευθῇ καὶ ἀφῆκεν ἕκαστος 9 παιδία, ἀπὸ τὴν λεκάνην ὅπως ἦσαν αἱ τό 1878 ἐν Βοημίᾳ γεννηθεῖσαι καὶ πρὸ μηνῶν ἀποθανοῦσαι ἀδελφαὶ Rosa κπὶ Josepha καὶ ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μία ἐγέννησε τελείους ὑγιὲς καὶ κανονικὸν παιδί.

Διπλᾶ τέρατα δύνανται ἐπίσης νὰ παρουσιασθοῦν μὲ δύο κεφαλάς, μὲ τέσσαρας βραχίονας, ἀλλὰ μὲ ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν κορμὸν καὶ μὲ δύο μόνον σκέλη, ὅπως οἱ ἀδελφοὶ Tocci.

Ἄλλο εἶδος διπλῶν τεράτων εἰς τὰ ὁποῖα ὅμως ἐπῆλθεν συγχώνευσις τῶν δύο ὄντων, τοῦ ἑνὸς μὴ ἀναπτυχθέντος τελείως εἶναι τα λεγόμενα ***ἑτεράδελφα τέρατα*** ὡς λ.χ. ὁ Frank Letini. Εἰς τοῦτον ὑπάρχει ἕνα ὑπεραριθμον μέλος, ἀντιπροσωπεῦον τὸ δεξιὸν σκέλος καὶ τὸ ὁποῖον ἐξέρχεται ἀπὸ τὸν γόφον.

SISMANOGLOU MEGARO

κινεῖται καὶ αἰσθάνεται, καὶ παρουσιάζει εἰς τὸ ἐσωτερικὸν μέρος τοῦ γόνατος νὸ ὑπόλοιπον τοῦ μὴ ἀναπτυχθέντος ἀριστεροῦ ποδὸς.

Τὰ περισσότερα τῶν τεράτων, ἁπλῶν ἢ διπλῶν μὴ δυνάμενα νὰ ἀνταποκριθῶσιν εἰς τοὺς ὅρους τῶν λοιπῶν ὄντων ταχέως ἀποθνήσκουν.

Εἰκ. 677

Οἱ ἀδελφοὶ Shang καὶ Eng

ΤΕΡΕΒΕΝΘΙΝΑΙ

Ἡμίρευστοι ρητῖναι χρώματος κιτρίνου, βαρείας καὶ διαπεραστικῆς ὀσμῆς καὶ γεύσεως δριμείας. Ἐκρέουν αὐτομάτως ἢ δι' ἐντομῆς ἔκ τινων δένδρων τῆς οἰκογενείας τῶν Τερεβινθοειδῶν καὶ τῶν Κωνοφόρων. Εἶναι ἀδιάλυτοι ἐν τῷ ὕδατι καὶ διαλύονται ἐν τῷ οἰνοπνεύματι. Αἱ *κυριώτεραι* εἶναι ἡ κοινὴ τερεβενθίνη ἢ Βορδιγαλλικὴ ἐκ τῆς πίτυος, ἡ Ἐνετικὴ ἐκ τῆς λάρικος (Larix europaea), ἡ Ἀλσατιανὴ ἐκ τῆς ἐλάτης, ἡ Ἀμερικανικὴ ἐκ τοῦ Pinus palustris, ἡ τῆς Χίου ἐκ τῆς πιστακίας τερμίνθου, (κοκκορετσιά, τσικουδιά), ἡ τῆς Ἰουδαίας ἐκ τοῦ βαλσαμοδένδρου, καὶ ἡ γνωστὴ μαστίχη ἐκ τῆς πιστακίας τῆς Σχίνου (μαστιχόδενδρον).

Ἡ τερεβενθίνη χρησιμοποιεῖται *ἐσωτερικῶς* εἰς δόσιν 4—8 γρ. εἰς καψύλλια ὡς ἀντικαταρροϊκὸν (βρογχίτιδες) ὡς βαλσαμικὸν (κυστῖτις, βλεννόρροια) *ἐξωτερικῶς* ὡς ἐπισπαστικόν.

Ἐρεθίζει ὅμως τοὺς νεφροὺς καὶ προκαλεῖ ἐκζέματα. Μεγάλαι δόσεις καθὼς καὶ εἰσπνοαὶ διαρκεῖς ἐπιφέρουν φαινόμενα *δηλητηριάσεως* μὲ ἔμετον, τυμπανίτην, κωλικούς, διάρροιαν. διαταραχὰς ὁράσεως δυσουρίαν κλπ.

Θὰ δοθοῦν θερμὰ λουτρά, καφές.

ΤΕΡΕΒΙΝΘΙΝΕΛΑΙΟΝ *(Essence de terebenthine)*.

Προϊὸν τῆς ἀποστάξεως τῆς τερεβινθίνης. τῆς ὁποίας τὸ ὑπόλειμμα εἶναι τὸ κολοφώνιον. Εἶναι ὑγρὸν ἄχρουν, ἐλαφρότερον τοῦ ὕδατος, μὲ ὀσμὴν διαπεραστικὴν καὶ γεῦσιν δάκνουσαν. Ἐκτιθέμενον εἰς τὸ φῶς καὶ εἰς τὸν ἀέρα προσελκύει τὸ ὀξυγόνον τοῦ ἀέρος καὶ τὸ μετασχηματίζει εἰς ὄζον.

Εἰκ. 678

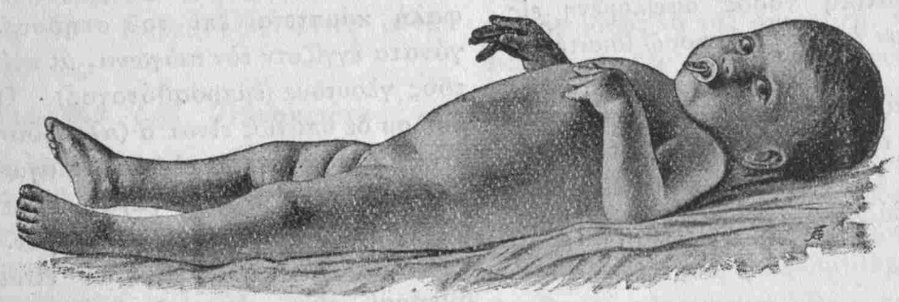
Αἱ ἀδελφαὶ Rosa *καὶ* Josepha

Χρησιμοποιεῖται *ἐσωτερικῶς* εἰς πνευμονικὰς παθήσεις ἐν εἴδει εἰσπνοῶν ἢ εἰς σταγόνας (5—20) εἰς χολολιθιασιν καθὼς καὶ ὡς ἀντίδοτον εἰς δηλητηριάσεις μὲ φώσφορον (ἕως 50 σταγ.) *Ἐξωτερικῶς* εἰς ἐντριβὰς κατὰ ρευματικῶν καὶ νευραλγικῶν παθήσεων.

ΤΕΡΗΔΩΝ

Πάθησις τῶν ὀστῶν κατὰ τὴν ὁποίαν ταῦτα μαλακύνωνται, διαπυοῦνται καί πίπτουν κατὰ θρύμματα. Δὲν πρέπει νὰ συγχέεται μὲ τὴν νέκρωσιν ὅπου τὸ ὀστοῦν παύει νὰ ἔχει ζωήν. (βλ. *Ὀδόντες*).

Εἰκ. 679

Τετανία

ΤΕΡΙΤΕ *(Territet)*,

Κλιματικὸς σταθμὸς ἐπὶ τῆς λίμνης τῆς Γενεύης.

ΤΕΡΠΙΝΕΛΑΙΟΝ *(Terpinol)*.

Εὐωδέστατον αἰθέριον ἔλαιον παραγόμενον ἐκ τῆς τερπίνης καὶ χρησιμοποιούμενον ὡς αὐτὴ εἰς δόσιν 0,10 ἑκγ. —1 γρ. καθὼς καί εἰς παρασκευὴν μύρων.

ΤΕΡΠΙΝΗ

Οὐσία κρυσταλλικὴ ἄνευ γεύσεως, χρώματος καὶ ὀσμῆς. Ἐξάγεται ἐκ τῆς τερεβενθίνης καὶ χρησιμοποιεῖται ὡς ἀποχρεμπτικὸν καὶ διουρητικόν εἰς δόσιν 0,10 ἑκγρ. — 1 γρ.

ΤΕΤΑΝΙΑ

Νευρικὴ πάθησις, συνισταμένη εἰς ὀδυνηρὰς συσπάσεις τῶν μυώνων ἰδίως τῶν ἄκρων, ἐπερχομένας κατὰ προσβολάς. Ἡ πάθησις ἢ μᾶλλον ἡ νεύρωσις αὕτη δύναται νὰ εἶναι *συμπτωματικὴ* ἢ καὶ *πρωτοπαθής*.

Καὶ εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν συνδέεται μὲ διαταραχὰς τοῦ στομάχου καὶ τῶν ἐντέρων (ἕλμινθες!) μὲ διαφόρους λοιμώδεις νόσους, μὲ τὴν ἐγκυμοσύνην, τὸν τοκετόν, τὸν θηλασμὸν κλπ. ὡς πρωτοπαθὴς δὲ νόσος προσβάλλει ἰδίωτοὺς ἐφήβους καὶ ἄνευ καταφανοῦς αἰτίας.

Ἡ νόσος προαγγέλεται ὑπὸ γενικῆς ἀδιαθεσίας, τρόμου τῶν μυῶν καὶ αἴσθημα μυρμηκιάσεως τῶν ἄκρων. Μετὰ ὀλίγας δὲ ὥρας ἢ καὶ ἡμέρας ἐπέρχονται συσπάσεις τῶν μυῶν ἀρχόμεναι ἀπὸ τῶν δακτύλων τῶν χειρῶν, καὶ προκαλοῦσαι διαφόρους σχηματισμοὺς εἰς αὐτάς. Αἱ συσπάσεις δύνανται νὰ ἐπέλθουν καὶ εἰς τοὺς καμπτῆρας τοῦ βραχίονος οὕτως ὥστε, ὅλος ὁ βραχίων νὰ προσκολληθῇ πρὸς τὸν θώρακα καὶ νὰ ἐπεκταθῶσιν εἰς τοὺς δακτύλους τῶν ποδῶν. Αἱ συσπάσεις αὗται μένουν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐντοπισμέναι ἐπὶ ἑνὸς μέρους τοῦ σώματος, οὐχ ἧττον ἐπεκτείνονται καὶ εἰς τὸ πρόσωπον τὸν λαιμὸν, τὸν λάρυγγα καὶ εἰς τοὺς ἀναπνευστικοὺς μῦς ἐπιφέρουσαι ἔντονον δύσπνοιαν. Αἱ προσβολαὶ παρέρχονται ταχέως, ἐνίοτε ὅμως καὶ μετὰ μερικὰς ὥρας, ἀφίνουν δὲ εἰς τὰ προσβληθέντα μέρη μερικὴν ἀναισθησίαν, ἢ τοπικὴν παράλυσιν ἢ καὶ ἐλαφρὸν πρήξιμον.

Ἐπαναλαμβάνονται ὅμως συχνάκις καὶ δύνανται νὰ προκληθῶσιν διὰ πιέ-

SISMANOGLIO MEGARO

σεως ἐπὶ τῶν προσβληθέντων μερῶν τόσον τῆς διαδρομῆς τῶν νεύρων ὅσον καὶ τῶν ἀγγείων αἵματος.

Ἡ νόσος εἶναι περισσότερον τρομακτικὴ παρὰ σοβαρά. Δὲν εἶναι δὲ θανατηφόρος.

Ἡ διάρκειά της δύναται νὰ εἶναι ἐξαιρετικῶς δύο καὶ τριῶν μηνῶν, ἐξαρτᾶται δὲ ἀπὸ τὴν ἔγκαιρον καταπολέμησιν τῶν προκλητικῶν αἰτίων.

ΤΕΤΑΝΟΣ

Μολυσματικὴ νόσος ὀφειλομένη εἰς τὴν εἴσοδον ἐν τῷ ὀργανισμῷ ἰδιαιτέρου μικροβίου τοῦ Nicolaier. Ὁ βάκιλλος οὗτος, καὶ ἰδίως οἱ σπόροι του ἔχουν μεγίστην ἀντίστασιν. Εὑρίσκεται εἰς τὸ χῶμα, τὴν κόπρον τῶν ζῴων (τὰ ζῷα προσβάλλονται ἐπίσης ἀπὸ τέτανον)

Εἰκ. 680

Μικρόβια τετάνου

τὴν λάσπην, τὰ ξύλα κλπ. Δι' οἱασδήποτε δὲ πληγῆς ἢ καὶ ὁπλῆς ἀμυχῆς γινομένης δι' ἀκαθάρτων ἀντικειμένων ἢ καὶ εἰς τὴν ὁποίαν εἰσῆλθεν χῶμα ἢ σκόνη κλπ. ἢ μολυσμένη οὐσία (βαζελίνη!) δύνατσι νὰ ***εἰσχωρήσῃ*** ὁ βάκιλλος καὶ νὰ προξενήσῃ τὴν τρομερὰν αὐτὴν νόσον. Κατὸ τὴν ἐπώασιν αὐτῆς, διαρκοῦσαν ἀπὸ ὀλίγας ὥρας μέχρι μηνός, ὁ ἀσθενὴς δύναται νὰ αἰσθανθῇ γενικὴν ἀδιαθεσίαν, κεφαλόπονον.

Ἡ νόσος ***ἐκδηλώνεται*** μὲ σύσπασιν ὀδυνηρὰν τῶν μασσητήρων (τρισμὸς) ἕνεκα τῆς ὁποίας τὸ στόμα σχεδὸν δὲν ἀνοίγει. Ἡ σύσπασις ἐπεκτείνεται εἰς τὰ χείλη, εἰς τὰ βλέφαρα, ὅτε διὰ διατάσεως αὐτῶν φαίνεται ὁ δυστυχὴς ἀσθενὴς ὡς νὰ γελᾷ. Βαθμηδὸν προσβάλλονται οἱ μύες τοῦ τραχήλου, τοῦ κορμοῦ καὶ τῶν ἄκρων. Ἀναλόγως δὲ τῶν προσβληθέντων μυῶν, φέρεται ἡ κεφαλὴ καὶ ὁ κορμὸς πρὸς τὰ ὀπίσω (ὀπισθότονος) ἢ καὶ σπανιώτερον ὅταν οἱ καμπτῆρες ἔχουν προσβληθῇ ἡ κεφαλὴ κάμπτεται ἐπὶ τοῦ στήθους, τὰ γόνατα ἐγγίζοτν τὸν πώγωνα, αἱ πτέρναι τοὺς γλουτοὺς (ἐμπροσθότονος). Ὅλως διόλου δὲ σπάνιος εἶναι ὁ (πλευρότονος) ὅτε ἡ κάμψις γίνεται εἰς τὰ πλάγια τοῦ κορμοῦ. Ὁ τέτανος δύναται νὰ περιορισθῇ καὶ εἰς τὸν ἁπλοῦν τρισμόν. Αἱ συσπάσεις, αἵτινες ὡς εἴδομεν εἶναι ὀδυνηραί, εἶναι διαρκεῖς, γίνονται δὲ ἰσχυρότεραι εἰς τὴν ἐπαφήν, εἰς κρότον, εἰς τὸ φῶς καὶ οἱ μύες καθὼς καὶ τὰ ὀστᾶ δύνανται νὰ θραυσθῶσιν.

Συνεπείᾳ τῶν συσπάσεων ἡ θρέψις εἶναι δύσκολος ἐὰν ὄχι ἀδύνατος, ὑπάρχει δὲ καὶ ἐπίσχεσις τῶν οὔρων ἕνεκα σπασμοῦ τοῦ σφιγκτῆρος τῆς κύστεως. Ἡ θερμ. αὐξάνει ἄνω τῶν 40ο, οἱ σφυγμοὶ περὶ τοὺς 150 καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀναπνοῶν φθάνει τοὺς 40. Καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς νόσου οἱ ἀσθενεῖς ἔχουν πλήρην τὴν συναίσθησιν.

Ὁ θάνατος εἰς τὰς βαρείας καὶ μὴ ἐγκαίρως καὶ κσταλλήλως θεραπευομένας μορφὰς ἐπέρχεται ἤδη κατὰ τὴν πρώτην ἑβδομάδα, εἶναι δὲ δυστυχῶς συχνός.

Ἡ ***προφύλαξις*** εἶναι δυνατή. Πρὸς τοῦτο δὲν πρέπει ποτὲ μὲ ἔστω καὶ τὴν ἐλαφροτάτην ἀμυχὴν εἰς τὰς χεῖρας ἢ τοὺς πόδας νὰ ἔλθωμεν εἰς ἐπαφὴν μὲ χῶμα. Κάθε δὲ πληγὴ εἰς τὴν ὁποίαν εἰσῆλθεν χῶμα, ἄμμος ἢ λάσπη ἢ κόπρος ζώων ἢ ξύλον ἢ ἦλθεν εἰς ἐπαφὴν μὲ αὐτά, πρέπει τὸ ταχύτερον νὰ καθαρίζεται μὲ ἀντισηπτικὴν τινὰ οὐσίαν (ἰώδιον, sublimé, ὀξυγονοῦχον ὕδωρ κλπ.) καὶ νὰ ἀφαιρῶνται τὰ ξένα σώματα.

Ἀλλὰ καὶ τοῦτο δὲν ἀρκεῖ. Πρὸς μεγαλειτέραν ἀσφάλειαν πρέπει εἰς κάθε πληγήν, ὅπου δύναται νὰ ὑπάρξῃ καὶ ἡ ἐλαχίστη ὑποψία μολύνσεως, νὰ ὑποστῶμεν προφυλακτικὴν ***ἔνεσιν*** ἀντιτετανικοῦ ὀρροῦ.

Ἡ ***θεραπεία*** τοῦ τετάνου ἐπιτυγχάνεται διὰ διαφόρων φαρμάκων ἰδίως δὲ δι' ἐνέσεων ὀρροῦ.

Κατὰ τὴν ***περίθαλψιν*** πρέπει πρὸ παντὸς νὰ ἀποφεύγωμεν πᾶν ὅτι ἤθελε προκαλέσει ἔντασιν τῶν συσπάσεων. Οὕτω τὸ δωμάτιον θὰ εἶναι σκοτεινόν, καὶ δὲν θὰ γίνεται οὔτε ἐντὸς οὔτε πέριξ κρότος.

ΤΕΤΡΑΔΥΜΑ *(βλ. Τεκνοποιία)*

ΤΕΤΡΑΝΙΤΡΟΛ

Φάρμακον ὅμοιον πρὸς τὴν τρινιτρίνην χορηγούμενον εἰς δόσιν 1—4 ἐκγρ. κατὰ τῆς στηθάγχης.

ΤΕΥΤΛΟΝ

Γένος λαχανηρῶν φυτῶν εἰς τὸ ὁποῖον ὑπάγονται τὰ ***Σέσκουλα***, τὰ ***Κοκκινογούλια***, καὶ τὸ ***Τεῦτλον τὸ σακχαρῶδες*** ἐκ τοῦ ὁποίου κατασκευάζεται τὸ μέγιστον ποσὸν τοῦ ἐν χρήσει σακχάρου. (βλ. *Τροφῶν Πίνακα*).

ΤΖΙΤΣΙΦΑ *(βλ. Ζίζυφα)*.

ΤΗΛΕΑΓΓΕΚΤΑΣΙΑΙ *(βλ. Ἀγγιώματα, Ἑλεῆς)*.

ΤΗΛΕΓΡΑΦΗΤΑΙ

Ὑπόκεινται ἐνίοτε συνεπείᾳ ὑπερκοπώσεως τῆς χειρὸς καὶ τῶν δακτύλων εἰς μούδιασμα καὶ σπασμὸν αὐτῶν ὅμοιον πρὸς τὸν γραφικὸν σπασμόν*. Ἀπαιτεῖται ἡ ἐπὶ καιρὸν τινὰ ἀνάπαυσις τῆς χειρός.

ΤΗΛΕΠΑΘΕΙΑ

Νοερὰ ἕνωσις μεταξὺ δύο ἀτόμων γινομένη διὰ τῆς θελήσεως τοῦ ἑνὸς ἐξ αὐτῶν ἢ καὶ ἀμφοτέρων καὶ μὴ ἀντιληπτὴ ὑπὸ τρίτου.

Ἡ τηλεπάθεια βασιζομένη ἐπὶ τῆς ἐπιδράσεως τοῦζωϊκοῦ μαγνητισμοῦ*, ἐκτείνεται τόσον εἰς μικρὰν ὅσον καὶ εἰς μεγάλην ἀπόστασιν, καὶ δι' αὐτῆς γίνεται συνεννόησις ὄχι μόνον μὲ τοὺς ἐπὶ τῆς γῆς φίλους μας, ἀλλά, κατὰ τοὺς πνευματιστάς*, καὶ μὲ τὰ πνεύματα τῶν ἀποθανόντων.

Ἀπειρία παρατηρήσεων ἀποδεικνύει μετὰ βεβαιότητος τὸ δυνατὸν τῆς τοιτης νοερᾶς ἐπενεργείας.

Πρὸς ἐκτέλεσιν τηλεπαθείας ὁ θέλων νὰ ἐπικοινωνήσῃ τηλεπαθικῶς, ὀφείλει νὰ συνέλθῃ, νὰ συγκεντρώσῃ καὶ νὰ ἐξωτερικεύσῃ τὰς σκέψεις του, καὶ ὀρθῶς καὶ ἐπιμόνως νὰ τὰς διευθύνῃ πρὸς τὸν ἐκλεγέντα σκοπόν. Οὕτω προκαλεῖται μερικὴ ἀπαλλοτρίωσις τοῦ ψυχικοῦ ὄντος καὶ δημιουργεῖται ρεῦμα δονήσεων, αἵτινες μᾶς ἑνώνουν μὲ τὸ ἄτομον ἐπὶ τοῦ ὁποίου θέλομεν νὰ ἐπιδράσωμεν. Τοῦτο δὲ πρέπει νὰ κατέχῃ ἀρκετὴν δόσιν αἰσθητικότητος (sensibilité). Οἱ πρὸς ἐκτέλεσιν τηλεπαθείας ὅροι πρέπει νὰ δημιουργηθοῦν διὰ μακρᾶς ἐνεργείας τῆς θελήσεως καὶ νὰ βελτιωθοῦν διὰ καθημερινῆς ἀσκήσεως τῶν ἀποκτηθεισῶν ἰδιοτήτων. Ἰδίως ἀπαιτεῖται ἐπιμονὴ καὶ ἐκμάθησις τοῦ τρόπου νὰ προσηλώνωνται αἱ σκέψεις, διότι αὗται εἶναι συνήθως ἀσταθεῖς.

ΤΗΛΕΦΩΝΟΝ

Κατὰ τὴν χρῆσιν τοῦ τηλεφώνου δύνανται νὰ προέλθωσιν διάφοροι διαταραχαὶ τῆς ὑγιείας, συχνώτεραι καὶ βαρύτεραι εἰς τοὺς ἐπαγγελματικῶς τηλεφωνόντας (τηλεφωνήτριαι) σπανιώτεραι εἰς τοὺς ἄλλους.

Προέρχονται δὲ αἱ διαταραχαὶ αὗται τόσον ἀπὸ τὴν ***κατάχρησιν*** τοῦ τηλεφωνεῖν ἥτις ἐπιφέρει νευρασθένειαν μὲ διάφορα συμπτώματα, ψυχασθένειαν καὶ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον βαρείας παθήσεις τοῦ ὠτός, ὅσον καὶ ἀπὸ ***ἰσχυρὸν ἠλεκτρικὸν ρεῦμα*** τὸ ὁποῖον κατὰ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλον τρόπον φθάνει εἰς τὰ σύρματα τοῦ τηλεφώνου καὶ ἐπιφέρει βαρείας ὀργανικὰς ἀλλοιώσεις τοῦ νευρικοῦ συστήματος, νόσους παρομοίας πρὸς τὴν Μπασεδόβειον, τὴν Μενιέρου, ἀτροφίαν, αἱμορραγίας. Ἡ

προφύλαξις ἐκ τῶν διαταραχῶν τῆς πρώτης αἰτίας ἀπαιτεῖ τὴν μὴ συνεχῆ ἐπί πολλὰς ὥρας χρῆσιν τοῦ τηλεφώνου. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν προφύλαξιν ἀπὸ τὴν δευτέραν αἰτίαν, αὕτη εἶναι σπουδαιοτάτη διότι μέγιστοι εἶναι οἱ κίνδυνοι οἱ δυνάμενοι νὰ προέλθωσιν ἀπὸ μίαν ἕνωσιν τῶν συρμάτων τοῦ τηλεφώνου μὲ τὰ τοῦ ἠλεκτρικοῦ τροχιοδρόμου, ὅπως λ. χ. εὐκολώτατα δύναται τοῦτο νὰ συμβῇ εἰς θύελλαν καὶ χιόνας. Διὰ τοῦτο πρέπει, ὅπως καὶ εἰς τὰς νέας ἐγκαταστάσεις γίνεται, τὰ σύρματα τοῦ τηλεφώνου νὰ διέρχονται ὑπογείως, εἰς κάθε τηλέφωνον καὶ νὰ ὑπάρχῃ προφυλακτικὸν μηχάνημα κατὰ τοῦ κεραυνοῦ, τὸ ὁποῖον νὰ δύναται νὰ ἐξισώνῃ ἔντασιν ρεύματος ἄνω 400 Βόλτ, καθὼς καὶ ἄλλον προφυλακτικὸν μηχάνημα ἐναντίων μικροτέρων ὑπερεντάσεων αἵτινες εἰς αὐτὸ τὸ τηλέφωνον δύνανται νὰ σχηματισθῶσιν, ὅταν λ. χ. εἰς μερικὰ εἴδη τηλεφώνου στρέφομεν ταχέως καὶ ἐπὶ πολὺ τὸν ἐπαγωγικὸν στρόφαλον. Ἐν γένειθὰ ἀποφεύγωμεν νὰ τηλεφωνῶμεν εἰς μεγάλας θυέλλας.

ΤΙΚ (*Tic nerveux*) *(βλ. Σπασμὸς)*

ΤΙΜΩΡΙΑ *(βλ. Ἀγωγὴ)*

ΤΟΕΛΤΖ *(Bad Tolz-Krankenheil)*

Ἰωδιοῦχος πηγὴ ἐν Βαυαρίᾳ, εἰς ὕψος 670 μ. ***Ἐνδείκνυνται*** διὰ δερματικάς, χοιραδικάς, γυναικολογικάς, συφιλιδὰς παθήσεις. ***Ἐποχή***: 15 Μαΐου—1 Ὀκτωβρίου.

ΤΟΙΧΟΙ *(βλ. Κατοικία)*

ΤΟΚΕΤΟΣ

Ἡ ἐκ τῆς μητρικῆς κοιλίας ἔξοδος τοῦ βιωσίμου παιδιοῦ. Καὶ ὁ μὲν ***ὥριμος φυσιολογικὸς τοκετὸς*** γίνεται εἰς τὸ τέλος τῆς ἐγκυμοσύνης* δηλ. 9 ἡλιακοὺς = 10 σεληνιακοὺς μῆνας = 280 ἡμέρας = 40 ἑβδομάδας μετὰ τὴν σύλληψιν, ὁ δὲ ***πρώϊμος*** ἢ πρόωρος μετὰ τὸν 6ον μῆνα, ὅτε τὸ παιδὶ ἢ γεννᾶται μόνον του, ἢ προκαλεῖται ὁ τοκετὸς ὑπὸ τοῦ μαιευτῆρος διὰ νὰ σώσῃ τὸ παιδὶ καὶ τὴν μητέρα (ἀσθένεια τῆς μητρός, στενὴ λεκάνη κλπ.). Τοιοῦτον παιδὶ δύναται τόσον διὰ τῶν ἰδίων του δυνάμεων, ὅσον καὶ δι' ἰατρικῆς ἀρωγῆς (ἐπωαστικαὶ κοιτῆδες* κλπ.) νὰ ζήσῃ καὶ νὰ ἀναπτυχθῇ.

Πρὶν τοῦ 6ου μηνὸς ἡ ἔξοδος τοῦ μὴ βιωσίμου ἐμβρύου γίνεται ἢ δι' ***ἐκτρώσεως*** ἢ δι' ***ἀποβολῆς***.

Ἡ ***φυσιολογία*** τοῦ ὁμαλοῦ τοκετοῦ ἔχει ὡς ἑξῆς: Περὶ τὸ τέλος τῆς ἐγκυμοσύνης (8-15 ἡμέρας πρὸ τοῦ τοκετοῦ) τὸ παιδὶ κατέρχεται εἰς τὴν λεκάνην, ἡ κοιλία πίπτει. Ἡ ἔγκυος αἰσθάνεται πίεσιν καὶ βάρος εἰς τὴν μέσην καὶ εἰς τὴν κάτω κοιλίαν, ἔχει δὲ καὶ συχνουρίαν συνεπείᾳ πιέσεως τῆς κύστεως.

Τὰ προδρομικὰ ταῦτα φαινόμενα ἀκολουθοῦν ὡς ἀσφαλῆ σημεῖα τῆς πλησιαζούσης γένας πόνοι (βλ. *Ὠδῖνες*) προκαλούμενοι ἀπὸ τὰς συσπάσεις τῆς μήτρας. Οἱ πόνοι οὗτοι γίνονται αἰσθητοὶ εἰς τὴν μέσην καὶ διευθύνονται πρὸς τὸ κάτω μέρος τῆς κοιλίας. Εἰς τὴν ἀρχὴν εἶναι ἀδύνατοι, μικρᾶς διαρκείας, ἔρχονται κάθε 20, 15, 10 ἢ 5 λεπτὰ δύνανται ἐπὶ ὥρας νὰ σταματήσουν διὰ νὰ ἐπανέλθουν ἀργότερον, βαθμηδὸν γίνονται συχνώτεροι, ἰσχυρώτεροι καὶ πλέον διαρκεῖς. Μὲ τούς πόνους τούτους, ***τούς προπαρασκευαστικούς***, τὸ ἔμβρυον πιέζεται πρὸς τὰ κάτω καὶ διανοίγει σιγὰ σιγὰ τὸ στόμιον τῆς μήτρας, οἱ ὑμένες εἰσέρχονται δι' αὐτοῦ εἰς τὸν κόλπον καὶ εἰς ὁμαλὰς περιστάσεις ρήγνυνται ὅταν τὸ στόμιον τῆς μήτρας ἔχει τελείως ἀνοίξει ($9^1/_2$ ἑκμ.), ἢ διαρήγνυνται ὑπὸ τοῦ μαιευτῆρος, τὸ ἀμνιακὸν ὑγρὸν* (τὰ νερὰ) ἐκχύεται καὶ τὸ προκείμενον μέρος τοῦ παιδιοῦ (συνήθως ἡ κεφαλὴ) εἰσχωρεῖ εἰς τὸ στόμιον τῆς μήτρας. Πρὸ τῆς διαρρήξεως τῶν ὑμένων ἐξέρχονται αἱμορραγικαὶ κίτριναι βλέννα, προϊὸν τῶν ἀδένων τοῦ τραχήλου τῆς μήτρας.

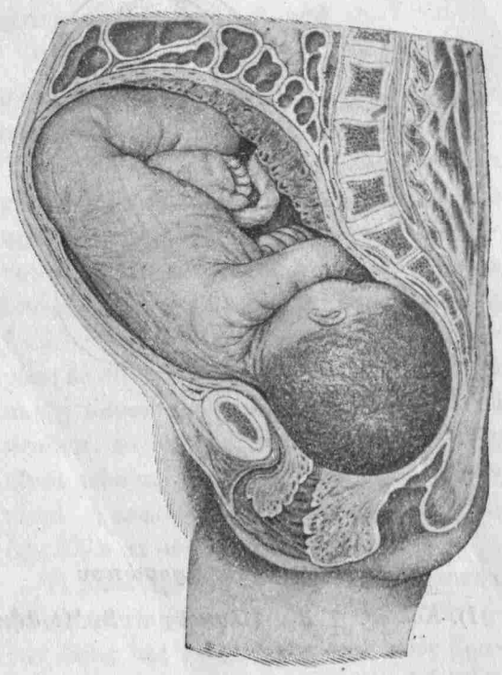
Τὸ ἀμνιακὸν δὲ ὑγρὸν ἐξέρχεται ἢ διὰ μιᾶς εἰς μεγάλην ποσότητα ἢ βαθμιαίως εἰς μικράν. Ἐδῶ τελειώνει ὁ πρῶτος χρόνος τοῦ τοκετοῦ, ὁ ***τῆς διανοίξεως*** τῆς μήτρας καὶ ἀρχίζει ὁ δεύτερος ὁ ***τῆς ἐξώσεως*** τοῦ παιδιοῦ. Οἱ πόνοι γίνονται ἐντονώτεροι καὶ συχνώτεροι ὡς ἐκ τῶν αὐξανομένων συσπάσεων τῆς μήτρας, αἵτινες σπρώχνουν τὸ παιδὶ βαθύτερον εἰς τὸν κόλπον. Τὸ προβάλλον μέρος (ἡ κεφαλὴ) τοῦ παιδιοῦ στρέφεται διὰ νὰ δυνηθῇ νὰ περάσῃ κάτω ἀπὸ τὴν σύμφυσιν καὶ δι' ἰσχυρωτάτων ἀλλὰ τελευταίων πόνων τεντόνει τὰ ἐξωτερικὰ γεννητικὰ ὄργανα καὶ ἐξέρχεται ἀκολουθούμενον ἀπὸ τὸν κορμὸν ὅστις κάμνει καὶ αὐτὸς ἀνάλογον ἐσωτερικὴν στροφήν. Κατὰ τὴν ἔξοδον τόσον τῆς κεφαλῆς ὅσον καὶ τοῦ κορμοῦ δύναται ἐὰν δὲν δίδεται ἡ δέουσα προσοχή, δι' ὑποστηρίξεως τοῦ περιναίου*, νὰ ξεσχισθῇ τοῦτο κατὰ μᾶλλον καὶ ἧττον σοβαρὸν τρόπον. Τὸ γεννηθὲν παιδὶ ἐξακολουθεῖ νὰ συνέχεται διὰ τοῦ ὀμφαλικοῦ λώρου* μετὰ τῆς μητρός του.

Τὸν λῶρον τὸν ἀποκόπτωμεν μερικὰ λεπτὰ μετὰ τὸν τοκετόν, ὅταν δὲν δεικνύει πλέον σφύξεις, ἀφοῦ τὸν δέσωμεν σφικτὰ εἰς ἀπόστασιν 3-4 δακτύλων ἀπὸ τὸν ὀμφαλὸν τοῦ παιδιοῦ, καὶ κάμωμεν ἕνα δεύτερον κόμβον 2-3 δάκτυλα πρὸς τὴν μητέρα. Τόσον τὸ ψαλλιδάκι ὅσον καὶ ἡ κορδέλλα πρέπει νὰ ἔχουν βράσῃ (βλ. *Νεογέννητον*).

Μετὰ παρέλευσιν ὀλίγων λεπτῶν ἕως μιᾶς ἢ καὶ δύο ὡρῶν, ἐπανέρχονται οἱ πόνοι εἰς πολὺ ἐλαφρότερον ὅμως βαθμὸν καὶ ἐξέρχεται ὁ ***πλακοῦς**** μὲ τοὺς ὑμένας, καὶ συνήθως μὲ ποσότητα τινὰ αἵματος. Ποτὲ δὲν θὰ σύρεται ὁ λῶρος διὰ νὰ ἐπιταχυνθῇ ἡ ἔξοδος τοῦ πλακοῦντος, διότι τὸ τοιοῦτον δύναται νὰ ἐπιφέρῃ σοβαρὰς διαταραχὰς εἰς τὴν λεχώ. (Διὰ τὰ περαιτέρω βλ. *Νεογέννητον* καὶ ***Λεχώ***) Ἐὰν ὁ ἰατρὸς δὲν εἶνε παρὼν θὰ κρατεῖται ὁ πλακοῦς, καὶ θὰ δεικνύεται εἰς αὐτόν. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οἱ ***τοκετοὶ ἀρχίζουν*** τὸ ἑσπέρας μεταξὺ τῆς 9 καὶ 12ης καὶ τελειώνουν τὴν νύκτα μεταξὺ 2—3ης ***διαρκοῦν*** δέ ὅταν εἶναι πολύμοιρα 20 κατὰ μέσον ὅρον ὥρας εἰς δὲ τὰς πολυτόκους 12. Ὑπάρχουν ὅμως καὶ πλεῖσται ἐξαιρέσεις ὅπου διαρκοῦν ἀπὸ $^1/_2$—36 ὥρας.

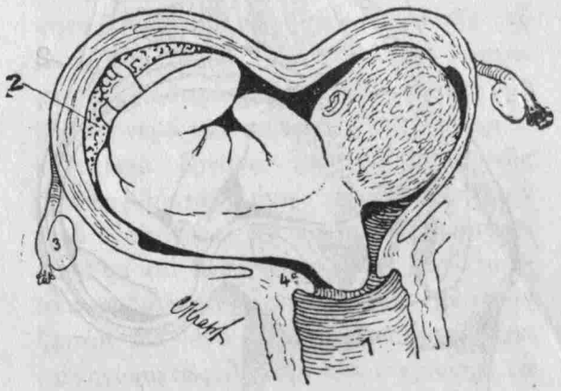

Ταχύτατος καὶ εὐκολώτατος εἶναι ὁ φυσικὸς τοκετὸς κατὰ τὸν ὁποῖον τὸ παιδὶ ***προβάλλει διὰ τῆς κεφαλῆς του***, ἔχον ἐστραμμένον πρὸς τὰ ἐμπρὸς τὸ

Εἰκ. 681

Συνήθης φυσιολογικὴ θέσις τοῦ παιδιοῦ κατὰ τὸν τοκετόν.

Εἰκ. 682

Ἐγκαρσία θέσις τοῦ παιδίου

1. Κολεός. 2) Πλακοῦς, 3) Ὠοθήκη

ἰνίον διότι οὕτω προσαρμόζεται τελειώτερον εἰς τὰς διαμέτρους τῆς λεκάνης. (βλ. *Ἔμβρυον*). Ὑπάρχουν ὅμως περι-

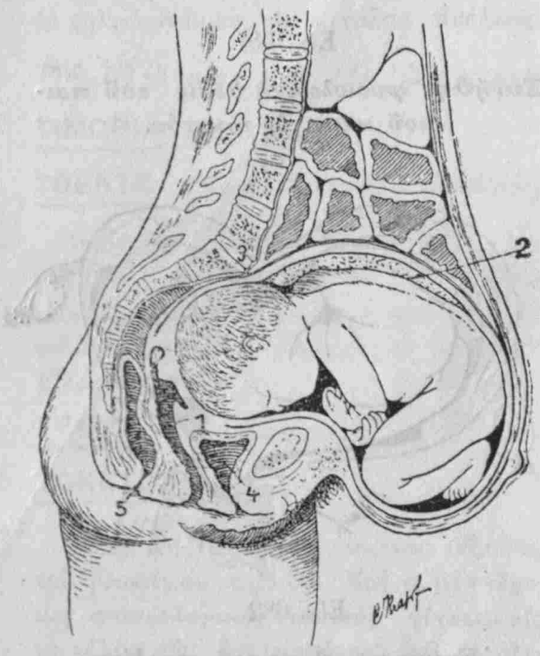
πτώσεις, οὐχὶ συχναὶ εὐτυχῶς, ὅπου ἡ τὸ παιδὶ ἔχει ἐσφαλμένην θέσιν ἢ ἀντὶ τοῦ ἰνίου προβάλλει ἄλλο μέρος τοῦ σώματος του.

Εἰκ. 683

Προβολή τοῦ προσώπου

1). Κολεός. 2). Πλακοῦς 3. Ὠοθήκη

Εἰκ. 684

Θέσις τοῦ παιδιοῦ ὅταν ὑπάρχῃ πτῶσις κοιλίας

1) Κολεός. 2) Πλακοῦς. 3) Σπονδυλικὴ στήλη. 4) Κύστις. 5) Ἀπευθυσμένον.

Ὡς ἐσφαλμένη θέσις εἶναι ἀντὶ τῆς καθέτου, ἡ ***ἐγκαρσία*** ὅπου ἡ μὲν κεφαλὴ εὑρίσκεται εἰς τὴν μίαν πλευράν, οἱ δὲ πόδες εἰς τὴν ἄλλην. Ἐδῶ ἐπειδὴ εἶναι ἀδύνατον νὰ γίνῃ ὁ τοκετός, ὁ μαιευτὴρ μεταβάλλει τὴν σφαλερὰν θέσιν τοῦ παιδιοῦ εἰς ἄλλην ἐπιτρέπουσαν τὸν τοκετόν, ***μετασχηματίζων*** τὸ παιδὶ ἢ ἐξωτερικῶς διὰ τῶν τοιχωμάτων τῆς κοιλίας ἢ ἐσωτερικῶς εἰσάγων τὴν χεῖρα εἰς τὴν μήτραν καὶ φέρων τὴν κεφαλήν ἢ τὰ ἰσχία ἢ τοὺς πόδας πρὸς τὰ κάτω. Παρομοία εἶναι σχεδὸν ἡ θέσις τοῦ παιδιοῦ, καὶ παρομοία ἡ θεραπεία ὅταν τὸ παιδὶ παρουσιάζει τὸ ***ἐπῶμον σχῆμα*** δηλ. προβάλλει μὲ τὸν ὦμον.

Τὸ παιδὶ δύναται μὲν νὰ παρουσιάζῃ τὸ ἐπὶ κεφαλὴν σχῆμα ἀλλ' ἀντὶ τοῦ ἰνίου νὰ προβάλλῃ τὸ ***πρόσωπον***, ὅτε ὁ ἰατρὸς ἐπεμβαίνει δι' ἐμβρυουλκοῦ ἢ ἄλλου χειρισμοῦ.

Ἀντιθέτως πρὸς τὴν κεφαλὴν τὸ προβάλλον μέρος δύνανται νὰ εἶναι τὸ ***ἰσχίον*** ἢ οἱ ***πόδες***. Τὰ σχήματα ταῦτα διὰ μὲν τὴν μητέρα εἶναι ἀκίνδυνα, διὰ τὸ παιδὶ ὅμως ὑπάρχει κίνδυνος πιέσεως λώρου καὶ ἀσφυξίας. Καὶ ἐδῶ ὅμως διὰ ταχείας ἐπεμβάσεως τοῦ μαιευτῆρος δύναται αἰσίως νὰ περατωθῇ ὁ τοκετός.

Δι' ὅλας αὐτὰς τὰς περιπτώσεις καθὼς καὶ διὰ τοὺς διαφόρους ἄλλους λόγους (ἀδύνατος πόνοι, παράτασις τοῦ τοκετοῦ, αἱμορραγία κλπ.) οἵτινες προκαλοῦν ὄχι μόνον δυστοκίαν ἀλλὰ καὶ ἄμεσον κίνδυνον τῆς μητρὸς καθὼς καὶ τοῦ ἐμβρύου, οἱ τοκετοὶ πρέπει νὰ γίνονται ὑπὸ μαιευτῆρος ἢ τοὐλάχιστον ὑπὸ μαίας, οὔσης εἰς θέσιν ἐγκαίρως νὰ διαγνώσῃ ἀνωμαλίαν τινὰ τοῦ τοκετοῦ καὶ ἀμέσως νὰ προσκαλέσῃ τὸν ἰατρόν.

Ὁ τοκετὸς ἐπιβάλλει ***ὅρους ὑγιεινῆς*** καὶ ***καθήκοντα*** τόσον εἰς τὴν ἐπίτοκον ὅσον καὶ εἰς τοὺς περὶ αὐτὴν καὶ ἰδίως εἰς τὴν ***μαῖαν.****

Διὰ τὴν πρό τοῦ τοκετοῦ καὶ τὴν μετ' αὐτὸν ὑγιεινὴν παραπέμπομεν εἰς τὰ περὶ ***ἐγκυμοσύνης*** καὶ ***λοχείας*** ἄρθρα

Μόλις **παρουσιασθοῦν τὰ πρῶτα σημεῖα τοῦ τοκετοῦ θὰ ἑτοιμασθοῦν τὸ δωμάτιον καὶ τὰ διάφορα χρειώδη.**

Τὸ ***δωμάτιον*** πρέπει νὰ εἶναι εὐρύχωρον, εὐάερον, φωτεινόν, ὄχι ὑγρόν, μὲ μόνον τὰ ἀπολύτως ἀναγκαῖα ἔπιπλα. Ὅλα δὲ τὰ ἀντικείμενα πρέπει ***καλῶς νὰ καθαρισθῶσιν***. Θὰ διατηρεῖται ἐντὸς αὐτοῦ θερμ. 17 — 18ο. Τὸ ***κρεββάτι***, τό ὁποῖον δὲν πρέπει νὰ εἶναι πολὺ φαρδὺ (μονὸν) θὰ τεθῇ εἰς τοιοῦτον μέρος ὥστε νὰ εἶναι ἐλεύθερον ἀπὸ τὰ τρία μέρη. Ἐπὶ τῆς καθαρᾶς σινδόνης θὰ τεθῇ ἀδιάβροχον στερεωμένον μὲ καρφῖδας, εἰς τὸ μέσον πανὶ εἰς ὅλον τὸ φάρδος τοῦ κρεββατιοῦ, ἐπ' αὐτοῦ δεύτερον ἀδιάβροχον, καὶ ἐπ' αὐτοῦ δεύτερον πανί. Οὕτω μετὰ τὸν τοκετὸν ἀποσύροντες τὸ ἐπάνω πανὶ μὲ τὸ ἐπάνω ἀδιάβροχον, μένει ἡ λεχὼ χωρὶς νὰ μετακινηθῇ ἐπὶ καθαροῦ πανιοῦ μὲ ἀδιάβροχον. Θὰ τοποθετήσωμεν δὲ ἐντὸς τοῦ δωματίου, δοχεῖα μὲ ***ἀντισηπτικὰς διαλύσεις*** (sublimé, λυζὸλ κλπ.) σάπωνα, βοῦρτσα, καὶ ψαλλίδα διὰ τὰ νύχια, ἀρκετὴν ποσότητα ἀποστειρωμένου βάμβακος καὶ γάζης, οἰνόπνευμα, διακλυστῆρα μὲ τὸν ἐλαστικὸν σωλῆνα καὶ τὸν ὑάλινον ἄκρον του, τὰ ὁποῖα πρέπουν νὰ ἔχουν βράσῃ καλῶς καὶ νὰ διατηρῶνται προφυλαγμένα ἀπὸ κονιορτόν, δοχεῖον διὰ τὰς κενώσεις καὶ τὸ οὖρον, καὶ ἄφθονον ζεστὸν νερό, τὸ ὁποῖον θὰ ἔχει πρὶν βράσῃ καλῶς καὶ θὰ διατηρεῖται εἰς πανταχόθεν κλειστὸν δοχεῖον. Βεβαίως θὰ εἶναι ἕτοιμα καὶ τὰ χρειώδη τοῦ παιδιοῦ ὡς τὸ μπάνιο του, τὰ ρουχάκια του, βαζελίνη, ψαλλίδι καὶ κορδελλίτσα (βρασμένα) διὰ τὸν λῶρον, τὸ κρεββατάκι του κλπ.

Μόλις ἀρχίσουν οἱ πόνοι ἡ ἐπίτοκος θὰ ἐνεργηθῇ ἔστω καὶ διὰ κλύσματος (ὄχι εἰς τὸν ἀπόπατον) θὰ οὐρήσῃ καὶ θὰ πλυθῇ ἐξωτερικῶς καλὰ μὲ ἀντισηπτικὴν τινὰ οὐσίαν. Ἐπειδὴ δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ πλαγιάσῃ ἀμέσως, δύναται νὰ περιπατῇ ἐντὸς τοῦ δωματίου της, ἀποφεύγουσα κάθε κόπον. Οἱ πόνοι ἐλαφρώνουν ὀλίγον ὅταν ἀκουμβᾷ τὴν μέσην της εἰς στερεὸν ἀντικείμενον (μαξιλάρι). Πᾶσα ἀνησυχία καὶ σφύγξιμον εἰς τὴν ἀρχὴν τῶν πόνων θὰ ἀποφεύγεται διότι ὄχι μόνον δὲν ἐπιταχύνουν τὸν τοκετὸν ἀλλὰ καὶ ἀδίκως διεγείρουν καὶ κουράζουν, ἐξαντλῶνται δὲ καὶ αἱ ἀπαραίτητοι ἀργότερον δυνάμεις,.

Ἡ ***τροφὴ*** τῆς ἐπιτόκου θὰ εἶναι ἐλαφρά, δὲν θὰ γίνεται δὲ χρῆσις οἰνοπνευματούχων καὶ διεγερτικῶν ποτῶν Ὅταν ἐξέλθῃ τὸ ἀμνιακὸν ὑγρὸν (τὰ νερὰ) ***δὲν θὰ ἐγκαταλείψῃ*** πλέον τὸ κρεββάτι, καὶ αὗται αἱ κενώσεις θὰ γίνονται εἰς δοχεῖον εἰς τὸ κρεββάτι, διότι ὑπάρχει κίνδυνος νὰ προπέσῃ ὁ λῶρος ἢ ἄλλο τι ἄκρον τοῦ παιδιοῦ. Θὰ ἀρχίσῃ δὲ νὰ βοηθῇ, τοὺς πόνους καὶ νὰ πιέζῃ ***μόνον*** ὅταν φανῇ ἡ κεφαλὴ τοῦ παιδιοῦ, τὸ ὁποῖον σημαίνει ὅτι ἡ ὁδὸς εἶναι τελείως ἀνοικτή, καὶ μόνον ὅταν εἶναι ἡ κεφαλὴ ἡ ὁποία φαίνεται καὶ ὄχι ἄλλο τι μέρος τοῦ παιδιοῦ.

Ἡ ***μαία*** πρὶν ἢ ἐγγίσῃ τὴν ἐπίτοκον θὰ σαπουνίσῃ τουλάχιστον ἐπὶ ἓν τέταρτον ὥρας τὰς χεῖρας της καὶ τοὺς βραχίονας της μὲ ζεστὸν νερὸ καὶ μὲ βοῦρτσαν, ἰδίως δὲ τοὺς ὄνυχας της, καὶ ὕστερον θὰ πλύνεται μὲ οἰνόπνευμα ἢ ἀντισηπτικὴν τινὰ οὐσίαν. Δὲν θὰ στεγνώνεται δὲ ἢ μόνον μὲ ἀποστειρωμένον βάμβακα. Ἐὰν δυστροπεῖ νὰ ἀπολυμαίνηται πρέπει ἡ οἰκογένεια νὰ τῆς τὸ ἐπιβάλῃ, καθότι ἔχει τὸ πλῆρες δικαίωμα. Θὰ καθαρίσῃ ὕστερον, πάντοτε μὲ ζεστὸν νερὸ καὶ σάπωνα, τὰ ἐξωτερικὰ γεννητικὰ ὄργανα καὶ τὰ πέριξ τῆς ἐγκύου, θὰ τὰ πλύνῃ μὲ ἀντισηπτικὴν τινὰ οὐσίαν, καὶ θὰ κάμῃ μὲ βρασμένον δοχεῖον καὶ σωλῆνα, πλύσιν μὲ ἀντισηπτικὴν διάλυσιν ἢ καὶ ἁπλῶς μὲ νερὸν ζεστὸν 38—40ο τὸ ὁποῖον ὅμως ἔχει προηγουμένως βράσῃ. Θὰ στεγνώσῃ τὰ ὄργανα τῆς γυναικὸς μόνον μὲ ἀποστειρωμένην γάζαν, ἢ βάμβακα. Αἱ ἐσωτερικαὶ ἐξετάσεις θὰ ***ἀποφεύγονται*** τελείως ἢ θὰ γίνονται σπανιώτατα καὶ ἐν ἀνάγκῃ, πάντοτε ἀφοῦ ἔχει προηγηθῇ τὸ ἀναφερθὲν πλύσιμον. Ἐὰν ὁ τοκετὸς δὲν ἐκτελεῖται ὑπὸ ἰατροῦ θὰ ὑποστηρίζει τὸ περίνεον. Μετὰ τὸν τοκετὸν

θὰ καθαρισθοῦν τὰ ἐξωτερικὰ ὄργανα τῆς μητρὸς καὶ θὰ γίνῃ πλύσις μὲ ἀντισηπτικὴν οὐσίαν ἢ τὸ ἁπλούστερον μὲ βορικοῦχον ὕδωρ (eau boriquée) 45ο. Ἐπὶ τῶν γεννητικῶν ὀργάνων θὰ τεθῇ τεμάχιον ἀπεστειρωμένου βάμβακος, θὰ ἐπιβλέπεται ἡ αἱμορραγία, καὶ διὰ καταλλήλου ἐπιδέσμου θὰ δεθῇ ἡ κοιλία. (βλ. *Λεχώ*).

Κατὰ τὸν τοκετὸν γίνεται ἐνίοτε ἀνάγκη καὶ βοηθούντων προσώπων. Τοιαῦτα πρέπει νὰ ὑπακούουν εἰς τὰς ὁδηγίας τοῦ ἰατροῦ ἢ τῆς μαίας, νὰ συγκρατοῦν ἀνησυχίαν καὶ τὴν συγκίνησιν των. Δὲν πρέπει νὰ δεικνύουν φροντίδας διὰ τὴν διαδρομὴν τοῦ τοκετοῦ οὔτε νὰ ἐκδηλώνουν ὑπέρμετρον χαρὰν μετὰ τὸ πέρας τούτου. Θὰ φροντίζουν ὥστε ἡ ἐπιτόκος νὰ εἶναι ἀρκετὰ σκεπασμένη εἰς τὸ στῆθος καὶ τοὺς πόδας διὰ νὰ μὴ κρυώσῃ, ὅταν δὲ μουδιάσουν (βλ. *Αἰμωδίασις*) αἱ κνῆμαι της θὰ τὰς τρίβουν καὶ θὰ κάμπτουν καὶ ἐκτείνουν τοὺς δακτύλους.

ΤΟΛΟΥΕΛΑΙΟΝ (*Toluol*).

Ἄχρουν ὑγρόν, προϊὸν τῆς ξηρᾶς ἀποστάξεως τοῦ τολουταίου βαλσάμου μὲ ἀντισηπτικὸς ἰδιότητας.

ΤΟΥΛΟΥΤΑΙΟΝ ΒΑΛΣΑΜΟΝ (*Baume de Tolu*).

Βάλσαμον* ἀπολαμβανόμενον ἐκ τοῦ δένδρου Myroxylon toluifera τῆς Μεσημβρινῆς Ἀμερικῆς. Εἶναι κιτρινωπὸν μὲ εὐάρεστον ὀσμήν. Τόσον αὐτὸ ὅσον καὶ τὸ περουϊανὸν βάλσαμον τὸ ὁποῖον ἀπολαμβάνεται ἐκ τοῦ Myroseylon pernifera τοῦ ***Περοῦ*** καὶ τὸ ὁποῖον εἶναι μελανωπὸν μὲ ὀσμὴν βανίλλης καὶ πικρὰν τὴν γεῦσιν, χρησιμοποιοῦνται ***ἐσωτερικῶς*** ὡς ἀποχρεμπτικὰ καὶ διουρητικὰ ἐν εἴδει σιροπίου, ***ἐξωτερικῶς*** δὲ εἰς ἀλλοιφὰς ἀντισηπτικάς. Ἰδίως χρῆσις γίνεται αὐτῶν εἰς διάφορα δερματικὰ νοσήματα καὶ εἰς κοσμητικὰ ὕδατα καὶ ἀλλοιφάς.

ΤΟΜΑΤΕΣ (*βλ. Λυκοπερσικὸν τὸ Ἐδώδιμον*).

Ἐκ τῆς πλουσίας ποσότητος ἁλάτων τὰ ὁποῖα περιέχουν, τὰ περισσότερα εἶναι κιτρικὰ καὶ μηλικά. (βλ. *Τροφῶν Πίνακα*).

Εἶναι θρεπτικὴ τροφὴ καὶ ὄχι μόνον δύναται ἀλλὰ καὶ πρέπει νὰ προσλαμβάνεται καὶ ἀπὸ τοὺς ἐκ λιθιάσεως καὶ ἀρθριτισμοῦ πάσχοντας. Τὰ ὀξαλικὰ ἅλατα, ἕνεκα τῶν ὁποίων ἀπαγορεύεται ἐνίοτε ἡ πρόσληψις τοματῶν ἀπὸ ἀρθριτικοὺς εἶναι ἐλάχιστα, μόλις 3—30 χλστγρ. τοῖς 100.

ΤΟΝΩΤΙΚΑ

Μέσα ἢ φάρμακα αὐξάνοντα διὰ βελτιώσεως τῆς κυκλοφορίας, τῆς ἀναπνοῆς καὶ τῆς θρέψεως τὴν ζωτικότητα καὶ ἰσχὺν τοῦ ἀνθρώπου. Τοιαῦτα εἶναι πρωτίστως ἡ ὑγιεινὴ κατὰ δεύτερον λόγον χημικὰ μέσα (σίδηρος, ἀρσενικόν, κολὰ κλπ).

ΤΟΞΙΚΟΛΟΓΙΑ

Τμῆμα τῆς φαρμακολογίας πραγματευόμενον περὶ τῶν δηλητηριωδῶν ἢ τοξικῶν οὐσιῶν.

ΤΟΞΙΚΟΤΗΣ

Ἡ δηλητήριος δύναμις μιᾶς οὐσίας. Ἀλλάζει μὲ τὸ εἶδος τῆς προσλήψεως τῆς οὐσίας (διὰ τοῦ στόματος ἢ ἐνέσεως) μὲ τὴν ὕπαρξιν τροφῶν εἰς τὸν στόμαχον, μὲ τὴν γενικὴν κατάστασιν, τὴν ἡλικίαν κλπ. τοῦ τὴν οὐσίαν προσλαβόντος ἀτόμου.

ΤΟΞΙΝΑΙ

Αἱ ὑπὸ τῶν μικροβίων* ἐκκρινόμεναι οὐσίαι, ἀρκοῦσαι συχνάκις αὗται μόναι νὰ προκαλέσωσιν νόσον. Εἶναι λευκωματοειδεῖς οὐσίαι παρόμοιαι πρὸς τὰ ἐνζύματα. Ἡ βακτηριολογικὴ τέχνη κατώρθωσε νὰ τὰς ἐξακριβώσῃ συλλέγουσα αὐτάς. (βλ. *Βακτηρίδια*, *Ἀνοσία*, *Ἀντιτοξίνη*).

ΤΟΠΙΝΑΜΠΟΥΡ (*βλ. Κολοκάσι*).

ΤΟΥΜΠΕΚΙ (*βλ. Καπνός*).

ΤΟΥΡΚΙΑ

Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία μὲ τὴν Κωνσταντινούπολιν ἔχει μέσον ὑγρόθερμον, ἡ Μικρὰ Ἀσία εὔκρατον κλίμα. (βλ. *Κλίμα*).

ΤΟΦΟΙ (*βλ. Ἀρθρῖτις*)

ΤΟΥΖΛΩΝ ΠΗΓΗ (*Πηγὴ Ἁγίου Ἀνδρέου. τ. Ἰτσμέ*).

Πηγὴ ἀρχαιοτάτη εἰς δίωρον σχεδὸν ἀπόστασιν τῆς Κων)πόλεως, παρὰ τὴν σιδηροδρ. γραμμὴν Χαϊδὰρ-πασᾶ— Νικομηδείας καὶ ἀπέχουσα περὶ τὰ 200 μ. τῆς Προποντίδος.

Ἡ χημικὴ ἀνάλυσις τοῦ νεροῦ τῶν Τούζλων ἔχει ὡς ἑξῆς:

Χλωρ. Ἀσβέστιον	γρ.	1.5618
Ἀνθρ. »	«	1.7510
Χλωρ. Μαγνήσιον	»	1.5300
Ἀνθρ. »	»	1.4960
Θειοῦχον »	»	2.1250
Χλωρ. Νάτριον	»	2.5590
Θεικ. »	»	2.4820

Κατὰ τὰς παρατηρήσεις τοῦ ἰατροῦ κ. Α. Σπανούδη ἡ πόσις τοῦ νεροῦ τῶν Τούζλων ἐπιφέρει τὰς ἑξῆς ἐπιδράσεις:

Ἤδη μετὰ τὰς πρώτας δόσεις (1 ½—2 λίτρα) ἐπέρχονται κενώσεις ἄκοποι, κοὶ ἄφθονοι αἵτινες κατὰ τὴν περαιτέρω πόσιν συνεχίζονται ὑπὸ μορφὴν καθαροῦ νεροῦ. Παύουν δὲ αἱ κενώσεις ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀμέσως μετὰ τὴν παῦσιν τῆς πόσεως. Ἡ διούρησις γίνεται ἄφθονος, ὁρμητικὴ μέχρις ἐνοχλητικότητος, διαρκεῖ ἐπὶ πολλὰς ὥρας, καὶ συνήθως παρατηρεῖται καὶ κάθοδος νεφρικῶν λιθαρίων καὶ εὐμεγέθων ἀκόμη

Εἰς παθήσεις χοληδόχου κύστεως τὰ φαινόμενα εἶναι ὀλιγώτερον καταφανῆ, ἂν καὶ συχνὰ παρατηρεῖται ἐξώθησις χολολίθων.

Εἰς τοὺς χρονίους πνευμονικοὺς καταρρους τὰ πτύελα γίνονται ροώδη καὶ ἐκρέουν εὐκόλως χωρὶς σχεδὸν βῆχα.

Ἐξιδρώματα παραμητρικὰ κλπ. ὑποχωροῦν ἐν μέρει.

Ἡ ὅλη θεραπεία (συνήθως τριήμερος) δὲν φέρει καμμίαν κόπωσιν ἀπ' ἐναντίας κάμνει τὸν ἄνθρωπον εὐκινητότερον, εὐθυμότερον.

Αἱ ἐξαιρετικαὶ ἰδιότητες τοῦ νεροῦ τῶν Τούζλων ὀφείλονται ἀφ' ἑνὸς εἰς τὴν σπανίαν χημικὴν σύστασιν αὐτοῦ (ἰσοτονίαν) ἡ ὁποία τὸ προσεγγίζει πρὸς τὸν φυσιλογικὸν ὁρρόν, ἀφ' ἑτέρου εἰς τὴν μεγάλην ραδιο-ἐνεργητικότητα αὐτοῦ.

ΤΡΑΓΑΚΑΝΘΑ (*Gomme Adragante κ. Τετράκανθον, τ. Κιτρέ*).

Κομμιώδης οὐσία αὐτομάτως ἐκκρέουσα ἐκ φυτῶν τινῶν (ἀστράγαλος ὁ κομμιοφόρος). Χρησιμοποιεῖται ὅπως καὶ τὸ ἀραβικὸν κόμμι.

ΤΡΑΓΙΑ (*βλ. Θλάσπη*).

ΤΡΑΓΟΠΩΓΩΝ (*Πηγωνίτης, Λαγόχορτο, Σκουλί, Salsifis*).

Φυτὸν τοῦ ὁποίου ἡ ρίζα χρησιμεύει ὡς τροφή. Ἔχει εὐχάριστον γεῦσιν καὶ περιέχει 10—13 % ἄμυλον.

ΤΡΑΓΟΡΙΓΑΝΟΝ

Φυτὸν χρησιμοποιούμενον ὡς ἀρωματικὸν καὶ διεγερτικόν, ἐν εἴδει ἐγχύματος 1 %.

ΤΡΑΓΟΣ (*βλ. Οἶς*).

ΤΡΑΟΥΝΣΤΑΙΝ

Ψυχρὰ ἁλιπηγὴ ἐν Βαυαρίᾳ, θερμ. 16,2ο Ε περιέχουσα 224,3 γρ. χλωριούχου νατρίου εἰς λίτρον.

ΤΡΑΠΕΖΑ (*βλ. Θρανίον*).

ΤΡΑΠΕΖΙΤΑΙ (*βλ. Ὀδόντες*).

ΤΡΑΠΕΖΟΕΙΔΗΣ

Πλατὺς μῦς εἰς τὸ ὀπίσθιον καὶ ἄνω μέρος τῆς ράχεως, ἑλκύων τὸν ὦμον καὶ τὴν ὠμοπλάτην πρὸς τὰ ἄνω καὶ ὀπίσω.

ΤΡΑΥΛΟΤΗΣ (*βλ. Ὁμιλία*).

ΤΡΑΥΜΑ

Πᾶσα ὑπὸ ἐξωτερικοῦ μηχανικοῦ αἰτίου, παραγομένη λύσις συνεχειας τῶν ἱστῶν τοῦ σώματος. Καὶ ὡς μὲν τὴν σοβαρότητα διαιροῦνται τὰ τραύματα εἰς ***ἐλαφρά,*** δυνάμενα εἰς μικρὸν χρονικὸν διάστημα τελείως νὰ ἰαθῶσιν, εἰς ***βαρέα,*** ἰώμενα εἰς μακρὸν χρονικὸν διάστημα τελείως ἢ ἀτελῶς καὶ ἐπιφέροντα κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον σοβαρὰς ἐπιπλοκάς, καὶ εἰς ***καίρια,*** ἐπιφέροντα θᾶττον ἢ βράδιον τὸν θάνατον.

Εἰκ 685

Τραῦμα διὰ σφαίρας Μάουζερ, ἡ ὁποία προσκρούσασα ἐπὶ δραχμῆς εὑρισκομένης ἐν τῷ θυλακίῳ τοῦ στραπιώτου ὤθησεν αὐτὴν μέχρι τοῦ ὀστοῦ τοῦ μηροῦ. Ἡ δραχμὴ ἔλαβε τὸ σχῆμα ὑάλου ὡρολογίου, τὸ αἰχμηρὸν ἄκρον τῆς σφαίρας ἐκυρτώθη καὶ ἀνεστράφη οὕτως ὥστε ἡ βάσις τῆς σφαίρας νὰ ἐπικάθηται ἐπί τοῦ νομίσματος.

(*Παρατήρησις τοῦ ἰατροῦ κ. Τ. Σγουρδαίου, Κωνπολις*)

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ αἴτιον διαιροῦνται εἰς τραύματα διὰ ***τομῆς, θλάσεως, δήξεως, σχίσεως, ρήξεως,*** κλπ. ***Διαμπερῆ*** δὲ λέγονται τὰ τραύματα ἐκεῖνα κατὰ τὰ ὁποῖα τὸ τραυματίζον αἴτιον εἰσδύει ἀπὸ τὸ ἕν καὶ ἐξέρχεται ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος τοῦ σώματος. Ἡ σοβαρότης ἑνὸς τραύματος ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸν τραυματισμὸν ἢ μὴ ἐσωτερικοῦ τινὸς ὀργάνου καὶ ἀπὸ τὴν σπουδαιότητα αὐτοῦ.

Εἰς κάθε τραῦμα ἐπιβάλλεται ***ἄμεσος ἐπέμβασις*** καὶ παροχὴ τῶν πρώτων βοηθειῶν καὶ τοῦτο διὰ τρία κυρίως συμπτώματα: διὰ τὴν ***αἱμορραγίαν,*** διὰ ***τυχὸν κάταγμα*** καὶ διὰ τὴν ***πληγήν.*** Διὰ τὰ δύο πρῶτα συμπτώματα παραπέμπομεν εἰς τὰ ἰδιαίτερα ἄρθρα.

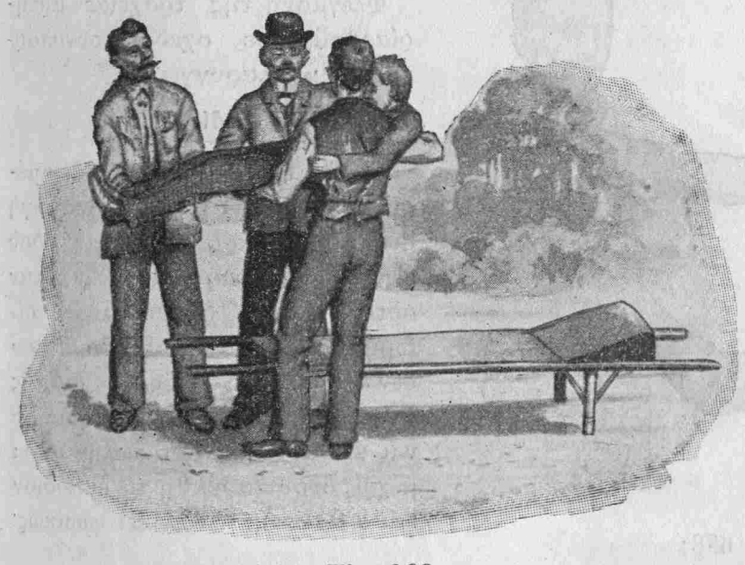
Διὰ τὴν ***πληγήν,*** οἱαδή τις ἤθελεν εἶναι ἡ αἰτία της δύο σημεῖα θὰ ληφθῶσιν ὑπ' ὄψει: 1ον ἡ ***ἀπελευθέρωσις αὐτῆς ἀπὸ μολύσματος,*** καὶ 2ον ἡ ***διατήρησις αὐτῆς, μέχρι τελείας ἰάσεως, μακρὰν πάσης μολύνσεως.*** Τὸ πρῶτον ἐπιτυγχάνεται διὰ ἀπολυμάνσεως αὐτῆς ἔστω καὶ ἐὰν ὑπάρχει καὶ ἡ ἐλαχίστη ὑποψία ὅτι ἦτο δυνατὸν νὰ μολυνθῇ, τὸ δεύτερον διὰ καταλλήλου ἐπιδέσμου.

Διὰ τὴν ***ἀπολύμανσιν*** χρησιμοποιοῦνται διάφοραι ἀντισηπτικαὶ διαλύσεις ὡς λυζόλ (5 %), φανικὸν ὀξὺ (3 %) ἄχνη ὑδραργύρου (sublimé) (2 ‰) ἰωδίου βάμμα κλπ. Διὰ νὰ διατηρηθῇ δὲ ὡς εἴδομεν, ἡ πληγὴ καθαρὰ θὰ ἐπιδένεται.

Γενικῶς ἀρκεῖ ἐὰν τὴν καλύψωμεν μὲ ***ἀπολύτως καθαρὸν*** ἀποστειρωμένον βάμβακα ἢ γάζαν. Βεβαίως ἡ διάρκεια καὶ ὁ περαιτέρω τρόπος θεραπείας ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὰ προκαλέσαντα αἴτια καὶ ἀπὸ τὴν ἔκτασιν τῆς πληγῆς. Πληγαὶ εἰς τὰς ὁποίας ἡ ἐξωτερικὴ βία ἐπέφερεν καταστροφὴν καὶ νέκρωσιν τῶν ἱστῶν, θερπεύωνται μόνον, ἀφοῦ ἀφαιρεθῶσιν οἱ νεκρωθέντες ἱστοί. Κύριοι ὅμως ὅροι διὰ τὴν ἄνευ ἐπιπλοκῶν καὶ ταχεῖαν ἴασιν τῶν πληγῶν εἶναι ὡς ἀναφέραμεν ἡ μὴ ὕπαρξις μολύνσεως, καὶ ἡ διαρκὴς ἐπαφὴ τῶν πλευρῶν τῆς πληγῆς. Οὕτω ἰᾶται ἡ πληγὴ ἄνευ διαπυήσεως καὶ ἄνευ σημαντικῆς οὐλῆς, ἀμέσως, ἢ ἐπὶ τὸ ἐπιστημονικώτερον κατὰ ***πρῶτον σκοπόν.***

Ὅταν ὅμως ἡ λύσις τῆς συνεχείας τῶν ἱστῶν, εἶναι τοιαύτη, ὥστε νὰ μὴ ὑπάρχῃ ἐπαφή, ἐπιταχύνεται ἡ ἴασις διὰ τεχνητῆς ἐπαφῆς, διὰ ***ραφῆς.*** Εἰς πληγὰς δὲ μολυνθείσας, ἐκτὸς τοῦ κινδύνου τῆς γενικῆς μολύνσεως τοῦ σώματος, ἐπέρχεται καὶ τοπικὴ διαπύησις ἕνεκα τῆς ὁποίας ἡ ἴασις εἶναι μακροχρόνιος,

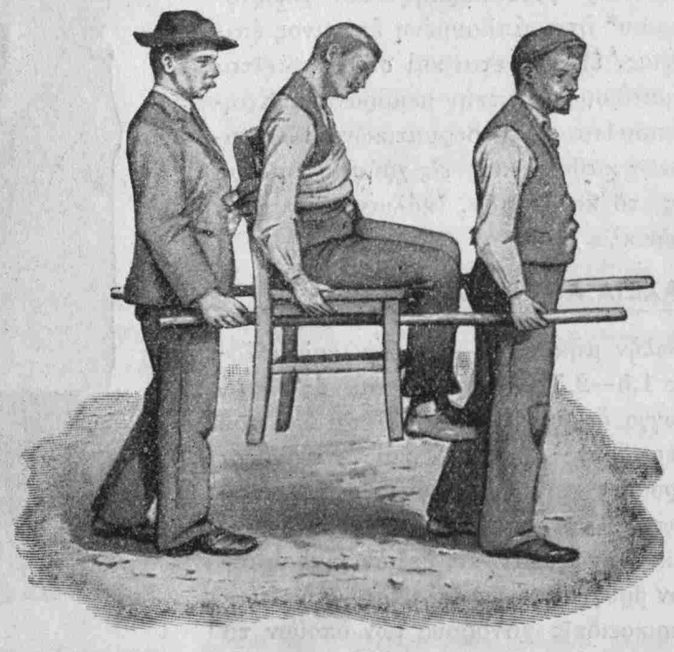

Εἰκ. 686

Πῶς θὰ τίθεται ὁ τραυματισθεὶς ἐπὶ τοῦ φορείου

ἀφίνει δυσμόρφους οὐλάς, καὶ ἐπέρχεται ἐμμέσως ἤτοι κατὰ ***δεύτερον σκοπόν.*** Μεγάλην σημασίαν ἔχει ἡ ***μεταφορὰ*** τοῦ ὁπωσδήποτε βαρέως τραυματισθέντος. Ἐὰν μὲν ***ὑπάρχει φορεῖον*** εἰς τὴν διάθεσιν τῶν προσδραμόντων, θὰ τοποθετηθῇ τοῦτο πλησίον τοῦ δυστυχήσαντος. Δύο θὰ τὸν ἐγείρουν προσεκτικά, ἕκαστος ἀπὸ κάθε μέρος, μὲ τὸ ἕνα χέρι ἀπὸ τὴν μέσην καὶ μὲ τὸ ἄλλο κότω ἀπὸ τὰ πόδια, τρίτος βοηθὸς θὰ κρατεῖ τὸ τραυματισθὲν μέρος ἐὰν τοῦτο εἶναι ἄκρον τι. Ὁ τραυματίας θὰ στηρίζεται ἀπὸ τὸν λαιμὸν τῶν δύο οἵτινες τὸν σηκώνουν. Προσεκτικὰ θὰ τοποθετηθῇ ἐπὶ τοῦ φορείου (βλ. *Κάταγμα. Αἱμορραγία*) μὲ τοὺς πόδας τραβηγμένους ἐὰν πρόκειται περὶ τραύματος τῆς κοιλίας. Οἱ φορεῖς θὰ ἐκκινήσουν μὲ διάφορον πόδα διὰ νὰ μὴ κινεῖται τὸ φορεῖον, μὲ βῆμα τακτικόν, κρατῶντες αὐτὸ ὁριζοντίως. Προκειμένου νὰ ἀνέλθωσιν κλίμακα ἢ ἀνήφορον ἡ κεφαλὴ τοῦ τραυματίου θὰ εἶναι ἐμπρός, ἐὰν δὲ νὰ κατέλθωσιν οἱ πόδες.

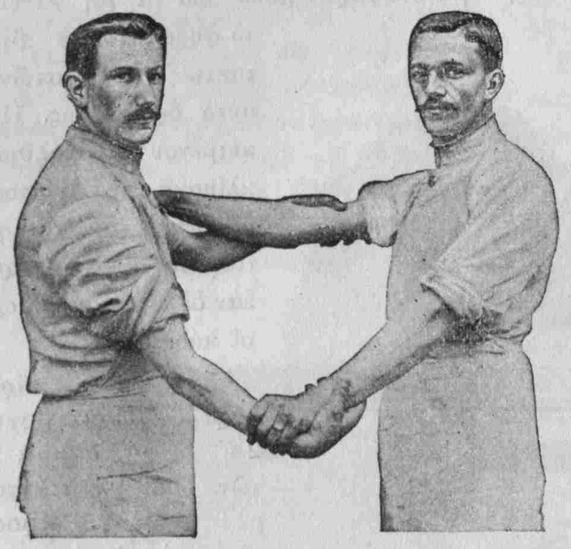
Ἐὰν δὲν ὑπάρχει φορεῖον χρειάζονται 2 ἢ καὶ 4 ἄτομα ἐκ τῶν ὁποίων, πάντοτε μὲ μεγάλην προσοχήν, διὰ νὰ μὴ προξενήσωμεν πόνον καὶ νὰ μὴ ἐπιδεινώσωμεν τὴν κατάστασίν του, δύο θὰ τὸν κρατοῦν ἀπὸ τὸν κορμὸν δηλ. ράχιν καὶ σκέλη καὶ δύο τὰ κάτω ἄκρα ἢ ἕνας ταῦτα καὶ ἕτερος τὴν κεφαλὴν τοῦ τραυματίου, ὅστις μὲ τοὺς

Εἰκ. 687

Πρόχειρον φορεῖον μὲ καθέκλαν

βραχίονάς του θὰ στηρίζεται ἐπὶ τοῦ τραχήλου τῶν φορέων του. Ὅλοι θὰ σηκώνουν ταὐτοχρόνως, θὰ τὸν καταθέσουν δὲ πάλιν καὶ θὰ τὸν ἐκδύσουν

Εἰκ. 688

μὲ μεγάλην προσοχήν. Τὰ ἐνδύματά του δὲν θὰ τραβιῶνται. Προτιμώτερον νὰ σχίζωνται. (Εἰκ.686—689)

ΤΡΑΥΜΑΤΙΝΗ (*Traumaticine*).

Διάλυσις γυτταπέρκης* καὶ χλωροφορμίου* ἥτις ἁπλουμένη ἐπί τινος ἐπιφανείας, ἐξατμίζεται καὶ στερεοποιεῖται σχηματίζουσα λεπτὴν μεμβράνην. Χρησιμοποιεῖται κατὰ δερματικῶν τινῶν παθήσεων καθὼς καὶ εἰς χρήσεις ὁμοίας πρὸς τὸ κολλόδιον, (κάλυψιν ἀμυχῶν, τομῶν κλπ.)

ΤΡΑΧΕΙΑ ΑΡΤΗΡΙΑ

Σωλὴν μήκους 9—15 ἑκμ. καὶ φάρδους 1,5—2,7 ἑκμ. Ἄρχεται ἀπὸ τὸν λάρυγγα ὅπου καὶ περιβάλλεται ὑπὸ τοῦ θυρεοειδοῦς ἀδένος, καὶ κατέρχεται ἔμπροσθεν τοῦ οἰσοφάγου μέχρι τοῦ ὕψους τοῦ τρίτου θωρακικοῦ σπονδύλου ὅτε καὶ διχάζετσι εἰς δεξιὸν καὶ ἀριστερὸν βρόγχον. Ἀποτελεῖται ἀπὸ 16—20 κρικοειδεῖς χόνδρους τῶν ὁποίων τὸ ὀπίσθιον μέρος εἶναι ἴσον. Ἔσωθεν καλύπτεται ὑπο βλεννογόνου μὲ κυλινδρικὸν θυσανωτὸν ἐπιθήλιον. Προσβάλλεται εὐκόλως διότι εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς ἀτμοσφαιρικὰς καὶ διαφόρους ἐρεθιστικὰς ἐπιδράσεις.

ΤΡΑΧΕΙΙΤΗΣ

Φλεγμονὴ τῆς τραχείας ἀρτηρίας πάντοτε σχεδὸν συνυπάρχουσα μὲ λαρυγγίτιδα.*

ΤΡΑΧΕΙΟΤΟΜΙΑ

Τομὴ εἰς τὸ ἔμπροσθεν μέρος τῆς τραχείας, καὶ εἰσαγωγὴ σωληνίσκου πρὸς διάνοιξιν ὁδοῦ εἰς τὸν εἰσπνεόμενον ἀέρα ὅταν οὗτος ἕνεκα διφθερίτιδος, οἰδήματος, ἀποστήματος ἢ ὄγκου δὲν δύναται νὰ εἰσέλθῃ διὰ τῆς φυσικῆς ὁδοῦ. Ἡ ἐγχείρησις εἶναι ἀκίνδυνος, ὁ δὲ σωλὴν μένει μέχρις ὅτου παρέλθῃ τὸ ἐμπόδιον καὶ ὁ ἀσθενὴς ἀναπνέει φυσικῶς·

Εἰκ. 689

Πῶς θὰ φέρεται ὁ τραυματισθεὶς ἐπὶ τῶν χειρῶν.

SISMANOGLIO MEGARO

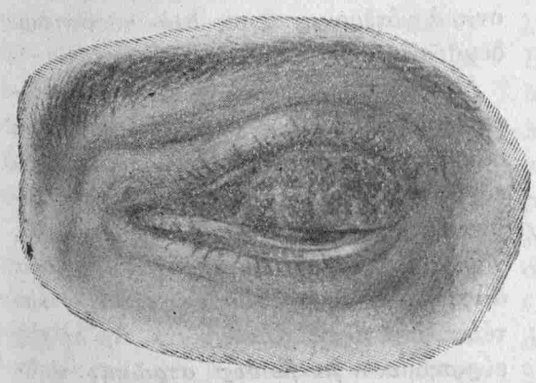
Ἡ πληγὴ ἰᾶται εὐκόλως καὶ εἰς μικρὸν χρονικὸν διάστημα.

Ὅταν ὁ ἀσθενὴς ἔχει τὸν σωληνίσκον καὶ θέλει νὰ ὁμιλήσῃ, πρέπει νὰ κλείσῃ τὴν ἔξω ὀπὴν διὰ νὰ ὁδηγήσῃ τὸν ἀέρα εἰς τὸν λάρυγγα.

ΤΡΑΧΗΛΟΣ (*βλ. Λαιμός, Αὐχήν*).

ΤΡΑΧΩΜΑΤΑ (*Αἰγυπτιακὴ Ὀφθαλμικὴ φλεγμονή, Κοκκίασις τῶν Βλεφάρων*).

Μολυσματικὴ, ἐπιδημικὴ καὶ λίαν ἐπικίνδυνος πάθησις τῶν ὀφθαλμῶν χαρακτηριζομένη διὰ πολυαρίθμων μικρῶν ὡς κόκκων προεξεχουσῶν σημείων εὑρισκομένων ἰδίως εἰς τὰς πτυχὰς τοῦ ἐπιπεφυκότος*. Κατ' ἀρχὰς προσβάλλεται μόνον οὗτος καὶ ὁ ἀσθενὴς νομίζει ὅτι εἰ-

Εἰκ. 690

Τραχώματα

σῆλθεν ἐντὸς τῶν ὀφθαλμῶν του ἄμμος. Βαθμηδὸν προχωρεῖ ἡ νόσος εἰς τὸν κερατοειδῆ χιτῶνα καὶ δύναται νὰ τὸν βλάψῃ εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ὥστε νὰ χαθῇ τελείως ἡ ὅρασις. Ἡ νόσος προσβάλλει ὅλας τὰς ἡλικίας, ὅσον δὲ ἐνωρίτερον καταπολεμηθῇ τόσον μεγαλειτέαα εἶναι ἡ ἐλπὶς σωτηρίας.

Ἡ ***μολυσματικότης*** τῆς νόσου εἶναι μεγίστη, καὶ ὀφείλεται εἰς ἄγνωστον εἰσέτι μικρόβιον, τὸ ὁποῖον μὲ τὴν ὑπὸ τοῦ ὀφθαλμοῦ σχηματιζομένην ἔκκρισιν μεταδίδεται. Ἀκαθαρσία καὶ ἀνθυγιεινὴ ζωὴ συντελοῦν τὰ μέγιστα εἰς τὴν μετάδοσιν τῆς νόσου. Οἱ τοιοῦτοι ἀσθενεῖς καλλίτερον νὰ ἀπομονῶνται.

Δὲν θὰ ***ἐγγίζωμεν*** κανένα ἀντικείμενον τῶν ἀσθενῶν ἢ τουλάχιστον ἑκάστοτε θὰ ἀπολυμάνωμεν τὰς χεῖρας μας. Καὶ αὐτοὶ οἱ ἀσθενεῖς πρέπει νὰ συνηθίσουν νὰ μὴ ἐγγίζουν τοὺς ὀφθαλμούς των. Ὡς εἴδομεν διὰ νὰ μὴ ἐκτεθῇ ἡ ὅρασις εἰς κίνδυνον πρέπει οἱ ἀσθενεῖς τὸ ἐνωρίτερον νὰ ὑποβάλλονται εἰς ***θεραπείαν***, νὰ ἀκολουθοῦν πιστῶς τὰς ὁδηγίας τοῦ ἰατροῦ καὶ τὸ κυριώτερον νὰ μὴ ἀνυπομονοῦν διότι δυστυχῶς ἡ θεραπεία ἀπαιτεῖ πολὺν χρόνον.

ΤΡΕΛΛΑ (*βλ. Φρενοβλάβεια*).

ΤΡΕΞΙΜΟΝ (*βλ. Δρόμος*).

ΤΡΕΜΟΥΛΑ (*βλ. Ῥῖγος, Φρικίασις*).

ΤΡΗΜΑ

Ὀπὴ διὰ τῆς ὁποίας συγκοινωνοῦσι δύο κοιλότητες πρὸς ἀλλήλας.

ΤΡΗΜΑ ΜΠΟΤΑΛΛΕΙΟΝ (*Γαλήνιον ἢ καὶ Ὠοειδές*).

Ὀπὴ μεταξὺ τῶν δύο κόλπων τῆς καρδίας τοῦ ἐμβρύου διὰ τῆς ὁποίας τὸ αἷμα μεταβαίνει ἀπ' εὐθείας ἐκ τῆς δεξιᾶς εἰς τὴν ἀριστερὰν καρδίαν, καὶ ἡ ὁποία ἀμέσως μετὰ τὸν τοκετὸν, ὅταν ἀρχίσει ἡ μικρὰ λεγομένη κυκλοφορία (βλ. *Κυκλοφορία*) κλείει. Ἐνίοτε τὸ τρῆμα μένει ἀνοικτὸν καὶ τὰ νεογέννητα εἶναι τελείως κυανᾶ, καὶ ἀποθνήσκουσιν ταχέως.

ΤΡΙΓΥΡΙΣΤΡΑ (*βλ. Παρωνυχία*).

ΤΡΙΔΥΜΑ (*βλ. Τεκνοποιΐα*).

ΤΡΥΔΥΜΟΝ

Τὸ 5ον ἐγκεφαλικὸν νεῦρον χωριζόμενον εἰς τρεῖς κλάδους : τὸν ὀφθαλμικὸν ὅστις διακλαδοῦται εἰς τὴν ὀφθαλ-

μικὴν καὶ μετωπικὴν χώραν, τὸν ἄνω γναθιαῖον εἰς τὸ πρόσωπον καὶ τὴν ἄνω σιαγόνα καὶ τὸν κάτω γναθιαῖον εἰς τοὺς κροτάφους, γλῶσσαν καὶ κάτω σιαγόνα. Τὸ τρίδυμον νεῦρον ἔχει αἰσθητικὰς ἴνας διὰ τῶν ὁποίων γίνονται αἰσθητοὶ οἱ πόνοι τῶν ὀδόντων. προσώπου, ὀφθαλμῶν, ὤτων, κινητικὰς διὰ τῶν ὁποίων κινῶνται οἱ μασσητῆρες καὶ ἐκκριτικὰς διὰ τῶν ὁποίων γίνεται ἡ ἔκκρισις τῶν δακρύων καὶ σιέλου. (βλ. *Νευραλγία* ‘*Ημικρανία*).

ΤΡΙΚΡΕΣΟΛ (*Trikresol*).

Ἄχρουν ὑγρόν, μὲ ἰσχυρὰν ἀντισηπτικὴν ἐνέργειαν. Πρὸς πρακτικωτέραν χρῆσιν ἀναμιγνύομεν 50 γρ. Τρικρεζὸλ μὲ 35 γρ. μέλανος σάπωνος καὶ 15 γρ. ὕδατος καὶ ἀπὸ τὸ μῖγμα λαμβάνομεν 20 γρ. διὰ ἓν λίτρον ὕδατος.

ΤΡΙΝΙΤΡΙΝΗ (*βλ. Νιτρογλυκερίνη*).

ΤΡΙΟΝΑΛ

‘Υπνωτικὸν φάρμακον ὑπὸ μορφὴν λεπτῶν στιλπνῶν λεπίων πικρῶν τὴν γεῦσιν. Δόσις : 0,50—1 γρ. ἐντὸς θερμοῦ ὕδατος, γάλακτος ἢ τεΐου.

ΤΡΙΠΟΛΙΘΟΣ (*Tripolith*).

Μῖγμα γύψου, πυριτικοῦ νατρίου καὶ κόνεως ξυλανθράκων χρησιμοποιούμενον εἰς ἐπιδέσμους ἀντὶ τῶν διὰ γύψου τοιούτων. Ἔχει τὸ προτέρημα νὰ εἶναι ἐλαφρόν.

ΤΕΡΙΣΜΟΣ

Σύσπασις τῶν μασσητήρων μυῶν, ἐπερχομένη ἕνεκα διαφόρων αὐτῶν ὡς ὑστερία, νευραλγία κλπ. ἰδίως ὅμως κατὰ τὸν τέτανον*.

ΤΡΥΦΤΗΣ (*βλ. Θρύπτης*).

ΤΡΙΦΥΛΛΟΝ (*Μινυανθὲς Tréfle d'eau*).

Τὰ φύλλα του περιέχουσι πικρὰν τινὰ οὐσίαν καὶ χρησιμοποιοῦνται ἐν εἴδει ἐγχύματος κατὰ τῆς δυσπεψίας, ἐλωδῶν πυρετῶν καὶ σκορβούτου.

ΤΡΙΧΕΣ

Ἐκτὸς ὀλίγων ἐξαιρέσεων, ὅλον τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου καλύπτεται ὑπὸ τριχῶν. Αὗται κατὰ μέγα μέρος εἶναι λεπτώταται (χνοῦς) εἰς ὡρισμένα ὅμως μέρη εἶναι μακραὶ, πηκταί. Τοιαῦτα μέρη μὲ μακρὰς τρίχας εἶναι εἰς μὲν τὸν ἄνδρα αἱ παρειαί, τὸ ἄνω χεῖλος, ὁ πώγων, τὸ στῆθος, ἡ ράχις, οἱ πόδες, οἱ βραχίονες, εἰς τὰ δύο δὲ γένη ἡ κεφαλή, αἱ μασχάλαι,τὰ γεννητικὰ ὄργανα.

Ἀπολύτως ἐλεύθερα τριχῶν εἶναι τὰ βλέφαρα, αἱ παλάμαι, τὰ πέλματα, αἱ πλευραὶ τῶν δακτύλων, τὰ ἄκρα τῶν χειλέων, αἱ θηλαὶ τῶν μαστῶν καὶ μερικὰ μέρη τῶν γεννητικῶν ὀργάνων. Αἱ πρῶται τρίχες σχηματίζονται μερικοὺς μῆνα πρὸ τῆς γεννήσεως, ἔχουν δὲ τὰ νεογέννητα εἰς ὅλον των σχεδὸν τὸ σῶμα χνοῦν καὶ ἐνίοτε ἀρκετὰ μακρόν, ὅστις ἀργότερον φεύγει διὰ νὰ τὸν διαδεχθῶσιν αἱ ὁριστικαὶ τρίχες.

‘Η τρίχα συνίσταται ἀπὸ ἕνα λεπτότατον ***ἐξωτερικὸν δερμάτινον χιτῶνα*** συγκείμενον ἐκ μικροτάτων καὶ κεραμοειδῶς κειμένων κυττάρων, ἀπὸ τὸ κάτωθεν αὐτοῦ κείμενον καὶ ἀπὸ κερατοειδῆ, χρωστικὴν οὐσίαν περιέχοντα κύτταρα ἀποτελούμενον ***φλοιῶδες στρῶμα*** καὶ τέλος ἀπὸ τὸ εἰς τὸ κέντρον τῆς τριχὸς εὑρισκόμενον ***μυελῶδες στρῶμα***, τὸ ὁποῖον εἶναι πλῆρες ἀπὸ ρευστὴν οὐσίαν, ἀπὸ λίπος, ἀπὸ χρωστικοὺς κόκκους καὶ ἀπὸ φυσαλλίδας ἀέρος.

Ἐντὸς τοῦ δέρματος κεῖται ἡ τρίχα εἰς θυλακοειδῆ ἐμβάθυνσιν αὐτοῦ (***θυλάκιον***). Τὸ θυλάκιον τριχὸς ἔχει χωνοειδὲς σχῆμα, εἰς τὸ στενώτατον μέρος τοῦ ὁποίου, τὸν λαιμόν, φθάνει ὁ ἐκφορητικὸς πόρος σμηγματογόνου ἀδένος, κάτωθεν δὲ τούτου τὸ θυλάκιον καλεῖται ***βολβὸς*** τῆς τριχός. Ὁ βολβὸς ἀποτελεῖται ἀπὸ τρία στρώματα, καὶ ἔχει εἰς τὸν πυθμένα του μικρὰν προεξοχὴν τὴν ***θηλήν***, ἐπὶ τῆς ὁποίας διὰ βλαστοῦ τινὸς ἐπικάθηται ἡ τρίχα. Κάτωθεν τοῦ σμηγματογόνου ἀδένος προσφύεται εἰς τὸν βολβὸν μικρὸς μῦς διὰ τῆς συστολῆς τοῦ ὁποίου κατὰ τὸ ψῦχος ὀρθοῦται ἡ

τρίχα, καὶ λαμβάνει τὸ δέρμα τὴν χαρακτηριστικὴν ὄψιν δέρματος ὄρνιθος.

Τὸ ***πάχος*** τῶν τριχῶν εἶναι διάφορον, αἱ παχύτεραι τρῖχες κατὰ τὸν Falk ἔχουν 0,1—0,2 χλμ. διάμετρον.(Εἰκ. 200)

Τὸ ***μῆκος*** εἰς μὲν τὸν χνοῦν εἶναι μερικῶν χλμ. εἰς δὲ τὰς τρίχας κεφαλῆς γυναικὸς δύναται νὰ φθάσῃ ἕως 1,50 μ. καὶ πλέον. Μεγαλώνει δὲ νέα τρίχα κατὰ τὸν Pohl 2-5 χλμ. κάθε 10 ἡμέρας, ἀργότερον ὅμως πολὺ ὀλιγώτερον. Αἱ τρῖχες ἔχουν ὡρισμένην ***διάρκειαν*** ζωῆς ἥτις διὰ μὲν τὰς τρῖχας κεφαλῆς εἶναι 2-3 ἔτη, διὰ τὰ βλέφαρα δὲ 3-5 μῆνας, εἶναι δὲ ἡ διάρκεια αὕτη μεγίστη κατὰ τὸ 20—30 ἔτος, ἐλαττοῦται δὲ βαθμηδὸν ἀργότερον.

‘Η ***πυκνότης*** τῶν τριχῶν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ σώματος. Οὕτω ὁ Brunn εὗρε τὰς πλέον πυκνὰς τρίχας εἰς τὴν κροταφικὴν χώραν, ὅπου εἰς ἓν τετραγωνικὸν ἑκατοστόμετρον ὑπάρχουν 300—320 τρίχες.Εἰς τὸ μέτωπονκαὶ ὅπου τὸ ἰνίον 200-240 τρίχες εἰς τὸν πώγωνα 44,εἰς τὴν ράχιν τῆς χειρὸς 18.‘Η πυκνότης ἐξαρτᾶται κατὰ πολὺ καὶ ἀπὸ τὸ χρῶμα τῶν τριχῶν.

Τὰ συχνώτερα ***χρώματα*** τριχῶν εἶναι τὸ μαῦρον, τὸ καστανόν, τὸ ξανθόν, τὸ κόκκινον καὶ τὸ λευκόν. Τὰ χρώματα ταῦτα ὑφίστανται βεβαίως διαφόρους διακυμάνσεις καὶ ἀλλοιώσεις καὶ ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὴν ποσότητα τῆς χρωστικῆς οὐσίας τῆς τριχὸς ἡ ὁποία ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὁμοιάζει πρὸς τὴν τοῦ δέρματος* δηλ. ἄνθρωποι μὲ φαιὸν δέρμα ἔχουν μαῦρας τρίχας, μὲ ἀνοικτὸν λευκὸν, ξανθάς. Ἐκ τῆς χρωστικῆς ταύτης οὐσίας αἱ μαύραι τρῖχες περιέχουν μεγάλην ποσότητα, αἱ δὲ ξανθαὶ ὀλίγην.

Οἱ ***ἀλφοὶ****** μὲ τελείαν ἔλλειψιν χρωστικῆς οὐσίας εἰς τὸ δέρμα των, ἔχουν τελείως λευκὰς τρίχας.Ἐν τούτοις ὑπάρχουν τρῖχες εἰς τὰς ὁποίας μέρη τινὰ ἔχουν ἀνοικτόν, ἄλλα δὲ φαιὸν χρῶμα.

Αἱ τρῖχες τοῦ ἀνθρώπου ἔχουν ὡρισμένην ***διεύθυνσιν***. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἶναι ἴσαι, λείαι, σπανιώτερον καὶ ἐξ ἀγνώστου αἰτίας γίνονται σγουραί. Εἰς τὰς πρώτας ἡ ἐγκαρσία τομὴ εἶναι ὁλοστρόγγυλος, εἰς τὰς δευτέρας ὠοειδής. Ὅπως ἔχομεν ἀναφέρει αἱ τρῖχες σχηματίζονται πρὸ τῆς γεννήσεως τοῦ παιδιοῦ, τὸ ὁποῖον ἔρχεται εἰς τὸν κόσμον μὲ χνοῦν εἰς ὅλον τὸ σῶμα. Οὐχ’ ἧττον μερικὰ ποσιδιὰ δύνανται νὰ γεννηθοῦν χωρὶς ἴχνος τριχὸς καὶ ἢ μένουν οὕτω, ἢ ἀποκτοῦν ἀργότερον τοιαύτας. Ἄλλα δὲ πάλιν γεννῶνται ὄχι μόνον μὲ τρίχας κεφαλῆς ἐξαιρετικοῦ μήκους, ἀλλὰ καὶ μὲ πυκνότατον χνοῦν εἰς ὅλον τὸ σῶμα, ὅστις διατηρεῖται περισσότερον ἢ ὀλιγώτερον χρόνον. ‘Η παρὰ φῦσιν τρίχωσις εἶναι σχεδὸν πάντοτε ἐκ γενετῆς, ἀκόμη καὶ ὅταν ἔχει παρατηρηθῇ ἀργότερον.

Ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε παρατηρηθεισῶν σπανιωτάτου βαθμοῦ ***ὑπερτριχώσεων*** ἀναφέρωμεν τὰς ἑξῆς: Τὸν Ρῶσον Ἀδριανὸν Jeftichef καὶ τὸν υἱόν του Fedor τὸν γνωστότερον ὑπὸ τὸ ὄνομα Jojo, οἵτινες εἶχον ὅλον τὸ πρόσωπον καλυμένον μὲ μακρὰς ξανθὰς τρῖχας, τὸν Βιρμᾶνον Schwé Maong τὸν υἱόν του Maphoon καὶ τοὺς ἐγγόνους του, τὰς δύο Μεξικανίδας ἀδελφὰς Ἰουλίαν καὶ Ζέκκαν Partrana,τὸν Lionel, τὴν Miss Jons μὲ πλούσιον γένειον καὶ μύστακας, τὴν Μαρίαν Θηρεσίαν ἥτις μὲ τὸν θαυμασιόν της μύστακα, ὑπηρέτησε καὶ ὡς Οὐσάρος, προυαχθεῖσα καὶ εἰς λοχαγόν, ἀπεστρατεύθη δὲ καὶ ἐτέθη ὑπὸ σύνταξιν ὅταν ἀνεκαλύφθη τὸ φῦλον της.

Ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων δὲ παραδειγμάτων ἔχομεν τὴν κατὰ τὸ ἔτος 1633 ἐν Αὐγσβούργῳ ζῶσαν Βαρβάραν Ursler ἥτις εἶχεν εἰς ὅλον της τὸ σῶμα μηδὲ τοῦ μετώπου καὶ τῆς ρινὸς ἐξαιρουμένων μακρὰς ξανθὰς μαλακὰς τρῖχας, καὶ γενειάδα μέχρι τῆς μέσης φθάνουσαν. Εἰς τὴν αἴθουσαν δὲ παραδόσεων τῆς δερματολογικῆς κλινικῆς τῆς Βιέννης ὑπάρχει εἰκὼν ἑνὸς αὐλικοῦ ‘Ερρίκου τοῦ Βου τῆς Γαλλίας ὅστις εἶχε τὸ σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον πλῆρες χονδρῶν τριχῶν, ἦσαν δὲ αἱ τρῖχες τῶν ὀφρύων καὶ τοῦ μετώπου του τόσον μακραί, ὥστε διὰ νὰ ἴδῃ ἠναγκάζετο νὰ τὰς τραβᾷ κατὰ μέρος. Αἱ τρῖχες τοῦ σώματος ἐν γένει ὑπόκεινται εἰς διαφόρους ***νόσους***, καὶ σχετικὰς ***ἀλλοιώσεις***.

SISMANOGLIO MEGARO

Περὶ τούτων παραπέμπωμεν εἰς τὰ σχετικὰ ἄρθρα.

Ἐδῶ θέλομεν ἐκτενέστερον πραγματευθῇ περὶ τῶν δύο συχνοτέρων καὶ συ-

Εἰκ. 691

Ἀδριανὸς Jeftichef

νάμα πλέον δυσαρέστων ἀλλοιώσεων τῶν τριχῶν καὶ μύλιστα τῶν τριχῶν τῆς κεφαλῆς ἐν γένει (κόμης, γενείων κλπ.)

Εἰκ. 692

Ὁ Ζοζὸ

δηλ. περὶ τῆς πολιώσεως (λευκάνσεως) τῶν τριχῶν καὶ περί τῆς πτώσεως αὐτῶν.

Ἡ ***λεύκανσις*** τῶν τριχῶν ὀφείλεται εἰς ἀπώλειαν καὶ μὴ σχηματισμὸν τῆς χρωστικῆς οὐσίας αὐτῶν. Ἡ ***φυσιολογικὴ λεύκανσις*** εἶναι σύνηθες φαινόμενον τοῦ γήρατος καὶ μάλιστα ἕνα ἀπό τὰ πρῶτα συμπτώματα αὐτοῦ, ἀρχίζει ἀπὸ τοὺς κροτάφους, ἀσπρίζουν δὲ αἱ τρῖχες ἀπὸ τὴν ρίζαν καὶ ὅσω φυτρώνουν τόσον αὐξάνει τὸ ἄσπρισμα. Τὸ ***πρόωρον ἄσπρισμα***, παρατηρούμενον ἐνίοτε καὶ πρὸ τοῦ 20οῦ ἔτους ἡλικίας, ὀφείλεται εἰς διαφόρους αἰτίας. Εἶναι δὲ αὗται νόσοι αὐτῶν τῶν τριχῶν ἢ τοῦ

Εἰκ. 69ε

Ἰουλία Παστράνο

δέρματος, γενικὴ νόσος σοβαρά, νόσοι νευρικαὶ ὡς ἡμικρανίαι, νευραλγίαι, ἕνεκα τῶν ὁποίων ἀλλοιοῦται ἡ λειτουργία τῆς θηλῆς τῆς τριχὸς καὶ ἀσπρίζουν περιορισμένα μέρη κεφαλῆς, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲ ὅταν παρέλθει ἡ νόσος, αἱ τρῖχες ἀποκτῶσιν τὸ χρῶμα των, ἔντονος πνευματικὴ ἐργασία, μεγάλαι καὶ διαρκεῖς ψυχικαὶ διαταράξεις,ὡς λύπαι, φροντίς, τρόμος, δυστύχημα κλπ. ἐνίοτε ἡ ἐγκυμοσύνη. Εἰς ὅλας αὐτὰς τὰς αἰτίας ὁ σχηματισμὸς τῆς χρωστικῆς οὐσίας τῆς τριχὸς βαθμηδὸν παύει.Περιπτώσεις ***αἰφνιδίας λευκάνσεως*** τῶν τριχῶν, ὡς λ.χ. ἡ τῆς Μαρίας Ἀντουανέττας τῆς Γαλλίας ἥτις ἐντὸς μιᾶς νυκτὸς ἄσπρισε εἰς τὴν φυλακήν της, ἐὰν δὲν βασί-

SISMANOGLIO MEGARO

ζονται ἐπὶ σφαλερῶν παρατηρήσεων εἶναι τοὐλάχιστον παρά πολὺ σπάνιαι.

Οὕτως ἢ ἄλλως ἡ ἄπαξ λευκανθεῖσα τρίχα, ἐκτὸς τῶν ὀλίγων περιπτώσεων τῶν νευραλγιῶν ὅπου ὅπως ἀναφέραμεν τὸ περιορισμένον λευκανθὲν τμῆμα τριχῶν εἶναι δυνατὸν νά ἀποκτήσῃ πάλιν τὸ χρῶμα του, ***μένει λευκή***. Δυνάμεθα νὰ ἀφαιρέσωμεν ὅλας τὰς λευκὰς τρῖχας, πάλιν ὑπὸ λευκῶν θ' ἀντικατασταθοῦν. Ἡ λεύκανσις ἄρα τῶν τριχῶν εἶναι ἐπιστημονικῶς ***ἀνίατος***. Πολλοὶ ὅμως τῶν πασχόντων μὴ ἀνεχόμενοι, διὰ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλον λόγον, τὴν ἀνικανότητα ταύτην τῆς ἐπιστήμης, ἀντικαθιστοῦν τὴν ριζικὴν θεραπείαν διὰ τῆς συμπτωματικῆς, βάφοντες ἁπλούστατα τὰς λευκὰς των τρῖχας διὰ τοῦ ἐκλεκτοῦ χρώματός των.Ἐν τούτοις ἡ φιλόστοργος ἐπιστήμη λαμβάνουσα ὑπ' ὄψει, οὐχὶ τὴν αἰσθητικὴν, ἀλλὰ τὴν ὑγιεινὴν ἄποψιν τοῦ ζητήματος, δεδομένου ὅτι αἱ περισσότεραι τῶν βαφῶν περιέχουν ἐπικινδύνους δηλητηριώδεις οὐσίας, ἠσχολήθη ὡς θὰ ἴδωμεν περὶ τούτου.

Τὰ τρία συνηθέστερα χρώματα τὰ ὁποῖα δίδονται εἰς τὰς τρῖχας εἶναι τὸ μαῦρον, τὸ σκοῦρον (καφεδὶ) καὶ τὸ ξανθόν (ἀνοικτὸν ἢ κόκκινον). Ὁποιανδήποτε ὅμως βαφὴν ἠθέλομεν χρησιμοποιήσῃ καὶ ὁποιονδήποτε χρῶμα ἠθέλομεν δώσῃ, ***πρέπει*** πρὶν τῆς βαφῆς νὰ πλυθοῦν αἱ τρῖχες καλῶς καὶ νὰ ἀπολευθερωθοῦν τελείως ἀπὸ τὸ λίπος των διὰ πλυσίματος μὲ διάλυσιν σόδας (1 %) ἢ ἀμμωνίας (1 %), γίνεται δὲ τὸ πλύσιμον τοῦτο καλλίτερον, μὲ σπόγγον ἢ μὲ βούρτσαν. Οὕτω εἰσδύει ἡ βαφὴ καλλίτερον καὶ δὲν ἀφίνει μισοβαμμένας τρίχας. Ἐπίσης ***μετὰ*** τὴν βαφὴν θὰ πλύνωνται ἁπλῶς αἱ τρῖχες διὰ νὰ ἀφαιρεθῇ τὸ ἐπιπλέον τῆς βαφῆς, ἥτις ὅταν εἶναι δηλητηριώδης μείνασα ἐπὶ τοῦ δέρματος βλάπτει τὴν ὑγείαν. Ἀπὸ ***αἰσθητικῆς ἀπόψεως*** τό βάψιμον πρέπει νὰ γίνηται συχνά, διότι ἀφ' ἑνὸς μὲν τὰ μαῦρα χρώματα κοκκινίζουν ἢ πρασινίζουν εἰς ὀλίγον καιρόν, ἀφ' ἑτέρου δὲ δεδομένου ὅτι μόνον τὸ ἐκτὸς τοῦ δέρματος εὑρισκόμενον μέρος τῆς τριχὸς βάφεται, καὶ τοῦτο ὅταν βαφῇ καλά, ἐνόσω φυτρώνει ἡ τρίχα θὰ εἶναι τὸ ἄνω μέρος τησβαμμένον καὶ τὸ κάτω ἄσπρον.

Οἱ ***ἀκινδυνώτεροι*** τρόποι βαφῆς, ἐὰν βεβαίως γίνουν προσεκτικά, διὰ τὰ ρηθέντα τρία χρώματα εἶναι τὰ ἑξῆς:

Διὰ τὸ ***μαῦρον*** δύναται νὰ γίνῃ χρῆσις φυτικῶν ἢ καὶ χημικῶν οὐσιῶν. Ὡς φυτικὴ οὐσία χρησιμοποιεῖται ὁ ***κηνᾶς*** καὶ τὸ Indico δι' ἀλλεπαλήλων ἐπιθέσεων 1ο) ἑνὸς καταπλάσματος τὸ ὁποῖον θὰ μένει ἐπὶ 2 ὥρας καὶ τὸ ὁποῖον γίνεται ὡς ἑξῆς: Τὰ φύλλα Κηνᾶ κοπανίζονται, γίνοντσι σκόνη, ἀνακατόνωνται μὲ χλιαρὸν νερὸ ἕως ὅτου σχηματισθῇ εἶδος λάσπης, καὶ μὲ αὐτὸ ἀλείφωνται τὰ μαλλιά, ἀπὸ ἐπάνω δὲ τίθεται ζεστὸ πανὶ καὶ δένωνται.2ο) ἑνὸς καταπλάσματος ἐξ Indico, τὸ ὁποῖον ὅμως θὰ διατηρεῖται ἐπὶ πολλὰς ὥρας ζεστὸν καὶ εἰς ἀτμόσφαιρον ἀτμολούτρου.

Ἡ βαφὴ αὕτη δίδει χρῶμα βαθὺ μαῦρον.

Ἐκ τῶν χημικῶν οὐσιῶν διὰ μαῦρον πάντοτε χρωματισμὸν, χρησιμοποιεῖται ἰδίως ὁ ***νιτρικὸς ἄργυρος***, ὅστις εἰς διάλυσιν 1—4 γρ. εἰς 30—60 γρ. ὕδατος δίδει ἀναλόγως τῆς πυκνότητος τῆς διαλύσεως ἐλαφρῶς σκοῦρον χρῶμα ἕως βαθὺν μαῦρον χρωματισμόν. . Ὅπως εἴδομεν αἱ τρῖχες πρὶν θὰ καθαρισθοῦν καλὰ μὲ σόδαν, διὰ νὰ ἀπελευθερωθοῦν ἀπὸ τὸ λίπος των, θὰ στεγνωθοῦν καλὰ καὶ διὰ μαλακῆς βουρτσίτσας θὰ ἀλοιφθοῦν μὲ τὴν διάλυσιν νιτρικοῦ ἀργύρου. Ἐπειδὴ ὁ νιτρικὸς ἄργυρος βάφει καὶ τὸ δέρμα, θὰ προφυλαχθῇ τοῦτο ὅσον εἶναι δυνατόν, ἐὰν ὅμως κηλιδωθῇ καθαρίζεται μὲ διάλυσιν Ἰωδιούχου καλίου εἰς ὕδωρ (1:50).

Δεύτερος τρόπος χρωματισμοῦ μὲ νιτρικὸν ἄργυρον εἶναι ὁ ἑξῆς, ὁ ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Gaucher συστηθείς: Μετὰ τὸ καθάρισμα τῶν μαλλιῶν ἀλοίφωμεν τὰς ταῖχας μὲ βοῦρτσαν καὶ μὲ τὴν ἑξῆς διάλυσιν (Νιτρικὸς ἄργυρος 5 γρ. διϋλισμένον ὕδωρ 70 γρ.). Ἀμέσως δὲ μετὰ μὲ τὴν ἑξῆς: (Θειῶδες Νάτριον (Sulfure de sodium) 5 γρ. διϋλισμένον ὕδωρ 70 γρ.). Μετὰ 5 δὲ λεπτὰ πλύνονται αἱ τρῖ-

χες μὲ χλιαρὸν νερό. Κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν θὰ χρησιμοποιοῦνται γάντια καὶ θὰ τίθεται παχὺ στρῶμα βαζελίνης ἐπὶ τοῦ μετώπου διὰ νὰ ἀποφύγωμεν τὰς κηλίδας.

Τρίτος τρόπος εἶναι ὁ ἑξῆς:

Ἀλοίφωμεν πάντοτε μὲ βοῦρτσαν τὰς τρίχας μὲ τὴν ἑξῆς διάλυσιν:

Πυρογαλλικὸν ὀξὺ 2 γρ.

Οἰνόπνευμα 50 γρ.

Διϋλισμένον ὕδωρ 50 γρ.

Μετὰ 5 λεπτὰ τὰς ἀλοίφωμεν μὲ τὴν ἑξῆς διάλυσιν:

Νιτρικὸς ἄργυρος 2 γρ.

Ἀμμωνία 100 γρ.

Καὶ πάλιν μετὰ 5 λεπτὰ μὲ τὴν ἑξῆς:

2 γρ. (Sulfure de potassium) θειῶθες κάλι, διϋλισμένον ὕδωρ 150 γρ.

Ὁ νιτρικὸς ἄργυρος δύναται νὰ χρησιμοποιηθῇ καὶ ἐν εἴδει πομάδας ἥτις ἔχει τὴν ἑξῆς σύστασιν:

Εἰς νιτρικὸν ἄργυρον 1 γρ. καὶ καυστικὸν κάλι 0,2 γρ, προστίθεται τόσον διϋλισμένον ὕδωρ ὅσον ἀρκεῖ διὰ νὰ διαλυθοῦν. Τὸ ὅλον ἀναμιγνύομεν μὲ 40. γρ. Λανολίνης καὶ προσθέτομεν ὀλίγας σταγόνας ροδελαίου ἢ Βεργαμοτελαίου. Ἡ πομάδα θὰ προφυλάττεται ἀπὸ τὸ φῶς.

Φαιὸς χρωματισμὸς τῶν τριχῶν ἐπιτυγχάνεται δι' ἐλαφρῶν διαλύσεων νιτρικοῦ ἀργύρου ἢ πυρογαλλικοῦ ὀξέος. Ἐκ τῶν φυτικῶν μέσων συνιστᾶται τὸ ἑξῆς: 500 γρ. ἄωρα, τὸν Ἰούνιον συλλεγέντα καρύδια θὰ κοπανισθοῦν μὲ 125 γρ. στύψεως. Θὰ προστεθοῦν 750 γρ. ἐλαιολάδου καὶ τὸ ὅλον μῖγμα, τὸ ὁποῖον καθημερινῶς θὰ ἀνακινεῖται, θὰ ἐκτεθῇ ἐπὶ 20 ἡμέρας εἰς ἐλαφρὰν θερμότητα.

Ἐρχόμεθα τώρα εἰς τὸ χρῶμα τῆς μόδας, τὸ ἐλκυστικὸν ***ξανθόν***, ὅπως ὅλαι αἱ ἐνδιαφερόμεναι γνωρίζουν τοῦτο ἐπιτυγχάνεται διὰ τοῦ ὀξυγονούχου ὕδατος (eau oxygenée), τὸ ὁποῖον ὅμως δὲν βάφει καὶ κατὰ συνέπειαν δὲν ἔχει βλαβερὰν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς γενικῆς ὑγιείας παρὰ ξεβάφει οὕτως εἰπεῖν τὰ μαλλιὰ καὶ ἐκ περισσοῦ τὰ ξηραίνει καὶ τὰ κάμνει εὔθραυστα. Μὲ τὸ ὀξυγονοῦχον ὕδωρ βρέχονται αἱ τρίχες αἵτινες ἐὰν εἶναι μαῦραι γίνονται καστανα καὶ ὕστερον χρυσαὶ ἢ ἀνοικταὶ ξανθαί. Καὶ ἐδῶ πρέπει τὸ φάρμακον νὰ φθάσῃ ἕως εἰς τὰς ρίζας.

Διὰ τὸ κόκκινο ξανθὸν χρῶμα χρησιμοποιεῖται καὶ Κηνᾶς ἐν εἴδει καταπλάσματος ὡς ἀναφέραμεν διὰ τὸ μαῦρον χρῶμα, τὸ ὁποῖον ἀφίνωμεν ἐπὶ 3 ὥρας καὶ δὲν ἐπιθέτωμεν ἀργότερον τὸ κατάπλασμα Indigo.

Ἐπίσης χρησιμοποιοῦνται ἐνίοτε καὶ χημικά τινα ἄλατα (cobalt, cadmium).

Εἰδικῶς διὰ τοὺς μύστακας καὶ τὴν γενειάδα ὑπάρχουν μέσα διὰ τῶν ὁποίων ταῦτα βάφονται βαθμιαίως καὶ δύνανται διαρκῶς νὰ χρησιμοποιῶνται ἐν εἴδει καλλωπιστικῶν ὑδάτων. Βεβαίως δύνανται νὰ βαφοῦν καὶ ὅπως καὶ αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς.

Διὰ τὰ φρύδια ὑπάρχουν ἰδιαίτερα κονδύλια (crayons).

Πτῶσις τῶν τριχῶν τῆς κεφαλῆς δύναται νὰ εἶναι φυσιολογικὴ ἢ παθολογική. Καὶ φυσιολογικὴ μὲν εἶναι ἡ ἐπερχομένη λόγῳ τῆς ἡλικίας συνεπείᾳ ἐλλιποῦς θρέψεως τοῦ δέρματος τῆς κεφαλῆς καὶ τῶν τριχῶν. Ἡ φαλακρότης αὕτη ἀρχίζει εἰς τὴν κορυφὴν καὶ τοὺς κροτάφους, καὶ δὲν θεραπεύεται. Παθολογικὴ πτῶσις τῶν τριχῶν εἶναι ἡ πρόωρος τοιαύτη ἥτις ἔχει ὡς αἰτίαν τόσον τοπικὰς ὅσον καὶ γενικὰς νόσους. Ἐκ τῶν τοπικῶν περὶ τοῦ ***ἀχὼρ***, τοῦ ***τριχοκείρα*** κλπ. ἀναφέρομεν εἰς ἰδιαίτερα ἄρθρα.

Εἰς ὅλας τὰς νόσους ταύτας μετὰ τὴν ἴασιν των, ἐπανέρχονται αἱ τρίχες ἐὰν αἱ ρίζαι των δὲν ἔχουν τελείως καταστραφῇ.

Ἄλλη τοπικὴ καὶ πολὺ συχνὴ αἰτία τῆς πτώσεως τῶν τριχῶν εἶναι νόσος τῆς ἐπιδερμίδος τῆς κεφαλῆς ἐκδηλουμένη διὰ τῆς γνωστῆς ***πιτυρίδος***. Ἡ ἐπιδερμὶς εἶναι ξηρά, ὀλίγον κατ' ὀλίγον αἱ τρίχες γίνονται λεπτότερσι, στεγνώτεραι καὶ πίπτουν εἰς ὡρισμένα μέρη. Κατ' ἀρχὰς ἀντικαθίστανται αὗται ὑπὸ νέων, ἀργότερον ὅμως ὄχι πλέον. Ἔγκαιρος θεραπεία σταματᾶ τὴν νόσον. Συνίσταται δὲ αὕτη εἰς τακτικὸν πλύσιμον τοῦ δέρματος τῆς κεφαλῆς μὲ ἀντισηπτικὴν τινὰ οὐσίαν ἢ σάπωνα, ἀφοῦ προηγουμένως διὰ ξυσίματος μὲ κατάλληλον βοῦρτσαν ἀφαιρεθῇ ἡ πιτυρίδα, καὶ ἐπάλειψιν τοῦ δέρματος μὲ λιπαρὰν τινὰ οὐσίαν. Πρέπει ὅμως τὸ τοιοῦτον νὰ γίνηται συστηματικῶς καὶ ἐπὶ μακρόν. (βλ. *Πιτυρίασις*).

Ἐκ τῶν γενικωτέρων αἰτίων πτώσεως τῶν τριχῶν ἀναφέρομεν τὰς ***πυρετικὰς νόσους*** μακρᾶς διαρκείας, ὡς τὸν τυφοειδῆ πυρετόν, τὴν σκαρλατίναν, τὴν πνευμονίαν, τὸν ἐπιλόχιον καὶ τὴν ***σύφιλιν***. Ἐπίσης ***νευρικαὶ διαταραχαὶ*** ἔχουν κακὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς θρέψεως τῶν τριχῶν. Οὕτω βλέπομεν εἰς παραλύσεις τοῦ προσώπου νὰ πίπτουν αἱ τρίχες ἐπὶ τοῦ προσβληθέντος μέρους, ἐπίσης εἰς ἐντόνους ***πνευμονικὰς ἐργασίας*** καὶ εἰς ἰσχυρὰς ***ψυχικὰς διαταραχάς***. Εὐτυχῶς ὅμως εἰς αὐτὰς ἐπανέρχονται αἱ τρίχες πάλιν.

Βλέπομεν λοιπὸν ὅτι τὰ αἴτια τῆς προώρου πτώσεως τῶν τριχῶν εἶναι διάφορα, συχνὰ μὲν τοπικῆς φύσεως, οὐχὶ σπανίως ὅμως καὶ ὡς σύμπτωμα γενικῆς νόσου. Εἰς τὴν τελευταίαν περίπτωσιν ἡ ἐξεύρεσις τῆς αἰτίας εἶναι συχνάκις ἀρκετὰ δύσκολος καὶ ἀπαιτεῖ ἀκριβῆ ἐξέτασιν τοῦ ὅλου σώματος. Ἔχει δὲ μεγίστην σπουδαιότητα ἡ ἐξεύρεσις τῆς αἰτίας, διότι ἀπ' αὐτὴν θὰ ἐξαρτηθῇ καὶ ἡ θεραπεία. Ὡς παράδειγμα ἀναφέρωμεν πτῶσιν τῶν τριχῶν συνεπείᾳ συφίλιδος ἢ καὶ ἀναιμίας θεραπευομένας διὰ διαφόρων ἀλοιφῶν καὶ ὑδάτων. Ἑκατοντάδες φιαλιδίων καὶ δοχείων δύνανται νὰ χρησιμοποιηθοῦν ἄνευ ἀποτελέσματος ἐνόσῳ δὲν θεραπεύεται ἡ αἰτία.

Ἐπίσης καί ὅταν πρόκειται περὶ πτώσεως τῶν τριχῶν συνεπείᾳ τοπικῆς παθήσεως, δὲν πρέπει αὕτη νὰ θεραπεύηται μὲ ὡρισμένον σύστημα καὶ καθ' ὡρισμένον σχῆμα.

Τὸ φάρμακον τὸ ὁποῖον τυχὸν ἐθεράπευσε τὴν πτῶσιν τῶν τριχῶν τοῦ παιδιοῦ τῆς γειτονίσσης, δὲν θὰ ἐφαρμόζηται καὶ εἰς τὸ ἰδικόν μας παιδί. Τὸ εἶδος τῆς νόσου, ἡ σύστασις καὶ ἡ κατάστασις τοῦ δέρματος κλπ. τοῦ παιδιοῦ μας δύνανται νὰ εἶναι διάφορα τοῦ γειτονικοῦ, θὰ ἔχωμεν δὲ ἄλλως ὡς ἀποτέλεσμα ἐὰν ὄχι τὴν χειροτερευσιν, τοὐλάχιστον τὴν μὴ ἐπίδρασιν τοῦ φαρμάκου.

Ἡ διατήρησις καλῆς κόμης ἀπαιτεῖ τὴν τήρησιν διαφόρων ὅρων ***ὑγιεινῆς***. Οὕτω πρωτίστως τὰ μαλλιὰ ἔχουν ἀνάγκην ***ἀέρος***. Θὰ ἀποφεύγωμεν λοιπὸν τὰ βαρέα, χονδρά, σφικτὰ καπέλλα, τὰ ὁποῖα ἐμποδίζουν τὸν ἀερισμόν, ποτὲ δὲν θὰ καλύπτωμεν τὴν κεφαλὴν ἐντὸς τῶν οἰκιῶν, ἐνόσῳ ἔχομεν μαλλιὰ παντοῦ. Ἐπίσης οἱ σκοῦφοι τῆς νυκτὸς δὲν πρέπει νὰ χρησιμοποιοῦνται. Πρωῒ καὶ βράδυ θ' ἀνοίγωνται τὰ μαλλιὰ διὰ νὰ ἀερίζονται. Τοὐλάχιστον ἅπαξ τῆς ἡμέρας πρέπει τὰ μαλλιὰ νὰ κτενισθοῦν καλὰ ὥστε κάθε τρίχα νὰ περνᾷ ἀπὸ τὰ δόντια τοῦ κτενοῦ (κατ' ἀρχὰς ἀραιοῦ ἔπειτα πηκτοῦ). Ὕστερον θὰ χωρισθοῦν καὶ θὰ βουρτσισθοῦν καλά. Ἔτσι γίνονται καὶ μαλακὰ καὶ πηκτά.

Τὸ πλέξιμον τῶν μαλλιῶν τῶν γυναικῶν τὴν νύκτα, εὐκολύνει τὸν ἀερισμόν, ἀρκεῖ νὰ μὴ εἶναι πολὺ σφικτόν, κάθε δὲ πρωῒ πρέπει τοὐλάχιστον ἐπὶ μίαν ὥραν νὰ μένουν ξεπλεγμένα.

Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον πρέπει καὶ τὸ κτένισμα ἐνίοτε νὰ ἀλλάζῃ διά νὰ ἔρχονται καὶ ἄλλαι τρίχες καὶ ἄλλα μέρη τοῦ δέρματος εἰς ἐπαφὴν μὲ τὸν ἀέρα.

Ἰσχυρά θερμότης, ἰσχυρὸν ψῦχος καθὼς καὶ τὸ πλύσιμον μὲ πολὺ ζεστὸ ἢ πολὺ κρῦο νερό, ἡ πολὺ υχνὴ χρῆσις τῆς μασιᾶς αἱ σφικταὶ πλεξίδες βλάπτουν τὰς τρίχας.

Τὰ ***κτένια*** δὲν θὰ εἶναι πολὺ πηκτὰ οὔτε αἱ ***βοῦρτσες*** πολὺ σκληρὴ διότι αἱ τρίχες βλάπτωνται, ξεριζώνονται καὶ τὸ δέρμα ἐρεθίζεται πολύ. Κτένια καὶ βοῦρτσες μόνον ἀπὸ τὸ ἴδιον πρόσωπον θὰ χρησιμοποιοῦνται καὶ θὰ καθαρίζονται μετὰ τὴν χρῆσιν. Πρέπει νὰ δύνανται νὰ πλυθοῦν ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος μὲ ζεστὸ νερὸ καὶ σαποῦνι.

Τὸ ***κόψιμον*** τῶν μαλλιῶν ὑποβοηθεῖ τὸν καλλίτερον ἀερισμὸν αὐτῶν, δὲν ἔχει δὲ καμμίαν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς αὐξήσεως

SISMANOGLIO MEGARO

τῶν τριχῶν, αὐξάνει μόνον τὸ πάχος των.

Ἡ κακὴ συνήθεια τοῦ ***ξυσίματος*** τῆς κεφαλῆς ἐκτὸς τῆς πιτυρίτρας τὴν ὁποίαν προκαλεῖ, κολνᾷ τὰς τρίχας μεταξύ των διότι ἡ πιτυρίτρα καὶ τὸ λίπος τῶν μαλλιῶν κάμνει εἶδος λάσπης καὶ δυσκολεύει τὸ ξεδυάλισμά των.

Μεγίστην σημασίαν διὰ τὴν συντήρησιν τῆς κόμης ἔχει ἡ καθαριότης αὐτῆς, διὰ τακτικοῦ πλυσίματος.

Ἁπλοῦν πλύσιμον καθαριότητος ἀρκεῖ ὅταν γίνεται ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος εἰς τοὺς ἄνδρας, ἅπαξ τοῦ μηνὸς εἰς τὰς γυναῖκας. Βεβαίως ὅταν εἴμεθα ἐκτεθειμένοι εἰς σκόνην θὰ γίνεται συχνώτερον.

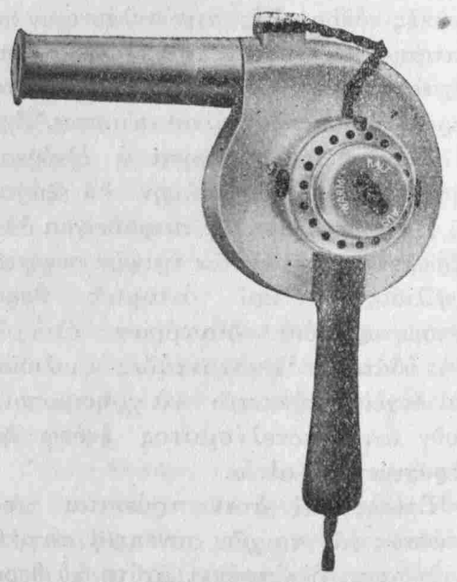
Πολὺ συχνὸν ὅμως πλύσιμον καὶ μὲ δύναμιν γινόμενον εἶναι ἐπιβλαβές. Τὸ νερὸ θὰ εἶναι χλιαρόν, καλλίτερον δὲ νὰ ἔχῃ πρὶν βράσῃ ἢ νὰ εἶναι νερὸ βροχῆς, ἢ θὰ τίθεται εἰς τὸ συνηθισμένο νερὸ ὑδραγωγείων ἢ πηγαδιῶν ὀλίγη σόδα, ἐὰν περιέχει πολλὰς ὀρυκτὰς οὐσίας. Ἐὰν τὸ λούσιμον δὲν γίνεται εἰς τρέχον νερὸ πρέπειτοῦτο νὰ ἀλλάζῃ συχνά.

Ὁ σάπων θὰ εἶναι καλῆς ποιότητος, χωρὶς μεγάλην δόσιν ἀλκαλίου καὶ χωρὶς ἔντονον μυρωδιάν, ἢ ἰδιαίτερος σάπων μὲ θεῖον, πίσσαν κλπ. ἀναλόγως τῆς περιπτώσεως.

Κατὰ τὸ σαπούνισμα, τόσον ὅταν πρόκειται δι' ἁπλὴν καθαριότητα ὅσον καὶ διὰ θεραπευτικὸν σκοπόν, δὲν ἀρκεῖ νὰ στριφογυρίζωμεν τὰ μαλλιὰ μὲ τὴν σαπουνάδα καὶ νὰ τὰ ξεβγάζωμεν. Πρέπει ἰδίως τὸ κάτω μέρος τῶν τριχῶν τὸ πρὸς τὴν ρίζαν νὰ καθαρίζηται καὶ μαζὺ μὲ αὐτὸ καὶ ἡ ἐπιδερμίς.

Τό τοιοῦτον εὐκολώτερον εἰς τὸν ἄνδρα,εἶναι δυσκολώτερονεἰςτὴν γυναῖκα. Γίνεται εἰς αὐτὴν κατὰ τὸν καθηγητὴν Sabourand ὡς ἑξῆς :

«Χωρίζονται τὰ μαλλιὰ εἰς 5 ἢ 6 πλεξίδας αἱ ὁποῖαι ὅμως ἐπλέκονται ὄχι ἀπὸ τὴν ρίζαν τῶν μαλλιῶν ἀλλὰ εἰς μίαν ἀπόστασιν 15 ἑκμ. ἀπὸ τὸ δέρμα. Μὲ μίαν βούρτσαν διὰ δόντια, τὴν ὁποίαν ἔχομεν τρίψει ἐπὶ τοῦ χρησιμοποιησομένου σάπωνος καὶ βρέξει μὲ τὸ κατάλληλον νερό, βουρτσίζωμεν τὸ δέρμα τῆς κεφαλῆς, γραμμὴν πρὸς γραμμήν, ἐφ' ὅλης του τῆς ἐπιφανείας, ἀκόμη καὶ κάτω ἀπὸ τὰς πλεξίδας, τῶν ὁποίων τὰς τρίχας ἀνοίγωμεν μὲ τὰ δάκτυλα. Τὸ βούρτσισμα τοῦτο διαρκεῖ ἐπὶ 10 λεπτὰ Ἔπειτα ξεπλύνωμεν τὰ μαλλιὰ χύνοντες ἄφθονον χλιαρὸν ἢ θερμὸν νερὸ καὶ τὰ στεγνώνομεν». Τὸ στέγνωμα γίνεται διὰ μὲν τὰ κοντὰ μαλλιὰ μὲ ἁπλὴν πετσέταν διὰ δὲ τὰ μακρυὰ ἢ μὲ ἰδιαίτερον μηχάνημα (Foön) τὸ ὁποῖον λειτουργεῖ μὲ ἠλεκτρισμὸν καὶ σχηματίζει θερμὸν ἀέρα, ἢ ὅπως λέγει ὁ ρηθεὶς καθηγητὴς μὲ σίδηρον τοῦ σιδηρώματος. Κατ' αὐτὸν τότε μόνον ἀνοίγονται αἱ πλεξίδες, αἱ ὁποῖαι ἐπλέχθησαν πρὶν τοῦ πλυσίματος, κτενίζονται καὶ ἀνοίγονται τὰ μαλλιὰ ἐπί τραπέζης. Καλύπτονται μὲ πανὶ ἢ πετσέταν καὶ σιδηρώνονται. Σὲ ὀλίγα λεπτὰ εἶναι ξηρά. Μετὰ τὸ πλύσιμον δύναται νὰ προστεθῇ καὶ κάποιον μέσον ὑποβοηθοῦν τὴν αὔξησιν τῶν νέων τριχῶν.

Εἰκ. 694

Μηχάνημα Foön

Συνίσταται τοῦτο εἰς ἐλαφρὰς ἐντριβὰς τοῦ δέρματος τῆς κεφαλῆς μὲ βοῦρτσαν βρεγμένην εἰς κανένα τονωτικὸν τῶν τριχῶν, ἀνάλογον πρὸς τὴν κατάστασιν τοῦ δέρματος τῆς κεφαλῆς καὶ πρὸς τὴν κατάστασιν τῶν τριχῶν.

Μερικοὶ συνηθίζουν τὸ πλύσιμον τοῦ δέρματος τῆς κεφαλῆς μὲ οἰνόπνευμα ἢ μὲ αἰθέρα. Τὸ τοιοῦτον εἶναι βλαβερὸν διότι ἐρεθίζεται παρὰ πολὺ τὸ δέρμα. Ἀπ' ἐναντίας καλὸν εἶναι τὸ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν πλύσιμον τῆς κεφαλῆς μὲ κρόκον τοῦ αὐγοῦ ἢ μὲ πιτυρόνερον. Τὸ πλύσιμον μὲ χαμόμηλον δίδει ἐλαφρὸν ξανθὸν χρωματισμόν.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν χρῆσιν τῶν ἐλαίων, πομάδων κλπ. αἱ τελείως ὑγιεῖς τρῖχες δὲν ἔχουν ἀνάγκην αὐτῶν διότι ἔχουν τὸ ἰδικόν των λίπος. Ὅταν ὅμως αἱ τρῖχες εἶναι ἀραιαί, ξηραί, στεγναὶ χωρὶς κάποιο γυάλισμα πρέπει νὰ γίνηται χρῆσις λιπαρᾶς οὐσίας.

Ἡ οὐσία ὅμως αὕτη πρέπει νὰ εἶναι ἁγνή, ἐπειδὴ δὲ δὲν εἶναι κανεὶς ποτὲ βέβαιος τοῦ περιεχομένου τῶν διαφόρων πομάδων, δύναται νὰ χρησιμοποιήσῃ ἀθῶον ἐλαιόλαδον ἢ ἀμυγδαλέλαιον μετὰ ἢ ἄνευ προσθήκης ἰτεϋλικοῦ ὀξέος εἰς δόσιν 0,5 %. Πάντως ἡ χρῆσις ἐλαίων ἢ πομάδων, καὶ λιπαρῶν κοσμητικῶν οὐσιῶν πρέπει νὰ γίνεται ὄχι πολὺ συχνὰ λ.χ. κάθε ἑβδομάδα μετὰ τὸ λούσιμον καὶ ἐλαχίστην ποσότητα.

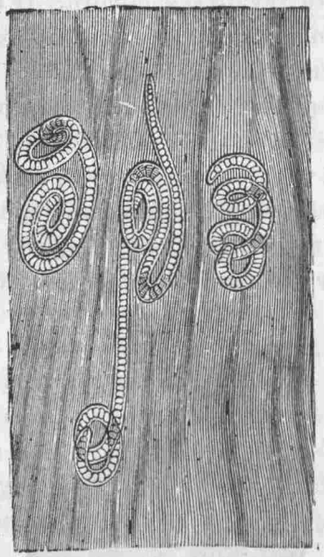
Σχετικῶς μὲ τὰ διάφορα δίκτυα, (filet) τὰ ὁποῖα μερικαὶ φέρουν, ἀναφέρομεν ὅτι ταῦτα εἶναι ἐπιβλαβῆ διότισφίγγουν τὰςτρίχας καὶ ἐμποδίζουν τὸνἀερισμόν. Ἐπίσης καὶ τὰ πρόσθετα μαλλιὰ πρέπει νὰ εἶναι ἐλαφρὰ καὶ νὰ τὰ περνᾷ ἀέρας. Διὰ τὴν ἀφαίρεσιν τριχῶν (βλ. *Ψίλωθρα*). Διὰ τὰς τρίχας προσώπου γυναικῶν (βλ. *Ψίλωσις*).

ΤΡΙΧΙΑΣΙΣ

Ἡ συνεπείᾳ βλεφαρίτιδος ἐκτροπὴ τῶν βλεφαρίδων πρὸς τὸν βολβὸν τοῦ ὀφθαλμοῦ. Ἐπιφέρει ἐρεθισμὸν αὐτοῦ καὶ θεραπεύεται διὰ ἀπομακρύνσεως τῶν βλεφαρίδων ἢ καὶ δι' ἐκτομῆς μέρους τοῦ δέρματος τῶν βλεφάρων.

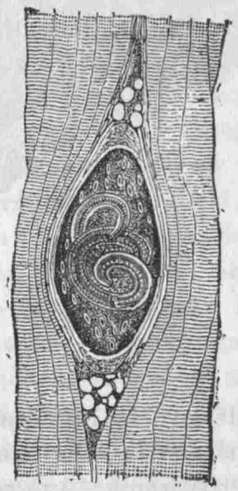
ΤΡΙΧΙΝΗ

Μικρότατος κυλινδρικὸς σκώληξ μήκους 3-4 χλμ. διὰ τὸ θῆλυ, 1—1,5 χλμ. διὰ τὸ ἄρρεν, παράσιτον τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ χοίρου, κονίκλων καὶ ἄλλων κατοικιδίων ζῳων. Τὸ πρόσθιον ἄκρον τῆς

Εἰκ. 695

Νεαρὰ τριχίνη μυός.

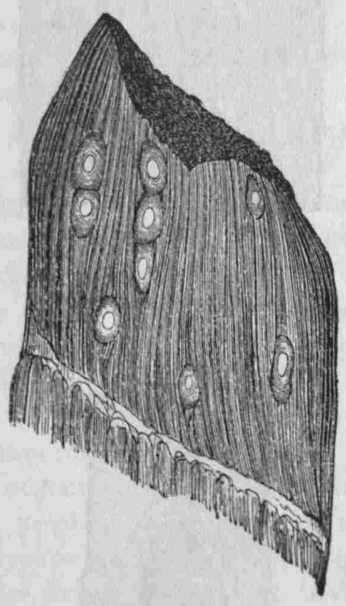
Εἰκ. 696

Ἐγκυστωμένη τριχίνη

τριχίνης εἶναι μυτερὸν καὶ περιλαμβάνει τὸ στόμα, τὸ δὲ ὀπίσθιον στρογγυλὸν καὶ περιλαμβάνει τὴν ὀπὴν τοῦ ἐντέρου. Μεταξὺ τῶν δύο τούτων ἄκρων ὑπάρχει ὁ οἰσοφάγος καὶ τὸ ἔντερον. Εἰς τὸ θῆλυ εἰς τὸ ὀπίσθιον ἄκρον ὑπάρχει ἡ ὠοθήκη φθάνουσα διὰ σωλῆ-

SISMANOGLIO MEGARO

νος μέχρι σχεδὸν τῆς κεφαλῆς ὁπόθεν δι' ἰδιαιτέρας ὁπῆς ἐξέρχονται τὰ ζωντανὰ μικρά. Εἰς τὸ ὀπίσθιον μέρος τοῦ ἄρρενος ὑπάρχουν δύο θηλαὶ καὶ ἐντὸς αὐτῶν τὰ γεννητικὰ ὄργανα. Ἡ σύζευξις τῶν δύο γίνεται εἰς τὸν ἐντερικὸν σωλῆνα καὶ τὸ μὲν ἄρρεν εὐθὺς κατόπιν ἀπομακρύνεται διὰ τῶν κοπράνων, τὸ δὲ θῆλυ καταθέτει τὰ πολυάριθμα ὠάρια εἰς τὸν βλεννογόνον τοῦ ἐντέρου. Ἡ ἐκκόλαψις ἀρχίζει ἀπὸ τὴν ἑβδόμην ἡμέραν τῆς ἀφίξεως τῆς τριχίνης εἰς τὸ ἔντερον καὶ ἐπεκτείνεται ἐπὶ ἕνα μῆνα

Εἰκ. 697

Ἔμβρυα τριχίνης ἐντὸς κρέατος χοίρου

ἀναπτυσσομένων 10-15000 ἐμβρύων μήκους 100 χιλιοστῶν τοῦ χιλιοστομέτρου μὲ χονδρὴν κεφαλήν. Ἀπὸ τὸν βλεννογόνον τοῦ ἐντέρου ἢ μᾶλλον ἀπὸ τὰ χυλοφόρα ἀγγεῖα αὐτοῦ, ὅπου ἡ τριχίνη καταθέτει τὰ ἔμβρυα της, διασκορπίζονται αὗτα εἰς τὸ σῶμα διὰ τῆς λέμφου καὶ διὰ τοῦ αἵματος. Τέλος εἰσέρχονται εἰς τοὺς μῦς ὅπου τὰ ἔμβρυα ἀναπτύσσονται εἰς τὰς μυϊκὰς τριχίνας. Τὸ πρόσθιον ἄκρον των γίνεται μυτερόν, τὸ ὀπίσθιον στρογγυλόν, τὰ γεννητικὰ ὄργανα ἀναπτύσονται καὶ ἡ τριχίνη περιστρέφεται σπειροειδῶς, περιβάλλεται μὲ κέλυφος καὶ μένει οὕτω ἐγκεκυστομένη καὶ ἀκίνητος. Ὅταν δὲ ὁ μῦς (τὸ κρέας) οὗτος μὲ τὰς ἐγκεκυστωμένας τριχίνας του φαγωθῇ, τὸ κέλυφος καταστρέφεται καὶ ἡ τελείως ἀνεπτυγμένη πλέον τριχίνη φθάνει εἰς τὸ ἔντερον (ἐντερικὴ τριχίνη) συζεύγνυται, γεννᾶ καὶ ἀρχίζει ἡ ἀναφερθεῖσα ἐξέλιξις. Ἡ τριχίνη εἰσέρχεται εἰς τὸν ἄνθρωπον διὰ τῆς προσλήψεως ***ὠμοῦ*** ἢ μὴ ***ἀρκετὰ ἐψημένου*** κρέατος χοίρου καὶ προκαλεῖ σοβαρὰν ἐνίοτε καὶ ἐπικίνδυνον νόσον τὴν ***τριχίνωσιν****.

ΤΡΙΧΙΝΩΣΙΣ (*Τριχινίασις*).

Νόσος προερχομένη διὰ τῆς ***προσλήψεως χοιρείου κρέατος*** ἐμπεριέχοντος ***τριχίνας***. Ἡ νόσος προσλαμβάνει ἐνίοτε ἐπιδημικὸν χαρακτῆρα, ὅταν λ. χ. πολλοὶ ἄνθρωποι φάγουν ἀπὸ τὸ αὐτὸ μολυσμένον κρέας. Βεβαίως καὶ σποραδικὰ περιστατικὰ παρατηροῦνται ὅτε καὶ ἡ διάγνωσις εἶναι δυσχερεστέρα. Ἡ νόσος παρατηρεῖται ἰδίως εἰς μέρη ὅπου γίνεται μεγάλη χρῆσις χοιρείου κρέατος ὡς εἰς τὴν Γερμανίαν καὶ Ἀμερικήν.

Τὰ ***συμπτώματα*** τῆς νόσου, τῆς ὁποίας ἡ σοβαρότης ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸν ἀριθμὸν τῶν τριχινῶν, παρουσιάζονται εἰς μικρὸν χρονικὸν διάστημα μετὰ τὴν πρόσληψιν τοῦ μολυσμένου κρέατος καὶ ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὴν ὕπαρξιν τῶν τριχινῶν εἰς τὰ ἔντερα ἢ εἰς τοὺς μῦς. Οὕτω ἐπέρχονται ἔμετοι, κωλικοὶ μὲ διάρροιαν ἢ καὶ δυσκοιλιότης, μεγάλη κούρασις τῶν μυῶν καὶ εἰς ἐλαχίστην ἐργασίαν, οἰδήματα τοῦ προσώπου καὶ ἰδίως τῶν βλεφάρων, ρίγη, πυρετὸς ὅστις ἀρχίζει βαθμηδὸν καὶ φθάνει κατὰ τὴν 9-11 ἡμέραν 40 καὶ 41ο καὶ ὅστις διαρκεῖ 3-8 ἑβδομάδας. Μετὰ τὴν 9ην ἡμέραν ἀρχίζουν τὰ μυϊκὰ φαινόμενα συνεπείᾳ τῆς διεισδύσεως τῶν τριχινῶν εἰς τοὺς μῦς, καὶ ἐκδηλώνονται μὲ σκληρὸν πρήξιμον τῶν μυώνων καὶ ἰσχυροτάτους πόνους κατὰ τὰς κινήσεις. Ἀναλόγως δὲ τῶν προσβληθέντων μυώνων εἶναι καὶ τὰ συμπτώματα ὡς τρισμός, βραχνάδα ἢ ἀφωνία, δύσπνοια μέχρι

ἀσφυξίας. Ἐκτὸς τῶν ἀναφερθέντων συμπτωμάτων παρουσιάζονται δερματικαὶ ἐκδηλώσεις, ἱδρῶτες ἄφθονοι, ἀϋπνία, βρογχίτιδες, θρομβώσεις καὶ διαταραχαὶ τοῦ νευρικοῦ συστήματος. Ἐν γένει ἡ νόσος ἔχει μεγάλην ὁμοιότητα μὲ μηνιγγό-τυφον.

Ἡ ***ἴασις*** εἰς τὰς ἐλαφρὰς περιπτώσεις ἄρχεται ἀπὸ τὴν 4-5 ἑβδομάδα, εἰς τὰς βαρείας μετὰ πολλοὺς μῆνας.

Ἡ ***θνησιμότης*** κυμαίνεται μεταξὺ 5—30 %. Ἡ ***διάγνωσις*** ἐπιτυγχάνεται διὰ τῆς ἐξετάσεως τοῦ αἵματος, ὅπου ἐκτὸς χαρακτηριστικῆς ἀλλοιώσεως τῶν λευκῶν αἱμοσφαιρίων (*ἐοσινοφιλία*), εὑρίσκονται καὶ αὐτὰ τὰ ἔμβρυα τῶν τριχινῶν, ἢ καὶ διὰ τῆς μικροσκοπικῆς ἐξετάσεως μέρους τοῦ προσβληθέντος μυός. Ἡ ***θεραπεία*** εἶναι μᾶλλον συμπτωματική.

Ἡ ***προφύλαξις*** συνίσταται εἰς τὴν ἀποφυγὴν προσλήψεως ὠμοῦ ἢ μὴ ἀρκετὰ ψημένου χοιρινοῦ κρέατος. Τοῦτο πρέπει νὰ φθάνει, τόσον ἐξωτερικῶς ὅσον ἐσωτερικῶς εἰς θερμοκρασίαν τουλάχιστον 60ο, καθότι αἱ ἐγκεκυστωμέναι τριχῖναι ἔχουν μεγάλην ἀντίστασιν τόσον εἰς τὴν ζέστην ὅσον εἰς τὸ ψῦχος καὶ εἰς χημικὰ μέσα. Τὰ κράτη πρὸς προφύλαξιν ἀπὸ τὴν νόσον ἐπιβάλλουν τὴν μικροσκοπικὴν ἐξέτασιν τοῦ κρέατος, μόλον τσῦτο ὅμως, πάλιν δὲν θὰ τρώγομεν παρὰ ψημένον κρέας.

ΤΡΙΧΟΕΙΔΕΙΑ

Φυσικὸν φαινόμενον κατὰ τὸ ὁποῖον ρευστὰ εἰσέρχονται καὶ ἀνέρχονται εἰς ὕψος, παρὰ τὸν νόμον τῆς βαρύτητος, εἰς στενοὺς σωλῆνας καὶ πόρους. Εἰς τὸ φαινόμενον τοῦτο ὀφείλεται ἡ διείσδυσις ὅλων τῶν ὀργανικῶν ἱστῶν τοῦ σώματος μὲ τὸ τρέφον αὐτοὺς ὑγρόν.

ΤΡΙΧΟΕΙΔΗ ΑΓΓΕΙΑ

Λεπτότατα μὲ ἐκτάκτως λεπτὸν καὶ διαφανὲς τοίχωμα ἀγγεῖα συνδέοντα τὰς ἀρτηρίας μὲ τὰς φλέβας. Εἶναι κυρίως ἡ προέκτασις τοῦ ἐσωτερικοῦ χιτῶνος τῶν μεγάλων ἀγγείων. Ἡ διάμετρος τῶν εἶναι κατὰ μέσον ὅρον 0,01 χλμ. οὕτως ὥστε ἕν ἐρυθροῦν αἱμοσφαίριον μόλις δύναται νὰ διέλθῃ. Ὁ ὁλικὸς ἀριθμὸς τῶν τριχοειδῶν ἀγγείων τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος εἶναι σχεδὸν 800 ἑκατομμύρια. Εἰς αὐτὰ ρέει τὸ αἷμα λίαν βραδέως, εἰς συνεχὲς ρεῦμα καὶ 0,75 χλμ. τὸ δευτερόλεπτον. Διὰ τῶν τριχοειδῶν γίνεται ἡ θρέψις τῶν ἱστῶν δηλ. ἐξέρχονται αἱ ἀναγκαῖαι διὰ τὴν θρέψιν οὐσίαι καὶ προσλαμβάνονται τὰ ἀπολείμματα. Οὕτω τὰ τῶν πνευμόνων χρησιμεύουν εἰς τὴν ἐναλλαγὴν τῶν ἀερίων (ὀξυγόνου καὶ ἀνθρακικοῦ ὀξέος), τὰ τοῦ ἥπατος διὰ τὰς χημικὰς ἐπεξεργασίας ἐν αὐτῷ, τὰ τοῦ νεφροῦ διὰ τὸν σχηματισμὸν οὔρου. Μόνον τὰ ἐπιθήλια καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν γινόμενα ὄργανα, ὡς τρίχες, ὄνυχες, χόνδροι καὶ ὁ φακὸς τοῦ ὀφθαλμοῦ δὲν ἔχουν τριχοειδῆ ἀγγεῖα.

ΤΡΙΧΟΚΕΙΡΑΙ (*Teignes*)

Νόσος παρασιτικὴ τοῦ δέρματος προκαλουμένη ὑπὸ μυκήτων, καὶ προσβάλλουσα τὸ τριχωτὸν δέρμα τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ προσώπου ἐν γένει, τοὺς ὄνυχας καὶ τὰ ἄτριχα μέρη. Ὁ τριχοκείρας παρουσιάζεται ὑπὸ τρεῖς διαφόρους μορφάς. Ὁ ***μικροσπορικὸς τρ.*** ὅστις προσβάλλει συνήθως τὰ μικρὰ ἀγόρια, χαρακτηρίζεται διὰ μεγάλων ὠοειδῶν πλακῶν καλῶς χωρισμένων, μὲ ἐπιφάνειαν καλυπτομένην μὲ λεπίδας. Εἰς τὴν ἀρχὴν αἱ λεπῖδες εἶναι μικραὶ ὡς φακὴ καὶ βαθμηδὸν αὐξάνουσαι φθάνουν νὰ ἔχουν διάμετρον πέντε ἑκμ. Ἐπὶ τῶν πλακῶν ὑπάρχουν καὶ μερικαὶ τρῖχες, ἄλλαι τέλειαι ἄλλαι θραυσμέναι, καὶ αἱ ὁποίαι ἀφσιροῦνται εὐκολώτατα καὶ χωρὶς πόνον. Πίπτουν δὲ αἱ τρῖχες διότι τὰ μικρὰ σπορία, τά ὁποῖα εἶναι αὐτὰ τὰ παράσιτα τὰ προκαλοῦντα τὴν νόσον, εἰσδύουν εἰς τὸ δέρμα, περιβάλουν τὴν ρίζαν τῆς τριχὸς καὶ τὴν καταστρέφουν.

Ὁ ***μακροσκοπικὸς τριχοκείρας*** ἢ ***τριχοφυτικὸς*** προσβάλλων τόσον τὴν παιδικὴν ὅσον καὶ τὴν ἔφηβον ἡλικίαν, ἀποτελεῖται ἀπὸ μέγαν ἀριθμὸν μικρῶν

πλακῶν τῶν ὁποίων ἑκάστη περιέχει καὶ μερικὰς τρῖχας. Αἱ πλᾶκες αὗται δυνάμεναι ἀργότερον νὰ συγχωνευθῶσιν διαφέρουν τῆς πρώτης μορφῆς τῆς μικροσπορικῆς, καθότι δὲν ἔχουν τακτικὸν σχῆμα καὶ αἱ ἀσθενεῖς τρῖχες κρύπτονται συνήθως ὑπὸ ποσότητος ὑγιῶν. Καὶ ἐδῶ ὁ μύκης, τριχόφυτον, εἰσδύων εἰς τὴν ρίζαν τῆς τριχὸς τὴν καταστρέφει.

Εἶδος τριχοφυτείας προκαλεῖται ἀπὸ ζωϊκῆς φύσεως καὶ πυογενοῦς ἰδιότητος.

Τοιοῦτον εἶναι ἡ ***σύκωσις**** τοῦ γενείου, τὸ ***κηρίον****. Εἰς τὸ μὴ τριχωτὸν μέρος τοῦ δέρματος παρουσιάζεται ἡ τριχοφυτεία ἐν εἴδει ἕρπητος. Εἰς τοὺς ὄνυχας ἀρχίζει ἀπὸ τὸ ἐλεύθερον ἄκρον αὐτῶν, προχωρεῖ καὶ τοὺς καταστρέφει.

Εἰκ. 698

Τριχοκείρας

Περὶ τοῦ τρίτου εἴδους ***τριχοκείρα*** βλ. (*Ἀχώρ*).

Ὅλα τὰ εἴδη εἶναι πολὺ ***κολλητικὰ*** μεταδίδονται δὲ δι' ἁπλῆς ἐπαφῆς ἢ καὶ δι' ἀντικειμένων ὡς κτένια, καπέλλα κλπ. Ἐνίοτε ἡ μόλυνσις γίνεται ἀπὸ τὰ ζῶα (ἵππος, βοῦς, κύων, γαλή,) ἅτινα ὑποφέρουσιν ἀπὸ τὴν νόσον.

Ἡ ***θεραπεία*** γίνεται τόσον διὰ διαφόρων χημικῶν οὐσιῶν ὅσον καὶ διὰ τῶν ἀκτίνων Ροέντκεν.

ΤΡΙΧΟΚΕΦΑΛΟΣ

Νηματοειδὴς σκώληξ 4—5 ἑκμ. μήκους μὲ τὸ πρόσθιον μέρος (κεφαλὴ) λεπτὸν ὡς τρῖχα τὸ ὀπίσθιον χονδρότερον. Ζῇ, ὡς παράσιτον τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὸ παχὺ ἔντερον καὶ ἰδίως εἰς τὸ τυφλόν. Ἐπιφέρει ἐνίοτε ἐντερικὰς διαταραχάς. Πιθανὸν δὲ νὰ προκαλεῖ καὶ μορφάς, τινὰς σκολικοειδίτιδος. Ἡ διάγνωσις γίνεται διὰ τοῦ μικροσκοπίου.

Εἰκ. 699

Τριχοκέφαλος

1) *Σκώληξ*
2) *ὠάρ. μεγενθυνθέν.*

ΤΡΙΧΟΜΟΝΑΣ

Ἐγχυματικὴ μονὰς (Infusoire), διπλασία τὸ μέγεθος αἱμοσφαιρίου προκαλοῦσα φλεγμονὴν τοῦ γυναικείου κόλπου.

ΤΡΙΧΟΦΥΤΟΝ (*βλ. Τριχοκεῖρας*).

ΤΡΙΨΙΣ (*βλ. Ἐντριβαί, Μαλάξεις, Ὑδροθεραπεία*),

ΤΡΟΜΟΣ τῶν ΜΥΩΝ

Σύμπτωμα διοφόρων παθολογικῶν καταστάσεων, κατὰ τὸ ὁποῖον γίνονται καθ' ὅλον τὸ σῶμα ἢ εἰς μέλη τινὰ μικραὶ ταχεῖαι ἀκούσιοι δονητικαὶ κινήσεις, οὕτω τρόμος παρουσιάζεται εἰς ὀργανικὰς βλάβας τῶν νευρικῶν κέντρων, εἰς δηλητηριάσεις, εἰς ἐξασθενήσεις (γῆρας) κλπ.

ΤΡΟΜΟΣ ΙΡΙΔΟΣ (*Ἵππος τῶν ἀρχαίων*).

Ὀφθαλμικὴ πάθησις κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ ἶρις συνεχῶς συστέλλεται καὶ διαστέλλεται.

ΤΡΟΜΟΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ (*βλ. Ἐφιάλτης*).

ΤΡΟΜΩΔΗΣ ΠΑΡΑΛΥΣΙΣ (*βλ. Παρκινσόνειος νόσος*).

ΤΡΟΠΟΝ (*Tropon*).

Σκευασία λευκωματοῦχος ἐξ αἵματος ζῴων.

ΤΡΟΥΒΙΛΛΗ (*Trouville*).

Περιώνυμα θαλάσσια λουτρὰ ἐπὶ τῆς Μάγχης.

ΤΡΟΦΑΙ

Τροφαὶ καλοῦνται αἱ οὐσίαι ἐκεῖναι, τὰς ὁποίας πρέπει να προσλαμβάνωμεν διὰ νὰ ἀναπληρώσωμεν τὰς ἀπωλείας τὰς ὁποίας ὑφίσταται τὸ σῶμα διὰ τὴν θρέψιν τῶν διαφόρων ἱστῶν καὶ τὴν συντήρησιν τῆς ζωῆς.

Πρέπει λοιπὸν αἱ τροφαὶ νὰ ἀποτελοῦνται ἀπὸ παρόμοια συστατικὰ πρὸς ἐκεῖνα ἐκ τῶν ὁποίων ἀποτελεῖται τὸ σῶμα μας ἢ καὶ ἐκ τοιούτων διὰ τῆς ὀξειδώσεως τῶν ὁποίων νὰ δύναται νὰ ἀναπτυχθῇ ἐνέργεια.

Εἰς τὸ περὶ ***θρέψεως**** ἄρθρον, ἀναφέρομεν ὅτι αἱ τροφαὶ εἶναι ***ἀνόργανοι*** ἢ ***ὀρυκταὶ*** καὶ ***ὀργανικαί***. Εἰς τὰς πρώτας ἀνήκουν τὸ ***ὀξυγόνον***, τὸ ***ὕδωρ*** καὶ τὰ ***θρεπτικὰ ἅλατα*** εἰς τὰς δευτέρας αἱ ζωϊκαὶ καὶ αἱ φυτικαὶ οὐσίαι καὶ σί ὁποῖαι ὡς πρὸς τὴν χημικὴν σύνθεσν αὐτῶν διαιροῦνται εἰς ***λευκωματώδεις***, εἰς ***λιπαρὰς*** καὶ εἰς ***ὑδατανθρακούχους***. Ἀνήκουν δὲ αἱ μὲν λευκωματώδεις εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν ***ἀζωτούχων οὐσιῶν*** διότι ἀποτελοῦνται ἀπὸ ἄνθρακα ὀξυγόνον, ὑδρογόνον καὶ ἄζωτον, αἱ δὲ λιπαραὶ καὶ αἱ ὑδατανθρακοῦχοι καλούμεναι ὡσαύτως καὶ ***ἀμυλώδεις*** καὶ ***σακχαρώδεις***, εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν μὴ ἀζωτούχων διότι ἀποτελοῦνται ἀπὸ ἄνθρακα, ὑδρογόνον καὶ ὀξυγόνον.

Ἐκτὸς τῶν ρηθέντων συστατικῶν τῶν τροφῶν δηλ. τῶν ὑδατανθράκων, τοῦ λίπους, τοῦ λευκώματος καὶ τῶν ἁλάτων, ἡ ἐπιστήμη ὅλως τελευταίως ἀπέδειξεν ὅτι αἱ τροφαί μας πρέπει διὰ νὰ διατηρηθῇ ἡ ὑγιεία καὶ νὰ προληφθοῦν ἰδιαίτεραι παθήσεις, νὰ ἐμπεριέχουν καὶ ἄλλας οὐσίας τὰς ***Βιταμίνας*** (Vitamine) αἱ ὁποῖαι εἶναι εἶδος ἐνζύματος ἀγνώστου πρὸς τὸ παρὸν χημικῆς συστάσεως.

Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐλλείψει Βιταμίνης ἐπερχομένων νοσηρῶν καταστάσεων τῶν λεγομένων ***Ἀβιταμινώσεων*** διαιροῦνται αἱ Βιταμίναι εἰς ἀντιραχιτικὰς ἀντινευριτικὰς καὶ ἀντισκορβουτικὰς καὶ ἐμπεριέχονται εἰς τὰς περισσοτέρας τῶν τροφῶν μας ἐξαιρέσει τοῦ χοιροίου λίπους, τῆς Μαργαρίνης καὶ τῶν φυτικῶν ἐλαίων. Ἐπειδὴ ὅμως καταστρέφονται ζεσταινόμεναι, πρέπει νὰ δίδεται μεγάλη προσοχὴ κατὰ τὴν παρασκευὴν τῶν τροφῶν.

Βράσιμον τῶν τροφῶν ἐπὶ βραχὺ χρονικὸν διάστημα εἶναι ἐν γένει ἀβλαβές. Ἡμίωρον βράσιμον δύναται νὰ καταστρέψῃ τὰς Βιταμίνας σκορβούτου. Ἔκθεσις δὲ ἐπὶ μακρὸν καὶ εἰς θερμ. 100οΕ καταστρέφει ὅλας τὰς Βιτάμινας.

Ἡ ἀξία τῶν τροφῶν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἐμπεριεχομένην ποσότητα τῶν θρεπτικῶν οὐσιῶν καὶ ἀπὸ τὴν πεπτικότητα αὐτῶν.

Ἡ ἰδεώδης δὲ τροφὴ εἶναι ἡ δίδουσα εἰς τὸ σῶμα τὴν ἀναγκαίαν ποσότητα λευκώματος, λίπους, ὑδατανθράκων, θρεπτικῶν ἁλάτων καὶ ὕδατος, ἄνευ ὑπερβολῆς καὶ περισσείας τῆς μιᾶς ἢ τῆς ἄλλης οὐσίας καὶ χωρὶς νὰ κουράσῃ τὸν ἐντερικὸν σωλῆνα. Δι' ὅλους αὐτοὺς τοὺς λόγους ἡ τροφὴ πρέπει νὰ εἶναι μικτή, καὶ ἀνάλογος πρὸς τὴν ἡλικίαν, τὸ φῦλον, τὸ κλίμα, τὴν ζωήν, κλπ.

Αἱ ***λευκωματώδεις οὐσίαι*** εὑρίσκονται εἰς τὸ κρέας, τὰ ψάρια, τὰ αὐγά, τὸ γάλα, τὸ αἷμα, τὸ ρίζι, κριθάρι, σιτάρι ἀραιόσιτον, εἰς τὸ ἄλευρον των ἄρα εἰς τὸ ψωμί, εἰς πιζέλια, φασόλια, φακήν. Εἰς μικρὰν ποσότητα εἰς τὰς πατάτες, λείπει δὲ ἀπὸ τὰ χόρτα, τὰ ὀπωρικὰ καὶ τὰ ποτά. Αἱ λευκωματώδεις οὐσίαι δίδουν τὸ ὑλικὸν ἀπὸ τὸ

---

*Ὁ ἑπόμενος πίναξ συνταχθεὶς ἐπὶ τῇ βάσει τῶν πινάκων τῶν Alquier, Straus, Schwenkenbecher, Berg, Armand-Gautier, δεικνύει τὴν ποσότητα τῶν διαφόρων χημικῶν συστατικῶν **εἰς 100** γρ. οὐσίας **καθὼς** καὶ τὸν ὑπ' αὐτῶν ἀναπτυσσόμενον ἀριθμὸν Θ. Μ. τῶν κυριωτέρων τροφῶν καὶ ποτῶν, καὶ δύναται νὰ χρησιμεύσῃ τόσον πρὸς ἐκλογὴν ὅσον καὶ πρὸς ἀντικατάστασιν τῶν τροφῶν.*

100 γρ.	Θ.Μ.	ΥΔΩΡ	ΛΕΥΚ.	ΛΙΠΟΣ	ΥΔΑΤΑΝΘΡ.	ΤΕΦΡ. ΑΔΑΤ.
Ἀγγοῦρι	15	95 20	1.18	0 09	2.31	0.44
Ἀγκινάρα	75	80.8	3 68	0.21	13.07	0.97
Ἀγριόπαπια		66 89	23 80	3.69		0.93
Ἄρτος σίτ. α'	365	35.59	7.6	0.46	56.58	1.09
» » β'	239	40.45	6 15	0.44	51.12	1.22
» μαῦρ. α'	262	35.24	8 50	1.30	2.50	—
» » β'	231	42 27	6.11	0 43	49 24	1.46
» στρατ.	250	36.71	7.47	0.45	52.40	1.46
» Graham	251	34.0	9.0	1 0	50 0	2.0
»φρυγανιὰ	360	—	8.0	1 0	77.0	—
Ἄλευρ.ἀραβ.	348	13 0	8 0	2.2	66.8	1.44
» βρώμ.	380	9 7	9.4	3 6	64	1.85
» κριθῆς	339	14 1	8.6	1.5	64.3	2 05
» Nestlé	395	6.01	9.94	4.53	77.77	1 75
» ὀρύζης	351	12.3	5 9	0.5	76.2	0.49
» σικάλ.	357	12 6	6 7	0.9	69.8	2.05
» σίτου	352	16.6	8 8	0.9	68.7	0.57
Ἀλλᾶντες μὲ αἷμα	188		9.9	8 9	15.8	—
» ἤπαρ	254	—	9.1	14 8	19 3	—
Ἀμύγδ.γλυκ.	622	6 02	23.4	53 02	7 84	3.12
» πικρὰ	571	5.50	34 36	42.80	14.14	3.20
Ἀντσούγιες ἁλατισμένες		57 8	27.6	7 3	—	—
Ἀπίδια	50	83.03	0.36	0.29	11.80	0.31
Ἀρνὶ βραστὸν (100 γρ. ὠμοῦ =57βρασμέν.	168	—	30.9	4.6	—	—
Ἀρνὶ μπριζόλα 100 γρ. ὠμῆς = 85 ψητῆς	134	—	22 6	4.5	—	—
Ἀρνὶ ψητὸν 100 ὠμοῦ = 71 ψητοῦ).	148	—	27 0	4 0	—	—

100 γρ.	Θ.Μ.	ΥΔΩΡ	ΛΕΥΚ.	ΛΙΠΟΣ	ΥΔΑΤΑΝΘΡ.	ΤΕΦΡ. ΑΔΑΤ.
Ἀρνὶ ὠμὸν (ψαχνὸν)	105	75 99	19.11	2.77	—	1 33
Ἀστακὸς	79	76.62	19 17	1 17	—	1.82
Αὐγὰ κτυπητ.	197	—	9.8	16.7	0.5	—
» ὀμελέττα	2 5	—	7 3	15.8	26 4	—
Αὐγὸ (45 γρ.)	75	33.1	5.6	5.4	0.2	0 4
Αὐγοῦ κρόκος (16 γρ.)	58	8.1	2.5	5 0	0.08	0 1
Βερύκοκα	47	81.22	0 49	0 12	11 04	0.82
Βόειον κρέας ὠμὸν	—	76.37	20.71	1 74	1.18	—
«ψαχνὸν βραστὸν (100 ὠμοῦ —57βραστοῦ)	187	—	34	7.4	—	—
100 ψητὸν (100=62)	151	—	33 4	2.5	—	—
100 ἀχνιστὸν	160	—	34.8	2.6	—	—
Βουτυρόγαλα	—	90.3	3.6	1.0	3 8	—
Βούτ. σύνηθ.	790	13.5	0.7	84 3	0.5	0.6
» α' ποιότ.	811	12.0	1.2	86.7	—	0.15
Βωδιν. μπριζ. (ψητὲς)	430	41 18	18.91	39.06	—	0.85
Γάδος (ψάρι)	104	81.5	24 3	0 5	—	—
Γάλασυμπεπ. χωρὶς σάκχ.)	203	62.14	11.01	11 21	3.08	1 96
Γάλα γυναικ.	67	87.58	1.2	3.5	6 5	0.2
» ἀγελάδ.	65	87.27	3 0	3 8	4.5	0.7
» αἰγὸς	59	86.88	2 8	3.4	3.8	0.9
» φοράδ.	45	90.5	1.9	1.0	6.5	0.4
» ὄνου	38	90.1	1.6	0.9	5.6	0.3
» προβ.		81 3	6.3	6 5	4.6	0.8

100 γρ.	Θ.Μ.	ΥΔΩΡ	ΛΕΥΚ	ΛΙΠΟΣ	ΥΔΑΤΑΝΘΡ.	ΤΕΦΡ. ΑΔΑΤ.
Γαλέτα	331	—	8.82	0.57	70.72	—
Γάλλος(κοῦρκος)	216	65 60	24.70	8.50	—	1.20
Γιαούρτι	62	88.7	3.41	3 6	3.5	3.85
Γλῶσσα βωδ. καπνιστὴ	570	—	35 2	45.8	—	—
Γλῶσ. (ψάρι)	—	79.2	17.5	0.7	—	—
Gorgonzola	398	37.72	25.91	32 14	3.9	—
Gruyère τυρ.	400	34.6	23.7	32.5	5 02	4 0
Δαμάσκηνα						
» φρέσκα	52	81.18	0.78		11.07	0.71
» ξηρὰ	269	29.30	2.25	0.49	62.32	1.37
Δαῦκος σταφ.		82.0	1.1	0.5	14.1	1.0
Δορκάδ.κρέας		75 76	19.77	4.92		
Δορκάδ.κρέας ψητὸν (100 ὠμοῦ=80)	159		26.4	5 5	—	—
Ἔγχελυς(χέλι)	98	58.2	11.9	25.5	—	—
Ἐλαῖαι πράσ.	213	75.4	0.76	14.48	—	0.42
» μαῦραι	—	22 6	2.8	35	6.7	—
Ἐλάφ. κρέας	107	75.8	19.3	1.8	—	1.71
Emmenthaler τυρὸς	404	34.3	29.4	29.7	1.46	4 92
Edamer »	388	36.7	25.8	28.8	3.42	5 14
Gervais τυρ.	489	42.3	7.74	49.1	0.27	0.49
Ζωμὸς κρέατ.	7	—	0.8	0.4	—	—
Θρίδαξ (μαρούλι)	—	94.3	1.2	02.18		

100 γρ.	Θ.Μ.	ΥΔΩΡ	ΛΕΥΚ.	ΛΙΠΟΣ	ΥΔΑΤΑΝΘΡ.	ΤΕΦΡΑ ΑΔΑΤΑ
Ἵππου κρέας	—	73.10	21.71	2.55	1.01	—
Καΐμάκι	243	68 8	3.76	22.6	4 2	0.5
Καλάο	472	5 54	8.0	25 0	10.13	6 24
Camembert τυρὸς	340	46.9	22.20	26 7	—	4.13
Cantal τυρὸς	395	36 26	24.59	24.59	5.87	4.45
Καρύδια	652	7.18	15.77	57 43	13 03	2 0
Καρώτα	47	88	0.8	0.1	6.9	1.0
Κάστανα	370	7.34	10.76	2.90	73 04	2.97
Κεράσια	52	79.82	0 67	—	12	0.73
» σιρόπι	221	42			54	0 35
Κεφὶρ	66	88 0	3 7	3.2	3 6	0.7
Κεφτέδες	118	—	13.4	4.2	—	—
Κοκκινογούλ.	43	87 5	1.3	0.2	8 8	—
Κολοκύθι	—	94.5	0.35	0.06	4.08	—
Κονίκλου κρ.	—	72	23.5	3.14	—	0.90
Κουκιὰ	332	13	24	1.5	57.5	2.51
Κουφέτα συν.	400	4 66	0 68	0 21	72.86	0 56
» ἀπὸ φροῦτα	400	2 63	0.31	0.07	96.93	0.12
Κοχλίαι (βλ. σάλιαγκοι)						
Κρεμύδι κόκ.	20	85 99	1.79	0.25	2.63	0 54
» ξηρὸν	304	20.54	8.27	0.66	67 34	3.19
Κυδῶνι	113	71 7	1.12	0 69	6.70	0 70
Κυπρῖνος	78	60.5	17 2	0.8	—	—
Κωρὶὸς	—	81 2	15.9	1.3	—	—
Λαγωοῦκρέας	139	61 20	29.88	3.34	—	3.3
» ψητὸν	209		47.5	1.4		
Λαρδὶ (ὠμὸν)	528	10	3	80.3	—	6.5
» καπνιστὸ	889	—	—	95.6	—	—

100 γρ.	Θ.Μ.	ΥΓΩΡ	ΛΕΥΚ	ΛΙΠΟΣ	ΥΔΑΤΑΝΘΡ.	ΤΕΦΡ. ΑΔΑΤ.
Λάχανο συν.	58	88	2.5	0.5	6.5	1
Λαχανα ρμιὰ	29	92	1	0 2	4.8	1
Λεμόνι	44	88.98	0.39	0.37	9.91	0 34
Λεπτοκάρυα	683	7.11	17.41	62 60	7 22	2.49
Λουφάρι βραστὸ	98		18.4	2 4		
Μακαρόνια μὲ βούτυρον	304	11 09	2.4	25 4	14.1	1.10
Μανιτάρια (βλ. *ἐν ἄρθρῳ*)						
Μανταρίνι	44	88.56	0.10	0.17	10.78	0 39
Μαργαρίνη	803	1 5	1.1	85 8	—	2 47
Μαρούλι (βλ. *Θρίδαξ.*)						
Μαρσιπὰν	439	15.85	—	29.51	40.24	—
Μέλι	307	20	1.33			0 12
Μελιτσάνα	28	93.30	1.34	0.17	75.77	0 55
Μῆλα φρέσκα	51	84.79	0.36	—	12.03	0.49
» περασμένα	74	—	0.4	—	17.7	—
» κομπόστα	54	—	0.3	—	13	—
Μονδαμίνη πολτὸς	125	—	0.6	4 0	20.9	—
Μόσχειον κρέας ὠμὸν		78 84	19.86	0 82	—	0.50
» ψητὸν 100 ὠμοῦ=71 ψητοῦ	173		34.4	3.5	—	—
	106		23.7	1.0	—	—
» ἀχνηστὸν	118		26 4	1 1	—	—
» βραστὸν						
Μορταδέλλα (σαλάμι)	250	58.07	18	19	—	—

100 γρ.	Θ.Μ.	ΥΔΩΡ	ΛΕΥΚ.	ΛΙΠΟΣ	ΥΔΑΤΑΝΘΡ.	ΤΕΦΡ. ΑΔΑΤ.
Μοῦρα (μυρτίλλος)	27	78 36	0.78	—	5.89	1.02
» κόκκινα	16	89.59	0.12	—	1.53	1.15
»χαμαιβάτου	36	85.74	0 47	—	8.43	0.42
Μουροῦνα φρέσκια	73	72 25	16 23	0 35	—	1.36
»ἁλατισμένη		13.20	73.72	3.37	—	9.92
» ξηρὰ		16.16	81.4	0.74	—	1.56
Μπανάνα	99	73.8	1.6	0 55	18.2	1.1
Biscottes	352	13.28	8 55	0.98	75 10	1.50
Biscuits	400	10 07	11 93	7.47	68.67	1.14
« Albert	388	9.60	11	4.60	73.30	1.50
Μπιζέλια		78.8	4.47	0.24		
Beafsteak (100ὠμου=81 ψητοῦ)	124		25.8	2.0	—	
Brie (τυρὸς)	331	50	18.34	27.5	—	4.12
Μύδια	70	82.2	11.2	1.21	—	1 03
Neufchatel (τυρὸς)	—	37.87	17 43	41 30		3.40
Ξυνίθρα	—	91.40	2 74	0 40		1.29
Ὁλλανδικὸς τυρὸς	385	36.6	28 2	27.8	2 50	4 86
Ὄρνιθα						
» βραστὴ (100=63)	168		35	4.5	—	—
» ψητὴ	181	—	32.1	4.4	—	—

100 γρ.	Θ.Μ.	ΥΔΩΡ	ΑΕΥΚ.	ΛΙΠΟΣ	ΥΔΑΤΑΝΘΡ.	ΤΕΦΡ. ΑΛΑΤ.
Πάπια (ὠμή)	—	75.10	22.14	1 0		
Πατάτες βραστὲς	96	74 99	2.1	0 1	21 0	1 07
» κοκκινιστὲς	205	43.27	2.6	9 3	26.2	1.73
» σαλάτα	164	—	1.6	9 2	17.6	—
» πουρὲς	108	—	3 0	0 9	21 0	—
Parmesan τυρὸς	355	31.8	41.1	19.5	1.18	6.31
Πέπων	30	92	0 81	0.13	6.58	0.48
Περδίξ (ὠμὴ)	120	71.96	25.26	1.43	—	1 33
Περιστερὰ »	131	75 10	22 14	1	—	1
Πιζέλια/ξηρὰ » πουρὲς	172	—	12.4	9	27 4	—
» φρέσκα	148	—	8.0	5 2	16.5	—
Πορτοκάλι (χωρὶς φλοιὸν)	26	89 01	0.73	—	5.54	0 49
Πράσσα	42	88.63	2 38	0 43	7.43	1.13
Ρέγκα ἁλατισμένη	196	31 38	36 76	15.74	—	1312
» βρασμένη	89	—	17.06	1 8	—	
» καπνιστὴ	166	45.75	21.1	8.5	—	160
» ὠμὴ	126	79.6	17.9	0.5	—	1.33
Ρεπανάκι	22	93 34	1.23	0.15	3 79	0.74
Ρεπάνι ἄσπρο	43	82 92	1.92	0 11	8.43	1 07
Ροδάκινον	50	80	0.6		11.6	0 69
Roastbeef 100 ὠμου = 79 ψημένου	127	—	26 4	2.0	—	—
Roquefort (τυρό)	402	36 07	24 6	31.6	1 69	5 23
Ρύζι	14		6	1	77	1
Ρυζόγαλο	109		4 7	3 4	14.3	—
Ρῶδι	79	79.27	1 20	1.12	16.51	1 90
Σαγανάκι	30	92	0 81	0.13	6.58	0.48
Σαλάμι	564	—	27.8	1.6	10	1
Σαλάτα πράσινη	16		0.7	0.2	0.1	—
Σάλισγκοι	77	79 3	16 10	1.2	0.7	0.1
Σαλομὸς βραστὸς	84	68	19 8	4.5	2.2	0.1
» καπνιστὸς	211	—	21.2	2.2	1.1	0.1
Σαρδέλλα κουτιοῦ	246	56.31	23.2	2.2	1.1	0.1
« ἁλατισ.	112	69.07	22 3	2.2	1.1	0.1
Σέλινον	42	85.5	2 26	0 8	0 2	0 1
Σεμιγδάλι πολτὸς	180	—	8 8	1.8	0.4	0 2
» πουτίγγα	161	—	5 2	1 6	0 4	0 2
Chester τυρὸς	393	33 98	27 6	9	2	1
Σιρόπι	228	34 80	—	—	—	—
Σκαρόλες	24	92 9	1.07	0 2	0 1	0 1
Σκόμβρος ὠμὸς	159	67 6	15.6	9.4	2.3	1.2
Σμέουρα	20	85.84	0.40	0 2	0 1	0 1
» σιρόπι	239	40	—	—	—	—
Σοκολάτα	498	1 89	6 18	21.6	5.4	2.7
Σοῦπα μὲ αὐγὸ καὶ ἄλευρον	35	—	2 3	0.9	0.2	0 1
» μὲ ψαμί	50	—	0.9	0.3	0 1	0 1
« » σιμιγδ.	61	—	0.9	0.3	0 1	0 1
» φάρον	69	—	1 6	0.5	0 1	0 1
» φιδὲ	70	—	1 6	0.5	0 1	0 1
» ρύζι	40	—	0 8	0 2	0 1	0 1
» κριθάρι	73	—	1 3	0 4	0 1	0 1
» σάγον	70	—	1.6	0.5	0 1	0 1
Σπανάκι	32	88.47	3 49	0.58	0 10	2 9
Σταφίδες	270	32.07	2 42	0 59	62.04	1 21
Σταφύλια (12)	69	78.17	0 59	—	16 32	0 53
Στρείδια	53	80.4	14.0	1.5	1.4	2.7
Συάκι	94	—	21 3	0.7	—	—
Σῦκα νωπὰ ξηρὰ	81	84.80	0.79	0.32	12.15	0.71
	276		5.20	2.16	79.94	4.70
Ταπιόκα μὲ γάλα	164	—	0.6	3 2	32.1	—
» πολτὸς	67	—	4.8	3 2	4.4	—
Τεῦτλον τὸ σακχ.	44	81.3	1.0	0.1	14.1	1 2
Τομάτες	22	92.37	1.25	0.33	2 53	
Τυρόγαλα	—	91.92	1.33	1 28	5.09	
Τυροὶ (βλ. ὑπὸ τὰ ὀνόματα αὐτῶν)						
Τυρὸς λευκὸς συνήθης	192	56 85	32 32	5 28	1.73	3 81
Φακὴ (ὠμὴ)	—	12	25.5	2	54	3.0
» πουρὲς	112	—	5.1	4.7	11 6	—

100 γρ.	Θ.Μ.	ΥΔΩΡ	ΑΕΥΚ	ΛΙΠΟΣ	ΥΔΑΤ-ΑΝΘΡΑΚ	ΤΕΦΡ. ΑΛΑΤ.
Φασόλια (φρέσκα)	137	84.1	3.9	0.2	6.2	—
» ξηρὰ	334	14	18	0 5	40.2	—
» πουρὲς	111	—	4 9	3.8	13 6	—
Φοίνικες	308	24.5	1.96	0.06	51.3	1.31
Φραγκομαϊδανὸς	—	63.6	2.6	0.35	28.6	1 3
Φραγκοστάφ.	32	84.7	0.51	—	7.28	0 72
Φράουλες	34	87.66	0.54	—	7.74	0 81
Χαβιάρι	241	53	26 5	14 2	—	5 2
Χελώνη	—	77.6	16.25	1.16	—	2.91
Χήνα ὠμὴ	—	65.6	15 91	18.85	—	0.43
» ψητὴ	711		22.8	66 4	—	—
Χοιρινον κρέας ὠμὸν		72 57	20.25	37.54	—	1.10
Χοιρινὸν ψητὸν (100=57)	220	—	35	8 2	—	—
Χοιρ. Πριζολ.	161	—	25.6	6 0	—	—
Χοιρομέρι	178	—	25.1	8.1	—	—
Ψησσὶ (ψάρι)	—	76.3	18.7	1.9	—	—

ΖΥΘΟΙ, ΟΙΝΟΙ καὶ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜ. ΠΟΤΑ

100 γρ.	Βάρος οἰνοπν.	Ἐκχύλισμα	Δεξτρίνη καὶ σάκχαρ.	Θ.Μ.
Ζῦθος Dreher	3·60	5.54	1.15	—
» συνήθης	2.79	4.13	2.60	36
» Μονάχου ἐξαγωγῆς	4 85	9 80	7.43	74
Μοῦστος	—	18.50	16.05	77
Οἶνος Moselle	7.7	2.21	0.30	63
» Ρήνου	8.2	2.80	0.80	68
» Γαλλικοὶ ἐρυθροὶ	7.8	2.56	1.7	65
Τυρόλου	9.0	2 34	—	73
Καμπανίτης (Vve Clicquot)	10.5	18 50	16.20	149
Καμπανίτης (M. Müller)	10.2	14.00	12.10	129
Οἶνοι Ἑλληνικοὶ (γλυκεῖς	12.6	20.30	19	171
Οἶν. Τοκαΐας	12.9	15.84	10.63	155
» Πόρτου	16.6	8.05	5 82	149
» Μαδείρας	15.4	5 52	3.23	130
» Μαλάγας	11.9	21.73	17.11	132
» Μαρσάλας	15.8	5.27	3.53	132
Κονιὰκ	42	1	0.7	298
Κὶρσ	41.9	0.02	—	293
Ρούμι	59 6	0 50	0 2	419
Ἄρρὰκ	46.5	0.10	—	326
Ἄψινθος	44	1.80	1.1	315
Kümmel	26	28.80	28.2	304
Μέντα	28	44	43.2	376
Benedictine	42.4	35	33.4	440
Chartreuse	35.2	35.40	34.0	391

ὁποῖον σχηματίζονται οἱ ἱστοὶ καὶ ἀπὸ τὸ ὁποῖον λαμβάνουν τὴν δύναμιν των.

Αἱ ***λιπαραὶ οὐσίαι*** εὑρίσκονται εἰς τὸ βούτυρον, τὰ ἔλαια, τὰ λίπη, τὰ πάχη, δίδουν τὸ ὑλικὸν διὰ τὸ λίπος τοῦ σώματος καὶ διατηροῦν τὴν καῦσιν.

Αἱ ***ὑδατανθρακοῦχοι*** (σακχαρώδεις, ἀμυλώδεις) εὑρίσκονται εἰς ὅλας τὰς σακχαρώδεις τροφάς, τὰ ἄλευρα, τὰ ἀμυλώδη (πατάτες), εἰς ὄσπρια, ὀπωρικὰ κλπ. δίδουν τὸ ὑλικὸν διὰ τὴν καῦσιν τοῦ σώματος.

Τόσον εἰς τὰς στερεὰς τροφὰς ὅσον καὶ εἰς τὰ ποτὰ δύνανται νὰ ὑπάρχουν βλαβεραὶ διὰ τὸ σῶμα οὐσίαι. Τοιαῦται δὲ δύνανται νὰ εἶναι :

Δηλητήρια διὰ σχηματισμοῦ δηλητηριωδῶν οὐσιῶν ἐντὸς τῶν τροφῶν (βλ. *Ἀλλᾶντες, Κρέας, Τυρός, Γεώμηλα*). κλπ. διὰ τῶν χρησιμοποιηθέντων ἀντικειμένων (βλ. *Μαγειρικὰ σκεύη*) δι' ἀναμίξεως χρωμάτων, διαφόρων νοθειῶν ὀλύρας κλπ.

Ξένα σώματα ὡς ἄκανθαι, ὀστᾶ, πυρῆνες κλπ.

Παράσιτα ὡς σκώληκες, ἕλμινθες κλπ.

Ἡ βιομηχανία, διὰ θεραπευτικοὺς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον σκοπούς, παρασκεύασε διαφόρους σκευασίας ἐκ τῶν τριῶν ἀναφερθεισῶν οὐσιῶν δηλ. λευκωματούχους, λιπαράς, καὶ ὑδατανθρακούχους, ἢ καὶ μικτὰς τοιαύτας, διδομένας εἰς μικροτέραν ποσότητα ὡς ἀναπληρωτικὰς εἰς τοὺς μὴ δυναμένους νὰ προσλάβωσιν μεγάλας ποσότητας αὐτῶν καὶ ἔχοντας τούτων ἀνάγκην.

Βάσις μιᾶς οἱασδήποτε τροφῆς εἶναι ἡ ἐν αὐτῇ περιεχομένη ποσότης τῶν ἀναγκαίων διὰ τὸ σῶμα θρεπτικῶν οὐσιῶν (λεύκωμα, λῖπος, ὑδατάνθρακες, ὕδωρ, θρεπτικὰ ἅλατα) καὶ ὁ δι' αὐτῶν ἐν τῷ σώματι παραγόμενος ἀριθμὸς θερμαντικῶν μονάδων (βλ. *Θρέψις, Σίτισις*).

ΤΡΟΦΟΝΕΥΡΩΣΙΣ

Ἡ συνεπεία βλάβης νεύρων ὡρισμένης μοίρας τοῦ σώματος προερχομένη ἀτροφία τῆς μοίρας ἐκείνης. Παρατη-

ρεῖται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὸ πρόσωπον, ὅτε ὡρισμένον αὐτοῦ μέρος γίνεται ἀτροφικόν, τό χρῶμα του διαφέρει ἀπὸ τὸ ἐπίλοιπον πρόσωπον, αἱ τρῖχες πίπτουν κλπ.

ΤΡΟΦΟΣ (*Παραμάνα*).

Ἐὰν ἡ μητέρα διὰ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλον λόγον (βλ. *Βρέφος*, *Θηλασμὸς*) δὲν δύναται ἢ μᾶλλον δέν πρέπει νὰ θηλάσῃ τὸ παιδί της, καὶ εἶναι εἰς θέσιν νὰ προσλάβῃ τροφόν, θὰ τὸ κάμῃ, μὴ λησμονοῦσα ὅμως ὅτι ἡ δι' αὐτῆς σίτισις τοῦ παιδιοῦ της εἶναι μὲν καλλιτερα τῆς τεχνητῆς διὰ γάλακτος ζώου τοιαύτης, ἀλλ' ὄχι ἴση πρὸς τὸν ὑπὸ τῆς μητρὸς θηλασμὸν τοῦ παιδιοῦ.

Ἡ τροφὸς πρέπει ἐγκαίρως νὰ ἀναζητηθῇ, διὰ νὰ μὴ προσλάβωμεν τὴν τελευταίαν στιγμὴν, ἐξ ἀνάγκης, τὴν πρώτην τυχοῦσαν.

Ἡ τροφὸς πρέπει νὰ παρουσιάζῃ τοὺς ἑξῆς τρεῖς κυρίους ὅρους. ***Πρῶτον*** νὰ ἔχει ἀρκετὸν γάλα, ***δεύτερον*** νὰ εἶναι ὑγιής, καὶ ***τρίτον*** νὰ ἔχῃ ὑγιὲς παιδί.

Καὶ τοὺς τρεῖς αὐτοὺς ὅρους μόνον μία ἀκριβὴς ἰατρική ἐξέτασις δύναται νὰ τοὺς ἐπιβεβαιώσῃ. Οἱ ἄλλοι ὅροι ὡς, τὸ νὰ ἔχῃ ἡλικίαν μεταξὺ 18—30 ἐτῶν, διότι τότε διατηρεῖ περισσότερον χρόνον τὸ γάλα της, τὸ νὰ εἶναι μελαγχροινή, διότι εἶναι ὀλιγότερον λεμφατική, τὸ νὰ ὑπῆρξεν ἤδη τροφὸς διότι θὰ ἔχει πεῖραν, τὸ νὰ μὴ εἶναι τὸ παιδί της μεγαλείτερον τῶν ἓξ μηνῶν ἀπὸ τὸ παιδὶ ποῦ θὰ θρέψῃ κλπ. δὲν ἔχουν τόσην σημασίαν ἐὰν οἱ πρῶτοι τρεῖς ἐκπληροῦνται.

Ἡ μητέρα τοῦ παιδιοῦ, ἐὰν ἔχει ἐπίγνωσιν τῶν μητρικῶν καθηκόντων της δὲν πρέπει νὰ νομίζῃ ὅτι μὲ τὴν εὕρεσιν μιᾶς ὑγιοῦς καὶ τελείας παραμάνας, καὶ τὴν παράδοσιν τοῦ παιδιοῦ της εἰς αὐτὴν, ἔπαυσαν πλέον αἱ σχετικαὶ φροντίδες της. Ἀπ' ἐναντίας δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι αἱ φροντίδες της εἶναι πολὺ μεγαλείτεραι παρὰ ἐὰν αὐτη ἡ ἰδία ἐθήλαζε τὸ βρέφος της. Διότι θὰ ἐπιβλέπῃ ὄχι μόνον τὸ παιδὶ της ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν παραμάνα. Πρέπει δὲ διὰ νὰ περιορισθῇ μόνον εἰς τὴν ἐπίβλεψιν καὶ διὰ νὰ μὴ προστεθῇ εἰς αὐτὴν καὶ ἡ σκοτοῦρα, εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς νὰ συνειθίσῃ τὴν παραμάνα εἰς καθαριότητα, ἐργασίαν, ὑπακοὴν κλπ. Διὰ τοῦτο θὰ προτιμῶνται αἱ παραμάναι βρεφοκομείων καὶ παρομοίων ἱδρυμάτων, διότι εἶναι συνηθισμέναι καὶ κατέχουν τὰς ρηθείσας ἰδιότητας. Ἐξ ἄλλου εἶναι ἀπὸ ὑγιεινῆς ἀπόψεως γνωσταὶ εἰς τὸν ἰατρὸν τοῦ ἱδρύματος, διότι πρέπει νὰ ὁμολογηθῇ ὅτι ὁ ἰατρὸς λ.χ. τῆς οἰκογενείας ἐξετάζων ἄγνωστον καὶ ξένην δι' αὐτὸν τροφόν, ἠμπορεῖ νὰ τὴν εὕρῃ ὑγιᾶ διότι δὲν παρουσιάζει ἐκείνην τὴν στιγμὴν οὐδὲν σύμπτωμα, καὶ ἐν τούτοις αὕτη νὰ ἔχῃ νόσον τινὰ μὴ παρουσιάζουσαν ἐκδηλώσεις. Ἐπίσης δύναται νὰ τῷ παρουσιάσῃ ὑγιέστατον παιδὶ τῆς γειτονίσσης της ἀντὶ τοῦ ἀσθενοῦς ἰδικοῦ της. Ἡ παραμάνα δὲν πρέπει νὰ ἀφεθῇ νὰ γίνῃ, ἐπωφελουμένη τῆς ἰδιότητός της, τύραννος. Βεβαίως εἰς μερικὰ πράγματα θὰ παραβλέπωμεν, μὴ παύοντες ὅμως νὰ τὴν μεταχειριζόμεθα φιλικῶς μὲν ἀλλ' ὄχι καὶ ὡς κουμπάρα. Ἡ τροφή της θὰ εἶναι θρεπτική, ἁπλή, μὴ διαφέρουσα κατὰ πολὺ ἀπὸ τὴν συνηθεισμένην της, θὰ λαμβάνηται ὅμως ὑπ' ὄψει ἡ ἐκ τοῦ θηλασμοῦ ηὐξημένη πεῖνα της. Ὀλίγη ὄχι βαρεία ἐργασία, ἀρκετὴ σωματικὴ κίνησις ἰδίως εἰς τὸ ὕπαιθρον τὴν ὠφελοῦν.

Ὁ τρόπος τοῦ θηλασμοῦ μένει ὁ αὐτὸς ὡς ἐὰν ἐγένετο ὑπὸ τῆς μητρός (βλ. *Θηλασμός*)

Θὰ ζυγίζηται δὲ τὸ παιδὶ τακτικὰ διὰ νὰ παρακολουθεῖται ἡ θρέψις του. Κατ' οὐδένα τρόπον θὰ ἐπιτρέπεται νὰ πέρνει τὸ παιδὶ εἰς τὸ κρεββάτι της. Θὰ ἐξακολουθῇ δὲ νὰ θηλάζῃ ἔστω καὶ ἐὰν ἐπέλθει ἡ ἔμμηνος ροή.

Ἕνα ζήτημα τὸ ὁποῖον συχνὰ παρουσιάζεται εἶναι τὸ ἐὰν ἡ παραμάνα πρέπει νὰ πάρῃ καὶ τὸ ἰδικόν της παιδὶ μαζὺ εἰς τὸ σπίτι καὶ νὰ τὸ θηλάζῃ μαζὺ μὲ τὸ παιδὶ τοῦ σπητιοῦ, ὅταν τὸ παιδί της δὲν εἶται ἀρκετὰ μεγάλον διὰ νὰ τραφῇ τεχνητῶς ἢ ὅταν, διὰ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλον λόγον δὲν ἠμπορεῖ οὔτε εἰς βρεφοκομεῖον νὰ τὸ θέσῃ ἢ εἰς ἄλλην γυ-

SISMANOGLIO MEGARO

ναῖκα νὰ τὸ δώσῃ ἢ ὅταν ἐπὶ τέλους θέλει νὰ τὸ πάρῃ μαζύ της. Διὰ νὰ δοθῇ μία ἀπάντησις εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο πρέπει πρῶτον νὰ παραδεχθῶμεν τὴν ἀρχήν, ὅτι ἔχομεν τὴν ἀπαραίτητον ἠθικην ὑποχρέωσιν νὰ φροντίσωμεν διὰ τὸ παιδὶ τῆς παραμάνας τοῦ παιδιοῦ μας. Ὅταν λοιπόν, ἀφ' ἑνός ἀποδεικνύεται ὅτι διὰ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλον λόγον ἡ παραμάνα δὲν δύναται νὰ ἀποχωρισθῇ τοῦ παιδιοῦ της διότι καταδικάζεται τοῦτο εἰς θάνατον, ἀφ' ἑτέρου ἔχομεν ἀπόλυτον ἀνάγκην τῆς παραμάνας διὰ τὸ παιδί μας, νομίζωμεν ὅτι δὲν μᾶς μένει ἄλλο παρὰ νὰ τὴν δεχθῶμεν μὲ τὸ παιδί της. Διὰ τὴς δικαίας δὲ καὶ ἀνθρωπιστικῆς ταύτης πράξεως ἂς μὴ νομίζωμεν ὅτι βλάπτομεν τὸ παιδί μας. Διότι συνήθως ἡ παραμάνα ἀγαπᾶ ἐξ ἴσου τὸ ἰδικόν της παιδὶ καὶ ἐκεῖνο ποῦ θηλάζει, καὶ ἕνα καλὸ στῆθος δίδει τόσον περισσότερον γάλα ὅσον περισσότερον καὶ ἰσχυρώτερον ἀπομυζᾶται. Βλέπομεν δὲ εἰς τὰ βρεφοκομεῖα συχνάκις μίαν παραμάνα νὰ θηλάζῃ δύο ἢ καὶ περισσότερα παιδία. Βεβαίως ἀλλοιοῦται οὕτω κἄπως ἡ ποιότης τοῦ γάλακτος, ἀλλὰ ὕστερον ἀπὸ πολὺν καιρὸν καὶ ἀπὸ μεγάλην παραγωγήν.

ΤΡΟΧΑΝΤΗΡΕΣ

Δύο ὀγκώματα εὑρισκόμενα τὸ μὲν πρὸς τὰ ἔξω, (***μείζων τρ.***) τὸ δὲ πρὸς τὰ μέσα (***ἐλάσσων τρ.***) τοῦ ἄνω ἄκρου τοῦ μηριαίου ὀστοῦ, εἰς τὰ ὁποῖα προσφύονται μῦς.

ΤΡΟΧΙΣΚΟΙ (*βλ. Πλακίδια*).

ΤΡΥΓΙΚΟΝ ΟΞΥ (*Ac. tartrique*).

Φυτικὸν ὀξὺ ἁπαντῶν εἰς πολλὰς ὀπώρας. Ἀποτελεῖται ἀπὸ ἄχροα εὐδιάλυτα κρύσταλλα γεύσεως ὀξύνης. Ἔχει πολλὰς ἐφαρμογὰς ἐν τῇ ἰατρικῇ. Δι' αὐτοῦ κατασκευάζονται ὀξύποτα, λεμονάδες (1-10 γρ. εἰς λίτρον νεροῦ), διάφοροι κόνεις. Ἐπίσης χρησιμοποιεῖται καὶ ἐναντίον δερματικῶν τινων παθήσεων.

Ἐκ τῶν ἁλάτων του τὰ κυριώτερα εἶναι :

1. Τὸ ***τρυγικὸν νατριοκάλιον*** (Tartrate de Potasse de Soude) Sel de Seignette ἄχρους ἁλμυρὰ κόνις μὲ ἰδιότητα διουρητικὴν καὶ ἐλαφρῶς καθαρτικήν. Τοῦ γνωστοῦ καθαρσίου Sedlitz τὸ μὲν κυανοῦν μέρος ἀποτελεῖται ἀπὸ διττανθρακικὸν Νάτριον (Bicarbonate de Soude) 2 γρ. καὶ Τρυγικὸν νατριοκάλιον 6 γρ. τὸ δὲ λευκὸν ἀπὸ 2 γρ. τρυγικοῦ ὀξέος. Θὰ διαλύεται πρῶτον τὸ κυανοῦν καὶ ἀμέσως μετὰ τὸ λευκόν.

2. Τὸ ***τρυγικὸν καλιοαντιμονύλιον***. =*Τρὺξ ἐμετική*=Tartre stibié οὐσία κρυσταλλίνη, διαλυομένη τόσον εἰς ψυχρὸν ὅσον καὶ εἰς θερμὸν ὕδωρ διδομένη ἐσωτερικῶς εἰς δόσιν 0,03—01 πολλάκις τῆς ἡμέρας ὡς ἀποχρεμπτικὸν καὶ ἰδίως ὡς ἐμετικόν. Ἐπὶ τοῦ δέρματος προκαλεῖ φλυκταίνας.

ΤΡΥΠΑΝΙΣΜΟΣ

Ἐγχείρησις συνισταμένη εἰς τὴν διάνοιξιν τοῦ κρανίου καὶ γινομένη πρὸς ἐξαγωγὴν ξένων σωμάτων, ὄγκου, πύου.

ΤΡΥΠΑΝΟΣΩΜΑ (*βλ. Ὕπνου Ἀσθένεια*).

ΤΡΥΨΙΝΗ

Τὸ ἐνεργὸν συστατικὸν τοῦ παγκρεατικοῦ ὑγροῦ. (βλ. *Πέψις*).

ΤΣΑΓΕΖΙ (*Κόκκινα νερά*).

Σιδηροπηγαὶ ψυχραὶ 18οΕ παρὰ τοὺς πρόποδας τῆς Ὄσσης καὶ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ἀγυᾶς. Περιέχουν ἄφθονον ἀνθρακικὸν ὀξὺ (1312 κ. ἑκμ. κατὰ λίτρον καὶ ὡς στερεὰ συστατικὰ ἰδίως δισανθρακικὰ ἅλατα ἀσβεστίου, μαγνησίου, νατρίου, σιδήρου (0,0636 γρ. κατὰ λίτρον). ***Ἐνδείκνυνται*** κατὰ τῆς χλωρώσεας, ἀναιμία, ἐξασθενήσεως καὶ νευρικῶν παθήσεων.

ΤΣΑΝΑΚΙ (*βλ. Καλα Ἀζάρ*).

ΤΣΟΥΚΝΙΔΑ (*βλ. Κνίδη*).

ΤΥΛΟΣ (*βλ. Ποῦς Κάλλος*).

ΤΥΜΠΑΝΙΤΗΣ-ΙΣΜΟΣ (*βλ. Μετεωρισμός*).

ΤΥΜΠΑΝΟΝ (*βλ. Οὖς*).

ΤΥΡΙΝΗ (*βλ. Τυρός*).

ΤΥΡΟΓΑΛΑ (*βλ. Γάλα. Τροφῶν Πίνακα*).

ΤΥΡΟΣ

Τροφὴ γινομένη διὰ πήξεως τοῦ γάλακτος. Ἡ πῆξις αὕτη γίνεται ἢ ***φυσικῶς*** ὅταν ἀφίσωμεν τὸ γάλα νὰ ξυνίσῃ καὶ σχηματίζεται τότε ζύμωσις γαλακτικοῦ ὀξέος, ἢ ***τεχνητῶς*** διὰ προσθήκης ὀξέος τινὸς (κιτρικοῦ ἢ ὀξεικοῦ) ἢ διὰ προσθήκης πιτύας*. Ἡ παρασκευὴ τῶν τυρῶν εἶναι ὁλόκληρος ἐπιστήμη καὶ διὰ κάθε εἶδος τυροῦ ὑπάρχει καὶ κάποιος εἰδικὸς τρόπος παρασκευῆς.

Οἱ ***νωποὶ τυροὶ*** ὡς πρὸς τὴν γεῦσιν καὶ ἀξίαν δὲν διαφέρουν πολὺ τοῦ ἀφροῦ γάλακτος. Πρέπει νὰ ὡριμάσουν, νὰ ὑποστοῦν ζύμωσιν, ὅτε διὰ βακτηριδίων καὶ διαφόρων μυκήτων, τὸ Νάτρον τοῦ ἅλατος μὲ τὸ ὁποῖον ἁλατίζεται ὁ νωπὸς τυρός, συνδέει ἓν μέρος τῆς τυρίνης τοῦ γάλακτος, τῆς ὁποίας ἄλλο μέρος ὑφίσταται λιπώδη ἀλλοίωσιν, ἐνῷ μέρος τοῦ λίπους ὑφιστάμενον ἀποσύνθεσιν, σχηματίζει λιπαρὰ ὀξέα τὰ ὁποῖα δίδουν κυρίως τὴν ἰδιαιτέραν γεῦσιν καὶ ὀσμὴν τοῦ τυροῦ. Ἐκ τοῦ ὑπάρχοντος γαλακτοσακχάρου γίνεται γαλακτικὸν καὶ βουτυρικὸν ὀξύ, ὅτε ἀπελευθερουμένου ἀνθρακικοῦ ὀξέος καὶ ὑδρογόνου σχηματίζονται αἱ γνωσταὶ ὀπαί τοῦ τυροῦ.

Ἡ διαφορὰ ἐν γένει τῶν διαφόρων εἰδῶν τυροῦ ἔγκειται εἰς τὴν ποιότητα τοῦ χρησιμοποιουμένου γάλακτος (ἀγελάδος, αἰγός, προβάτου) καὶ εἰς τοὺς εἰς τὸν τυρὸν ἀναπτυχθέντας μικροοργανισμοὺς οἵτινες πάλιν ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὸν τρόπον τῆς παρασκευῆς (ὡρισμένη θερμοκρασία, ὡρισμένη ξηρασία ἢ ὑγρασία τοῦ ἀέρος κλπ.)

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν θρεπτικὴν ἀξίαν αὐτὴ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ποσότητα λίπους καὶ λευκωματούχων οὐσιῶν. (βλ. *Τροφῶν Πίνακα*).

Ὁ τυρὸς ὁ παλαιός, ὁ ζυμωθεὶς ἐν γένει εἶναι δύσπεπτος τροφή, διότι περιέχει πολὺ λίπος καὶ εἰς συμπαγῆ κατάστασιν, τὸ δὲ γαστρικὸν ὑγρὸν δὲν δύναται νὰ ἐπενεργήσῃ εὐκόλως ἐπὶ τῆς τυρίνης καὶ νὰ τὴν διαλύσῃ. Βεβαίως δι' ἰσχυροὺς στομάχους εἶναι θαυμασία τροφὴ καὶ ὡς ἐκ τῶν λιπαρῶν ὀξέων τῶν πεπτικῶν τὰ ὁποῖα περιέχει ἐπενεργεῖ ὡς καρύκευμα ἐπὶ τοῦ στομάχου, προκαλεῖ δηλ.. τὴν ἔκκρισιν τοῦ γαστρικοῦ ὑγροῦ. Ὠφελεῖ λοιπὸν ὅταν τὸν τρώγομεν εἰς μικρὰν ποσότητα μετὰ τὸ φαγητόν. Τὸ τυρὶ δὲν πρέπει νὰ εἶναι πολὺ σκληρόν, ὅσον δὲ σκληρότερον καὶ πλουσιώτερον εἰς λῖπος εἶναι τόσον καὶ ***δυσπεπτώτερον***, τόσον περισσότερον καὶ καλλίτερον πρέπει νὰ μασσηθῇ. Δὲν πρέπει ὅμως νὰ εἶναι πολὺ παλαιόν, διότι ἕνεκα σχηματισμοῦ μεγάλων ποσοτήτων λιπαρῶν ὀξέων γίνεται ταγγό, μυρίζει καὶ δύναται νὰ προξενήσῃ ***δηλητηριάσεις*** ἕνεκα οὐσίας τινὸς δηλητηριώδους, τῆς ***τυροτοξίνης***. Αὕτη σχηματιζομένη εἰς ταγγὰ τυρία εἶναι τὸ προϊὸν εἰδικῶν βακτηριδίων σήψεως. Ἐπιφέρει πόνους εἰς τὸν φάρυγγα, τὸν στόμαχον, ἐμετούς, δυσφαγία, ζάλην, λιποθυμίαν, σπασμούς. Πρὸ δοθῇ ἀμέσως ἐμετικὸν καὶ κατόπιν καθαρτικόν.

Διαταράξεις ἐντερικαὶ διὰ τυροῦ προέρχονται καὶ ὅταν οὗτος περιέχει σκώληκας ἢ καὶ ἔντομα.

Ἐκ τῶν μᾶλλον ἐν χρήσει ξένων τυριῶν, τὸ μὲν Roquefort παρασκευάζεται μὲ παχὺ γάλα ἀμνοῦ καὶ αἰγὸς ἀνάμικτον, ὅταν δὲ πήξει εἰσάγονται ἅλας καὶ ἰδιαίτερα ἐνζύματα (Penicilium Glaucum) τὰ ὁποῖα ἀναπτυσσόμενα δεικνύουν τὰς γνωστὰς πρασίνας κηλίδας. Ἐνόσω ὡριμάζει ὁ τυρὸς εἰσάγεται διὰ κεντημάτων μὲ μεγάλας βελόνας, ἀήρ, καὶ τέλος τίθεται εἰς ὑπόγεια μὲ θερμοκρασίαν κατωτέραν τῶν 10ο.

Τὸ ***Ὁλλανδικὸν*** γίνεται μὲ γάλα ἀγελάδος χωρὶς νὰ ἀφαιρεθῇ ἡ κρέμα του καὶ ὅταν πήξει, βάφεται μὲ ροῦκον, πιέζεται, ἁλοίφεται μὲ ἅλας, ἀφίνεται

SISMANOGLIO MEGARO

νὰ στραγίσῃ ἕως ὅτου ἔβγῃ ἡ ἅλμη, ἔπειτα τῷ δίδεται τὸ γνωστὸν στρογγυλὸν σχῆμα, καὶ διατηρεῖται εἰς τὸν ἀέρα, ἕως ὅτου ὡριμάζῃ. Τέλος βάφεται μὲ ἡλιοτρόπιον.

ΤΥΣΙΣ (*Thusis*),

Ἰωδιοῦχος σιδηροπηγὴ ἐν Ἑλβετίᾳ (Graubunden) εἰς ὕψος 750 μ. ἐπὶ τῆς γραμμῆς Chur-Snt Moritz ***κατάλληλος*** διὰ χοιραδικάς, δερματικὰς παθήσεις καὶ διὰ φυματιώσεις ὀστῶν καὶ ἀδένων.

ΤΥΦΛΙΤΙΣ

Φλεγμονὴ τοῦ τυφλοῦ ἐντέρου συνήθως χρονίας μορφῆς. Συχνάκις συνοδεύεται ἀπὸ περιτυφλίτιδα* ἢ σκωληκοειδίτιδα* Προέρχεται ἐκ στάσεως τῶν κοπράνων.

ΤΥΦΛΟΘΥΛΑΚΟΣ

Μικραὶ σακκοειδεῖς διευρύνσεις σωληνοειδῶν ὀργάνων ὡς οἰσοφάγος, ἔντερα κλπ. προερχόμεναι συνεπείᾳ ἕλκους ἢ οὐλῆς, ὅτε ἐπέρχεται στένωσις εἰς ἕν μέρος, αἱ δὲ διερχόμεναι οὐσίαι ἀναγκάζονται νὰ σταματήσουν πρὸ τῆς στενώσεως καὶ ἐπιφέρουν τὴν διεύρυνσιν. Οἱ τ. εἶναι κατὰ τοῦτο ἐπικίνδυνοι καθότι αἱ οὐσίαι (τροφαὶ) διαμένουσαι ἐκεῖ, ἀποσυντίθενται καὶ προκαλοῦν φλεγμονὰς καὶ διαπυήσεις.

Ἀναλόγως τοῦ εἴδους καὶ τοῦ τόπου τῆς ὑπάρξεώς των θεραπεύονται διά διασωληνώσεως ἢ δι' ἐγχειρήσεως.

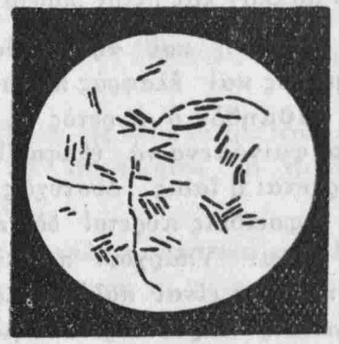
ΤΥΦΛΟΤΗΣ

Τὸ τρομερὸν τοῦτο πάθος δύναται νὰ προέλθῃ ἀπὸ διαφόρους αἰτίας τόσον ἐκ βλάβης τοῦ ἐσωτερικοῦ τοῦ ὀφθαλμοῦ (ὀπτικὸν νεῦρον, θηλή, ἀμφιβληστροειδὴς χιτὼν) ὅσον καὶ ἐκ θολώσεως τῶν διαθλαστικῶν μέσων τοῦ ὀφθαλμοῦ. Κατὰ τὴν στατιστικὴν τοῦ Καθ. Magnus ἡ τυφλότης προέρχεται κατὰ 10,87% ἐκ βλεννορροίας νεογεννήτων, 9'49% ἐκ τραχώματος, 8,97% ἐκ γλαυκώματος, 8,86% ἐξ ἰρίτιδος καὶ χοριοειδίτιδος, 7,75% ἐκ νευρίτιδος ὀπτικῆς, 6,96% ἐξ ἐγκεφαλικῶν νόσων, 4,74% ἐξ ἀποκολλήσεως τοῦ ἀμφιβληστροειδοῦς, 4,50% ἐκ συμπαθητικῆς ὀφθαλμίας, 4,03% ἐκ τραυματισμῶν καὶ 3,77% ἐκ γενετῆς. (βλ. *Ἀμαύρωσις*).

ΤΥΦΟΕΙΔΗΣ ΠΥΡΕΤΟΣ

Λίαν διαδεδομένη μολυσματικὴ νόσος, ὀφειλομένη εἰς βάκιλλον (Eberth) σχήματος ραβδίου, ὅστις εἰσέρχεται εἰς τὸ σῶμα πάντοτε διὰ ***τοῦ στόματος***, διὰ προσλήψεως τροφῶν (ὕδατος, γάλακτος τυροῦ κλπ.) ἢ καὶ ὅπως συχνὰ συμβαίνει εἰς ἀπροσέκτους νοσηλεύοντας ἀσθενεῖς, ὅταν δὲν τηροῦν τὴν δέουσαν καθαριότητα καὶ ἀντισηψίαν καὶ φέρουν τὰς χεῖρας των, ἀφοῦ ἐγγίσουν τὸν ἀσθενῆ, εἰς τὸ στόμα των.

Βεβαίως ἡ ἁπλῆ ἀφὴ δὲν ἀρκεῖ διὰ νὰ προκαλέσῃ τὴν νόσον. Ἀνάγκη νὰ ὑπάρχει ἐκεῖ καὶ τὸ μικρόβιον. Ἐπειδὴ δὲ τοῦτο εὑρίσκεται πάντοτε εἰς τὰς

Εἰκ. 700

Βάκιλλοι τύφου

κενώσεις, καὶ τὰ οὖρα τοῦ ἀσθενοῦς, καὶ ἐπειδὴ οὗτοι ὡς ἐκ τῆς καταστάσεώς των δὲν δύνανται νὰ εἶναι προσεκτικοὶ κατὰ τὰς κενώσεις των, δύνανται κάλλιστα αἱ ἀκαθαρσίαι νὰ φθάσουν εἰς τὰ ἀσπρόρρουχα, τὰς χεῖρας κλπ. τοῦ ἀσθενοῦς, τὰ ὁποῖα ἐγγίζουσα ἡ νοσοκόμος φέρουσα τὰ μὴ πλυθέντα δάκτυλά της εἰς τὸ στόμα, μολύνεται. Τὸ μικρόβιον εἰ-

σερχόμενον εἰς τὸ ἔντερον φέρει φλογώσεις τῶν ἐκεῖ λεμφατικῶν ἀδένων (Πεϋέριοι πλᾶκες), διαμοιράζεται διὰ τῆς κυκλοφορίας τοῦ αἵματος εἰς ὅλον τὸ σῶμα, ἔρχεται πάλιν εἰς τὸ ἔντερον καὶ ἐπιφέρει ἐξελκώσεις τοῦ βλεννογόνου τῶν ἐντέρων, καὶ διαφόρους ἄλλας ἀλλοιώσεις.

Ἡ ἀσθένεια *ἀρχίζει* ἕως 3 ἑβδομάδας (ἐπώασις) μετὰ τὴν μόλυνσιν, μὲ ἀόριστα *συμπτώματα*, κόπωσιν, κεφαλόπονον, ἐπίσταξιν, *ἀνορεξίαν*, βαθμηδὸν ἐπέρχονται ρίγη, πυρετὸς καὶ μεγαλειτερα ἀδυναμία, ἀναγκάζεται δὲ ὁ ἀσθενὴς νὰ κατακλιθῇ. Κατὰ τὴν *1ην ἑβδομάδα* τῆς νόσου ὅλα τὰ φαινόμενα αὐξάνουν, ἰδίως οἱ κεφαλόπονοι καὶ ἐπέρχονται νέα, ὡς μεγάλη δίψα, ξηρὰ γλῶσσα, σημεῖα τοῦ ὁλονέν αὐξάνοντος πυρετοῦ. Κατὰ τὴν *2αν ἑβδομάδα* παρουσιάζονται ἐνίοτε διάρροια, τυμπανισμὸς τῆς κοιλίας, ἐρυθραὶ μικραὶ κηλῖδες ἐπὶ τοῦ κορμοῦ, βήξ καὶ οὐχὶ σπανίως διαταραχὴ τῆς συναισθήσεως κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον βαρεῖαι.

Τὴν *3ην* ἢ καὶ *4ην ἑβδομάδα* εἰς ὁμαλὰς καὶ ἐλαφρὰς περιστάσεις ἀρχίζει βαθμηδὸν ὁ πυρετὸς νὰ πίπτῃ τὰ λοιπὰ φαινόμενα νὰ ἐξαφανίζονται καὶ ἐπέρχεται ἡ ἴασις. Δυστυχῶς ὅμως ὅλοι οἱ τυφοειδεῖς πυρετοὶ δὲν παρέρχονται οὕτω. Ὑπάρχουν περιπτώσεις ὅπου ὁ πυρετὸς εἶναι πολὺ ὑψηλός, εἰς τὰς κενώσεις παρουσιάζεται αἷμα (ἐντερορραγίαι), ὁ τυμπανισμὸς τῆς κοιλίας αὐξάνει, καὶ παρουσιάζονται ἰσχυροὶ πόνοι εἰς αὐτὴν μὲ ἐμετούς, κρύα ἄκρα καὶ μεγάλην ἐξάντλησιν (διάτρησις ἐντερική, περιτονῖτις) ἢ σχηματίζονται τέλος διαπυήσεις, πνευμονίαι, ἐπέρχονται παραληρήματα φλεβίτιδες, παραλύσεις ἰσχυραὶ (γάγγραινα ἐκ κατακλίσεως,) νεφρίτιδες, μυοκαρδίτιδες καὶ ἄλλαι *ἐπιπλοκαί*. Οὐχὶ δὲ σπανίως ἡ νόσος *ὑποτροπιάζει* καὶ ἅπαξ καὶ δὶς καὶ τρίς. Βεβαίως εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς θὰ ἀναλαμβάνῃ τὴν θεραπείαν ὁ ἰατρὸς ὁ ὁποῖος δὲν δύναται μὲν νὰ ἐπιταχύνῃ τὴν ἴασιν οὔτε ὑποτροπιάσεις νὰ ἀποσοβήσῃ, πολλὰς ὅμως τῶν ἐπιπλοκῶν δύναται νὰ προλάβῃ, ὅπερ εἶναι τὸ κυριώτερον εἰς μίαν τοιαύτην νόσον. Ὅσον ἀφορᾷ *τὸν χρόνον* τῆς διαρκείας τῆς νόσου, οὗτος δὲν δύναται νὰ ὁρισθῇ καθότι ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸν βαθμὸν τῆς μολύνσεως. Εἰς τὴν ἔκθεσιν τῆς νόσου τὰ μέγιστα συντελεῖ ἡ *νοσηλεία*, ἥτις ὁμολογουμένως εἶναι λίαν κοπιαστική, ὅταν ἐκτελεῖται ὅπως πρέπει.

Αὐστηρὰν *ἀπομόνωσιν* τοῦ ἀσθενοῦς δὲν θεωροῦμεν ἀπολύτως ἀναγκαίαν, ὅταν λαμβάνονται τὰ δέοντα μέτρα, ἰδίως τῆς ἀπολυμάνσεως κενώσεων καὶ οὔρου, δεδομένου ὅτι ἡ μετάδοσις γίνεται μόνον δι' αὐτῶν. Τὰ τῆς *τροφῆς* καθορίζει ὁ ἰατρός, καθότι τὸ τοιοῦτον κατήντησε πλέον ζήτημα ἀντιλήψεως.

Εὐτυχῶς παρῆλθεν σχεδὸν ἡ ἐποχὴ ὅπου οἱ δυστυχεῖς ἀσθενεῖς ἐπὶ ἑβδομάδας ὁλοκλήρους ἐτρέφοντο μέ ἁπλοῦν γάλα. Αἱ νεώτεραι σχολαὶ εἶναι πλέον τολμηραί, ἡ δὲ Γερμανικὴ ἡ τολμηρωτέρα. καὶ δίδουν κάπως ἀφθονοτέραν τροφὴν ἐν εἴδει ζωμῶν, πηκτῶν κλπ. Εἴμεθα καὶ ἀπὸ θεωρητικῆς καὶ ἀπὸ πρακτικῆς ἀπόψεως ὑπὲρ τῆς οὐσιαστικωτέρας θρέψεως τῶν τυφοειδῶν, διότι φυσιολογικῶς ἤδη, ἡ τροφὴ ὅταν φθάσῃ εἰς τὸ μέρος ὅπου εὑρίσκονται αἱ ἐξελκώσεις, ἐὰν ὑπάρχουν τοιαῦται, εἶναι χυλὸς ὅστις μηχανικῶς οὐδεμίαν βλάβην δύναται νὰ παρέξῃ, καὶ διότι εἰς πολλὰς ἑκατοντάδας περιστατικῶν ἀφθόνως τρεφομένων οὐδέποτε παρατηρήσαμεν τι τὸ ὁποῖον νὰ μᾶς ἠνάγκαζε νὲ ἀλλάξωμεν σύστημα.

Λέγομεν «ἐὰν ὑπάρχουν ἐξελκώσεις» διότι ὁ τυφοειδὴς πυρετὸς εἶναι πρωτίστως νόσος γενικὴ καὶ κατὰ δεύτερον λόγον τῶν ἐντέρων. Δηλαδὴ δύναται νὰ ὑπάρξῃ, ὅπως καὶ ἐπὶ πολλῶν νεκροψιῶν ἐπείσθημεν, τυφοειδὴς πυρετὸς κλινικῶς καὶ βακτηριολογικῶς ἀποδεδειγμένος, ἄνευ ἄλλων ἀλλοιώσεων τῶν ἐντέρων παρὰ ἁπλοῦ κατάρρου.

Λέγοντες οὐσιαστικωτέραν τροφὴν τῶν τυφοειδῶν ἐννοοῦμεν τροφὴν τὴν ὁποίαν θὰ ἐδίδομεν εἰς κάθε

ἄρρωστον μὲ ὑψηλὸν πυρετόν. Ἓν ἐκ τῶν κυριωτέρων προτερημάτων τῆς ἐπὶ τὸ οὐσιαστικώτερον θρέψεως τῶν τυφικῶν εἶναι ἡ συντόμευσις τοῦ χρόνου τῆς ἀναρρώσεως τοὐλάχιστον κατὰ τὸ ἥμισυ τοῦ χρόνου ὅστις ἀπαιτεῖται ὅταν ὁ ἀσθενὴς ὑποβάλλεται εἰς ἀπόλυτον γαλακτοτροφίαν. Ἐὰν ἐπιμένωμεν, ὀλίγον περισσότερον εἰς τὸ ζήτημα τῆς τροφῆς τοῦ τυφοειδοῦς πυρετοῦ, τὸ κάμνωμεν, διὰ νὰ μὴ δυσπιστοῦν τυχὸν οἱ περὶ τὸν ἀσθενῆ, ἐὰν ὁ ἰατρὸς των ὁρίσῃ ὡς τροφὴν καὶ κἄτι ἄλλο ἐκτὸς τοῦ γάλακτος. Τὸ τοιοῦτον δὲν σημαίνει ὅμως ὅτι καὶ οἱ ἀσθενεῖς ἄνευ τῆς ἀδείας τοῦ ἰατροῦ θὰ τρώγουν ὅτι τύχῃ. Ὅπως εἰς κάθε ζήτημα ἐν τῇ ἰατρικῇ οὕτω καὶ ἐδῶ, μόνον ἡ κατάστασις ἑκάστου περιστατικοῦ δύναται νὰ ὁρίσῃ τὸ τί καὶ τὸ πόσον δύναται νὰ ἐπιτραπῇ. Τοῦτο δὲ μόνον ὁ ἰατρὸς δυναται νὰ ἐξακριβώσῃ.

Ἀλλὰ καὶ ἡ ποσότης τῆς ρευστῆς τροφῆς ἔχει σημασίαν, πρέπει δὲ αὕτη νὰ εἶναι ἀρκετή, ὥστε νὰ σχηματίζονται ἀρκετὰ οὖρα διὰ τῶν ὁποίων ἀπομακρύνονται τοῦ σώματος τὰ βακτηρίδια καὶ αἱ τοξίναι, ἀλλ' ὄχι καὶ ὑπέρμετρος διὰ νὰ κουράσῃ τὴν καρδίαν.

Συχνάκις κατὰ τὴν θεραπείαν τοῦ τυφοειδοῦς, ἰδίως ὅταν οὗτος συνοδεύεται ὑπὸ πολὺ ὑψηλὸν πυρετὸν καὶ ὑπὸ νευρικῶν διαταραχῶν δίδονται *λουτρά*.

Τὸν ἀριθμόν, τὴν διάρκειαν καὶ τὴν θερμοκρασίαν αὐτῶν ὁρίζει ὁ ἰατρός.

Κατὰ τὸ λουτρόν, εἰς τὸ ὁποῖον προσεκτικὰ θὰ θέτωμεν τὸν ἀσθενῆ καὶ πάλιν προσεκτικὰ θὰ βγάζωμεν, θὰ τὸν ὑποστηρίζωμεν καὶ θὰ τὸν ἐπιβλέπωμεν διότι εὐκόλως δύναται νὰ ἐπέλθῃ ἔκλυσις (Collapsus). Διὰ τοῦτο καλὸν εἶναι πρὶν καὶ κατὰ τὸ λουτρὸν νὰ δίδηται εἰς τὸν ἀσθενῆ ὀλίγον κονιὰκ ἢ κρασί. Περιχύσεις ἐπὶ τοῦ τραχήλου καὶ τῆς ράχεως τοῦ ἀσθενοῦς ἐντὸς τοῦ λουτροῦ γίνονται συνήθως ὅταν ὑπάρχουν ἐπιπλοκαὶ ἐκ μέρους τῶν πνευμόνων.

Ὡς ἀναφέραμεν ἀνωτέρω ἐπιπλοκαὶ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ τυφοειδοῦς δὲν εἶναι σπάνιαι, πρέπει δὲ ἡ νοσοκόμος ἐπιμελῶς νὰ ἐπιβλέπῃ καὶ ἐν ἀνάγκῃ νὰ ἐπεμβαίνῃ ἐγκαίρως.

Οὕτω εἰς *ἀδυναμίαν τῆς καρδίας*, ὅταν ὁ σφυγμὸς ὅστις, εἰς τὸν τυφοειδῆ ἀντιθέτως πρὸς τὰς λοιπὰς πυρετικὰς νόσους εἶναι βραδὺς καὶ δὲν συμβαδίζει μέ τὸν πυρετόν, αὐξήσει, γίνῃ ἀδύνατος, τὰ ἄκρα γίνουν μελανὰ καὶ ψυχρά, θὰ κάμῃ μέχρι τῆς ἀφίξεως τοῦ ἰατροῦ μίαν ἢ περισσοτέρας ἐνέσεις καμφορούχου ἐλαίου, θὰ δώσῃ δυνατὸν καφέν, οἶνον κονιάκ.

Εἰς *ἐντερορραγίας* (κενώσεις ἐρυθραὶ ἢ μαῦραι) θὰ τεθῇ ὁ ἀσθενὴς εἰς ἀπόλυτον ἡσυχίαν, δὲν θὰ κάμῃ καμμίαν κίνησιν, δὲν θὰ λάβῃ λουτρόν, οὐδεμίαν τροφὴν παρὰ τεμάχια πάγου. Θὰ τεθῇ δὲ ἐπὶ τῆς κοιλίας του κύστις μὲ πάγον.

Εἰς *διατρήσεις* ἐκδηλουμένας μὲ ἰσχυρὸν πόνον εἰς τὴν κοιλίαν καὶ ταχεῖαν κατάπτωσιν τῶν δυνάμεων, ἐμετὸν κλπ. θὰ τεθῇ ἐπίσης πάγος ἐπὶ τῆς κοιλίας καὶ θὰ γίνωσιν ἐνέσεις μὲ καμφοροῦχον ἔλαιον.

Βεβαίως εἰς ὅλας αὐτὰς τὰς περιπτώσεις θὰ εἰδοποιῆται τὸ ταχύτερον ὁ ἰατρός.

Εἰς *παραληρήματα* καὶ *μεγάλην ἀνησυχίαν* δύνανται νὰ γίνουν περιτυλίξεις (βλ. *Ὑδροθεραπεία*).

Θὰ ἐπιβλέπονται δὲ αὐστηρῶς αἱ ἀσθενεῖς διότι δύνανται νὰ τραυματισθῶσιν ἢ καὶ νὰ πέσωσιν λ. χ. ἀπὸ τὸ παράθυρον κλπ.

Ἡ *προφύλαξις* ἀπὸ τυφοειδῆ πυρετὸν σύγκειται εἰς ἀποφυγὴν προσλήψεως ὀπωρικῶν, χόρταρικῶν καὶ ἄλλων ὠμῶν τρωγομένων τροφῶν πλυμένων μὲ νερὸ ἀγνώστου προελεύσεως, στρειδιῶν ἢ ἄλλων ὀστρακοδέρμων εὑρισκομένων εἰς νερὰ ὅπου ἐκβάλλουν ὀχετοί, γάλακτος ὠμοῦ ἐκ σταύλου μολυσμένου, νεροῦ ἀπὸ πηγὰς εὑρισκομένας πλησίον ὑπονόμων κλπ. Ἰδιαιτέρως ἐν καιρῷ ἐπιδημίας θὰ τρώγομεν μόνον πράγματα

ἅτινα διῆλθον διὰ τοῦ πυρος. Διὰ τὴν ἄμεσον προφύλαξιν ἐκ μέρους τοῦ ἀσθενοῦς ἀναφέραμεν ἀνωτέρω ὅτι ἰδίως τὸ οὖρον καὶ τὰ κόπρανα εἶναι ἐπικίνδυνα καὶ κατὰ συνέπειαν πᾶν ὅτι ἔχει ἔλθῃ εἰς ἐπαφὴν μὲ αὐτὰ ὡς ἀσπρόρουχα, δοχεῖα κλπ.

Γενικῶς θὰ πλύνωμεν ἑκάστοτε τὰς χεῖρας μετὰ τὸν ἀσθενῆ ἢ τὰ ἀντικείμενα του. Εὐτυχῶς δι' ἐμβολιασμοῦ ἡ προφύλαξις γίνεται ἐὰν ὄχι τελείως ἀσφαλής, τοὐλάχιστον ἐν μέρει. Ἀπεδείχθη δὲ κατὰ τὰς μεγάλας ἐπιδημίας τοῦ πανευρωπαϊκοῦ πολέμου ὅτι ἐκ τῶν ἐμβολιασθέντων ὀλίγοι σχετικῶς προσεβλήθησαν καὶ οὗτοι ἐλαφρῶς. Ἡ ὑπὸ τοῦ *ἐμβολιασμοῦ* παραγομένη ἀνοσία* δὲν εἶναι διαρκὴς καὶ διὰ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ νομίζωμεν ὅτι ἅπαξ ἐμβολιαθέντες δὲν ἔχομεν πλέον ἀνάγκην νὰ προφυλαττώμεθα. (βλ. *Παράτυφος*).

ΤΥΦΟΣ ΕΞΑΝΘΗΜΑΤΙΚΟΣ (*βλ. Ἐξανθηματικὸς Τύφος*).

ΤΥΦΟΣ ΥΠΟΣΤΡΟΦΟΣ (*βλ. Ὑπόστροφος Πυρετός*).

ΤΥΦΩΔΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ

Λέγεται ἡ τόσον κατὰ τὰς διαφόρους τυφικὰς ὅσον καὶ εἰς ἄλλας σοβαρὰς νόσους παρατηρουμένη κατάστασις τῶν ἀσθενῶν, κατὰ τὴν ὁποίαν συνεπείᾳ βαθείας διαταραχῆς τοῦ κεντρικοῦ νευρικοῦ συστήματος, κεῖνται οὗτοι βυθισμένοι εἰς ὑπνηλίαν, ἀδιάφοροι πρὸς τὰ πέριξ.

SISMANOGLIO MEGARO